

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

Liber Secundus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

87

DE EFFECTIBVS EXCOMMUNICATIONIS MAIORIS, ET ALIIS EIDEM ANNEXIS.

Liber Secundus.

PRÆLVDIVM.

SYMMARIVM.

- 1 Excommunicationis nomen, quid proprie denotet.
- 2 Communio triplex inter fideles reperitur, & quanam una quaque sit.
- 3 Communio huius triplicis quinam auctores meminerint.
- 4 Excommunicatio maior, qua ratione hominem hac triplici communione priuet.
- 5 Excommunicatus, & bonis spiritualibus Ecclesie, & fidelium commercio priuatur.
- 6 Communio interna fidelium, que in charitate fundatur an excommunicatus particeps esse possit.
- 7 Excommunicatio maior, qua ratione hominem magis à Deo sepatet, quam peccatum mortale.
- 8 Excommunicatus alia ratione priuatur suffragijs Ecclesie, quam existens in peccato mortali.

Cum varius, ac multiplex sit Excommunicationis maioris effectus, vt ex his quæ in hoc secundo libro latius exponemus, manifestum erit, tanquam fundamentum supponendum est.

1 Excommunicationem, (vt nomen ipsum significat) separationem communionis Christi fidelium denotare.

2 Hac autem communio, quæ inter fideles reperitur, triplex esse potest; Vna omnino interna, quæ fit per charitatem vnientem Christi membra secundum fidem formatam Christo capiti, & reliquis Christi membris similibus. Quia ratione cõio hæc non male definiti seu potius describi potest, affectio animi qua diligitur Deus propter se, & proximus propter Deum, vt optime tradunt S. Aug. lib. de doctrina Christiana, c. 22. & Magister Sent. 3. d. 27. & DD. & S. Tho. 2. 2. q. 23. & colligitur ex illo 1. Ioan. 4. Hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligit, & fratrem suum. De qua cõio dicitur in Symbolo Apostolorum; *Credo Sanctam Ecclesiam, Sanctorum communionem.* De qua vnione etiam loquens Paul. Rom. 12. ait, *Multi vnum corpus sumus in Christo,* & similia habent 1. Cor. 12. & Ephesi. 4. & secundum hanc dicit Psalmista; psal. 118. *Particeps ego sum omnium timentium te.* Ex hoc. n. quod fideles in charitate sunt, & fideles omnes vni corpus constituunt in Christo, vnusquisque fidelis membrum est corporis Christi mystici; & consequenter vnusquisque fidelis particeps est bonorum omnium, quæ fiunt in Ecclesia, siue aliqua applicatione; sicut in corpore naturali singula membra totius corporis bona participant.

Secunda est exterior, quæ consistit in communione, qua fideles in bonis spiritualibus Ecclesie participant, quæ sunt Sacrificium, Orationes publicæ, Sacramenta, quæ omnia in persona Ecclesie à ministris suis conficiuntur.

Tertia est etiam exterior, quæ consistit in communione qua fideles in actionibus civilibus participant, dum conuersantur simul, loquela, salutatione, cibo, & alijs id genus. Sicut igitur communio hæc triplex est, ita etiam ex-

communicatio, quæ nihil aliud est (vt ratio nominis docet) quàm priuatio communionis seu communicationis, triplex esse potest, hominemque à triplici illa bonorum communicatione separat; taliter enim excommunicatus maiori excommunicatione, & à gratia & charitate Dei, & à communione extrinseca, tam in spiritualibus, quàm in corporalibus & civilibus actionibus separatur, ita scilicet, ne ille excommunicatus cum alijs conueniat ad publicas Orationes, & ad Sacrificia, nec ad Orationes priuatas, quas ipsi fideles inter se instituunt, nec Officium Diuinum cum alijs audire potest, immo & ipsi Ecclesie suffragijs, & Sacrificijs quæ Ecclesia pro fidelibus offert, priuatur, & denique, à Christi fidelibus in corporalibus separatur, ne scilicet cum alijs hominibus in colloquio, conuiuio, & mensa communicet, nec ab alijs salutetur.

Huius triplicis communionis meminerunt S. Thom. in addit. 3. part. q. 21. art. 1. & q. 26. art. 1. & Opusc. 6. in expositione illius Symboli. *Sanctorum communionem.* & Catechismus Romanus ibidem. Alexander de Ales. in 4. part. Summæ, quæst. 22. memb. 1. artic. 2. Bonauent. 4. dist. 18. in vlt. parte distinct. q. 1. Palud. 4. d. 18. q. 1. artic. 1. Thom. de Argentina, 4. dist. 19. artic. 4. ad 4. Gabr. 4. distinct. 18. q. 2. artic. 1. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 23. artic. 1. Caietan. tom. 1. Opusc. tract. 19. Sotus. 4. distinct. 22. q. 1. art. 1. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 4. §. 1. Et Canonista in Rubr. de sentent. excommu. Hostiensis & alij. Summa Astensis, 2. part. lib. 7. tit. 1. artic. 1. S. Anton. 3. part. tit. 24. in principio. Turrecrem. in cap. si inimicus, 11. quæstio. 3. artic. 1. Syluest. verb. excommunicatio, 1. Tabiena, verbo, excommunicatio, 1. §. primo. Nauar. in Manuali, cap. 27. num. 17. de Oratione & Horis Canonic. c. 20. num. 53, 54. & 55. & Miscellan. 26. Couar. in cap. alma mater, 1. part. in p. principio, num. 2. de sentent. excommu. lib. 6. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 6. num. 3. & 4. & alij.

Ceterum, cum præfati DD. doceant excommunicationem maiorem priuare hominem prædicta triplici cõio bonorum, non ita proprie, & in rigore loquuntur de excommunicatione, quæ censura Ecclesiastica est. Etenim, cum excommunicatio spiritualis Ecclesie gladius sit, proprie secunda, & tertia communione priuat, quæ in spiritualium, ac corporalium actionum vtu externo consistit. Sicut enim qui per baptismum in Ecclesia ponitur, ad diuina ascribitur, scilicet ad cætum fidelium, & ad participationem Sacramentorum, ita per excommunicationem, qua eicitur extra Ecclesiam, hæc duplici communione exteriori priuatur, ne scilicet in actibus spiritualibus, & corporalibus legitimis, cum reliquis fidelibus communicet, qui his verbis continentur.

Si pro delictis anathema quis efficiatur.

Or. orare, vale, communitio mensa negatur.

Immo verò ita per excommunicationem maiorem à Christi corpore, & Ecclesia separatur, cap. Qui merito, & c. omnis Christianus, & c. Nihil, 11. q. 3. vt nullo modo aut in spiritualibus Ecclesie bonis, aut fidelium commercio, cum reliquis Christianis participare valeat. c. Engeltrudam, 3. q. 4. & c. penult. de sent. excom.

H 2 5 Id

Id quod verum est, Primo, etiamsi excommunicatum contumaciae poenituerit: Quamuis enim poenitentia contumaciae culpam deleuerit, excommunicationis tamen vinculum ab Ecclesia iniectum non tollit, arg. c. cum desideres, & c. A nobis, 2. & c. Sacris, de sent. excom.

Secundo, etiamsi excommunicatus Ecclesiae se obtemperaturum iurciurando affirmauerit, vt habetur capitul. cum desideres, & capit. A nobis, 2. & capitul. Quod in dubijs, de sentent. excom. & ibi Panormit. Felin. & Marian. Socin. & alij.

Tertio, etiamsi excommunicatus satisfecerit laeso; quod procedit, etiamsi fuisset excommunicatus, donec satis fecerit, vt notat Marian. Socin. in d. c. cum desideres, num. 7. Quantumcunque igitur quis contritus sit, & paratus satisfacere, aut etiam de facto satisfecerit, & inrauerit parere mandatis Ecclesiae, donec absolutus fuerit, communionis exterioris bonorum Ecclesiae participes esse non poterit, vt latius tradunt glos. in Clem. 1. in verbo, donec, de decim. Panorm. in cap. Quod in dubijs, num. 2. Marian. Socin. in d. c. cum desideres, nu. 7. & Bartholom. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 2. c. 6. nu. 5.

Quoad illam vero communionem primi generis, scilicet illam internam, quae in charitate fundatur, sicut quis eam habere poterit ante qua in Ecclesiam per baptismum recipiatur, ita etiam extra Ecclesiam per excommunicationem maiorem eiectus, si contritus sit, etiamsi ab excommunicatione non absoluitur, communionem hac non priuatur: Cuius ea est ratio: quia antequam quis excommunicetur, si peccet mortaliter, charitate priuatur, & proinde excommunicatio charitatem non tollit, sed iam per peccatum mortale sublatam praesupponit. Quamuis aliquando contingere possit, vt etiam cum quis excommunicatur, in gratia & charitate sit, vt si quis post commissum peccatum, antequam excommunicetur, de peccato conteratur & gratiam accipiat, tunc enim excommunicatio postea adueniens illum a gratia non separat. Excommunicatio igitur maior communionem illam internam, quae in charitate fundatur, non priuatur, vt colligitur ex S. Tho. in addit. 3. part. art. 1. ad 2. Alex. de Ales. in 4. part. Sum. q. 22. membr. 1. artic. 2. in responsione. Angelica. verbo, excom. 1. n. 18. Tabiena, verbo, excom. 1. §. Tertio, Mart. Ledefin. 2. 4. q. 23. art. 1. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 17. Couar. in c. alma mater, 1. parte, in princ. nu. 5. de sent. excom. Henriquez l. 13. c. 4. §. 1. Vgol. de cens. Eccl. Tab. 2. c. 9. §. 7. nu. 3. Ratio est: quia quamdiu in homine manet ratio, & fundamentum illius communionis, tamdiu habet homo ius ad illam; Cum ergo communicatio hac in charitate fundata sit, manente charitate, etiam communicatio illa remanebit: Sicut quia consecratio fundatur in charactere sacerdotali, quamdiu quis illum habuerit, & quicumque illum habuerit, consecrare potest.

Ex quibus omnibus constat, quod licet quis a Deo per peccatum mortale separetur, multo tamen magis per excommunicationem ab vnione cum Deo, quae fit per charitatem seiunctus est. Qui enim in peccato mortali est, adhuc per fidem informem membrum ecclesiae dicitur, & ita tutior adhuc est a Sathanae tentationibus & tormentis, quam esset, si extra ecclesiam esset sicut excommunicatus. Nam in peccato mortali existens quia vnitur Christo per fidem quamdiu in Ecclesia est, orationum Ecclesiae particeps est, ad huc sane effectum, vt a vitijs Ecclesiae membris adiuuetur, vt eidem spiritus poenitentiae a Deo concedatur, & gratiam recuperet, & facilius daemones insidij & tentationibus resistat, & a malis temporalibus defendatur: At vero postquam quis extra Ecclesiam per excommunicationem eiectus est, his omnibus auxilijs destituitur. Quamuis, n. adhuc fidem retinet, quia tamen a Christi corpore, quod est Ecclesia, separatur, libentius, faciliusque daemon in eum seuire potest quam prius, cum Ecclesiae suffragijs priuatus sit; vt n. membrum aridum vita caret, quia tamen corpori per nervos & pellem coniungitur, non nullo calore corporis fouetur quo membrum penitus abscissum caret; ita peccator a missa charitate & gratia, licet membrum aridum sit, & vitae expers, fouetur tamen aliquo calore Christi id est, Ecclesiae calore, propter illam coniunctionem qua corpori,

id est, Ecclesiae, per fidem informem, & spe adheret, vt colligitur ex Conc. Trid. Sess. 6. can. 28. Catechismo Romano in exposit. illius partis symboli, *Credo Sanctorum communionem.* S. Thom. 3. part. q. 8. art. 3. Alphonsio a Castro, in verbo, Ecclesia, Ioan. Driedone, lib. 4. de Eccles. dogmat. part. 2. c. 2. Turretrem. lib. 1. Sum. Eccles. c. 3. & 4. Andrea de Vega, lib. 7. in Trid. c. 28. Couar. in c. alma mater, 1. par. in princ. num. 6. de sent. excom. lib. 6. Sorò lib. 2. de natura & gratia, c. 7. & 8. Henriquez, lib. 13. de Excom. cap. 4. §. 1. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. c. 9. §. 9.

*Excommunicatus vero non solum priuatur suffragijs Ecclesiae, ad eum modum quo priuatur existens in mortali, ita scilicet, vt aliorum suffragia non profint illi, neque ad satisfactionem, neque ad meritum, neque ad gloriam; sed etiam (quod excommunicationis maioris proprium est) vt aliorum suffragia nullo modo ei profint, scilicet, nec ad resistendum tentationibus, nec ad euadendum illusiones daemones, aut ad eius potestatem euadendam, nec ad impetrandum donum poenitentiae, & alia multa, ad quae eadem suffragia profunt peccatoribus, vt proinde quantum est ex parte Ecclesiae, excommunicatus omnino potestati daemones tradatur, vt patet ex illo Corinthio, quem Apostolus excommunicauit, 1. Corin. 5. & 1. Tim. 1. vbi ait se *Hymenaeum & Alexandrum Sathanae tradidisse.* & pluribus tradunt Origenes Homil. 2. ad cap. 2. Iudic. & habetur c. Audi, 1. q. 3. & Anathemas Papa, vt habetur in c. Absit, 1. q. 3. & S. Augustinus in serm. de verb. Apostoli, serm. 68. vt habetur in c. Omnis Christianus, & tract. 27. ad c. 6. Ioannis, vt habetur in c. Nihil, 1. q. 3. & Epist. 50. ad Bonifacium vt habetur in c. Quemadmodum, 2. 3. quaest. 7. S. Thom. in addit. 3. part. q. 2. art. 2. ad 3. Alex. de Ales. in 4. part. Sum. q. 22. memb. 1. art. 2. in respons. ad 3. Bonavent. 4. dist. 18. in ult. par. dist. q. in fine. num. 57. Gabr. 4. d. 18. q. 2. art. 1. Coroll. 3. in fine. Summa Astensis, 2. par. lib. 7. ut l. artic. 2. Sotus. 4. d. 22. q. 1. art. 1. l. c. offensis art. 23. contra Lutherum, Ecchius in Enchirid. art. 21. Alphons. Castro, contra haereses, in verbo, excommunicatio. Couar. in c. alma mater, 1. p. in principio, nu. 6. de sent. excom. lib. 6. Henriquez, l. 13. cap. 2. §. 3. Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 2. c. 9. §. 8. & alij. vnde gl. in cap. audi, in verbo, Sathanae, 1. q. 3. & facit c. Miramur. §. His auctoritatibus in fine, 4. q. 1. & Hostiensis, Ioan. Andr. & Panorm. in c. ita quorundam, nu. 3. de Iudic. & idem Panorm. in Rubr. de sent. excom. nu. 4. docent, quod sicut rusticus vitur asinus, vel iumento; ita diabolus excommunicatio, in quo, tanquam in pecore suo maiore potestatem, quam in alio peccatore habet, vt propterea te ste Augustino tract. 27. in Ioan. *Nihil sic debeat formidare Christianus, quam separari a corpore Christi.* id quod ex his quae in sequentibus dicemus, vnicuique compertum esse poterit.*

ADDITIO.

Adde. Et breuiter, vt annotat nuperrime quidam ex recentioribus, Excommunicatus non gaudet communionem suffragiorum generalium Ecclesiae, quae rationem intentionis eiusdem Ecclesiae, quae est non applicare huiusmodi membris abscissis a se merita suorum membrorum sibi vnitorum, nam quoad communionem ratione charitatis iam priuatus erat ipse excommunicatus pro peccatum mortale.

De participatione Sacramentorum aliorum a Poenitentia, quibus excommunicatus priuatur. Cap. I

S Y M M A R I V M.

- 1 Effectus excommunicationis maioris ad tria genera actuum reducuntur, & quoniam sint.
- 2 Excommunicatus maiori excommunicatione, ab-

- ua, & passiva Sacramentorum participatione priuatur.
- 3 Sacramenta in quibus finem à Christo sunt instituta.
 - 4 Baptismus ab excommunicato denunciato ualide conferri potest.
 - 5 Confirmationis Sacramentum ab excommunicato ualide dari, aut recipi potest.
 - 6 Eucharistia Sacramentum uere confici, & recipi potest ab excommunicato.
 - 7 Extrema unctio ab excommunicato sumi, & recipi potest.
 - 8 Matrimonium ab excommunicato contra sum uerum est Matrimonium, & Sacramentum.
 - 9 Ordo ab excommunicato conferri, & suscipi ualide potest.
 - 10 Consecrationem ab excommunicato celebratam, quo sensu S. Gregorius Magnus nullam esse dicit.
 - 11 Ordinatus ab excommunicato, quamuis uerum ordinem sumat, ordinis tamen executionem, ante obtentam dispensationem, non suscipit.
 - 12 Dispensatio hac à solo Papa quando petenda sit, & quando ab Episcopo.
 - 13 Ordinatus ex ignorantia probabili ab excommunicato, an celebrando susceptus, uel ordines de nouo sumendo, sit irregularis.
 - 14 Dispensatio, an hodie, & quando necessaria sit, ut ordinatus ab excommunicato licite in susceptis ministrat.

Quamuis multi sint Excommunicationis maioris effectus, omnes tamen ad tria genera actionum commode reduci possunt, quibus excommunicatus priuatur. Quædam enim actiones sunt, quæ proprie & pæ se spirituales sunt, ut Sacramenta, officia diuina, & sepultura Ecclesiastica; Quædam spirituales sunt, sed secundatio, ut electio actiua, aut collatio beneficii Ecclesiastici, excommunicare & similia facere; quæ ad iurisdictionem iudicis Ecclesiastici spectant; Quædam denique actiones ciuiles sunt, quæ Christianis cum Gentilibus communes sunt, ut salutatio, colloquium, conuersationes, & contractus ciuiles, de quibus omnibus suo ordine in sequentibus agendum erit.

Excommunicatus igitur in uoti excommunicatione, ut in hac materia regulam generalem constitutus, actiua, & passiva Sacramentorum participatione priuatur, ita ut contrahendo mortaliter peccet, ut colligitur ex Apostolica, & c. si celebrat, de cleric. excom. ministr. & ibi gloss. & DD. & cum illorum, & c. penult. de sent. excom. & est communis Theologorum, tum Canonistarum & Summistarum sententia. S. Thom. in addit. 3. par. q. 21. artic. 1. Alex. de Ales. in 4. part. Sum. q. 22. membr. 1. artic. 1. Bonauent. 4. d. 18. in vi. part. dist. q. 1. num. 53. & 54. Th. 3. de Argentina, 4. d. 19. art. 4. in respons. ad 4. Duran. 4. d. 18. q. 3. nu. 7. Gabr. 4. d. 18. q. 2. art. 3. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 2. 5. art. 1. Sotus 4. d. 22. q. 1. art. 1. uel. postremum tandem. Henriquez, lib. 13. de excom. cap. 4. & cap. 7. §. 1. littera, B. Panor. in Rubr. de sent. excom. Hostiensis in Sum. lib. 5. titu. de sent. excom. num. 1. uel. Quid sit excommunicatio. Summa Astensis, 2. par. lib. 7. titu. 1. art. 1. & titu. 9. Marian Socin. sen. in c. Sacris, nu. 42. & 100. S. Anton. 3. par. Sum. titu. 2. 4. in principio, & c. 76. Angelic. uerbo, excom. 1. num. 1. & uerbo, excom. 9. n. 1. 2. Pilanella, uerbo, excommunicatio, 1. in principio. Tabiena, uerbo, excom. 1. §. primo, & §. quarto. Caiet. in Summa, uerbo, excommunicatio plura sunt illicita. Nauar. in Manuali, cap. 17. num. 17. Couar. in capitu. alma mater, 1. part. in principio, numero 3. & §. 6. numer. 5. de sentent. excommunicat. lib. 6. Barthol. Medina in Summa, cap. 11. §. 4. & §. 5. Barthol. Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 2. cap. 6. Ratio est: quia cum talis ab Ecclesia electus sit, & prohibitus ne Sacramenta ministrat, uel recipiat, contrahendo peccat; in mo, uerò, cum quilibet in peccato mortali existens peccet mortaliter, dando, & recipiendo Sacramentum, ut docet S. Thom. 3. parte quaest. 64. artic. 6. à fortiori excommunicatus ea ministrans,

uel recipiens, mortale peccatum committit.

Deinde Sacramenta à Christo instituta sunt, ut quis per ea, uel primum gratiam; uel eius augmentum percipiat. Qui ergo credit se esse in eo statu, qui gratia consequende repugnat, scire debet, se male Sacramentum recipere; & pro inde irreuerentiam erga Sacramentum committit, & consequenter erga Deum, & ideo est sacrilegium, secundum ea, quæ docet S. Thom. 2. 2. q. 99. art. 1. quem sequitur Caiet. in Sum. in uerbo, Absolutionis impedimenta, uel. Et dicenda sunt; & faciunt, quæ habentur in c. Per Esaiam, uel. Hoc penè, 1. q. 1. ubi dicitur, omnia Sacramenta indigne tractantibus, obesse. Et de Eucharistia patet 1. Corin. 11. De Baptismo habetur cap. Firmiffimè, 1. §. q. 1. ubi habetur, necessarium esse penitentiam de malis agere, qui Sacramentum baptismatis accipere uolunt. Et docet S. Tho. 3. par. quaest. 68. art. 6. De confirmatione, colligitur ex cap. ut ieiunij, de consecrat. dist. 5. De Matrimonio faciunt, quæ tradit Synodus Tridentina, sess. 24. de reform. Matrim. ca. 1. in fine, & de omnibus Sacramentis id docet S. Thom. 3. par. q. 64. art. 6. & faciunt quæ tradit Nauar. de penit. dist. 5. in vi. par. nu. 33. & c. 1. §. Sacerdos, nu. 12. de penit. dist. 6. Si ergo peccatum mortale sit, Sacramenta in mortali dare, uel accipere, multo magis peccat, qui in excommunicatione maior ea dare, uel sumere præsumit, cum eorum usus ipsi per excommunicationem prohibitus ab Ecclesia sit, c. Engeltrudam, 3. q. 4. & c. fin. de cler. excom. ministr. Et de Sacramentis Confirmationis, Eucharistie, Extreme unctionis, & Ordinis, restatur Marian. Socin. sem. in ca. p. Sacris nu. 100. de sent. excom. ubi rectè monet, hæc, quæ diximus, non procedere in passiva participatione Baptismi; excommunicatio enim non infligitur infidelibus, aut Cathæcumenis, & ideo non priuat Baptismo, sed reliquis sex Sacramentis, id quod docet etiam Henriquez, li. 13. c. 4. §. 2. in annot. littera I. Excommunicatus itaque in uoti excommunicatione, si sciat se excommunicatum esse, & tamen Sacramenta sumere, uel ministrare præsumat, mortaliter peccat; dixi, si sciat se excommunicatum esse, quia si excommunicatum se esse probabiliter ignoret, nec recipiendo, nec administrando Sacramenta peccat, arg. c. 1. & c. ordin. ab Episcopo qui renouauit Episc. & c. Apostolica, de cler. excom. ministr. & c. si uerò, 2. de sent. excom. & patet ex his, quæ in primo libro diximus.

Dubium tamen est, an excommunicatus conferens, uel recipiens Sacramentum, uerè & ualidè illud conferat, aut sumat. In qua re certum est, Baptismum uerum esse, si datur ab excommunicato etiam denunciato, etiam heretico, obseruata forma, & alijs ad Baptismum necessarijs, arg. c. Tunc ualere, & c. siue hereticus, & c. si qui apud hereticos, cum seq. & c. ostenditur, de consecrat. dist. 4.

Idem de Confirmatione dicendum, excommunicatus enim dans uel recipiens, uerè confirmat, & confirmatus est, nec iterari debet. Baptizatus enim in baptismali characteri capax efficitur aliorum Sacramentorum, qui character sicut non deletur, ita nec capacitas recipiendi Sacramentum hoc à quocunque ritè conferatur; conferri autè potest ab Episcopo etià excommunicato, etiam heretico, cum sit actus Ordinis Episcopalis. Quamuis enim usum actus Ordinis Episcopalis Ecclesia prohibere possit, facere tamen non potest, quin actus solius ordinis qualis est Confirmatio ab huiusmodi Ministro factus, ualidus sit, & uerum Sacramentum constituat, etiam si Episcopus sit hereticus, uel hæreticus, dum modò cetera necessaria adhibeantur.

Sic etiam excommunicatus uerè consecrat Eucharistia, & sumit, arg. c. De homine, de celebr. Miss. & c. 1. q. 1. c. intra Catholicam. S. Thom. 3. parte, q. 82. art. 7. Palud. 4. d. 13. q. 1. artic. 2. Concluf. 3. & 4. Rich. 4. d. 13. q. 1. art. 1. uel. dicendum. Angelica, uerbo, Eucharistia, 3. nu. 4. Syluest. uerbo, Eucharistia, 2. nu. 3. uel. Secundo quaeritur, & uerbo, de gradatio, num. 9. Couar. in alma mater, 1. par. §. 6. num. 5. uel. ceterum etiam si, de sent. excom. li. 6. & est communis Theologorum sententia; & patet quia consecrandi potest fundatur in characteri Sacerdotali, qui deleri nequit, ex Trid. Sess. 7. Can. 9. de Sacram. in genere. Ab eodemque Sacramentum hoc recipi manifestum est ex ijs, quæ tradit S. Thom. 3. par. quaest. 80. art. 3. quam diu enim

maneat ſpecies, corpus Chriſti ſub illis ſpeciebus manet; id quod etiam docent S. Bonau. 4. d. 9. art. 2. q. 1. & 2. & Angelica, in verbo Euchariftia 3. nu. 4. verſ. adde tamen.

7 Sic etiam ab eodem Extrema vñtio ſumi, & miniſtrari poteſt, cum illius capax ſit quilibet Chriſtianus, ad eanque miniſtrandam Sacerdos etiam excommunicatus ſufficiens miniſter eſt, quamuis excommunicatus ſcienter eam ſumens peccet, nec fructum aliquem exinde reportet. Facit id, quod tradit Marian. Socin. ſenior, in cap. Sacris, nu. 100. de ſentent. excom. & expreſſe docet Vgol. de Eccleſ. cenſ. Tab. 1. c. 13. §. 16. numer. 13. Henricus, lib. 1. de excom. c. 12. §. 1.

8 *Matrimonium* item ab excommunicato contractum verum eſt matrimonium & Sacramentum, arg. ca. ſignificati, de eo qui dux. in matrim. quam poli. per adulter. & ibi gloſ. in initio, & Panorm. 3. & gloſ. in ca. illud, in verbo, negantur, diſt. 95. & gloſ. in cap. Nullus autem illorum, in verbo, Quod ſi haberi, de conſecrat. d. 4. Panorm. in c. cum illorum, numer. 4. de ſent. excom. Anton. Franc. in addit. ad Panorm. in c. officij tui, nu. 6. in littera E. de elect. vbi citat ad hoc, eſt verò, de ſent. excom. & Cardin. in ca. veritatis, de dolo, & contum. & c. ſignificati, qui matrim. accuſ. & in Clem. 1. de privileg. Specul. in tit. de ſponſal. in §. 1. verſ. ſed nunquid. Archid. in cap. illud, diſt. 95. & in c. Nō oportet, 28. q. 1. & idem docent Zabari. in Clem. 1. ver. decimo tertio, de privileg. Marian. Socin. in c. Sacris, nu. 99. & nu. 101. de ſent. excom. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 76. verſ. Decimo quarto, Angelica, verbo, excom. vlt. nu. 13. Sylueſt. verbo, excom. 3. in initio, & in verſ. decimo quarto, Tabiena, verbo, excom. 1. ver. decimo tertio. Caiet. in Sum. in verbo, abſolutionis impedimenta, prope finem, Nau. in c. conſideret, §. cautus nu. 26. de penit. diſt. 5. Couar. in c. alma mater, 1. part. §. 6. nu. 5. verſ. ceterum etiam, de ſent. excomm. lib. 6. & de ſponſal. par. 2. c. 6. vbi etiam docet, Religionis profeſſionem ab excommunicato factam validam eſſe, poſt Panorm. in c. cum illorum, nu. 4. de ſent. excom. & S. Anton. vbi ſuprà, verſ. ſeptimo, & Tabien. cit. verſ. Nono. Ratio eſt: quia matrimonium eſt quidam contractus; at verò contractus ab excommunicato iniri valent, ex Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. c. 7. §. 2. num. 4. Henricus lib. 13. cap. 12. §. 1.

9 *Quoad Ordines* verò Sacramentum, certum etiam eſt, illud ab excommunicato conferri, & ſuſcipi valide poſſe quoad characterem, vt colligitur ex c. cum illorum, & ibi gloſ. in verbo, ordinibus, & Panorm. num. 2. de ſentent. excomm. & patet ex verbis textus, dicitur enim, *Regulares in excommunicatione Ordines ſumentes, ab executione ſuſcepti Ordinis manere ſuſpenſos*: ergo Ordinem ſuſceperunt, & cap. 1. & fin. de eo qui ſur, Ord. ſuſcep. dicitur, *Episcopum diſpenſare poſſe cum Clericis, qui ab Episcopo excommunicato ignorant Ordines ſuſceperunt, vt in ſuſceptis Ordinibus admoneantur*. Et idem docet ibi Panorm. num. 3. & in c. ab excommunicatis, 9. q. 1. permittuntur ordinati ab Episcopis excommunicatis permanere in ordinibus ſuſceptis, *quando Episcopi ſimoniaci non fuerint, & ſuſcipientium vita religioſa, & doctrina id promerentur*. Et hoc clare docent gloſ. Sum. 9. q. 1. & in verbo, Quod ordinatio, & gloſ. in ca. convenientibus, in verbo, ordinatio, & in c. Daibertum, 1. quæſt. 7. Panorm. in c. veritatis num. 46. de dolo & contumac. Ioan. de Lignano in tract. de cenſur. Eccleſ. §. vigefimus ſeptimus. Innocen. in cap. 1. nu. 3. de ſchiſmat. Felin. in c. ſi verò, nu. 7. de ſentent. excomm. n. Matia. Socin. in ca. ſacris, num. 43. 44. 45. & num. 105. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 76. verſ. decimo quarto, Tabiena, verbo, excomm. 1. verſ. duodecimo, Sylueſt. verbo, excomm. 3. nu. 3. Caiet. in Sum. in verbo, abſolutionis impedimenta, prope finem, Nau. in c. conſideret, §. cautus, nu. 29. de pen. d. 5. & in Manuali, c. 5. numer. 69. verſ. Tertio peccat. Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 6. num. 6. verſ. De Ordinis Sacramento, de ſent. excomm. lib. 6. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 1. cap. 13. §. 16. num. 5. & Tab. 2. c. 7. §. 2. nu. 2. & c. 10. nu. 5. Ratio eſt: quia etiam in excommunicato Episcopo remanet poteſtas per conſecrationem tributa, ſeu character indelebilis, vt habetur c. 1. de ordin. ab Episc. qui renūciat Episcopat. quæ poteſtas ad Ordines conferendos ſufficit, ex communi om-

nium ſententia, & reſtatur gloſ. in c. Transmiſſam, in verbo, de talibus, de elect.

10 *Nec iſtus obſta*, quod Gregorius* 11. 3. epiſt. 20. & habetur 9. q. 1. cap. 1. ait, *Conſecrationem nullo modo dici poſſe, quæ ab excommunicatis hominibus eſt celebrata*; id enim verum eſt, quando forma Eccleſiæ in ordinando non obſcuratur, vt notat ibi glo. in verbo, celebrata, quamuis etiam non omnino male intelligi poteſt: eſſe conſecrationem nullam, quoad executionem, vt notat Marian. Socin. in c. ſacris, num. 45. de ſent. excom. ſicut etiam intelligitur c. Daibertus, 1. q. 7. vbi Viſanus Papa II. Daibertum ab heretico Episcopo Diaconum ordinatum, Diaconum conſtituit conferendo illi ordinis executionem, vt notat Inno. in ca. 1. nu. 1. de ſchiſmat. Excommunicatus igitur valide Ordines confert, licet conferendo peccet; vnde, pari ratione Eccleſiarum, cimiteriorum, altarium, patenarum, calicis, & veſtimentorum ſacrorum, nec non Abbatum, & Virginiū Deo dicatarum conſecrationes ab Episcopo excommunicato denunciato, factæ, validæ ſunt, ſicut & omnes alię benedictiones & conſecrationes exteriores, ut ſpoſi, ac ſpoſe benedictiones, & aquæ benedictæ, & ſimilium, ut docent Ioan. Andr. Hoſtienſ. & Panorm. in c. conſuluiſti, num. 5. de conſecr. Eccleſ. vel altar. & idem Panorm. in c. veritatis, num. 42. de dolo, & contumac. Marian. Socin. ſenior, in c. ſacris, num. 47. & 49. de ſent. excom. Durand. libro 1. diuin. offic. c. 6. nu. 46. & eſt communis DD. opinio.

11 *Ceterum*, licet Ordo collatus validus ſit, nec reiterari poſſit ob characterem ordinis in collatione eiſdem impreſſum, (id quod non ſolum verum eſt in ordinibus inferioribus, ſed etiam in ordine Episcopali, qui ab excommunicato Episcopo, aut Episcopo excommunicato collatus, valet, arg. c. 1. & ibi not. Abb. & DD. de ord. ad Episcopo qui renūciat, Episcopat. Richar. 4. d. 25. art. 1. q. 2. & 3. Angelica, in verbo, irregularitas, 1. nu. 31. & in verbo, ordo, 2. nu. 3. Sylueſt. verbo, ordo, 1. num. 1. verſ. Tertium eſt dubium, Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. c. 10. §. 1.) ſic tamen ordinatus ſuſcepti ordinis executionem non ſuſcipit, donec cum eo diſpenſetur quod colligitur ex c. preter hoc, §. verum, diſt. 32. & gloſ. ibi, & c. 1. & 2. de ſchiſmat. ca. cum illorum, de ſent. excom. & c. 1. & fin. de eo qui ſur, ordo, & c. 1. & 2. de ordin. ab Episc. qui renūciat, Episcopat. quibus in locis habetur, tales ordines ſuſcipere, ab ordinis tamen executione ſuſpenſos eſſe.

12 *Quæ diſpenſatio a Papa petenda erit*, quoties quis ſcienter ordines à talibus excommunicatis ſuſceperit arg. ca. 1. de ordin. ab Episcopo qui renūciat, Episcopat. Et idem ſi in recipiente ſit ignorantia craſſa, aut ſupina, c. cum illorum, de ſent. excom. 2. parte. Et licet in hoc caſu Episcopos ab excommunicatione illa poterit abſolvere, qua in contraxit communicando cum excommunicato ſcienter, ſoluſ tamen Papa diſpenſat in recipiente ſcienter ordines, ex Ioan. Andr. Henric. Anton. Felin. in d. c. cum illorum, Panorm. in cap. 1. num. 2. & in c. fin. nu. 3. de eo qui ſur, ordo, ſuſcep. Angelica, in verbo, irregularitas, 1. nu. 22. Sylueſt. verb. eod. verſ. Secundo quaeritur, Ioan. Bernar. Diaz. in Pract. crim. c. 13. Nau. in Man. c. 25. nu. 69. Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 6. nu. 6. de ſent. excom. libr. 6. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 1. cap. 13. num. 5. in fine. Si verò quis ex ignorantia probabili vel excommunicatus, vel ab excommunicato ſuſceperit ordines, ab Episcopo proprio, quia in eo actu non deliquit

ADDITIO.

* Adde, Similes textus apud Gratianum leguntur, vt in capit. Sacerdotes. 1. quaſtio. 1. vbi dicitur: Non verba, ſed menta Sacerdotum Euchariftiam faciunt: Sed videntur intelligenda, vt dignè, & quoad fructum, & meritum ſacerdotes mali non conſcient, non autem ſimpliciter, & abſolute, & ſic ibidem ſubdit Gratianus in capit. ſeq. Tanto facilis Sacerdotes exaudiuntur, quantò apud Deum ſunt digniores; ſic & prædictus locus exponendus erit, vt ſcilicet, conſecratio ab excommunicato facta non digna, & meritoria ſit dicenda.

git dispensari potest, cap. fin. de ord. ab Episc. qui renunc. Episcopat. DD. & Henric. in c. de schismat. & in d. capit. cum illorum. Excipiuntur tamen religiosi, id est, illi, qui post ordinem ita susceptum religionem proficiuntur: etenim his etiam scienter ordinationi, & ordinationum susceptioni operam dantibus, dispensatio ab eorum pœnitentiis concedi potest. Et idem si post religionis ingressum, ita fuerint ad ordines promoti. Quæ exceptio deducitur ex cap. 2. de apostat. & ex cap. cum illorum, in 2. parte, de sentent. excommunic. & testantur Couarru. & Vgolin. ubi supra.

3 *Et quidem hæc ita in communi & vniuersaliter a DD. asseruntur, qui tamen inter se differunt, an collatio ordinum facta ab excommunicato, vel excommunicato probabili ignorantia excommunicationis laboranti, ita rata sit, vt absque vlla dispensatione eius sit exequutio petiti, scilicet, ad eo, vt possit ita ordines suscipiens absque vlla irregularitatis pena in susceptis ordinibus ministrare, & ad alios promoveri. In qua re glos. in c. si qui a Simoniacis, l. qu. 1. & in cap. ab excommunicatis, 9. quæst. 1. & in c. 1. in verbo, ignorantia, de ordin. ab Episc. qui renunc. Episc. Panorm. ibi, num. 6. & glos. in cap. 1. in verbo, irritas, & Panorm. ibi, num. 4. de schismat. & idem Panorm. in cap. veritatis, nu. 46. de dolo & contumacia esse communem opinionem. Et Couar. in cap. alia mater, l. par. 8. num. 6. de sent. excomm. lib. 6. S. Anton. 3. par. tit. 2. cap. 76. ver. Decimo quarto, docent, semper necessarium esse dispensationem. At verò Innoc. in cap. 1. de schismat. Hugutio vt refert gl. in d. c. ab excommunicatis, 9. quæst. 1. Collectan. c. si. de ordin. ab Episc. qui renunc. Episcopat. dicant, quod si sit toleratus talis Episcopus excommunicatus, tunc ordines ab eo cum ignorantia probabili suscipiens, & ordines, & ordinum executionem suscipit, ita vt possit sic ordinatus absque vlla dispensatione, aut irregularitatis pena in susceptis ordinibus ministrare, & ad alios promoveri. Quæ opinio multum placet Panormitano in d. c. veritatis, nu. 46. licet, inquit, illa opinio glos. sit tior. Taberna verò in verbo, excommunicatio, l. 9. Duodecimo, non solum hanc secundam opinionem sequitur, sed etiam eam tutiorem esse putat, valde enim videtur periculosum quod ille, qui sine omni culpa recipit characterem, immo & gratiam ab Episcopo excommunicato secreta, non recipiat executionem; & cum ignoraret sine omni culpa, se non habere executionem, possent sequi multa incommoda, & inconuenientia, puta absolueret, vel faceret multa, quæ non posset facere, & crederet se posse. Et quia in hoc casu dum toleratur, dignitas potius conseruetur Sacramento, quam persona, dignitas autem in tolerato non est excommunicata, vel pœnitentiæ vt arguit Innoc. & Panorm. ubi supra, & facit cap. Nonne, 8. quæst. ubi dicitur, quod Episcopus retinet dignitatem, quousque patet de crimine, & in cap. constat, l. quæst. 1. dicitur, quod ordinari ab hereticis per vim, recipiant executionem, quia sunt sine culpa, & tamen heretici non habent executionem, argum. cap. si qui, l. qu. 1. Non enim dicendum est, quod Ecclesia velit prohibere executionem ordinis suscepti sine culpa. Et hanc etiam sententiam tenent Alphonsus Castro lib. 2. de potest. leg. penul. cap. 15. & Vgolin. de censur. Eccles. Tabul. l. capit. 13. §. 16. num. 5. & colligitur ex Extrauag. Ad evitanda scandala. Con. Constantiensis. Et ideo non incurritur ista suspensio executionis vel irregularitatis, nisi quoad illos, quos vitare tenemur; post Decretum autem dicti Concilij, non nisi denunciatis excommunicatis vitare tenemur.*

14 *Quare licet olim, ubi quis huius rei etiam incitus Ordinem ab excommunicato suscipiebat, egebat dispensatione, vt habetur in cap. fin. de ord. ab Episc. qui renunc. Episc. Quam opinionem sequuta est glossa; Hodie tamē dispensatio ei necessaria non est, ubi nec ab excommunicato denunciato, nec a notorio Clerico percussore ordinem suscipit, ob cit. Extrauag. Ad evitanda scandala, & hæc de alijs Sacramento a Sacramento Pœnitentiæ.*

De Sacramento Pœnitentiæ: Cap. II.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pœnitentiæ Sacramentum, an ab excommunicato valide sumi, aut ministrari possit.*
- 2 *Excommunicatione maiori, vel minori ligatus, & sciens aut scire debens se non posse prius a peccatis, quam ab excommunicatione absolui prius peccatis absolui a peccatis, absoluitur inutiliter, & reiterare tenetur confessionem.*
- 3 *Excommunicatus maiori, eius tamen ignarus, aut oblitus, si a peccatis prius absoluitur, & valide absoluitur.*
- 4 *Regula in materia absolutionis ab excommunicatione pro viris timoratis utilis ab auctoribus tradita.*
- 5 *Excommunicatus maiori, sciens se excommunicatum & ita confitens, probabiliter credens se prius a peccatis quam ab excommunicatione absolui posse si a peccatis tantum absoluitur, valet absolutio, nec confessionem reiterare tenetur.*
- 6 *Absolutio Sacramentalis ab excommunicato maiori, non denunciato, præstita, valida est, nec iteranda est confessio.*
- 7 *Pœnitens ignoranter confitens excommunicato non denunciato valide confitetur.*
- 8 *Confessio facta proprio Sacerdoti excommunicato, generali iuris, vel hominis sententia, etiã scienter, an, & quando valida sit.*
- 9 *Confessio facta cuicumque Sacerdoti habenti auctoritatem absolvendi a peccatis, etiã si non sit pastor petentis, an, & quando sit valida.*
- 10 *Confessio scienter, vel ignoranter facta proprio Sacerdoti, vel alteri excommunicato denunciato, extra casum necessitatis, nulla, & irrita est.*
- 11 *Confessio ignoranter excommunicato denunciato facta qua re iteranda sit.*
- 12 *Baptismus ab excommunicatis denunciatis etiã hæreticis urgente necessitate licite peti, & administrari potest.*
- 13 *Excommunicatus denunciatus constitutum in necessitate non baptizans peccat.*
- 14 *Necessitate urgente, & presente excommunicato, & non excommunicato, a quo petendus sit Baptismus.*
- 15 *Diaconus excommunicatus alijs Clericis inferioribus, & Laicis non excommunicatis præferendus.*
- 16 *Sacerdote excommunicato presente, a non sacerdote, etiã si excommunicatus non sit, Baptismus peti nõ debet, & quæ huius rei ratio sit.*
- 17 *Præsentibus duobus Sacerdotibus, a paracho potius excommunicato, quam ab alio nõ excommunicato Baptismus peti debet.*
- 18 *Pœnitentiæ Sacramentum ab excommunicato denunciato, etiã heretico, in extrema necessitate licite peti, & administrari valide potest.*
- 19 *Pœnitentiæ Sacramentum, vt ab excommunicatis denunciatis valide in extrema necessitate administratur, quare Ecclesia permittat.*
- 20 *Hæretico Sacerdoti in extrema necessitate quando liceat, aut non liceat confiteri.*
- 21 *Eucharistiæ Sacramentum ab excommunicato denunciato urgente necessitate, nec licite peti, nec administrari potest, & quæ huius ratio sit.*
- 22 *Matrimonium, Ordo, Confirmatio, & Extrema Vnctio quare*

quare ab excommunicatis denunciatis nunquam licite peti, aut adminiſtrari poſſunt.

1 Difficultas magna eſt de Sacramento Pœnitentiæ, an illud ab excommunicato valide ſumi, aut conferri poſſit, ita vt non ſit neceſſario repetenda confeſſio, & abſolutio. In qua re, cum non admodum inter ſe conſentientes ſint auctores, ad omnem prolixitatem, & conſuſionem vitandam, ſequentibus propoſitionibus materiam hanc breuiter exponam.

2 *Prima propoſitio.* Penitens maiori, vel minori excommunicatione ligatus, qui ſcit, aut ſcire debet ſe nõ poſſe prius a peccatis, quam ab excommunicatione abſolui, abſolutionem tamen a peccatis petens præmiſſa confeſſione, (& præſertim ſi confeſſarium induxit, vt ita ageret) ſi abſoluatur, inutilis eſt abſolutio, & reiteranda eſt confeſſio. Sic Palud. 4. diſt. 22. quaſt. 3. Concluſ. 1. Adrian. tit. de Confeſſione, quaſt. 2. prop. ſinem, & tit. de Matrimonio, quaſt. 1. verſ. ad rationes in oppoſitum. Martin. Ledefm. 2. 4. quaſt. 23. artic. 1. Nauar. in cap. fratres, de pœnit. diſt. 5. num. 48. & in Man. cap. 9. numer. 5. verſ. Secundo. Ioan. a Medina, Cod. de confeſſione, quaſt. 18. Sorus 4. diſt. 22. q. 1. art. 1. prop. ſinem, verſ. ſed hoc caſu. Couar. in cap. alma mater, 1. part. §. 6. num. 7. verſ. Quarta Concluſio, de ſent. excommun. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excommun. c. 12. §. 2. Vgol. de cenſur. Eccleſ. Tab. 2. cap. 7. §. 2. numer. 6. non procul a ſine. Ratio huius non eſt ea, quam putant Palud. & Adrian. quod excommunicatio reddat excommunicatum talis abſolutionis incapacem: ſed quia huiusmodi penitentis confeſſio nõ eſt integra: aut ſi integra ſit, indignum ſe reddit abſolutione ob factilegium & peccatum quod committit. Nam, vel non confeſſetur hoc peccatum, ſcilicet quod peccat, votens abſolui ab excommunicatione, & eſſe particeps illius Sacramenti, a quo eſt exclusus interdicto Eccleſiæ; & proinde confeſſio non eſt integra, & iteranda eſt ex quo factilegium illud tacet. Vel confeſſetur illud peccatum, & tamen vult abſolui, & ita caret debito dolore, & propoſito abſtinendi a futuris peccatis, & id palam facit confeſſario, & indignum ſe reddit abſolutione, & confeſſio iteranda eſt abſolutio, & iteranda eſt confeſſio. Quæ omnia vera ſunt, maxime quando inducit confeſſarium, vt eum abſoluit, dum enim eum ſcienter inducit ad abſoluendum, in ipſomet confeſſione actu peccat, & ita etiam non integre confeſſetur: ſiue igitur ſic excommunicatus ſcienter, ſiue ex ignorantia caſſa abſolutionem petat, peccat, & obicem ponit abſolutioni, & ideo ſi abſoluatur, abſolutio non valet.

3 *Secunda propoſitio.* Excommunicatus maiori excommunicatione, eius tamen iuſte ignarus, aut etiam eius oblitus ſi a peccatis abſoluatur, vere abſoluitur, & verum Sacramentum ſuſcipit ita, vt non teneatur eam confeſſionem iterare: vt ſi quis ignoret ſe propter Clerici percuſſionem in minoribus conſtitutu, aut prima tonsura iurati, excommunicationem incurſere, aut etiam ignorat, vel nõ aduertit, ſententiam excommunicationis generale eſſe promulgatam contra eos, qui fructus arborum, vel quid aliud ſurriperint, talis bona fide peccata ſua conſitens, & petens abſolutionem, cum non peccet abſolutionem conſequendo, aut petendo, vere abſoluitur, nec iterare confeſſionem teneatur, (dummodo alias confeſſio ſit integra, & cum debito dolore, & propoſito facta) & quamuis vbi ſe excommunicatum eſſe nouerit, ad impetrandam excommunicationis abſolutionem teneatur, non tamen ad iterationem confeſſionis obligabitur, ita Palud. 4. diſt. 18. quaſt. 4. verſ. Tertius effectus. Ioan. Medina Cod. de confeſſ. quaſt. 18. verſ. Dicendum igitur in ſine. Nauar. in Man. cap. 9. num. 3. verſ. Quarto dicimus, & in cap. fratres, nu. 46. de pœnit. diſt. 5. Couar. in cap. alma mater, 1. part. §. 6. num. 7. verſ. Secunda concluſio Martin. Ledefm. 2. 4. quaſt. 23. artic. 1. Caiet. in Sum. in verbo, abſolutionis impedimenta, verſ. Secundum eſt, & verſ. Et hinc habes, & in verbo confeſſio iteranda verſ. Ex inhabilitate. Barth. Medina, in Sum. 1. lib. 1. cap. 11. §. 3. Henriquez lib. 13. de excommun. ca. 12. §. 2. Vgol. de cenſur. Eccleſ. Tab. 2. cap. 7. §. 2. numer. 5. & 6. Qui omnes hanc Concluſionem deducunt ex cap.

Apoſtolice, de clerico, excommunicato, miniſtre, vbi dicitur, excommunicatum diuina celebrantem, irregularem factum non eſſe eo quod probabiliter ſe excommunicatum eſſe ignorabat. Ratio eſt: quia illic eſt debita materia, debita forma, cum debita intentione, & non ponitur obex, taliter enim excommunicatus non peccat, ex quo aut ignorat probabiliter ſe excommunicatum eſſe, aut inculpabiliter eius oblitus ſit, & proinde vera eſt abſolutio Sacramentalis, quandoquidem per excommunicationem non redditur homo incapax Sacramenti; character enim Baptiſmi, quo quis ad Sacramenta recipienda habilis ſit, ſicut nec per excommunicationem tollitur, ita neque per eamabilitas tollitur, & ideo nec peream abſolutio Sacramentalis impeditur; neque in hoc caſu impedit interdictum. Eccleſiæ quo prohibetur quis in excommunicatione exiſtens Sacramentum accipere: vt enim docet Palud. vbi ſupra, iniuſta videretur ſententia Eccleſiæ ſi vellet aut innocentem punire, aut ignorantiam inuincibilem condemnare. Et a fortiori valerit abſolutio, vbi excommunicatio eſſet iniuſta, & quis ea inuolutus, & eius inſcius, aut oblitus, confeſſetur, & abſoluatur.

4 *Hinc colligitur præſati auctores, maxime Caiet. vbi ſupra, Nauar. in cap. fratres, num. 50. de pœnit. diſt. 5. verſ. Infertur ſecundo, & ex eis Vgol. cit. numer. 6. regulam hanc pro viris timoratis conſolationis plenam, nimirum, Quæ excommunicati confeſſi ſunt, ignorantes probabiliter ſe excommunicatos, ſi bona fide confeſſi ſunt omnia peccata, & non meminerunt ſe ulla excommunicatione teneri, & abſolui fuerint, non teneantur confeſſione iterare, ſed ſolu habitarunt excommunicationis, abſolutionem ab ea impetrare.*

5 *Tertia propoſitio.* Excommunicatus maiori excommunicatione qui ſcit ſe excommunicatum eſſe, & id confeſſetur, ſed iuſto quodam iuris, vel facti errore, attentata eius qualitate, exiſtimat ſe a peccatis abſolui prius poſſe, quam ab excommunicatione abſoluatur, ſi a peccatis tantum abſoluatur, valet abſolutio, nec confeſſionem iterare teneatur. Ita expreſſo Caietan. vbi ſupra, & Martin. Ledefm. 2. 4. q. 23. art. 1. Sorus, 4. diſt. 22. quaſt. 1. art. 1. prop. ſinem, verſ. Secundo ait Nauar. in c. Fratres, num. 47. de pœnit. d. 5. Couar. in cap. alma mater, 1. part. §. 6. num. 7. verſ. Tertia concluſio, de ſent. excommun. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excommun. cap. 12. §. 2. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. cap. 7. §. 2. num. 5. & 6. & ſapient. Palud. 4. diſt. 18. qu. 4. verſ. Tertius effectus, & patet eadem ratione qua propoſitio ſecunda: & procedit hæc propoſitio, non ſolum quando vitæ, id eſt, tam penitens quam Confeſſarius probabiliter putant impendi poſſe abſolutionem a peccatis, non præmiſſa abſolutione ab excommunicatione; ſed etiam quando penitens ſolus ignoret probabiliter neceſſarium prius eſſe abſolutionem ad excommunicationem quam a peccatis, licet Sacerdos ignoret, vincibiliter, aut non ignoret, ſed aduertat excommunicationem etiam reſeruatam in eo penitente ignorante, & tamen ex ſua malitia abſoluit illum, etſi etiam in hoc caſu Confeſſarius abſoluendo, peccet, abſolutio tamen valet, cum ad ſint omnia neceſſaria, ſcilicet materia integra confeſſionis, forma, & intentio miniſtri, & penitens per ignorantiam excuſatus, non ſcinhabilis, vt abſolutionem recipiat. Quia duriffimũ eſſet quod qui inuincibiliter ignorat per totã vitam ſe incurriffe excommunicationem, etiam reſeruatam, veſit Eccleſiæ, que eſt pia mater, ne vnquam ei proſit abſolutio peccatorum: Et alias conſcientia penitentis nunquam eſſet quieta, ſed ſemper oporteret dubitare, & inquirere an Sacerdos poſſet abſolueret peccatum enim Confeſſarij nõ debet obſeſſe peccatori penitenti & ignorantis: Secus autem dicendum eſſet, ſi ambo, id eſt, tam penitens, quam Confeſſarius ſcienter, quod excommunicatus non poſſet abſolui, tunc enim abſolutio impenſa irrita eſſet, vt patet ex his, quæ in prima propoſitione dicta ſunt. Quæ tres propoſitiones intelligendæ ſunt ſolum de paſſiua receptione Sacramenti ab excommunicato; Quid autem dicendum ſit de collatione actiua huius Sacramenti penitentiæ a Confeſſario, qui excommunicatus eſt, penitente tamen libero manente ab omni excommunicationis vinculo, in ſequentibus oſtendemus.

- 6 *Quarta propositio.* Absolutio Sacramentalis præstita a Sacerdote maiori excommunicatione ligata, eo casu quo necessario vitandus non est, valida est, nec iteranda est confessio. Est communis omnium DD. opinio: Ratio est, quia absolutio hæc vel nulla est, ex eo quod eam suscipiens obicem peccati ponit; vel quia Sacerdos absolvens potestate caret: quorum neutrum in hoc casu contingit: & proinde absolutio Sacramentalis valida erit: Non enim obstat aliquid ex parte pœnitentis, ut supponitur, cum nullam culpam habeat suscipiens Sacramentum ab excommunicato, quem non tenetur vitare, ut constat: Neque aliquid ex parte Confessarij obstat: quia ea iurisdictio, quæ necessaria est ad absolutionem, adhuc manet penes Sacerdotem excommunicatum ex Ecclesiæ permissione, quamdiu eum vitandum non esse pronunciat; valida igitur erit absolutio ab eo data. Quam Conclusionem expresse tenent Car. in verbo, absolutionis impedimenta. Ioan. Medina. Co. de Confessione, qu. 22. vers. Tertium dictum, & vers. Quartum dictum, Navar. in Manuali, cap. 9. num. 9. vers. Sexto, deductur, & in cap. 1. §. laborat, num. 10. de pœnit. distin. 6. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 6. num. 7. vers. Quinta Conclusio, de sent. excomm. lib. 6. Henriquez, lib. 13. de excomm. cap. 10. §. 3. Vgolin. de censur. Eccl. Tab. 1. c. 13. §. 16. nu. 12. post Adrianum, in tract. de Confess. dub. 9. vers. Secunda propositio.
- 7 *Hinc inferitur.* validam esse confessionem pœnitentis, qui ignoranter confitetur excommunicato, suspenso, vel interdicto generali sententia iuris, vel hominis, non tamen denunciato, ut auctores præfati testantur, & colligitur ex fine Extravagan. *Ad vitanda scandala.* Martini V.
- 8 *Inferitur etiam.* Quod pœnitentis scienter confitentis Sacerdoti proprio, etiam excommunicato, generali tantum excommunicatione, iuris, vel hominis, cuius ipse scientiam habet, modo non fuerit denunciatus, valida sit absolutio, nec iteranda confessio, ut colligitur ex distinct. Extravag. *Ad vitanda scandala.* Quod intelligitur, etiam si extra necessitatem subditus petat Sacramentum a parcho suo, (tenetur enim parochus etiam extra tempora præcepti subdito petenti Sacramenta ministrare) dum enim in hoc casu subditus iure suo vitatur, & rem licitam petat, quam Confessarius etiam licite ex permissione Ecclesiæ ministrare poterit, nec penitus petendo peccat, nec Confessarius parochus administrando peccabit: (dummodo conteratur de peccatis) sicut enim Concilium Constantiense, ut colligitur ex d. Extravagan. subditis concessit licentiam petendi a pastoribus suis Sacramenta: ita consequenter ut rectè monent Sotus, 4. dist. 1. quæst. 5. art. 6. Conclus. 6. & Henriquez, lib. 13. de excomm. cap. 6. §. 3. & cap. 10. §. 3. ipsis parochis excommunicatis tantum generaliter concessit, ut eis Sacramenta præbeant, & hoc etiam sine peccato (dummodo pœniteat eum de peccatis) & absque irregularitatis pena, aliàs enim ociosum esset privilegium Concilij, si subditus iuste & licite petat, parochus tamen iuste neget. Sive igitur parochus Sacramentum hoc petenti subdito ministrare paratus sit, sive non, licite subditus ei confitetur, & ab eo valide absolvi potest, ob rationem dictam.
- 9 *Inferitur etiam.* Quod Confessio Sacramentalis facta alicui alteri Sacerdoti, qui non est pastor petentis, aliàs habenti auctoritatem absolvens a peccatis, valida sit, etiam si Sacerdos ille generali aliqua iuris, vel hominis excommunicatione ligatus fuerit, dummodo tamen paratus fuerit illi petenti ministrare. Quod intelligitur etiam extra casum necessitatis, & etiam si pœnitens talis excommunicationis Confessarij scientiam habuerit. Et colligitur ex d. Extravagan. *Ad vitanda.* ubi conceditur facultas participandi etiam in Sacramentis cum quibuscunque generaliter tantum excommunicatis, unde, sicut licitum est petere Sacramentum a ministris malis, dummodo ipsi sint parati dare; ita etiam ab excommunicatis generaliter tantum, dummodo ipsi sint parati dare: quia cum alter bene administrare possit Sacramentum si pœnuerit, & ego peto rem bonam, illi imputatur, si dare velit male, & in peccato, cum bene dare possit, si velit: Ne ego in hoc casu peccato ab istis petendo, cum mihi facultas sit concessa cum ta-
- liter excommunicatis communicandi in Divinis: in quo casu valida erit absolutio, nec iteranda confessio. Dixi, dummodo talis Sacerdos sit dare paratus, quia secus si paratus non esset: sicut enim ministrum malum, qui non est parochus meus, si non erat paratus, extra casum necessitatis, inducere non licet ad Sacramentum mihi ministrandum, quia inducerem eum ad peccatum, quod ipse non committeret hic & nunc, nisi ego illum inducerem: ita multo minus generaliter excommunicatum non obligatum, nec paratum ad ministrandum mihi Sacramentum inducere licet, cum sic inducendo scienter peccatum committerem, quo casu si tali excommunicato confiterer, confessio iteranda foret, & inutilis absolutio, non quidem quia facta est ea confessio excommunicato, sed quia non est integra. Nam huiusmodi pœnitens confitendo huic Sacerdoti, quem scienter induxit ad Sacramentum hoc ministrandum, mortaliter peccat, cum ad peccatum inducendo & cum non confiteatur hoc peccatum, diminute confitetur, unde absolutio inutilis redditur, & confessio repetenda erit, ut colligitur ex his, quæ in propositione prima diximus, & testatur Navar. in Manuali, cap. 9. numero 10. in fine.
- 10 *Quinta propositio.* Confessio scienter, vel ignoranter facta proprio Sacerdoti, vel alteri excommunicato denunciato extra casum necessitatis extrema, irrita est, & iteranda. Ita omnes Theologi & Canonistæ, & colligitur ex d. Extravagan. *Ad vitanda scandala.* Ioan. Medina, Cod. de Confessione, quæst. 22. versicul. Sextum dictum, Navar. in Manuali, cap. 9. num. 8. vers. Quinto deductur, Couar. in alma mater, 1. par. §. 6. num. 7. vers. sexta Conclusio, de sent. excomm. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 10. §. 2. Vgolin. de censur. Eccl. Tab. 1. cap. 13. §. 16. nu. 12. post Adrianum, in 4. tract. de Confessione, dub. 9. vers. His præmissis Ratio est: quia talis Confessarius iurisditione privatus est, ut ex dict. Extravag. constat, quæ tamè necessaria est ad sententiam absolutionis valide impendendam, arg. cap. Ad probandum, de sent. & re iud. & Concil. Trid. Sess. 14. cap. 7. de casuum reservatione. Deinde, quia excommunicatum denunciatum in sacris vitare tenemur, ut patet in c. sacris, de ijs, quæ vi, meruere causa sunt. Unde scienter a taliter excommunicato absolutionem petens mortaliter peccat, & ita ponit obicem, & per consequens absolutio est nulla, & confessio iteranda. Idem si Confessor fuit excommunicatus generaliter ob violentam manum in Clericum iniectionem, quæ nulla possit tergiversatione celari, iuxta Concilium Constantiense supra citatum. Et licet Nav. in Manuali, cap. 9. numero 8. hoc etiam procedere velit in notorio excommunicato, suspenso, vel interdicto propter aliam causam, quam ob Clerici percussorem, in contrarium tamen est consuetudo, cum Catholici quamplurimi in Germania, Gallia, & Anglia, hæreticos notorios vitare non soleant, & tamen tales hæretici, ut constat in Bulla Cœnæ excommunicati sunt, licet non denunciati excommunicati. Unde Ioan. Medina, Cod. de Confessione, quæst. 22. vers. Corollarie sequitur, affirmat, etiam cum hæreticis antequam sint per iudicem declarati, sicut cum alijs generaliter excommunicatis, communicari posse.
- 11 Et quod diximus de confessione Confessori excommunicato denunciato scienter facta, quod nulla sit, & iteranda, tum ob defectum potestatis in Sacerdote, tum ob peccati mortalis obicem, quem confitens Sacramento ponit, scienter cum illo contra interdictum Ecclesiæ communicando; etiam de confessione nescienter excommunicato denunciato facta, afferendum est; quamvis enim pœnitens ob ignorantiam iustam illi confitendo, non peccet, quia tamen in Sacerdote illo nulla remanet iurisdictio, aut potestas (cum hæc ab Ecclesiâ tali excommunicato denunciato auferatur) absolutio hæc irrita est, & confessio repetenda erit, cum huiusmodi pœnitens excommunicationis scientiam habuerit. Ita Palud. 4. distinct. 17. artic. 1. Conclus. 4. Ioan. Medina, Cod. de Confess. quæst. 23. Navar. in Manuali, cap. 9. num. 8. & Couar. in cap. alma mater, §. 6. numero 7. vers. septima Conclusio, de sent. excomm. lib. 6. & Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 10. §. 2. Vgolin. de censur. Eccl.

Eccleſ. Tab. 1. cap. 13. §. 16. num. 1. 2. in fine, & intelligitur, quando confefſio fit extra caſum neceſſitatis. Et quæ Sacramenta ab excommunicatis tam actiue, quam paſſiue, extra caſum neceſſitatis validè adminiſtrari poſſunt, hæcenus dictum ſit; Nunc quæ in caſu neceſſitatis, ab excommunicatis etiam denunciatis licitè peti, & adminiſtrari poſſint, paucis itidem oſtendamus.

Sexta propoſitio. Baptiſmus ab excommunicatis denunciatis etiam hæreticis, urgente neceſſitate, licitè peti, & adminiſtrari poſſit. Sic S. Thom. 4. diſt. 5. quaſt. 2. art. 2. quaſtione 5. & 4. d. 19. quaſt. 1. art. 2. quaſtione 2. ad 2. & 3. part. quaſt. 82. artic. 7. ad 2. Scot. 4. diſt. 5. quaſt. 2. Palud. 4. diſt. 5. quaſt. 3. verſic. Quantum ad primum, Duran. 4. diſt. 5. quaſt. 2. num. 7. Rich. 4. diſt. 5. art. 3. quaſt. 4. Tho. de Argentina, 4. diſt. 4. quaſt. vnica, art. 1. Capreol. 4. diſt. 5. Concluſ. 3. & 4. Sanct. Anton. 3. part. tit. 14. cap. 13. §. 5. Victoria, in Summa, de Sacram. De Baptiſmo, quaſt. 30. Cajet. 3. part. quaſt. 64. art. 6. Sorus 4. diſt. 1. quaſt. 5. artic. 6. ante finem. Ruard. Tapper. in explic. artic. 3. §. 5. Sylu. verbo, Baptiſmus 3. quaſt. 6. & 7. & verbo, Confefſor, §. 5. vl. Ioan. Medina, Cod. de Confefſ. quaſt. 28. Nauar. in Man. cap. 2. num. 4. Vgolin. de cenſur. Eccleſ. Tab. 1. cap. 13. §. 17. & Summa Aſtenſis, 1. par. lib. 4. tit. 1. art. 5. & intelligitur propoſitio tam de adulto, quam de infante: Cū enim Sacramentum hoc ad ſalutem neceſſarium ſimpliciter ſit, quando actu haberi poteſt miniſter, qui illud miniſtrare poſſit. Eccleſia non prohibet in caſu neceſſitatis extremæ aut excommunicatos denunciatos Baptiſmum conferre, aut alios ab illis ſuſcipere: Immo ab huiusmodi in tali caſu, ſicuti Baptiſmum petere quis poteſt, ita & debet; vnde ſi Baptiſmum a tali non ſumat, cum poſſit, ſi moriatur, ſaluus eſſe nequit, tunc enim verum eſt illud, Ioã. 3. *Niſi quis renatus fuerit denovo, non poteſt videre regnum Dei.* Vnde in cap. Præter hoc verſ. Ad hoc vero, prope finem, diſtinct. 32. dicitur, *Subito morituro prius Baptiſmate conſulitur, & dum forte Catholicus non inuenitur, ſatius eſt ab Hæretico Baptiſmi Sacramentum ſumere, quam in æternum perire.* Idem docet S. Auguſtinus lib. 2. contra Donatiſtas, cap. 53. vbi affirmat licitum eſſe etiam ab hæreticis, & paganis Baptiſmum recipere. Et ſimilia habet Nicolaus Papa ad conſult. Bulgarorum, & refertur in capit. A quodam Iudæo, de Conſecrat. diſt. 4. Vnde, cum id quod in vno ex correlatiuis diſpoſitum eſt, etiam in alio locum habere debeat, Ar. l. ſin. & ibi DD. not. C. de indiſt. vid. toll. ſicut neceſſitate cogente ab iſtis legitime, & ſine peccato Baptiſmus peti poteſt, & debet, ita etiam excommunicatus denunciatus, interdicitus, aut ſuſpenſus, huic Baptiſmum conferre legitime, & ſine peccato poteſt, & debet, vt præfati auctores teſtantur. Quibus addi poteſt Marian. Socin. ſenior, in capit. h. quis propter, numero 10. verſic. Quinto ſequitur, de ſurr.

13 Vnde eo in caſu conſtitutum præſbyter non baptizans deponi debet, ſi ille non baptizatus moriatur, vt habetur in cap. Quicumque præſbyter, de Conſecrat. diſt. 4. vbi Canon ille generaliter loquitur, & proinde generaliter accipi debet, arg. Iulianus, ff. de leg. 3. Nec aliquam excuſationem admittit. Non igitur excuſatur excommunicatus denunciatus. Et certè, ſi ſic excommunicatus, aliquem fame pereuntem videat, et opem ferre tenetur, ne corpus pereat, argum. cap. paſce, diſt. 89. multo magis moriturum ſine Baptiſmo baptizare debet, ne anima eius in æternum pereat; & hoc latius docent Scotus 4. diſt. 5. quaſt. 2. Franciſc. a Viçt. vbi ſupra quaſt. 30. de Baptiſm. Vgol. Tab. 1. cap. 13. §. 17. num. 2. & 3. & Nau. in Man. cap. 2. numer. 6. verſ. Tertio affirmans peccare mortaliter eum, qui in cauſa eſt, vt aliquis ſine Baptiſmo moriatur, aut renuit dare Baptiſmum petenti in articulo mortis, cū nullus eo aptior ipſum baptizare velit, & citat pro hoc d. cap. Quicumque, & d. capit. paſce, & ſicut alter eo in caſu Baptiſmum ab eo petere iure Diuino præcipitur; ita etiam iſte eidem Baptiſmum conferre tenetur: vbi tamen rectè aduertit Vgolin. vbi ſupra, num. 6. eo caſu neceſſitatis Baptiſmum, ceremonijs non adhibitis adminiſtrare debere, non enim ad Baptiſmi ſuſceptionem neceſſario ipſe requiruntur, arg. cap.

Nec quemquam, verſ. Quod ſi aliquis, de Conſecrat. diſt. 4. & fauent Ioan. Viquer. in ſuis Inſtitut. cap. 16. §. 1. verſic. 6. & Catech. Roman. tract. de Baptiſmo, cap. de ritib. & corrim. verſ. Reſtat nunc, & c. de Miniſtro, verſ. Iam verò, ſatis enim neceſſitatis alterius ſubuenitur, dum ſimplici Baptiſmi adminiſtratione, ſine ceremonijs, & ſolitibus ſolemnitatibus ſalus æterna habeatur.

14 *Solum* in hoc caſu dubium eſſe poteſt, An neceſſitate urgente, ſi alius præſens adſit, qui non ſit excommunicatus denunciatus, ſuſpenſus, aut interdicitus, licitè peti poſſit Baptiſmus ab excommunicato, ipſeque Baptiſmum licitè adminiſtrare poſſit. In qua re vnum certum apud Auctores eſt, alterum vero controuerſum: Certum enim eſt, quando adſunt plures poteſtate pares, eius qui baptizandus eſt nimirum, plures parochi, aut plures Sacerdotes non parochi, plures Diaconi, aut plures Clerici euſdem ordinis, aut plures viri, aut plures mulieres, quorum tamen aliqui excommunicati ſunt, & non alij, tunc a non excommunicatis ſuſcipi debet Baptiſmus, modo id poſſint, & velint, & non ab alijs cum in hoc caſu talis habilior ſit, vt potè, non impeditus iure ad Sacramenta miniſtranda, ſicut excommunicatus, in pari enim cauſa habilior præferendus eſt. Immo verò ſi plures conditione non pares adſint, ſed nemo parochus, aut Sacerdos, ab alio, & non ab excommunicato peti, & adminiſtrari debet Baptiſmus cum in caſu neceſſitatis quilibet Baptiſmi miniſter ſit, & ſoli parochi, & Sacerdotes ius adminiſtrandi Baptiſmum habeant, vt communis Theologorum opinio docet: ita, vt ipſi etiam excommunicati, in caſu neceſſitatis alijs non Sacerdotibus, nec excommunicatis præferendi ſint; Quæ ratio cum in alijs ceſſet, non ita ſeruandus eſt ordo in eis, quin excommunicato Clerico, etiam Laico non excommunicato præferendus ſit: id quod in Clericis inferioribus à Diacono omninò certum eſſe puto.

15 In Diacono autem res aliquantulum dubia eſt, quia ei aliquo modo competit hoc miniſterium ex vi ordinationis ſuæ: cum etiam vt docet gloſſa in ca. Diaconos, in verbo, Neceſſitas, diſt. 93. ſi neceſſitas urgeat, & Sacerdos ſic abſens, poſſit ipſe iure ſuo miniſterium hoc uſurpare. Vnde, in Pontificali Romano in ordinatione Diaconi dicitur, *Diaconum debere baptizare, & prædicare:* vnde alijs Clericis inferioribus, & Laicis, etiam non excommunicatis in tali caſu videtur præferendus. Quando autem plures adſunt, quorum, qui excommunicatus eſt, Sacerdos eſt, alij verò non Sacerdotes, tunc Sylueſter in verbo, Baptiſmus, 3. num. 1. ait, præſente Sacerdote excommunicato, vel hæretico, vel ſuſpenſo, melius eſſe baptizari à laico. Veritas tamen eſt, quod docent Scotus in 4. diſt. 5. quaſt. 2. §. Quantum ad ſecundum, in fine Franciſc. a Viçtoris, in Summa de Sacram. quaſt. 30. Henricquez de Sacram. lib. 2. cap. 28. §. 3. Vgolin. de cenſur. Eccleſ. Tab. 1. cap. 13. §. 17. num. 10. in fine, a Sacerdote potius excommunicato, quam a non Sacerdote, etiam ſi excommunicatus non ſit, Baptiſmum peti, & adminiſtrari debere. Cuius ratio eſt: quia iure communi, & ratione ſuæ conſecrationis Sacerdotes per ſe, & ex officio huius Sacramenti miniſtri ſunt, arg. cap. Diaconos, diſt. 93. & cap. conſtat, de Conſecrat. diſt. 4. vnde, iure ſuo priuandi non ſunt: neque immutandus eſt ordo inſtitutionis propter ea, quæ ſunt per accidens, vt eſt excommunicatio, maxime ſi Sacerdos excommunicatus denunciatus hæreticus non ſit, ſi enim hæreticus eſſet, tunc vel propter ſcandalum, & prauam ſuſpicionem ſui, quam merito claret, qui hæreticum denunciatum in Sacro miniſterio ſideli Laico, qui Baptiſmum adminiſtrare velit & poſſit, præferret, vel propter ſacrilegam communicationem cū homine hæretico, & ab Eccleſia præciſo, vel propter aliquod morale periculum erroris, aut deceptionis, aut prauæ intentionis, hæretico Sacerdoti, Clerico, aut Laico Catholicis non excommunicatis præferendus eſt, vt rectè Franciſc. Suarez in 3. part. quaſt. 71. artic. 4. diſputa. 31. ſect. 4. verſ. Sed obijcies, & Barth. Vgol. vbi ſupra, numero 10. annotarunt, & facit cap. Præter hoc, verſ. ad hoc, d. 32. & cap. ſi quem forte, 24. quaſt. 1.

17 Eodemque modo ſi duo adſint Sacerdotes, quorum vnus parochus baptizandi eſt alter non parochus, etiam a Sacerdote

veritate parochia excommunicato, & non ab altero Baptistus peti, & administrari debet; cum enim soli pastores animarum per se, & ex officio ius baptizandi habeant, extrema necessitas subditi baptizandi non tollit Sacerdoti parochia proprium ius, nec alteri Sacerdoti in hoc ea su licentiam inveniendi debitum ordinem iustitiae tribuit, dummodo parochus illum baptizare velit; vnicuique enim ius suum seruandum est. Sin vero proprius Sacerdos iuri suo credere velit, licet tunc poterit simplex Sacerdos id prestare quia iam nulli facit iniuriam, & quia parochus hoc ministerium illi committere, & potestatem suam delegare potest, ut praefati auctores testantur.

- 18 *Septima propositio.* Sacramentum Poenitentiae in extrema necessitate licet ab excommunicato denunciato, etiam haeretico peti, & administrari valide potest. Et licet haec Conclusio non adeo certa sit, ac alia de Baptismo; nam & glo. in cap. praeter hoc, in verbo, separantur, & in verbo, per manus, & in verbo, in Baptismo, d. 32. & in cap. Subdiaconus, in verbo, Habebunt, 2. q. 1. & S. Thom. 4. d. 17. q. 1. art. 3. q. 1. ad 2. & d. 19. q. 1. art. 2. q. 1. ad 1. & q. 3. & 3. par. q. 1. art. 7. ad 2. Durand. 4. d. 19. q. 1. num. 1. & 17. Ioan. Medina, Cod. de Confessione, q. 1. dub. 2. Nauar. in Manuali, cap. 22. num. 4. & ca. 26. num. 26. vers. Dixi Catholicus. Conar. in cap. alma mater, 1. part. 6. num. 8. vers. octava Conclusio. de sentent. excommunicatis. lib. 6. docent aliquem in articulo mortis ab haeretico, schismatico interdito, vel suspensio, absolui non posse, etiam si non reperitur alius idoneus minister, qui eum absoluat, & Paludanus in 4. dist. 17. q. 1. art. 3. Conclus. 7. ait, melius esse non confiteri excommunicatis, suspensis, & haeticis in articulo mortis, & Sotus, 4. distinct. 18. q. 1. art. 4. quamuis concedat absolui posse ab excommunicatis Catholicis, non tamen ab haeticis. Et de haeticis debuit esse Martin. Ledesma, 2. q. 1. art. 8. fol. 325. & q. 1. art. 2. art. 7. fol. 327. & Summa Astenfis, 2. par. lib. 5. tit. 14. q. 6. nec haeretico, nec maiori excommunicatione interdicto confessionem fieri debere docet, cum tales absolueri non possint. Alij tamen propositionem nostram vniuersa liter veram esse docent, etiam de haeticis, ut Paludanus, 4. dist. 24. q. 1. art. 2. vbi expresse docet, excommunicatos in articulo mortis absolui posse, & distinct. 25. q. 1. art. 1. ad 3. idem de haeticis docet Angelica, in verbo, Confessio, 3. num. 2. idem de haeticis docet. Sic etiam Syluester, verbo Confessor, 1. s. vlt. Franciscus a Victoria, tract. de Clauibus, numer. 14. qui etiam citat Ioan. Maiorem, 4. d. 17. Riardus Tapperus in explicat. art. 3. §. 5. Henriquez lib. 6. de Sacram. cap. 1. §. 8. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 13. §. 17. num. 11. & 14. qui omnes id docent de haeticis, quam de excommunicatis. Et id de vtriusque docent glo. in cap. Non est vobis, in verbo, Baptismum parvulorum, & Melchior Canus, 5. part. relect. de Sacramento poenitentiae, & de excommunicatis idem docent Martin. Ledesma, Sotus, vbi supra, & Nauar. sibi contrarius in Manuali, cap. 27. num. 271. vers. septimo, & Marian. Socin. in cap. sacris, num. 42. vers. Et praedicta intelligo, de sent. excomm. & Conar. vbi supra, hanc opinionem defendi posse putat. Et hanc propositionem nostram satis aperte docuit Concilium Trident. sess. 14. cap. 7. de casum reservatione in hanc modum loquens: *Pre admodum. ne hoc ipsa occasione aliquis pereat, in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideo in articulo mortis Omnes Sacerdotes quoslibet poenitentes a quibuslibet peccatis, & censuris absolui possunt.* Haec enim Conuentum. Cum igitur Concilium sine exceptione Omnes Sacerdotes tunc quoslibet poenitentes a quibuslibet peccatis, & censuris absolui posse permittat, ne quis hac occasione pereat, scilicet si absolui non possit a quocunque Sacerdote in illo mortis articulo, & Lex generaliter loquens generaliter intelligenda sit, arg. l. 1. §. generaliter, ff. de le. praet. consequens plane est, quocunque Sacerdotes etiam haeticos, eo casu absolui possent enim Concilium Omnes Sacerdotes id facere posse declarasset, haeticis eo in casu hoc ipsum permisisset constaret. Qui enim Omne dicit, nihil excludit, argum. 1.

Julianus, ff. de leg. 3. maxime cum hoc ipsum, quod quilibet Sacerdos in articulo mortis quemlibet absolui possit, gratia & fauor sit populi Christiani. Vnde, cum amplius potius quam restringere debemus. Quod autem ita excommunicati etiam haeretici Sacramentorum ministerio priuantur, in odium est: ideoque restringendum est: nam poena legum interpretatione mollienda sunt, non exasperanda, cap. poena, de poenit. distinct. 1. Sicut igitur in extrema necessitate quilibet a quolibet Sacerdote baptizari potest, & debet: ita etiam a quibuslibet peccatis, & censuris absolui a quolibet Sacerdote, potest, & debet: cum vtrumque Sacramentum necessitas sit, & de iure diuino praecipuum Baptismus, quidem simpliciter noudum regeneratus, Sacramentum vero poenitentiae lapsis omnibus post Baptismum, vt Concil. Trident. sess. 14. capitul. 1. & 2. docet.

- 19 *Quod si quis dicat, non ita necessarium esse Sacramentum poenitentiae sicut est Baptismus, eo quod occurrente huiusmodi impedimento iuris, sufficeret contritio.* Respon. de cum Soto, 4. dist. 17. q. 1. art. 4. vers. Ratio Conclusionis, quamuis id verum sit, quia tamen Ecclesia deficere non debet, in eo quod potest, & Sacramenta omnia gratiam conferunt, & de attritu contritum reddunt, & vt Eccles. 9. habetur, *Nescit homo, utrum odio, vel amore dignus sit, & vbi scit se attritum, nescit tamen se contritum,* & testibus Palud. 4. dist. 25. q. 1. art. 3. ad 3. & Francisco Vict. tract. de Clauibus, num. 14. nisi absoluitur, vbi clauium absolvens imperfectum peccat, in periculo est poenitens, (maxime cum homines communiter attritionem habeant) in huiusmodi casu vt notat Nauar. in Manuali, num. 271. non censetur Ecclesia taliter excommunicatis iurisdictionem auferre, vel suspendere: ne ob delicta haeticorum, vel aliorum excommunicatorum, sibi sui salutis remedio iniuste priuantur: id quod verba Concilij sess. 14. c. 7. satis manifeste declarant.

20 Hoc tamen, quod diximus de confitendo haeticis, intelligi debet, quando non timetur periculum infectionis, & peruerfionis: nec poenitens communicando in Sacramento videtur consentire, vel approbare societatem haeticis necesse periculum ex parte haeticis abutendi Sacramento & praesertim vbi male de poenitentia Sacramento sentiret & in hoc haeticus esset: & quando alius Sacerdos haberi non possit: si enim aliquod horum sit, non licebit haeretico confiteri, sed erit, ac si copiam Confessorij non haberet, vt praefati auctores testantur.

- 21 *Octava propositio.* Sacramentum Eucharistiae necessitate urgente ab excommunicato denunciato, aut alijs censuris interdicto nec licet peti, nec administrari potest, ita S. Th. 3. par. q. 1. art. 2. ad 2. & art. 9. Alexander de Ales. 4. part. q. 1. r. mem. 2. art. 3. §. 2. S. Bonavent. 4. d. 13. c. 1. Rich. 4. d. 1. art. 1. q. 1. art. 4. Scot. 4. d. 1. q. 1. art. 2. S. relect. ergo, & Palud. 4. d. 13. q. 1. art. 4. Conclus. 5. & dist. 17. q. 3. art. 3. Conclus. 7. Durand. 4. d. 13. q. 1. num. 8. Gabr. 4. dist. 13. q. 1. art. 3. dub. 4. Summa Astenfis, 1. part. li. 4. tit. 13. art. 3. Sylu. verb. Eucharistia, 3. q. 4. Francisc. a Victoria, tract. de Sacram. Eucha. q. 93. & tract. de Clauibus, num. 17. Io. Medina, Cod. de Confess. q. 1. dub. 2. Sotus 4. d. 13. q. 1. art. 9. Henriquez lib. 1. de excomm. cap. 10. §. 2. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 13. §. 17. num. 14. & Greg. li. 3. dialog. ca. 31. & habetur in casu perueniente, & ibi glo. in verbo, Habebunt, & cap. fin. & ibi glo. in verbo, percipere, 24. q. 1. quicquid contrarium sine ratione, aut auctoritate doceant Nauar. in Manuali, cap. 21. numer. 4. & Francisc. Suarez in 3. part. in q. 1. art. 3. disp. 72. sect. 4. in fi. Ratio huius Conclusionis est: quia Sacramentum hoc non est Sacramentum necessitatis, vt sunt Sacramenta Baptismi, & poenitentiae: neque enim per se institutum est ad remissionem peccati originis, vt Baptismus, neque ad remissionem mortalium post Baptismum commissorum, vt Sacramentum poenitentiae, & proinde nec ad primam gratiam conferendam, vt ex Trident. de Baptismo, & Poenitentia habetur, sess. 14. ca. 1. & 2. & de Eucharistia colligitur ex Concil. Trident. sess. 13. cap. 2. c. 5. immo vero vsus huius Sacramenti per se supponit primam gratiam, & remissionem peccati, multo magis quam

reliqua quæ dicuntur Sacramenta viuorum, ut ſatis aperte reſtatur idem Concil. Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 7. & Canon. 11. vnde tanta neceſſitatis non eſt hoc Sacramentum, ve illa duo: & præceptum de Euchariftia recipienda intelligitur, ſi ad ſi miniſter decens, ſicut ne licet a Sacerdote petere, vt tunc celebretur abſque veſtibus ſacris: & alijs quæ Eccleſia pro reuerſa Sacramenti inſtituit, quæ ſic Chriſtus præceptum ſuum moderandum voluit, vt Henrquez vbi ſupra, §. 2. littera P. in annot. docet.

22 De alijs quatuor Sacramentis, omnes docent, non poſſe licite potè, vel miniſtrari a præſo denunciato, ſeu hæretico, quia nunquam homo in neceſſitate horum Sacramentorum conſtitutus eſt. Et de Sacramentis hæc ſint ſatis.

De Officijs Diuinis, & ſuffragijs Eccleſiæ Excommunicato prohibitis.

Cap. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio maior ab officijs diuinis arceſ, & ſpiritualibus Eccleſiæ ſuffragijs priuat.
- 2 Excommunicatus denunciatus, vt Miniſter Eccleſiæ, officia diuina recitari, aut Miſſam celebrare nequit.
- 3 Excommunicatus denunciatus per ſe, vt perſona priuata, officia diuina recitare debet.
- 4 Excommunicatus denunciatus, quare vt prius officium diuinum priuatim recitare teneatur.
- 5 Excommunicatus denunciatus horas Canonicas priuatim recitans, dicere non debet [Dominus vobiscum] & quare.
- 6 Excommunicatus denunciatus priuatim horas recitans, ſatisfacit officio ſuo, ita vt non peccet in non recitando.
- 7 Horas Canonicas in excommunicatione, & peccato mortali recitans, præcepto de horis recitandis ſatisfacit.
- 8 Oratio exiſtens in peccato mortali, an, & quomodo utilis, & fructuoſa ſit.
- 9 Excommunicatus, an Eccleſiam vt ibi oret, & horas priuatim recitet, intrare poſſit.
- 10 Excommunicatus, quo ſenſu ab Eccleſia ſequeſtrari, et extra Eccleſiam eſſe dicatur.
- 11 Oſtarius, quo ſenſu excommunicatos excludere iubetur, dum Sacerdos Miſſam celebrat.
- 12 Excommunicatus maiori concione cum alijs in Eccleſia audire poſteſt.
- 13 Excommunicatus, Laicorum more menſam benedicere, & Euchariftiam ad infirmos delatam comitari poſteſt.
- 14 Excommunicatus lectionem publicam audire, & legere poſteſt.
- 15 Excommunicatus denunciatus diuinis intereſſe nequit, dum ab alijs ſiam.
- 16 Excommunicatus ſurdus, aut cæcus cum alijs in officijs diuinis participare nequit.
- 17 Excommunicatus cum alijs etiam ultimo loco in proceſſionibus, aut Litanijs ire non poſteſt.
- 18 Excommunicatis denunciatis præſentibus, alij nec officia diuina celebrare, nec audire poſſunt.
- 19 Excommunicato denunciato præſente tempore quo officia diuina, aut Miſſæ celebrantur, quid agendum.
- 20 Excommunicato denunciato intrante Eccleſiam, ſi Canon Miſſæ inceperit ſit, Sacerdos aſſiſtente Miniſtro ſolum Miſſam proſequi, alij vero exire debent.
- 21 Sacerdote celebrante, ſi corpus defuncti in excommunicatione Eccleſiam deferatur, quid agendum.
- 22 Tempore quo plures Miſſæ in eadem Eccleſia celebrantur,

ſi excommunicatus denunciatus vni interſit, an alij alter intereſſe poſſint.

23 Miſſam eandem, aut eandem horam Canonicam cum denunciato excommunicato audire non licet, contra Durandum contrarium aſſerentem.

24 Excommunicatus denunciatus ab audienda Miſſa in diebus feſtis ex præcepto excuſatur, & quoniam huius ratio ſit.

25 Infirmus, aut in vinculis conſtitutus nõ audiendo Miſſam in feſtis ex præcepto non peccat.

26 Excommunicatus occulte, an ab alijs fidelibus in Miſſa, & alijs officijs diuinis audiendis, & faciendis abſtinere teneatur.

27 Excommunicatus occulte ob vitandum ſcandalum, & grauem ſuam infamiam, licet cum alijs Miſſam in feſtis audire poſteſt.

28 Excommunicatus occulte, ſi non ſit in mora petendi abſolutionem, celebrans cauſa vitandi graue ſcandalum, an infamiam, nec peccat, nec irregularitatem incurrit.

1 **A**liter excommunicationis maioris, effectus eſt, vt a Diuinis officijs arceat, & Eccleſiæ ſuffragijs ſpiritualibus priuet, vt ex ſequentiſus manifeſtum erit.

2 **P**rimo igitur excommunicatus denunciatus ex officio, vt miniſter Eccleſiæ officia Diuina recitare, Miſſam celebrare, aut aliquod ordinis alicuius facere nõ poſteſt, vt communis DD. opinio docet, & colligitur ex cap. ſicut. Apoſtoli, cum tribus ſeq. & ibi gloſ. 11. quaſt. 3. & ca. permiſimus, & gloſ. & Panorm. ibi de ſentent. excommun. & glo. in cap. ſi quis prebiter, in verbo, præſumpſerit, & ibi Panorm. 7. & 8. & Marian. Socin. ſen. ibidem, num. 6. de cler. excommun. miniſtr. & idem Marian. Socin. in cap. Sacris, numer. 50. verſ. Quoad tertium, de ſentent. excommun. & numer. 134. Summa Hoſtienſ. lib. 5. tit. de Cleric. excommun. ſi qualiter puniatur, & ſi. fin. verſ. conſuevit & illud quaſt. tit. de ſent. excommun. Summa Aſſenſis; 2. p. lib. 6. tit. 1. art. 6. in fine. glo. in cap. prebiterum, in verbo, priuatus eſt, diſtinct. 28. S. Anton. 3. part. tit. 24. ca. 76. verſ. Tertio, Angelica, verb. excommun. ult. num. 4. Gabr. 4. diſt. 18. quaſt. 2. art. 3. & quaſt. 3. artic. 3. dub. 2. Caiet. in Summa, cap. communicatio, ſeu participatio cum excommunicato, Sylueſt. verbo, excommunicat. 3. nume. 1. verſ. ſic. Tertio, Tabiena verb. excommunic. 1. verſ. Quarto, Sotus 4. diſt. 2. q. 1. artic. 4. Nauar. in Man. cap. 127. nume. 39. & de oratione & horis Canon. cap. 7. num. 16. & 17. Coua. in cap. alma mater, 1. par. §. 3. num. 8. de ſentent. excomm. lib. 6. Henrquez lib. 13. de excommun. cap. 7. §. 2. & cap. 1. §. 4. Barthol. Medina lib. 1. Summ. ca. 11. §. 4. Vgo. de cenſ. Eccleſ. Tabul. 2. cap. 8. Qui omnes expreſſe docent, excommunicatum denunciatum officia Diuina, Miſſas, & ſimilia, publice vt miniſtrum Eccleſiæ facere non poſſe, & faciendõ peccare, & officium ordinis exercendõ irregularẽ fieri argument. cap. Clerici, cum tribus ſeq. & cap. ſin. de cler. excommun. miniſtr. Id quod non ſolum procedit, ſi publice cum alijs officium Diuinum recitet, ſed etiam ſi tanquam perſona priuata, eaſdem preces diuinas cum alijs dicat, ſic enim faciendõ mortaliter peccat, cum ei fidelium cõmunio ſimpliciter prohibita ſit, & proinde nec vt miniſter Eccleſiæ, nec vt perſona priuata cum alijs officia diuina recitare poſteſt.

3 **S**ecundo, vt idem auctores aſſerunt, licet vt miniſter Eccleſiæ, aut vt perſona priuata officium Diuinum cum alijs recitare non poſſit illud tamen priuatim, & per ſe dicere, & recitare, per modum priuatae orationis, & priuati ſuffragij tanquam Laicus poſteſt: Nam Diuina officia, vt officium Chriſti Domini, officium Beatiffimæ uirginis Mariæ, necnon Coronæ coronidem, Septem Pſalmi penitentiales, Pſalmus etiam graduales, officium Mortuorum, Dominica oratio, Salua 10, Angelica, & alia huius generis, ſicut etiam ieiunium, & elemoſina, opera ſunt, quæ pœnitentiam habent, & pœnitentia a Scholaſticis ſcriptoribus appellantur, vt videre licet apud Sanct. Thom. 4. diſtinct. 1. quaſt.

Quæst. 4. artic. 3. Bonauent. 4. distinct. 15. artic. 1. quæstio. 4. Scotus. 4. distin. 15. quæst. 1. artic. 3. & alij, ead. distinct. & Sor. 4. dist. 19. quæst. 2. artic. 3. ideoque ab excommunicationis exerceri possunt; immo verò officia Diuina excommunicatus non solum hoc modo recitare potest, sed etiam debet, & tenetur, si aliàs ante excommunicationem ad eorum recitationem obligatus fuerat. Sicut enim ad ieiunia alias debita, & ad alia Ecclesiæ præcepta obseruanda obligatus remanet: (modo id quod præcipitur, per censuram non prohibeatur, quale est præceptum audiendi Missam diebus festis) ita etiam ad horas Canonicas persoluendas, prout ante excommunicationem tenebatur, & ac si excommunicatus non esset, etiam post excommunicationem incursum obligatur, vt pluribus tradunt gloss. in cap. presbyteri, in verbo, priuatus est, & Archid. ibi. num. 4. d. 28. Ioan. de Lignano. in repet. in c. dignum. quæstio. 3. de celebr. Missar. Decius in c. intelleximus, col. 2. vers. Secundo principaliter, de iudic. Felin. in cap. Apostolica, nu. 15. de exception. Panor. in c. si quis presbyter, n. 8. & Marian. Socin. num. 6. & ibi gloss. in verb. præsumpserit, & eadem gloss. in c. illud, in verbo, officia, & Marian. Socin. ibi. n. 16. de cler. excom. ministr. Hostien. in Sum. nu. 1. vers. qualiter puniatur, tit. de cler. excom. ministr. & s. fin. vers. consuevit, tit. de sentent. exco. Guil. de monte Lauduno, in Clem. 1. de celeb. Missar. Zenze. in Clem. 1. de regul. Marian. Socin. sen. in c. sacris, nu. 134. de sent. excom. Gemin. in c. 1. s. sciturus, num. 5. de sent. & re iud. lib. 6. Anchar. in Clem. 1. nu. 5. vers. Hinc est, de Regul. & trans. ad relig. Ioan. Monach. in c. 1. nu. 16. de sentent. excom. li. 6. Zenzel. in Clem. vt hi qui, de xrate, & qual. & in cap. Tuis, de præbend. lib. 6. & Stephan. Coita, in c. cum medicinalis, num. 97. de sentent. excommunicat. lib. 6. & Summa Astensis 2. part. lib. 7. tit. 9. quæst. 4. S. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 76. vers. Tertio. Tabiena, verbo, excom. 1. §. Quinto Nauar. in Manual. c. 25. num. 102. & de orat. & horis Canon. cap. 7. nu. 19. qui num. 17. docet, non solum excommunicatum, & suspensum, sed etiam degradatum solemniter ad officia Diuina teneri, si aliàs ratione ordinis tenebatur; & citat Ioan. Andr. in cap. degradatio, de penis, lib. 6. Couar. in cap. alma mater, in 1. part. §. 3. nu. 8. vers. sic. & excommunicatus, de sentent. excommunicat. lib. 6. idem de excommunicato, & degradato docet, pro qua re citat Albert. Ferrar. in tract. de horis Canon. quæst. 12. & 13. Sylu. in ver. degradatio, quæst. 8. 102. Lignano. & Decius. vbi supra. Idem docet Couarru. lib. 3. var. resol. cap. 13. num. 8. & Syluest. verbo, excommunicat. 3. Soc. lib. 10. de iustitia & iure, quæst. 5. artic. 3. Palad. Fusc. lib. 1. de visit. & regim. Eccles. c. 20. nu. 18. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 7. §. 2. Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 1. cap. 13. §. 13. & Tab. 2. c. 8. & alij omnes.

4. Ratio autem, quare ad officium Diuinum recitandum teneatur, est, quia excommunicatio est pœna, pœna verò non tribuit immunitatem, ff. de negoc. gest. in l. sine hereditaria, & ff. de interd. & relegat. in l. relegatorum. Et quia cum ipse sit obligatus ad hanc seruitutem, & penam, vt c. 1. de celebr. Missar. delictum suum ei patrocinari non debet, vt à tali seruitute liberetur, & fiat immunitas, c. legi, 16. quæstio. 1. & excommunicatio non liberat debitorem à soluendo, argument. cap. intelleximus, de iudic. sic enim vt ibi dicitur, *ex sua malitia commo disum rapportaret, quod fieri non debet. ar. l. itaque fullo, ff. de fut. & c. Et si necesse, de donat. inter virum & uxorem.* Qui igitur ad Diuinum officium ante excommunicationem, suspensionem, & interdictionem, aut ob beneficium Ecclesiasticum, aut ob Ordinem sacrum, aut ob professionem in religione approbata, tenetur, ad idem postmodum sub peccato mortali persoluendum tenetur, cum excommunicatio, nec beneficium nec Ordinem sacrum, nec professionem tollat.

5. Addunt autē Host. §. 1. de Cler. excom. ministr. vers. Qualliter puniatur, & s. fin. vers. Consuevit, de sent. excom. 102. Andr. & Ioan. Monach. in c. 1. de sent. excom. li. 6. Archid. & Gard. Alex. in c. presbyterum, d. 28. Pan. in c. 2. de cler. excom. ministr. nu. 8. & Marian. Socin. ibi nu. 18. & idem Marian. Socin. in c. sacris, nu. 134. de sent. excom. Specul. tit. de disp. §. iuxta, vers. Quid si excoicatus Alber. de Rosa-

to, de Ferrar. tract. de horis Canon. q. 7. S. Anton. 3. part. tit. 24. c. 76. vers. Tertio. Tab. verbo, excom. 1. vers. quinto, & vers. Septimo, in fine. Armilla, verbo. Hora Canonice, nu. 12. Nauar. de orat. & hor. Canon. c. 7. nu. 16. Couar. in calma mater, 1. p. §. 3. nu. 8. de sent. excom. li. 6. Henriquez lib. 13. de excom. c. 7. §. 2. Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 1. c. 13. §. 13. nu. 3. Simon Maiol. lib. 3. de irreg. c. 21. num. 6. & citat Syluest. verbo, excom. 3. vers. Tertio, & verbo, Hora, vers. Tertio, & verb. Degradatio, quæst. 8. Quod ita excommunicatus maiori excommunicatione, dicendo officium solus & priuatum, & ut persona priuata, non debet dicere *Dominus vobiscum* quia hoc non est verbum priuatae personae. Immo Maiol. cit. affirmat, quod si Sacerdos excommunicatus dicat in officio, *Dominus vobiscum*, erit irregularis, quod tamen negatur ab Henriquez ubi supra, quoad irregularitatem incurendam.

6. Tertio, Ex his quæ diximus, manifestum est, excommunicatum denunciatum sic priuatum horas recitantem, ad quas ratione beneficij, Ordinis, aut professionis necessarium tenetur, iuxta cap. 1. & cap. dolentes, de celebr. Missar. satisfacere officio suo, ita ut non peccet: immo etiam si eas vt minister Ecclesiæ recitaret, etiam cum alijs, quamuis peccaret mortaliter, arg. cap. fin. de Cleric. excommunicat. ministr. & cap. sacris, de his quæ vi met. canf. sunt. facit enim contra Ecclesiæ præceptum, muneri tamen suo de horis dicendis satisfacit, argum. eorum quæ tradunt gloss. in c. Quod quidam in verbo, vt profint, & ibi Panor. nu. 3. & Marian. Socin. sen. ibi, num. 10. & 11. de pœnit. & remiss. & idem Marian. Socin. in c. Sacris, num. 137. de sentent. excommunicatio. Nauar. in tract. de orat. & hor. Canon. cap. 14. num. 3. & cap. 20. numer. 29. Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 2. ca. 8. §. 1. & patet ex communi Theologorum doctrina, & testatur S. Tho. 1. 2. q. 100. artic. 9. & latius tradunt Barth. Medina 1. 2. quæst. 100. art. 9. Nauar. in Manuali, c. 13. n. 2. vers. Tertio, & de orat. & hor. Canon. cap. 20. nu. 29. Vgol. cit. §. 1. quando finis præcepti est aliud a re præcepta, non est necesse ad præceptum implendum, vt finis adimpleatur, & ita cum aliud sit præceptum recitandi officium Diuinum, aliud finis præcepti huius, scilicet laudare, & colere Deum, excommunicatus siue vt persona priuata, siue vt minister Ecclesiæ horas Canonicas persoluens in peccato mortali, muneri & officio suo satisfacit ad effectum euitandi nouum peccatum, aut illas iterum repetendi. Sicut etiam qui in mortali peccato elemosinam aliàs debitam, aut ieiunium ab Ecclesia præceptum, aut notum aliquod obligatorium præstat, debitum suum persoluisse censetur, ad effectum euitandi peccatum nouum, quod omitendo aliàs incurreret. Quæ doctrina communis est, vt docent Jacob. Almain in 4. dist. 6. quæst. 2. & Nauar. in tract. de orat. & hor. can. c. 20. n. 29. & colligitur ex S. Tho. 1. 2. q. 100. artic. 9. & artic. 10. & q. 96. art. 3. ad 2. & 22. q. 44. art. 4. ad 1. Palud. 3. d. 37. quæst. 1. Ioan. Andr. & Panor. & Marian. Socin. in cap. Quod quidam, de pœnit. & remiss. & Nauar. in Manual. cap. 11. num. 17. licet enim opera, quæ nobis præcipiuntur, sint actus virtutis, non tamen præcipitur, quod ea virtuosè agamus, quæ est mens, & finis præcipientis.

7. Horas igitur in excommunicatione, & peccato mortali recitans, præcepto dicendi horas satis facit, & pœnam & peccatum euitat sic dicendo; aliàs vt rectè notat Marian. Soc. in d. c. Quod quidam, n. 10. si dicere nõ prodesset sibi, sequeretur quod noceret, & sic nõ euitaret pœnã, sed augmẽtaret, si idẽ esset dicere in peccato, & nõ dicere; cū secundo casu peccaret mortaliter secundum oẽs; eas itaque recitando, noui peccati reatũ vitat, quem nõ recitando incurrere.

8. Deinde verò licet orationes illæ, quas ita recitaret in peccato mortali, & excommunicatione, prout efficaciam habent ex persona & deuotione dicentis, non ita profint sibi, aut alijs, sicut prodesset si in gratia factæ essent; quatenus tamen Ecclesiæ personam gerit, fructuose sunt tum orationes omnes, quas in Missa recitat, tum etiam illæ omnes quas in officijs Diuinis facit, haud secus ac si excommunicatus non esset, vt ex his quæ tradunt S. Thom. 3. p. q. 82. artic. 6. in corp. Franc. Viçt. nu. 91. de Euchar. & alijs colligi potest.

- 9 *Quarto* etiam, * quicquid gloſ. vlt. in cap. 1. d. 21. & in c. oſtiarius, d. 23. & Anton. & Ioan. de Imola, in cap. 1. de vita & honeſt. Cler. Panor. in cap. 2. nu. 2. de foro compet. & in cap. reſponſo, num. 2. & ibi Felin. de ſentent. excommunicat. Hoſtienſis in Summa. tit. de cler. excom. miniſtr. §. Qualiter puniatur, & tit. de ſentent. excommunicat. §. ſed nunquid. Summa Aſtenſis, 2. part. libr. 7. tit. 9. in princip. & Palud. 4. diſtinct. 18. quaest. 4. verſic. primus. & Marian. Socin. in cap. 1. num. 5. de cler. excommunicat. miniſtr. & in cap. Sacris, num. 124. & 125. de ſentent. excommunicat. dicant excommunicatum maiori excommunicatione peccare mortaliter intrando Eccleſiam, etiam ſi ibi non celebrentur diuina, eo quod talis diuiſus eſt ab Eccleſia. cap. 2. de foro compet. & cap. Qui merito, r. quaest. 2. & quia talis eiſci praecipitur ab Oſtuario extra Eccleſiam. cap. 1. §. ad oſtium, diſtinctio 25. verius tamen eſſe, poſſe ſic excommunicatum intrare Eccleſiam, non ſolum pertranſeundo eam ad vltiorem locum, vt admittit Summa Aſtenſis, quando ibi non celebrentur diuina; ſed etiam vt ibi oret, & horas Canonicas ibi ſolus & priuatim recitet, ita gloſ. in c. qui ſtudet. in verbo, Dimiſit, r. q. 1. expreſſe docens, excommunicatum intrare poſſe Eccleſiam cauſa orandi, dummodo non interſit officijs diuinis, cum non inueniatur prohibitum; & ita ſibi reſponſum ſepe fuiſſe a Ioan. Innoc. in c. reſponſo, de ſent. excom. & Panor. ſibi contrarius, in c. 1. num. 11. de vita & honeſt. Cler. vbi ait, quod licet excommunicati intrare non debeant Eccleſiam tempore celebrationis diuinarum, ſecus tamen, ſi diuina non celebrentur. Idem docet Barth. Brix. in d. cap. Qui ſtudet, r. q. 1. vt reſert Panor. in d. c. reſponſo, dummodo non intrent cauſa audiendi diuina. Et Marjan. Socin. in c. ſacris, nn. 125. de ſent. excom. ait hoc dictum Brixienſis eſſe magis equum, quando forte ibi vellet priuatim aliquas orationes dicere, vt lucraretur gratiam, & gratiam a Deo reciperet. S. Anton. 3. part. tit. 24. c. 76. verſ. Tertio; & citat Ioan. de Lignano. Tabiena etiam, in verbo, excom. 1. verſ. Quinto idem affirmat. Nauar. in Man. c. 27. nu. 19. ait, poſſe ſolum in Eccleſia orare, quamuis alij in ea orent, modo ſeſſeſti ſint ab eo & Caiet. in Summa, verſ. excommunicatio, ſeu participatio cum excommunicato quibus caſibus omnino ſit illicita. Couarr. in c. alma mater, r. p. §. 3. nu. 7. de ſent. excom. lib. 6. communiter receptum eſſe reſtat, excoicatum poſſe abſque vlla culpa Eccleſiam ingredi cauſa orandi, eo tamen tempore, quo diuina officia non celebrantur. Idem docent Nicol. de Millis in reſert. in verbo, excommunicatus poſſe, quem reſert, & ſequitur Barthol. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. ca. 8. §. 6. eo quod excommunicatus priuatim quantum ad praſentem materiam ſpectat, ſola comunione fidelium, & Sacramentorum, c. Engeltrudam, 3. quaest. 4. & c. penult. de ſent. excom. qualis non eſt ingreſſus in Eccleſiam, vt ibi ſolus oret.
- 10 Nec valent quae contraria ſententia afferuntur; cum enim dicatur excommunicatum ab Eccleſia ſequeſtrari, & extra Eccleſiam eſſe; id vti que non de materiali Eccleſia ex lapidibus, & lignis conſtructa, ſed de corpore Chriſti myſtico, nimirum extra confortium fidelium intelligitur, vt recte Vgol. vbi ſupra reſpondit, Chriſti enim corpus, fideles ſunt, teſte Apoſtolo Ephel. 1. & Colof. 1. vt exponit Catechiſmus Romanus in illam Symboli partem; *Credo Eccleſiam ſanctam*, quorum confortio excommunicati priuantur. Oſtarius autem excommunicatos ſolum excludere iubetur, dum Sacerdos Miſſam celebrat, ne ingrediente excommunicato, officia diuina inchoata hac ratione intermittantur, quando quidem, vt infra dicemus excommunicato praſente, nec officia diuina cantantur, nec Miſſa celebrari debent, ex Felino, in c. a nobis, num. 3. de except. dummodo ergo officia diuina ibi non celebrentur, excommunicatus vt ibi ſolus oret, & horas priuatim recitet, ſecluſo ſcandalo, & contemptu, ſine peccato intrare poſſe.
- 12 *Quinto*, Excommunicatus maiori excommunicatione, cum alij Concionem publicam in Eccleſia audire poſſet, vt habetur in c. reſponſo, de ſentent. excommunicatio. & ibi Panor. num. 1. & Marian. Socin. num. 2. & idem Marian. Socin. in c. ſacris, num. 125. & num. 138. de ſentent.

excommunicat. & in c. inter alia, num. 95. tit. eodem; & facit c. Episcopus nullum, de consecrat. diſtin. 1. S. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 76. verſic. Tertio. Summa Conſeſſi. lib. 3. tit. 33. quaestio 25. 1. & Tabiena, verbo, excommunicat. 1. §. Quinto, Sotus, 4. diſtinct. 22. quaest. 1. art. 4. Concluſ. 2. verſic. praedictio Caiet. excommunicat. fin. Nauar. in Manual. c. 27. num. 39. ad quintum. & num. 176. & tom. 2. conſeſſi. lib. 1. num. 6. lib. 5. de verbor. ſignificatio vbi ait, Concionem audire poſſe, etiam in Eccleſia ſpecialiter inter dicta; & idem ait Henriquez, libr. 13. de excommunicat. c. 12. §. 4. & fauet Palud. 4. diſtinct. 18. quaestio. 8. art. 4. qui incip. circa Quartum, verſic. Quantum ad vindictum; Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. ca. 8. §. 3. & 6. nu. 2. Quia praedictio non eſt de numero Officiorum diuinarum, quae interdiciuntur excommunicati; & quia id permittitur, & in d. cap. reſponſo, vt facilius inducantur ad contritionem, & ad petendam abſolutionem, vtilis enim eſt Concio per ſe anima, in pertinentibus autem ad ſalutem ſpiritualem ipſius excommunicati; licet ei participare, quae ratione licet dare conſilium excommunicato, c. cum voluntate, de ſent. excom. & facit c. antecessor, & c. Quod praedecessor, c. 1. q. 3.

13 Poſſe etiam ſic excommunicatus laicorum more menſam benedicere, ex Palud. 4. diſtinct. 18. quaestio. 8. art. 4. qui incip. Circa quartum, verſic. Quantum ad decimum ſeptimum, & Vgol. in cenſ. Eccleſ. Tab. 1. cap. 13. §. 14. num. 3. Item poſſe ſe ſigno crucis inuicere, ex Nauar. cap. 27. num. 36. ad quintum. & Vgol. cit. Corpus item Chriſti venerari poſſe, & debere ſi obuium fieri contingat, argumta intelleximus; de iud. ex Vgol. cit. num. 5. in mo comitari Euchariſtiam deſatam ad inſirmitatem poſſe, ſi non recitentur Palmi ex Henriquez libr. 13. de excommunicat. 7. §. 2. litera M. & citat Palud. 4. diſtinct. 18. quaest. 3.

14 Poſſe etiam Lectionem publicam etiam factam audire, aut eam legete diſcipulis ſuis, immo, & diſcipulo excommunicato interroganti circa lectionem reſpondere; vt ait Henriquez libr. 13. de excommunicat. c. 12. §. 4. quod non ſolum procedit in oculis, & generaliter excommunicatis, (in quo caſu Sotus 4. diſtinct. 22. quaestio. 1. art. 4. Concluſ. 2. verſ. praedictio, concedit nullum eſſe peccatum eorum intereſſe Concionibus, & Lectionibus, ſicut nec ipſi peccarent ſaltem mortaliter, dum ex officio eis huiusmodi munera incumbunt) ſed etiam in denunciatis; quia nec Concio, nec Lectio ſunt Officia Eccleſiaſtica, quod excommunicato prohibetur; & licet eſſent, Officia Eccleſiaſtica, nulla iure prohibentur; & reſertur in publicam vilitatem; vt recte Henriquez vbi ſupra annotauit.

15 *Sexto*, Excommunicatus denunciatus, ſicut officia diuina vt miniſter Eccleſiae, cum alijs recitare non poſſet; ita neque illis intereſſe dum ab alijs ſunt, arg. c. Episcoporum de priuileg. lib. 6. & c. is, qui, & c. ſin. veri. Excommunicatis proſus excluſus, de ſent. excom. lib. 6. Panor. in c. illud, nu. 8. & Marian. Socin. no. de Cler. excom. miniſtr. S. Anton. 3. part. tit. 24. c. 76. verſ. Tertio. Angelica, verbo, excommunicat. vlt. nu. 7. Sylueſt. verbo, excom. 3. nu. 1. verſ. Tertio non poſſet. Aſtilla, eod. num. 6. Tabiena, verbo, excom. 1. verſ. Quinto. Sotus, 4. diſtinct. 22. quaest. 1. art. 4. Concluſ. 2. verſ. Sed quantum. Barthol. Medina, in Summa, lib. 1. cap. 11. §. 4. Henriquez libro 13. cap. 17. §. 2. Nauar. in Manual.

ADDITIO.

* Adde; Sed an eiusmodi excommunicatus intrans Eccleſiam, vt oret priuatim, & ſolus, poſſit ſe aſpergere aqua benedicta; dubitant aliqui; & quamuis Vgol. de Cenſur. Tabul. 5. cap. 13. §. 14. in fine, negatiue reſpondeat, aequius tamen videtur oppoſitum; non enim eſt ſacramentum, nec communicatio fidelium, quae prohibentur excommunicato. cap. penultim. de ſentent. excommunicat. & ſi poſſet intrare Eccleſiam, vt ibi ſolus oret, vt glo. in c. qui ſtudet. verb. dimiſit. 1. quaest. 1. & omnes concedunt; ergo & aquam benedictam accipere poterit, vt deuotius oret.

Manual. cap. 27. nu. 19. Couar. in c. alma mater, 1. par. §. 3. nu. 8. de sent. excom. libr. 6. Vgolin. de censur. Eccles. Tabul. 2. c. 8. §. 3. & facit e. Quod in te, de penit. & remiss. Ratio est, quia sic excommunicato prohibetur communicatio actiua & passiuā, & proinde nec officia diuina cum alijs facere, aut ab alijs audire potest, facit e. Nuper, de sent. excom. & cap. cum excommunicato, 1. q. 3. vnde contrafaciēdo grauius peccat, quia videtur excommunicatiōem contempnere, & vsurpare communionem sibi interdictam, contempnendo Clauē Ecclesiæ, arg. c. fin. de excess. prælat. Et multo grauius peccaret, si vt alijs officia diuina coram se celebraret, auctor sit, arg. ca. illud, & ibi Panor. nu. 8. de cler. excom. ministr. vbi ait, Episcopū excommunicatū, auctoritate sua faciēdo coram se celebrari, non solum mortaliter peccaret, sed etiam irregularem fieri, secus autēti, si simpliciter audit, non auctorizādo, tunc enim peccat tantūm, nō tamen sit irregularis. Id quod etiam docet glos. in Clem. 2. in verbo, celebrari, de priuileg. & idem docent ibi Anchar. numer. 4. & Zabar. vers. Non quarto, idem Zabar. in Clem. 2. vers. Quarto nota. & Anch. vers. Secundo nota. de sent. excom. Marian. Socin. sen. in c. ad audientiam. nu. 25. de homicid. & in ca. illud. nu. 15. de Cler. excom. ministr. Hostiens. & DD. in ca. Tanta, de excess. prælat. Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 6. in fine, de sent. excom. libr. 6. vbi etiam citat pro hac re Franc. in cap. 1. de sent. & te iudic. libro 6. Gonsalua a Villadiego, de irregul. c. 2. & alios, & Vgol. Tab. 2. c. 8. §. 2. Qui enim per alium facit, ipse facere videtur, c. Qui per alium facit, de reg. iur. libr. 6. Dicitur autēti Episcopus in hoc casu auctoritatem præstare, qui facit, aut iubet coram ipso Missam, aut alia officia celebrari, ex Rauē. in dict. Clem. 2. & Cardin. ibi. num. 11. Imola num. 9. Guil. & Bonifac. nu. 9. de priuileg.

Et quæ diximus, verā sunt, etiam si sic excommunicatus surdus esset, aut cæcus, vt ait Vgol. Tabul. 2. ca. 8. §. 3. nu. 3. quia neque cæcitas, neque surditas tollit communionem & participationem in diuinis, quæ tamen excommunicato denunciato prohibetur. Vnde, non solum intra Ecclesiam officia diuina audire, vel videre prohibetur, sed etiam extra Ecclesiam; non enim extra Ecclesiam ei sic propēta re licet, vt diuina audire possit; sicut enim officia diuina tempore interdicti ea de causa voce submissa dici debent, ne excommunicati, & interdicti ea audire possint, capit. Quod in te, de penit. remiss. & Clem. 1. vers. Nunc latēter, de sent. excom. S. Anton. 3. par. tit. 24. ca. 76. vers. Tertio. Tabiena. verbo, excom. 1. vers. Quinto, ita ianuis clausis dici debent, ne excommunicati intrent in Ecclesiam, & diuina videant, ex Anchar. in Clem. 1. in princip. de sent. excom. & facit d. c. Quod in te, & c. alma mater, §. adijcimus, de sent. excom. libr. 6. & expressē Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 2. c. 8. §. 3. nu. 2. & Nauarr. in Manuali, cap. 27. numero 174. vbi ait, non esse eis aperiendam fenestram, neque foramen; per quæ intueri possunt corpus Christi, iuxta Clem. 1. in princip. de sent. excom.

7 Etiam etiam ratione non licet sic excommunicato ire cum alijs, etiam vltimo loco, in processionibus; aut in publicis Litanijs, quæ a Sacerdote cantantur, alijs cessandum est, donec denunciatus a Processione, aut alijs officijs expellatur, vt notant Henriquez libr. 13. cap. 7. de excomm. §. 2. qui alios refert, & Vgol. loco proxime allato. Et faciunt ea, quæ tradit Nauar. in Manuali. c. 27. nu. 176. in fine post Tabien. verbo, interdictum, §. vers. Decimo sexto. Immo, etiā nec aqua benedicta, excommunicatus, aut interdictus se aspergere possunt, quod intelligitur de Sacerdote solenniter illam benedicente, & se aspergente, cum Antiphona, Asperges, ante Missam, sicut nec populum eo modo aqua benedicta inspergere potest, quia est quid sacramentale, & proprium Sacerdotis; sed, neque aqua benedicta hoc modo a Sacerdote excommunicatus denunciatus, aut interdictus aspergi potest, iuxta ea quæ tradunt Calderin. tract. de Eccles. interdicto. membr. 6. col. 14. Angelica, verbo, interdictum, §. 8. Syluest. verb. interdictum, §. vers. Quintum. Tabiena, verbo, interdictum, §. vers. Tertio. Nauar. in Manuali. c. 27. num. 174. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 2. cap. 13. §. 14. num. 6. potest tamen sic excommunicatus sumere aquam benedictam, cum ingreditur Ecclesiam

verbi priuatim oret, vt docet Nauar. vbi supra, quicquid Calderin. & Vgol. locis allatis, contrarium mris scrupulose affirmant.

18 Septimo, excommunicatus denunciatus non solum prohibetur officia diuina cum alijs dicere, aut ab alijs audire, sed etiam alij eadem officia diuina, & Missam, excommunicato præse, audire, aut celebrare prohibentur. Sicut enim ipse alios in diuinis, ita alij sic excommunicatum in eisdem vitare tenentur, & colligitur ex c. is, qui, & c. fin. §. adijcimus, & §. in festiuitate, de sent. excom. libr. 6. & Clem. 2. de sent. excom. & ibi Zabar. vers. Decimo nota. & ea. cum & plantare, §. excommunicatos, & ibi glos. in verbo, excōicatos, & ibi Panor. nu. 1. & Marian. Socin. sen. nam. 4. & §. de priuileg. & cap. in Lateranensi, de præbend. & dignit. & capit. Quod in te, §. & in contumacibus, de penitenti. et remiss. et ca. Episcoporum, et ibi glos. verbo, officia, de priuileg. libr. 6. & c. excommunicatos, & ca. cum excommunicato, cum duob. seq. 1. q. 3. Hostiens. in Summa, numer. 12. vers. Sed nunquid, de sent. excom. Marian. Socin. in cap. Sacris, nu. 127. de sent. excom. datus 4. d. 22. q. 1. art. 3. Concl. 2. vbi ait, tria prohiberi, nimirum, ab excommunicatis audire, illisque dicere Sacra, & cum illis interesse Sacris. Henriquez. libr. 13. de excom. ca. 7. §. 2. et clare S. Tho. Quodlib. 1. art. 9. Palud. 4. dist. 18. q. 6. in princip. Ledesma. 2. 4. quest. 25. artic. 1. Caiet. verbo, excom. fin. Syluest. excom. §. nume. 6. Nauar. in Manuali, cap. 27. nu. 19. et libr. de Orat. Morab. 2. 2. nu. 8. Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 2. capit. 8. §. 4. et hoc tam in Clericis secularibus, quam in Religiosis et exemptis procedit, vt colligitur ex locis allatis. Ratio est: quia celebrare officia, vel Missam coram excommunicatis, est participare in diuinis cum illis, quod non licet eni quicquid talis celebrans scienter coram excommunicato manifesto, incurrit suspensionem per mensem, vt statuit Bonifacius Papa VIII. in cap. Episcoporum, de priuileg. libr. 6. et si intra mensem absque dispensatione deinceps intra Ecclesiam Diuina officia, aut Missam celebret, sit irregularis; quia cum ei interdictus fuerit ingressus Ecclesiæ, propter celebrationem, quam exercuit coram excōicatis, ex d. ca. Episcoporum, si talis cui interdictus est Ecclesiæ ingressus, intra tempus suspensionis intra Ecclesiam celebrauerit, irregularis efficitur, vt colligitur ex c. cum medicinalis, et ibi glos. in verbo, irregularitatem. et Bern. Hostiens. et Franc. et Steph. Costa, nu. 92. de sent. excom. libr. 6. et ca. is, qui, et ibi glos. in verbo, Nodatus, et Steph. Costa, nu. 8. de sent. excom. libr. 6. et glos. in cap. Episcoporum, in verbos, a iure statutas, et ibi Ioan. Andr. Archid. Domin. Franc. et S. Anton. 3. par. tit. 26. cap. 4. §. 1. Syluest. verbo, interdictum, 6. quest. 2. Tabien. verbo, interdictum, §. 6. ver. Primo. Nicol. Plouius, in trac. Sacerdot. tit. de interdict. Reg. 49. Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 2. cap. 8. §. 4. num. 5. quicquid contradicat Couar. vbi supra, existimans d. ca. Episcoporum, procedere solum in exemptis, in quorum odium statutum esse putat, vt sint interdicti ab ingressu Ecclesiæ, si coram excommunicatis, vel interdictis scienter celebrauerint; cuius opinio optimè refellitur a glos. in d. ca. Episcoporum, in verbo, ingressum, docens prædictam Decretalem, & eius penam habere locum etiam in nō exemptis, id quod mea sententia clare colligitur ex in ill. d. cap. Episcoporum de priuileg. libr. 6. cum dicitur, *Præsenti Decreto statuentium diximus, ne aliqui seculares, aut Regulares, quā uicunque exempti, &c.*

19 Si quis, Quid agendum sit, quando adest excommunicatus, tempore quo Officia diuina, aut Missa celebrantur? Communiter respondent DD. quod si nondum sint incepta Officia diuina, aut Missa, monendus est excommunicatus, vt exeat, quod si sic monitus exire noluerit;

elici debet vi per aliquos Laicos preſentes, aut illis nõ preſentibus, a Clericis expelli debet; & licet talis excommunicatus Clericus eſſet, non tamen excommunicantur Laici, vel Clerici cum vi excludentes, vt colligitur ex conuentionis, & ibi gloſ. in verbo, celebrationem, & ibi Panorm. nu. 1. & Marian. Socin. ſen. num. 3. de ſent. excom. & ſedit ea, cum voluntate, ſi ſi qui, de ſent. excom. Anchar. in Clem. Grauis verſ. Sexto, de ſent. excom. & Guil. de Lauduno in ſer. 1. ibid. & Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tabul. tit. 8. §. 4. num. 3. id quod procedit, etiam ſi commotus quis talem excommunicatum Clericum, vi eijceret; tum quia commotio ex iuſta cauſa non operatur iniuriam, qua requiritur ad hoc, vt quis incurſat pœnam Canonis cap. ſi quis ſuadente diabolo, 17. q. 4. vt Pan. & Marian. vbi ſupra notatum; tñm, quia in ea ſa non tam inferitur violentia tali excommunicato, quam prohibetur iniuria Deo illata, ex Vgol. ibi, dicitur, l. Manichæos, C. de hæreſic. Quod ſi nequeat ſine periculo expelli, non inchoari debent Officia Diuina, aut Miſſa; ſin autem inchoatis Officijs Diuinis, aut Miſſa, excommunicatus ingrediatur, monendus vt ſuprà eſt vt exeat, & ſi expelli non poterit, ceſſandum eſt à Diuinis Officijs, & etiam à Miſſa, donec expellatur, arg. Clem. Grauis, & ibi glo. in verbo, Inexpleta, & Anchar. & Zabari, & Guil. de mōte Lauduno ibi, de ſent. excom. Innoc. in c. Nuper in verbo, orandum, & Felix nume. 3. de ſent. excom. Hoſtienſis in Summa, nu. 17. verſ. Sed nunquid de ſent. excom. Palud. 4. diſt. 18. queſt. 6. art. 3. Concluſ. 2. Sum. Aſenſ. 2. par. lib. 7. tit. 11. art. 1. quaſt. 1. & 2. S. Anton. 3. parte, tit. 2. cap. 2. verſ. Tertio, Nauar. in tract. de orat. & hor. Canon. 16. nu. 59. & num. 60. Sotus, 4. diſt. 22. q. 1. art. 4. Concl. 2. verſ. Hic autem interroget. Simon. Maiolus lib. 3. de irregul. c. 25. nu. 4. Henriquez lib. 1. 3. de excom. cap. 7. §. 1. Vgol. de cenſur. Eccleſ. Tabul. 2. cap. 8. §. 4. nume. 5. Monent tamen preſati auctores, quod ſi preſatus excommunicatus Eccleſiam intret, vel priuſquã Sacerdos eum videret, tam Canonem inchoare, debet Sacerdos procedere in officio ſimul cum eo qui aſſiſit ei tantum; alij, vt dicitur omnes ſcientes eum excommunicatum, debent exire Eccleſiam, ſi excommunicatus ipſe exire nolit, arg. cap. ſicut Apoſtoli, 1. q. 3. & c. omnis, qui, 24. queſt. 1. Quod dictum debet intelligi, non ita, vt quocumque modo incepto Canone, Sacerdos proſequatur Miſſam preſente excommunicato, ſed incepta Conſecratione; Canon enim Miſſæ vt docent Durandus in Rationali Diuinarum offic. cap. 35. Felix in cap. A nobis, nume. 6. verſ. & ſcias, de excep. Nauar. de orat. & hor. Can. cap. 16. nume. 60. & alij, incipiunt. Tergitur Clemeniſſime pater quod poſt, ſanctus ſecreto dicimus, & magna pars illius dicitur antequam perueniat ad verba Conſecrationis, de quo inter medio, idem vi detur iudicandum, quod de præcedentibus, & ſauet S. i. h. 9. par. queſt. 83. art. 6. ad 2. & communis eſt opinio ex Nauar. & Vgol. vbi ſupra ſicut in ſimili caſu, qui in Miſſa recohit ſe eſſe excommunicatum ante Conſecrationem deſiſtere debet, & pari ratione ſi ſuperueniat excommunicatus qui expelli ſine periculo nequit, incepto Canone niſi Conſecratio inchoata fuerit deſiſtendum eſt, quia illic incipit ſacrificium. At verò factã Conſecratione ſi ingrediatur excommunicatus, omnino procedere debet, vt que ad ſumptionem incluſiue, ſumpto, autem Sacramento, antequam dicatur Poſt communionem, orationes & alia que reſtabant. Sic Hoſtienſis in Summa tit. de ſent. excom. nume. 17. verſ. ſed nunquid Innoc. in c. Nuper, de ſent. excom. Archid. & vtrique Cardinalis, in cap. ſicut Apoſtoli, 1. 3. Nicolaus Dionyſij de Peruſio, in cap. Episcoporum, in gloſ. in verbo Officia, de priuileg. lib. 6. Gabr. 4. diſt. 18. queſt. 3. art. 3. dubi. 2. S. Anton. 3. p. tit. 25. c. 2. verſ. Tertio, Marian. Socin. in cap. Sacris num. 127. de ſent. excom. Nauar. de orat. & hor. Canon. cap. 16. nume. 60. Sotus, 4. diſt. 22. q. 1. artic. 4. Concl. 2. verſ. Hic autem interroget. Paul. Fuſc. lib. 1. de viſit. & regim. Eccleſ. cap. 29. nume. 6. 5. Simon. Maiolus lib. 3. de irreg. cap. 24. nu. 4. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. cap. 8. §. 4. nu. 6. Ratio autem cui facta Conſecratione procedendum ſit in Miſſa, ea reddi poteſt, quia hæc ſunt Sacramenta vnita-

tis, & ideo inexplera dimiti non debent, arg. capit. illud & cap. Nihil. 7. queſt. 1. & quia ſtrictius eſt proceptum integritatis Sacramenti, quam excommunicatoſe excludere.

21. Hoc autem quod diximus, quod Sacerdos incepta Miſſa ante Conſecrationem ingrediente excommunicato, debet Miſſam deſerere, procedit in excommunicatis viujs, ſecus autem ſi intret de ſanctis denunciatus; ſi enim dum Sacerdos celebrat, aſſeratur in Eccleſiam cadaver publici excommunicati, non tenetur Miſſam deſerere, ita Simon. Maiol. lib. 3. de irreg. cap. 24. nume. 5. & Henriquez. lib. 13. de excom. cap. 7. §. 2. in annot. litera O. Quia Sacerdos ex ſeparata intentione celebrans, non videtur admittere ad communionem altaris tale cadaver, cuius præſentia non eſt talis, vt Sacerdos, dicatur coram excommunicato celebrare, vt contingit in viujs, præſertim quia ratio quitandæ communionis ceſſat in iſto caſu. Nam hoc ſit, vt tubore confuſus citius inducatur ad ſatiſfactionem excommunicationis, vt in cap. Pia, de excep. lib. 6. que ratio ceſſat in mortuo, ex Panor. in cap. Ad hæc, nume. 2. de priuileg. & exceſſ. priuileg. Illud tamen verum eſt, quod non debet quicquam pro tali mortuo dicere, vel orare, vel aliquam operam impendere circa illud corpus, vt puta aſpergendo benedicendo, cruce ſignando vel concommitando, aut fieri permitrendo ſucera (ſi ad eum prohiberetur perneca) quia eo modo videtur ſepulturæ communicare, & conſequenter excommunicationem incurrit, arg. Clement. 1. & ibidem Cardin. q. 14. & 15. & 25. de ſepul. & Panor. in ca. ad hæc, nu. 2. de priuileg. & exceſſ. priuileg. & Maiol. lib. 3. de irreg. cap. 24. nu. 5. qui ſine ratione, aut textu docet talem fore irregularem.

22. Rurſus Quæri poteſt, An eodem tempore, quo plures Miſſæ in eadem Eccleſia dicantur, & excommunicatus denunciatus vni earum interſit ego alteri intereſſe poſſim in alia parte Eccleſiæ, aut prope locum, vbi excommunicatus Miſſam audit, abſque hoc quod cenſetur participare cum illo in diuinis? Cui reſponderi poteſt (iuxta ea que tradunt Innoc. in cap. Nuper, de ſent. excom. Palud. 4. diſt. 18. q. 6. art. 1. in fine, Caiet. in Sum. in verbo excom. in fin. Sotus 4. diſt. 22. q. 1. art. 4. Concl. 2. verſ. Nihilominus indubiò. Nauar. de orat. & hor. Canon. Notab. 22. num. 8. Vgol. de cenſur. Eccleſ. Tab. 2. cap. 8. §. 5. nu. 3. Henriquez. lib. 13. de excom. c. 7. §. 2.) non cenſetur, vt de licet excommunicatus in vna Capella audiat Miſſam, & alter in alia Capella in ſeſſam Eccleſiæ, vel excommunicatus, & non excommunicatus in eadem Eccleſia, eodem tempore ſeſſim, & ſeparatim orare, non propterea in Diuinis, & oratione ab ipſis communicatur, ſicut nec communicatur, ſi ſigno ad ſalutationem angelicam dato excommunicatus, & non excommunicatus in platea ſeparatim orent, Et multo minus communicare dicentur, ſi tempore quo non excommunicatus audiat Sacra, inter excommunicatus Eccleſiam non gratia audiendi Sacram, ſed vt aliquid aliud agat, vel illic tantum tranſeat.

23. Non tamen licet vnam & eandem Miſſam, vel horam cum excommunicato audire, quicquid Durandus in 4. diſt. 18. q. 5. nu. 7. exiſtimet id licere, ea ratione ductus, quod communicare in Diuinis non eſt, niſi vel Miſſam dicere, vel audire ab illo, vel ſimul horas cum illo recitare, a deo vt uni Miſſe intereſſe cum excommunicato nõ eſt ſecum communicare, ſed cum Sacerdote celebrante; Quod fundamentum falſum eſt, & omnino reiſciendum, quia vt recte citati ſcriptores annotant, negari non poteſt non ſolum eum communicare in oratione cum excommunicato, qui dicit illi orationem, vel audit eam ab illo, ſed etiam, qui audit eandem vna cum eo, ſicut & qui comedit in vna menſa cum eo, vnde recte docet Sotus vbi ſupra, tria prohiberi, ſabillis audire, illiſque dicere ſacra, & cum illis intereſſe ſacris, dicitur aut intereſſe ſimul, qui vni Miſſæ audiende interſunt, vt conſtat, non ſic qui in vna Capella audit & excommunicatus in alia. Addit etiam Palud. 4. diſt. 18. q. 6. art. 1. in fine, quod ſi fugitiuus Clerici percuffor ſit in Eccleſia, poteſt Sacerdos eoram eo celebrare quia cum non ſit ibi cauſa orandi, ſed laudandi & fugiendi, non eſt hoc cum eo participare in Diuinis, ſicut neque ſi per Eccleſiam tranſitum faceret.

24. *Officio.* Colligitur ex dictis ratio, quare excommunicatus excusetur ab audienda Missa in diebus festis ex præcepto, cum enim Missam audire non possit nisi participando in Diuinis cura celebrante, quod illi prohibitum est, ut diximus, consequens est, ut à Missa audienda excusetur; alioquin perplexus omnino esset, ut peccatum euitare non posset, audiendo enim peccat, quia contra Ecclesie prohibitionem facit, ne igitur aliquem ad Missam audiendam, quam sine peccato audire non possit, obligatum esse dicamus, dicendum est, cum ab audiendam Missam in festo ob impedimentum excommunicationis excusari; in quo casu præceptum audiendi Missam in festis, cedit alteri præcepto Ecclesie, quo sic excommunicatus interesse sacris, ad maiorem confusionem suam, quousque absolutus sit, arctius prohibetur. Excusari autem talem ab audienda Missa, docent Nauar. in Manuali, c. 21. nu. 3. Angelica, in verbo, Missa, num. 57. Tabiena, verbo, eod. vers. Quadragesimo quinto, Couarr. l. 2. eod. var. resol. cap. 16. nu. 9. Barth. Medina, lib. 1. instruct. Confess. cap. 11. §. 13. & c. 14. §. 40. Henriquez lib. 13. cap. 7. §. 2. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 13. §. 13. num. 8. Francisc. Suarez in 3. par. disput. 88. sect. 9. Ferdinand. Paez repet. in cap. Missa, de consecr. d. 8. part. 2. nu. 148. & communis. Id quod procedit, etiam si quis sua culpa talem censuram contraxerit, & licet absolutionem procurare negligat, quamuis enim peccare post absolutionem quam facile consequi potest, non procurando, Missam tamen non audiendo, non peccat, quam de iure audire nequit.

25. *Sicut enim infirmus, si sit negligens in sua salute procuranda, ut possit Missam audire, & qui est in vinculis, si sit negligens in procuranda libertate, & ideo Missam omittit, peccare potest negligendo remedium salutis, & libertatis procurare, non tamen omittendo Missam peccat: ita licet quis in eo peccare possit quod negligat procurare absolutionem, postquam tamen factus est impotens ad audiendam Missam propter excommunicationem, non peccat specialiter contra præceptum de Missa in festo audienda; quia non tenetur quis tam remote ad tollenda impedimenta, & se disponere ad Missam audiendam. Vnde Doctores communiter docent, non teneri aliquem suis expensis capere Bullam eo fine, ut per illam absolutus Missæ interesse possit, ut testatur Henriquez lib. 9. de Missa, cap. 25. §. 11. & lib. 13. de excom. cap. 7. §. 2. in annot. litera K. quia melius, inquit, est de se legem communem seruare, quam eximi priuato priuilegio, & quæ diximus tam de excommunicato occulto, quam denunciato accipi debent.*

26. *Solum restat difficultas, an occulte excommunicatus teneatur in publico abstinere ab alijs fidelibus in Missa, & Officijs Diuinis audiendis, & faciendis, ita ut non possit celebrare in festo die, aut communicare publice tempore Paschali, cum alijs fidelibus. In qua re vnum certum est, alterum incertum: Certum enim est, quod occulte excommunicatus in occulto tenetur abstinere à communione aliorum, quoties sine scandalo, & infamia id facere poterit, & proinde nec cum alijs Diuina officia facere, nec Missam celebrare poterit, aut Sacramenta recipere, cum id e iure prohibitum sit. Neque enim per Extrauag. Ad euersionem scandala, vllum ius ipsis excommunicatis tribuitur; dicitur enim ibi, Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non inuendit in aliquo re lenare, nec in eis quomodolibet suffragari, cum ergo antea occultus excommunicatus tenebatur abstinere à communione fidelium, etiam nunc ante denunciationem abstinere tenetur à communione fidelium, & à Diuinis, secundum ea quæ tradunt Panorm. in ca. illud, de Cleric. excom. ministr. & Syluest. verbo, excom. 3. quæst. 5. Couarr. in c. alma mater, 1. part. §. 2. num. 11. de sent. excom. lib. 6. Martin. Ledesma. 2. 4. quæst. 25. art. 1. fol. 347. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 2. & est communis omnium sententia. Certum, an in publico teneatur excommunicatus communionem vitare aliorum, abstinendo à Diuinis, & à Missa audienda, ad vitandum scandalum, & infamiam, quæ sequeretur, si abstinere, incertum est. In qua re Palud. 4. d. 18. q. 6. artic. 3. Concl. 2. etiam de minori excommunica-*

tionem tractans, docet, non posse Sacramenta percipere, posse tamen Missam, & officia Diuina audire. Rich. 4. dist. 18. artic. 9. quæstio. 3. in fine idem docet de perceptione Sacramentorum. Syluester autem, in Summa, in verbo, excom. 3. versic. 5. ait, quod quantumcumque sit occulte excommunicatus, tenetur alios vitare etiam in publico, nec potest accedere ad Sacramenta, & si accedat, & celebret, erit irregularis. Ratio eius est: quia habet præceptum superioris, quod vitet alios fideles, ergo tenetur illud seruare; nec infamia ipsum excusat, cum hoc proueniat ex culpa sua. Couarr. etiam in cap. alma mater, 1. part. §. 2. nu. 11. in fine, de sentent. excommunicat. lib. 6. eiusdem sententia est, quoad participationem Sacramentorum, & quoad Sacrificium Missæ, quoad ista enim ait, quantumcumque excommunicatus sit occultus, tenetur abstinere à communione eorum esto, inde sequatur infamia & scandalum, quia excommunicatus [inquit] ipso iure priuatur participatione Sacrificiorum, & Sacramentorum; In alijs autem temporalibus dicit, quod propter scandalum & infamiam vitandam, poterit occulte excommunicatus cum alijs fidelibus communicare. Sorus item, 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 4. non longe à fine, ver. Quartus casus, ait, habet eum casum reservatum cui est annexa excommunicatio, nec propter officium, nec propter scandalum, ad communionem ante absolutionem accedere posse. Alij tamen & mea sententia vetus, affirmant, ob vitandum scandalum, & grauem suam infamiam, posse licite in festo audire Missam; ita expressè Martin. Ledesma. 2. 4. quæst. 25. artic. 3. in fine, vbi ait non teneri occulte excommunicatum in publico abstinere à communione aliorum, etiam in Sacrificijs, & Sacramentis. Supplementum apud Syluest. vbi supra. Francisc. à Victoria. tract. de excom. nu. 13. Alphons. à Castro lib. 2. de potest. leg. pos. cap. vlt. Concl. 2. Corduba, quæ. 142. Ludouic. Lopez 2. par. instruct. c. 93. in fine, vbi ait esse multorum sententiam; & ipsemet Sorus, 4. dist. 18. quæ. 2. artic. 5. ad 2. vers. Hoc autem dubium, ait id esse licitum ob scandalum grauissimum. Nauar. in cap. 1. §. laborat, in fine, de penit. dist. 6. ait esse multorum opinionem, nec eam refellit, & in Manuali, cap. 27. nu. 239. Ioseph. Angles. in Flor. Theolog. agens de casibus reservatis, in fine. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 2. in annot. litera K. & ca. 2. §. 3. ait posse bis aut ter celebrare Missam, nisi Clericus talis esset antea ita infamatus per indicia, vel maius sequatur scandalum ex celebratione, quam si crimen prodatur, alijs si occultus sit excommunicatus, habita contritione aut confessione, ante dispensationem posset celebrare. Vbi etiam docet Monialem, quæ incidit in censuram Cæne, communicare posse tempore consueto, & assistere Choro, & Officijs, à quibus si abstinere, periclitabitur famam, & Monasterij, id quod ante docuit Nauar. in Man. c. 27. nu. 239. Hanc etiam sententiam tenet Francisc. Suarez de Sacram. disp. 66. sect. 4. & faciunt quæ docet Angelica, verbo, Eucharistia, 2. nu. 6.

28. *Ex quibus omnibus colligitur, excommunicatum occultum, vel irregularem secretum, causa vitandi graue scandalum, aut infamiam, dum absit fraus, & dolus, nec sit in mora petende absolutionis; posse præuia contritione, & Confessione peccatorum, quamuis non absoluitur à Confessore quia obstat censura excommunicationis reservata superiori absentis, Missæ, & Officijs interesse, & aliquando celebrare; tum sine culpa mortali, tum etiam sine infirmitate aliqua irregularitatis. Ratio est: quia quouiescunque concurrunt duo præcepta incompatibilia, seruandum est, quod arctius & maius est: cum igitur in casu proposito concurrant simul præceptum de abstinencia à communione fidelium, & præceptum negatiuum non scandalizandi, aut non infamandi se, quod est maius, hoc potius quam illud seruandum est: quia sicut in iure Christi suauiter est, ita & mandata Ecclesie pie interpretanda sunt, ut non nimis graua sint. Nec verisimile est, intentionem Ecclesie esse cum tam graui iactura & detrimento quempiam obligare velle. Immo, ipsemet Syluester vbi supra, verbo, excom. 3. ver. Quinto, §. Quidam tamen, & verbo, excom. 5. num. 2. cum alijs communiter docet, quod si quis videt occulte excommunicatum in Ecclesia, debet si potest*

exire, sine nota illius excommunicati. Si ergo alij tenentur seruire famam illius excommunicati, etiam ipsemet tenetur, vel ad minus licitum est ipsi excommunicato, propriam famam indecentem conseruire. Tenetur tamen vnusquisque in tali euentu diligenter animaduertere, an alia via infamiam, & scandalum vitare possit, probabilem aliam excusationem sine mendacio causando; quando enim id commode fieri potest, cessat causa & necessitas communicandi, celebrandi, aut Officij Diuinis interfendendi, & de Officij Diuinis excommunicatio, prohibitis haec tenus dictum sit.

De Suffragijs Ecclesiae, quibus excommunicatus priuatur. Cap. IV.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio maior hominem suffragijs Ecclesiae Catholicae priuat.
- 2 Suffragia Ecclesiae, eorumque valor, in quibus consistat.
- 3 Suffragijs Ecclesiae priuatus triplex incommodum incurrit.
- 4 Missam, & alias orationes an pro excommunicatis offerre liceat.
- 5 An peccatum mortale sit orare pro excommunicatis denunciatis in orationibus publicis Ecclesiae, & an eiusmodi orationes profint.
- 6 Sacerdos Missam offerens pro excommunicato non denunciato, contrito, non peccat.
- 7 Ecclesia, quare in Officio Missae Feria Sextae hebdomadae Sancta pro haereticis orat.
- 8 Ecclesia, quare eo die excommunicatorum mentionem non faciat, sicut Paganorum, Iudaeorum, & Haereticorum meminit.
- 9 In Memento, quod fit in Missa, an pro excommunicato denunciato orare liceat.
- 10 Excommunicatus denunciatus sic moriens, sepultura Ecclesiastica caret.
- 11 Excommunicatus denunciatus in loco sacro sepultus, inde eici, & exhumari debet.
- 12 In Ecclesia, vel Cemeterio pollutis, antequam reconcilientur, nec Officia diuina cantari, nec fidelium corpora sepeliri possunt.
- 13 Excommunicatus denunciatus moriens, etiamsi signa contritionis dederit, ante absolutionem tamen, in loco sacro sepeliendus non est.

Tertius effectus Excommunicationis maioris est, quod hominem suffragijs Ecclesiae Catholicae priuet. Suffragia vero Ecclesiae intelliguntur illa bona spiritualia, quibus Ecclesia Christianorum animabus subuenit, & suffragatur. Quae bona in duplici sunt differentia; Quaedam enim sunt publica, quaedam priuata. Publica dicuntur ea, quae sunt à Ministris Ecclesiae, prout Ecclesiae Ministri sunt, vt Hora Canonica, Missae Sacrificium, Orationes, Indulgentiae, quas Ecclesia pro fidelibus dicit, & eis distribuit. Priuata vero sunt illa, quae fideles vt personae priuatae, & non vt Ecclesiae Ministri exercent, vt sunt orationes priuatae, ieiunia, & elemosinae.

Rursus Suffragiorum Ecclesiae valor ex duobus consideratur, Primo vel ex vnione charitatis quae fideles omnes connectit, vt sint omnes vnum corpus in Christo capite; de qua vnione dicitur in Symbolo, *Sanctorum communionem*; charitas enim facit omnia bona & Suffragia Ecclesiae communia esse; haud secus, ac operatio vnus membri in corpore naturalis, in totius corporis commodum, & vtilitatem redundat. Vel secundo, ex animo, intentione & applicatione operantis, vt pluribus tradunt S. Tho. in addit. 3. p. q. 7. art. 1. Palud. 4. d. 45. art. 1. Adrian. Quodlib. 8. art.

3. litera C. Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 6. num. 1. de sent. excom. lib. 6. Excommunicatio maior illa prima communicatione, & illo valore suffragiorum, quae à charitate procedunt, non priuat, eum illo valore prius per peccatum mortale priuatus fuerat, cuius causa excommunicatus fuit; vt de nec iniuste excommunicatus illo valore priuatur, ex Summa Astensis, in 2. par. ti. 9. lib. 7. quæst. 2. Nauar. in Manual. c. 27. num. 18. Couar. vbi supra, num. 2. & nos superiori libro, capit. 17. latius exposuimus. Quando igitur excommunicatus Ecclesiae suffragijs priuatum esse auctores affirmant, de illa solum suffragiorum generalium Ecclesiae communiōe intelligendi sunt, quae ab Ecclesiae Ministris aut generatim pro tota Ecclesia, aut speciatim pro aliquo eiusdem membro offeruntur, ex eo scilicet, quod Ecclesia communia sua suffragia excommunicato tali applicare non intendit, nec pro illo orare, qui iam abscissus ab Ecclesia est. Sic Magister, 4. d. 18. nō longè a fine, S. Th. in addit. 3. part. q. 2. art. 1. ad secundum, & Opus. 6. in illam partem Symboli (*Sanctorum communionem*) in fine. Gabr. 4. d. 18. q. 2. artic. 3. dub. 1. Palud. 4. d. 18. q. 1. artic. 1. Conclus. 2. Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 9. quæstio. 2. Angelica, verbo excomm. vlt. num. 3. Sanctus Anton. 3. par. tit. 24. c. 76. Tabiena, verbo, excomm. 1. vers. Quarto Syluest. verbo, excomm. 3. vers. Secundo Martin. Ledesma. 2. 4. q. 2. art. 1. Sotus 4. d. 22. q. 1. art. 1. vers. Quomodo autē, Nauar. in Manuali, c. 27. num. 18. & cap. 20. de orat. & horis Canon. nu. 67. Couar. in c. alma mater. 1. par. §. 6. num. 3. Henriquez lib. 1. de excom. cap. 1. §. 1. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 2. c. 9. §. 1. Et praeter tot Doctorum auctoritates, ratio est; quia cum excommunicatus sit extra Ecclesiam, eiusque membrum non sit, (vt nouissime declarauit Catechismus Romanus, in explicatione illius patris Symboli, *Credo Sanctam Ecclesiam* vbi post multa addit, *Ex quo sit, vt tria tantummodò hominum genera ab ea excludantur, primo Infideles, deinde Haereticus, & Schismaticus, postremo Excommunicatus, & hoc ob eam rationem, quam inferius Catechismus reddit, his verbis Quoniam Ecclesia iudicio ab ea exclusi sunt, & ad illius communionem non pertinent, donec resipiscant, consequenter suffragia Ecclesiae quae communia sunt membris tantum illius, excommunicatis ex Ecclesiae intentione, & applicatione non proficiunt, ex communi omnium sententia, quicquid Hostiensis in c. cum voluntate, de sent. excom. & Summa Confessor. lib. 3. tit. 3. q. 1. 59. contra dicant, vt Couar. vbi supra, num. 2. vers. Tertia Conclusio, refertur, hinc in hoc libro non minus.)*

Hinc inferunt quod hoc ipso, quod quis suffragijs Ecclesiae priuatur, triplex incommodum incurrit, per tria quae quis ex suffragijs Ecclesiae consequitur, valent enim ad augmentum gratiae eis qui gratiam habent, vel ad mercedum gratiam eis, qui non habent, & quoad hoc, Magister 4. d. 18. dicit, quod gratia Dei per excommunicationem subtrahitur. Valent etiam ad custodiam virtutis, & quantum ad hoc dicit, quod protectio subtrahitur, nō quod omnino à Dei prouidentia excludantur sed ab illa protectione qua filios Ecclesiae specialiori modo custodit. Valent denique ad defendendum ab hoste, & quantum ad hoc dicit, quod Diabolo maior potestas sciendi in ipsum datur, & spiritaliter, & corporaliter. Vnde in primitiua Ecclesia, quando oportebat homines per signa ad fidem inuitari, sicut visibili signo domum Spiritus Sancti manifestabatur, ita & excommunicatio vexatione corporali a Diabolo innotescebat, vt post S. Thom. in addit. 3. part. q. 2. art. 2. ad 2. Dionys. Cartusian. 4. d. 18. quæst. 4. ver. Denique si quaeratur Angelica, verbo, excomm. vlt. nu. 3. Syluest. verbo, excomm. 3. vers. secundo. Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 9. q. 1. Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 6. num. 3. vers. Quarta Conclusio, de sent. excom. lib. 6. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 2. c. 9. §. 1. num. 2. & alij scribunt.

Dubium tamen est, cum dicatur excommunicatum priuari Ecclesiae suffragijs generalibus, an liceat Missam, aut alias orationes pro excommunicatis offerre? Cui dubitationi respondent Doctores communiter, non licere orare pro eis, nec nominatim, nec generaliter, nec specialiter ad hunc sensum, quod oras vt Minister Ecclesiae, preces eiusdem Ecclesiae, & sacrificia pro excommunicato denunciato

ciatio (vi) sunt omnes orationes Missarum, & horarum Canonis ex Nau. de orat. & hor. Can. cap. 19. num. 67. & Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 9. §. 3. offerre intendat. Quia faceret contra intentionem Ecclesie, que intendit sic excommunicatum omni modo quo potest suis auxilijs priuare. Et quia Missas & eius orationes solu pro Ecclesie membris dicuntur. Et quia sicut passio Christi non habet effectum, nisi in ijs, qui fide, & charitate ei vniti sunt ita nec Missa Christi passionem representans ex S. Tho. 3. par. quest. 79. art. 7. ad 2. Et quia, si liceret orare pro excommunicato, etiam in genere, non plus priuaretur suffragijs excommunicatus, quam alius quicumque fidelis, quem non nominat orans in suis orationibus, & sacrificijs, quod & falsum est, & contra communem, & antiquatum vsu Ecclesie, vt colligitur ex cap. 6. a nobis, 1. & cap. Sacris, de sent. excommuni. & expresse docent S. Thom. 3. par. quest. 79. art. 7. ad 2. & addit. 3. par. quest. 21. art. 1. ad 2. in fine. Summa Hostiensis, lib. 5. tit. de sent. excommuni. num. 17. vers. sed nunquid Summ. Athenis. 2. par. lib. 7. tit. 9. quest. 3. & Gabr. 4. dist. 8. quest. 2. art. 3. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 23. art. 1. Sorus 4. dist. 22. quest. 1. art. vers. Quomodo autem. vbi ait, quod si Rex, aut Episcopus esset excommunicatus, non esset nominandus in Canone Nauarr. de orat. & hoc Canon. cap. 9. num. 67. Couar. in cap. alia mater, 1. par. §. 6. num. 4. vers. Quarta Conclusio, de sent. excomm. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excommuni. cap. 11. §. 5. & Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. cap. 9. §. 2. num. 1. Francisc. Suarez de Sacram. 3. par. disp. 7. sect. 2. in fine. Vnde falsu dicit Marian. Socin. sen. in cap. sacris, num. 142. de sent. excommuni. licitum esse orare pro excommunicatis viuentibus oratione generali, prout in quibusdam facit Ecclesia, & offert pro hoc ca. Non est innotus, 13. quest. 2. sed tales neque enim ibi agitur de oratione facienda pro excommunicatis, neque pro viujs, sed pro mortuis, qui dum viuere, meruerunt, vt sacrificia pro illis oblatu prodesse ipsis poterant.

5 Dubium etiam esse potest, An sit peccatum mortale orare pro excommunicatis denunciatis in orationibus publicis Ecclesie, & an ceteras orationes profint? Martin. Ledesm. 2. 4. quest. 23. art. 1. dubitat, quia forte in quibusdam Ecclesijs prohibetur, qua prohibetur ne quis orat publica oratione pro excommunicato denunciato, non est preceptiuu, & S. Thom. in addit. 3. par. q. 21. art. 1. ad primum solum ait, non esse orandu pro illis suis orationibus istis ad Deu, que sunt pro membris Ecclesie, sed bene alij orationibus: & non dicit quod sit peccatum mortale. Sylu. etiam verbo, excommuni. in principio, ait quod male facit, qui orat pro excommunicato communitibus orationibus, non tamen explicat an male faciat mortaliter. Ceterum, videndum est, peccatum esse mortale, quia facit contra Ecclesie preceptum, vt habetur in cap. A nobis, 2. & c. factis de sent. excommuni. & in Extrinag. Ad euitanda scandala. & quia res hac gratis est, grauius peccat in eo, quod preceptum Ecclesie transgreditur, & ita docet Henriquez, in 2. de Missa, cap. 15. §. 3. literal. in annot. post Nau. in Man. cap. 27. num. 36 ad 5. An vero Missa, & alie orationes pro taliter excommunicato facte, profint, necne; licet aliqui dubitent, tamen hac distinctione facile concordari possunt auctores. Si enim sic excommunicatus contumaciter manet in mora culpabili petendi absolutionem, aut inducendum aliquem, vt pro eo Missam celebraret, peccat, & eum est, nihil illi prodesse, quo modo vera est sententia Innoc. in cap. A nobis, 1. de sent. excommuni. Adrian. in 4. tractat. de Clauib. dub. 3. principalis sine Socin. 4. dist. 22. quest. 1. artic. 1. vers. Attamen dubium est, & Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. c. 9. §. 2. & aliorum, qui ante obtentam absolutionem, Missam, aliasque orationes Ecclesie, nihil eis prodesse putant, salsusque esse censent, quod Ecclesia ob culpam preteritam eos suis suffragijs priuauerit; sin vero contritus sit, & ipsum contumaciae poeniteat sua, diligenterque absolutionem procuret, paratus quicquid est in se facere, probabilius est haec iusto, orationes illas etiam ad satisfactionem prodesse, ex pia matris Ecclesie intentione, que non intendit filios obediens, & poenitentes huiusmodi orationibus & suffragijs priuare. Sic Summa Athenis, 1. part. lib. 7. tit. 9. quest. 2. Rich. 4. dist. 18. artic. 7. quest.

3. Hostiensis in c. cum voluntate, de sentent. excommuni. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 76. In trecrem. in cap. si quis Episcopus, 1. 1. quest. 3. Nauar. de orat. & hor. Canon. cap. 19. num. 68. Couar. in c. Alma mater, 1. par. §. 6. num. 4. vers. Non Conclusio, de sentent. excommuni. lib. 11. vbi ait, hoc esse communiter receptum, Henriquez lib. 9. de Missa, tit. 5. §. 3. in annot. litera P. & lib. 13. de excommuni. cap. 11. §. 2. & cap. 12. §. 3. Dum tamen Sacerdos generali intentione offert pro omnibus, non censetur illicitu contra prohibitionem Ecclesie pro excommunicatis huiusmodi offerre velle.

6 Vnde multo magis, si Sacerdos sponte Missam offerat pro contrito excommunicato non denunciato, prodest ei, cu sit membrum viuum, ac filius iam obediens, ac subinde in eo cessat tota causa huius pena, qua erat in obediencia; vel etiam si amicus aliquis data stipe pro eo offerri ea faciat. Nec peccat si offerens etiam pro non contrito, non denunciato, quia Conciliu Constantiense, vt habetur in Extrinag. Ad euitanda scandala, indulget, vt liceat participare in facris, & Sacramentis, cum huiusmodi excommunicatis. Neque obstat quod idem Conciliu ait, nolle se in aliquo excommunicatis ipsis suffragari, vt proinde nec licite possit quispiam pro excommunicatis non denunciatis offerre. Respondetur enim, hoc non tam esse in fauore ipsius excommunicati, quam in obsequium & fauorem Sacerdotis offerentis qui stipem accipit pro Missa celebratione, & etiam meretur, dum pro sic excommunicatis non denunciatis offert, pro quibus offerre non prohibetur, vt Henriquez lib. 13. de excommuni. cap. 11. §. 2. in annot. litera K. erudite annotauit. Immo etiam pro excommunicato qui nec notorius, nec denunciatus est, publice orari posse docet Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. §. 2. numer. 3. pro qua etiam refert Ioan. Bapt. Antonucium in Catechesi Neapolitana, cap. 15. vers. 7. lib. 5.

7 Altera difficultas esse potest, quare ratione fiat, vt Ecclesia in officio Missa ferie sexte hebdomadae Sanctae, pro hereticis orat, cum sint iure excommunicati, cap. excommunicatus, 1. & 2. de here. & in Bulla Genae. Hinc nonnulli, vt Hostiensis, in cap. cum voluntate de sent. excommuni. & Ioan. de Friburgo, in Summa confess. lib. 3. tit. 3. quest. 1. §. 9. & alij respondent, non posse nbs specialiter pro excommunicatis orare, sed tantum generaliter quo modo Ecclesia tunc pro hereticis orat. Quae responsio falsa est, tu quia nec generaliter applicari possunt orationes Ecclesie iuste & legitime excommunicatis, tum quia Missa, & eius orationes, non nisi pro membris Ecclesie dicuntur, & Christus passus, & cum non habet, nisi in ijs qui fide & charitate Ecclesie vniti sunt, ergo nec Missa Christi passionem representans, vt docet S. Thom. 3. par. quest. 79. art. 7. ad 2. quare ratio, quae valet de Missis generaliter, & specialiter, pro excommunicatis dicitur. Alij respondent, quod teli poro quo Ecclesia cepit publice pro hereticis in feria sexta hebdomadae Sanctae orare, non erant illi ipso facto excommunicati, arg. capit. corripiantur, 24. quest. 13. & licet postea excommunicati sint ipso iure, remansit tamen ea oratio forte ex inaduertentia: Quae responsio non minus falsa est, quam superior, cum enim quotannis Ecclesia oratione praedicta vntur non est tante incuriae nota Ecclesie, quae a Spiritu sancto regitur, inuenda; maxime cum Officium illiusmodi a Pio V. approbatum sit. Hinc alij, vt Nauar. de orat. & hor. Canon. cap. 19. num. 71. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 6. num. 3. vers. Ex quolibet obiter, de sent. excommuni. lib. 6. & Viguerius in Institut. cap. 16. §. 6. vers. 15. respondent, Ecclesiam eo die pro hereticis sicut pro paganis, & Iudaeis orare, non quidem orationibus pro membris Ecclesie institutis, sed alijs, qua pro exterijs, & ab vnione Ecclesie alienis instituta sunt, vt Deus dignetur eos ad Ecclesiam vnitate & poenitentiam reducere secundum ea quae tradunt S. Thom. in addit. 3. par. quest. 21. art. 1. ad 1. & Turrecrem. in cap. si quis Episcopus, 1. 1. quest. 3. & Sylu. verbo, excommuni. 1. & vers. oratio, quest. 4. Quae responsio non placet Vgolino vbi supra Tab. 2. cap. 9. §. 2. num. 2. & merito, quia licet instituta sint orationes illae pro hereticis, tamen recitantur a Ministris Ecclesie eo die, & in eo officio publice, quatenus ministri sunt,

funt, quod prohibetur in cap. A nobis, 1. & cap. ſacris, de ſent. excommun. Vnde verior reſponſio eſt, quod in die Paſcheus, ipſa Eccleſia eſt quæ orat pro hereticis, & alijs adeo, ut ipſa quæ prohibet alio tempore Miſſam, & orationes pro illis offerri a ſuis miniſtris, eo die prohibitionem illam ſuſpenderit: id quod Eccleſia pro ſua auctoritate facere poteſt: ita Sotus, 4. d. 1. qu. 2. art. 7. ad 2. & 4. diſt. 22. qu. 1. artic. 1. dub. 1. verſ. Quomodo autem, & Vgol. loco proxime allato. Ratio autem cur eo die pro hereticis & paganis miniſtros ſuos orare voluit Eccleſia, ut referit Dura, lib. 6. Rational. diſt. offic. cap. 77. num. 12. poſt Rich. 4. d. 13. artic. 2. quaſt. 4. ea eſt: quia eo die repræſentatur ab Eccleſia paſſio Chriſti, & memoria mortis eius, prout erat in ſe in qua paſſione ſicut Chriſtus pro inimicis ſuis oravit, & ſanguine ſuo pro omnibus ſuſcepit, ita Eccleſia, ut ſponſum ſuum imitaretur, & ſimilem meritorum paſſionis eius ad omnes pertinere ſignificaret, ex ſua parte, & pro hereticis qui a Chriſti fide deſecerunt, & pro infidelibus alijs, qui nunquam fidem Chriſti receperunt, a ſuis miniſtri orari voluit.

8. *Illud tandem obiter annotandum eſt, quod licet eo die Eccleſia pro Paganis, Iudeis, & Hereticis orat, non tamen excommunicatorum mentionem facit, ſub ipſo ſententiæ excommunicationis nomine, vel quia ut ait Sotus, 4. d. 2. qu. 1. artic. 1. dub. 1. verſ. Quomodo autem, & eos illa hora ad hunc effectum ab excommunicatione abſolvere, ſeu ſuſpendere cenſetur: vel ut hac ratione, quantum deſertant, diſt. ſunt excommunicati, offendat, quos nec nominandos eſſe a fidelibus voluit. Hinc S. Bernardus tract. de gradibus humilitatis, in fine, loquens de excommunicatis, ait, *Absit autem a nobis ut citam pro talibus veſi palam non praſonimus, vel in cordibus noſtris orare ceſſemus; cum Paulus eos quoque lugeret, quos ſine penitentiâ mortuos ſcribit. Eſt enim a communibus orationibus ipſi ſe excluſi: ſed ad affectibus omnino non poſſunt, viderint tamen in quanto periculo ſint, pro quibus Eccleſia palam orare non audeat, quæ ſidenter etiam pro Iudeis, & Hereticis, & pro gentibus orat. Cum enim in Paſcheus nominatim oratur pro quibuslibet malis, nulla tamen mentio fit de excommunicatis.* Hæc S. Bernardus.*

9. *Quæres, An licitum ſit ſaltem in Memento, quod ſit in Miſſa, orare pro excommunicato denunciato? Sotus in 4. diſt. 22. quaſt. 1. art. 1. verſ. Quomodo autem, eſt dubium in hac re: Ledesmi in 2. qu. 23. art. 1. dub. vi. expreſſe negat licere, quia tempus illud particulare datur Sacerdoti, ut orat tantum pro ijs, pro quibus intendit Eccleſia, intendit autem Eccleſia tantum pro ijs, qui ſunt in ſua Eccleſia, verior tamen opinio docet id licitum eſſe, quia illud videtur eſſe oratio priuatim facta, datur enim illud tempus Sacerdoti ut orat pro quibus velit. Sic Hoſtienſis in Summa libr. 5. tit. de ſent. excommun. numer. 77. verſ. ſed nunquid, ubi ait, *Si in Memento recognoſces de aliquo amico tuo, excommunicato, & ores, ut Deus inſpiciat ſibi gratiam ſua quod conuertatur, non reprobo, nec propter hoc dicam te excommunicato participare: ſed opus charitatis potius exerceat, & voluntatem Dei facere, qui neminem vult perire;* & Summa Aſtenſis, 2. par. lib. 7. ut. 9. quaſt. 3. Sylveſt. in verbo, excommun. 1. numer. 2. & verbo, Miſſa, 1. quaſt. 8. verſ. Quartum. Tabiena, verbo, excommun. 1. verſ. Quarto, in fine. Nauar. de orat. & hor. Canon. c. 19. num. 73. quo in loco latius de hac re tractat Couar. in capitul. alma mater, 2. par. 8. 6. verſ. Septima Concluſio, de ſent. excommun. libr. 6. Henríquez libr. 13. de excommun. cap. 1. §. 3. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. cap. 9. §. 3. Simon. Maiol. de irreg. libr. 3. capit. 25. numer. 31. Franciſc. Suarez de Sacram. Diſput. 78. Sect. 2. in fine. Qui omnes ea ratione id licitum eſſe docent, quod Sacerdos tunc orat ut priuatus, non autem ut Miniſter Eccleſiæ, & a fortiori poterit quilibet Chriſtianus priuata oratione pro excommunicatis licite facere ut conuertantur, & redeant ad Eccleſiam per humilem penitentiam, a qua præciſi ſunt per excommunicationem. Sic S. Thom. in addit. 3. part. quaſt. 21. art. 1. ad 1. & 2. Richard. 4. d. 18. art. 7. q. 3. ad 3. Gabr. 4. d. 18. q. 2. art. 3. & alij omnes ſuperius allati.*

10. *Neque ſolum ſic excommunicatus denunciatus Eccle-*

ſiæ ſuffragijs cæter, ut diximus, ſed etiam Eccleſiaſtica ſepultura caret, ſi excommunicatus decedat, ut habetur in cap. ſacris, de ſepul. & DD. ibi Hoſtienſis in Summa, libr. 5. tit. de ſepul. num. 4. verſ. Quibus interdicitur. Summa Aſtenſis, 2. par. lib. 7. tit. 9. quaſt. 4. S. Antonij, 3. par. tit. 24. c. 76. verſ. Decimoſextimo, & verſ. Decimoſextimo. Angelica verbo, excommun. vit. num. 2. Sylveſt. verbo, excommun. 3. verſ. 20. & verbo, ſepultura, verſ. Decimo, Tabiena, verbo, excommun. 1. verſ. Decimoſextimo, Gab. 4. d. 18. quaſt. 2. artic. 3. Marian. Socin. ſen. in cap. ſacris, num. 137. Nauar. in Man. cap. 27. num. 23. verſ. Decimoſextimo; & num. 36. verſ. Ad ſecundum, & num. 37. verſ. Declaratio prima, & tom. 5. conſ. conſ. 13. num. 3. de penit. & remiſſ. & Henríquez libr. 13. de excommun. cap. 7. §. 2. & cap. 11. §. 3. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tabul. 2. cap. 9. §. 5. & facit cap. conſultatio, de conſecr. Eccleſ. vel altar. & ca. Ad hæc, de privileg. & cap. Episcoporum, de privileg. libr. 6. & Clem. eos qui ce ſepul. vnde, nec in cæmeterio rite, ac ſolemniter ad ſepul. turæ vſum ab Epifcopo conſecratis, aut in Eccleſia conſecrata, aut etiam non conſecrata, dummodo in tali Eccleſia non conſecrata Diuina officia facta ſint ſicut hæc eſt, demum, quo Eccleſia conſecrata vſitur, arg. cap. penult. de immuni. Eccleſ. & cap. fin. de conſecr. Eccleſ. vel altar. publice denunciatus excommunicatus ſepeliri poteſt. Qui verò ſic excommunicatus ſepelitur, ſive religioſi exempti ſint, ſive Laici & ſeculares, eoſque ingreſſum Eccleſiæ ſibi interdicitum habent, donec ſatisfecerint de contemptu, ut habetur in cap. Episcoporum, de privileg. libr. 6. & reſtatur gloſ. in cap. 5. qui, in verbo, Nodatis, de ſent. excommun. libr. 6. & etiam excommunicationem maiorem ſcienter ſepelientes incurrunt, ut habetur in Clem. de ſepul. & gloſ. ſibi, in verbo, ſcienter, & Anchar. in principio, verſ. Secundo not. & Zabar. eod. in initio, ſecus autem ſi id, vel iure prohibitum ignorauit, aut quem ſepeluit, abſolutum probabiliter exiſtimauit; cum temeritate audacia, & ſcientia in ſepeliente, ut hanc penam incurrat, requirantur; Sicut nec dictas penas incurrunt, qui taliter excommunicatos in agris, aut locis profanis ſepelunt, etiam ſi locus ille Eccleſia, vel Cæmeterio vicinis & contiguus ſit, ut docent gloſ. in Clem. 1. in verbo Cæmeterijs, de ſepul. Nauar. in Man. cap. 27. num. 37. & Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. §. 5. num. 1. Henríquez libr. 13. de excommun. cap. 11. §. 3. in annot. lit. M. Atmil. verbo, excommun. caſu 43. Gard. in d. Clem. 1. quaſt. 3. Neque eam incurrit, qui talem ſepeluit in loco aucto, quando auctum eſt Cæmeterium non in reſcedente Epifcopi auctoritate; cum pars illa aucta, ut Henríquez, & Vgol. poſt Anchar. in dicit Clem. 1. num. 4. de ſepul. tradunt, verè ſepultura Eccleſiaſtica non ſit; ex quo neque conſecrata eſt; neque ad ſepul. a ſuperioris auctoritate deſtinata. Quare merito Panorm. ſententiâ in cap. ſacris, nu. 2. quam etiam amplectatur eſt Marian. Socin. in dicit cap. ſacris, num. 157. de ſent. excommun. eijcienda eſt; quæ habet, ſic excommunicatus non ſolum in Cæmeterio ſepelientes non eſſe; ſed nequem loco qui Cæmeterio, aut Eccleſiæ adeo contiguus & vicinus eſt, ut inde deſcribunt tantum voces audiri poſſint, arg. cap. Quod in te, de penit. & remiſſ. & Ioan. Andr. in cap. ſacris, de ſepul. Etenim, ſententiâ hanc nullo modo ex illis locis ediligi poteſt, cum excommunicatus ibi non ſepeliatur, ut diuina audiat, vel audit poſſit.

11. *Quod ſi forte in Cæmeterio, aut alio loco ſacro & conſecrato excommunicatus aliquis ſepultus fuerit, inde eijci & extumulati debent oſſa eius, ut in d. cap. ſacris, habetur, dummodo eius oſſa ab oſſibus fidelium ſeparari & diſcerni poſſint, d. cap. ſacris & gloſ. in cap. Quicumque, in verbo, extumulenti, de heret. libr. 6. aliter non; quia minus malum eſt quod in cæmeterio remaneant oſſa excommunicatorum, quam quod inde eijciantur corpora fidelium. Cæmeteria verò in quibus excommunicati ſepulti ſunt, polluta ſunt, vnde poſtquam ipſorum excommunicatorum cadauera, aut oſſa exhumata, & eieſta fuerint, & conſecrata ſunt aſperſione aquæ ſolemniter benedictæ, ut habetur, cap. conſultatio, de conſecr. Eccleſ. vel altar. & cap. vnic. titu, cod. libr. 6. Durand. libr. 1. ration. diuin. offic. cap. 6. num.*

num. 42. & 44. Angelica. verbo, Consecratio, 2. nu. 6. Sylu. verbo, eod. 2. nu. 3. Marian. Socin. in cap. factis, num. 47. de sentent. excommuni. ubi obiter ex præfatis auctoribus advertendum est, & habetur, in cap. vnico, de consec. Eccles. vel altar. lib. 6. quod si excommunicatus aliquis in Ecclesia sepultus sit, non solum Ecclesia polluta erit, sed etiã Cæmeterium illi contiguum pollutum erit, cum accessorium eius, ad quod accedit, naturam sequitur, cap. accessorium, de reg. iur. lib. 6. pollutio tamen cæmeterij ecclesie non polluit licite conigua existat, vt in d. cap. vnico, Bonifacius Papa VIII. definitur.

32 In Ecclesia autem, vel Cæmeterio sic pollutis, antequam reconcilientur, nec officia Diuina cantari, nec fidelium corpora se polito possunt, vt præfati scriptores testantur; reconciliata verò Ecclesia polluta, reconciliatum censetur cæmeterium illi contiguum, ex Gem. in d. cap. vnico, de consecrat. Eccles. vel altar. lib. 6. num. 5. Philip. Franc. ibid. & Archid. & Ioan. Andr. & communiter ibi DD. & Paul. Fufc. lib. 2. de visit. & regim. Eccles. cap. 25. num. 10. quos refert & sequitur Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. cap. 9. §. 5. num. 4. Qui verò ante reconciliationem Ecclesie sic polluta in ea officia diuina celebrant; licet grauius peccent, irregulares tamen non erunt, argum. cap. is, qui, de sentent. excommuni. lib. 6. & Gem. & Fran. vbi supra; & Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 9. §. 5. Quæ omnia solum procedunt in excommunicato denunciato non absoluto, etenim non denunciatus in loco sacro sepeliri potest, nec peccatalem sepelios, iuxta constitutionem Conc. Constant. in Extra. *Ad euitanda scandala.* & expresse docent Anchar. Consil. 189. num. 3. Nauar. in Man. ca. 27. num. 36. vers. ad secundum, & tom. 2. cons. conf. 15. de peni. & remiss. Henriquez lib. 13. de excommuni. cap. 1. §. 3. Ioan. Bapt. Antonucius in Cateches. Neap. lib. 5. cap. 14. quem refert, & sequitur Barthol. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. capitulo, 9. §. 5. numer. 1.

33 Qui verò excommunicatus denunciatus decessit, etiã si signa contritionis dederit, ante absolutionem in loco sacro sepeliri non debet, in quo casu si ibi sepultus sit ante absolutionem, non est exhumandus, sed absolutio post mortem quamprimum commode fieri poterit ab hætedibus eius ab Ecclesia petenda erit, vt docent glos, in capit. factis, in verbo, Non communicemus de sepult. & in cap. Ad hæc, in verbo, eij ciant, de priuileg. & in c. si Ciuitas, in verbo, sepeliri, de sent. excomm. lib. 6. & Innoc. in cap. vit. de excess. prælat. in fine. Marian. Socin. in c. factis, num. 160. de sent. excomm. Vgolin. loco proxime citato, Sed de his hætenus.

De Beneficijs excommunicato collatis.

Cap. V.

SYMMARIUM.

- 1 Excommunicatio maior inhabilem aliquem reddit ad beneficium acquirendum.
- 2 Beneficium quis sine communione hominum adipisci non potest.
- 3 Beneficium existenti in irregularitate conferri validè nequit.
- 4 Excommunicatus siue a iure, siue ab homine, beneficium obtinere non potest.
- 5 Beneficium collatum ab Episcopo excommunicante excommunicato non prodest.
- 6 Excommunicato beneficij collatio facta vel Motu proprio, vel ad partis instantiam, est nulla.
- 7 Beneficij collatio facta excommunicato non valet, etiã si postea secuta sit legitima absolutio, ab excommunicatione.
- 8 Beneficij collatio facta excommunicato est nulla, & irrita, etiã si excommunicatus ignoraret se excommunicatum esse.
- 9 Excommunicato beneficij collatio facta non valet, etiã si

tempore collationis non sit denunciatus.

- 10 Beneficij collatio facta excommunicato non valet, etiã si facta sit excommunicato iniuste.
- 11 Beneficij acceptatio per excommunicationem facta valet.
- 12 Beneficij impetratio per excommunicationem facta est nulla & inutilis.
- 13 Clausula hæc (Teque a quibusuis, &c.) & absolutio, in quibus casibus non valet.
- 14 Beneficij permutatio inter excommunicatos, vel alterum illorum facta, non valet.
- 15 Pensionis concessio super beneficio Ecclesiastico facta excommunicato non valet.
- 16 Electio excommunicati facta a quocunque inferiori a Papa ad beneficium, nulla, & irrita est.
- 17 Postulari ad beneficium excommunicatus non potest.
- 18 Nominatio excommunicati ad beneficium non valet.
- 19 Presentatio excommunicati ad beneficium non valet.
- 20 Beneficium etiam in Commendam excommunicato dari non potest.
- 21 Beneficia collata tempore excommunicationis, vel suspensionis, nec in foro conscientie, nec de iure positiuo retinere quis potest.
- 22 Episcopus, quibus in casibus dispensare nequeat, vt excommunicatus beneficium retineat.
- 23 Beneficij collatio si ad alium, quam ad Episcopum pertinet, & facta sit excommunicato, ultra dispensationem Episcopi, vt valida sit, necessarius est vobus collatoris consensus.
- 24 Excommunicatus pendente excommunicatione beneficij fructibus priuatur; & quæ huius ratio sit.
- 25 Excommunicatus iniuste, fructus omnes absolutus recuperat, quos excommunicationis tempore amisit.
- 26 Patrimonij fructus alicui pro titulo assignati, per excommunicationem non amittuntur, & quare.
- 27 Excommunicatus pendente excommunicatione, pensionibus, oblationibus, & alijs redditibus qui ob Ecclesia emphyteusim præstantur, nec non quotidianis distributionibus priuatur.
- 28 Excommunicatione durante, alter Ecclesie, & beneficij curam gerere debet, cum assignatione stipendij competentis.
- 29 Excommunicatus iniuste, sed penitens factus, si per eum non stet, quo minus absoluitur, in foro conscientie, & pia matris Ecclesie voluntate fructus facit suos, secus in foro exteriori.
- 30 Excommunicatus priuatur beneficij fructibus, etsi hoc in sententia non sit expressum.
- 31 Excommunicato, sicut hominum communio, ita etiam administratio temporalis honorum Ecclesie, & beneficij interdicuntur.
- 32 Excommunicatus administrando bona temporalia beneficij peccat, valet tamen administratio.
- 33 Excommunicato beneficium scienter conferens, peccat, & a collatione eius beneficij suspenditur.
- 34 Beneficium excommunicato ignoranter conferens, illud scienter conferre præsumitur, & quare.
- 35 Excommunicatus non solum beneficij sed etiam cuiuscumque alterius dignitatis Ecclesiasticæ, incapax est.
- 36 Excommunicatus non solum dignitatis Ecclesiasticæ, Regularis, vel secularis, sed etiam laicalis est incapax.
- 37 Excommunicatus, dignitatem laicalem, & dominium ex testamento, vel ab intestato, non obstante tali censurâ, consequi potest.
- 38 Excommunicatus in iudicem ad tempus dari non potest.

39 *Excommunicatus, in Tabellionem, seu scribam publicum eligi nequit, & quare.*

2 **Q**uartus excommunicationis maioris effectus est, vt excludat a beneficio Ecclesiastico, ita, vt nullum acquirere possit, vnde collatio beneficii huiusmodi excommunicatio facta, nulla & irrita est, vt habetur in c. postulatistis, & ibi Panorm. num. 1. & Marian. Socin. num. 1. & 5. & Rebuff. in repet. d. cap. postulatistis, in d. 3. de Cleric. excommun. ministr. & idem Marian. Socin. in cap. sacris, nu. 107. de sent. excommun. & idem habetur in cap. pastoralis, §. verum, & ibi Panorm. num. 17. de appellat. Anchar. in cap. 1. §. si quis, 2. vers. in beneficiis, & Gentin. num. 8. de except. lib. 6. Innoc. in d. cap. postulatistis, & in c. si veré, de sent. excommun. & D. Anton. & Ioan. de Imola, in c. post electionem, colum. 8. de concess. præbend. Felin. in ca. cum dilectus, num. 1. de accusa. Summa Astensis, 2. par. li. 7. titu. 9. quæst. 6. Palud. 4. disti. 18. quæst. 4. vers. Secundus effectus, Gab. 4. d. 18. quæst. 2. art. 3. S. Anton. 3. parte, titu. 24. cap. 76. vers. Nono. Angeles, verbo, excommunicatio, vlt. num. 8. Tabiena, verbo, excommun. 1. vers. octauo, Syluest. verbo, dispensatio, quæst. 9. Nauar. in Man. ca. 27. num. 21. vers. 8. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. nu. 1. de sent. excommun. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excommun. cap. 4. §. 4. & ca. 7. §. 2. & cap. 13. §. 1. Caie. excommun. fin. §. vbi scito, & verbo, absolutionis impedimenta. Vgolin. de cens. Eccl. Tab. 2. cap. 13. §. 1. num. 1. & est communis omnium DD. Ratio est: quia Ecclesiastica beneficia præcipue dantur propter officium, cap. cum secundu, de præb. & cap. vlt. de rescript. lib. 6. & cap. concessio, & ibi glos. in verb. sedulitate, 12. quæst. 2. & cap. generaliter, 16. quæst. 1. & glos. in cap. vlt. in verbo perpetuos Vicarios, de offic. Vicar. excommunicatus autem ab executione officij iure ipso suspensus est, cap. ad probandum, de re iud. & ibi Panorm. num. 20. & in cap. veritatis, num. 34. de dolo & contuma. & Innoc. num. 1. in verbo, excommunicationem. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 76. vers. Decimo. Tabiena verbo, excommun. 1. vers. 7. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 21. vers. Decimo. vnde beneficium Ecclesiasticum ei conferri non potest. Quæ ratio colligitur ex cap. si celebret, de Cleric. excommunicat. ministr. & glos. in cap. Apostolicæ, in verbo, contingeret, de exception.

2 *Deinde, vt ait Panorm. in cap. postulatistis, nu. 1. de Cleric. excommunicat. ministr. sine communionem hominum beneficium quis adipisci non potest, nec in eo administrare; excommunicato autem denegatur hominum communicatio, argumen. cap. penul. de sent. excommun. & ca. Engeltudam, 3. quæst. 4. cui verò denegatur aliquid, denegatur omne illud, per quod ad illud peruenitur, leg. oratio, ff. de dispens. & argument. capitulo. is cui, de sentent. excommun. libro 6.*

3 *Quid, quod beneficium conferri non potest ei, qui tempore collationis est irregularis, immo collatio ei facta est nulla, secundum Decium in cap. 1. de Regul. int. lib. 6. & Innoc. in cap. cum nostris, de concess. præbend. non alia ratione, nisi quia irregularis est suspensus ab officij executione, cuius causa, vt diximus, beneficium datur. Hoc autem quod diximus, procedit.*

4 *Primo, siue is excommunicatus a iure sit, siue ab homine eadem enim ratio est quoad hoc de excommunicatione lata ab homine, quæ est de excommunicatione lata a iure. Sic Imola in ca. cum dilectus, in glo. magna, circa fin. de consuetud. Rota, de c. 363. in antiq. alias de c. 5. de sentent. excommunicat. & facit Panorm. in cap. Apostolicæ, nu. 3. de except. & expresse Rebuff. repet. in c. postulatistis, num. 46. de cler. excommun. ministr. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. num. 1. vers. Tertio constat, de sentent. excommunicat. lib. 6. Vgolin. de censur. Eccl. Tabul. a. c. 13. §. 1. num. 1. & patet. Nam d. cap. postulatistis, generaliter loquitur, nec distinguit a quo quis excommunicatus sit, & ideo nec nos distinguere debemus, argume. l. 1. §. generaliter, ff. de legat. præstan. l. de precio, ff. de Publician. in rem action. immo quando imponitur sententia iuris propter crime. a. plus ligat, argument. not. in cap. finali, de excess.*

præiat. Rebuff. vbi supra.

5 *Secundo procedit, siue collatio facta fuerit ab Episcopo, qui cum excommunicatus, siue ab alio, siue in eadem Diecesi siue in alia, ob rationes allatas: quia excommunicatus in vna Ecclesia, etiam in alijs vitandus est, capit. Qui quis, & ibi glos. in verbo, communicet, 4. quæst. 5. & capit. sicut Apostoli & cap. Curæ, 1. quæst. 3. & facit capit. ad reprimendam de offic. iudic. ordin. & glos. in cap. pastoralis, §. verum, in verbo, subtrahuntur, de appellat. Panorm. in ca. 1. notab. 4. de paptor. & in d. cap. ad reprimendam, nume. 2. Cardin. in Clem. 1. vers. ipse, de penis. Bartol. in l. ex ea, ff. de postulat. Quia cum sit vna Ecclesia, vniuersalis tantum, non potest esse partium intra, & partium extra Ecclesiam, vt 24. quæst. 1. ca. loquitur Extravaug. Vnam Sanctam, de maior. & obud. Imola in d. cap. ad reprimendam, colu. 1. & in cap. 1. de trenga & pace. Ratio est: quia delicta & honores transeunt cum capite, vt notant Innoc. Mo. nach. & ibi Philippus Probus in addit. ad eum. in cap. accusatus, num. 16. de hæret. libr. 6. Rebuff. repet. in cap. postulatistis, numer. 54. Vgolin. de censur. Ecclesiast. Tabul. 2. c. 13. §. 1. numer. 1.*

6 *Tertio procedit, etiam si collatio facta sit Motu proprio, siue ad partis postulationem, ex Cardin. in Clem. 1. §. 1. q. 4. de relig. dom. Rebuff. repet. in ca. pastoralis, nume. 47. de Cler. excommun. ministr. Couar. in cap. alma mater. 1. par. §. 7. num. 2. vers. Quarto, de sent. excommun. libr. 6. Henriquez lib. 13. de excommun. ca. 13. §. 1. Vgolin. vbi supra, & est communis DD. opinio: quia Motus proprius, licet aliquo multa operetur ad tollendam surreptionem, non tamen inducit dispensationem aliquam, nec tollit vitium, aut defectum, aut irregularitatem hominis prouisi, & quo impeditur iure obtinere id, quod sibi conceditur: nisi Pontifex habuerit scientiam defectus, si enim Papa beneficium conferat ei, quem nouit excommunicatum, aut irregularem, tunc videtur ipso facto dispensare in tali irregularitate, & absolvere talem excommunicatum, vt communiter DD. tradunt. Panorm. in cap. cum in cunctis, §. inferiora, numer. 8. & in cap. innotuit, numer. 7. de elect. & facit. Quidam consulebant, ff. de re iudic. & l. idem Vlpianus, ff. de excusat. tutor. & DD. ibi. & tenent Barr. in repet. in l. Barbarius, col. 5. & ibi Iason. colum. 3. ff. de offic. Prætor. Oldrad. consil. 333. cum quatuor sequent. Roman. consil. 216. Felin. in glos. in cap. cum in iure, de offic. deleg. & in cap. præterea, nume. 9. de testib. cogend. Ioan. Staphil. de literis gratiæ & iustitiæ, Innoc. in cap. diuersis fallacijs, de Cler. conitug. Gabriel. tom. 2. tit. de Clausul. Concl. 2. a. num. 40. Nauar. in Man. cap. 25. num. 74. & in ca. si quando except. 10. nume. 3. de rescript. Couar. in cap. alma mater. 1. p. §. 7. num. 2. Henriquez lib. 13. de excommun. cap. 13. §. 3. secus autem in in feriore citra Papam; vnde Episcopus conferendo beneficium alicui, quem scit iure humano, ad id inhabilem, non dispensat. Ratio diuersitatis est, vt præfati DD. tradunt, & maxime Innoc. & Panorm. quia Episcopus in iure communi non dispensat, nec potest nisi præmittat causæ cognitionem, & quando necessitas non relinquit faciliem recursum ad superiorem, tunc enim ex tacita Papæ commissione Episcopus in lege superioris dispensare potest, vt late & erudite tradunt Caietan. in 1. 2. quæst. 96. artic. 5. in fine, & quæst. 97. artic. 4. & ibi Bartho. Medina, Sotus, lib. 1. de iustitia & iure, quæst. 7. artic. 3. Nauar. in præludio 9. numer. 14. & 15. Henriquez loco proxime allegato. Papa verò, non tenetur adhibere causæ cognitionem in dispensando, cum sit supra ius commune, sed sufficit sola voluntas. Hodie verò ad omnem difficultatem & ambiguitatem tollendam, vsus Curie Romanæ est, vt quoties Papa beneficium aliquod confert, aut aliquam aliam gratiam concedit, præmittat absolutionem cuiuscunque excommunicationis gratiam impetranti, aut ei cui beneficium confert, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, vt docent Ioan. Staphil. de literis gratiæ & iustitiæ, Rebuff. in Concordatis, tit. de excomm. non vitand. Hieron. Gigas de Pension. q. 14. Felin. in ca. Apostolicæ, de except. Corduba, Casu 41. Couar. in cap. alma mater, 1. p. §. 7. nume. 3. vers. n. de sent. excommun. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excommun. cap. 13. §. 3. Quamuis vt recte notat Cald.*

Calderin. consil. 8. in tit. de rescript. & Rebuff. repet. in ca. postulatis, num. 73. in dispensatione tam de iure, quam de stylo Curie Romanae, requiratur verbum *Dispensamus*, alioquin non valet.

7 *Quarto procedit*: etiam si postea secuta sit legitima absolutio ab excommunicatione; Ratio est: quia cum collatio beneficii ex eo nulla sit; quod tempore collationis is, cui conferretur beneficium sit incapax eius propter excommunicationem; collatio illa quae ab initio nulla fuit, non validatur ex absoluteione sequuta, argum. cap. Non firmatur, & ibi glos. de reg. iur. lib. 6. & cap. Dudum, 1. de elect. & l. Quid ab initio, ff. de reg. iur. & facit, quae tradunt glos. in d. cap. Dudum, in verbo, Electionis tempore, & ibi Panor. num. 11. Archid. in cap. Nullas, distinct. 63. Aneba. & Rebuff. in cap. postulatis, num. 50. de Cler. excomm. ministr. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. num. 2. versic. septimo, de sentent. excomm. lib. 6. Vgolin. de censur. Eccles. Tabul. 2. cap. 13. §. 1. num. 1. Henriquez li. 13. de excomm. cap. 13. §. 1. sicut nec firmatur collatio facta de beneficio, antequam vacet, licet post collationem vacauerit. Ioann. And. in cap. si Clericus, in nouell. colum. 2. de prebend. li. 6. Nicol. Miles in verbo, gratia, §. ult. Vnde in vtroque casu necesse est, vt post obtentam absoluteionem, & post vacationem, fiat eadem collatio de nouo, vt beneficium possidere possit.

8 *Quinto procedit*: etiam si ille excommunicatus ignoraret se excommunicatum esse; neque enim in hoc casu collatio beneficii facta illi, valetur; glos. in cap. solet, in verbo, admiratur, & ibi Steph. Costa, numer. 33. de sentent. excomm. num. lib. 6. Panor. in cap. pastoralis, §. verum, numero 15. & Innoc. Imola, & Philippus de Perusia. in col. 3. de appellacione. Cardinal. in consil. 40. & in cap. penult. de cleric. excomm. ministr. Paludan. 4. distinct. 18. queit. 4. Summa Aitensis, 2. par. lib. 7. tit. 6. queit. 3. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. num. 3. versic. Decimo, de sentent. excomm. lib. 6. Rebuff. repet. in ca. postulatis, num. 62. de cler. excomm. ministr. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 13. §. 1. & cap. 13. §. 1. Vgolin. de censur. Eccles. Tabul. 2. ca. 13. §. 1. num. 1. & glos. in cap. Apostolice, in verbo, probabilis, de Cler. excomm. ministr. licet eadem glos. in cap. postulatis, §. verum, in verbo, excommunicato, de appel. contrarium sed male, & contra commanem DD. sententiam, teneat. Ratio est: quia licet ignorantia excommunicati non sit sic probabilis, excuset ad effugiendas penas iuris; statuta contra excommunicatos aliquid prohibitorium agentes, non tamen excusat quoad valorem actus ipsius, & excommunicati traduntur Doctores, & colligi potest, ex ca. Apostolice, de Cler. excomm. ministr.

9 *Sexto procedit*: etiam si ipse excommunicatus non sit tempore collationis denunciatus; Panor. in cap. pastoralis, §. verum, num. 15. de appell. & citat. Innoc. in cap. cum dilectus, de consuetud. & idem Panor. in cap. postulatis, num. 1. de Cler. excomm. ministr. & ibidem. Marian. Socin. num. 8. & in cap. sacris, num. 107. de sentent. excomm. Rebuff. in repet. postulatis num. 61. de cler. excomm. ministr. qui ad hoc citat Philip. in d. cap. pastoralis, §. verum, colum. 2. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. nu. 2. versic. Sexto, de sentent. excomm. lib. 6. & Henriquez li. 13. de excomm. cap. 7. §. 2. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. ca. 13. §. 1. num. 1. In eis enim, quae tendunt in fauorem excommunicati, nulla est differentia, vt ait Panor. inter excommunicatum occultum, & manifestum. Et Constitutio Conc. Constant. *Ad euandanda scandala*, ipsos excommunicatos nullo afficit beneficio, nec illis vllam affert vtilitatem, vt ibi dicitur, & proinde quoad eos iura vetera adhuc obseruanda sunt.

10 *Septimo procedit*: etiam si collatio talis facta esset etiam excommunicato iniusta excommunicatione, vt docent Couar. vbi supra, §. 7. num. 7. versic. Hinc decimo quarto. Vgolin. vbi supra, excommunicatio enim iniusta, id est, iniuste lata, vim habet quoad penas iure statutas, ante absoluteionem; Secus autem si excommunicatus esset, & tamen excommunicatio illa nulla esset, vt potest, quia lata post legitimam appellacionem, tunc enim collatio beneficii ei facta, valida censeri debet; sicut etiam valida erit, quando

dubium est, an excommunicatio teneat, si postea pronuncietur excommunicatio nulla, & denique, quotiescunque probatur excommunicatum non fuisse tempore collationis, valetur beneficij collatio illi facta, vt colligitur ex Innoc. & Ioan. And. Hostiensis, & Henr. Bohic. in c. dilectis, circa finem de appel. & Panor. in cap. ita quorundam, in fine, de Iudeis, & consil. 33. num. 3. in primo vol. vbi ad hoc citat d. cap. dilectis, in fine de appellat. & c. licet, de sentent. excomm. lib. 6. Gemin. consil. 99. Cardi. consil. 119. Rebuff. repet. in c. postulatis, num. 66. 67. & 71. de Cler. excomm. ministr. & tit. de excomm. non vitand. in fine. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. nu. 5. versic. Decimotertio, de sentent. excomm. lib. 6. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. ca. 13. §. 1. num. 2. & glos. in cap. solet, in verbo, admittatur, de sentent. excomm. lib. 6. Ratio est: quia cum hic excommunicatus non sit, excommunicatio nihil ei obesse debet, vnde, si talis celebraret, non efficeretur irregularis, cum secundum veritatem non sit excommunicatus, vt tradunt Archid. in cap. licet, de sentent. excomm. lib. 6. Henriquez Bohic. in dict. capit. dilectis, & Rebuff. vbi supra, numero 67.

11 *Illud tamen aduertendum est*, quod licet collatio beneficii facta excommunicato nulla sit, acceptatio tamen facta per excommunicatum valet, vnde, si fiat collatio beneficii tempore, quo non est excommunicatus, non frustratur ex eo, quod dum acceptat collationem, & bullas sit excommunicatus, vt notant Rota Decisio. vlt. de sentent. excomm. Cardin. consil. 103. Rebuff. tit. de excomm. non vitanda, ad finem, & repet. in cap. postulatis, numero 124. de Cler. excomm. ministr. Ludovic. Gomez. tract. de expectat. num. 60. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. num. 4. versic. Duodecimo, de sentent. excomm. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 13. §. 3. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. §. 1. num. 1. Ratio est: quia tam acceptatio, quam non est nisi quaedam declaratio voluntatis, & consensus, quam excommunicatus retinet, cum solam perdat ea, quae sunt iuris positui, non naturalis, lex facta, §. si quis rogatus, 2. ff. ad Trebellian.) quam possessio, quae consequitur, est aliquid facti potius quam iuris, ex Panor. in cap. veritatis, numer. 42. de dolo & contumac. & facit cap. pro illorum, & ibi Panor. numer. 16. de prebend. per acceptationem enim nullum ius de nouo acquiritur regulariter; Si enim per talem acceptationem ius aliquod de nouo acquiratur talis acceptatio per excommunicatum facta non valet, cum ius spirituale in excommunicatum cadere nequeat, argum. cap. fin. de excess. prelat. vnde, vt acceptatam illud ei conferri possit, petenda est absolutio ab excommunicatione, ex Nauar. in cap. si quando, excepto 10. numer. 9. de rescript. vbi ad hoc citat Rotam Decis. 33. in antiq. quae est decis. 5. de sentent. excomm. in nouis & decis. 8. & Couar. vbi supra, idem tradit post Rebuff. repet. in cap. postulatis, num. 128. de Cler. excomm. ministr. Nec sic acceptans in excommunicatione peccat, nisi animum habeat exercendi officium absque absoluteione excommunicationis, ex Caietan. verbo, exco. ad finem & Henriquez loco proxime allato.

12 *Octavo procedit* etiam in impetratione literarum ad beneficia, si quidem impetratio de beneficio facta per excommunicatum nulla est, argum. cap. ab excommunicato, de rescript. & argum. cap. 1. de rescript. lib. 6. vbi nulla censetur impetratio rescripti ad lites, & proinde multo minus valetur impetratio literarum ad beneficia; & hoc, etiam ipse impetrans infertur sit excommunicationis, vt notant Panor. in cap. Apostolice, num. 6. de Cler. excomm. ministr. Rebuff. in repet. cap. postulatis, num. 106. tit. eod. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. num. 3. versic. 1. de sentent. excomm. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 13. §. 1. quicquid glos. in d. cap. Apostolice, in verbo, probabilis, & Cardinal. consil. 40. Felin. in cap. sicut tunc, colum. 2. de Simonia id negent. Ad quas DD. dissolutiones tollendas, inuenta est practica in Curia Romana, vt Romanus Pontifex absoluat impetrantem quod illam actum & ponitur in promissione Apostolica post sui exordium Chiusula haec; *Teque a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque sententijs, censuris, & penis, & c. absol-*

absolventes, & absolutum forte censentes, & ratione cuius Clauitæ valebit hodie quælibet impetratio sic facta. Benedicte. repet. cap. Raynuius. vers. mortuo, nu. 200. de test. Rebuff. in repet. cap. postulasti num. 109. de Cler. excom. ministr. Hieron. Giga. de pensio. quæst. 14. Nauar. in Ma. cap. 27. num. 22. vers. Decimotertio, & in cap. ita quorundam. glos. vlt. num. 16. de Iudæis. Con. vbi supra, nu. 3. Henrquez lib. 13. de excom. cap. 13. §. 3.

13. Quæ tamen Clausula, Teque a quibusuis, &c. & absolutio in duobus casibus non valet; Quorum

Primus est, si impetrans infortuerit in excommunicatione per annum continuum, vt habetur in Regn. Cancellariæ de infortdescentibus. Felin. in capitul. Apostolicæ, de except. quia male videtur de fide sentire sic perseverans.

Secundus est, si per quatuor menses mansit sciens excommunicatus in alijs quibusdam casibus, qui in dicta Regula habentur, qui sunt octo, vt ex tenore dictæ Regule constat, qui talis est; Item, ne personis, pro quibus literæ suæ. Se manabunt ob generalem absolucionem a censuris, quibus ligata forent, ad eandem effectum indifferenter concedi, & in literis Apostolicis apponit solutam præstetur occasio censuras ipsas vilipendendi, & infortdescenti in illis, statuit, & ordinant huiusmodi absolucionem, & clausulam in literis, quas in futurum cum illa concedi contingerit, non suffragari

[1.] non parentibus seu sententiæ rei iudicatæ; [2.] incendiarijs; [3.] violatoribus Ecclesiasticis; [4.] falsificatoribus, & falsificari procurantibus literas, & supplicationes Apostolicas, & illis rationibus, receptoribus, & sanctoribus eorum; [5.] res vetitas ad infideles deferentibus; [6.] violatoribus Ecclesiastica libertatis; [7.] via facti ausu temerario Apostolicis mandatis non obtemperantibus; [8.] Iuucios, vel executores Apostolica sedis, & eius officialium, cui commissa exequentes impediuntibus; Qui propter præmissa, vel aliquid eorum excommunicati a iure, vel ab homine per quatuor menses scienter excommunicationis sententiam huiusmodi sustulerint, & generaliter quibuscumque alijs, qui aliquibus censuris etiam alijs quam vt præfertur, quomodolibet ligati in illis per annum continuum infortauerunt. Hactenus regula Cancell. Vnde, nisi in impetratione hoc vitium expresserit impetrans, absolutio non valebit; Soler autem hodie etiam aliquando ab impetrantibus poni Clausula hæc inter Clausulas derogatorias post principalem petitionem supplicationis Papæ portrecta; Non obstante regula de infortdescentibus vt sic impetrans habeatur absolutus quoad effectum illius gratiæ consequendum, non obstante prædicta Regula, hæc per annum manserit in excommunicatione aliqua, vel per quatuor menses in casibus in ea expressis.

14. Non procedit, vt etiam permutatio inter excommunicatos, vel alterum illo rum, de beneficio facta non valeat, ex Cardin. Clem. 1. vers. ipsius, & ibi Anchar. nu. 10. vers. Querit glos. & glos. in d. Clem. 1. in verbo, obtinenda, de penis. Cosmas in Pragm. sanct. titu. de collat. 2. in super. in verbo, disponere. Rebuff. repet. in cap. postulasti, nu. 105. de Cler. excommun. ministr. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. numer. 2. vers. Quinto, de sent. excommun. libr. 6. Vgolin. de cens. Eccles. Tabul. 2. cap. 13. §. 2. numer. 6. Ratio est, quia in permutatione hæc contingit mutua collatio, & de nouo acquiritur beneficium, si vnus vnusque ius cuius chm excommunicatus incapax sit, consequens est, vt permutatio facta valida non sit.

15. Decimo procedit etiam in pensione super beneficio Ecclesiastico, quod hæc excommunicato facta valida non sit Giga. de pensio. quæst. 14. Couar. vbi supra, §. 7. num. 2. vers. Nono de sent. excommun. libr. 6. Henrquez lib. 13. de excommun. cap. 13. §. 2. Vgolin. loco cit. numer. 8. Quia post Pium V. pensio videtur esse Titulus Ecclesiasticus, nec sine licentia Papæ licet redimere, & pensione fruens, teneat ad horas B. Mariæ recitandas, vt habetur in Extrauag. Pij V. Exproxima. Nauar. in Man. cap. 25. nu. 108. & 122. & de orat. & hor. Canon. cap. 7. num. 32. & cap. 21. num. 53. & 60. & matrimonium contrahens, amittit pensiones, sicut beneficia, & vt constat, pensiones licet beneficia non sint, editus tamen sunt Ecclesiastici.

16. Vndecimo procedit in electione cuiuscunque inferioris a

Papæ, vt electio excommunicati facta ad beneficium, nulla & irrita sit, & eligentes peccant, argum. cap. cum inter R. & ibi glos. in verbo, a suspensis, & Panorm. ibi, numer. 15. de elect. & cap. cum dilectus, & ibi glos. in verbo, a suspensis, & ibi Panorm. numer. 20. de Consuetud. vbi id habetur de suspensis; ergo a fortiori de excommunicatis, & cap. conuictus, 1. de appellat. & ibi glos. in verbo, excommunicationis, & cap. si celebrat, de cler. excommun. min. Rebuff. in cap. postulasti, num. 85. tit. eod. Angelica, verbo, electio, num. 23. Syluest. verb. eo. 1. vers. Decimo quarto. Patud. 4. dist. 18. quæst. 4. Gabr. 4. dist. 18. quæst. 2. art. 3. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 76. vers. octauo. Tabiena. verbo, excommun. 1. vers. Decimo. Naua. in Man. cap. 27. numer. 21. vers. Nono Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. num. 1. vers. primum, vbi ait esse communem, de sent. excom. libr. 6. Marian. Socin. in cap. sacris, num. 7. & 106. de sent. excommun. & Henrquez lib. 13. de excommun. capit. 13. §. 2. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 2. capit. 13. §. 2. num. 1. & facit quæ docet Summa Astensis, 2. part. lib. 7. tit. 9. quæst. 5. & est communis DD. in cap. cum dilectus, de Consuetud. Dixi autem electionem cuiuscunque inferioris a Papa irritam esse, si sit excommunicatus, electio enim Romani Pontificis de excommunicato facta valet, vt latius Vgol. vbi supra docet, & probat ex cap. licet, de elect. vbi Alex. III. statuit electum concorditer in Romanum Pontificem a duabus partibus Cardinalium, Nulla exceptione obstant, esse Papam, & ideo non obstat exceptio excommunicationis & Clem. Ne Romani, s. ceterum, de elect. vbi Papæ etiam cauit, vt nullus Cardinalis ob excommunicationem suspensionem, aut interdictum ab electione huiusmodi repellatur, vbi dictio illa, Ab electione huiusmodi, tam acutè quam passiuè accipitur, id quod tam in Cardinalibus eligentibus, quam de Papa electo statuitur, vt scilicet in eo magis vitentur dissensiones, & schismata, quæ facile acciderent, si aut illis eligentibus, aut huic electo, excommunicationis exceptio obijci posset, vt ex dict. cap. licet, colligitur. Vnde, cum propterea electionis Summi Pastoris ob talem exceptionem Ecclesiæ vniuersæ detrimento esse posset, quo celerius res ageretur, statuit Alexander III. vt nulla exceptio cuiuscunque censuræ, electoribus, aut electo obijciatur; ob quam causam hic electus statim verè Papa est, nec villa alia confirmatio, consecratio, aut in throni collocatio opus habet, vt notat glos. vlt. in d. cap. licet, argument. cap. in nomine Domini, dist. 23. quo casu, si sic electus excommunicatus erat, absoluitur ab illa censura, vel declarando se pro infecto habere velle sententiæ, aut statutum, a quo excommunicatus est; vel dando alteri auctoritatem vt ab eo absoluat: vel ipso iure absolutus est: excepta igitur Summi Pontificis electione, nulla electio cuiuscunque alterius inferioris ad beneficium, nulla electio, si excommunicatus sit; immo verò, si Pontifex ipse aliquem in Episcopum, aut Archiepiscopum, eligeret, & confirmaret, qui excommunicatus sit, & Pontifex id ignoret, electio nulla erit, alias secus, vt diximus, tunc enim dispensare cum ipso videtur, qua dispensandi ratione alij prælati inferiores a Papa vti non possunt.

17. Duodecima procedit, etiam in postulatione, nec enim potest sic excommunicatus postulari, cap. 1. de postul. prælat. vbi habetur, quod violans interdictum non potest postulari, ergo multo minus excommunicatus. Sic glos. in ca. fin. in verbo, irritas, de excess. prælat. citans cap. postulasti, de Cletic. excommun. ministr. & cap. cum bonæ, de ztat. & qualit. quia per postulationem venit ad electionem, ex glos. in cap. 1. in verbo, priuare, de excess. prælat. & ideo licet electio facta de excommunicato non valeat, ita nec postulatio; & quia iura loquentia de electione, habent locum in postulatione, ex glos. in dic. cap. 1. in verbo, priuare, de excess. prælat. argum. cap. bonæ memoriæ, in fine, de electione, & glos. in cap. si postquam, in verbo, prouisione, & in capit. fin. in verbo, electione, de elect. lib. 6. Panorm. in cap. 1. num. 31. de postul. prælat. Rebuff. repet. in cap. postulasti, num. 95. de Cler. excommun. ministr. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. numer. 1. vers. primum, de sent. excommun. libr. 6. Vgolin. de censur. Eccles. Tabul. 2. capit. 13. §. 2. numer. 2. cum sit eadem ratio in vtraque, ergo eadem

- dem iuris decisio, illud, ff. ad legem Aquilianam.
18. *Decimo tertio procedit* etiam in nominatione, quæ non valet, si de excommunicato fiat; ex Rebuff. in cap. postulat. lib. 6. de Cler. excom. ministr. Vgol. ubi supra, Tab. 2. §. 2. nu. 3. & facit c. constitutus, 1. de appell. cum hæc sit via ad dignitatem, cuius excommunicatus incapax est.
19. *Decimo quarto procedit* in presentatione, neque enim hæc ob eandem rationem de excommunicato facta valida erit. Lopus allegat. 8. & not. in cap. 1. §. fin. de iure patron. lib. 6. Archid. in capitula, colum. 3. de except. lib. 6. Barbat. conf. 56. colum. 9. in fine, in volumi. 2. & expressè glof. in cap. fin. in verbo, electione, de elect. lib. 6. Couar. in c. alma mater, 1. par. §. 7. num. 1. vers. Secundo, de sent. excom. lib. 6. & Casar. Lambert. part. 2. lib. 9. in q. principali, art. 1. de iure patron. Rebuff. in concordat. titu. de excom. non vitand. col. 3. & repet. in cap. postulat. §. num. 97. de Cler. excom. ministr. Marian. Socin. sen. in c. factis, num. 117. de sentent. excommun. Henriquez lib. 13. de excom. c. 13. §. 1. Nam prohibito vno, prohibetur etiam omne id, quo ad illud peruenitur, arg. l. oratio, ff. de spons. ubi dicitur, quod ubi prohibetur matrimonium, videntur etiam prohibita sponsalia, quia de sponsalibus peruenitur ad matrimonium; & facit que notat Pan. in c. 1. nu. 32. de postu. prelat. & c. fin. de Cler. excom. ministr. Nec obstat, quod presentatio sit actus facti, qui omnes sunt excommunicato permittis, quia licet actus presentandi sit facti, presentatio tamen est iuris, & annexa spiritualibus, arg. c. Quanto, & ibi DD. de re iudic.
20. *Decimo quinto etiam procedit* in Commenda, neque enim beneficium in Commendam excommunicato dari potest arg. ca. Nemo, de elect. lib. 6. ubi eadem idoneitas, seu maior requiritur in Commendaratio, quæ requiritur in eo, cui datur in titulum; sed beneficium dari non potest in titulum excommunicato, & proinde nec in Commendam. Hinc sit, quod sicut Legatus Ecclesias Collegiatis conferre non potest, cap. penult. de offic. legat. lib. 6. sic nec in Commendam dare potest. Archid. in d. c. Nemo, in principio, sic Legatus commendare non potest beneficia, quæ non potest conferre, cap. 1. de offic. leg. lib. 6. Et si Ecclesia consueta sit conferri Regulari, non potest commendari seculari, arg. c. eum de beneficio, de prebend. lib. 6. & si beneficium conferri debeat nominato, ut in mensibus deputatis eiusdem, non poterit commendari, sicut nec conferri alteri non nominato, arg. Clem. 1. de suppl. neglig. prelat. etenim potestas commendandi regulatur a potestate conferendi, cum singula, §. prohibemus, de prebend. lib. 6. ubi beneficia consueta regi per Monachos, vnius Monasterij non possunt conferri per inferiores a Papa, Monachis alterius Monasterij. Et denique, Commenda facit procuratorem cum legitima administratione, gl. in c. Qui plures, 21. q. 1. & in ca. Nemo deinceps, in verbo Commendare, de elect. lib. 6. Innocent. in c. si constituit, de accusat. Card. in Clem. finalis, q. 12. de procurat. sed excommunicato interdicitur administratio rerum Ecclesiarum, ex Felino, in c. si verè, col. 2. de sent. excom. & idem tradunt Rebuff. rep. in c. postulat. nu. 2. 13. de Cler. excom. ministr. Vgol. ubi supra, §. 2. num. 5.
21. *Decimo sexto*, Beneficia collata tempore excommunicationis vel suspensionis, non potest quis in foro conscientie retinere, nec de iure possit. Archid. in c. Nullus, dist. 63. & habetur in c. postulat. de Cler. excom. ministr. quia excommunicatus titulum non acquirit, ita Panor. in d. c. postulat. num. 2. vnde nec potest iuuari Decreto de pacifica possessione, cum non habeat titulum coloratum, sed nullum, intrususque sit, ex Rebuffo, in d. c. postulat. nu. 329. 330. & 336. & ideo absolutus ab excommunicatione retinere non potest, nisi fuerit cum eo dispensatum; Ad hoc verò, ut sic excommunicatus retineat beneficium, videtur dispensatio Episcopo concessa, dummodo prius obtineatur absolutio ab excommunicatione ab eo, qui iure posset eam concedere, etiam si absolutio Papæ reservata sit ex glof. in c. postulat. in verb. dispensatum, & ibi Panor. n. 8. Marian. Socin. sen. nu. 16. Rebuff. num. 331. de Cler. excom. ministr. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. nu. 8. ver. decimo quinto, de sentent. excom. lib. 6. Ratio est: quia

ubi à Canone dispensatio permittitur, nec Papa sibi eam referuat, Episcopo reliquisse videtur, ut glof. & DD. communiter tenent, & facit c. Nuper, & ibi glof. in verb. Non retinuit, & ibi Panor. nu. 5. & Marian. Soc. nu. 12. de sent. excom. Innoc. in c. dilectus, de temp. ordin. Felin. in c. at si Clerici, §. de adulterijs, de sent. & re iudic. Specul. titu. de lapsis & dispensat. §. Nunc de Episcoporum dispensatione. Jacobatus de Concilijs, lib. 5. art. 19. Ioan. de Selua in tract. de beneficio, par. 4. q. 7. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 2. cap. 13. §. 1. num. 3. vnde, cum in cap. postulat. de Cler. excommunic. ministr. permittitur dispensatio in hoc casu, nec potestas dispensandi Papæ reservata est, nec Episcopo expressim denegatur, tacite eidem concessa videtur.

22. *Quæ tamen Regula non sit* vniuersaliter vera est, quin nonnullas exceptiones patiatur;

Primo enim si Papa beneficium excommunicato contulit, ignorans eum excommunicatum fuisse, tunc Episcopus cum eo etiam post obtentam absolutionem ab excommunicatione, non poterit dispensare, sed solus Papa qui beneficium contulit, quia iam beneficium illud est affectu auctoritate Papæ, & ubi manum apposuit Papa, tunc inferior nihil potest, ut docent Innoc. in c. inter dilectos, de excess. prelat. Petr. de Anchar. conf. 58. circumscriptis. Ludovic. Roman. consil. 335. Circa primum. Domin. consil. 136. Decius, consil. 137. colum. 2. & in cap. 1. col. 2. de constit. utili, vel inutili, & in cap. ut nostrum, colum. 1. de appell. Panor. expressè in c. postulat. num. 10. ubi ait, quod si collatio facta sit per Papam inferior forte tunc dispensare non potest, ex quo semel Papa manum apposuit; sicut dicimus in eo, quem ipse ordinavit ad Subdiaconatum, ut alius eum sine eius licentia ad altiores ordines promouere non possit, iuxta cap. cum in distribuendis, de temp. ordin. & idem docent Palud. 4. dist. 18. q. 4. vers. Secundus effectus Rebuff. in d. c. postulat. num. 333. de Cler. excom. ministr. & in praxi benef. tit. de rescript. num. 30. Couar. in c. alma mater, 1. par. §. 7. num. 8. vers. decimo quinto, de sent. excom. Henriquez lib. 13. de excom. ca. 14. §. 2. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 2. c. 13. §. 1. nu. 5. Quamuis cum hodie Papa in suis rescriptis absoluat quoad illud effectum, non habet locum quod hic dicitur, sed valet collatio, nec aliqua opus erit dispensatione.

Secundo, non poterit Episcopus dispensare in hoc casu quando ipsemet Episcopus beneficium illud conferre non possit, quia dispensatio inducit nouum titulum, ex Rebuff. ubi supra, in d. c. postulat. num. 335. & Vgol. ubi supra, & fauet Cardinal. in d. cap. postulat.

Tertio, si Episcopus ipsemet scienter tali excommunicato beneficium contulit, & uellet postea cum eodem dispensare non poterit; quia cum peccauerit in conferendo, non est dignus habere hanc potestatem, ut puniatur in quo deliquit, ut in simili dicit glof. in cap. presentium, in verbo; tatarumque, 1. quest. 5. in Episcopo Simoniaci, quod non possit dispensare in Simonia commissa in ordine, vel beneficio; dummodo pecunia data fuerit ipsemet Episcopo; & in casu nostro id expressè docent Panormitan. in cap. postulat. num. 9. & Rebuff. num. 332. de cler. excommunicat. ministr. Alexand. consil. 70. In causa, in fine, volum. 3. Vgol. ubi supra; Addit Rebuff. ubi supra, num. 334. casum quartum, in quo Episcopus dispensare nequeat, scilicet, quando absolutio excommunicationis esset reservata Papæ, & idem tenet glof. in cap. cum bona, in verbo, postmodum, de etas. & qual. Ceterum, Panormit. in d. cap. postulat. num. 8. de Cler. excommunicat. ministr. & Marian. Socin. ibidem, num. 16. & Couar. in c. alma mater, 1. par. §. 7. num. 8. vers. Decimo quinto, de sentent. excom. lib. 6. docent, quod post absolutionem ab excommunicatione facta à quocumque habente ad id facultatem, poterit Episcopus dispensare, dummodo Papa dispensationem alteri non reservauerit, prout, fecit in c. graue, de preb. ubi suspendit à collatione beneficiorum eum, qui post secundam correctionem, indignis beneficiis confert, ita, ut illam suspensionem solus Papa, vel Patriarcha relaxet, & capitul. excommunicamus, 1. s. cientes, de heretic. priuata officio Clericos, qui hereticis Sacramenta exhibent, aut eos sepulture tradunt, aut

oblaciones ab eis percipiunt, ita vt à ſolo Papa reſtitui poſſint, & cap. cum illorum, de ſent. excom. ſibi reſeruat Papa diſpenſationem cum eis, ſiqui ex ignorantia receperunt, ſi ſint Clerici ſeculares. In alij autem caſibus, vbi Papa diſpenſationem ſibi non reſeruat. Epifcopi diſpenſare poſſunt eo modo, quo dictum eſt.

23. *Illud* tamen in hac re addendum eſt, quod ſi beneficij collatio ad alium quam ad Epifcopum pertinet, cum tali diſpenſatione Epifcopi requiritur noua collatio, & conſenſus illius, qui beneficium confert: quauis enim Panor. in c. poſtularis, nu. 9. & ibi Marian. Socin. num. 17. de Cleric. excom. miſit. & Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. c. 13. §. 1. nu. 3. velint. in hoc caſu, facta diſpenſatione, nullam aliam collationem neceſſariam eſſe; Tutius tamen eſſe ait Rebuff. in d. cap. poſtularis, num. 3. 6. quod ſi noua collatio, vel quatenus opus eſt, conferat cum Clauiſula in literis diſpenſationis appoſita, vt enitentur opiniones, & omnis ambiguitas tollatur, & ſic ex tunc legitime & licite beneficium retinere poteſt. Quam etiam ſententiam tenent Henric. in d. c. poſtularis, per c. cum terra de elect. & gloſ. in Pragm. Sancta in tit. de elect. c. licet, in verbo Canonica; in fine. Palud. 4. diſt. 18. q. 4. verſ. Secundus effectus. Gabr. 4. diſt. 18. q. 2. art. 3. dub. 1. Anton. part. 3. cap. 76. verſ. Nono. Tabiena, verbo, excom. 1. verſ. octauo. & Conar. loco proxime allato; Quia cum prior collatio nulla ſi ratione excommunicationis, in qua erat is, cui beneficium collatum fuit, conſequerter ille ad quem collatio pertinebat, poteſtate conferendi beneficium priuatus non erat, & proinde cum Epifcopus diſpenſare tantum poterit, non autem conferre, omnino neceſſarius eſt conſenſus illius, qui beneficium confert, vt obtenta abſolutione, & diſpenſatione, collatio valide fiat; Sic in ſimili, conſenſus eius neceſſarius eſt ad permutationem, qua auctoritate Epifcopi fieri debet, gloſ. in cap. vnico, in verbo, collationem, & ibi DD. de rerum permutat. lib. 6. & in Clem. vnica, in verb. conferantur, titul. eodem. Ioan. Andr. quem reſert, & ſequitur Panor. in cap. Quatuor, num. 9. de rerum permutat.

24. *Decimoſextimo;* Excommunicatus pendente excommunicatione priuatur fructibus beneficij, & hoc, etiam ſi nihil in ſententia fuerit dictum, vt habetur in c. paſtoralis, §. verum, & ibi Panor. nu. 17. de appellat. & gloſ. in c. qualiter hoc, in verbo, ab Eccleſia, diſt. 32. & Innoc. in c. qualiter & quando, 2. in fin. de accuſat. Specul. in tit. de ſuſpenſ. & inter. in fine, vbi recitat idem tenuiſſe Vinc. in cap. quorties, de Simon. Hoſtienſ. in Summa, lib. 5. tit. de ſenten. excom. nu. 11. verſ. Quis ſit eius effectus. Marian. Socin. in c. factis, n. 109. & ſeq. Imol. Perſin d. c. §. verum, in fine, de appellat. Summa Aſſenſis, 2. par. lib. 7. tit. 9. q. 8. Palud. 4. d. 18. q. 4. verſ. Secundus effectus Gab. 4. d. 18. quaſt. 2. art. 3. dub. 1. S. Anton. 3. part. tit. 24. c. 76. verſ. Nono excommunicatus. Tabiena verbo excom. 1. verſ. octauo. Angelica, verbo, excom. vlt. nu. 10. Sylueſter verbo, Clericus, 4. in vltima q. 25. & verb. excom. 3. effectus 9. Couar. lib. 3. variar. reſolut. cap. 13. verſ. duodecimo. Nauar. in Manuali, c. 27. nu. 21. verſ. Octauo. Henriquez lib. 13. de excom. c. 13. §. 4. & c. 14. §. 3. Rebuff. in Concordat. tit. de non vitand. exco. & idem in repet. in c. paſtoralis, nu. 81. & 82. de Cleric. excom. miſit. Vgol. de cenſur. Eccleſ. Tabul. 2. c. 12. quod eſt verum, ſi in mora fuerit petendi abſolutionem, nec ei poſtea abſoluto reſtitui debent fructus; Ratio eſt: quia ex quo eſt extra Eccleſiam, & eius comunione, nihil quod Eccleſie eſt poſſidere debere, vt docet Pontifex, in d. c. paſtoralis, in fine. & ibi gloſ. in verbo, ſubtrahuntur, de appellat. Et quia beneficium datur propter officium & ſeruitium, & Eccleſia fructus assignat ſub eo modo ſi expedite facere poſſit officium, quod excommunicatus facere non poteſt; & hoc etiam ſi nec denunciatus, nec notorius ſit; cum enim etiam excommunicatus occultus ab aliorum confortio abſtinere debeat, nec is aliquo modo reueletur per Extravagan. *Ad euitanda ſcandala* in conſcientia hos fructus tempore excommunicationis retinere non poteſt; ſed neque poſt abſolutionem amiſſos fructus recuperat, ſi iuſte excommunicatus fuerit, niſi fiat ei gratia ſpecialis, arg. C.

de re milit. ſtipendia. Nec de facili debet gratia fieri, ne propter ſpem recuperationis diſciplina Eccleſiaſtica contemnatur, arg. c. Quia diuerſitatem, de conceſſ. prebend. & arg. c. 1. diſt. 50. facilitas enim venie peccandi animam turbat, 23. q. 4. cap. eſt iniuſta.

25. *Dixiſi* fuerit iuſte excommunicatus, ſi enim iniuſte excommunicatus ſit, fructus omnes abſolutus recuperabit, quos excommunicationis tempore amiſit, quia cum hæc priuatio pœna ſit, ea affici non debet qui non deliquit, vnde in tuto loco reponendi erunt, vt ei reſtituatur poſt abſolutionem, dummodo etiam in mora non erat petendi abſolutionem, quia eam tunc ex ſua culpa in excommunicatione manet, fructus amiſſos tempore moræ culpabilis non recuperabit; Et quod ſi iniuſte excommunicatus recuperet fructus poſt abſolutionem, expreſſe tradunt gloſ. in c. paſtoralis, §. verum, in verbo, ſubtrahuntur, verſ. ſed nunquid abſolutus, de appellat. & Innoc. ibid. nu. 3. Felin. in cap. Apoſtolica, num. 13. de except. Palud. 4. d. 18. q. 4. verſ. Secundus effectus. Petr. Foller. in praxi Crim. Canon. 3. par. c. 3. nu. 111. Couar. lib. 3. var. reſol. c. 13. num. 8. verſ. duodecimo; qui ait eſſe communem opinionem. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 13. §. 4. & Vgol. loco proxime allato cap. 12. nu. 3. & à fortiori, quando excommunicatio fuit nulla, fructus non amittet; Sed neque amittet fructus ante excommunicationem perceptos; cum enim iam ſibi facti ſint, ob ſuperuenientem excommunicationem eos non perdit. Immo verò, ſi quis fructus de beneficio percipiendos ante excommunicationem alicui creditori ſuo assignaſſet, creditor eos non amittet, vt docet Vgol. cit. nu. 4. ex comuni ſententia DD. in cap. peruenit, de fideiuſſor. & id docet Panor. de ſuſpenſ. in c. Apoſtolica, num. 7. de except. culpa enim debitoris ſuperueniens, creditori damnum afferre non debet, arg. cap. Non debet, de reg. iur. lib. 6. & arg. d. cap. peruenit.

26. *Sed* neque fructus patrimonij pro titulo alicui assignati amittuntur per excommunicationem, eo quod patrimonium illud ſpirituale annexum non habet, iuxta ea que tradunt gloſ. in cap. Tuus, & Panor. ibi, nu. 6. & 8. de prebend. non enim Eccleſiaſticum beneficium eſt; Cuius rei argumentum eſt: quia poſt ademptionem beneficij Eccleſiaſtici alienare ipſum poteſt, vt colligitur ex Conc. Trid. ſeſſ. 21. cap. 2. de reform. quod non fieret, ſi ſpirituale quid eſſet. Vnde etiam, quauis Clericus, qui elapſis ſex menſibus poſt beneficium Eccleſiaſticum, vel penſionem habitam, officium nõ recitauit, ad reſtitutionem fructuum obligatus ſit, iuxta Conſtitutionem Conc. Lateran. ſeſſ. 9. & Bullam Pij V. ex proximo Lateranenſi, quam reſert Nauar. in Manuali, cap. 25. nu. 121. & de orat. & hor. Canon. cap. 7. nu. 32. qui tamen ad titulum patrimonij ordinatus eſt, ad id non obligatur, vt docet Ioan. Baptiſta Antonius in Catecheſi Neapol. lib. 4. cap. 3. quem reſert & ſequitur Vgol. vbi ſuprà, nu. 4.

27. *Et* quod de fructibus beneficij dictum eſt, de penſionibus, oblacionibus, & alijs redditibus, qui ob Eccleſie Emphyreuſim præſtantur, dicendum eſt, quibus omnibus excommunicatus pendente excommunicatione priuatur, nulli toque magis, quotidianis diſtributionibus priuabitur, qui ſolis intereſſentibus diſtribuntur, cū ipſe Diuini officij ex ſua culpa propter excommunicationis cenſuram intereſſe nequeat; quo caſu, diſtributiones ille reliquis qui officij diuini intereſſent, pro more diſtribuitur, & illis accenſus, ſi iuſte excommunicatus fuerit; ſi enim excommunicatione declarato, fuiſſe iniuſta Canonicus recuperabit diſtributiones quotidianas, ſi tamen alias officij diuini intereſſe conſuevit, vt docent Felin. in c. Apoſtolica, nu. 13. de except. Petr. Foller. in praxi Crim. Cap. 3. p. c. 3. nu. 111. Henriquez lib. 13. de excom. c. 13. §. 4. in fine quia per illud non ſtetit quo minus intereſſet; ſicut in ſimili; impeditus morbo lucratur diſtributiones, ſi præſens ſit in eadem verbo, & officij diuini intereſſe conſuevit, vt tradunt communiter DD. in c. ad audientiam, & ibi Panor. nu. 5. de cler. non reſid. & idem Panor. in c. 1. nu. 1. & 6. de Cler. agror. & ſac. cap. 1. de Cler. non reſid. lib. 6. & ibi Ioan. Andr. Cemin. & Domin. Nauar. de orat. & hor. Canon. cap. 11. nu. 10. id quod etiam Vgolinus de cenſur. Eccleſ. Tabul. 2. cap.

cap. 12. nu. 4. verum esse putat in casu nostro, quando distributiones non sunt alijs acquiritæ, si enim semel alijs acquiritæ sint, tunc ab eis petendæ erunt, qui in causa fuerant, cur hic excommunicatus iniuste fuerit, argu. cap. sacro, §. caueant, de sent. excomm. & arg. cap. 2. & ibi gloss. in verbo, occasione, de offic. iud. ord. li. 6. qui enim occasione damni dat, damnum dedisse videtur, ca. fin. de in iur. qua sententia, & limitatio æquitate habet, & practicanda est.

28. Quoad alios verò redditus, & Ecclesiæ seu beneficij fructus, cuiuscunque generis sint, ante omnia curandum est, vt assignetur honestum & sufficiens stipendium alicui, qui Ecclesiæ curam gerit, & munia subit, ne damnum interim patiatur Ecclesiæ qua portione illi assignata, reliqui qui supersunt fructus, in utilitatem ipsius Ecclesiæ conueniri debent, vt tradunt Panor. in cap. pastoralis, §. verum, numer. 22. de appellat. Felin. in cap. Apostolicæ num. 13. de except. Summa Astensis 2. par. lib. 7. tit. 9. quæst. 3. in fine. Vg. vbi supra, n. 3. & alij. Addunt etiam præfati DD. quod si beneficiarius sic excommunicatus nō habeat unde suis laboribus viuat, tunc fructus sustentationi sue necessarij concedi debent, ne pereat, aut in opprobrium cleri mendicare cogatur, & hoc etiam iuste excommunicatus fuerit, ante contumaciam sit, & in mora petendi absolutionem; secundum ea quæ tradunt gloss. in d. cap. pastoralis, §. verum, in verbo, subtrahuntur, in fine, & Panor. in cap. 16. de appellat. & Decius ibidem, num. 7. Felin. in dict. ca. Apostolicæ, num. 12. de except. Summa Astensis, & Vgol. vbi sup. Henricus lib. 13. de excomm. c. 13. §. 4. in fin.

29. Quod si quis iuste excommunicatus fuerit, & iam penituit, nec per eum stat quo minus absoluitur; tunc licet in foro exteriori per sententiam declaratoriam priuetur fructibus, quia præsumitur contumax, in conscientia tamen ex pia matris Ecclesiæ voluntate, fructus facit suos, sicut etiam in tali casu superius Ecclesiæ suffragijs gaudere diximus; & ita expresse tradunt Cardin. & Ioann. de Lignano, quos refert & sequitur Decius in cap. pastoralis, §. verum, numer. 7. de appellat. Henricus & Vgol. vbi supra: Ratio est; quia sic excommunicatus non solum priuatur beneficij fructibus, eo quod debito modo officium suū exercere non possit, cum aliorum communione priuetur, sed etiam in penam contumaciæ, vnde cessante causa, nimirum, contumaciæ, cessat in foro conscientie hic effectus penalis, & gaudet fructibus, immo etiā tunc expedire officium suum per se, vel per alium vicarium faciunt, & horas recitans, fructus illos restituere non tenetur in foro conscientie, cum iam cessauerit quantum ex se est causa talis penæ, & ita si non repetantur fructus in foro interiori, eos iuxta conscientiam retinere potest.

30. Dixi etiam in principio excommunicatum priuari fructibus beneficij etiam id in sententia non exprimitur; quamuis enim glo. in cap. pastoralis, §. verum, in verbo, subtrahuntur, de appellat. limitare videatur hoc, dummodo id sit in sententia expressum; alias secus, sicut dicimus in relegato ad tempus cui non subtrahuntur bona, nisi hoc exprimat in sententia, de deportatorum, C. de pœn. Nam quamdiu quis possit alijs remedijs distringi, non sunt ei subtrahenda stipendia, & c. illud, 16. q. 6. potest tamen iudex hoc exprimere si vult; & cum hac sententia transeunt DD. antiqui omnes, vsque ad Ioan. Andr. inclusiue, referendo dictam gloss. non repugnando; & Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 9. quæst. 9. Alij tamen omnes, vt Innoc. in cap. qualiter & quando, 2. de accus. prop. finem, & Specu. in tit. de suspens. & interd. in fine, vbi recitat idem tenuisse Vinc. in cap. quoties, de Simon. & Hostiens. in Summa tit. de sentent. excomm. num. 11. vers. quis sit eius effectus, Panor. in cap. pastoralis, §. verum, num. 17. & ibi Imola, Perus. & Rebuff. repet. d. ca. pastoralis, num. 81. de Cler. excomm. ministr. Marian. Socin. in c. sacris, num. 113. de sentent. excomm. Ripa, in c. 1. num. 27. de iud. Puteus, de c. 28. lib. 1. Mandos. in tract. de signatura gratiæ, capit. absolutio ab excomm. in fine, & Vgol. de cens. Eccles. Tab. 2. c. 12. docent id simpliciter verum esse, etiam si in sententia excommunicationis id expressum non sit, adeo, vt ipso iure per excommunicationem priuatus sit fructibus beneficij; immo, & ratio glossæ in d. cap. pastoralis, in verbo

subtrahuntur, hoc ipsum probat, dum dicit, *Quod qui extra Ecclesiam est, nihil potest possidere nomine Ecclesiæ.* argum. c. quo iure, d. 8. & c. 2. & 3. 2. 3. q. 7. quæ ratio, vt auctores præfati rectè annotarunt, similitant, etiam si in sententia nihil fuerit dictum; id quod etiam probatur in d. cap. pastoralis, in fine, vbi Pontifex ideo subtrahendos esse beneficij fructus docet, quia excommunicatis communio denegatur; quæ etiam ratio æquè procedit, siue hoc in sententia exprimat, siue non. Nec valet similitudo gl. de relegato: Nam proprie non æquiparatur relegato; quia potest quis relegari respectu certi loci, vt ff. de inter. & releg. l. relegatorum: at verò excommunicatus respectu vnus Ecclesiæ, est necessariò excommunicatus quoad omnes Ecclesias, vt in cap. curæ, 11. q. 3. item relegato non denegatur communio hominum, nec Sacramentorum; secus autem in excommunicato, vt ex his, quæ superius diximus manifestum esse potest.

31. Eodem modo cum excommunicato interdicta sit communio hominum, interdicitur etiam ei administratio temporalis bonorum Ecclesiæ & beneficij, vt docent Innoc. in cap. tuæ, num. 6. in verbo, remoueat, & Panor. ibi, nu. 7. de Cler. non resid. & idem Innoc. in c. veritatis, in verbo, excommunicationem, & ibi Panor. nu. 16. & num. 34. de dolo & contumac. & idem Panor. in cap. pastoralis, §. uerum, num. 18. de appellat. Marian. Socin. in ca. sacris, num. 115. de sent. excomm. administratio autem hæc, ex glo. in cap. avaritiæ, in verbo, temporalibus de elect. lib. 6. in ijs uersatur, quæ sunt facti, vt recipere Censuræ & debita beneficij, habere curam colligendorum & conseruandorum fructuum, soluere debita Ecclesiæ iuramentum & fidem à subditis recipere, vt habetur in cap. Qualiter, & ibi Pan. de elect. res Ecclesiæ alienare, & similia. Ratio est: quia excommunicatus hæc facere non potest, nisi hominum consortio utatur, quod illi interdicitur; & quia fructibus beneficij caret, & proinde nec eos administrare debet, arg. c. 1. §. fin. de elect. lib. 6. vbi suspensus a beneficio, (qui etiam fructibus beneficij caret) ipso iure priuatur beneficio, si e interim se ingerat; & consequenter idem de excommunicato dicendum est; vnde Panor. in d. cap. pastoralis, §. uerum, nu. 18. de appellat. ait deputari debere per superiorem aliquem Oeconomum, aut Vicarium temporalem, qui curā beneficij gerat, iuxta ea quæ habentur in simili, in c. petuenit, 2. de appellat. & in c. fin. de statu monach. & in ca. cum ex eo, de elect. lib. 6.

32. Quibus addendum puto, quod licet sic excommunicatus auquid beneficij administrando peccet, maxime, vbi administrando communionem hominum vitur, quæ ei interdicitur, usurpando rem sibi prohibitam; ab ipso tamen administrata valebunt, non solum si administraret ea, quæ simpliciter facti sunt, & quæ in utilitatem Ecclesiæ redundant, ut si fructus colligat, aut conseruet, aut Ecclesiæ debita soluat, arg. l. soluendo, ff. de negot. gest. vt de suspensio tradit Panor. in cap. cum Vintoniensis, num. 10. de elect. quandoquidem etiam & ea quæ facti sunt, in spiritualibus valent; sed etiam si faciat ea quæ in Ecclesiæ præiudicium redundant, vt sunt alienationes rerum Ecclesiæ, aut si debita Ecclesiæ reciperet; id quod uerum esse intelligo solum de excommunicato tolerato, ex Innoc. in cap. veritatis, in verbo, excommunicationem, & Panor. nu. 33. de dolo & contumac. Marian. Socin. in c. sacris, nu. 116. de sent. excomm. Vgol. in de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 12. §. 1. num. 3. & manifestum est ex Extrauag. *Ad euitanda scandala*, unde ab eo spiritualia & Sacramenta recipi possunt; secus autem si notorius, aut denunciatus excommunicatus esset, tunc enim gesta per eum non ualerent.

33. *Decimo octauo*, Beneficium excommunicato conferens scienter, nō solum mortaliter peccat, ex Rebuffo in reper. cap. postulatist, num. 166. de Cler. excomm. ministr. & Vgol. de cens. Eccles. Tabul. 2. cap. 13. §. 5. num. 3. sed etiam ipso iure suspensus est à collatione eius beneficij, quod tunc contulit, argum. cap. cum in cunctis, §. clericis, de elect. vt priuatur in eo in quo peccauit, idem Rebuff. ubi supra, nu. 147. secus autem in collatione aliorum beneficiorum; ab eis enim conferendis non est ipso iure suspensus, sed solum post binam monitionem suspendi debet, donec ueniam

niam conſequi mereatur, vt puniatur in hoc, in quo delinquere præſumpſit, vt habetur in cap. poſtulaſtis, & ibi Rebuff. num. 147. & ibi gloſ. in verbo. Mereantur, de cler. excom. miniſtr. vbi ait ſuſpendi debere per ſuperiorem; Vnde ſi collator beneficii Epifcopo inferior fuerit, à ſuo Epifcopo debet ſuſpendi, arg. cap. cum ab Eccleſiarum, de offic. ordin. Si vero Epifcopus fuerit, à ſuo Archiepiſcopo, arg. cap. 1. §. ſi. de offic. ordin. lib. 6. ſi Archiepiſcopus, à Patriarcha, aut Legato Papæ, vel ab ipſomet Summo Põtiſico debet ſuſpendi, arg. c. graue, & eorum quæ notant ibi DD. de præbendi, & c. i. iunctis notatis ibi, de offic. legat. & quamvis Panorm. in d. c. poſtulaſtis, nu. 3. velit conferentem beneficium ſciẽtari tali excommunicato debere ſuſpendi à collatione aliorum beneficiorũ ſine alia monitione; Alij tamen volunt requiri prius monitionem, ſecundum ea, quæ habentur in d. cap. graue, de præbenda. Petr. Anchar. in d. c. poſtulaſtis, & ibi DD. & Rebuff. num. 147. & ſequentibus. de cler. excom. miniſtr. maxime cum pœnæ reſtringende ſint, non amplianda; l. cum quidam, ff. de liber. & poſthum. & reg. Odia, de reg. iur. lib. 6.

34 Quæ omnia ſolum in eo procedunt, qui ſciẽtari, vt diximus, tali excommunicato beneficium confert, vt colligitur ex d. c. poſtulaſtis, ob verbum illud, *Qui ſciẽtari*, & facit cap. Apoſtolice, de cler. excomm. miniſtr. & Summa Aſtenſis 2. par. lib. 7. tit. 9. quaſt. 7. Secus autem ſi probabiliter eum excommunicatum fuiſſe ignorauit. Præſumitur tamen quod talis conferens, ſciẽtari prouiderit, ex Rebuffo. in c. poſtulaſtis, num. 156. de Cler. excom. miniſtr. cũ ex debito officij teneatur inquirere de moribus, & vita beneficiatij, arg. c. innotuit, de elect. & Innocent. in c. cum inter R. tit. eod. Card. couſil. 133. quod incipit, Duo ſunt videnda, quia plenam notitiam eius, cui confert, collator habere debet, arg. c. bone, 2. in fine, & ibi Panorm. in 1. 2. notab. de poſtul. prælat. & Silueſt. verbo, electio. 1. quaſt. 26. & facit ratio, quam citat Ioan. Monach. in cap. vnico, de erat. & quaſt. in fine, lib. 6. quod collator potius attendere debet, vt prouideat Eccleſiis, quàm perſonis, & ſic cognoſcere debet mores, & vitam eius, cui beneficium conferre voluerit. Potest tamen ignorantia probabilis, vt notat Rebuff. in d. c. poſtulaſtis, num. 158. poſt Bertachinum, in tract. de Epifcopo, lib. 1. tertij partis, q. 28. & Ripam, in lib. 2. Reſponſorum, cap. 12. iuramento, publica voce, fama, & alijs probationibus comprobari. Et facit quæ habet gloſ. in c. graue, in verbo, inquiſitio, de præbendi.

35 *Dei monono.* Non ſolum ſic excommunicatus incapax eſt beneficiorum, vt dictum eſt, ſed etiam cuiuſcunque alterius dignitatis Eccleſiaſticae, quales ſunt Epifcopatus, Archiepiſcopatus, Patriarchatus; quorum dignitates perpetuæ ſunt, & iuriſdictionem in vtroque foro, tam contentioſo, quàm penitentia in ſuos ſubditos habent, vt de Epifcopis habetur in toto tit. de offic. iudic. ordin. & de temp. ord. in vtroque libro. In quo etiam numero collocari poſſunt Legati à latere, qui dantur ad tempus, de quibus agitur in tit. de offic. legat. in antiq. & in lib. 6. & etiam Viſitatores, & Adminiſtratores Eccleſiarum Cathedralium, de quibus habetur in c. is cui, de elect. lib. 6. & in cap. ſi. de ſupplen. neglig. prælat. lib. 6. Item Cardinales, habent enim & iſti iuriſdictionem in vtroque foro in clericos Eccleſiæ titularis, arg. c. His quæ, & ibi DD. de maior. & obedi. Item Abbates Regulares in ſuos monachos, ex Panorm. in c. cum contingat, num. 21. & 22. de foro comp. ſicut etiam Generales, ac Prouinciales, Guardiani, & alijs ordinum aliorum ſuperiores. Item in foro exteriori Eccleſiaſtico iuriſdictionem habent ordinariam Vicarij Epifcoporum, de quibus agitur tit. de offic. Vicar. lib. 6. Item Vicarij à Capitulo Sede vacante conſtitutus, Conc. Trident. ſeſſ. 24. c. 16. de reform. Rebuff. in praxi beneficiorũ, de deuolut. nu. 62. Item Capitula Cathedralium Eccleſiarum mortuo Antiquo, c. vnico, de maior. & obed. lib. 6. & c. ſi Epifcopus, & ibi gl. in verbo, ſpiritualibus, de ſuppl. neglig. prælat. lib. 6. & à fortiori Collegium Cardinalium Sede vacante. Item Inquiſitores Heretice prauitatis, de quibus agitur in c. Ne aliqui, cum ſeq. & in toto tit. de heret. lib. 6. & in antiq. tit. eod. Item delegati, de quibus habetur tit. de offic. deleg. in vtroque libro. In foro autẽ inte-

riori tantum iuriſdictionem habent parochi beneficia curam animarum habentia obtinentes, vt habetur toto tit. de paroch. Item Vicarij perpetui, de quibus agitur tit. de offic. Vicar. in vtroque libro. & Clem. vnica, tit. eod. Item Vicarij ad tempus, ſeu Capellani, qui omnes iuriſdictionem aliquam habent, vt diximus. Alij item ſunt, qui iuriſdictionem utraque carent, & vel ſolum dignitatẽ habent, vt Præpoſiti, Archidiaconi, & ſimiles, qui honore ſolum alios antecellunt; vel ſolum ius in beneficij fructibus obtinent, ut penſionarij, & ſimplicia beneficia habentes, qui omnes ſi excommunicati ſint, ad huiusmodi dignitates eccleſiaſticas eligi non poſſunt, cum extra Eccleſiam ſint, & cõmunionem fidelium priuati, vt proinde nec dignitatẽ Eccleſiaſticarum capaces ſint, nec eatũ iuriſdictione uti poſſint.

36 *Vigeſimo.* Excommunicatus non ſolum inhabilis eſt dignitatis Eccleſiaſticae Regularis, & Secularis, ſed etiam dignitatis Laicalis; ſive perpetuæ ſint dignitates, quales habent illi, qui territorij, atque uniuerſitatis domini ſunt, ut Imperator, Rex, Dux, Marchio, Item Reipublica quædam, quæ perpetuam iuriſdictionem habent, ut Veneta, Genueſis, Lucenſis, Samaritana; ſive ſint dignitates ad tempus tribute, ut Præſides, Gubernatores, Potentates, Vicarij, Commiſſarij, & huiusmodi officiales, quibus Imperator, Rex, uel Republica eliguntur pro adminiſtrandis prouincijs & Ciuitatibus eorum. Vnde nec Imperator, Rex, Dux, Marchio, Comes; qui excommunicatus eſt, eligi poteſt, & electio facta eſt nulla, ut habetur in c. venerabilem, & ibi gloſ. in verbo, electus, & Panorm. num. 7. & num. 11. de elect. Decius in c. dilecti, notab. 1. de except. Palud. 4. d. 18. q. 4. verſ. Secundus effectus. Rebuff. repet. in c. poſtulaſtis, numer. 87. de Cler. excomm. miniſtr. & latius tradit Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tabul. 2. cap. 13. §. 3. Ratio eſt: quia excommunicatus iuriſdictionem talem exercere non poteſt, cum hominum cõmunionem priuatus ſit, arg. c. ad probandum, de re iudic. & atq. cap. ſin. verſ. ſi tamen, de cler. excomm. miniſtr. Qui enim functiones exercere non valet, huic illa confertur non debent, cum prohibito uno, & omne id prohibitum eſſe cõſeatur, per quod ad illud peruenitur, l. oratio, ff. de ſponſ. & Panorm. in c. finali, num. 3. de cler. excomm. miniſtr. & ibi Marian. Socin. num. 6. Quæ intelligi debent, niſi Papa alicui talem dignitatem conſulerit, quandoquidem tunc cum illo diſpenſare tenetur, dummodo illum inhabilem prius nouerit; Secus autem; ubi eum excommunicatum non nouiſſet. Id quod in alijs collatoribus à Papa non procedit, cum ipſi abſoluere non poſſint ab excommunicatione, ſi Laici ſint, & proinde nec cum illo diſpenſare non poſſunt, ſed adhibita iuris forma, arg. c. cum deſideres, de ſent. excom. & Clem. ſin. iuncta gloſ. tit. eod.

37 *Illud etiam obſeruandum eſt, hoc quod diximus ſolum procedere in collatione & electione; Si enim quis ex Teſtamento, aut ab inteſtato Vniuerſitatem, aut Regnum conſequatur, aut dominium aliquod temporale ſibi comparat, cum quibus iuriſdictionem & dignitates Laica connexa eſt, non obſtante cenſura excommunicationis, iuriſdictionem & dignitatem illam cõſequitur iure ſucceſſionis hereditariæ, aut emptionis, ex Bal. ſi c. intelleximus, in fine, de iud. ſicut & ius patronatus Eccleſiæ, quod per ſe vendi non poteſt, c. Quia clerici, & ibi gloſ. in verbo, comparant, & cap. de iure, & ibi gloſ. in verbo, vendi, & Panorm. num. 1. de iure patron. cum Vniuerſitate vendita tranſit, cap. ex literis, & ibi Panorm. num. 1. & num. 10. & cap. cum ſeculum, & cap. de iure, de iure patr. & gloſ. in d. c. quia Clerici, in verbo, comparant, vnde filius Regis, Ducis, Marchionis, aut Comitum iure hereditario, & ratione ſucceſſionis patri ſuccedere poteſt, licet excommunicatus ſit, cum hoc tamen, quod uſu iuriſdictionis carebit, quamdiu in excommunicatione manet.*

38 *Quare multo minus excoicatus in iudicem ad tempus dari poteſt, ex Pan. in c. intelleximus, nu. 2. Decio, nu. 1. de iud. Mar. Soc. in c. factis, nu. 240. de ſent. excom. Tabiena, in verbo, Iudex; & hoc etiam ante abſolutum ſit, quàm iuriſdictionem exerceat, argum. cap. Non firmatur, de regul. iur. lib. 6. & argum. cap. ſi eo tempore, de Reſcript. lib.*

lib. 6. immo, si plures Iudices delegati ad vnam causam dentur, & vnus excommunicatus sit, nullus eorum delegatus erit, argum. cap. vno delegatorum, de offic. delegat. Quia cum vnus Iurisdictionis apud omnes delegatos simul sit, & non separatim, vt tradit Hely. in cap. cum plures, de offic. delegat. lib. 6. vno ipsorum excommunicato, reliqui ad iudicandum inhabiles redduntur, argum. capit. ad probandum, de sentent. & re iudic. secus autem erit, quando Capitulo, aut Collegio demandata Iurdictio sit, tunc enim cum concessio hac Capitulo in communi facta esse censeatur, & Collegium, Capitulum, aut Vniuersitas in communi excommunicari non possint, ca. Romana, §. in Vniuersitatem, de sentent. excommunicat. lib. 6. valebit delegatio, licet aliqui, de Collegio excommunicati fuerint, totum enim ius penes eos remanet, qui excommunicati non sunt, etiam si tantum vnus sit, argum. l. licet, §. sed si Vniuersitas, ff. quod cuiusque Vniuersitatis nomine.

39. Nec denique ob eandem rationem Tabellio, seu publicus scriba, qui excommunicatus est, si eligatur, Tabellio erit, cum hic officium publicum habeat, ex Panorm. in c. sicut, de numero 14. Ne Cler. vel monach. Marian. Socin. in c. sacris, nu. 406. de sent. excommunicat. & de beneficiarum, & dignitatum Ecclesiasticarum, aut Laicalium electione passua haecenus satis dictum sit.

De Iurisdictione, qua Excommunicatus priuatur. Cap. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus denunciatus omni Iurisdictione Ecclesiastica, & seculari caret.
- 2 Beneficia Ecclesiastica excommunicatus denunciatus conferre non potest.
- 3 Beneficij collatio facta a Vicario Episcopi excommunicati, denunciati, non valet, & quare.
- 4 Excommunicatus denunciatus, vel notorius Clerici percussor, nec solus, nec cum alijs eligere valet.
- 5 Excommunicatus denunciatus eligendo, non solum peccat, sed etiam si electio est nulla.
- 6 Excommunicati, si a reliquis electoribus commodè expelli non possint, quid agendum.
- 7 Excommunicatus denunciatus ad beneficium presentare aliquem nequit.
- 8 Presentatio a Laico patrono excommunicato denunciato facta valida est, & quare.
- 9 Excommunicatus denunciatus presentatum instituere non potest, nec beneficia commendare.
- 10 Postulatio solemnis, & simplex, quid, & quomodo inter se differant.
- 11 Nominatio solemnis, & non solemnis, quid.
- 12 Canonici excommunicati quare aliquem in possessionem beneficij canonice adepti recipere possint.
- 13 Optio quid sit, & an valide per excommunicatum fieri possit.
- 14 Excommunicatus denunciatus, aut notorius Clerici percussor, censuras ferre non potest.
- 15 Excommunicatus denunciatus, Iudex Ecclesiasticus, vel Secularis esse nequit, & quare.
- 16 Iudicis datio, aut delegatio ab excommunicato denunciato facta, non valet.
- 17 Sententia a Iudice excommunicato denunciato lata, non valet, etiam si contra ipsum excommunicatum non exipiat.

18 Mandatum ante incursum excommunicationem alicui commissum, an per superuenientem excommunicationem mandantis expiret.

19 Episcopo excommunicato denunciato Vicarij Iurisdictione suspenditur, & quare huius rei ratio sit.

20 Delegati, aut subdelegati Iurisdictione, an, & quando delegatus, aut subdelegatus excommunicatione superueniente tollatur.

21 Iudex, si lite pendente in iudicio, excommunicetur, an, & quando ulterius procedere poterit.

22 Excommunicatus denunciatus, vel notorius Clerici percussor, iudex arbiter esse nequit.

23 Arbitramentum, seu sententia ab arbitratore facta, valida est, peccat tamen qui excommunicatus denunciatus eam fert.

24 Arbitrator facti solus, & non iuris potestatem habet.

Quintus excommunicationis maioris effectus hic numerari potest, quod excommunicatus post denunciationem omnem Ecclesiasticam, vel secularem Iurisdictionem amittat, vt colligitur ex cap. 1. de supplen. negli. g. prel. lib. 6. vbi excommunicato Episcopo ad Archiepiscopum Iurdictio non deuoluitur; vnde vsu Iurisdictionis caret, alioquin frustra constitutionis eius dispositio de deuolutione egisset, si Episcopus Iurisdictionis vsum retineret. & glo. ibi in verbo culpis. & c. 1. de offic. Vic. lib. 6. vbi habetur, Episcopum excommunicatum ea, quae Iurisdictionis sunt, exercere non posse, & c. scilicet, de telecrip. & e. ad probandum, de sentent. & re iudic. & illis in locis DD. Marian. Socin. in cap. factis, nu. 266. de sent. excomm. suspenditur enim per excommunicationem Iurdictio, id quod etiam in occulte excommunicato procedit, quoad se; cum ab officio suspensus sit, & communione hominum priuetur, vt propterea Iurisdictionem exercere non possit. Quae latius traduntur a DD. in d. c. ad probandum, & ibi Panorm. num. 20. & idem Panorm. in cap. veritatis, num. 34. de dolo & contumac. S. Anton. 3. par. titu. 23. cap. 76. vers. Decimo. Tabiena, verbo, excomm. 1. vers. vndecimo. Summa Astenfis, 2. par. lib. 7. tit. 9. q. 10. Nauar. in Man. c. 27. num. 21. vers. decimo. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 7. §. 2. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 2. ca. 11. Dixi post denunciationem: quia ante eam, licet exercere non debeat actum Iurisdictionis, gesta tamen per eum valent, vt DD. communiter tradunt, Rich. 4. d. 18. art. 1. q. 2. & 4. Summa Astenfis, 2. par. lib. 7. tit. 4. q. 10. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 76. vers. decimo. Tabiena, verbo, excomm. 1. vers. vndecimo. Nauar. in Man. cap. 27. nu. 7. qui pro hoc citat Pan. in cap. ab excommunicato, num. 5. de Rescript. & alios, numer. 36. Henriquez & Vgolin. vbi supra. & constat ex Extrauagan. *Ad vitanda scandala*. Et facit quae tradunt DD. in cap. si verè, vbi Innocent. & Felin. nu. 6. de sentent. excommunicat. Angelica, verbo, excomm. vlt. num. 19. Rebuff. repet. in cap. postulatis, nu. 69. de Cleric. excommunicat. munitr. Marian. Socin. in cap. sacris, numer. 267. de sentent. excomm. Couar. in c. alma mater, 1. par. d. num. 4. vers. Quinto patet, de sentent. excomm. lib. 6. & alij omnes affirmantes excommunicatos quousque tolerantur, ea quae Iurisdictionis sunt, exercere valide posse; Tolerati autem putantur ab Ecclesia, qui nec notorij Clerici percussores excommunicati sunt, nec denunciati: sicut a contratio qui notorij Clerici percussores sunt, aut denunciati, omnem Iurisdictionis vsum amittunt, ita, vt gesta ab eis nullius roboris & firmitatis esse censeantur, prout in d. Extrauagan. *Ad vitanda scandala*. continentur, & colligitur ex Doctoribus, in d. c. ad probandum, & in d. c. scilicet, Hinc.

2. Primo inferitur, quod excommunicatus denunciatus beneficia Ecclesiastica conferre non potest, & si conferat, collatio nulla & irrita censebitur, arg. c. Quia diuersitatem, de conc. preben. & c. vnico, Ne sede vac. 6. & ibi Gemin.

in princip. verſic. Item quod ſuſpenſus, Philip. E. anc. verſic. ſecundo not. Anchar. verſic. Tertio not. Imolaſus. verſic. veritas, num. 12. de dolo. & contumac. Marian. Soc. in ca. factis, nu. 88. de ſent. excom. & facti c. vlt. & ibi glo. in verb. iſtitas. de exceſ. praelat. & DD. ibi Rebuff. in praxi benef. & repet. in c. poſtulaſtis num. 57. de Cler. excom. munic. miſit. S. Anton. 3. par. tit. 24. capit. 76. verſic. Decimo. Tabiena, verbo, excom. 1. verſic. Decimo quarto Palud. 4. diſt. 8. q. 4. verſic. Tertius eff. etus. Gabr. 4. diſt. 18. q. 2. art. 3. Summa Aſenſis. 2. part. tit. 9. q. 6. Conarr. in ca. alia mater, 1. par. §. 7. num. 9. verſic. Duodecim. de ſentent. excommunicatio. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excom. munic. cap. 7. §. 2. Vgolin. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. cap. 11. §. 2. num. 2. in ſuſ. ſu. exutus, & ſuſpenſus ab omni poteſtate & auctoritate in ſpiritualibus, vt not. in ca. Decernimus, per Cardin. de ſent. excom. & tradit Panor. in c. ſi verē, num. 9. de ſent. excommuni.

Quod procedit ad collatio ſi collatio ſi collatio ſi collatio per Episcopum excommunicatum denunciatum, vel alium collatorem, aut per ſuum Vicarium etiam non excommunicatum, quia cum nomine Episcopii excommunicati Vicarius conſtat, cuius iurisdictione ab Episcopi iurisdictione pcedat, & vnum & idem ſit Conſtitutum. capit. 2. de conſuetud. lib. 6. ite ſuſpenſus per excommunicationem Episcopii auctoritas Vicarii indicatur, argum. cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6. & glo. ſi in Clem. vlt. de procurat. ſicut per mortem Episcopii renouata eſt, vt ibi glo. ſi notat, & id notat Philip. in c. r. de offic. Vicar. lib. 6. Panor. in an. in Quoniam Abbas, num. 10. de offic. deleg. & cap. licet in fine, ut eodem. Nisi aliunde Vicarius iurisdictionem a potestate ſua haberet, a iure ſeu ab alio ſuperiore, ſe eundem Philip. in c. r. ſupra, per cap. Quia, diſt. 89. pro quo eſt text. in cap. r. de offic. Vicar. lib. 6. 88. Doctores ibi, & Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis. Secus autem, ſi collator excommunicatus occultus ſit, tunc enim collatio facta non excommunicato valida erit, quia hic eſt quoad iurisdictionis vſu careat, reſpectu tamen habito ad alios, eum retinet, argum. ead. probandum. de ſentent. & re iudic. a contratio ſenſu, & ibi Panor. in c. Innoc. & Felix, num. 6. vbi ait, ſic ſuo tempore fuiſſe iurisdictionem, Philip. in d. r. colum. 2. de excep. lib. 6. Ioan. de Sella, in tract. de benef. in 3. p. q. 4. Federic. conſil. 74. Vetuſ. Imolaſus, c. cum dilectus, in gl. magna, de Conſuetud. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 76. verſic. Decimo Angelica, verbo, excommunicatio. vlt. §. 19. Tabiena, verbo, excommunicatio. 1. verſic. vnde decimo. Couarr. in ca. alma mater, 1. par. §. 7. num. 9. verſic. Quid autem reſpondendum ſit, de ſent. excommunicatio. lib. 6. & colligitur ex d. Extravag. Ad evitanda ſcandala. Et quod locum etiam habet, quum vnus, cui conſertur beneficium, collatorem a communicatione occulte nouerit eſſe, que quid Calderin. & Panor. in d. c. ad probandum, quos reſert & ſequitur Rebuff. repet. in c. poſtulaſtis num. 70. de Cler. excommunicatio. miſit. falſo collationem beneficii hinc factam non valere dixerint, ob eam rationem, quod hic offendit, ex quo eius communicatione vitur, quem excommunicatum nouit. Quorum opinio poſt Extravagan. Ad evitanda ſcandala, merito ab alijs omnibus reſert. ut eum videtur illius Extravaga. cum excommunicato non notorio Clerici percuffore, nec denunciato, verſari poſſimus, tanquam ſi excommunicatus non eſſet; vnde Eccleſiam non offendit collatarius, qui ſciens illum excommunicatum, beneficium ab eo recipit, & ita valida collatio erit, vt recte Felix, in cap. ad probandum, numero nono, de ſententia & re iudic. & in cap. r. Rodolphus, numero 7. de reſcript. Couarr. in cap. alma mater, prima par. §. ſexto, num. 8. verſic. Ex his colligitur, de ſentent. excommunicatio. lib. 6. Vgolin. Tabul. 2. cap. 11. §. 2. num. 2. in fine annotarunt: quando quidem etiam ab huiusmodi occulte excommunicato licite ſacramenta ſumi poſſunt, vt ex dict. Extravag. Ad evitanda ſcandala, colligi poſſunt, & nos latius vbi ſupra expoſuimus.

Secundo, excommunicatus denunciatus, aut notorius Clerici percuffor eligere ſolus non poteſt, ſed neque etiam cum alijs electoribus eligit. Sic colligitur ex cap. vnico, & ibi glo. in verbo, maioris, §. 1. Ne Sede vacante, libro 6. & ibidem Anchar. numero 21. & Philip. Francus, Innocent. in

cap. 2. num. 2. verſic. Item ſi ſunt alii qui ſuſpenſi, & ibi Panor. in c. numer. 14. de poſtulat. praelat. Hoſtienſem Summa lib. 3. tit. de ſentent. excommunicatio. num. 11. verſic. Quis ſit effectus, Summa Aſenſis, 2. par. tit. 9. q. 6. quæſt. 5. & quæſt. 6. Palud. 4. diſt. 18. quaſt. 4. verſic. Tertius effectus. Rich. 4. diſt. 18. ar. 7. quæſt. 1. Gabr. 4. diſt. 18. q. 2. ar. 3. Socus, 4. diſt. 22. q. 1. art. 14. Concluſ. 2. verſic. Item excommunicatus. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 2. Sanct. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 76. ver. octauo, Angelica, verbo, excommunicatio. vlt. §. 9. Tabiena, verbo, excommunicatio. 1. verſic. Decimo. Marian. Soc. in c. factis, num. 88. & ſeq. de ſentent. excom. Rebuff. repet. in cap. poſtulaſtis, num. 88. de Cler. excom. miſit. Nauar. in Man. cap. 27. num. 21. verſic. Nono. Couarr. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. num. 9. verſic. Duodecim. de ſentent. excom. lib. 6. Vgolin. de cenſur. Eccleſ. Tab. 2. cap. 11. §. 2. num. 2. & eſt communis. Ratio eſt: quia talis ab officio, & beneficio ſuſpenſus eſt, omni iurisdictione priuatus, arg. c. paſtoralis §. fin. de appellat. Intelligitur autem hoc in electione, quæ conſertur, vbi beneficijs, ſecus autem in electione voluntatis declaratoria, vt ſi hæreditate ſtatim dicat, cui ex filijs volens reſtituas hæreditatem tuam, enim excommunicatus eligere poterit illum, cui velit reſtituere hæreditatem, cum voluntatem non amiſerit per excommunicationem. Ex facto, ſi ſi quis rogatus, 2. ff. ad Trebellian. Rebuff. vbi ſupra, in 89. Intelligitur etiam, vt notant Palud. S. Anton. Tabiena, & alij non ſolum de electione ad dignitatem, Eccleſiaſticam Regularem, vel ſecularem, ſed etiam Laicam, in cap. venerabilis, de elect.

Intelligitur etiam, non ſolum quod peccet mortaliter, eligat, ſed etiam quod electio ſit nulla & irrita, ex Innoc. in cap. cum dilectus, nu. 5. de Conſuetud. Panor. in c. ad probandum nu. 13. de ſent. & re iudic. & in cap. veritatis, num. 47. de dolo & contumac. & cap. ſi verē, nu. 9. de ſent. excommuni. Inno. vero, ſuper omnes Canonicos vnus tantum ſit excommunicatus denunciatus, & Canonici omnes, vel maior pars ſciant, & poſſint eum expellere, & non expellant, ſed cum illo eligant, non valet illorum electio, ex Innoc. in cap. illa, num. 3. & Panor. ibi, num. 7. de elect. & idem Panor. in cap. fin. num. 6. de procurat. Imola, in cap. cum dilectus, nu. 18. de Conſuetud. & Rebuff. repet. in cap. poſtulaſtis, num. 91. de Cler. excommunicatio. miſit. Quod tamen dictum alijs vt Richard. 4. diſt. 8. att. 7. quæſt. 2. ad 3. Summa Aſenſis, 2. part. lib. 7. tit. 9. q. 6. & Henriquez lib. 13. de excommuni. c. 7. §. 2. in annot. litera B. limitant, quando votum eius ſuit neceſſarium ad effectum iſtus electionis, tunc enim electio nulla erit, eo quod votum eius tanquam nullam computandum eſt, & ita ex defectu ſufficientis numeri ſuffragiorum ad electionem legitimam faciendam electio nulla erit, ſecus autem, ſi alias aderam ſufficientis numerus ſuffragiorum propter votum excommunicati, tunc enim licet peccet excommunicatus ſe ingerens, electio tamen valet. Et licet vtraque opinio probabilis ſit, prima tamen Innocent. & aliorum videtur verior, quia cum repellit poſſit talis excommunicatus, omnino repellendus eſt; vt merito proinde electio hæc nulla cenſenda ſit in odium eorum, qui ſciens excommunicatum admiſerunt, vt Innocent. in d. cap. illa, de elect. notauit. Pro qua ſententia multum facit cap. fin. de procurat. & adduci etiam poteſt cap. Maſſana, de elect. vbi dicitur, quod ſi aliqui Clerici admiſerunt ad electionem ſimul cum Clericis, non valet electio. Et ratio in vtroque cau. ea eſſe poſſet, quam dat Innocent. quia cum tales inhabiles ſint, & tamen ſciens admiſerunt ab alijs electoribus, videntur iſt faceri ſine illis non veſſe, nec poſſe procedere, & proinde fraudulentè agere comprobantur, ideoque merito nulla cenſenda eſt eorum electio; & ſibi ipſis impudent, quod inhabilem cum poſſent, ad electionem cum illis faciendam non repulerint.

Ceterum ſi caſus occurrat, in quo huiusmodi excommunicati a reliquis electoribus repellere non poſſent, tunc ſi nulla neceſſitas ad hoc tempore eligendi, conſulit Panor. in cap. illa, num. 7. de elect. & reſert pro ſe Hoſtienſem, vt recedat a Capitulo, & congregent alia vice Capitulum excommunicatus non vocatis, nec admiſſis; in quo caſu alij agere non poterunt de contemptu, quia non erant vocandi.

candi, ex quo erant publicè excommunicati: ubi verò immineret necessitas, & ad elict finis termini prefixi ad eligendum, nec repelli commodè possint excommunicati, tunc innocens, & Panorm. in d. cap. illa, monent, ut ceteri protestentur, quod non intendunt eis communicare ius eligendi: & poterit fieri protestatio publicè, vel occultè, si verisimile damnum timeatur, ar. c. i. quod met. causa, & c. fin. de elect. lib. 6. Ratio est: quia non debet quis ius suum negligere ut enitet participationem excommunicatorum, ex quo sine damno iuris sui non potest eos evitare, argu. optim. in cap. si verè, de sentent. excommuni. & cap. antecessor. & cap. Quòdnam multos, in d. 3. quia omnia, solum procedunt in excommunicato notorio Clerici percussore, aut denunciato: si quidem electio ab occultè excommunicato facta, valet, & hoc etiam si qui cum ipso eligunt, etiam excommunicatum esse sciunt: ad quod certum est, post Extravagan. *Ad evitanda scandala*, maxime, cum talis electio non in ipsius excommunicati commodum, sed in ipsius Ecclesie, pro qua electio fit, & electi utilitatem cedat: & hoc siue talis sit persona privata, siue sit persona publica ratione officij publici ad eligendum cõcurat. Denunciatus igitur excommunicatus, nec cum alijs, nec solus eligere potest; & pari ratione nec electiones factas confirmare, arg. cap. ad probandum, & ibi Doctores, de sentent. & re iud. & confirmatio ab eo facta nullæ est: secus tamen si nec notorius Clerici percussor, nec denunciatus fuerit, tunc enim sicut electio ab eo facta valet, ita etiam electionem ab alijs legitimè factam confirmare potest.

7 *Tertio*, excommunicatus denunciatus præsentare nõ potest, Panormitan. in cap. nobis, numer. 3. de iure patronat. Paul. de Citta dicit, in tracta. de iure patronat. in 3. p. prima cause acquirendi, quæst. 10. Rochus de Curis, in tracta. de iure patronat. in verbo, competens, quæst. 8. Rebuff. repet. cap. postulatiss, numer. 104. de Cler. excommuni. minist. Marian. Socin. in cap. factis, numer. 92. de sentent. excommunicatio. Covar. in cap. aliqua mater, par. 7. numer. 9. versicul. D. duodecimus, de sentent. excommunicatio. lib. 6. Henriquez lib. 1. 3. de excommunicatio. cap. 7. §. 2. in anno. littera B. Vgolin. de censur. Ecclesi. Tabul. 2. cap. 13. §. 2. artic. 13. Quod in Clerico præsentante omnes concedunt: & negari non potest, cum talis præsentatio ab eo fiat, quæ ab administratore bonorum Ecclesie: & quia præsentatio per eum facta vim habet electionis, aut quæst. argum. eorum quæ notantur in cap. eum autem, & ibi Doctores, & capitul. Nobis, & cap. penult. de iure patronat. & capitul. Quærelam, de electio. electio autem, vt diximus, excommunicatio denunciato non competit. Itè quia iura loquentia de electione, habent locum in præsentatione, gloss. in capitul. sciatis, in verbo, Alios, & eadem gloss. in capitul. finalis, in verbo, electione, de elect. lib. 6. & proinde præsentatio ab eo facta non valebit, vt docet Rochus ubi supra. Aufferius in suis decis. quæstio. 143. Lambert. de iure patron. 1. par. lib. 2. quæst. 2. artic. 2. Et quamvis Covar. ubi supra, id etiam in patrono laico præsentante veris esse putet, ita scilicet, vt in instituto Episcopi facta ad præsentationem patroni laici excommunicati, nulla sit, & citat Lambertinum de iure patronat. 3. par. lib. 2. quæstio. 3. articulo 4. & Henriquez ubi supra hoc probabilis esse putat; Mibi tamen contraria opinio, quæ & communis est, vt ait Rebuff. repet. in cap. postulatiss, numer. 104. de Cleric. excommuni. minist. & quam ipse eo in loco amplexas est, verior esse videtur, quod præsentatio a laico patrono excommunicato denunciato facta valida sit. Quamvis enim peccet præsentado, eo quod hominum communio: ne, quæ illi prohibetur, utatur, quia tamen non id facit ex aliquo officio, sed vt quid. 3. quod ad suum patrimonium spectat, valebit præsentatio illa ab ipso facta; & ita expresse tenent Rochus ubi supra, Rota Decis. 16. & Decis. 27. in antiq. & Decis. 2. de iure patron. Ludou. Gomès, in tracta. expectatarum, num. 60. qui ait ita obseruatum fuisse in vna causa Zamorensi Anno 1133. Rebuff. repet. in capit. postulatiss, numer. 102. de Cleric. excommuni. minist. & Vgolin. ubi supra, & Henriquez tandem in hanc sententiam descendit. Ratio est: Quia talis præsentatio facta a laico, cum sit solum expressio, & declaratio voluntatis sue

est quid facti, non iuris, & consequenter valida iudicanda debet, vt docet Rebuff. ubi supra, numer. 89. & numer. 102. Quæ etiam de causa facta a Clerico ratione sui patrimonij, & non intuitu Ecclesie, quam habet, valida censenda erit; cum in hoc casu sit quid facti potius quam iuris, non significans, quando aliquem ratione Ecclesie sue ad beneficium obtinendum præsentat. Sic etiam, præsentatio facta ab eo, qui emit Castrum, cui annexum est ius patronatus, ab excommunicato valet; poteritque emptor statim præsentare etiam si euëditor in excommunicatione maneat, vt latius tradunt Specul. in tit. de procurat. §. vlt. Joã. Andr. in c. 1. de iure patron. lib. 6. in gloss. penult. Barthol. Brixien. in q. Dominicali 16. Marian. Socin. in c. factis, numer. 93. & num. 465. de sent. excomm. Quæ omnia de excommunicato denunciato intelligenda sunt, nam de occulto, & non denunciato nulla potest esse difficultas post Extravagan. *Ad evitanda scandala*.

9 *Quarto*, Excommunicatus denunciatus præsentatum in statuere non potest, argumen. capit. nouit, de ijs quæ fiunt a prelat. sine consensu Capit. & cap. conuenerit, de officio Ordin. Et consequenter, nec habentem beneficium eo priuare valet; ad quem enim institutio non pertinet, nec destitutio, argumen. dict. cap. conuenerit. Neque etiã beneficia commendare potest, secundum formam capituli. Nemo, de electio. lib. 6. sicut nec adiutorem dare valet, vt docet Panorm. in cap. fin. de Clenagrot. vel debilit. Ratio horum omnium est; quia requirunt iurisdictionem, quæ priuatus est sic excommunicatus: Vnde nec executor excommunicatus denunciatus, providere potest de beneficio, cum hic iurisdictionis vñ careat, quæ tamen necessaria est, vt executio ab ea facta valida sit; & ita expresse docent Rota decis. 24. de concess. prebend. in antiq. & decisio. 16. num. 2. de test. in antiq. Covar. in cap. alma mater, 1. p. §. 7. num. 9. versic. Quid autem respondendum sit de sent. excommuni. lib. 6. qui hoc docet de excommuni. Apostolico. Henricus 2. lib. 13. de excommuni. cap. 7. §. 2. in anno. dicit B. Vgolin. de censur. Ecclesi. Tabul. 2. cap. 13. §. 2. artic. 13. post Rebuff. repet. in capit. postulatiss, numer. 130. de Cler. excommuni. minist. Secus autem dicendum erit in his omnibus, si ab excommunicato occulto fiant, quomodo intelligi debent. Rota in Decis. 128. de sentent. excommunicatio. in antiq. Felin. in cap. ad probandum, in iñij. & in fine, de sentent. & re iudic. & additio. ad Panormitan. in capit. pro illorum, num. 16. littera C. de præbend. quædo dicunt executorem excommunicatum, providere posse de beneficio.

10 *Quinto* Hoc ipsum procedit etiam in postulatione solemnis, cum quædo postulatio non est solemnis. Est autem postulatio solemnis vt notat Panormitan. in cap. 1. numer. 34. de postulat. prelat. quando quis postulatur ab eo, qui potest super omni impedimento postulare dispensare, & postulationem factam confirmare. Non solemnis vero dicitur, quando postulatur ab eo, qui non potest dispensare super impedimento, sequitur tamen eius consensus in promotione ratione sui interesse, vt exempli causa, Canonici volunt eligere monachum in Episcopum, sed quia monachus non potest consentire sine licentia Abbatis, vt in cap. si religiosus, de elect. lib. 6. Canonici postulant ab Abbate, vt cõcedat eis illum monachum. Si enim Abbas consenserit, hæc admissio postulationis nõ habet vim electionis, & confirmationis, sed debet de nouo eligi, & peti confirmatio electionis, quia Abbas non habebat potestatem providendi Ecclesie Cathedrali: vnde patet ratio, cur postulatio solemnis facta ab excommunicato nõ valeat, postulatio verò simplex, seu non solemnis ab excommunicato facta valet; quia postulatio simplex est quid facti, & non iuris, vnde ea admissa, adhuc opus est electione: at vero postulatio solemnis vim electionis habet, quædo quidem admissa nullam aliam electionem requirit, aut confirmationem, vt colligitur ex cap. gratum, de postulat. prelat. & c. presb. testatur Panorm. in cap. 1. num. 34. tit. eod. ubi ait Curiam Romanam, vt cuitetur circuitus, & Ecclesiarum dispendium seruare, quod admissa postulatione postulatus consequatur ius, ac si fuisset electus, & confirmatus; vnde in solemnibus postulationibus non opus est alia

alia electione, aut confirmatione. Vnde eadem ratio est electionis, & postulationis solemnis: Nam sicut ex electione legitime facta acquiritur ius electo, cap. causam inter Canonicos, de electione, ita etiam & postulatione; vnde postquam postulatio presentata est superiori, postulanti- bus ab ea recedere non licet, ca. Bona memoria, de postu- latione, & Pan. ibi, num. 8.

11 *Et* quod de postulatione solemnī, & non solemnī diximus, idem pariter ratione de nominatione solemnī, & non solemnī dicendum est, quod hæc ab excommunicato facta valeat, illa verò non item. Est autem Nominatio solēnis, quando duo vel tres, qui sunt excellentiores in Capitulo, vel alibi, nominantur Papa; & petitur per Collegium, vbi Papa provideat Ecclesie de aliquo illorum, & per hanc nominationem quodammodo acquiritur ius nominantis argumen. cap. contra Sanctorum, 16. quæstion. vlt. & Ancharan. consil. 215. Panorm. in dict. cap. Bona memoria, n. 8. de electione, vnde non possunt nominantes recedere a nominatione postquam facta est superiori, nisi superior, & nominantes conueniant, sicut de postulatione diximus, quia vtroque eadem est ratio. In nominatione etiam solemnī datur libera potestas superiori providendi vni ex nominatis. Nominatio autem non solemnī est, quando ante serutinium sciendum aliquis nominatur inter Canonicos tanquā bonus & sufficiens: illa enim nominatio non tribuit ius nominato, vt in cap. Quod sicut, de electione, sed solum proponitur in Collegio, ve eligatur, si placet Collegio, sicut enim nominari plures, & postea fit serutinium de omnibus, & habens maiorem partem vocum remanet electus, ca. Quia propter, de electo.

12 *Hinc* constat, qua ratione Canonici excommunicati aliquem in possessionem beneficii canonicè adepti recipere possint, quia enim receptio est quid facti, nec aliquod ius tribuit de nouo, valida censetur, ca. pro illorum, & ibi Innocent. & Panormitan. de præbend. numero 16. & idem Panormitan. in cap. veritatis, numero 42. de dolo & contumacia. Nicol. Milius in Repertorio, in verbo, excommunicatus, quæstion. 66. Philippus Francus in cap. cum in Ecclesijs, colum. 1. in glos. 1. de præbend. lib. 6. Rebuff. reper. in cap. postulastis, numero 130. de Cleric. excommunic. ministr. Idem, si mittatur in possessionem beneficii canonicè adepti, quia cum missio in possessionem sit facti, valebit facta per excommunicatum, nec vitabit collationem, provisionem, electionem, aut institutionem prius ritè factam. Facit eap. eam te, de Rescript. & cap. pro illorum, de præbend. Cardinal. in cap. postulastis, & ibi Rebuff. num. 131. de Cleric. excommunicat. ministr. Panorm. in cap. veritatis, num. 42. de dolo & contumacia. Philippus Francus in c. 1. in verbo, possunt tamen, de except. Marian. Socin. in ca. sacris, num. 41. de sent. excommun.

13 *Idem* dicendum est de optione, etenim, & hæc etiā, cum sit quid facti, & sola declaratio quædam voluntatis, per excommunicatum valide fieri potest, quæ solita esse fieri in quibusdam Ecclesijs per antiquiorem, iuxta capit. fina. de Consuetud. lib. 6. Rebuff. vbi supra, numero 132. Vgol. de censur. Ecclesiast. Tabul. 2. cap. 13. §. 2. num. 15. in fine. Ex quibus omnibus, quid excommunicatus circa beneficia possit, & quid non possit, ex defectu iurisdictionis manifestum est.

14 *Sæpe* Excommunicatus notorius Clerici percussor, aut denunciatus, censuras ferre non potest, vnde nec excommunicare, nec suspendere, aut interdicare potest: cum ad has ferendas iurisdictione necessaria sit, qua excommunicatus denunciatus caret, cap. audiuius, 24. quæstion. 1. glo. in cap. Transiitiam, in verbo, de talibus, de elect. Panorm. in cap. ad probandum, numero 14. & 15. de sent. & re iudic. Sicut neque a censuris absolueri potest ob eandem rationem, cum pariter sit ligandi, atque soluendi, argumen. ca. verbum, de pœnit. dist. in c. 1. & glos. in capit. inferior, in verbo, inferior, distinct. 21. & in cap. cum inferior, in verbo, ligare, de maior. & obedient. vnde, nec parochus sic excommunicatus, in foro pœnitentiæ subditos suos absolueri valet, cum ad Sacramentum hoc valide administrandum, necessaria sit iurisdictione, argumen. capit. omnes, de pœnitent. & remission. & DD. ibi. Sed neque alteri etiam

non excommunicato, vices suas committere, aut mandare potest: cum etiam delegare actus iurisdictionis sit, licet periumissive iudic. omnium iudic. & ibi DD. de sent. & re iudic.

15 *Septimo*, Excommunicatus denunciatus, ex defectu iurisdictionis Iudex esse non potest; id quod non solum iudice Ecclesiastico, sed etiam Seculari procedit, argumen. cap. de eernimus, & ibi DD. de sent. excommunicatione lib. 6. & Marian. Socin. in cap. sacris, num. 245. de sent. excommunicatione, vnde Sententia, Constitutiones, & Leges ab huiusmodi excommunicato factæ nullæ sunt ipso iure, cum ad hæc omnia opus sit iurisdictione; id quod colligitur ex cap. ad probandum, & ibi DD. de sent. & re iudic. & cap. excommunicatus, 1. de heretic. & capit. aduersus, de immunit. Eccles. Panorm. in c. veritatis, num. 32. & num. 45. de dolo & contumacia. Post. de Anchar. repet. cap. 2. de Constitio. 9. art. principalis, & in cap. 1. numero 4. versic. sed queror, de Exceptio. lib. 6. & ibidem Gemina. 5. si quis, num. 8. versic. in temporalibus, & §. si vero, numero 6. & Philip. Francus ibidem; Innocent. in capit. Exceptionem, de Except. in antiq. & ibidem Felin. versic. item in quantum, & c. fin. num. 7. versic. Nota etiam, tit. & libr. eod. Marian. Socin. in c. sacris, num. 486. de sent. excommunicat. Palud. 4. distinct. 18. quæst. 4. versic. Tertius effectus. Summa Astenfis, 2. par. lib. 7. tit. 9. q. 9. S. Anton. 3. par. titu. 24. cap. 76. versic. 11. Tabiena, verbo, excommuni. 11. versic. Decimo quarto, Sorus, 4. dist. 2. quæst. 1. articulo. Conclus. 2. versic. item excommunicatus, Vgol. de cens. Eccle. Tabul. 2. cap. 11. §. 3.

16 *Deinde*, nec Iudicis datio ac delegatio ab eodem facta valet, cum hæc etiam iurisdictionis sint, Imperium, si de iuris. omnium iudic. & facit quæ tradunt Panormitan. in cap. licet, num. 4. & seq. de offic. iud. deleg. Philip. Fran. in cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6. in fine. Nicol. Milius in repet. in verbo, excommunicatus non potest iurisdictionem delegare, & Marian. Socin. in cap. sacris, numero 264. de sent. excommuni. Immo, si Iudices plures dati sint ad sententiā ferendam, & aliqui eorum excommunicati sint, vel etiam vnus eorum, sententia ab his Iudicibus simul cum excommunicatis, aut cum excommunicato lata, nulla est. Panorm. in cap. ad probandum, num. 21. de sent. & re iudic. Summa Astenfis, 2. par. lib. 7. tit. 9. quæst. 10. Quod etiam procedit, etiam si iudices illi delegati dati sint cum hæc clausula; *Quod si non omnes, &c.* Etenim si tunc excommunicati a non excommunicatis admittantur, sententia ab eis lata, nulla est, arg. cap. cum super Abbacia, & ibi Panorm. num. 10. & cap. ad probandum, numero 4. de sent. & re iudic. Marian. Socin. in cap. sacris, num. 269. versic. fallit 5. Quia ex quo admittunt excommunicatos, significant se indicandi potestatem in solidum non habere, sed pro parte, argu. cap. vno delegatorum, & cap. causam matrimonij, de offic. iud. delega. sententia autem non potest pro parte valere, argum. eorum quæ habentur in dict. c. cum super Abbacia, & ibi Panorm. num. 6. Id quod verum esse docet Marian. Socin. d. num. 269. Nisi in procedendo aut sententiā dant qui excommunicati non erunt adijcerent hanc clausulam; *Et prædicta facimus gerimus, seu pronunciamus conuictis, suam solidum, vel diuisim, & omni meliori modo &c.* tunc enim in vnusquisque potestatem habuit in solidum valebit sententia lata per non excommunicatos, etiam si admissi sint excommunicati, argum. Reg. Vtile. de Reg. iur. lib. 6. vbi habetur, vtile per inutile non vitiat, & argu. l. 1. §. 1. ff. Quod cum falso tutore, vbi dicitur, quod si verus tutor præstitit auctoritatem pupillo, vna cum falso tutore, valet actus ex persona veri tutoris, nec inficitur actus propter admissionem in habilis, & falsi tutoris; quod verum est, quia in vno vero tutore consistit solida auctoritas. l. decretum, §. 1. ff. de administ. tut. Quia vero de maturatione delegationis est, vt delegati non habeant potestatem in solidum, sed pro parte, argum. cap. prudentiam, & ibi Panorm. numero 2. & idem Panorm. in cap. cum super Abbacia, numero 10. de offic. iud. deleg. ideo regulariter acta iurisdictionis, vel ab vno excommunicato, vel a pluribus simul, quorum alij excommunicati, alij non excommunicati sunt, non valent.

17 *Præterea*, hoc quod diximus de Iudice excommunica-

eo denunciato, quod sententia ab illo lata nulla sit, locum habet, etiam si contra ipsum excommunicatum non excipiatur, argumen. cap. ad probandum, de sentent. & re iud. & ibi Panormitan. numer. 2. & idem Panormitan. in cap. sciscitatus, numer. 1. 2. de Rescript. Innocent. in ca. 1. in fine de except. lib. 6. Philipp. Francus in capit. decernimus, de sentent. excommunicatio, lib. 6. Marian. Socin. in capit. sacris, numer. 264. & 267. de sentent. excommunicat. qui citat pro hoc cap. primum, de supplen. negligent. praelat. lib. 6. & cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6. & ca. praesidentes, de haeretic. lib. 6. vbi ob speciale fidei fauorem conceditur, vt Iudex excommunicatus ab Ecclesiastico Iudice requisitus contra haereticos Iurisdictionem exercere possit, & pro inde extra hunc casum non potest. Ratio est, quia propter excommunicationem suspenditur Iurisdictione, ad eam, quod excommunicatus illa priuatus sit actu, & proinde partes illam in actu dare non possunt, nec eam sua rati habitio- ne validare, vt idem Marian. Socin. in cap. sacris numero 274. de sentent. excommunicat. testatur, citans ad hoc Petr. Innocent. & Ioan. Andr. in cap. aduersus, de immunit. Eccles. & Bald. in cap. 1. in titu. Hinc finitur lex Contadi, in V. lib. Feud. & est communis, siue igitur Iudex excommuni- catus denunciatus Ordinarius sit, siue Delegatus sententiam valide ob Iurisdictionis defectum, ferre non potest.

8 *Difficultas* tamen inter Doctores est, An si quis ante- quam esset excommunicatus, causam alicui commisit, & postea excommunicatus, sit qui causam commisit, expiet mandatum aut Iurisdictione per excommunicationem eius qui Iurisdictionem, aut causam commisit? In hac questione quae controuersa est, haec mihi tanquam probabilia magis dicenda videntur.

Primum est. Si is, qui Ordinariam Iurisdictionem con- gult alteri, in excommunicationem postea incidit, vt ex- pli gratia, Dux, qui ante excommunicationem Iudicem aliquem ordinarium constituit, & postea in excommuni- catione incidit, Iudex ab ipso sic constitutus, non obstante Ducis constitutis excommunicatione, munus & of- ficiu suum, & magistratum valide exercere potest; Sicut etiam simonius esset ipse Dux, Iudex officium suum vali- de exercere possit, & solet; quod colligi potest ex cap. 2. de offic. Legat. lib. 6. & l. quia, ff. de iurisdictione omnium iudicum. Ratio est, quia Iudex hic ordinariam habet Iurisdictionem, quae ipsimet inheret, & forum distinctum habet a Duce, vnde a iudice illo ad Ducem appellari po- test. Et certe, si Iurisdictione Iudicis morte naturali Ducis no- extinguitur, vt experientia patet; nec superueniente exco- municatione Ducis extinguitur.

9 *Ex quibus colligitur ratio, cur Episcopo excommunica- to denunciato, eius etiam Vicarij Iurisdictione (quae tam en- ordinaria fuit) suspendatur, vt communiter Doctores tra- dunt, in cap. 1. & ibi glos. in verbo, ipse, de offic. Vicar. li. 6. & Panorm. in cap. licet vndique, numer. 8. de offic. iud. de- leg. Marian. Socin. in cap. sacris, numer. 277. de sent. excom. Summa Astensis, 1. par. lib. 7. tit. 9. quest. 14. Vgoli. de cen- sur. Eccles. Tab. 2. cap. 1. §. 3. numer. 8. Quia scilicet, idem est vtiusque consistorium eademque Iurisdictione; vnde a Vicario generali ad Episcopum appellari non potest, ca. 2. de Consuetud. lib. 6. & ibi glos. in verbo, Officiali. Iason. in l. more, numer. 18. ff. de iurisdic. omnium iudic. Cuius ratio est, quia appellatio est de minori Iudice ad maiorem pro- uocatio, vt glos. cit. & Summist. & Goffr. & alij, in tit. de appellat. notant. Cum igitur Iurisdictione Vicarij accessoria sit, & semper dependens a Iurisdictione Episcopi, seu po- tius vna eademque cum illa, sublata, vel impedita per su- peruenientem excommunicationem Episcopi Iurisdictione Vicarij similiter Iurisdictione sublata, & impedita erit, argument. Regulae, Accessorium, de Reg. iur. lib. 6. Vnde mortuo Episcopo, Vicarij Iurisdictione extinguitur, & ad Capitulum transfertur, vt habetur in cap. vnicu, de maio. & obedi. lib. 6. & ca. si Episcopus, de supplen. negligen. prael. lib. 6. Excommunicato autem Episcopo, adiri debet Papa, vt prouideat de causis interim cognoscendis, vt no- tant glos. in cap. 1. in verbo ipse, de offi. Vic. li. 6. & Sum- ma Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 9. q. 15.*

20 *Secundum est.* Delegati, aut Subdelegati Iurisdictione, de- legatus aut subdelegatus excommunicatione superue- niente non tollitur, quoties res integra esse desit, priusquam excommunicatio superueniat; secus autem vbi delegatus aut subdelegatus excommunicatus sit re integra; quia priusquam subrogatus Iurisdictione uti incipiat, Iurisdictione in ipsum efficaciter transiisse non censetur; dum autem dele- gatus excommunicatus est, transire non potest, ut colligitur ex cap. licet vndique, & ibi glos. in verbo, Re integra, & ibi Innoc. & Panormitan. numer. 8. de offic. iud. deleg. Ioan. Andr. in cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6. & ibi glos. in verbo ipse, & facit l. Et quia, ff. de Iurisdic. om. iud. Mar. Socin. in cap. sacris, numer. 280. de sent. excomm. & facit cap. si is cui, de offic. iudic. deleg. lib. 6. & cap. Quamuis, & ibi glos. in verbo, efficaciter. & cap. si delegatus, de offic. iudic. de- leg. lib. 6. & latius tradit Vgoli. de cens. Eccles. Tabul. 2. c. 1. §. 4. numer. 2.

21 *Tertium est.* Iudex, si lite pendente in Iudicio excommuni- cetur, ulterius procedere non potest; post absolutionem vero Iurisdictionem resumit, ex Summa Astensi, 2. par. li. 7. tit. 9. quest. 11. citans ad hoc cap. prudentiam; & c. insin- nuante, de offic. iud. deleg. & facit cap. sciscitatus; & ibi glos. in verbo, infamem, & verbo, impedimento, de rescri- pt. & DD. ibi.

22 *Octauo.* Excommunicatus denunciatus, aut notorius Clerici percussor, Iudex a thiter esse non potest, & laudum, id est, sententia ab eo lata nulla est; Arbitria enim ad Iudiciorum normam redacta sunt, vt dicitur in l. 1. ff. de arbit. Vnde, sicut nec a Iudicibus publice excommunicatis Sen- tentia valide ferri potest, ex defectu Iurisdictionis; ita nec ab Arbitris arbitria lata valent, vt latius tradunt Spec. in tit. de Arbitr. §. differt, vers. item secundum eum, & seq. vbi tenet, in Arbitrio idem, quod in Delegato, & ait sic in Curia fuisse determinatum de mandato Papa. Ioan. Andr. in cap. pia, & Philip. Franc. vers. circa tertium, de Except. lib. 6. Archid. 2. quest. 6. cap. a iudicibus; super 1. glos. & idem Ioan. Andr. in Mercurial. c. factum, de reg. iur. lib. 6. per notum illa verba, Arbitrato Lucij, ff. de verb. signif. & l. Pedius, ff. de arbit. & ibi Bart. Panorm. in cap. Quinta- uallis, numer. 27. & ibi Ioan. de Inuola. de iureiur. & idem Panorm. in cap. ad probandum, numer. 2. de sentent. & re iudic. Petr. Anchar. in d. cap. pia, colum. penult. Gemin. ibi- dem, numer. 8. de Except. lib. 6. & idem Gemin. in cap. decer- nimus, numer. 7. de sent. excom. lib. 6. Marian. Socin. in cap. sacris, numer. 453. de sent. excom. qui ait esse communem om- nium Doctorum sententiam.

23 *De Arbitratore vero, an scilicet excommunicatus denuncia- tus Arbitrator esse possit ita quod Arbitramentum per eum probatum teneat, licet DD. inter se dissentiant, & Io. Andr. in Regula, Dolo, de Reg. iur. lib. 6. in Mercur. post multa concludit, in eum cadere non posse Arbitramentum, quod sit per modum Laudi, vel Sententiae, & eum secutus Panormitan. in dicto cap. Quintauallis, numer. 27. in hanc sententiam etiam inclinatur, & pro eadem refert Specul. loco praedictato, & Hostiensem, in cap. veritatis, de dolo & contumac. & hanc tandem vt veriore tenet Marian. Socin. in cap. sacris, numer. 454. prope finem, de sentent. excom. Mihi tamen verior videtur illa, quae affirmat publice ex- communicatum peccata actum arbitrandi exercendo co- tra praecipuum Ecclesiae, quo hominum communione priuatur. Arbitramentum tamen, seu Sententia ab Arbitratore lata, valida erit. Quam sententiam expresse defendunt Bart. in l. cum pater, §. haereditatem, ff. de legat. 2. & in l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Trebellian. & in l. Pedius, ff. de arbit. Philip. Franc. in cap. 1. vers. circa tertium, de Ex- cept. lib. 6. & in cap. dolo, de reg. iur. lib. 6. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 1. §. 6. numer. 3. Ratio est, quia Arbitramentum censetur quaedam transactio, & contractus, seu conuentio quaedam, per quam a lite receditur, vt statetur Panorm. in c. Quintauallis, numer. 8. de iureiur. & numer. 9. ait, quod Arbitrator in eo differt ab Arbitro, quod Arbitrator eligitur, vt sit loco Iudicis, vnde, procedere debet iuris ordine seruato. l. si de meis, §. recepisse, ff. de arbit. vnde non debet procedere diebus feriatis, sicut nec Iudex, vel omnes, C. de fer. & l. si de meis, §. fin. & l. si de feriatis, ff. cod.*

ead. Arbitrator verò aſſumitur ſemper ſuper contractu tranſactionis, aut complendo, quia ſcilicet fuerat a partibus inchoatus, aut ſuper ineundo, & perficiendo, ut quando ſumitur ſuper lite, ut tranſigat inter partes. Vnde arbitrator eſt quidam compoſitor & mediator inter ipſas partes, ideoque ſicut contractus ab excommunicato initus valet, cum ſit quid facti, quæ autem facti ſunt, ab excommunicato acta valent, ex Pan. in c. veritatis, num. 42. de dolo & contuma. & communi DD. ſententia, ita Arbitramentum ab eo factum validum erit.

24 Quod verò Arbitrator poteſtatem cuiuſdam facti ſolum habeat, & non iuris, patet 3 quia ut ipſemet Panormitan. ſatetur, in d. d. c. Quintauallis, nu. 7. & nu. 8. Arbitrator eſt, qui eligitur, ut aliquid æſtimet, veluti precium, vel operas, vel partes ſocietatis, vel quid ſimile, & ut arbitretur ſecundum quod ſibi videtur, ſine ordine iudiciario. Inſtit. de emptio. & venditio. §. precium, ff. de verb. obligat. ſi quis arbitrari, præterquam quod Arbitramentum a conſenſu partium vim ſuam habere cognoſcitur; Vnde qui arbitratorem fecerunt, ipſum pro libito ſuo reuocare poſſunt. Sed de iurisdictione, qua priuatur excommunicatus denunciatus, hæc ſatis ſint.

De alijs effectibus excommunicationis maioris circa actiones ciuiles.

Cap. VII.

S V M M A R I U M.

- 1 Excommunicatus maiori denunciatus actionibus ciuilibus priuatur.
- 2 Excommunicatus denunciatus Tutor eſſe non poteſt, & quare.
- 3 Actor in iudicio excommunicatus denunciatus eſſe nequit.
- 4 Excommunicatus denunciatus in iudicio agere non poteſt etiam per procuratorem.
- 5 Accuſator in iudicio eſſe nequit, qui excommunicatus denunciatus eſt.
- 6 Excommunicationis exceptio, in quacunque parte iudicij contra actorem obijci poteſt.
- 7 Exceptio excommunicationis ſolem vim habet in dilatoria, non autem in peremptoria, & quid vtraque ſit.
- 8 Exceptio excommunicationis contra actorem, a quouis opponi poteſt.
- 9 Excommunicationem Reus contra Actorem, non obſtante iuramento in contrarium opponere valet.
- 10 Exceptio excommunicationis, coram quocunque iudice Ordinario, vel delegato, opponi poteſt.
- 11 Exceptio excommunicationis, tam in peremptoria, quam in dilatoria, ſub qua forma opponi debeat.
- 12 Nomen excommunicatoris in exceptione excommunicationis exprimendum eſt.
- 13 Canon, & Canonis auctor in oppoſitione excommunicationis lata a iure exprimi debent.
- 14 Forma in exceptione excommunicationis opponenda contra actorem, adhibenda, qua.
- 15 Exceptio oppoſita infra octo dierum ſpatium a Reo probari debet.
- 16 Probatio excommunicationis, apertiffimis & claris documentis fieri debet.
- 17 Probatio excommunicationis in vno iudicio facta, non ſufficit ad repellendum aliquem, in alio iudicio.
- 18 Probatio excommunicationis, vel per propriam confeſſionem Rei, vel per exemplum authenticum ſententiæ excommunicationis faciendæ.
- 19 Probatio denunciationis excommunicationis ipſam exco-

municationem an, & quando ſufficienter probet.

20 Exceptio excommunicationis infra octo dierum ſpatium non probata, Iudex contra reum procedere poteſt.

21 Cauſa durante, an, & quoties recipiatur excommunicationis exceptio.

22 Exceptio excommunicationis non obſtante, an, & quando facta in iudicio cum actore excommunicato valeat.

Prius effectus, qui circa ſpiritualium actionum exercitium verſantur, quibus iam excommunicatum denunciatum ſatis in precedentibus priuatum eſſe docuimus, ſunt etiam alij effectus annexi, quibus etiam quoad actiones quædam ciuiles merito priuatur, ut ſuo ordine in ſequentibus ostendemus. Quorum

1 *Primus eſt*, Quod Tutor eſſe non poteſt; & hoc non ſolum quia caret hominum communione, quæ neceſſaria eſt ad poſſitum tutoris exercendum; ſed etiam quia tutela, ſicet vilitate quid priuatum ſit, eſt tamen auctoritate officij publicum, ut habetur in Inſtitut. in princip. verſic. Nam & tutelam, de excuſ. tut. & ibi not. glo. in verbo, publicum, & latius tradunt Panormitan. in cap. prudentiam num. 14. de offic. iudic. delegat. Angel. in conſ. 56. Atoſin. conſ. 66. colum. 4. Anebat in c. pia. §. ſi quis, 2. & ibi Gem. num. 8. Philipp. Franc. ibid. verſic. circa tertium, de excep. lib. 6. Marian. Socin. in cap. ſacris, num. 455. de ſentent. excommun. Vgolin. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. cap. 14. acta vero ab excommunicato denunciato ratione publici officij nõ valent, & ita ſi quid alienaret, nomine tutelæ, alienatio nõ valeret, ſicut nec alienatio a prælato excommunicato facta valet. Et ita nec poteſt eſſe curator, nec orphanotrophus, nec hoſpitalarius, nec ſimilia officia exercere, arguorū quæ not. DD. in cap. veritatis, de dolo & contuma. & in cap. ſin. de procur. & in cap. aduerſus, de immun. Eccl. Ioan. Andr. in cap. pia. de excep. lib. 6. & in Reg. dolo, de regul. iur. lib. 6. in Mercurial.

2 *Secundus eſt*, Quod excommunicatus denunciatus repellitur a iudicio, ita ut actor eſſe non poſſit, ſic cap. Intelleximus, & ibi glo. in verbo, conueniri, & ibi Panormitan. nu. 2. de iudicij, & cap. exceptionem, & ibi glo. in verbo, conueniendus, de excep. in antiq. & facit cap. excommunicatus, 1. §. credentes, de hæret. & eſt communis DD. Rota Decif. num. 2. de Except. in nouis. Marian. Socin. in c. ſacris, num. 283. de ſentent. excommun. Summa Aſtenſis, 2. par. lib. 7. tit. 9. quaſt. 18. Nauar. in Man. cap. 25. numer. 24. & cap. 27. numer. 21. verſ. Decimoquinto Gabr. 4. diſt. 18. quaſt. 2. art. 3. Henríquez lib. 13. de excommun. cap. 7. §. 4.

A D D I T I O.

Adde. In hac quaſtione, an excommunicatus denunciatus poſſit eſſe actor, alij diſtingunt in hunc modum. In propria enim cauſa excommunicationis poteſt interuenire ut actor, vel probando, ſe non eſſe excommunicatum vel eſſe abſoluendum; extra autem huiusmodi cauſam nõ poteſt, ſive in iudicio temporali, ſive eccleſiaſtico; & neq. per procuratorem; qui enim per alium facit, moraliter loquendo per ſe ipſum facere videtur. An autem contrafaciens peccet mortaliter, dic, quod non videtur peccare mortaliter, procedendo tamen ſine contemptu cenſuræ eccleſiaſticae. Poſſet etiam ſine aliqua culpa in iudicio agere aliquando ex aliqua iuſta cauſa occurrente, puta, ſi ex mora petendæ abſolutionis inmeret ei graue aliquod damnum, puta ex fuga debitoris, & ſimilia cum. n. ei permittatur deſenſio, ut in c. cum inter. de excep. videtur excuſandus in præſato caſu damni euitandi, non tamen poſſet reconuenire quia hoc eſſet lacrum quærere, & non damnum vitare, ut notant ſcribentes in d. c. cum inter. Et hæc oia procedunt in excoicato occulto cui in nihilo ſuffragatur extratragans, ad euitanda; ut per eam manifeſte patet.

§. 4. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 1. §. 4. & colligitur ex cap. pia. de Except. lib. 6. vbi Innoc. IV. id docet, & ratione assignat, ut ex hoc magis censura Ecclesiastica timeatur, communi periculum evitetur, contumacia vitium reprimatur. Et excommunicati, dum a communibus actibus excluduntur, rubore suffusi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinantur. Hactenus Pontifex. Id quod locum habet, non solum in iudicio Ecclesiastico, sed etiam seculari, ex gloss. in dict. cap. pia. in verbo, Ecclesiasticis, & in verbo opponat, de except. lib. 6. & Index secularis talem excommunicatum actorem non repellens, ad id cogendus est a iudice Ecclesiastico, ca. Decernimus, & ibi DD. de sentent. excommuni. lib. 6. cum versando sic cum alijs peccet secularis autem Iudex non obediens, & monitus non repellens, non solum peccat conuersando in iudicio cum Actore, excommunicato, sed etiam ad id panis Ecclesiasticus compelli potest, & debet, vt Philip. Fran. Anchar. Gemin. & Stephan. Costanum. 2. & numer. 3. de sentent. excommunicat. lib. 6. in dict. cap. decernimus, auctoritate. Haber enim ius Canonicum potestatem dispensandi circa ordinatiua litis in foro Laicorum, quando ex obsequantia eorum inducere peccatum, vt in hoc euenit contingit, est enim peccatum communicare excommunicatis, argum. c. factis, de ijs, quae vi. mer. cau. sunt, & cap. si celebrat, de cler. excommuni. ministr. & facit caput, sicut Apostoli, cum tribus seqq. 1. 1. quae 3. & l. pupilla. per Birth. & Bald. C. de Sacrosanct. Eccles. & in l. 1. C. de Summa Trinit. & fide Cathol. Et facit Iudex hanc repulsionem de Actore excommunicato publice, etiam nemine opponente, vel compellente, vt in cap. exceptionem, in fine, de Exceptione.

4. Sed neque potest agere in iudicio per procuratorem, ex Marian. Socino, in dict. cap. factis, numer. 27. de sentent. excommuni. excommunicato enim us tam modus, quam actus agendi prohibitus est, & ideo nec per procuratorem agere potest. Et quod diximus procedit, etiam si actor talis offerat se probaturum, se excommunicatum non esse, eo quod vel excommunicatus sic post legitimam appellationem; vel quod sententia errorem intolerabilem contineret; interim enim diuina nullitatis sententia cognoscitur, vt actor in iudicio citandus est, vt colligitur ex cap. solae §. in secunda, & ibi gloss. in verbo, vt actor, & in verbo, extra iudicium, & Gemin. Philipp. Fran. & Anchar. ver. Non noc. Steph. Costanum. 10. de sentent. excommuni. 6. quod a fortiori procedet, si offerat se probaturum iniuste excommunicatum esse; neque enim tunc ante absolutionem audietur, argum. cap. cum contingat, & Panorm. ibi de offic. iudic. de leg. & cap. per tuas, & ibi Panorm. num. 3. & Felin. de sentent. excommuni. & gloss. in cap. significauit, & ibi Panorm. in fine, de offic. iudic. Ordin. & idem Panorm. in c. fin. num. 5. de except. Summa Astenfis, 2. par. lib. 7. tit. 9. quae 23.

Præterea, sicut excommunicatus denunciatus actor esse non potest ita neque accusator in iudicio esse permittitur, cap. 2. de except. & ibi Innoc. & Panorm. num. 4. & Felin. num. 1. & cap. omnes, 3. quae 4. & c. diffinimus 4. quae 1. gloss. in cap. pignus, & in c. de leg. 2. quae 7. Panorm. in ca. intelleximus, num. 2. de iudic. Felin. in cap. Nulli Episcoporum, num. 6. ver. Quarto limita, de accusa. Marian. Socino, senior, in cap. factis, num. 289. de sentent. excommuni. & faciunt notata in cap. exceptio eorum de except. & cap. 1. a nobis, tit. eod. & c. pia, tit. eod. lib. 6. Richard. 4. dist. 18. quae 7. quae 1. Sotus, 4. dist. 22. quae 1. art. 4. Conclus. 2. ver. Item excommunicatus. S. Anton. 3. parte, tit. 24. cap. 176. ver. 1. Tabiena, verbo, excommuni. 1. ver. Decimo quae 10. Henriquez lib. 1. 3. de excommuni. cap. 7. §. 24. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. cap. 1. §. 4. Et hoc procedit, etiam si propriam iniuriam prosequatur, ex gloss. in cap. omnibus, 4. quae 6. & eadem glo. in cap. 1. in verbo, aho, in fine, & Anchar. ibi, de Recept. lib. 6. & citat cap. intelleximus, de iudic. Panorm. in cap. A nobis, num. 4. & Felin. numer. 6. de except. & idem Panorm. in cap. cum inter. num. 29. tit. eod. vbi ait idem sensisse Federic. conf. 1. 4. Marian. Socino in c. factis, num. 289. de sentent. excommuni. Vgolin. vbi supra; & sicut d. cap. intelleximus, vbi excommunicatus

vniversaliter excluditur a iudicio, vt sit actor, & ideo, vt accusator, cum accusare sit agere. Procedit etiam, licet sic excommunicatus alterum excommunicatum accusare vellet, gloss. & Innoc. in cap. a nobis, & Panorm. ibi, num. 8. & 9. & Felin. num. 1. 3. De except. Bart. in l. tertius, ff. de accus. addit. ad Panorm. in d. ca. a nobis, num. 4. in litera C. Vgolin. vbi supra. Ratio est; quia vt habetur in ca. decernimus de sentent. excommuni. lib. 6. & cap. pia. de Except. lib. 6. actor esse prohibetur in iudicio accusando, autem agit. Et quamuis Carer. in tract. de here. num. 107. quem refert & sequitur Vgolin. vbi supra, Tab. 2. cap. 1. §. 4. num. 2. in fine, hoc etiam procedere putat, vt non posset accusare hereticum, & hoc ob communionis periculum; Alij tamen vt Rich. 4. dist. 18. art. 7. quae 1. Summa Astenfis, 2. par. li. 7. tit. 9. quae 23. volunt admitti posse ad accusandum crimen heresis, cuius tanta est labe, quod ad eius accusationem, & serui aduersus Dominum, & quilibet criminosi, & infames aduersus quemlibet admittuntur, 2. quae 7. cap. praesumunt, ver. Huc oppositio; & facit ad hoc ca. praesidentes, de heret. lib. 6. & capit. in fidei fauorem, tit. eod. Quae opinio mihi placet, cum hoc rotum redundet in fauorem fidei, & maiorem criminis huius detestationem, & Vgolinus sibi contrarius, Tab. 2. c. 17. nu. 2.

6. Illud etiam obseruandum est, quod exceptio excommunicationis, in quacunque parte iudicij contra actorem obijci potest, vt habetur in cap. 1. exceptionem, & ibi gloss. in verbo, qui si eam omiserit, & Panorm. num. 1. & 2. & Felin. num. 1. 3. de Except. & cap. pia. de Except. lib. 6. & Clem. vnic. tit. eod. & ibi Anchar. num. 3. & Zabara, num. 1. ver. Tertio quæro, Marian. Socino, in cap. factis, num. 435. de sentent. excommuni. & Summa Astenfis, 2. par. lib. 7. tit. 9. quae 18. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 1. §. 6. num. 1. & ita opponi potest vel ante sententiam, vel in ipsa sententia, & etiam post sententiam, ita vt tunc impediat sententiae executionem, ex cap. pia. de except. lib. 6. Panorm. in cap. exceptionem, num. 1. 2. 9. de 2a de except. Marian. Socino, vbi supra. Vnde Specul. in tit. de excep. §. 2. ver. Sed nunquid post. Hanc exceptionem vocat anomalam, quia non sequitur materiam, seu Regulam aliarum declarationum, seu iuramentorum secundum ea, quae traduntur in cap. pastoralis, de except. & c. inter Monasterium, de sen. & re iudic. cuius rei rationem assignat Pontifex, in dicto cap. pia. *Et sic censura Ecclesiastica magis timeatur, communi periculum evitetur, contumacia vitium reprimatur, & excommunicati, dum a communibus actibus excluduntur, rubore suffusi facilius respiciant.*

7. Hoc autem quod diximus exceptionem excommunicationis in quolibet parte iudicij opponi posse, solum habet locum, quando opponeretur in vim dilatoriam, idem autem in vim peremptoriae, ex gloss. in cap. pia. in verbo, opponit, & ibi Philip. Fran. in initio, ver. Aliqua, Anchar. num. 3. ver. Nota argumentum, de Except. lib. 6. Felin. in cap. 1. exceptionem, num. 1. 3. & Panorm. num. 2. 2. de excep. Marian. Socino, in cap. factis, num. 435. de sentent. excommuni. Summa Astenfis, 2. par. li. 7. tit. 9. quae 18. & gloss. 1. in Clem. vnic. & Anchar. ver. Secundo nota de Except. quia peremptoria exceptio litem non differt, sed tollit, §. appellantur autem exceptiones. Institut. de Except. Dilatorie verò dicitur exceptio opponi, ad effectum differenda intentionis agentis, vel propter ipsius agentis excommunicationem, vel iudicis, aut procuratoris. Peremptorie verò opponi dicitur quando opponitur ad perimendam electionem, vel alium similem actum, propter excommunicationem eligentium, vel electi, vel alterius excommunicati, qui talem actum celebrasset, vt tradit gloss. 2. in Clem. 1. de Except. vt v. g. electus est quis ad aliquam Ecclesiam, & ei obijcitur electionem non valere ob excommunicationem ipsius electi, vel eligentium tempore electionis.

8. Haec autem exceptio excommunicationis contra Actorem, non solum a Reo, vt habetur in cap. a nobis, & cap. exceptionem, de except. & cap. pia. de except. lib. 6. & DD. ibi, sed etiam a quouis alio sine masculo, sive femina, opponi potest, argum. dict. cap. pia. & gloss. ibi, in verbo, si quis. Marian. Socino, in cap. factis, numer. 427. de sentent. excommuni. Vnde etiam & Notarius, aut aduocatus ex-

cipere

tipere potest, quando Iudex, aut pars non exciperet. Quod idem dicendum videtur de omnibus personis quae necessario interueniunt in Iudicio propter interesse periculi communicationis. Et facit cap. cum parati, de appelli. & ibi Panor. num. 2. & Decius num. 2. & idem Decius in cap. intelleximus, num. 20. Felin. nu. 13. de iudic. Vgol. vbi supra. Tab. 2. cap. 15. §. 7. num. 5. Marian. Socin. in cap. factis, num. 431. de sent. excommun. Quia tenetur quis impedire peccatum mortale cum possit, quod hic contingeret, si alij exceptionem a Iudice, aut Reo praetermissam, contra Actorem excommunicatum denunciatum, non obijcerent; peccatum enim mortale committeretur communicando in Iudicio cum taliter excommunicato; Tenetur autem unusquisque sub peccato mortali, peccatum mortale alterius impedire, cum possit, argum. cap. qui alios, & ibi gloss. in verbo, non reuocatur, de haeret. & error, dist. 83. & cap. negligeres, 1. quatuor. 7. & alia in glossis eorum citata & Nauar. in Ma. cap. 14. num. 27. vers. Quadragesimo sexto, qui id limitat, & bene, solum procedere in eo, qui sine uercundia, in modo, & de decore id impedire potest, & gloss. in d. ca. error, in verbo, cum possit non solum hoc aut uerum esse in praelato sed etiam in quolibet alio citans ad hoc 234. Hagonem. Et quidem Iudex ex officio talem Actorem repellere debet, ut colligitur ex c. exceptionem, de except. & cap. tit. eod. li. 6. Marian. Socin. in c. factis, num. 337. vers. 2. Quarto 27. & num. 441. vers. Quarta declaratio, de sentent. excommun. & hoc propter periculum animae in communicando cum excommunicato, secundum Hostiens. in ca. cum a nobis, de elect. ad fin. & capitul. exceptionem, de except. & sequitur Ioan. Andr. in dist. 83. §. pia, & sicut reus potest per exceptionem suam actorem repellere in quolibet parte litis, ita etiam potest Iudex ex officio, ad eod. quod etiam post sententiam potest excommunicatum repellere ab executione, si illam petat; ut tenetur gloss. final. Ioan. Monach. Ioann. Andr. & DD. in capitulo pia, de except. libro 6. capitulo cum inter, vbi Panor. numero. 10. & cap. significauit nobis, & ibi gloss. in verbo, de sensio, & Panor. num. 17. & num. 18. de except. Marian. Socin. locis proximè allegatis.

9 *Item* Reus in qualibet parte, ut dixi, litis excommunicationem contra actorem obijcere potest, & hoc, etiam si ipsemet reus iurasset non opponere aliquam exceptionem dilatoriam, quia non obstante iuramento potest illam opponere, absque peritij pena, dummodo actor fuerit excommunicatus notorius, aut denunciatus, ex Ioan. Andr. in d. c. pia, in Nouella, vbi ait, ita disputando tenuisse Ioan. nem de Monte Murlo, & idem tenet ibi Gemin. §. 1. num. 11. vers. Quid si reus, Felin. in cap. exceptionem, num. 13. de except. Marian. Socin. in cap. factis, num. 429. de sentent. excommun. Vgol. in cit. cap. 15. §. 7. num. 1. Ratio est, quia necessitas communicationis vitanda; quam non obijciendo incurrit, excusatur a peritio, argum. cap. Quarelam, de iur. iur. & c. significante, de pignor. Ioan. Andr. vbi supra, & allegat quod not. in similibus, in Clem. 1. in gloss. penult. de exdep. Ad quod etiam allegat, quod not. in cap. 1. de iur. iur. lib. 6. vbi etiam iuramentum scilicet praestitum super re illicita, non astringit iuramentum, & facit Regula, non est obligatorium; id. reg. iur. lib. 6.

10 *Hac* etiam excommunicationis exceptio opponi potest locum quocumque Iudice ordinario, vel delegato, Ecclesiastico, vel Seculari, ex gloss. in cap. pia, in verbo, opponit, & ibi Ioan. Monac. & Archid. de except. lib. 6. Marian. Socin. in cap. factis, numer. 434. de sentent. excomm. Steph. Costa, in cap. decernimus, num. 2. & 3. de sentent. excomm. lib. 6.

11 *Circa* modum autem, & formam opponendi excommunicationem, si opponatur in vim peremptoria, sufficit exponere simpliciter de excommunicatione, licet non exprimat species, aut nomen excommunicatoris, cum hoc nullibi cautum reperitur, ut ait Marian. Socin. in cap. factis, num. 436. de sentent. excommun. & citat pro hac sententia Innoc. Per. & Abbat. Nam cap. pia, de except. lib. 6. loquitur, quando opponitur in vim dilatoria, non peremptoria, ut patet, quia in vim peremptoria non posset opponi in quolibet parte litis, & Iudicij, ut colligitur ex cap. 1. de li.

te contest. li. 6. & nos supra docuimus. Quando autem talis excommunicatio maior opponitur in vim dilatoria, debet opponens ipsius excommunicationis speciem, & nomen excommunicatoris exprimere, ut Innocentius IV. in cap. pia, de except. lib. 6. statuit: Et quamuis Vgol. in dicto cap. pia, & Aegidius uelint per *Speciem* intelligi causam scilicet excommunicationis ita, ut Reus admitti non debeat ad opponendum, nisi exprimat causam, ut per expressionem causae appareat, an pro illa, vel pro alia causa excommunicatus sit, argum. cap. prudentiam, §. sexta, de offic. iudic. deleg. & an ab Homine, vel a Canone, & utrum maiori, vel minori sententia sit ligatus. Et Aegidius ait, haec fuisse mentem conditoris dictae Constitutionis, pia, de except. lib. 6. dicens, se hoc habuisse a quodam Fratre Iacobo Episcopo Bononiensi, qui fuit Cancellarius Innocentij IV. Alij tamen omnes, ut glo. in d. ca. pia, in verbo, speciem, de except. lib. 6. Specul. in tit. de except. §. viso, verbo, sed quomodo excommunicatio, Bern. Host. Goffred. & etiam Ioan. Andr. in d. ca. pia, Marian. in cap. factis, num. 436. de sent. excomm. Summa Astensis, 2. part. lib. 7. tit. 9. q. 20. Vgol. de censur. Eccles. Tabul. cap. 19. §. 8. num. 1. uerius docet per *Speciem* intelligi ipsius excommunicationis speciem, & ratio est: quia cum deus sit excommunicatoris speciem, excommunicatio maiori, & minori, & quolibet diuersimodum producat effectus, minor enim non repellit a communicatioe hominum, sed solum a receptione Sacramentorum, maior autem & Sacramentorum perceptione, & administratione, necnon consortio hominum priuatiuè Rei facile in Iudicio subterfugerent, ac licem prorogarent, quo minus condemnatorius de excommunicatione simpliciter opponendo, minorem nonnunquam obiecit postea committerentur, merito ne excipiens cum alterius factura uagetur, ut in cap. 2. de Rescript. lib. 6. statuit, ut excommunicationis speciem in exceptione nominaretur, quo casu, si minor sit, non admittetur exceptio, sed Iudicium Iudex prosequatur, secus autem, si maior excommunicatio opponatur, unde ut rectè Ioan. Andr. in d. ca. pia, docet fallum est, posse Actorem per causae expressionem scire, an uicarij, vel minori excommunicatione ligatus sit; quia fieri potest, quod Iudex minorem excommunicationem inflixerit ex causa qua merebatur maiorem, ut de se patet, unde exprimi debet species excommunicationis non causa, ut uideatur, an excommunicatio maior, vel minor sit, dum opponitur, quia per talem expressionem facile constabit, an exceptio admittenda sit.

12 *Nomen* etiam excommunicatoris (sue proprium, & suo appellatum, vel saltem nomen dignitatis) exprimi debet ab excipiente in ipsa exceptione, ex gloss. in cap. pia, in verbo Nomen, de except. lib. 6. Marian. Socin. in c. factis, no. 437. de sent. excomm. Summa Astensis, 2. part. lib. 7. tit. 9. q. 20. Vgol. loco proximè allato, quia in tanto crimine non debet uagari, argu. ff. de dol. l. si ex dolo, in fine, ff. de except. dol. l. apud Celsum, §. penult. Ideo autem nomen exprimi debet, ut sciatur, an sit Ordinarius, vel Delegatus, quia si sit Delegatus, non faceret excommunicationis ipsius, nisi ostenderet de delegatione Iurisdictionis, ut in ca. cum in iure, de offic. iudic. deleg. quamuis si Ordinarius fuerit, hoc non requiritur.

13 *Eodemque* modo si obijciatur excommunicatio lata a Iure seu Canone, Canon, & Canonis auctor, aut nomine proprio, vel competentibus Iudicij, quae nomini proprio acquiescent, exprimi debet, ne sit locus uagationi, & ut omnis incertitudo tollatur; cuius per simplicem Canonis expressionem, quia nam ille Canon sit, ignoraretur; quod uerum est, nisi excommunicatio talis opponatur quae omnibus nota est, qualis illa est de percussione Clericij, tunc enim satis erit, Actorem, ob Clericij percussorem excommunicatum esse docere, quamuis Canonis nomen nimirum, si quis suadente diabolus, 17. q. 4. iaceatur, cum hic Canon omnibus notissimus sit. Debet igitur excipiens excommunicationem opponendo exprimere Actorem, aut Iudicem, excommunicatum esse maiori excommunicatione, quod uolauerit Canone latum a Clemete VIII. qui incip. Aue statutu latum ab Episcopo Neapolitano, sub tali titulo, & in tali c. incip. &c. & quamuis auctor semper nominandus non

non fit, Canon tamen semper nominandus est, nisi ex causa expressione, ut diximus, in Canonis notitia in peruenitur, ut latius tradunt Specul. in tit. de excep. §. viso, versic. Sed quoniam excommunicationis. Hostiens. Petr. & Archid. in c. pia, & Ioan. Andr. Gem. in d. c. pia, §. si quis vers. Quid si opponatur. Marian. Socin. in c. sacris, num. 437. de sent. excom. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 15. §. 8. in fine, ubi ait, iudicem curare debere, ut excipiens & specie in excommunicationis, & nomen excommunicatoris exprimat, ubi viderit eum hæc ignorantia omisisse, secundum ea quæ tradit Panorm. in c. soluta, per eum Canonem, n. 2. de restit. spoliat. quem sequitur Felin. in cap. prudentiam, §. sexta, in fine, de offic. iud. deleg.

4. Exceptio autem excommunicationis opponenda contra Actorem potest sic formari, ut Spec. in d. vers. Sed quoniam, annotat. *Coram vobis Domino P. Ordinario, &c. vel qui vos Domini Papa assignatis Legatum. Ego Ioan. citatus ad petitionem Capituli in talis causa, dico, quod ad ipsius petitionem non potestis procedere; quia ipse Andreas &c. est excommunicatus maiori excommunicatione per talem Iudicem Ordinarium, vel Delegatum, vel auctoritate Canonis.* exprimens nomen Canonis, secundum quod dictum est. Quando exceptio excommunicationis opponeretur contra Iudicem, potest sic formari libellus; *Coram vobis Domino P. Ordinario, vel Delegato &c. propono ego Thom. citatus ad petitionem Capituli, quod coram vobis non tenor respondere, quia vos estis excommunicatus excommunicatione maiori per talem Iudicem, vel vigore talis Canonis, & ideo non potestis iurisdictionem exercere.* Prædicta vero forma non solum seruari debet coram Iudice Ecclesiastico, si coram eo agatur, sed etiam si agitur coram Iudice Seculari, ut not. glos. in c. pia, in verbo, Ecclesiasticis de excep. lib. 6. & glo. ibidem in verbo, opponit, dum dicit, quod habet locum coram quocunque Iudice opponitur, Ordinario, vel Delegato, vel Seculari. Marian. Socin. in cap. sacris, num. 438. de sent. excom. & est communis DD. opinio in d. cap. pia.

5. Exceptio autem hæc, quam Reus Actori opponit, ab ipsomet Reo, infra octo dierum spatium, die, in quo proponitur, minimè computato, probari debet, ex cap. pia, & ibi glos. in verb. octo dierum, de excep. lib. 6. Marian. Socin. in c. sacris, num. 440. de sent. excom. Summa Astensis, 2. part. lib. 7. tit. 9. quæst. 10. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 15. §. 9. qui dies currere incipiunt ipso iure, absque alia Iudicis assignatione, statim ac ab ipso Iudice admittitur fuerit exceptio, ex Hostiens. in d. c. pia, & Specul. in tit. de dilatio. §. 1. vers. sed nunquid, & ibi Io. Andr. in addit. qui ait, dies etiam feriatos in ista dilacione computari, per l. siue pars, C. de dilat. & ff. de fer. in l. 1. Marian. Socin. in d. cap. sacris, num. 443. de sent. excom. quod tempus ad probandum a Iudice prorogari non potest, ut notat glos. in d. c. pia, in verbo, octo dierum, cum hoc privilegium Actoris sit, quod nisi Reus infra octo dies obiectam excommunicationem probatur, ad expensas Actoris condemnatur: quod privilegium Iudex Actoris auferre non debet, aut potest, arg. c. in dultum, de reg. iur. lib. 6. & c. de his, d. 28. & ibidem docent Io. Andr. in d. c. pia, & Zenzel. ibidem, & idem Ioan. Andr. in c. solet, & ibi Bern. de sent. excom. lib. 6. Marian. Soc. in d. c. sacris, num. 445. Quando tamen Reus aliqua iusta de causa post obiectam exceptionem impeditus est, quo minus infra dictum octo dierum spatium eam probare possit, scilicet, quia vel Iudex ius non dicit, aut Reus graui morbo impeditur, aut dolo aliquo Actoris retardatur, aut alia iusta de causa, potest tempus hoc a Iudice prorogari, ut Innoc. Archid. Ioan. Andr. & Philippus Franc. in cap. pia, de excep. lib. 6. annotarunt. Ratio autem quare ita arctetur terminus iste, est, ex glos. in d. c. pia, in verbo, octo dierum: quia exceptio hæc frequenter malitiose opponitur, & est odiosa, & ideo restringenda potius, quam relaxanda, ut in Reg. Odiæ, de Regul. iur. lib. 6. Vnde si Reus non habet probationes in promptu, tacere debet, c. plerique, 2. q. 7. vel expectare, donec probare possit, cum ut dictum est illam in qualibet Iudicij parte opponere possit.

16. Probatio autem hæc apertissimis documentis, seu proba-

tionibus in dubitatis, & claris fieri debet, ex d. c. pia, & ibi glo. in verbo, apertissimis, de excep. lib. 6. & facit l. sciant C. de probat. vnde probari potest aut per confessionem ipsius Actoris, si enim confiteretur se excommunicatum; aut Clericum iniuriose v. g. percussisse, probatio hæc sufficiens erit ad repellendum eum ab agendo, arg. l. vnice, C. de cōfess. & cap. fin. iuncta glo. tit. eod. Probari etiam potest per testes, qui presentes erant, quando excommunicationis sententia in eum lata fuit, ex glo. in d. c. pia, in verbo, documentis, & ibi Franc. Anch. & Gem. de excep. lib. 6. Maria. Socin. in cap. de Monialibus, nu. 3. de sent. excom. & in c. sacris, num. 446. tit. eod. Non tamen sufficit vnus testis; nec iuramentum Reo deferendum est, nec si deferatur, sufficit, etiam si adsit vnus testis, cum hæc non faciant plenam probationem; sicut nec sufficeret vnus testis cum fama, ut tradunt Archid. in c. si testis, in verbo, item sepe, 4. q. 3. Anton. in c. veniens, 1. colum. ult. de testib. Decius in cap. 1. de postul. prelat. nu. 27. Specul. tit. de notorio crimine, §. fama. 2. ver. Quid si agenti Felin. in rubr. de probat. nu. 4. & in c. veniens, r. nu. 3. vers. & amplia istam Conclusionem de testib. Ioan. Andr. Domin. & Gem. in d. c. pia, vers. Si quis, nu. 14. de excep. lib. 6. Marian. Socin. in c. sacris, num. 447. de sent. excom. Couar. in calma mater, 1. part. §. 3. nu. 1. de sent. excom. lib. 6. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 15. §. 10. nu. 6. multoque minus sufficiens probatio erit sola fama, ut actor a iudicio repelli possit, ut probat Couar. in d. calma mater, 1. part. §. 2. nu. 5. vers. Hac profecto, de sent. excom. lib. 6. etiam si publica sit, & text. optimus pro hoc est, ut ait Couar. c. illud, de Cler. excom. ministr. & Felin. in c. cum contingat, colum. 3. de Rescript. & in c. cum desideres, de sent. excom. colum. 1. Anton. in c. ueniens, 1. colum. ult. de testib. Decius, in c. 1. de appellat. colum. 1. penult. & c. pia, de excep. lib. 6. & Maria. Socin. in c. sacris, num. 447. de sent. excom. Vgolin. ubi supra, §. 10. nu. 11. & voluminis DD. in c. prudentiam, §. sexta, de offic. deleg. Quorum omnium ratio est; quia in c. pia, de excep. lib. 6. expressè requiritur, ad hoc ut actor repellatur exceptione excommunicationis: quod talis exceptio probetur apertissimis documentis; licet ergo sola fama de excommunicato sufficiat, ad hoc, ut infamatus uideatur, quod significatur in d. c. illud, de Cler. excom. ministr. & in c. cum desideres, de sent. excom. & communiore sententia Doctorum approbatur, cum sic nõ agatur de graui præiudicio, ut notat Couar. in d. calma mater, 1. p. §. 2. n. 5. Hæc profecto, de sent. excom. lib. 6. & prius docuit Mar. Socin. in c. sacris, num. 447. de sent. excom. in antiq. ad effectum tamen repellendi aliquem a Iudicio, cum hoc in graue præiudicium illius cedat, non sufficit probatio per famam, sed nec probatio per famam cū uno teste, arg. c. eorū quæ tradit Dyn. in l. excusantur, §. 1. ff. de excus. tutor. & Cyn. in l. si. C. de q. ubi tenet, quod fama cū uno teste nõ probet in criminalibus; & quia in illis exiguntur probationes luce clariore, ut in l. fin. C. de procur. quod etiam satis constat ex c. pia, de excep. lib. 6. ubi requiritur, quod talis exceptio documentis apertissimis probetur.

17. Neque etiam probatio excommunicationis facta in uno Iudicio sufficit ad repellendum aliquem in alio Iudicio, si de nouo agatur, ex glo. in c. cum dilectus, in verbo, restitutio faciendæ, de ordine cognitionum, quatenus ait, uirtute probatæ exceptionis de excommunicatione, non repellendum quemquam esse a testimonio, uel electione, nisi excommunicatio probetur, & clarè Innoc. ibi, num. 8. ait, non probari excommunicationem in una causa, etiam si per probationes, & per sententiam alibi a Iudicio ob excommunicationem exclusus appareat, quia ad hoc ut exceptio rei iudicatur in uno Iudicio in alio obstat, necessario requiritur, ut eadem res, eadem causa, & eadem persona sint, alioquin nõ obstat, arg. l. cū queritur, ff. de excep. rei iudic. quæ in casu nostro non ad sunt. Et idè sentire uidetur Panorm. in d. c. cum dilectus, num. 43. & Archid. ipse refert, & Zabar. in Clem. unica, nu. 13. de excep. idem apertè testatur, & hanc amplexus est Vgolin. de censura, Eccles. Tab. 2. c. 15. §. 10. numero 10. & fauet Marian. Soc. in c. sacris, nu. 449. de sent. excom. quia ut exceptio profit Reo, probari debet apertissimis documentis, at uerò acta

L in uno

in vno Iudicio, non probant tes alterius Iudicij inter alias personas, & alij de cauſis, vt conſtat; & facile Reus veniet ad excipiendum, ſi ob res geſtas in Iudicio, liceret excipere in alio Iudicio; & ita lites nunquam, aut tarde, & non niſi maximis ſumptibus terminarentur. Neque enim exinde timendum eſt periculum communionis, vt putat Hoſtienſ. qui contrarium ſentit, teſtibus Panorm. & Marian. Socin. vbi ſupra, quia ſi notorius, aut denunciatus ſit actor, facile Reus exceptionem probare poterit, & Iudex ex officio eum excludere debet; ſi vero neque notorius, neque denunciatus ſit; nullum tunc in communicando cum illo periculum, aut periculum eſt, cum nec iure veteri teneatur quiſpiam publice vitare eum, quem excommunicatum eſſe probare non poſſit, vt cum non ab homine, de ſent. exc. nec iure noſtro, vt ex Extrau. *Admiranda ſcandalu* conſtat.

18 *Probari*, igitur poterit excommunicatio Actoris, vel per propriam eius confeſſionem vt diximus; vel per exemplum authenticum ſententia excommunicationis, ex glo. in c. pia. in verbo, documentis, de except. libr. 6. & in c. prudentiam, in verbo, quolibet, de offic. deleg. Marian. Socin. in cap. De monialibus, nu. 3. de ſent. excom. Roman. conf. 349. vbi ait, excommunicationem latam ab homine, probari exemplo & instrumento authentico, cum ſigillo excommunicatoris ſignato, & manu propria duorum teſtium vel publici ſcriba ſubſcripto; excommunicationem vero iuris, probari per instrumentum, & ſententiam, qua factam continet, quam obrem in excommunicationem incidit, vt latius tradunt Panorm. in c. poſt ceſſionem, in c. 6. & ibi Felin. num. 11. & nu. 17. Marian. Socin. in c. de Monialibus, nu. 3. de ſent. excom. & Hoſtienſ. in cap. 1. de ſent. excom. libr. 6. Vgolin. vbi ſupra nu. 6. & ſeq. cuius excommunicationis & ſententia exemplum, (cum ius continet, quod ad omnes pertinet) poterit Reus ab excommunicatore & ſententiam ferente petere, illudque ei Iudex reddere teneatur, ex Panorm. in cap. 1. nu. 24. & ibi Felin. nu. 33. verſ. limita 8. & Decio, num. 61. de probat. vbi Panorm. quare & ſequitur Bart. in l. 2. §. diuus. ff. de iure ſicri. Roman. conf. 24. Bald. in l. precipimus §. in his, C. de app. de in l. 2. volum. 2. C. vt lite pend. Alex. conf. 85. in volum. 1. Bart. in conſil. 66. incip. Decretum, Andr. Sicul. in conſil. 47. volum. 1. in 2. volum. Anchar. in Clem. 1. nu. 5. §. 1. verſ. Secundo principaliter quaero, de vſur. Qui omnes docent, per huiusmodi lites excommunicationis in debita forma factas, vt diximus, excommunicationem omnino probari, non ſolum ad dilationem litis, & Actoris exclusionem, ſed etiam ad electionem, & beneficii collationem annullandam. De qua re late Panorm. in cap. poſt ceſſionem, nu. 5. & ſeq. de probat.

19 *Sic etiam*, quicquid contrarium nonnulli, vt glo. in cap. pia, in verbo, Nomine, de except. libr. 6. & in cap. licet, in verbo, nunciari, de ſent. excom. libr. 5. & Rota dec. 412. quae incipit, Item ſi petas, exiſtunt. Alii tamen verius docent, ex ſola probatione denunciationis excommunicationis, ipſam excommunicationem ſufficienter probari, vt in vni dilatoria Actor a Iudicio repellatur. Sic Hoſtienſ. in c. prudentiam, de offic. deleg. & Archid. & Ioan. Andr. in Nouella, in d. c. pia, de except. libr. 6. & in d. c. licet, de ſent. excom. libr. 6. Panorm. in c. prudentiam, §. ſexta, num. 11. de offic. Iud. delegat. et ibi Decius, vbi ait hanc eſſe communem, & Ioan. Imola, in d. c. licet, dicens, quod credendum eſt ſuo Ordinario denunciati, niſi aliud appareat 11. queſt. 3. cap. cura, et ca. poſt ceſſionem, de probat. Gemin. etiam id fatetur verum, quando opponitur exceptio excommunicationis in vni dilatoria; vt quando opponitur ad repellendum aliquem a Iudicio; licet ſecus, quando opponitur in vni peremptoria; ad inſurgendum aliquem acutum geſtum per excommunicatum, vt ſi dico, quod Reſcriptum eſt impetratum per excommunicatum, c. 1. de reſcript. libr. 6. vel quod electio ſit facta de excommunicato, ca. qui dilectus, de Conſuetud. et hanc diſtinctionem etiam admittunt Panorm. vbi ſupra, et Rota, Decis. 8. et Decis. 252. et Decis. 400. Dom. in c. 1. §. 1. de except. libr. 6. et in c. peruenit, 1. eolum. 2. de appellat. Roman. conf. 349. incip. Dum quaeritur,

Couar. in c. alma mater, 1. p. §. 3. nu. 1. de ſent. excom. 1. 6. Rebuff. reper. in c. poſtulaſtis, num. 76. de Cler. excom. miniſtr. Coſmas in pragmat. ſanctione, tit. de excom. non vitand. in verbo, Denunciata. Marian. Socin. c. de Monialibus, nu. 5. de ſent. excom. Steph. Coſta, in c. licet, num. 18. de ſent. excom. libr. 6. Vgolin. de cenſ. Eccleſ. Tab. 1. c. 27. §. 2. num. 12. Et certe, quicquid ſit de hac diſtinctione, ego in hac re dicerem, quod licet denunciatio non concludat neceſſario aliquem vere excommunicatum eſſe, (nam fieri poteſt aliquem iniuſte denunciari non praemiſſa excommunicatione) quia tamen id rariffime contingit, ideo denunciatione probata, praſumitur excommunicationem praeciſiſſe; & ideo tranſfert onus probandi in eum, qui negat excommunicationem, vt ait Marian. Socin. vbi ſupra, in c. de Monialibus, nu. 8. quia ut ait Panorm. in d. cap. prudentiam, §. ſexta, nu. 11. de offic. Iud. deleg. praſumitur pro his quae notorie acta ſunt, & pro Iudice exercente officium ſuum, ut in c. in praſentia, de renunciat. & in c. ad audientiam, de praſeript. Et indubitanter dicerem, ſic denunciatum pro excommunicato habendum, ſive exceptio in vni dilatoria, aut peremptoria proponatur, ſive de modico, aut magno prauidicio agatur, & proinde vitandum, donec contrarium ab eo probetur; ut colligi poteſt tum ex cap. licet, de ſent. excom. libr. 6. ubi Bonifacius VIII. denunciatum, & in iudicialibus, & extraiudicialibus, & legitimis actibus, vniſum eſſe ſtatuit, quod ſi ſe excommunicatum non eſſe probet, tum ex Conc. Conſtantienſi in Extrau. §. Ad euitanda ſcandala, vbi idem ſtatutum eſt, coſtat id quod etiam experientia manifeſtum eſt, quotidie namque vitari eum videmus, quem denunciatum fuiſſe conſtat, licet de excommunicatione ſere non conſiteatur alia probatione, quam ipſius denunciationis praſumptione.

20 *Ceterum*, ſi infra ſpatium octo dierum, exceptionem excommunicationis Reus non probauerit, Iudex ex tunc, contra Reum in cauſa praecedet, & ipſum in expenſis condemnabit, quas Actor ob hoc id eſt ob exceptionem debet illis, quibus eam Reus probare conatur, ſe feciſſe praemiſſo iuramento dſcuerit, vt habetur in c. pia, de except. libr. 6. & DD. & glo. ibi, in verbo, taxatione. Panorm. in c. vlt. nu. 3. de ijs, quae vi. met. cau. ſunt. Summa Aſtenſis, 2. part. libr. 7. tit. 9. q. 20. Marian. Socin. in c. facris, nu. 451. de ſent. excom. Quas expenſas Reus ſoluere teneatur, etiam ſi Iudex ad ipſas ſoluendas eum non condemnauerit; poterit enim Actor eas petere, & Iudex eum poſtea ad eas ſoluendas ex officio compellet. A. chid. in d. cap. pia, & Spec. tit. de except. verſ. Sed quid ſi Iudex, & in d. expenſ. §. poſtremo, verſ. illud. Fauet Hoſtienſ. in c. ſape, de appe. Anch. in d. c. pia, §. ſi quis igitur, verſ. ſed quid ſi Iudex, & ibi Gemin. nu. 5. Marian. Soc. in c. facris, nam. 451. verſ. ſed circa praedicta, de ſent. excom. Vg. de cenſur. Eccleſ. Tab. 2. cap. 15. §. 1. nu. 1. qui etiam cum Mariano Socino, vbi ſupra, verſ. Tertio quaero, & Anchar. vbi ſupra, verſ. Quid ſi iſte in ſecunda vice, & Gemin. cit. nu. 6. & ibi Philip. Francin. d. c. pia, affirmat, ad expenſas iſtas ſoluendas Reum teneatur, & condemnari poſſe, & debere, quando in prima oppoſitione dictam excommunicationem non probauerit, etiam ſi in ſecunda exceptione illa probauerit, nec expenſas, quas ex defectu probationis ſoluerat in prima vice, ob probationem ſecunda vice recuperare poterit, arg. l. properandum, §. & ſi quidem, C. de iudic. & idem docet Ioan. Andr. in d. c. pia, in nouella. Ad quod allegari poteſt Specu. in tit. de arb. §. ſequitur, verſ. ſed pone actum eſt, vbi dicit, quod ſi pronunciatum eſt, Titium dare debere decem Sempronio, ſub certa poena, quae non dedit, & ſic in poenam incidit, licet poſtea per pronunciationem mandetur contrarium, qd nihilominus poterit poena peti. Immo vero, licet Reus exceptione probauerit, ſi tamen Actor e contrario abſolutione prober, & abſolutio ita publica erit, quod non licet Reo illam ignorare, in expenſis et Reus condemnabitur, quia per hmoi publicam ignorantiam non excuſatur, arg. c. 1. de poſtu. prael. Philip. Fran. in d. c. pia, & ibi Ioan. Andr. & Arch. ibidem, quos refert, & ſequitur Mar. Soc. in c. facris, nu. 451. verſ. ſecundo quaero; Secus tamen, ſi abſolutio ita publica non

non erat, quoniam probabiliter ignoraretur, tunc enim excusatus Reus erit, ut prefati auctores docent, & gl.in c. pia in verbo, condemnans, de excep. li. 6. arg. ca. sacro, de sent. excom. & c. 1. in fine, de elec. lib. 6. & Spec. tit. de excep. 2. vers. Quid si probatur. Etenim in facto alieno probabilis ignorantia excusat, ut in l. si. ff. pro socio, & quia ex quo aliquis semel fuit excommunicatus, semper presumitur excommunicatus, arg. c. proposuit, de Cler. excom. ministr. & c. eum desideres, & c. sicut, de sent. excom. talis igitur cum culpa careat, ob probabilem ignorantiam absolutio- nis poenam pati non debet, ar. c. 2. de constit.

21 Illud autem obseruandum est ex d. c. pia, quod si dura- te causa postea succedente probationis copia, de eadem, vel alia excommunicatione iterum excipitur & probetur, Actor postea excluditur, donec absoluat. Nec recipitur exceptio excommunicationis ultra duas vices, nisi superuenierit vel noua excoicatio, vel de antiqua excoicatioe euidentis, & prompta probatio, ut habetur in d. c. pia, & do- cet glo. in c. prudentiam, §. sexta, in verbo, competentem, de offic. iud. deleg. & tradit Sum. Astenf. 2. par. lib. 7. tit. 9. q. 20. Id quod duabus de causis Pontifex statuit, nimirum, ne ob tales frequentes exceptiones lites differrentur; & ne partes laboribus, & expensis fatigaretur.

22 Denique, non obstante hac exceptione, quae sunt in iudicio cum Actore excoicato, & processus habitus cum eo, ante exceptionem, valent, & tenent, etiam si ei postea excoicatio obijciatur & probetur; ex tunc verò illa, quae aguntur, non valent; unde non audietur in sequentibus, donec fuerit absolutus; huius enim exceptio est dilatoria, glo. in ca. pia, in verbo, Duraturis, & in verbo, obtinebit, & ibidem. Inn. in d. verbo, Duraturis. Anch. nu. 3. Gem. Franc. in fin. de excep. li. 6. & gl. in c. exceptionem, in verbo condemnandus, & ibi Pan. nu. 21. & Fel. nu. 39. de excep. in antiq. Inn. in c. post cessionem, in verbo, procuratorem de prob. Pan. in c. intelleximus, n. 13. Fel. n. 19. de iud. Mar. Soc. in c. sac. nu. 284. de sent. excom. Sum. Astenf. 2. pl. 7. tit. 9. q. 18. Vg. de cens. Eccl. Tab. 2. c. 15. §. 12. n. 1. & colligitur ex d. c. pia, de excep. lib. 6. Siue igitur Actor excommunicatus publice, coram Iudice Ordinario, siue delegato agat, quicquid ante exceptionem sit, validum est, (modo iudex denunciatus excoicatus, aut notorius Clerici percussor non fuerit, aut delegatus ab alio excoicato, aut ab ipsomet Actore durante excommunicatione impetratus non sit, in his. n. casibus prius iudicium ante exceptionem non ualebit, ex Pan. in d. c. intelleximus, n. 13. qui citat c. 1. de rescript. lib. 6. & Mar. Soc. in d. c. sacris, num. 284. de sent. excom.) post exceptionem autem factam acta nulla erunt, & hoc etiam Iudex Actorem excoicatum non repellat; immo si Reus exceptionem excommunicationis probauerit, licet sententia prius pro excommunicato Actore lata fuerit, executionem tamen petere nequit, ut habetur in d. c. pia, uers. sed si post rem iudicatam, de excep. li. 6. Addit autem Pan. in d. c. intelleximus, de iud. num. 14. quod licet excoicatus Actor esse non possit, aut Accusator in Iudicio, ut declaratum est, suspensus tamen & interdictus, possunt agere in Iudicio, quia non sunt remoti a communione hominum; arg. c. a nobis, de excep. & communione hanc DD. sententiam esse docent. Et de Actore haec satis sint.

De aliis quatuor effectibus circa ciuiles actiones. Cap. VIII.

SUMMARIUM.

- 1 Excommunicatus denunciatus (excepta causa haeresis) testis in iudicio esse non potest.
- 2 Excommunicatus, quare in testem, antequam ad cautelam absoluat, non sit addendus.
- 3 Absolutio haec ad cautelam, quando a delegato fieri poterit.
- 4 Excommunicatus denunciatus ad instrumenta, & contractus adhiberi non debet, & quare.
- 5 Excommunicatus denunciatus, in iudicio aduocatus esse ne-

- quit & quare.
- 6 Procurator in iudicio excommunicatus denunciatus consilium non potest, & quare huius sit causa.
- 7 Institutio excommunicati denunciati in procuratorem est nulla.
- 8 Institutio excommunicati in procuratorem non valet, si impore, quo mandatum accipit, excommunicatus sit.
- 9 Institutio excommunicati in procuratorem nulla est, etiam si exercitij, seu usus tempore absolutus sit.
- 10 Procurator constitutus, an si ante usum eius excommunicatus sit, a iudicio repelli possit.
- 11 Reus excommunicatus denunciatus, si voluntarius, & negligens sit, in iudicio non est audiendus.
- 12 Reus voluntarius quis dicendus.
- 13 Reus necessarius quis cenferi debeat.
- 14 Personae ad iudicium necessariae, quot, & quae.
- 15 Reus contra Iudicem, qualiter exceptionibus dilatorij vel poterit.
- 16 Reus qualiter contra actorem exceptionibus uti possit.
- 17 Reus contra procuratorem quid obijcere possit.
- 18 Reus, contra testes quanam obijcere possit.
- 19 Reus excommunicatus a sententia contra se lata poterit appellare.
- 20 Reus, non solum defensionem sui per se, sed etiam per procuratorem in iudicio facere potest.

Tertius excommunicationis maioris effectus, quantum ad ciuiles actiones spectat, est, Quod excommunicatus notorius, aut denunciatus (sola haeresis causa excepta) in iudicio testis esse non potest, & hoc etiam si excoicatio- nem nullam fuisse causerit nisi prius ad cautelam absol- uatur, ut habetur in c. decernimus, & ibi gl. in verb. & testi- ficando, & Franc. uers. in gl. in uerbo, testimonio, & Steph. Costa, nu. 4. de sent. excom. lib. 6. & c. ueniens, 2. & ibi Pan. nor. nu. 5. & 18. Felin. nu. 38. de testib. & idem Pan. in c. intelleximus, nu. 2. de iud. & ibi Dec. 3. Spec. tit. de teste, §. 1. uers. item qui est excommunicatus, per c. ueniens, 2. de test. & 3. q. 4. c. nullus, & c. conspiratores, & c. excommunica- mus, & c. credentes, de har. 10a. Monac. in c. in fidei. Marian. Soc. in c. sacris, nu. 401. de sent. excom. Lanfranc. de Oria, in c. Quoniam contra falsam, in uerbo, testimonium, col. 14. de prob. Host. in Sum. lib. 2. tit. de test. uers. Quis possit esse testis, in fine, Sum. Astenf. 2. pl. 7. tit. 9. q. 15. S. Anton. 3. p. ii. 24. c. 76. uers. undecimo. Siluest. uers. excom. 3. uers. vnde- cimo. Tabien. uers. excom. 1. uers. Decimo quarto. Henric. 1. 73. de exc. 7. §. 5. Vg. de cens. Eccl. Tab. 2. c. 17. qui addit, quod licet ad testimonium in Iudicio ferendum admitti non debeat, ualet tamen testimonium eius, (non minus quam Actor excommunicatus, donec contra eum fiat excep- tio, ut diximus) si neq; a Reo neque ab Actore, neque a Iudice reijciatur, arg. ca. 2. de excep. lib. 6. Dixi, excepta causa fidei, etenim in crimine haeresis fauore fidei excoicatus testis produci potest, ut habetur in c. in fidei, de har. lib. 6. & ibi DD. Summ. Astenf. 2. pl. 7. tit. 9. q. 15. Gem. in c. decernimus, nu. 3. Anch. nu. 3. Franc. ibid. de sent. excom. lib. 6. Marian. Soc. in c. sacris, nu. 401. de sent. excom. Henric. & Vg. ubi supra. Dixi autem, excoicatum in testem produ- ci non debere, nisi prius ad cautelam absoluat, ut colligitur ex c. ueniens, 2. & ibi gl. in uerbo, Canonico, & ibi Pan. n. 18. de test. quia non est coicandum cum excoicato ante- quam absoluat, unde absoluedus est ad cautelam, ut in Iudicio testis esse possit. Et ut ait Host. in d. c. ueniens, usus Curiae est, aliqui absoluere ad tempus, ita tamen ut illato testi- monio statim reuocet ipso facto in eadem sententiam, ad- ditque tales absolutiones potius uerbales esse quoad ho- mines, quam reales quoad Deum, cum eos non peniteat, nec ex corde petat penit. nec conuertatur; & idem asserit Dom. Anton. in d. c. ueniens, ubi ait absolutionem hanc ad tempus ferri posse. Non tamen quilibet excoicatus uocatus ad testimonium, debet absolui hoc modo, ut notant gl. in d. c. ueniens, in uerbo, Canonico, & ibi Pan. n. 18. sed tunc solum quando est grauis necessitas, & probatio per alios fieri ne-

queat, & ſolum in caſu, quo allegatur nullitas, & iniuſtitia excommunicationis, quia ſcilicet excommunicatus negat ſe excommunicatum, eo quod laza eſt poſt appellacionem, talis enim excommunicatus abſolui iurim poſteſt ad cautelam, vt propter neceſſitatem, & defectum aliarum probationum teſtimonium eius admitti poſſit in iudicio; Qui vero iuſte excommunicatus eſt, nec excommunicationis nullitatem allegare poſteſt, aut vult ad cautelam abſoluentus non eſt, vt teſtetur in iudicio, ſed omnino reiſcien- dus eſt, nec vlla ratione cum eo comunicandum erit, ſe- cundum ea quæ habentur in ea. Decernimus, de ſent. ex- lib. 6. & c. conſpiratores, & c. nilius, 3. q. 4. & Spec. tit. de teſte, §. 1. col. 1. 1. ver. Item qui eſt excommunicatus.

3. *Hæc autem abſolutio*, vt notant Ioann. Andr. in addit. Spec. in Rubr. de teſtib. verſ. Super dicta, & quis facere poſſit hanc abſolutionem, & Oltrad. Conf. 145. & addit. ad Panor. in d. c. veniens, 1. nu. 18. in lit. C. a delegato quous fieri poſteſt, dummodo commodè recurrri non poſſit ad illum qui excommunicauit. Vnde, quædo dicitur, quod excommunicatus ab homine non poſſit abſolui, niſi ab excō- municatore, vt habetur in c. paſtoralis, §. præterea poſtula- ſti, de offi. iud. ord. & facit c. cum ab Eccleſiarum, tit. eod. & tradunt Panor. in c. ex frequentibus, nu. 6. de inſtit. Feder. conf. 16. Cald. conf. 16. & idem Panor. in c. grane, num. 14. de preb. & quando dicitur, quod vbi ſuperiori non reſerua- tur abſolutio excommunicationis maioris, intelligitur per miſſa Epifcopo, non autem inferiori prælato, vt docent Innoc. in c. de cetero, & Panor. in c. Nuper, nu. 5. de ſent. excō- hæc duo dicta ſolum procedunt in abſolutione, vt perperua, ſecus autem in abſolutione, quæ fit ad tempus, vt in caſu noſtro contingit.

4. *Pari ratione*, ob periculum communionis qua excom- municatus notorius aut denunciatus caret, ad inſtrumenta, & contractus adhiberi non debet, arg. c. cum excōi- cato, & ſe q. 1. q. 2. & c. licet, de ſen. excom. lib. 6. Panor. in c. intelleximus, n. 3. de iud. vbi docet, excōi- catum talem non ſolum repelli ab actibus iudicialibus, & publicis, ſed etiam a cōionibus ſcilicet extraiudicialibus, & priuatis, vt nota- ter dicit text. in c. pia, de excep. lib. 6. Si tñ in Inſtrumento teſtis excommunicatus reperiendus fuerit inſcriptus, valebit Inſtrumentum, ex Spec. tit. de Inſtr. edi. §. inſtrumentum, ver. quid ſi teſtis. Innoc. in c. pia, nu. 4. de excep. lib. 6. Anch. in c. decernimus, verſ. Terſio. Gem. ibid. nu. 2. de ſent. ex- com. lib. 6. Fel. in d. c. intelleximus, nu. 1. de iud. & in c. veniens, 2. nu. 3. de teſt. & hoc non ſolum ſi tempore inſcri- ptionis excōi- catus non fuerit, ſed poſtea, (in quo nulla eſt difficultas) ſed etiam ſi tempore quo inſcriptus ſit, excom- municatus erat, quia de re quam vidit, aut audiuit excom- municatus, teſtis eſſe poſteſt, maxime cum adhibitus ſit de conſenſu partium, & proinde reprobati non poſteſt, ſatis enim idoneus teſtis eſt, eo ipſo quod a contrahentibus probatus fuerat, ex addit. ad Panor. in c. veniens, 2. num. 18. in lit. C. verſ. Dico, quod etiam omnis contractus mundi, & citatur Anton. in c. ſp. de ſent. excom. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. c. 17. §. 1. n. 3. & 3. quicquid Mar. Soc. in c. ſacris, n. 405. de ſent. excom. talem non ſatis idoneum teſtem ſine ratione affirmat, cuius opinio ſolum vera eſſe poſteſt, quædo quis excommunicatus eſt, eo quod hæreticos fouet; ſi quidem in hoc caſu teſtimonium eius non recipitur, c. ex- comunicamus, 1. §. credentes, de her. ſicut etiam ſi ſuſpe- ctum eſſet inſtrumentum, & teſtis excommunicatus inſcri- ptus eſſet, fidem ei dare non poſteſt, ex eo, quod in iudicio teſtis eſſe nequeat, cum repellatur ab hominum commu- nione, & contra eum excipi poſſit, vt tradit Gem. in c. de- cernimus, de ſent. excom. lib. 6. in fine, & Fel. in d. c. ve- niens, 2. nu. 3. & faciunt quæ not. Panor. in c. ex literis, nu. 5. de tranſact. Pari ratione, qui excommunicatus eſt, ad teſtamentum tanquam teſtis adhiberi non poſteſt, niſi cõi- opinione tunc temporis pro non excommunicato habere- tur, vt dicit Bald. in l. 1. verſ. Quid de infame. C. de teſt. & addit. ad Panor. in c. veniens, 2. num. 18. in litera C. de teſt. tunc enim teſtimonium validum erit, & conſequenter teſtamentum; ſi tamen eo tempore habetur excommunica- tus, neutrum valeat.

5. *Quartus eſt*, Quod excōi- catus denunciatus aduocatus

eſſe non poterit in iudicio, vt colligitur ex c. decernimus, & ibi gl. in verbo, patrocinado, & Franch. & Anch. n. 2. Ste- ph. Coſta. nu. 4. de ſen. excom. lib. 6. Panor. in c. intelleximus, n. 2. de iud. Specul. in tit. de aduocato, §. 1. ver. Item quod excōi- catus, Mar. Soc. in c. ſacris, nu. 412. de ſent. excō. & facit c. ſin. Ne cler. vel monachi, iuncta gl. ibi, in verbo, audiatur. Henr. q. lib. 13. de exc. ca. 7. §. 4. in fine. Vgol. de cenſ. Eccl. Tab. 2. c. 18. & eſt communis DD. Quia vt diximus, huic interdicta eſt communiõ hominum; quamuis ſi a iudice fuerit admiſſus, acta ab eo valebunt, donec ex- cludatur, aut contra eum excipiatur; ſententia vero lata a Iudice de aduocati Cõſilio, valida erit, vt docet Mar. Soc. in d. c. ſac. nu. 413. cum ſententia hæc tum etiam a Iudice, tum etiam a Iuribus, & rationibus quæ aſſeruntur, & non ab eius conſilio, vim ſuam habeat.

6. *Quintus eſt*, Quod excommunicatus notorius, aut denū- ciat, procurator inſtitui non poſteſt, vt habetur in c. poſt ceſſionem, de proba. & DD. ibi. Panor. nu. 14. & c. pruden- tiam §. ſexta, de off. deleg. Spec. in tit. de procuratore, §. 1. in prin. Mar. Soc. in c. ſacris, nu. 415. de ſent. excō. DD. in cap. 1. de excep. lib. 6. vbi Franc. Anch. & Gem. Summa Aſtenſis, 2. par. lib. 7. tit. 9. q. 15. Nauarr. in Man. c. 27. num. 23. verſ. Decimo quinto, Henriquez lib. 13. de excom. c. 7. §. 5. in ſi. Vg. de cenſ. Eccl. Tab. 2. c. 19. Quia, vt ſæpius dictũ eſt, excōi- catus repellitur ab omnibus actibus publicis, ciuilibus, & communibus, c. decernimus, de ſent. excom. lib. 6. & DD. ibi, & hominum confortio priuatur, c. pen. de Cle- ric. excom. miſtr. & c. Engeltrudam, 3. q. 4. Et hoc proce- dit ex Panor. in c. poſt ceſſionem, nu. 16. de probat. Mar. Soc. & Nauarr. vbi ſupra, tam in procuratore ex parte A- doris, quam ex parte Rei, licet enim Reus excommunica- tus poſſit eſſe in iudicio, vt infra dicitur, hoc tamen ei cõ- ceſſum fuit, propter neceſſariam ſui deſenſionem, pro- curator autem voluntarius eſt, & ideo ceſſat ratio cap. intel- leximus, de iudic.

7. *Et hoc certum eſt*. Primum, quando quis omni tempore, hoc eſt, tempore conſtitutionis, & acceptationis mandati, & exercitij, ſeu uſus tempore excommunicatus erat, talis enim, nec procurator inſtitui poſteſt, & ſi conſtitutus ſit, inſtitutio nulla eſt, vt docet Panor. in c. poſt ceſſionem, n. 10. de probat. Mar. Soc. in d. c. ſacris, num. 415. de ſent. excō. Immo ſi tempore inſtitutionis excōi- catus erat, & tem- pore acceptationis mandati abſolutus erat, adhuc tamen in- ſtitutio non valet, nec acta ab eo valida erunt, etiam ſi cõ- ſtitutus eũ ignorabat probabiliter illum tempore inſtitutio- nis excōi- catum fuiſſe, & colligitur ex d. c. poſt ceſſionem, vbi Innoc. Papa III. abſoluit & ſimpliciter conſtitutionem procuratoris de excōi- cato factam, non valere dixit, qui conſtitutionis tempore excōi- catus erat, nihil addens de ignorantia conſtituentis, Et ceteri, ſicut ignorantia conſtituentis excōi- cationem non tollit, ita nec inhabilem, ad iudicia reddere poſteſt habilem, vt accuratè Vgol. vbi ſupra, c. 29. §. 2. nu. 2. tradit, poſt Panor. in c. ſi. n. 1. & 12. de proci, & Fel. in c. poſt ceſſionem, nu. 29. de proba. & nu. 33. vbi eĩ præfati auctores docent, poſſe conſtituentem agere cõtra procuratorẽ pro impenſis in uiliter factis, dũ modo igno- rabat illum excommunicatum fuiſſe; ſecus autem ſi ſciebat procuratorẽ eſſe excommunicatum, tunc enim ſibi impu- ter, quod talem elegerit, vt Io. Andr. etiam animaduertit.

8. *Secundo*, etiam procuratoris excōi- cati conſtitutio nulla erit, licet conſtitutionis tempore excommunicatus non fue- rat, ſi tempore quo mandatum accepit, excommunicatus fuit, & Panor. in c. poſt ceſſionem, nu. 14. & Decio. n. 10. de prob. quos reſert & ſequitur Vgol. Tab. 2. c. 19. §. 3. & colligitur ſatis euidenter ex eod. c. poſt ceſſionem, vbi repel- litur procurator qui tẽpore quo procuratoris officium ſu- pſit, excommunicatus fuiſſe cõuincitur. Quia vbi nota Panor. validitas procuracionis, cum ſit quidã contractus, ex vtriuſque conſenſu cauſatur; Vnde, data incapacitate in altero non valet, cum amborum conſentientiu voluntates eodẽ tpe legitimæ eſſe debent; unde cum conſtituentis excōi- catum illum eſſe ignoret tempore mandati, & ſcili- ret, procuratorẽ ſuũ non cõſtituerent, ſed nec conſtitue- re poſteſt, & ſic excōi- catus eodẽ tẽpore inhabilis ſit cõtra- ctus & cõſtitutio hæc omnino nulla, & irrita cõſidenda erit.

9. Tercio, etiam nulla erit constitutio procuratoris excommunicati, qui tempore constitutionis, & acceptationis mandati fuit excommunicatus, sed exercitij, seu usus tempore absolutus erat, sic gl. fin. in d. c. post cessionem, & Ioan. Andr. Panor. nu. 10. Marian. Socin. in c. factis, nu. 416. de sent. excom. Quia considerari debet initium actus, & pro hoc facit, quia capacitas & habilitas requiruntur respectu acquisitionis, & susceptionis mandati, vt in Inst. de hered. qual. & differ. §. in extraneis, & in cap. dudum. 1. de elect. & in cap. si eo tempore, de rescrip. libr. 6. & in cap. auditis, de elect. cum multis similibus, & est communis DD. in d. c. post cessionem. in quibus omnibus predictis casibus, non solum non valet constitutio procuratoris, & potest exceptione repelli, sed etiam ipso iure gesta per eum procuratorem non valent, etiam si contra eum non excipiatur, vt tenent Panor. in d. c. post cessionem, nu. 10. & nu. 17. vbi dat hanc rationem, quare valeat gesta cum Actore excoicato antequam repellatur, c. p. de excep. libr. 6. non autem gesta cum procuratore excommunicato; quia scilicet in Actore non deest potestas agendi, sed tamen repelli potest propter communionis periculum; & proinde nisi repulsus sit, tenent gesta; At vero in procuratore excommunicato, deficit agendi potestas, cum non valuerit constitutio, vt diximus, & satis manifeste colligitur ex d. c. post cessionem, vbi excommunicatus tanquam procurator non admittitur, & id em tenentur Ioan. And. Cald. Spec. & alij, quos ibi refert Pan. facit etiam, quia procuratori defertur officium, quod saltem est publicum auctoritate, vt ff. de procurat. in leg. 1. cuius excommunicatus non videtur esse capax, vt latius tradunt Panorm. in d. c. post cessionem, nu. 11. & Mar. Socin. in c. factis nu. 417. de sent. excom. Quibus in locis addunt auctores prefati, constitutionem procuratoris de eo factam, qui institutionis, vel acceptationis tempore excommunicatus fuit, adeo nullam esse, vt non conualescat, nec confirmata censetur, eo ipso, quod excommunicatus illo tempore exercitij absolutus sit, & constitutus etiam in eadem voluntate permaneat, nisi certior factus de absolutione, ipsum postea expresse vel tacite procuratorem suum confirmet, ex Panor. in d. c. post cessionem, nu. 13. & Maria, Socin. d. c. factis, nu. 417. quos refert & sequitur Vg. Tab. 2. c. 19. §. 1. Quamvis enim D. Anton. exigere videatur consensum expressum post absolutionem, Panor. tamen, Marian. Socin. & Felin. in d. c. post cessionem, nu. 30. verius docent, sufficere consensum tacitum modo predicto, ex quo enim potquam ipsum ab excommunicatione absolutum nouit, cum non reuocauit, cum posset, sed vt causam suam ageret, permisit, ipsum confirmasse censetur, arg. 1. app. ff. de re iudic. & c. fin. vers. Idem fiet. de iure iur. l. 6. si quidem de voluntate sua creditur agere, ex quo, ne agat, ipsum prohibere potest, & non prohibet; par enim virtus taciti, & expressi mandati est, arg. 1. cum quid, & ibi no. ff. si cert. pet. vnde, sicut post absolutionem de nouo procuratorem illum constituere posset, ita etiam prius constitutum confirmare poterit. Et quia diximus, procedunt, quando quis excommunicatus erat tempore constitutionis, vel acceptationis mandati, sed si excommunicatio superuenit in personam procuratoris post actum perfectum constitutionis, & acceptationis mandati, ante tempus rati usus, & exercitij, valet quidem procuratorium, & consequenter quicquid per eum gestum, vel actum est, donec exceptione repellatur, per ca. p. de excep. libr. 6. quia in isto non deficit potestas, sed solum repelli potest propter communionis periculum, quouque absoluti, post absolutionem vero primo procuratoris vti, vt tradunt Panorm. in d. c. post cessionem, nu. 15. & Marian. Socin. in c. factis, nu. 417. in fine, de sent. excomm. & nu. 420. Immo etiam in hoc casu, cum constitutio valida fuerit, etiam & substitutio facta ab ipso, valebit, non obstante superueniente excommunicatione tempore exercitij, post absolutionem, si constitutus sit procurator cum potestate substituendi, vt docet Ioan. And. quem refert, ac sequitur Panor. in c. post cessionem, nu. 18. & Felin. ibi, nu. 36. & Dec. nu. 23. de probat. Bald. in addit. ad Spec. in tit. de procur. vers. 1. & idem Bald. in l. Quamvis, in 5. q. C. de procur. & Card. in Clem. 3. q. 16. de procur. & Vgol. Tab. 2. c. 19. §. 8. Marian. Socin. in d. c. factis, nu. 424.

de sent. excom. secus verò si constitutio eius ob excommunicationem non valet, tunc enim, etiam si procurator constitutus sit cum potestate substituendi, substituere non potest, & si substituat, nihil facit, quia cum hic vera procurator non est consequenter nihil vt procurator agere potest, arg. tot. ff. quod solutor immo cum ipsemet Dominus excommunicatus substituere nequeat, arg. c. fin. de procur. multo minus procurator eius id facere poterit, & hec communis DD. sententia est. Sic gl. in Clem. Religiosus, in verbo, commissum, & ibi Zabar. nu. 8. & Anchar. in fine, de procurat. Panorm. in c. post cessionem, nu. 19. & ibi Felin. num. 36. Dec. num. 23. de probat. Vgol. Tab. 2. capit. 19. §. 5. & alij.

11. Sentus est, Quod Reus denunciatus excommunicatus, aut notorius, si voluntarius sit, & negligens, non auditur in iudicio. Dixi Reus voluntarius, vt eam DD. continuati et tradunt, Reus autem necessarius est, aut non necessarius, seu voluntarius, licet Inno. in c. cum inter, & ibi Panorm. nu. 12. Fel. nu. 20. et Decius, nu. 15. de excep. Bartol. et latius Alexand. de pupillo, §. seruus, ff. de oper. noui iung. et Rom. cons. 217. incip. Res ista. Marian. Socin. in c. factis, num. 361. & seq. de sent. excomm. Henric. lib. 13. de excom. c. 7. §. 5. Vg. de cens. Eccl. Tab. 2. c. 16. Dicitur autem voluntarius, qui aut nominatim sub conditione aut generaliter edicto generali in ius citatus, per Iudicem non necessitatur venire in Iudicium, sed ipse voluntarie venit, forte pro suo, aut communi interese. Exemplum in Auth. Si omnes, C. si ve se ab her. abstin. vbi dicitur, Quod cum minor pete se restitui aduersus aditionem hereditatis, vocandi sunt omnes hereditates, vel specialiter, si sint certi, vel generaliter, si sunt incerti, vel pone exemplum in cap. veniens, 2. de testibus

12. Talis igitur Reus voluntarius scilicet, qui vel petit, & inliat, vt quis contra se agat, & actionem, & Iudicium iam ceptum, prosequatur, vel vbi ab alio excommunicatus ipse citatur, generaliter, aut specialiter, tacita conditione hac, expressave, Si sua vult auerit interesse, non est audiendus, ex communi DD. sententia, quod semper intellige, vt notat Marian. Socin. in d. cap. factis, num. 365. de sentent. excomm. opposita exceptione. Quia cum quis Reus voluntarius est, de suo commodum prius agit, argum. diffamari, C. de ingen. manumil. & Auth. Si omnes, C. si minor ab hereditate se abstineat, vbi autem de suo commodum agit, in iudicio esse non potest, nisi se defendat, argum. cap. intelleximus, de iudic. Excommunicatus conuenire posse dicitur, ne de sua malitia commodum reportet. Dicitur autem Reus necessarius, quando actio dirigatur contra eum, vel quando specialiter vocatur ad Iudicium, ut dicitur enim iudicium in iuratum, vt in inter stipulans, §. si Stichum, ff. de verb. oblig. & intelleximus, de iud. & contra hunc agere, & ipsum accusare, & denunciare, & denique contra eum inquirere possumus, vnde, & talis excommunicatus in ius vocatus, venire debet, alioquin de sua malitia commodum reportaret, contra cap. intelleximus, de iud. vbi Panorm. num. quarto, ait, excommunicatio permittendam communionem, quando cedit in suum odium, & qua prohibita reportaret commodum, & consequenter, ad ea que sibi obiecta sunt in iudicio respondere, & defendere se potest, cap. cum inter, & ibi DD. de excep. & in cap. dilecti filij, et cap. dilecti, & c. significauit, tit. eod. & DD. ibidem, & Marian. Socin. in c. factis, num. 361. de sent. excom. Vgol. Tab. 2. c. 16. §. 23. & 4. Quia excommunicatio a iure positio in iudicio est defensio autem sui a iure naturali procedit, Clem. Pastoralis, §. ceterum, de sent. & re iudic. & Panor. in c. dilecti filij, num. 14. de excep. Marian. Socin. in d. c. factis, num. 392. de sent. excom. & l. vi. ff. de iure natur. gent. vnde & Cic. l. 1. Offic. ait, Principio generi animantium omni est a natura tributum, vt se, vitam, corpusque teneant, & proinde nec per ius posituum nec per Principem tolli potest; Cui conseqens est, sic excommunicatum, & in ius vocatum, ad sui defensionem testes, & instrumenta producere posse. Ex quo enim defensio ei permittitur, & arma, quibus se tueatur, ipsi permittuntur, arg. c. praterea, de offic. deleg. Ob quam rationem in hoc casu omnes persone, que sunt necessariae ad Iudicium quales sunt Index, qui eius dicitur, p-

ſcribit, ſeu Notarius, qui Acta ſcribit; Nuncius, qui eum citat; Procurator, aut Advocatus, qui eum defendit, & Teſtes, qui in teſtimonium adducuntur, ad ipſius deſenſionem excommunicato communicare poſſunt, ſine peccato ex gloſ. in cap. intelleximus, in verbo, conueniri, de iud. per cap. ſi uere, de ſent. excom. & Marian. Socin. in cap. inter alia, nu. 103. de ſent. excom. & Vg. Tab. 2. c. 16. §. 3. nu. 5. & §. 5. ubi late, & eruditè tradit, poſſe Reum exceptionibus dilatorijs vi. tum contra Iudicem, vel eum reſuſcandò, ſi ſuſpectum habuerit, quo caſu, ſi coram Iudice Eccleſiaſtico agitur, probata ſuſpicionis cauſa; dabitur alius Iudex, ſi coram non Eccleſiaſtico adiunctus tribuetur, cap. ſi quis contra Clericum, de foro compet. & in ca. cum ſpeciali, de appell. & in Lapertiſſimi, & in Auct. Si uero contigerit, C. de iudic. vel forum eius declinandò; ſi ſuus Iudex non ſit. l. ſina. & ibi Bart. C. de excep. Panor. in c. inter monaſterium de ſent. & re iudic. vel ſi excommunicatus ſit, et excommunicacionem obiciendo, arg. c. 1. de excep. lib. 6. vel ſi ab excommunicato Actore impetratus ſit, Iudicem competentem eum non eſſe demonſtrando, argumen. cap. pia, de excep. lib. 6. tum etiam contra Actorem, obijciendo ei excoicationem, ſi forte ſit excommunicatus, arg. ca. exceptio, de excep. in antiq. & c. pia, tit. eod. lib. 6. Tum etiam, contra procuratorem, obijciendo ei, quod quod procurator non ſit, arg. cap. 3. & capit. mandatum, de procur. aut quod de mandato non conſtat, quod fieri debet. l. 1. & ibi Barth. & DD. de procur. Panor. in ca. 4. tit. eod. & in cap. coram, de offic. iud. deleg. aut quod modo excommunicatus ſit, quæ exceptio ſemper fieri potest argument. capit. poſt ceſſionem, iuncto cap. pia, de excep. lib. 6. & Panor. in cap. in noſtra, numer. 9. de procur. & in cap. Quoniam, de probat. num. 37. & Franciſc. in ca. 1. de Reſcript. lib. 6. Tum etiam, contra teſtes, obijciendo eis quod excommunicati ſint, argumen. capit. ueniens, 2. & ibi gloſ. & Panor. de teſtib. & cap. decernimus, ubi gloſ. de ſentent. excom. in lib. 6. iuncto cap. 1. de excep. lib. 6. & ut ait Marian. Socin. in cap. factis, num. 363. de ſentent. excom. in ſententia, quæ cumque dilatoria exceptione contra quos ſequitur, ut potest, ſiue illa competat ratione temporis ſententiæ, vel loci incongrua, vel Reſcripti ſurreptiui, vel inepi libelli, & denique quæcunque alia exceptione, quæ tendit ad ſuam deſenſionem, non ad impugnationem, ut dicit gloſ. in d. ca. cum inter, de excep. quam ibi DD. communiter ſequuntur. Vnde & a ſententia contra ſe lata Reus excommunicatus appellare potest, ut habetur c. cum inter, & ibi Panor. num. 1. §. de excep. & Marian. Socin. in c. factis, nu. 358. verſ. Dubitatur ſeptimo, de ſent. excom. Ratio eſt, quia appellatio eſt quedam deſenſio inſtituta ad remouendum grauamen, ut in c. ſuſceptum, de appella. & per talem ſententiam contra ſe latam, grauatur, niſi appellat, cum poſt decem dies audiri non poſſit, arg. cap. ad conſultationem, de ſentent. & re iudic. excommunicato autem, ut diximus, omnis deſenſio permittitur, d. capit. cum inter, de excep. Immo uero, ſi contra excommunicatum Actorem lata ſit ſententia, licet illi eſt appellare, ex gloſ. in cap. ſignificauit, in uerbò, Deſenſio, & ibidem Innocent. verſic. Et ita ex hoc, & Panor. in ca. num. 1. 3. ubi late eſt commentum, de excep. Marian. Socin. in cap. factis, num. 345. de ſentent. excom. citans Ioan. Calderin. in d. capit. ſignificauit, & idem Panor. in c. de excep. & Vg. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. c. 13. §. 1. num. 8. colligitur ex d. ca. ſignificauit, ubi Papa Iudicem reprehendit, qui Capitulum Tornacenſe, quod ibi Actor erat, ab appellatione reiecerat. Cuius Actor excommunicatus, licet ad agendo repellatur, eo quod agendo alios oppugnat, quod illi, quæ in d. excom. municatus eſt, prohibetur, appellare tamen poſſit a ſententia contra ſe lata, & appellationem proſequi, ſi antequam appellationem proſequitur, petat ſe abſolui ab excommunicatione, ſi enim hoc non petat, repellatur a proſequendo tanquam contentens excommunicationem, ex addit. ad Panor. in d. capit. cum inter, num. 1. §. in litera B. & Anton. in c. ab excommunicato, colum. 2. de Reſcript. Quia ſcilicet appellando ſe defendit, quæ deſenſio ipſi excommunicato permittitur, a fortiori Reo appellare licebit, cuius cauſa eſt fauorabilis, & faciunt quæ habentur in ca. cum contin-

gat. de offic. deleg. & cap. per tuas de ſent. excom. & conſe. quenter appellationem interpoſitam proſequi poterit, ut habetur in ca. ſignificauit, & capit. ſin. & ibi gloſ. in uerbò, Tempore impetrati Reſcripti, & DD. ibi, de except. & etiam literas impetrare poſteſt, quibus cauſa appellationis delegatur, ut habetur in d. capit. ſin. de excep. & c. 1. de reſcript. lib. 6. & ibi Philipp. Franc. Nam conſeſſo vno conſeſſa cenſetur omnia, ſine quibus illud excepti commode non poſteſt, arg. cap. prudentiam, & c. præterea, de offi. deleg. Et denique, hanc deſenſionem ſui Reus hic neceſſarius in ius uocatus, non ſolum ipſemet per ſe facere poterit, ut communiter tradunt Doctores in c. intelleximus, ubi gloſ. in uerbò, conueniri, & ibi Innoc. & Panor. num. 5. ubi ait, cum hæc opinio gloſæ tranſire non poſſit, Petr. Hoſtenſ. & alios Doctores communiter, præter Ioan. Cald. de Iudic. & idem Panor. in c. ſin. num. 3. de excep. Marian. Socin. in c. ſi quis, nu. 392. de ſent. excom. ſed etiam per procuratorem a ſe conſtitutum; immo uero nonnulli ut gloſ. in cap. paſtoralis, in uerbò, factum proponant, ſibi non contentans, de iudic. & Ioan. Cald. ut reſert Panor. ubi ſupra, & Dec. in c. intelleximus, num. 7. qui alios reſert, de iudic. & addit. ad Panor. in d. c. intelleximus, num. 5. in litera C. & addit. ad Panor. in cap. ſin. nu. 3. in litera B. de excep. & Vg. de cenſ. Eccleſ. Tab. 2. c. 19. §. 8. nu. 1. uolunt, Reum non poſſe per ſe agere, ſed cogendum eſſe ad procuratorem conſtituendum, dummodo non ita pauper ſit, ut procurator conſtituere non poſſit, aut ubi procurator non eſt, aut idoneus non reperitur; Ceterum mihi uerior uidetur, quæ & communior eſt ſententia, poſſe etiam per ſe cauſam ſuam defendere, ut late tradit & probat Panor. in cap. intelleximus, nu. 5. de iudic. ubi rationes Ioan. Calderini & aliorum reſellit.

De effectibus extraiudicialibus excommunicationis maioris. Cap. IX.

- 1 Excommunicatus denunciatus testamentum facere non potest, & quare.
- 2 Testamentum a denunciato factum, tam iure civili, quam canonico ualidum eſt.
- 3 Regulariter omnia agibilia intelliguntur permiſſa, niſi expreſſe prohibeantur.
- 4 Teſtandi actus contractus eſt, & magis priuilegiatus quæ quilibet alius actus contrahendi.
- 5 Minor libertatem inter uinos dare non poſteſt.
- 6 Hæretici, & eorum ſequaces, deſenſores, & receptatores, & rei legiſi maioris, inſeſt abiles ſunt.
- 7 Vſurary manifeſti, quando inſeſt abiles ſunt.
- 8 Cardinalium percuffio, & eos hoſtiliter inſeſtantes teſtamentum facere non poſſunt.
- 9 Excommunicatus denunciatus hæres inſeſt non poſteſt.
- 10 Excommunicatus denunciatus contrahere non quit.
- 11 Contractus ab excommunicato denunciato factus, non ſolum in fauorem alterius contrahentis non excommunicati, ſed etiam in ipſius excommunicati commodum ualeat.
- 12 Rege aliquid ſub pena prohibente, ualeat actus in contrarium factus, licet pena incurrat.
- 13 Contractus ab excommunicato, ut a priuato factus, ualeat, non autem ut a perſona publica celebratus, & quæ huius ratio ſit.
- 14 Excommunicatus ob hæreſim, & in ea per annum perſeuerans, ualide contrahere non poſteſt.
- 15 Matrimonium ab excommunicato contractum ualeat, licet contrahendo peccet.
- 16 Testamentum ab excommunicato factum, quare ualidum cenſendum.

17 Excommunicatus emere, vendere, locare, & alios similes actus valide facere potest.

18 Volunt ab excommunicato factum valet.

19 Professio ab excommunicato facta, an, & quando valida, vel inualida sit.

20 Iurans, aut promittens dare, aut soluere aliquid alicui intra certum tempus, an si is, cui promissio facta est, interim excommunicatus sit, non dando, aut non soluendo, fiat periturus.

21 Promittens aliquid sub iuramento, promissum excommunicato seruare non tenetur, & qua huius rei ratio sit.

Item effectus maioris excommunicationis extraiudiciales. Primus est, Quod Excommunicatus notorius, aut denunciatus, testamentum facere non potest, cum enim ad testamentum faciendum testes adhibendi sint, & excommunicato hominum communio interdicta sit, eos rogando, ipsique presentibus testamentum faciendo, peccat, de qua re nulla dubitatio esse poterit. Ceterum, an testamentum ab huiusmodi excommunicato factum, validum; necne sit, non parum inter se dissentiunt auctores; nam Hostien. in cap. pia, de except. lib. 6. & Joa. Monach. in cap. Quamquam, de iur. lib. 6. quos refert, & ex parte sequitur Glos. in glos. fin. d. cap. quodam, & in cap. Decernimus, in verbo, Et testificando, de sentent. excommunicat. lib. 6. & Goffred. vt refert Ioan. de Lignan. in d. cap. quamquam, & Albert. in 4. part. Stat. quest. 13. in cap. Item quere, colum. fin. & Anton. Gabr. lib. 4. communium opi. Concl. 1. existimant testamentum non valere, eo quod communione hominum separatus sit, argumen. e. penult. de sentent. excom. & cap. Engeltrudam. 3. q. 4. sed a communione hominum separato omne beneficium ex legibus descendens denegatur, vt in Authen. de privileg. dot. haeret. mulier. non praest. in §. antepenult. Et hanc etiam sententiam sequitur etiam Iacob. Bel. quem refert, & sequi videtur Spec. in tit. de instrum. ed. §. compendiose, vers. Quid de excommunicato.

Alii tamen omnes vetus affirmant, excommunicatum denunciatum regulariter testari posse, & ita factum, tam iure Quili, quam Canonico validum & ratum esse. Sic Innocent. in cap. cum voluntate, de sentent. excommunicat. Archid. in cap. pi. de except. lib. 6. Ioan. Andr. in cap. decernimus, de sentent. excom. lib. 6. licet aliter dixerit in glos. sua, sed illam reuocauit in Nouella, Feder. de Senis, col. 71. secundum aliquas impressiones, secundum alias vero consil. 72. incip. *Alia sunt verba quarumdam*. Et questio in quo consilio profertur, tria, Primo, numquid valeat testamentum scriptum per Notarium excommunicatum, & an faciat fidem. Tertio, qualiter quis dicatur publice excommunicatus. Idem Federic. consil. 143. vel secundum alias impress. 114. Quod incip. *Factum tale est*. Barr. in li. queramus, ff. de testam. ad finem, & alij ibidem, vbi Frac. colum. penult. dicit hanc esse communem sententiam. Bald. in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Panorm. in c. ad probandum, num. 9. de sent. & re iudic. & Felin. col. 2. & in e. cum voluntate, de sentent. excom. Zabari. in Clem. 1. de Except. Gemin. & Anchar. in d. c. decernimus, vbi hanc questionem disputant Marian. Socin. in c. sacris, num. 479. & 480. de sent. excom. vbi late rem hanc tractat, & argumenta in contrarium soluit. Matth. Neratius Repet. in rubr. de testam. num. 31. Franciscus Niconitius, rep. in d. Rubr. de testam. num. 270. Angelica, in verbo testamentum, §. 1. & Tabiena, verbo, Testamentum, vers. Primo, & in verbo, excom. 1. vers. de cinco quartas, Steph. Costa, in d. cap. decernimus, au. 1. & seq. de sent. excom. lib. 6. Couar. in tom. 1. p. 2. in Rubr. de testam. num. 18. vers. Porro illud est, vbi alios refert, Vgolin. de cent. Eccles. Tab. 2. q. 21. & est communis DD. opinio. Ratio esse potest, quia editum de testamento est prohibitorium, hoc est, nemo intelligitur prohibitus testari nisi aliquo iure expressè prohibeatur, per Regulam traditam in l. ab ea parte, ff. de probat. & li. queramus, ff. de testam. & §. fin. Instituit. Quibus non est permillum facere testamentum, & l. 2. C. de sacrosanct. Eccles. sed

excommunicatus non inuenitur generaliter prohibitus testari, & proinde regulariter testari poterit.

3 Quia regulariter omnia agibilia intelliguntur permilla, nisi expressè prohibeantur, vt in l. Nec non, §. quod eis, ff. quib. ex causis maiores praecipue, cum illa debeatur hominibus, quam vt defunctorum seruatur voluntates, vt in l. C. de sacrosanct. Eccles. & 13. quest. 2. ca. vltima voluntas defuncti modis omnibus conseruari debet, & Authen. de nupt. §. disponas, immo verò adeo volunt. iura voluntatem defuncti pro lege seruari, vt non seruantes, puniri velint, e. si heredes, de testam. & l. 1. q. 1. & ibi glos. in verbo, patris, cap. Syluester, & in Auth. de hered. & sal. §. si quis autem non implens, Nec valet quod responderet Vgolin. vbi supra, hoc excommunicato satis prohibetur esse, ex quo priuatus est hominum communione. Nam vt ipsemet respondet ad argumentum Host. vbi supra, quamuis in hoc casu, & ipsemet excommunicatus peccet in rogandis testibus, vt in testamento inter sint, & ipsemet testes similiter peccare conuincantur, dum testamento excommunicati denunciati presentes sint; non tamen inde concluditur, testamentum factum non valere nam & ille qui testamentum suum iuramento firmatum mutat sine causa, peccat, & tamē mutatio tenet, vt late traditur per Ioa. And. in Melcuria, Quod semel placuit, de Reg. iur. lib. 6. & Aclor. excommunicatus in Iudicio esse non potest, & tamen gesta ab eo valent, si non excipiatur contra eum, arg. e. pia, de except. lib. 6. Firmum igitur testamentum excommunicati denunciati, ceteri debet regulariter, ob rationem hanc quam auctores afferunt; Et etiam, quia vt diximus excommunicatus valide agit in iudicio, si non opponatur, vt est casus in d. c. pia etenim, in Iudicis dicitur quasi contrahi, l. 3. §. idem scribit, ff. de pecu.

4 Vnde, multo magis testari poterit, quia actus testandi non solum est quidam contractus, sed etiam longe magis privilegiatus, quam aliquis alius actus contrahendi. Reg. in testamētis, ff. de Reg. iur. & l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Cum ergo excommunicatus secundum communem, & veram opinionem, ca. si vere, vbi Innoc. & Marian. Socin. nu. 7. & in c. sacris, nu. 356. de sent. excom. valide contrahere possit, a fortiori, valide testari poterit, §. gl. 1. C. de lege Fusa Canin. toll. & Institut. ut, eod. maxime, cum facilius aliquid concedatur per viam vltima voluntatis, quod tamen inter viuos non conceditur.

5 Nam, Minor dare non potest libertatem inter viuos, & tamen in vltima voluntate dare potest, Instib. Qui manumittit, non poss. §. 1. Pro hoc denique facit, quia licet testamentum cum solennitatibus de iure postuero sit, vt tradit DD. in Rubr. de testam. vbi Ioan. And. Matth. Neratius, num. 2. & Franciscus Niconitius, nu. 323. & seq. Steph. Costa, in c. Decernimus, num. 13. de sentent. excom. lib. 6. testandi tamen voluntas de iure naturali est, quod quidem ius naturale non est prohibitum ipsi excommunicato, vt notatur per Canonitas, in c. pastoralis, & ibi glo. fin. de appell. regulariter ergo excommunicatus valide testari potest, & consequenter codicillos facere, & heredes instituere, & fideicommissa, & legata relinquere potest, & facta valent, vt laus Gemin. in c. decernimus, nu. 7. & Anchar. 5. de sent. excom. lib. 6. & Vgolin. Tabul. 2. ca. 2. & alij communiter tradunt.

6 Dixi regulariter excommunicatum testari posse; Nam sunt quosdam casus in iure expressi, quibus, ob eumdem enormitatem homines in testabiles efficiuntur ex quibus colligitur a contrariis alijs excommunicatis valide testamentum fieri posse. Haeretici enim, & eorum fautores, de heretico receptatores, si in excommunicatione per annum permanserint, in testabiles redduntur, cap. excommunicamus, 1. §. recedentes, de haeret. in aniq. & cap. cum secundum leges, eod. in l. 6. & est text. in Authen. credentis, C. de haeret. & etiam relictus Maritimus etiam principis secularis. Quisquis, C. ad legem, iul. maiest. in testabiles redduntur qui etiam accusari possunt post mortem, vt eorum memoria damnetur, & bona publicentur, cap. 2. de praescript. lib. 6. & Institut. de hered. que ab intesta, detet. & ita intelligitur d. §. fin. antepen. in Authen. de privileg. dot. haeret. mulier. nō praest. loquitur enim textus ille de heretico.

retico, & non simpliciter de excommunicato.

- 7 Sic etiam vstrarij manifesti ipso iure intestabiles sunt, nisi caueant iuxta formam traditam in c. Quonquam, de vstr. lib. 6. Socin. in Regul. 133. incip. Excommunicatus, nu. 2. March. Nerutus rep. in Rubr. de testam. num. 31. & Francisc. Niconius in rep. in Rubr. de testam. num. 273. Maran. Socin. in cap. sacris, nu. 279. de sentent. excommu. sic ar.
- 8 Sic etiam percussores Cardinalium, aut eos hostiliter in sectantes, efficiuntur intestabiles, vt habetur in cap. Felicis, in principio, de pœnis, lib. 6. qua tamen pœna non puniuntur percussores Episcoporum, Clem. 1. de pœnis; Ex quo manifestè colligitur, quod propter maiorem prerogatiuam hoc specialiter disponitur, vt percussores Cardinalium in testabiles sint, quod non disponitur in percussoribus aliorum Clericorum, aut Episcoporum. Et de testamentis hæc ar.
- 9 Hinc inferitur, excommunicatum denunciatum hæredem institui valide posse, cum multi sint, qui licet testamentum facere non possint, ex testamento tamen capere possunt, vt est videre in minori quatuordecim annis, qui testari non potest, si qua ætate, ff. de testam. & tamen capere potest ex testamento. Idem esset, si est illiusfamilias, quia non potest testamentum facere, & tamen hæres institui potest. Sic etiam furiosus, mente captus, murus, surdus, & similes, testari non possunt, & tamen tales (vt loquuntur) testamenti factionem passiuam habent, quia possunt heredes institui, & id ipsum constat in toto tit. Instit. Quibus non est permissum facere testam. & in l. si queamus, cum glo. iuncto §. testamenti autem factionem instituit, de hered. qualis, & differ. vbi multi testari actiue prohibentur, qui tamen testabiles passiuè sunt, hoc est, quamuis testamentum facere non possint, ex testamento nihilominus heredes in stirpi possunt. Exceptis igitur eis, qui ob criminis grauitatem intestabiles non solum actiue, sed etiam passiuè redduntur, vt qui Cardinales insequuntur, cap. felicis, de pœnis, l. 6. aut hæretici sunt, vel hæreticorum fautores, & defensores & in excommunicatione sic per annum permanserunt, vt habetur in c. excommunicatus, 1. §. credentes, de hæc. & in l. credentes, & l. Manicheos, C. de hereticis. Alij omnes etiam excommunicati, non solum post absolutioem vt putat Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 9. q. 17. sed etiam in excommunicatione manes heredes institui possunt, & institutio facta valebit; Quod idem dicendum est de succedente ab intestato, potest enim excommunicatus non solum succedere vt hæres ex testamento, sed etiam ex intestato & etiam legata ei relicta retinere, vt pluribus tradunt Summa Hostiensis, lib. 3. ut. de testam. §. Quis sit effectus, Federici, conf. 113. alijs 114. incip. Factum tale est Ioan. And. in c. Decernimus, & ibi Steph. Costa, nu. 15. & seq. de sent. excom. lib. 6. & ibid. Gemin. Marian. Socin. in cap. sacris, num. 484. Bald. in l. 1. nu. 17. C. de hered. instit. Vgol. Tab. 2. ca. 2. §. 1. Quicquid Ioan. Monach. & Steph. quos refert Marian. Socin. vbi supra, Angelica, in verb. Hæres, num. 24. & Summa Astensis, vbi supra, & aliquot alij Summistæ, sine textu aut ratione generaliter affirmant, excommunicatum nec actiue, nec passiuè testabilem esse, peccabil tamen excommunicatus hæreditatem adeundo, succur & possessionem accipiendo, quoties vitur communicatione hominum, quæ ei interdicta est.
- 10 Secundus est, Excommunicatus notorius, aut denunciatus contrahere non potest, quippe, quod in contrahendo communicatione hominum vitur arg. l. 1. §. de nuntiationis, ff. de pact. & Instit. in princ. de oblig. & ideo sic contrahendo peccat ipsemet excommunicatus, non solum si notorius Clerici percussor aut denunciatus sit, sed etiam si occultus sit, cum ipse semper alios vitare teneatur, & alij etiam cum ipso communicando peccant, si denunciatus, aut notorius fuerit, secus autem si occulte sit excommunicatioe aliqua innodatus, job Extratrag. Martini V. *Ad uita da scandala.*
- 11 Valebit nihilominus contractus ab excommunicato denuncia to factus, vt communiter tradunt DD. Innoc. in c. veritatis, & ibi Panorm. nu. 33. & seq. de dolo & contum. & idem Panorm. in c. ad probandum, num. 8. & ibi Felsn.

de sent. & re iudic. Ioan. And. in c. decernimus, de sentent. excom. lib. 6. Ioan. Calderin. in disputatione quæ incip. Excommunicatus maiori contraxit Feder. in cons. l. 7. alijs 72. incip. *Illam sicut vetus quærela*. Fran. & Gem. in cap. pia, de except. lib. 6. Marian. Socin. in c. sacris, nu. 455. & seq. de sent. excom. & Rebuff. reper. in c. postulatis, num. 15. de Cleric. excom. ministr. Ioan. de Selua, in tract. de benef. 3. par. q. 4. Alphosus a Castro, lib. 2. de potestate legis pœnalis, cap. 4. Conclu. 2. ad finem, Couar. in cap. alma mater, t. p. §. 1. nu. 9. de sent. excom. lib. 6. Vgol. de cens. Eccles. Tabul. 2. cap. 20. §. 1. qui omnes expresse affirmant, contractum ab huiusmodi excommunicato initium, non solum valere in fauorem alterius contraheatis non excommunicati (vt falsò existimant Hostie. in d. c. veritatis, de dolo & contuma. & in c. si vere, de sent. excom. Card. in cap. pia, de except. lib. 6. & in cap. Quonquam, de vstr. lib. 6. Archid. in c. 1. de iure patron. lib. 6. vt refert Ioan. And. in d. c. pia, in Nouella, & Vgol. & Lau. in 3. q. 9. in c. reuera. arg. cap. excommunicatos, 1. quæst. 3. & Tancred. & Barthol. Brixien. in quæstione Venerali, quæ incipit. Quidam cum esset excommunicatus, vt refert Marian. Socin. vbi supra, in d. ca. sacris, nu. 458.) sed etiam ad ipsius excommunicati contractus commo dum; ita, vt excommunicatus ex huiusmodi contractu, non solum efficacie obligetur alteri, vt voluerunt Hostiensis, & alij, sed etiam alium sibi efficaciter obliget; Et ratio est; quia omnes fere contractus sunt de iure gentium, & iure gentium inuenti, vt optime probat Panorm. in d. c. veritatis, nu. 3. prope finem, & colligitur ex §. ius autè gentium, Instit. de iure nat. gent. & ciuili, & in l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure; & non de iure Ecclesie, sed ista quæ sunt de iure gentium, non prohibentur etiam deportatis. l. Quidam, ff. de pœn. ergo multo minus debet prohiberi excommunicatis; cum longè deterioris conditionis sit deportatus, quam excommunicatus, iuxta notat in cap. pastoralis de appell. maxime cum excommunicatio loco medicinali feratur, ca. cum medicinalis, de sent. excom. lib. 6. & durum nimis esset, si tollere ea diceremus, quæ a iure naturali gentium dependent, & obligationem naturalem inficeret. Immo verò, si inuoluitur contractus ex parte excommunicati vt voluerunt Host. & alij, ex parte etiam non excommunicati inuoluitur debet; cum contractus eludicare non debeant, & emens, & vendens, locans, & conducens, & similes contractus, sint contractus, & correlatiuorum idem sit iudicium, vt in l. finalis, C. de iudic. Cum igitur contractus proprie & directe ad Ecclesie communionem non pertineant, nec de iure Ecclesie (si quidem si de iure, & communionem Ecclesie essent, qui Christiani, & fideles non sunt, verè non contraherent) sint, sed de iure gentium, per excommunicationem Ecclesie contractus non tollit. Quamuis igitur Ecclesie communicatio cum excommunicatis prohibeat, & excommunicati denunciati contrahendo peccent, & qui cum eis contrahunt in excommunicationem minorem incidunt, peccentque, arg. c. illud, de Cler. excommu. ministr. & c. 2. de except. & capit. aut cum tribus seq. l. q. 3. actus tamen remanet validus. Cum enim Lex aliquid sub pœna prohibet; valet actus, licet pœna incurratur, vt notatur per Cyn. & alios, in l. Non dubium, & ibi Bart. C. de legib. Panorm. in c. 2. Notabil. de testibus. Quæ omnia exinde confirmari possunt, quia vt superius expositum est, iudicium agitur cum excommunicato quantumcunque notorio, valet, antequam repellatur ab agendo, arg. c. pia, de except. lib. 6. At verò in iudicio quasi contrahimus, l. 3. ff. de pecc. Vnde, & contractus in eius fauorè agitatus valet, licet repelli possit agendo, donec fuerit absolutus; & valeret iudicium super tali contractu, si non repellèretur ab agendo, vt ex d. c. pia, constat. Immo verò ratio Hostiensis contra se militat; siquidem ipse valet contractum ex parte excommunicati tenere, non autem ex parte excommunicati; quia hic contrahendo, & ingerendo se Communioni, facit contra Canonis dispositionem, vt in c. cum desideres, de sent. excom. & c. illud, de Cler. excom. ministr. Quare conueniens est, vt nec per Canonem sibi subueniatur, arg. Regu. iur. lib. 6. & in c. vides, dist. 10. & l. Non dubium. Quæ ratio contra ipsum militat; siquidem prohibito communionis vt plurimum dirigi-

- igitur in nō excommunicatum, vt communionem excommunicati deuitet, l. 1. q. 3. cap. excommunicatos, & c. cū excommunicato, de sent. excom. ca. Nuper. Cum igitur ipse principaliter contra Legem faciat, videretur potius nō valere contractus in fauorem non excommunicati, cuius contrarium Hostiensis affirmat.
- 13 Regulariter igitur contractus cum excommunicato, vt a priuato, & proprio nomine eius contractus, valet; secus autē si illum vt persona publica, & ratione publici officij celebraret, quia tunc non videtur valere, arg. c. veritatis, in fine, de dolo, & contumac. Gabr. 4. d. 18. q. 2. art. 3. Marian. Socin. in c. sacris, n. 467. de sent. excom. saltem in preiudicium Ecclesie, vel similis persone, puta, alienādo, vel familia peragendo; nam ex quo Prælatus est excommunicatus, saltem quoad alienationem videtur eidem interdicta administratio rerum Ecclesiasticarum, vt docet Ioan. Andr. in c. pia, de except. lib. 6. Et idem dicendum videtur in alienatione pupilli, vel minoris, quam faciunt Curatores, Tutores, & similes.
- 14 Dixi regulariter valere contractus ab excommunicato celebratos, siquidem, qui excommunicatus esset ob crimen hæresis, in eaque per annum perseveraret, inhabilis ad contrahendum esse videtur, cum bonis ipso priuatus sit, cap. cum secundum leges, de hæret. lib. 7. & cōtrahere prohibitus arg. c. excommunicamus, l. 8. c. edentes, iuncta glos. in verbo, sit etiam intestabilis, de hæret. in antiq. Id quod etiam Marian. Socin. in d. c. sacris, num. 470. de sent. excom. non omnino improbabiler sentit de cur. sacris, & piratis, capientibus & spoliatis trāseuntes ad liberandam terram Sanctā, & ab illa redeuntes per viam, cum fauoribus, & adiutoribus suis, qui sunt excommunicati; Nam cum ius expressē prohibeat, cum talibus aliquē venditionis contractum exercere, vt est text. in c. ad liberandum, de iudic. merito contractus venditionis cum excommunicatis propter talem causam celebratus non videtur valere, arg. l. cum lex, ff. de fideiuss. sicut nec valet contractus quo quis obligaretur ad communicandum cū excommunicato, eo quod huic communioni, quæ est in substantia contractus ius expressē resistit, ar. d. l. cum lex, & latius tradit Marian. Socin. sen. in cap. sacris, nu. 469. de sent. excom.
- 15 Hinc præfati DD. inferunt, Quod licet excommunicatus matrimonium contrahere non possit, & contrahendo peccet, contractum tamen per eum tenet tanquā contractus de iure gentium, & a solo partium consensu dependens, vt colligitur ex c. significasti, de eo qui dux. in matrim. quam poll. per adult. Panorm. in c. veritatis, num. 35. in fine, Felin. in Rubr. de sponsal. num. 8. in 12. priuilegio Marian. Socin. in c. sacris, num. 460. & num. 461. de sent. excom. Petr. Rebuff. repet. in cap. postulatis, num. 18. de Cler. excom. ministr. Cou. in c. alma mater, l. par. §. 1. num. 9. de sent. excom. lib. 6. Vgol. de cens. Eccle. Tab. 2. cap. 1. §. 1. circa medium, & S. Ant. 3. par. tit. 24. cap. 76. vers. Decimoquarto, Tabiena, verbo excom. l. ver. Decimo sexto, qui duo vltimi, S. Anton. & Tabiena dicunt, quod talis reddere debitum etiam debet, nec peccare mortaliter si exigat.
- 16 Eadem ratione testamenti factio, quæ ab excommunicato fit, valida censeri debet, vt superius exposuimus; cū hæc ad Ecclesie communionem proprie non spectet, sed de iure gentium sit, vt de comuni sententia testatur Iason in repet. l. cunctos populos, nu. 89. C. de summ. Trinit. & Anton. de Butt. & Sicul. in rubr. de testam.
- 17 Hæc etiam ratione Inno. in c. veritatis, quem Panorm. & alij sequuntur de dolo & contumac. ductus, affirmat excommunicatum posse vendere, emere, locare, & similes contractus valde facere, arg. c. Quoniam multos, l. 1. q. 2. c. si vero, de sen. ex c. & donatio per excommunicatum facta, valet, arg. c. inter dilectos, de donat. & Ioan. de Selua tract. de beneficio, in 3. par. q. 4. hac ratione motus, doceat finita excommunicatione posse quem agere pro cōtractibus inuis tempore excommunicationis, & facit ca. felix, vers. cum autem fuerit, de pœnis, lib. 6. secundum Felin. in c. si vere, colu. 2. de sent. excom.
- 18 Pari ratione, votum ab excommunicato factum valet; cū

votum contractus quidā sit, quo quis Deo obligatur, arg. eorū quæ docet Panor. in c. literarum, de voto, quæ refert Nau. in Man. c. 12. nu. 24. Immo etiam licet votum se lenne (quod vel ordinis facti susceptione, vel professione alicuius Religionis per sedem Apostolicā approbata sit, cap. unico, de voto lib. 6.) excommunicatus facere non debeat, factum tamen tenet, & ordinem suscipit, & professio valet, ex Inno. & Panor. in c. cum illorum, nu. 4. & Felin. nu. 5. & Matian. Soc. nu. 15. de sent. excom. & idem Panor. in c. veritatis, nu. 33. in fin. de dolo & contumac. & idem Mar. Socin. in c. sacris, nu. 18. & nu. 461. de sent. excom. Archid. in c. excommunicatos, l. 1. q. Gemin. in c. Decernimus, nu. 7. & Ancha. ibid. nu. 7. & Ancha. ibid. nu. 7. de sent. excom. lib. 6. Petr. Rebuff. repet. in c. postulatis, num. 16. de Cler. excom. ministr. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 76. vers. primo, Tabiena, verbo, excom. l. ver. Nonno. Coua. in c. alma mater, l. par. §. 1. nu. 9. de sent. excom. lib. 6. Vgol. de cens. Eccle. Tab. 2. c. 20. Hentiq. lib. 13. de excom. ca. 7. §. 7. Ratio est; quia obligatio, & contractus, quo homo se tradit Deo, & prælati religionis. Et hoc procedit etiam si recipiens, quam receptus notitiam excommunicationis habeat; professio enim in hoc casu valet, quamuis recipientis peccati, si notitiam excommunicationis habeat, ex Archid. l. 2. q. 3. c. Monasterijs, & Raym. in Sum. quem refert, & sequitur Marian. Socin. in c. sacris, nu. 122. de sent. excom. Et idem tenet Hent. Bohic. in c. cum illorum, de sent. excom. si vero inscius excommunicationis fuerit, nō peccat. Ad hoc tamen cum Gasparo Calderino, in cons. 4. sub. n. de Rescript. quem referunt & sequuntur Gemin. in c. 1. n. 18. de Rescript. lib. 6. Felin. in c. cum illorum, nu. 5. de sen. excom. & Mar. Soc. in d. ca. sacris, nu. 174. de sent. excom. Rebuff. repet. in c. postulatis, nu. 17. de Cler. excom. ministr. Vgol. ybi supra, nu. 5. Hoc quod diximus professionem ab excommunicato factam validam esse, procedere solum, quando recipitur via, & auctoritate ordinaria; secus autem si per viam Rescripti; quia cum Rescriptum nō valeat per excommunicatum impetratum, cap. 1. de Rescript. lib. 6. ita nec valebit professio ratione illius Rescripti facta. Fateatur tamen Calderinus quod professio per talem emissā licet nō obliget illi Monasterio in specie, obligare tamen in genere; quia quantum in se fuit, potuit se obligare Religioni in genere, etiam nullo recipiente professionem, iuxta notata per Inno. in c. portectum, de Regular. & Dom. in c. 1. de Rescript. lib. 6. & glos. in c. Non solum, in verbo vestro ordinis, & ibi Arch. de Reg. lib. 6. & idem Calder. in consil. 23. & 27. de Regul. Angelica, in verbo Religiosus, n. 15. & 35. & Syluest. verbo Religio, 3. q. 5. Nauar. in comment. 2. de Regular. super. c. Non dicatis, l. 2. q. 1. nu. 536. & tom. 1. cons. consil. 36. nu. 2. de Regul. de qua re latius in materia de voto agendum est.

20 Hinc colligitur, quid respondendum sit ad dubium illud, quo queritur, An qui iurauit, aut promisit dare, vel solvere alicui centum intra talem terminum interitum verò is cui promisit in excommunicationem incidit, teneatur nec ne, sub pœna per iurij, promissum, seu iuramentum implere, eodem in excommunicatione manente? In qua re glo. in c. Nos Sanctorum, in verbo constricti sunt, l. 1. q. 6. quamuis putet non posse solui eidem, subdit tamen, aut pecuniam illam in eadem sacram deponendam esse, aut quod verius credit, quod licet excommunicatus ius petendi non habeat tamē obligatus debet ei solvere arg. c. 1. & c. debitores, de iureiur. & eandem etiam opinionem sequitur Inno. in c. veritatis, nu. 3. de dolo & contumac. & Vgol. in d. ca. Nos Sanctorum, & Ioan. Andr. in c. inter alia, de sent. excom. & Raym. in summa, tit. de excom. vers. 29. & Philipp. Franc. in c. 1. de except. lib. 6. & Syluest. in verbo, excom. 5. nu. 2.

ADDITIO.

Adde. Et quod duplex mortale peccatum admittat excommunicatus, contrahens matrimonium; & quale peccatum sit, quando ambo contrahentes sunt excommunicati; vide late per Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disput. 9. a nu. 7. ad num. 11.

nu. 2. Summa Aſenſ. 2. p. lib. 7. tit. 11. art. 3. q. 5. Ceterum alij vt Hoſt. in Sum. lib. 5. tit. de ſent. exc. nu. 16. verſ. Quid ſi teneor. Pan. in c. veritatis. nu. 39. de dolo & contumac. Barth. Brixiens. quem refert Pan. vbi ſupra. Mariā. Soc. in c. inter alia. nu. 93. de ſent. excom. Angelica. in verbo exc. 7. nu. 12. & ipſamet gl. in c. fin. in verbo. alioquo pacto. de hæret. Medina. C. de reſtit. q. 3. cauſa 9. verſ. ſi autem creditor. Vgol. Tab. 2. cap. 20. §. 2. n. 2. docent. excommunicato non eſſe ſoluendum in hoc caſu. Et quidem aut promiſſio hæc facta fuit excommunicato durate excommunicatione. aut aute excommunicationem. ſed tempore ſolutionis ſuperuenit excommunicatio. in primo caſu. licet dubium ex eo poſſit eſſe. quod teneatur ſoluere. eo quod promiſſus videtur ſe obligaffe. & intent ionem ſoluendi habuiſſe etiam pro tempore excommunicationis. tamen verius. & probabilius exiſtimo cum Pan. vbi ſupra. non teneri. nec poſſe eo tempore ſoluere. Quia obligaret ſe ad peccatum ſcilicet ad communionem a iure prohibitam. non enim potuit ſe per iuramentum obligare contra iuris diſpoſitionem. vt in c. Quanto. de iureiur. Quare tale iuramentum fuit temerarium. & ideo non ſeruandum. Vnde Canon *In malis promiſſis reſcindo fidem. in turpi vero muta propoſitum. quod incaute voſiſti. ne facias. impropia eſt promiſſio. qua ſcelere adimpletur. 22. q. 4. c. In malis promiſſis.* In ſecundo caſu. multo minus obligatur promiſſionem adimplere. ſcilicet excommunicatio poſt promiſſionem ſuperuenit. nec propterea periurus erit promittens. aut iurans. Quia vt ait gloſ. in c. fin. in verbo aliquo pacto. de hæret. & eadē gloſ. in c. Nos Sanctorum. in verbo conſtricti ſunt. 1. q. 6. & in c. Ne quis. in verbo. furens. 2. q. 2. ſemper intelligitur iuraſſe ſub hac conditione. ſi res in eodē ſtatu permanet. vt ff. de ſolut. l. cum quis. & cap. Quemadmodum. de iureiur. & ſi is. cui promiſero talis ſit. & permanſerit. cui communicare liceat. & quia in omni iuramento. & promiſſione ſubintelligitur excepta ſuperioris. & Legis auctoritas. arg. l. fin. & ibi DD. ff. Qui fatiſdare cogantur. Vetat autem Lex. ne quis cum excommunicato denunciato communicet. vt habetur c. ſicut Apoſtoli cum tribus ſeq. 1. q. 3. vnde ſicut furioſo effecto gladium reſtituere non teneor. cui ſano promiſi me illum. redditurum. 22. q. 2. cap. Ne quis ita. nec poſtea excommunicato. Et facit c. Quem admodum. de iureiur. cum ſimilibus. & ſibi imputet ſic excommunicatus. quia ipſe ſua culpa ſe talem reddidit. vt licite promiſſum ſoluere non poſſim. Et hoc quod diximus. locum etiam habet. etiam ſi Iudex ſub pœna excommunicationis iure ipſo iuſſiſſet. vt intra talem diem ſoluere. cum Iudex contra Canones hoc præcipere non poſſit vt ſcilicet excommunicatus non vitetur. arg. cap. 1. de conſtit. iuncto ca. cum deſideres. de ſent. excom. Quamuis in hoc caſu. ad eundem ſit Iudex. & certior de creditoris excommunicatione faciendus. ne alioquin tanquam contumax in excommunicationem latam incidere præſumatur.

21 *Verior igitur mihi hæc opinio viſa eſt. quod in caſibus iſtis non teneatur quis quod promiſerit ſub iuramento taliter excommunicato ſoluere. tum quia communicare cū excommunicato non licet. tum quia vt ait Hoſtienſis. opinio hæc magis tendit in fauorem fidei. & cenſuræ Eccleſiaſticae. tum etiam in fauorem animarum ipſorum excommunicatorum. & in odium peccatorū ſuorum. hæc enim ratione excommunicati ipſi citius a contumacia reſpiſcent. & abſolutionem procurabūt. vt quod ſibi debitum eſt. recuperare poſſint. & alij etiam non excommunicati videntes quod debita ſua non recuperabunt. ſi excommunicentur. ſibi ipſis magis cauebūt. ne aliquid faciant ob quod excommunicationem incurrant. Et de contractib. hæc ſint ſatis.*

De quibusdam alijs effectibus excommunicationis maioris. Cap. X.

SVMMARIUM.

- 1 *Conuentus de crimine criminaliter. aut ciuilitate. & ob contumaciam ea de cauſa excommunicatus. in qua per annum perſeuerans nocens cenſetur.*
- 2 *In excommunicatione manens per annum. beneficijs Eccleſiaſticis obtentis. an. & quando priuandus.*

- 3 *Manens excommunicatus per annum ob contumaciam in cauſa ciuili nõ eſt priuatus. aut priuandus beneficijs*
- 4 *Excommunicatus pro contumacia ſuper crimine hæreſis. perſeuerans per annum. beneficijs ipſo iure priuatur.*
- 5 *Annus. in quo perſeuerare dicitur. debet eſſe completus.*
- 6 *Perſeuerantia in excommunicatione per annum. non ſufficit. niſi in ea per annum animo pertinaci ſtet.*
- 7 *Post annum completum. vt beneficijs priuetur neceſſaria eſt ſententia declaratoria.*
- 8 *Permanens in excommunicatione per annum. quã incurrit ratione contumacia ſuper crimine homicidij eſt poſt annum habetatur pro conſeſſo. non eſt tamen beneficio priuatus. ſed per ſententiam priuandus.*
- 9 *Perſeuerans in excommunicatione per annum incurſa ob contumaciam leuis criminis. habetatur pro conſeſſo. ſed non priuatur beneficio*
- 10 *Excommunicatus quacunquẽ de cauſa criminali. vel ciuili. & in ea pertinaciter per annum perſeuerans. nec ab ſolutionem procurans. præſumitur ſuſpectus de hæreſi.*
- 11 *Suſpectus de hæreſi. ob quamcunquẽ cauſam. & vt ſe ſuſpectus de hæreſi. citatus. & vocatus ab Inquiſitoribus venire contemnens. an. & quando vt hæreticus damnandus.*
- 12 *Excommunicatus. vt penas præſatas incurrat. requiritur quod fuerit nominatim excommunicatus. & declaratus.*
- 13 *Citatus. ſi ob iuſta impedimenta. reſponſurus nõ veniat. non tanquam hæreticus. aut de hæreſi ſuſpectus. conuictandus erit dummodo procuratorem conſtituat.*
- 14 *Excommunicato denunciato Rege. ſubditi a iuramento fidelitatis illi præſtito liberantur. donec abſoluantur.*
- 15 *Excommunicatus an priuilegijs ſibi conceſſis priuatus ſit.*
- 16 *Excommunicatus clericus. priuilegio Canonis non priuatur.*
- 17 *Clericus coniugatus excommunicatus. utroque priuilegio. ſcilicet. Canonis. & fori gaudet.*
- 18 *Clericus excommunicatus ſolum coram Iudice Eccleſiaſtico conueniri poteſt.*
- 19 *Excommunicatus loci immunitatem non amittit. vnde ad Eccleſiam fugiens. inde extrahi non poteſt.*

20 **T**ertius etiam effectus excommunicationis maioris hic annuerati ſolet. Quod conuentus de crimine ſue ciuilitate ſue criminaliter. & ob contumaciam ea de cauſa excõicatus. & in eadē excommunicatione per annum perſeuerans. conuictus cenſetur de eo crimine. de quo accuſatus fuit. vt colligitur ex c. Rufus. 1. q. 3. vbi habetur excommunicatus ob crimen. intra annum excommunicationis innocentia ſuam offendere debere. alioquin tanquam conuictus de crimine cenſendi erunt. Dicitur. n. *Si vera intra annum cauſam ſuam purgare contempſerint. nulla eorum vox poſtea penitus audiat.* Loquitur autem hoc cap. Rufus. vt ibi notat gloſ. in verb. Rufus in fine. de negotio criminali tantum. & in c. Quicumque 1. q. 3. dicitur. *Quicumque intra anni ſpationem ciuilitate ſue publice cauſam ſuam coram ſuis excommunicatoribus non peregerint. ipſi ſibi autem audientia clauiſſe videantur.* & loquitur hoc c. vt reſtatut gl. in d. c. Rufus. in fine. & in hoc c. Quicumque in verbo. publice. tam de ciuili negotio. quam criminali. Ex quo igitur poſt annum in excõicatione manens. additi non poſſit. pro conuictus habetur. Et eadem gl. in c. cum contumacia in verbo Hæreticus. & ibi Philippus Franc. & Petr. Arch. de hæret. li. 6. & gl. in c. excõicamus. 1. §. Qui autē. in verbo. condēnentur. & ibi Pan. n. 7. de hæret. in antiq. & Spec. in tit. de accu. §. ſequitur. verſ. porro ſecūdm Canones. & Vgol. in d. c. Rufus. & Pan. in ca. 1. n. 24. de iudic. ait. ex eo quod c. Rufus. & c. Quicumque. 1. q. 3. dicunt. quod nulla vox eorum in Iudicijs penitus audiat. aperte inſinuat quod ſuper criminib. non ſunt audiendi. quaſi iuris interpretatione

ratione habeantur pro confessis, & in c. veritatis, nu. 27. vbi etiam refert 104. And. de dolo, & contumac. Mar. Soc. in c. per tuas, num. 30. de sent. exc. Arnaldus Albertinus repet. in Rubrica de heret. nu. 32. & Anton. Burgos, repet. in c. De Quidam deo, nu. 68. de iudic. Nau. in Man. ca. 27. nu. 23. vers. Decimus exco. Cou. in c. alma mater, 1. q. 7. num. 10. vers. conuentus, de sent. exc. lib. 6. Rebuff. repet. in c. postulasti, nu. 247. de Cler. excom. ministr. Hentij. lib. 13. de excom. c. 7. §. 5. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 14. §. 3. nu. 4. & Tabul. 1. c. 24. §. 3. Ratio est; quia ex quo iudicium subterfugit, presumitur nocens, & confiteri, quae presumptio augeatur, & vehemens efficitur, ex eo quod tantum temporis in excommunicatione perseverat, arg. c. cum contumacia, & ibi glos. in verbo, vehementem, de her. lib. 6.

Quartus est; Quod in excommunicatione manens per annum, secundum glos. in c. Rufus, & c. cum contumacia, vbi supra, & alios DD. quos infra referemus, beneficij Ecclesiasticis, quae habet, aut iure ipso priuatus est, aut saltem priuari potest. Quia vero DD. confusè nimis materiam hanc exposuisse videntur, & aliqui, vt Specul. vbi supra, solum ait non priuari posse beneficij suis; aliqui vero, vt Innoc. in c. cum bonae, num. 2. de erat. & qualit. & Archid. in d. c. Rufus, & Anton. de Butt. & Felin. ibi, num. 17. qui ait hanc esse communem sententiam, Marian. Soc. in c. per tuas, nu. 28. de sentent. excommunic. volunt ipso iure priuatum esse beneficij suis. Alij vero solum priuari putant beneficij, quando esset excommunicatus pro causa criminali, secus autem, si pro civili excommunicatus fuisset, in eaque per annum permiserit, vt Steph. Costa in c. cum medicinalis, nu. 9. de sent. exc. lib. 6. Angelica, in verbo, excom. vlt. nu. 17. Tabiena, verbo, excom. 1. vers. octavo, in fine, & fauer Nau. in M. in c. 27. nu. 23. vers. Decimus sexto, ideo claritatis causa, quid probabiliter in hac re dici possit, sequētib; propositionibus breuiter exponam;

Prima est; Perseuerans in excommunicatione per annum, lata ratione contumaciae incurse pro causa civili, vt potest, pro debito, non est post annum ipso iure beneficij priuatus, nec priuatus. Fauer glos. in c. contingit, in verbo, Non potest, de dolo, & contumac. Angelica, & Tabiena, & Steph. Costa, vbi supra, Rebuff. expr. esse, repet. in cap. postulasti, nu. 242. de Cler. excom. ministr. Vgol. Tab. 1. c. 14. §. 3. nu. 5. vers. Ego in hac. Et facit c. cum bonae, de erat. & qualit. vbi perseuerans in suspensione per triennium, non est priuatus beneficio, sed solum mandatur, vt priuetur; & proinde idem de excommunicatione dicendum erit. Et facit cap. Quoniam in fine, vt lite non contestat. & fauer Nadar. vbi supra. Ratio est; quia non est quis priuatus, nisi in casibus a iure expressis; glos. in c. fin. in verbo, ex vi iuris patronatus, de iure patron. At vero casus hic nullibi reperitur expressus, nam dicit c. Rufus, & c. Quicumque, 1. q. 3. non id dicitur, vt rectè notat Pan. in c. 1. nu. 24. de iud. etenim capita illa nullam faciunt de beneficij mentionem, sed solum vt post annum non audiantur in causa pro qua conuenti erant; Vnde Rebuff. vbi supra, nu. 243. hanc practicam esse ait, in tali casu, quod vbi per annum in excommunicatione permanserit, impetrari debeant literae a Cancellaria, ratione quarum compellatur ad solvendum instante Episcopo seu eius promotore, vel procuratore, si bona habuerit; si non habuerit, praestare debet cautionem saltem iuratoriā de soluedo, cum venerit ad pinguiorem fortunam, arg. c. Joardus, de solution. vel vt alij volunt, postquam per annum in excommunicatione permanserit, citari debet instante procuratore Episcopi, reponitur super articulis, & negotio fidei, & si non compareret, & excommunicatus pro huiusmodi causa perseveraret per annum, post annum priuatus esset beneficij. Aufser. in Decis. cap. Tholof. q. 365. Henric. Bois, in c. excommunicamus, §. qui autem, de heret. Fel. in ca. Apostolica, col. 2. de except. vbi ait, talem merito suspectum esse de heret. postquam ita in duratus permanet, vt infra dicemus.

Secundus est; Excommunicatus pro contumacia super crimine heresis, vel alio, ipso iure priuatus, perseverans per annum in excommunicatione, est ipso iure beneficij priuatus; sic Pan. in c. 1. nu. 25. de iudic. Petr. Anch. in con-

sil. 293. Felin. ca. 2. col. 4. de Rescript. Card. in cap. perpendimus, nu. 26. vers. Quapropter, de sent. exc. Marian. Socin. in c. per tuas, num. 30. de sent. exc. & in cap. postulasti, num. 12. & ibi Rebuff. num. 247. de Cler. excom. ministr. Couar. in c. alma mater, 1. par. §. 7. nu. 10. vers. primum hinc apparet, de sent. exc. lib. 6. Vgol. vbi supra, Tab. 1. cap. 14. §. 3. num. 5. vers. excipiat tamen, Et facit c. Rufus, & c. Quicumque, 1. q. 3. & c. excommunicamus, 1. §. Qui autem, de heret. in antiq. & cap. cum contumacia, tit. eod. lib. 6. Ratio est; quia vt diximus, post annum habetur pro conuicto de crimine, & ita ex eo, quod ob crimen si probatum fuisset, beneficio foret priuatus, ipso iure, tanquam de crimine conuictus, post annum in excommunicatione permansens beneficio absque alia sententia priuatus est.

Vbi aduertendum est, requiri vt annus completus sit, vt colligitur ex c. cum contumacia, de heret. lib. 6. ponderando dictionem *ex anno* quae lapsum terminum designat, iuxta ea quae not. gl. in c. cupientes, §. ceterum, in verbo, ex tuac, de elect. lib. 6. & Clem. 1. in verbo, ex tuac, de iure patron. & l. 4. in fine, ff. de cond. & demonstrat. & praeterea etiam requiritur, vt in ea per annum conuenerit; si enim in excommunicatione steterit per sex menses semel, & postea fuerit absolutus, si postea iterum excommunicetur, & resideat per octo menses, non continuabitur tempus sex mensium elapsum ante, ad hoc, vt censetur remansisse per annum; vt in simili dicit Bart. per illum text. in l. finali, §. quoties, in verbo, anno continuo, ff. de public. & rectigal. Alexand. volum. quinto, consil. 34. incip. Visis, & ponderatis, Petr. Anchor. in cap. 1. de Regular. lib. 6. & ibi Philip. Franc. & Panor. in c. ad Apostolicam, nu. 9. de Regular. Joa. de Lignan. in Clem. Eos, de Regular. Rebuff. repet. in c. postulasti, nu. 235. de Cleric. excom. ministr. Nau. tom. 1. conf. consil. 34. nu. 2. & consil. 36. nu. 1. & consil. 37. nu. 2. de Regul. qui dicunt, quod si quis ingressus Religionem, stetit sex menses, & postea est egressus, & iterum est Religionem ingressus, & remansit in ea alios totos sex menses, tamen non censetur fecisse professionem integram; quia illud duplex Semestre non coniungitur, vt annum integrum efficiat; & ita in sacro Penitentiariae Praetorio iudicatum fuisse. Nauar. in d. consil. 37. testatur, Quicquid falso contrarium teneant glos. in Regula. Eum qui certus est, de reg. iur. lib. 6. Specul. in titulo, de statu mona. §. 1. versic. 38. Barthol. Buxiens. in quest. suis, in quest. ion. quae incip. Aliquis intravit Monasterium. est Venerabilis 68. & Alex. sibi contrarius, volum. 4. consil. 54. Viso puncto, eolum. vltima.

Deinde non satis est vt per annum continuum permanserit in excommunicatione, nisi steterit in ea per annum animo pertinaci, vt habetur in d. c. cum contumacia, de heret. lib. 6. & ita qui intra annum instaret pro habenda absolutioe, & vel malitia Episcopi excommunicantis, aut partis appellantis, & tergiversantis, absolutioe intra annum non abstineret, non haberet locum poena hęc priuationis, nec aliqua alia, iuxta not. in c. pastoralis, §. verum, de appellat. & gl. in c. vnico, in verbo, in mora, ne se de vac. lib. 6. & Philipp. Franc. in d. c. cum contumacia, Rebuff. repet. in c. postulasti, nu. 256. & 258. de Cler. excom. ministr. Vgol. Tab. 1. c. 14. §. 3. nu. 5. sicut etiam si eam excommunicationem ignorauerit, cum non sit in pertinacia puniretur illa poena.

Requiritur etiam post annum sententia declaratoria, arg. not. per Bart. in leius qui, ff. de iure fisci, per text. in c. cum secundum leges, de heret. lib. 6. & Felin. in c. Rodolphus, de Rescript. vers. sed declaratoria, & in c. cum non ab homine, eolum. 4. de iudic. ante tamen declarationem poterit beneficium impetrari, sicut dicitur de Symonia, & Heresi in c. 2. de Rescript. Et facit quod not. glos. in ca. commissa, in verbo, iusto impedimento, de elect. lib. 6. & ita seruatur ex consuetudine, & Curia Romana seruatur, vt testatur Petr. Rebuff. vbi supra, num. 259. de Cler. excom. ministr. Quod si alteri collatum fuerit, aut alius beneficium illud impetrauerit ante sententiam declarationis, non poterit alter etiam post annum, probata sua innocentia, ad illud restitui, in prauiudicium eius qui illud impetrauerit.

8 **Tertia eſt,** Perſeuerans in excommunicatione per annum, quam incurrit ratione contumacia ſuper crimine priuante beneficio per ſententiam, ſi poteſt per homicidii, non eſt poſt annum beneficio priuatus, ſed habetur pro conuicto, vel confefſo, & venit priuandus per ſententiam. **Hec Concluſio** colligitur ex gloſ. in c. Rurſus, 11. quaſt. 3. Imola, in cap. Querenti, col. 2. de offic. deleg. Marian. Socin. in c. per tuas, num. 30. de ſent. excommuni. Rebuff. in c. poſtulaſtis, num. 260. de Cleric. excommun. miniſtr. Cou. in cap. Alma mater, 1. par. ſ. 5. num. 10. verſ. Tertio, ſi quis, de ſentent. excommun. lib. 6. Vgol. in Tabul. 1. cap. 1. 4. §. 3. nu. 5. verſ. Altera vero haec eſt, & facit cap. inuentum, 16. q. 3. vbi quis pro graui culpa poteſt priuari beneficio, & c. ſatis peruerſum, diſt. 56. ſent. perſeuerans in excommunicatione per annum eſt in graui culpa arg. cap. Rurſus, 11. q. 3. & ca. cum contumacia, de haeret. lib. 6. Vnde ei denegatur audientia, & ius appellandi, d. c. rurſus, & Aretin. in cap. Nulli, colum. 2. de accusat. dicens hanc eſſe communem opinionem. Et facit quod not. gloſ. in cap. In nomine Domini, in verbo, audientia, d. 23. & proinde beneficijs priuari poteſt.

9 **Quarta eſt,** Perſeuerans in excommunicatione incurſa, ob contumaciam leuis criminis, per annum, non eſt priuatus beneficio, ſed habetur pro confefſo, iuxta not. per gloſ. in dict. cap. Rurſus, 11. quaſt. 3. Nicol. Miles in Repet. in verbo, excommunicamus, §. 11. Auſtr. in deciſion. Cap. Tholoſ. quaſt. 365. Rebuff. repet. in cap. poſtulaſtis, num. 264. de Cleric. excommun. miniſtr. nec beneficio priuandus eſt, ſed alia poena arbitraria puniendus; Vnde, in quibusdam locis ſunt ſtatuta, vt excommunicatus ſoluat decem libras, aut aliam certam pecuniae ſummam pro quolibet die, vel menſe, quo ſtetit in excommunicatione, & vt refert Rebuff. in dict. repet. cap. poſtulaſtis, num. 264. de Cler. excommunicat. miniſtr. in Hiſpania lata eſt lex a Rege Ioanne, puniens excommunicatum oneratum ea triginta dies, ſexcentis nummis ſex vero menſes oppreſſum excommunicatione, ſex mille, & poſt qualibet die ſexaginta nummos pendere debet, & a domo ſua expelli. Quae ſtatuta licita ſunt, nec vllam Simoniam continent, vt tradit Hoſtienſ. in capitul. ad aures, & ibi Panormitan. numero quinto de Simonia, & ibi Felin. & idem Felin. in capitul. irrefragabili, numero quarto, & numero quinto, de offic. ordin. Roman. in Sing. ſuo 345. & deciſion. 37. qua incip. An iſte qui in Eccleſijs, Angelica, verbo, excommunicatio, vltim. numero 18. Vgol. de cenſur. Eccleſiaſt. Tab. 1. capitulo quinto. Ratio eſt, quia pecunia haec pro contumacia imponitur, & pecuniaria poena quandoque exigitur de iure Canonico, vt in capitul. dilectus, de offic. ordin. excommunicatus citius hac ratione abſolutionem procurabit. Quam tamen poenam non ſoluet is, qui quantum potuit, vt abſolueretur, curauit.

10 **Quinta eſt** Quacunq; de cauſa criminali, vel ciuili excommunicatus, & in ea contumaciter per annum perſeuerans, nec abſolutionem procuras, praſumitur ſuſpectus de hereſi, non ſolum ſecundum iura antiqua, ſed etiam ſecundum Conſ. Trident. ſeſſio. 25. cap. 3. de reformat. *contra eum, tanquam de hereſi ſuſpectum procedi poteſt.* Faciunt, quae not. gloſ. in capitulo, excommunicamus, primo §. Qui autem, in verbo, condemnentur, in fine, & ibi Panormit. num. 7. de haeret. in antiquit. & idem Panormitan. in capit. poſtulaſtis, numero quatto, de homicid. & facit cap. final. & ibi gloſ. in verbo, Haeretice praunitatis, & Panormitan. ibi, numero 7. de poenis. Marian. Socin. in capitul. per tuas, numero 30. de ſentent. excommunicatione. & idem Panormitan. in capitul. 1. numero 25. de iudic. Ioan. de Lignan. de cenſur. Eccleſiaſt. §. Decimus quartus, num. primo, & ſecundo, Felin. in capitul. Apoſtolicas, column. 2. de exceptione. & clarè reſtatut. gloſ. in capitul. ad Apoſtolicas, §. De hereſi, in verbo. Hereſi, de ſentent. & re iudic. libro ſexto, Philippus Francus, in capitul. cum contumacia, de haeret. libro ſexto, Gundisaluis de Villa diego in tractat. de haeret. quaſtione 9. & 12. Rebuff. repet. in cap. poſtulaſtis, numero 244. de Cler. excommunicat. miniſtr. Arnaldus Albertinus, repet. in Rubric. de haeret. numero 34. Couarru. in capitul. alma mater, prima, parte, §. 7.

numero 10. verſicul. Quarto eſt conſiderandum de ſent. excommunicat. libro 6. Simancha Episcopos Septimacensis, in Cathol. inſtitut. capitul. 27. auctor Directorij inquisitionis, 2. parte, c. 47. Vgol. de cenſur. Eccleſiaſt. Tabul. 1. capitul. 1. 4. §. 3. numero 3. & Tabul. 2. capitul. 24. §. 3. Quae ſuſpicio probabilis eſt, & licet non ſit ſufficiens, vt de hereſi condempnetur ſufficit tamen vt ei purgatio iudicatur, in qua ſi deſecerit, poterit vt conuictus de illo crimine, pro quo citatus fuit puniri, iuxta capitul. inter, de purgat. Canon. & cap. excommunicamus, §. qui autem, de haeret. & latius a praefatis auctoribus declaratur. Et quae diximus in hoc caſu de excommunicatione, eadem de ſuſpentione, & interdicto dicta eſſe intelligimus, argument. capitul. cum bone, de etat. & qualit. & Innocent. ibi, & ſatis manifeſte docet Conſ. Trident. ſeſſione 24. de reformat. capit. 3. in fine, in illis verbis, *Sed, ſi obdurato animo cenſuris annexis in iſtis per annum inſorauerit, etiam contra eum tanquam de hereſi ſuſpectum procedi poſſit.* & merito; quia non ſolum in excommunicatione manens per annum, ſed etiam in ſuſpentione, & interdicto, & non petens, & procurans abſolutionem, Eccleſiae claus contemnere, & male de Sacramentis, & cenſuris Eccleſiae ſentire praſumitur.

11 **Sextus eſt,** Suſpectus de hereſi, vel quia ſtetit in excommunicatione per annum, vel ex alia cauſa, & vt ſuſpectus de hereſi citatus, & vocatus ab Inquiſitoribus expreſſim, vt ad iudicium accedat ſuper rebus fidei, vel ſuper crimine hereſis, de quo accuſatus, aut ſuſpectus eſt, reſponſurus, venire contemnens, & propterea iterum ob contumaciam excommunicatus, in qua per annum perſeuerat, tanquam de hereſi conuictus, vel haeretico, elapſo anno condemnari poteſt, vt colligitur ex capitulo, cum contumacia, de haeret. libro 6. & cap. excommunicamus, primo §. Qui autem, & ibi gloſ. in verbo condemnentur, de haeret. in antiq. & ibi Felin. & capit. final. de poenis, in fine. Et quatinus hoc capitulo final. loquatur de biennio, ibi fuit contingentia facti, ſed idem eſt de anno, vt notat Panormitan. in capit. poſtulaſtis, numero 4. de homicid. & in capit. final. numero 7. de poenis. Ioann. Andr. & alij, in cap. primo de homicid. libro 6. & Panorm. in dicto capitulo, excommunicamus, 1. numero 11. de haeret. & Hoſtienſis, vt ibi refert Panormit. Marian. Socin. ſenior in cap. per tuas, numero 30. de ſentent. excommuni. & facit Authent. Gazares, C. de haeret. vt ait Panormit. Calderin. in coſil. 5. incip. Diaconus, in titulo de haeret. Arnaldus Albertinus, repet. in Rubric. de haeret. numero 34. Couarru. in cap. Alma mater, prima parte, §. 7. numero 11. verſicul. Quinto, de ſentent. excommuni. libro 6. Vgol. Tabul. 1. capitulo 1. 4. §. 3. numero 2. Ratio eſt poteſt, quia ſufficiens eſt praſumptio & probatio, eum eſſe haeticum, tum eſt ipſa ſuſpicione hereſis, cuius cauſa expreſſim ab Inquiſitoribus ad iudicium vocatus eſt, tum ex fuga, & declinatione iudicij, argument. capit. Nullus, de praſumpt. tum ex animorebelli perſiſtendi in excommunicatione per annum; in quo caſu ſatis eſt quod expreſſim vocatus erat, vt de ſuſpicionem hereſis, ſeu de rebus fidei reſponderet, & ſufficit quod in genere hereſis crimen in hoc edicto exponatur, nec requiritur in ſpecie hereſim ſignificari, ex Couarru. vbi ſupra, poſt Franc. in capit. cum contumacia, de haeret.

ADDITIO.

* **Adde.** Quid autem dicendum ſit, ſi quis per ſemelſte ſuſtinuit excommunicationem, & iterum per aliud ſemelſte, an huiusmodi tempora ſint coniugenda ad effectum, vt excommunicatus dicatur inſorduiſſe per annum, & ſic tanquam ſuſpectum de hereſi poſſe citari ab inquiſitoribus ſanctae fidei, dicendum videtur, quod non; non enim in penalibus coniungi ſolent tempora, ſicut in fauorabilibus vt in ſimili de inſordescente ad effectum regulae cancellariae in ordine 65. probat Anton. Nald. in ſuis quaſtione. praet. verbo excommunicatio, ad finem, & verbo, tempus; verſicul. tempora nunquam coniunguntur.

re lib. 6. & Hentic. in cap. excommunicamus, 1. de heret. in antiq.

22. Nota autem Albertinus ubi supra, num. 35. hoc quod diximus, locum habere solum in excommunicato, qui fuit nominatim excommunicatus, seu declaratus, non autem in eo, qui solum incurrit excommunicationem a iure, vel ab homine latam, sine declaratione, ut quia quis incidit in Canonem, c. si quis suadente diabolo, 17. quest. 4. propter manum iniectionem violentam in Clericum, vel quia contraxit Matrimonium in gradu prohibito, contra Clement. 1. de consang. & affinit. & tamen non fuit declaratus a Iudice illam incurrisse; vel si quis non revelavit factum ad mandatum Iudicis iubentis generaliter, non revelantes incurrit excommunicationem a se latam, iuxta tradita in gloss. in cap. in civili, C. de factis. Ratio huius est: quia licet ipsa excommunicatio a iure imposta affigat & inhabilitet quo ad omnes suas potentias illum, qui in eam incidit absque aliqua declaratione, ut in cap. pastoralis, in fine, de appellat. ubi trahit secum executionem, & in e. cum non ab homine, de sentent. excomm. n. & sic respectu ipsius excommunicati statim excommunicatio operatur, alium repellendo ab his, a quibus de iure prohibetur, ut habetur in simili, in cap. fin. de coh. cler. & mulier. & denuntiatio seu declaratio non addat vinculum aliquod excommunicationi, ut in d. cap. pastoralis, §. verum, & DD. ibi, quia qui declarat, nihil addit, h. heredes palam, §. si quid post, ff. de testamentis, quoad Ecclesiam tamen, & alios, denuntiatio seu declaratio illa videtur necessaria, maxime ad dictam heresis suspensionem causandam; etenim contemptus ille clauium, de quibus videtur in d. sententia, inducit illum ad illam suspensionem, quia non obedit Ecclesie ipsam mandanti euitari, & ab Ecclesia foras expelli, quod mandatum ipse contemnit stando in excommunicatione per annum non obstante illa declaratione quod non est ante declarationem, licet Deum graviter offensat. Cum igitur non compareat infra annum postquam citatus & declaratus sit suam contumaciam & contemptum ostendit, ut patet in e. cum contumacia, de heret. lib. 6. & ex eo quod contemere videtur Claves, seu potestatem Ecclesie non caret serupulo hereticis prauitatis, ut in ca. fin. de penis habetur, merito requiritur, quod ne dum incurrit excommunicationem, sed etiam quod incurrisse eam declaratur. Si enim quoad alios, ut euitetur & etiam si moriatur, ut Ecclesiastica sepultura priuatur, sententia declaratoria necessaria est, ut in causa consilii Petr. de Anchirano in consil. 189. incip. *Tribus de causis Dominus Episcopus*, ubi pro hac allegat cap. cum secundum leges, de heret. lib. 6. & per id quod dicit Iban. Andr. in cap. 2. de prescrip. lib. 6. quod in quibusdam penis afficientibus personam, a iure requiritur confessio, aut sententia, iunctis his quae dicit in c. felicis, colum. 1. de penis lib. 6. & sic ante declarationem Ecclesiastica sepultura priuata non debet, ut ibi per eum; quanto minus sine excommunicationis declaratione, contra aliquem presumi debet de crimine heresis, quod est tanti preiudicium, in quo omnia poenarum genera concurrunt, de quibus tradit Oldrad. in consil. 210. incip. *Regularis habet iudicium*, quae omnia maxime confirmantur per Extravag. *Adequanda scandala*, ut infra, unde constat annum hunc non a die incurtus excommunicationis, sed a die declarationis incipere, hoc est, a die ex quo nominatim excommunicatus fuit, cum ex illo incipiat rumor contumaciae, seu contemptus Clauium, seu mora, non autem a die quo excommunicationem incurrit.

23. *Advertendum* denique est, quod si citatus iusta habeat impedimenta quo minus a Iudice citatus venire possit, non erit tanquam hereticus, aut de heresi suspectus, condemnandus; quo tamen euentu procuratorem constituere debet qui eius nomine iustas absentiae causas, & impedimenta legitima alleget, ut exempli gratia, si fuerit in captiuitate, si locus non sit tutus, si inimicitiae sint graues, &c. Quod si nec ipse personaliter comparere voluerit, nec procuratorem constituere, non est ut hereticus ante annum damnandus, neque ut talis intra hoc tempus habendus; anno vero finito hereticus iudicandus est, & bonorum confi-

scatio seu publicatio a iure facta, & alia hereticorum poenae vim & effectum suum in illum obtinebunt, ut latius tradunt Hostiens. Anan. & Doctores, in capitulo excommunicamus, 1. §. qui autem, de heret. & Archidia. Ioann. Andr. & Franc. in capitulo cum contumacia, de heret. lib. 6. quos refert, ac sequitur Couarr. in capitulo alma mater 1. part. §. 7. num. 11. de sentent. excommunicat. libro 6. Sin autem anno elapso ante condemnationem contumaciae copiat in iudicio, velique propria innocentiam, & iustas absentiae causas probare, si eius innocentia constiterit, quia deficit ratio capitul. cum contumacia, de heret. lib. 6. ex eo quod vere contumax non fuerit, admitti debet etiam ad vicandam bonorum confiscationem, & poenas corporis, & infamiae; quod maxime verum est, si seipsum sponte carceri exhibuerit, ut definitum est in decreto quodam Generalium Inquisitorum, cuius meminit Simancha in suis Catholicis Institut. ca. 2. num. 6. ut Couarr. ubi supra testatur.

14. *Septimus est*. Quando Dominus, aut Princeps, seu Rex aliquis excommunicatus est, subditi, & uasalli a iuramento fidelitatis illi praestito, liberantur, donec absoluitur, capital. d. poenis & capitulo. Nos Sanctorum, & capital. iuratos, 1. §. questione 6. Richard. 4. distinctione 18. articulo. 1. §. questione 3. & Paludan. 4. distinctione 18. questione 6. qui ait multos hoc tenere, licet ipse contra iuramentum existimet. Gibr. 4. distinctione 18. questione 2. articulo 3. Ioann. Medina, C. de restitu. questione 3. versiculo. Nota causa Nauar. in Manuali, capitul. 27. numero. 42. versiculo. undecimo. Sanct. Antonin. 3. parte titul. 24. capitulo. 76. versiculo. Decimotertio. Tabiena, uerbo, excommunicat. 1. versiculo. Decimoquinto. Summa Astenfis, secunda parte, libro 7. titul. 12. questione 7. Henriquez libro 1. de excommunicatione capitulo. 7. §. 4. Vgolin. de censur. Ecclesiast. Tabul. secunda, capitulo. 11. Hoc autem post moderationem Concilii Constantiensis intelligitur post denunciationem & publicationem sententiae, quia nemo iurare tenetur excommunicatum nisi denunciatum, ut infra dicemus; immo post denunciationem subditi non solum non tenentur amplius ad fidelitatem quam iurauerunt, sed nec obedire debent. Vnde inferunt auctores praefati, nec clericos Episcopo excommunicato denunciato, nec Monachos suo Abbati, nec uasallos suis Dominis excommunicatis denunciatis obedire debere. Ratio est: quia in illis superioribus per excommunicationem hanc expirat iurisdicatio, & potestas dominandi & etiam quia debitam, quo praefati suis maioribus parere tenebantur, non naturale nec diuinum erat, sed humanum, canonicum, seu civile, ut Medina notat, adeoque per ius humanum, tale debitum ob legitimam causam extingui potuit, de qua re in sequentibus dicemus.

15. *In fine huius capituli examinanda est difficultas*, An scilicet excommunicatio priuilegijs concessis ea iurisdictione priuatis, & questio praecipue est de Clerico excommunicato, an ea durante priuilegia sibi concessa perdat; habet enim Clericus inter alia multa priuilegia quae receperit Ioann. Anton. de Nigris Campanus, repet. in Extravag. unica de iura & honest. Cleric. in ea praecipua priuilegia, nimirum ut eum percutiens, ipso iure sit excommunicatus, 17. q. 4. capitulo si quis suadente diabolo Item, ut non conueniatur coram Iudice seculari, capit. si diligenti, de foro compet. & capitulo unico, de Cleric. coniug. lib. 6. Cardin. Clement. prima quest. 17. de iura & honest. Cleric. quod procedit in quolibet Clerico etiam in minoribus constituto, ca. 2. & ibi DD. de foro compet. & in cap. cum non ab homine, & ibi Doctores, de indic. & Alexand. conf. 355. alias consil. 210. incip. *Ponderatis his*, colum. nu. 2. in princip. 2. uolum. Cui breuiter responderetur, non amittere; sic gloss. in cap. si quis deinceps, in uerbo, iudicatum, 17. quest. 4. & capit. excommunicatorum, 23. quest. 5. & id expresse docent Innocent. in cap. si uere, numer. 3. de sentent. excommunicat. & ibi Felin. num. 2. & gloss. in cap. contingit 1. in uerbo, ordinati, & ibi Panorm. numer. 12. de sentent. excommunicat. & gloss. in cap. ut periculosa, in uerbo, retinere. Ne Cler. uel monach. lib. 6. ubi citat pro hac re Io. Bernard. & Hostiens. & eadem gloss. in cap. Quis enim no-

num. in verbo, Quis enim, 23. quæst. 5. Cardin. in Clem. 2. §. ceterum, de elect. Specul. in tit. de sentent. excommunicat. versicul. sed quæritur utrum verberans, & Ioa. And. in Regula, Delictum, de reg. iur. li. 6. Guil. de monte Lauduno, in Clement. 1. de penitent. & remiss. numer. 3. Marian. Socin. in cap. peruenit, numer. 144. de sentent. excommunicat. Angelica, in verbo, excommunicatio, 5. num. 24. vbi ait hanc esse communiorem opinionem, citâs pro hoc Vincent. Goffred. & alios, Sanct. Anton. 3. parte, titulo 24. capit. 1. versicul. percutiens Clericum excommunicatum, dicens hanc esse communem opinionem. Siluest. verbo, excommunicat. 6. numer. 4. Summa Astensis, 2. part. libr. 7. tit. 3. artic. 2. quæst. 6. Tabiena, verbo excommunicat. 5. numer. 30. versicul. Septimus. Qui omnes docent, Clericū excommunicatum non perdere priuilegium Canonis, ca. si quis suadente diabolo, 17. quæst. 4. Ratio est: Quia hoc priuilegium, sicut & illud aliud fori, Clericis cōdonatum est ob duo, tum ad coercedam violentiam Laicorum; tum in tutelam Clericorum, & ordinis Ecclesiastici fauorem, argum. cap. contingit, 2. & ibi gloss. final. & Marian. Socin. num. 7. de sentent. excommunicat. Clericus autem excommunicatus non amittit priuilegium se tuendi, vt habetur in capitulo intelleximus, de iudic. & capitulo cum inter, & capitulo. fin. de except. & id colligit Panormitan. ex capitulo. 2. & capitulo. de Monialibus, de sentent. excommun. vbi si duo clerici, vel moniales percutiunt se adinuicem, incidunt in excommunicationem, & tamen percussus secundo, percussit excommunicatum, quia ille primo verberauerat, & nihilominus in excommunicatione incidit. Deinde, quamuis Ecclesia casus aliquos exprimat, in quibus clericus excommunicatus hoc priuilegio sit priuatus, vt capitulo, si verò, 1. capitulo ex tenore, capitulo. veniens, c. in audientia, & c. cum voluntate, §. finali, de sent. excomm. & c. 2. de pœnis, lib. 6. nullibi tamen exprimitur hic casus.

16 Non solum ergo Clericus excommunicatus, sed etiam suspensus, & interdictus hoc priuilegio gaudet, vt eū percutiens, excommunicetur, ex Hostiensis in Summa, tit. de immunit. Eccles. §. In quantum, num. 9. versicul. sed nunquid hoc priuilegium, & Pan. in cap. penult. numer. 8. de immunit. Eccle. vbi citat ad hoc ca. dictum, dist. 8. & cap. at si clerici, de iudic. in fine. Immo, etiam si verbo depositus sit adhuc utroque priuilegio, hoc est tam Canonis, ca. si quis suadente, 17. quæstio. 4. quam fori, c. si diligenti, de foro compet. gaudet, ex gloss. in cap. ad abolendam, in verbo prerogatiua, & ibi Panorm. nu. 10. de hæret. Silu. verbo, Degradatio, num. 8. & Tabiena, verbo, eod. vers. Primo. Nauar. in Manual. c. 27. nu. 79. Dixi verbo depositum utroque priuilegio gaudere; Nam degradatus realiter huiusmodi priuilegia perdit, ex gloss. in c. dictum, in verbo, seculariter, dist. 8. r. Panorm. in d. c. ad abolendam, num. 10. de hæret. & in c. cum non ab homine numero. 5. de iudic. & facit c. degradatio, & ibi gloss. in verbo, priuilegio clericali, de pœnis libr. 6. Tabiena & Nauar. vbi supra, & Vgol. de censur. Eccl. Tab. 1. cap. 13. §. 15. num. 8.

17 Immo Clericus etiam coniugatus utroque priuilegio gaudet, etiam si excommunicatus sit, argument. cap. vnico, de Cleric. coniug. li. 6. dummodo ijs, qualitatibus affectus sit, eaque obseruet, quæ a Concil. Trident. Sess. 23. de reform. capitulo 6. requiruntur. Sicut etiam qui Clericus non est, religiosam tamen vitam ab Ecclesia approbatam gerens professus, vel nouitius in ea, utroque priuilegio gaudet, argum. cap. Monachi, & cap. De Monialibus, de sentent. excommun. in antiq. & cap. religioso, §. fin. de sentent. excommunicat. lib. 6.

18 Et quod diximus de percussente Clericum excommunicatum, incurere excommunicationem, eo quod excommunicatus hoc Canonis priuilegio non priuetur, idem de fori priuilegio dicimus, scilicet, nec clericum excommunicatum, etiam verbo depositum, etiam coniugatum, etiam notorius excommunicatus sit, coram Iudice seculari, sed tantum coram Ecclesiastico suo ordinario conueniri posse. arg. c. 1. & cap. si diligenti, de foro compet. & capitulo. vnico, de Cleric. coniug. libro 6. Specul. tit. de sentent. excommun. num. 10. Panorm. in cap. penult. num. 8. de im-

munis, Eccles. tum, quia priuilegium hoc Clericis in Dei honorem, ordinis fauorem, & tutelam contra Laicos cōcessum est, vt habetur c. contingit, 2. de sentent. excommunicat. quæ autem pro tutela conceduntur, ijs nec excommunicati priuantur. tum, quia hac ratione ex culpa alterius praiudicium suo iudici fieret, contra cap. Non debet, de reg. iur. lib. 6.

16 Et denique ob excommunicationem loci immunitatis non amittit, & proinde ad Ecclesiam fugiens inde extrahi non potest, arg. eorum quæ habentur in c. Metuentes, & c. Diffiniuit, 17. q. 4. Host. in Summa, tit. de immu. Eccl. §. In quantum, versicul. Quid ergo, & text. c. inter alia, & ibi DD. de immu. Eccl. Añch. in Cl. 1. & Guil. de monte Lauduno, nu. 2. & 3. & Imola, de pœn. & remiss. Sylu. in verbo immunitas, 3. n. 2. ver. secundum. Tabiena, verbo, eo. vers. 6. Nau. in Man. c. 25. n. 19. vers. Tertium, Vg. de cens. Eccl. Tab. 1. c. 13. §. 15. nu. 12. & est communis. Quia cum nullibi casus hic excipitur inter alios casus, de quibus in cap. inter alia, de immu. Eccl. nec nos excipere debemus, maxime, cum iniquitas hæc concessa sit ob honorem Dei Ecclesijs, vnde delictum alterius attendi non debet. Sed de his hæctenus.

De obligatione vitandi excommunicatos, & peccato, quod ex participatione cum excommunicato committitur. Cap. XI.

S Y M M A R I U M.

- 1 Preceptum de vitandis excommunicatis antiqui ssumum est, & ab Apostolorum temporibus deductum.
- 2 Ioannes Apostolus, presente Corintho hæretico, balnea ingredi noluit.
- 3 An, & quale peccatum sit, communicare cum excommunicatis.
- 4 In Diuinis cum excommunicatis participare peccatum mortale est.
- 5 Communicans scienter cum excommunicato maiori excommunicatione, in crimine criminoso, peccat mortaliter.
- 6 Participans cum excommunicato in ipso crimine, vel ante crimen commissum, non censetur participare cum excommunicato.
- 7 Participans, probabiliter ignorans alium esse excommunicatum, non excommunicatur.
- 8 Communicans cum excommunicato sed non in crimine criminoso, peccat, sed non excommunicatur maiori excommunicatione.
- 9 Absolutio ab excommunicatione ob participationem incursum, reseruatur ei, cui complicitas excommunicatio est reseruata.
- 10 Glosse opinio quod auctore resellitur, eiusque ratio soluitur.
- 11 Excommunicator ipsemet communicando cum excommunicato a seipso delicto, excommunicationem maiorem incurrit.
- 12 Communicans cum excommunicato in contemptum excommunicatoris, peccat mortaliter.
- 13 Participans frequenter malitiosè cum excommunicato an peccet mortaliter.
- 14 Malitia mortalis quam censenda.
- 15 Communicans cum excommunicato contra speciale mandatum superioris, an, & quando peccet mortaliter.
- 16 Participans cum excommunicato a Papa excommunicatione extendente se ad participantes peccat mortaliter.
- 17 Papa solus ferre potest excommunicationem se extendentem ad participantes.

- 18 Participans cum excommunicato in aliquo peccato mortali, peccat mortaliter.
- 19 Actum iudiciale a Ministro iustitiæ denunciato peccat mortaliter.
- 20 Communicare cum excommunicato regulariter, non est nisi peccatum veniale.
- 21 Christianorum & fidelium participatio duplex est, & que nam utraque sit.
- 22 Horas Canonicas cum excommunicato recitans non peccat mortaliter.
- 23 Ecclesiam ingredi cum excommunicato denunciato tempore quo Diuina officia illic non celebrantur, non est peccatum mortale.
- 24 Communicare cum excommunicato in priuatis orationibus, aut salutationem Angelicam cum eo dicere, aut mensam cum eo benedicere, peccatum mortale non est.
- 25 Excommunicatus denunciatus in vno loco, vbique excommunicatus, & vitandus est.
- 26 Excommunicatum in vno loco, vbique vitandum esse, Apostolicum præceptum est.
- 27 Episcopus, quo iure excommunicando subditum suum, cum suffragiis totius Ecclesie priuet.
- 28 Papa, an dispensare, aut permittere possit, vt quis cum excommunicatis participet.
- 29 Papa, quamuis vi coactiua ad vitandos excommunicatos non obligetur, vi tamen directiua tenetur.
- 30 Episcopus communicando cum excommunicato a se, in excommunicationem minorem incidit.
- 31 Episcopus communicans cum excommunicato a se, non censetur illum absolueret.
- 32 Communio cum excommunicato tamdiu prohibita est, quousque realiter absolutus sit.
- 33 Priuilegiati a Papa ne excommunicari possint, excommunicatos denunciatos vitare tenentur.
- 34 Excommunicatus ipse cum alijs communicare prohibetur.
- 35 Excommunicatus, ex vi ipsius excommunicationis, solos fideles vitare præcipitur.
- 36 Excommunicatus per leges alias particulares, etiam infideles vitare tenetur.

Præceptum hoc de vitandis excommunicatis antiquissimum est & ab ipsis Apostolorum temporibus deductum; vnde in capit. Sicut Apostoli, 11. quæstio. 3. vocatur præceptum Apostolicum quod præceptum Apostolus Paulus satis manifestè expressit 1. Corinthi, 5. cum quibusdam commemoratis criminibus Ecclesiastici iudicij formam ad omnia similia ex quibusdam daret; & post excommunicationem Corinthij incestuosi, monet ne illi commiscerentur aut cibum cum eo caperent. vt optime S. Augustinus in Hom. de penitentia (que est 50.) capitul. 12. exponit, & refertur in capitulo. Multi, 2. quæst. 1. cui accedit & illud eiusdem ad Titum. 3. Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita. Et ad Thesalon. cap. 3. scribens, ait: Si quis non obedierit verbo nostro per epistolam, huic notate, & non commiscerimini cum illo, vt confundatur. Huic simile est quod Sanct. Ioannes 2. Ioann. 1. scribit, Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non asserit, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis; Qui enim dicit illi Aue, communicat eius malignis operibus. Hæc Ioannes de Schismaticis, siue hæreticis detestandis; quæ verbis docuit, etiam factis exhibuit.

Narra enim de illo auditor illius sanctissimus, & martyre fortissimus Polycarpus Smyrneorum antistes, quod tempore quodam, cum apud Ephesum balnea lauandi gratia fuisset ingressus, & vidisset ibi Corinthum; exterit continuo, & discesserit non lotus, dicens: Fugiamus hinc ne balnea ipsa corrumpant, in quibus Corinthus lauatur inimicus ve-

ritatis. Idem etiã Polycarpus Marcioni aliquando cum occurrisset, dicens sibi, agnoscis nos? respondit, agnosco primogenitum Sathane. vt referunt Iren. lib. 3. capitulo. 3. & 4. Euseb. libro 4. hist. Eccles. capitulo. 14. Beda in epist. Ioan. Epiph. Hæresi 30. Theodor. libro. 2. hæretic. fabul. & habetur in capitulo omnis, qui recedit, 24. quæstione 1. Paludan. 4. distinct. 18. quæstio. 6. artic. 1. Hoc ipsum postea Calixtus Papa & martyr. episto. 2. capitulo. 2. ad omnes Galliarum Episcopos admonet, dicens, Excommunicatos quoscunque a sacerdotibus nullus recipiat, ante quousque partis iustam examinationem, nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet, nec Aue eis dicat, quia quædamque in his, vel alijs prohibitis, scienter excommunicatis communicauerit, iuxta Apostolorum institutionem, & ipse simili excommunicationi subiacebit. Hactenus Calixtus, cuius verba habentur in capitulo, excommunicatos, 11. quæst. 3. & similia habentur in capitulo, cum excommunicato, & capitulo. Qui communicauerit, & capitulo Ad mensam, 11. quæst. 3. Quod sanè Apostolicum præceptum ex verbis illis Christi Saluatoris. Math. 18. Si Ecclesiam non auerit, sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus; fundamentum habet solidissimum. De qua re nonnulla lib. 1. c. 4. diximus, vbi excommunicationem omnem humano iure solum institutam esse ex varijs testimonijs & auctoritatibus comprobauimus.

Quod peccatum verò quod in communione cum excommunicatis committitur, non ita inter se consentiunt auctores, quando scilicet mortale, aut veniale sit, cum huiusmodi excommunicatis participes quam sanè quæstionibus plurimi scriptores varijs in locis examinauerunt, S. Thom. in 4. par. quæstio. 23. articulo. 3. Alexand. de Ales. in 4. par. Summ. quæstio. 22. membr. 1. articulo. 6. §. 2. Bonauic. 4. distinct. 18. quæstio. 5. numero. 8. Richard. 4. distinct. 18. articulo. 6. quæstio. 2. Paludan. 4. distinct. 18. quæst. 6. artic. 3. Thom. Argentina. 4. distinct. 19. quæst. 1. articulo. 4. Gabr. 4. distinct. 18. quæstio. 3. Notab. 5. Adrian. in 4. Sentent. tract. de Clauibus, quæstio. 3. uersicul. ex dictis oritur quæstio, Martij. Ledesm. 2. 4. quæstio. 25. articulo. 3. Sorus in 4. distinct. 22. quæstio. 1. articulo. 4. uersicul. Secunda Concilio. Henriquez libro. 13. de excommunicat. capitulo. 8. & capitulo. 9. Ioann. Maior. 4. distinct. 18. quæstio. 3. Ex Canonistis & Summistis, Ioan. Andr. in capitulo. sacris, & ibi Panormitan. numer. 8. de his, quæ ui met. cau. fiunt. Hostien. in Summa, libro 5. titul. de sentent. excommunicat. §. Necessè, uersicul. sed nunquid Philipp. Franc. in capitulo. statutus, & ibi Gemin. numero. 8. & Ancharan. numer. 2. & Stephan. Costa. numer. 1. & 2. de sentent. excommunicat. libro 6. Summa Astensis 2. par. libro. 7. titul. 11. articulo. 1. S. Anton. 3. par. tit. 25. capitulo. Angelica. in uerbo, excommunicat. 8. numer. 4. Marian. Socin. in capitulo. Inter alia, numero. 44. de sentent. excommunicat. Pisanella; uerbo excommunicat. 6. Tabiena, uerbo, excommunicat. 8. uersicul. Decimo. Nauarr. in Man. capitulo 27. numero. 28. & seq. Syluest. uerbo excommunicat. 5. numero. 6. Couar. in capitulo alma mater, 1. par. §. 3. numero. 7. de sentent. excommunicat. libro 6. Vgoljn. de censur. Eccle. Tab. 2. c. 23. §. 14. & alij; Qui omnes in quibusdam conueniunt, in alijs uerò dissentiunt.

Et quidem tres casus sunt, in quibus est peccatum mortale, ut omnes affirmant.

Primus casus est, quando quis participat in Diuinis cum excommunicato; Nomine autem Diuinorum hæc tria præcipue intelliguntur; primo, Sacramenta; Secundo officia qualibet Diuina; Tertio, sepultura Ecclesiastica. Sacramentorum communio tam actiua, quam passiuæ prohibita est, Diuinorum etiam officiorum communio paritate ratione prohibetur, vt non solum non celebremus illa cum excommunicato, sed neque vilo modo admittamus eum ad ea audienda; Quod si dum celebrantur Diuina, excommunicatus intiar Ecclesiam, si ingrediatur solum vt transeat per illam, dissimulari potest, si autem sistat, monendus est vt exeat; si exire nolit, expellendus est; Quod si non possit expelli, statim cessandum est a Diuinis, etiam ab ipsa Missa inchoata, si nondum sit inchoatus Canon. Qui

pridie quam pateretur. Si verò inchoatus fit Canon. ſolum Sacerdos qui celebrat cum vno Miniſtro in Eccleſia remanere poteſt, & Miſſam proſequi, ceteri omnes exire tenentur, vt latius hoc lib. cap. 2. docuimus, vbi materiam hanc ex propoſito copioſius tractauimus, poſt Hoſtienſ. in Summa, lib. 5. tit. de ſentent. excommunicat. num. 17. verſi. ſed nunquid, & Sum. Aſtenſ. 2. par. libr. 7. tit. 11. artic. 1. quaſt. 1. & 2. communicans igitur in Sacramentis ſuſcipiendis, vel adminiſtrandis, in officijs Diuinis ſolemniter celebratis, & ſepultura cum excommunicato maiori excommunicatione peccat mortaliter. Ratio eſt ex S. Th. in Quodlib. 11. art. 9. Gab. 4. diſtinct. 18. quaſt. 3. articulo. 1. verſic. Ad Tertium. Dionyſ. Cartuf. 4. diſtinct. 18. quaſtio. 4. verſicul. Ad ſecundum reſpondet. Couarr. in capitulo. alma mater. 2. part. §. 3. num. 7. de ſentent. excommunicat. lib. 6. Quia præceptum de vitandis excommunicatis directe reſpicit ſpiritualia; vnde, qui cum excommunicatis in Diuinis, id eſt, in Sacramentorum adminiſtratione, vel perceptione, in Eccleſia ſepultura, & in publicis officijs Diuinis participat, (cum hæc omnia excommunicatis interdicta ſint) contra præceptum Eccleſiæ, ac poſitiſſimam eius rationem directe facit in re graui, & proinde mortaliter peccat, argumen. eorum quæ habentur in cap. ſignificauit, de ſentent. excommuni. & Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 30.

5 *Secundus caſus eſt*, Quâdo ſcienter communicatur cum excommunicato maiori excommunicatione in crimine criminoloſo, pro quo lata eſt excommunicatione, vt habetur in capitulo. Nuper a nobis de ſentent. excommunicat. vbi dicitur, *Quod communicans ſcienter nominatim excommunicato in crimine, et conſilium impendendo, auxilium vel fauorem, ratione damnati criminis delinquere videtur in eum qui damnatur, ab eo, vel eius ſuperiore merito delicti, tunc erit abſolutio requirenda, cum ſcientem, & conſcientem par pena conſtringat.* & clarius in cap. ſi concubinae de ſentent. excommuni. vbi dicitur, *Non eſt dubium ſententia maioris excommunicationis inuolui, qui poſt lata ſententiâ communicat in eodem crimine criminoloſo.* vbi advertendum eſt, tunc proprie alicui dicitur participare in crimine criminoloſo, quando poſt crimen commiſſum, & ob id incurſam excommunicationem pro tali crimine inſictam cum illo communicat in eodem delicto, in quo caſu communicans cum excommunicato ipſe etiam incurrit maiorem excommunicationem, vt habetur in dict. capit. Nuper, & capitulo ſi concubinae, & conſequenter peccat mortaliter, vt Exempti gratias, ſi quis excommunicatus eſt, quia detinet vxorẽ alterius, quouſque eam a ſe dimittat, quicumque illi conſilium, fauorem aut auxilium præſtat, nec illam abiicit, in eandem excommunicationem maiorem incidit, quia peccat in eandem excommunicationem, & ita peccat mortaliter, Niſi enim ſic participare, eſſet mortale, non ligaretur homo maiori excommunicatione, vt notat Palud. 4. diſt. 18. q. 6. artic. 3.

6 *Dixi poſt crimen commiſſum, quia, ſi quis participet in ipſo crimine, vel antequam crimen committitur, vel quâdo actu committitur crimen, ob quod incurritur excommunicatione, non dicitur verè & proprie communicare, & participare cum excommunicato (cum nondum alter ſit excommunicatus) ſed ſolum participare in crimine, vnde, in hoc caſu peccat mortaliter, aut venialiter pro natura ipſius participationis, & criminis, quia cooperatur illi in crimine cooperari verò alicui in crimine mortali, aut veniali peccatum mortale, aut veniale cenſetur; in hoc autem caſu non incurritur excommunicationem ob participationem in crimine criminoloſo, ſed ſolum excommunicatus erit, quando ius excommunicat tale quid ſcientem, aut conſilium, auxilium, vel fauorem dantem, ad hoc, vt tale delictum perpetraretur, vt optime notauit Nauarr. in Manual. capitulo. 27. numero. 32. verſicul. octauo, & numer. 112. verſicul. Declaratio prima. & eum ſequitur Hêriquez lib. 13. de excommunicat. capitulo. 9. §. 1. in annotat. litera E. contra Sylueſt. in verbo, excommunicat. 5. numero. 6. verſicul. ſciendum eſt tertio, & Roſel. verbo excommunicatio. 1. caſu. 43. §. ſin. ſed falſo citat Nauarrus Panormitanum, ſiquidem hic auctor in capitulo. Nuper a nobis, nu-*

mero. 8. de ſentent. excommunicat. expreſſe docet, textum illum loqui, quando poſt excommunicationem communicat illi in crimine damnato, & dat exemplum; Si Titius excommunicatus ſit, quia tenet vxorem alterius, & ego impendo ſibi auxilium, conſilium, ſeu fauorem circa detentionem illius mulieris, tunc, inquit, proprie communicaco excommunicato in crimine damnato, nec ſufficeret communicatio in illo actu, per quam incurritur excommunicatione, ſed oportet, quod ille prius incurrat excommunicationem. Hæc tenet Panormitan. Hinc inferit Hêriquez, quod qui Religioſo conſulit facere Apoſtaſiam, non incurrit excommunicationem, ſi tamẽ Apoſtaſiam ſuadeat, ne redeat ad Monafterium aut Religionem, qui iam conſulit excommunicato; vel ſi excommunicato denunciato ob furtum, conſulit ne reſtituat, incurrit, & peccat mortaliter, vt conſtat.

7 *Dixi, ſi ſcienter communicet excommunicato, quia qui participaret, ignorans probabiliter illum eſſe excommunicatum, in excommunicationem non incidit, vt latius tradit Nauarr. in Manual. capitulo. 27. numero. 112. & 141. & 241. poſt Hoſtienſ. in Summa, lib. 5. tit. de ſentent. excommuni. num. 17. §. Et quæ ſit, argum. capit. Apoſtolicæ, de Cleric. excommuni. miniſtr. & cap. ſignificauit, de ſentent. excommuni.*

8 *Dixi, in crimine criminoloſo, pro quo lata eſt excommunicatione; quia ſi comunicaret ſecum in alio crimine, pro quo excommunicationis ſententia non fuiſſet lata, licet peccaret, non tamen incidere in ſententiâ excommunicationis maioris, vt communis DD. ſententiâ ſentatur, & expreſſe docet Gabr. 4. d. 8. q. 3. art. 3. Concl. 3.*

6 *Quibus omnibus addendum eſt, abſolutionem ab excommunicatione ſiſe participantis reſeruati ei, cui alterius cõplicitis excommunicatione reſeruata fuit, vnde, ſi prior nulli reſeruetur, neque hæc vili reſeruata erit, vt habetur in capitulo. Nuper a nobis verſi. in primo quidem, & ibi glo. in verbo, Tunc erit abſolutio, & ibi Panorm. num. 1. & nu. 9. de ſentent. excommuni. Nauarr. in Man. cap. 27. nu. 112. Cou. in ca. alma mater, 1. par. §. 3. nu. 5. ver. Secundo loco, de ſentent. excommuni. lib. 6. Hêriquez. lib. 13. de excommuni. c. 9. §. 1. Non tamen in de ſequitur, hanc maiorem excommunicationem qua comunicans in crimine aſſicitur, eſſe excommunicationem hominis, vt falſo putat gloſ. in d. c. Nuper a nobis, in verbo, Tunc erit abſolutio, de ſentent. excommuni. ſed Canonis, & iuris, licet eius abſolutio cõpetat ei, qui ratione criminis principaliſt excommunicauit, vt notat Innoc. Ioann. Andr. Card. & alij communiter, in d. c. Nuper, & ibi Panorm. dicens hanc eſſe cõem opinionem, & Arch. in c. ſi is, qui preſt. 11. q. 3. vbi ait hoc iuſtius tenere Raym. in Summa, de ſentent. excommuni. §. quæ ſit pena, ſub. §. pena. & Alexand. Halenſis in 4. par. Sum. quaſt. 22. membr. 1. art. 6. §. 3. Vg. de cenſ. Eccl. c. 13. §. 8. num. 3. Tab. 1. Gab. 4. diſt. 18. q. 3. art. 3. dub. 3. & patet ex textu d. c. Nuper, in verſ. *Quamuis enim & tunc; dum per dictionem Quamuis & per dictionem Et docet, quod ex ſola participatione extra crimen contrahitur minor excommunicatio, que eſt iuris, & proinde etiã in præcedenti caſu, ſcilicet in participatione criminis, contrahitur excommunicatio iuris, & non hominis: Nam ſi excommunicatio minor contrahitur a iure, a fortiore excommunicatio maior iuris erit, & non hominis; & hoc probant omnia argumenta, quæ ſormantur in gloſ. in vitima parte; nam cum ſententiâ excommunicationis lata eſſet contra certam perſonam, non ligaretur aliam perſonam, de qua cogitatum non fuit, niſi ex iuris diſpoſitione.**

10 *Nec valet ratio gloſ. quæ etiã ſequitur eſt Goſſed. in Summa de ſentent. excommuni. §. item quid ſi tempus, quia ſcilicet abſolutio ab hac excommunicatione non poteſt fieri niſi per excommunicatorem, aut ſuperiorem, vt in dict. cap. Nuper a nobis, cum tamen ſi eſſet ſententiâ iuris & Canonis, quilibet ſuperior poſſet abſolvere; Reſpondetur enim, quod ideo alius abſolvere non poteſt, quia Papa Innocentius III. ibi reſeruat hanc abſolutionem excommunicatori, ea de cauſa ad hoc faciendum motus, quia communicans huic in crimine, directe in perſonam excommunicatoris, fauendo, & conſultendo a ſe damnatis, deliquiſſe videtur; & idem do-*
cent

- cent Hostiens. in Summa, lib. 5. titu. de sent. excomm. §. Quid si Episcopus, num. 16. & Summa Astenfis, 2. par. lib. 7. tit. 11. artic. 2. quæst. 3. & Steph. Costa repet. in capitulo statutus, numer. 14. de sentent. excomm. & est communis DD.
11. *Ex qua doctrina Panorm. in d. c. N iper a nobis, numer. 10. inferit duos, unum est, quod excommunicator communicando ipsi excommunicato a se in delicto, incurrat etiam excommunicationem maiorem; vt exempli causa, si Petrum excommunicauit pro rapina Ioanni facta, quem forte odit, sed hoc fecit coactus per superiorem, & nihilominus latenter fauet Petro raptori, & cum eo participat, & eum recepat; Vel pone, quod mulierem excommunicet propter concubinatum Clerici, cui tam in ipse fauet potest, & consulti, vt cum ea Clericus fornicetur, in his casibus excommunicas ipsemet sententia excommunicationis ligatur, vt docent Hostiensis, & Astenfis vbi supra, q. 4. & rationem dat Panorm. quia ista sententia est iuris, seculus autem diceretur, si esset sententia hominis, quia seipsum ligare non posset. *Asterum est, quod communicans excommunicato in crimine, etiam extra territorium excommunicatoris, incidat in excommunicationem, quia ista est sententia iuris, cui totus orbis est territorium, quod sane verum non esset, si hominis hæc, & non iuris sententia esset.**
12. *Tertius casus est, Quando quis cum excommunicato communicat in contemptum excommunicatoris, & in hoc etiam conueniunt omnes auctores initio allati, & etiam Hostiens. in Sum. lib. 5. tit. de sentent. excomm. §. Necessesse, & S. Thom. Quodlib. 11. art. 9. Gabr. 4. d. 18. quæst. 3. artic. 2. Conclus. 5. certum est enim tuas esse peccatum mortale. Ratio est euidentis, quia qui non obedit superiori, morte dignus est. c. 2. de maior. & obed. & 1. Reg. 1. 2. Quasi peccatum arislandi est repugnare, & quasi scelus idololatria, nolite acquiescere. & Luc. 10. Qui vos spernit, me spernit, & Ro. 13. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit, qui autem resistit, sibi ipsi damnationem acquirit. & facit pro hoc c. Si celebrat. de Cleric. excomm. in ministr. Addit autem Gabr. vbi supra, hoc verum esse, præmissa Canonica monitione; & ita intelligendum esse videtur, quod communicans post huiusmodi monitionem cum excommunicato ab homine peccat mortaliter. Et a fortiori peccat mortaliter, quando communicat in contemptum Clauium; Quia qui Ecclesiam contemnit, Christum contemnit. Luc. 10. vt si quis diceret, non esse curandum excommunicationem nec capitale de ea faciendum esse, vt sit aliquando a temerarijs, hoc enim hæresim sapit, cum denegate tacitus videatur Clauium potestatem. Et facit c. excommunicamus 2. & 2. de heret. & ca. Sacris, Quod mer. cau. Item si quis diceret in despectum Clerici, de excommunicatis, tu charior mihi eris, quam prius: hæc enim & similia contemptum, & inobedientiam arguunt. Ad hunc Dir. 4. dist. 18. quæst. 5. num. 8. Palud. 4. d. 18. q. 2. artic. 3. Gabr. 4. d. 18. q. 3. artic. 1. Notab. 5. vers. casus autem Panorm. in c. Sacris, num. 8. De his quæ vi metice causa fiunt. Steph. Costa in c. statutus, n. 2. & 3. de sent. excomm. lib. 6. Angelica, in verbo excomm. n. 8. Nauar. in Man. cap. 27. num. 30. Henriquez li. 13. de excomm. in ca. 8. & 9. alios casus esse, in quibus participatio cum excommunicato sit etiam mortale peccatum; quamuis enim auctores omnes in his tribus casibus consentiant, & aliqui vt S. Th. in addit. 3. par. quæst. 23. art. 3. & Quodlib. 11. art. 9. & fauet Duran. vbi supra. Thom. Argen. 4. distin. 19. quæstio. vnic. artic. 4. Gabr. 4. dist. 18. quæst. 3. art. 1. Not. 5. vers. alia est opinio communis. Adrian. in 4. Sentent. tra. de Clauibus, quæst. 3. vers. Pro huius solutione. Couar. in cap. Alma mater, 1. part. 8. 3. num. 7. vers. peccat tamen communicans, de sent. excomm. lib. 6. his tribus casibus exceptis veniale tantum peccatum esse dicunt cum excommunicato participare: alij tamen quos paulo ante commemorauimus, plures casus afferunt, in quibus etiam mortale esse censent cum excommunicatis denunciatis communicare, qui casus quatuor numero sunt quos Nauar. post Theologos aliquos Canonistas, & Summas in Man. c. 27. num. 30. recensuit, qui a nobis examinandi sunt, vt sic quid veritatis, aut falsitatis in se contineant, vnicuique rem ipsam paulo diligentius consideranti manifestum esse possit.*
13. *Quartus casus, qui primus est eorum quatuor, quos affert Nauar. est, si frequenter cum eo communicet seu participet, intelligendo, inquit, de illa frequentia quæ secum coniunctam habet militiam mortalem. At hic casus qui etiam est Durandi, Paludani, & aliorum, non placet Soto 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. Conclus. 3. vers. Tertius casus, & Gabr. 4. d. 18. quæst. 3. art. 2. Conclus. 6. & merito: Quia venialium frequentia, licet sit via quædam & preparatio ad mortale, tamen secundum se non est circumstantia mutans genus peccati venialis, vt docet S. Thom. 1. 2. q. 88. artic. 4. & proinde si vna vice communicare veniale sit, etiam & sæpius communicare, solum veniale censeri debet. Vnde, non est frequentia sola, sed ex malitia, seu contemptu annexo peccatum mortale est. Declarans autem Nauar. quænam sit ista malitia, subdit esse malitiam animandi illum ad delinquendum: vt si ex frequenti mea consuetudine cum excommunicato, ille animetur ad peccatum, & ad persistendum in sua obstinatione, ego pecco mortaliter. Quod licet verè dictum sit, ego tamen his, duo aut tria adderem: vnum est, quod ista malitia sit nota illi excommunicato, cum quo communicat: vnde si ego participem simpliciter cum illo, bono zelo, quamuis ille ex hoc animetur ad malum, ex sua malitia, ego non pecco mortaliter; secundum est: Si ego aduertam, aut res tam palam est, quod merito aduertere debeam, alterum ex mea communione animari ad malum, & pertinaciam, aut per nostræ societatis abstractionem citius a malo velle desistere: aut quod alij a simili delicto detererentur, vel nostro exemplo agendi, Clauis Ecclesiæ nihil penduntur, tunc etiam frequenter hoc non faciam, peccatum est mortale. Tertium est: Quod licet frequentia sola non mutet genus peccati, quia tamen signum est, licet non infallibile, contemptus, eo quod qui frequenter agit contra monitionem Legis, interpretatiue Clauis Ecclesiæ, & obedientiam superioris contemnere videtur, huiusmodi frequentia communionis cum excommunicato, ab auctoribus allatis, inter casus illos annumeratur, quibus communicans peccat mortaliter, quod vt uerum sit, intelligi debet cum inelusione contemptus, vt diximus & latius tradunt Gabr. vbi supra, Adrianus in 4. sentent. tract. de Clauibus quæst. 3. vers. Secunda propositio. Henriquez lib. 13. de excomm. ca. 8. §. 1. post Summam Astensem, 2. par. lib. 7. tit. 11. art. 1. quæst. 1. & Bon. in 4. d. 18. in ult. par. distinct. quæst. 5. in fine, qui duo vltimi notant, quod quia vix potest excommunicata societas sine contemptu frequentari, ideo sanum consilium est vnicuique, vt se a talibus ad vitandum periculum elonget; hoc ergo modo intellectus casus hic verus erit.*
15. *Quintus casus, qui secundus est eorum, quos addit Nauar. vbi supra, est, Quando quis communicat cum excommunicato contra specialis præceptum superioris, tunc enim est peccatum mortale, eo quod habet aliam malitiam inobedientiam in re graui coniunctam ex Nauar. in Man. ca. 27. num. 31. & num. 36. vers. Ad quartum. Immo Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 8. §. 1. in annot. litera C. ait, duplex esse peccatum, contra obedientiam iuris, & iudicis, arg. cap. 2. de maior. & obed. quia scilicet ad præceptum iuris sub excommunicatione lata sententiæ additur nouum præceptum iudicis, & antea hoc ipsum docuerunt Hostiens. in Summa, lib. 5. tit. de sent. excomm. nu. 19. vers. Quid si Episcopus, prope finem, & Summa Astenfis, 2. par. lib. 7. tit. 11. artic. 2. quæst. 5. circa quem casum addo, hanc inobedientiam, secluso contemptu vt supra, frequenter non esse peccatum mortale, & forte, ex genere suo non est mortale. Si enim inobedientia iuris generalis, & communis non sit peccatum mortale, quando quis non ex contemptu, sed ex concupiscentia, vel ira, aut alia de causa aliquid facit contra statutum Legis, aut superioris, secundum ea quæ tradunt S. Tho. 2. 2. q. 105. art. 1. ad primum, & quæst. 136. art. 9. & Gaetan. ibi, & Couar. in c. alma mater, 1. par. 8. 7. nu. 6. de sent. excomm. lib. 6. etiam in hac materia, vt communitè docent auctores, non video cur inobedientia mandati specialis si peccatum mortale, nisi forte mandatum speciale fieret in virtute Sanctæ obedientiæ.*
16. *Sextus casus, qui est tertius ex illis, quos affert Nauar. vbi supra, est, cum quis participat cum excommunicato a Papa*

Excommunicatione quæ etiam extendat se ad participantes, tunc certum est participantes peccare mortaliter, quia etiam ipsi incurrunt excommunicationem maiorem, quæ incurrunt non potest nisi ob mortale peccatum, argum. cap. Sacris, & c. Quod in dubijs, de sent. excom. vbi Pan. n. 3. & post eum Gabr. 4. d. 18. qu. 3. art. 2. Concl. 2. & Na. in Man. ca. 27. nu. 31. dicunt, nullum citrà Papam posse hodie ferre hanc excommunicationem; *Excommunico te cum omnibus participantibus tibi*, vt in cap. stat. animus, de sent. excom. libr. 6. quod intelligitur tam in genere, quam in specie, sine Canonica monitione præmissa, & sententia sic lata ab alio quam à Papa, nulla erit ex d. ca. stat. animus, & ibi glo. in verbo, Non teneat. Intelligo in genere, quando diceretur in sententia, *Excommunico omnes participantes cum tali*. In specie, quando diceret, *Excommunico Petrum, quia communicat Martino excommunicato*. Vnde, si alius à Papa diceret, *Præcipimus sub pena excommunicationis, vt nemo communi- cetur excommunicatis huius, vel illius Civitatis, aut cum nominatis excommunicatis, aut cum manifestis percussoribus Clericorum*, nullum istorum excommunicatorum nominando aut diceret, *Excommunico participantes cum Petro, aut Martino excommunicato*, sententia nulla esset, nisi monitionem Canonica præmississet, scilicet, trinã, vel vnã pro tribus, aliquorum dierum interuallis, competentibus seruatis, nisi necessitas facti aliter ea suaserit moderanda, vt ex d. cap. stat. animus, & c. constitutionem, de sent. excom. libr. 6. constat, vbi Host. Ioan. Monach. & Steph. Cofta, in d. ca. stat. animus, num. 5. in verbo, damnato, aduertunt, quod licet talis excommunicato generalis ferri non possit in participantes, sine Canonica monitione, optimè tamen ferri potest in eos, qui participant in crimine, talis excommunicatio generalis, in quo casu, communicans in crimine duas sententias excommunicationis incurrit, vnã scilicet iuris, & aliam hominis, arg. c. Nuper, de senten. excommun.

17† Dixi alium a Papa ferre non posse talem excommunicationem in genere, vel in specie contra participantes, Papa enim cum sit supra ius, non ligatur hac lege, cap. stat. animus, vò de in c. significauit, de sent. excom. Papa Clericos inuoluit, maiori excommunicatione, qui excommunicatis a Papa participant in diuinis. Immo Henriquez libr. 13. de excom. cap. 8. §. 2. ait, quod si Papa denunciât iudicialiter per sententiam publicè & nominatim, quamuis non exprimat, extendi tamen ad participantes, & ita participantes mortaliter peccant, & in maiorem excommunicationem incidunt, duobus concurrentibus, si si participans Clericus sit, & ad diuina sic denunciatum a Papa admitrat; secus autem, si Laicus sit qui participat, aut si Clericus sit, participet tamen in humanis, tunc enim solum venialiter peccat, & minorem excommunicationem tantum incurrire putat; additq; hoc quod diximus, locum habere in solo denunciatio a Papa, ob summam & exactam obedientiam, quæ speciali mandato, & censuræ summi pastoris ab omnibus debetur. Et hanc suam opinionem ex c. significauit, de sent. excom. colligit, quia textus ille de solis Clericis loquitur, & de admissione eorum ad Diuina, vnde, in anno. in litera E. ait Clericum cum excommunicato a Papa Horas Canonicas recitantem, etiã extra Ecclesiã, excoicationem maiorem incurrite, quia textus dicit, *Vel participat*. Alii tamen plura requirunt, ad hoc vt participans cū excoicato a Papa maiorem excommunicationem incurrat, vt in ca. 14. dicemus, iuxta quæ intelligenda erunt, quæ in hoc casu diximus; Interim de hoc casu hæc sufficiant.

18 *Septimus casus*, qui est quartus eorum, quos refert Na. vbi supra in Ma. c. 17. n. 30. est cū quis participat cum excoicato in aliquo peccato mortali. Verum, hic casus ad rem nõ facit, quia tunc non peccat mortaliter ex eo quod participet cū excoicato; sed ex eo quod participet cum alio in eodem peccato mortali, cum consensu, & cooperatio ad peccatum mortale sit etiam peccatũ mortale, vt enim ait Apostolus, *Rom. 1. Digni sunt morte non solum qui peccant mortali- ter, sed etiam qui consentiunt faciendis*.

19 *Octauus casus*, adicitur ab Henriquez. libr. 13. de excom. cap. 9. §. 3. quando quis a Ministro Iustitiæ denunciato peccat actum Iudicalem, aut Sententiam in re graui; tunc enim proculdubio peccat mortaliter, inducens ad actum de

se nullum, in præiudicium tertij, cum vt ex dictis manifestum est, ientia Iudicis denunciati ob defectum Iurisdictionis nulla omnino sit, & irrita.

20. *Extra casus prædictos participatio cum excommunicato nunquam erit plus quam veniale peccatum*; sic Hostiensis, in Summa, tit. de sent. excom. §. fin. Summa Ales. 2. par. lib. 7. tit. 1. art. 1. S. Thom. in addit. 3. par. quæst. 23. art. 3. & Quodl. 1. art. 9. Dur. 4. d. 18. q. 5. nu. 8. Thom. Argent. 4. d. 19. quæst. vnica art. 4. Palud. 4. d. 18. qu. 6. art. 3. Concluf. 1. Ioan. Maior. 4. d. 18. q. 3. Gabr. 4. dist. 18. quæst. 3. art. 1. versic. Alia est opinio; Bonau. 4. d. 18. in vlt. p. dist. quæst. 5. Alex. de Ales. in 4. part. Sum. quæstio. 22. memb. 1. articulo. 6. §. 2. Adrian. in 4. senten. in tract. de Clauibus q. 3. ver. Secunda propositio, Martinus Ledesin. 2. 4. quæst. 25. art. 3. Sotus. 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. Concluf. 3. Rich. 4. nu. 18. art. 6. quæst. 2. Ioan. And. in cap. Sacris, & ibi Panormit. n. 9. de his quæ vt mer. cau. fiunt, quamuis dubius sit Panor. dicit tamen hanc esse communem opinionem. Archidia. etiam, 1. quæst. 3. in ca. Quoniam multos, quem refer. ibi Pano. 5. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 1. Angelica, in verbo, excom. 8. num. 4. Na. in Man. c. 27. num. 30. Coua. in ca. alma mater, 1. par. §. 3. num. 7. vers. Igitur regulam, de sent. exco. li. 6. Henriquez libr. 13. de sent. excom. capi. 8. & 9. & eam Gabr. vbi supra communem & Theologorum, & Canonistarum esse docet, qui omnes communiter affirmant, communicantem cum excommunicato non peccare mortaliter; eo quod communicatio cum excommunicato ex suo genere non sit peccatum mortale; & communiter asserunt participantem solum peccare mortaliter, quando vel in crimine, vel in cõtemptum Ecclesiæ, vel in Diuinis, cum excommunicato participat, secus autem, quando in humanis & temporalibus communicat, secundo contemptu, aut scandalo; Et alij vniuersaliter dicunt, participationem in Diuinis esse mortale, in humanis vero solum esse veniale, Ratio est; quia cum duplex sit Christianorum, & fidelium participatio vna quæ Christianorum propria est quatenus Christiani sunt, vt est participatio in Diuinis; alie quæ communis est hominibus, quatenus homines, & conciuues sunt, vt est communicatio in temporalibus, & actibus humanis; illam Ecclesiã directè prohibet, & proinde cum excommunicato in diuinis participans, directè contra præceptum Ecclesiæ faciens, mortaliter peccat; Quia verò communicatio cum excommunicatis in temporalibus prohibet tantum indirectè, & ex consequenti, qui in illis communicat, non contra præceptum Ecclesiæ, sed præter præceptum facit; & ideo venialiter tantum peccat. Qui ergo in humanis non estrenate participat, sed ex quadam verecundia salutantem salutatur, vel ex quadam reuerentia ad modicum tempus subsistit cum eo, licet cum displicentia, non peccat mortaliter; Nimis enim graue, ac durum esset, si homo pro vno leui verbo cum excoicato mortaliter peccaret; vnde putandum nõ est, quod Ecclesiã intendat tantum laqueum ponere pro tam leui participatio ne, quæ neque directè contra præceptum Ecclesiæ, neque in contemptum Iudicis, aut Censuræ, neque in Diuinis sit vt citati auctores affirmant, quicquid nonnulli, vt Goffred. in Sum. Rayn. & alij, quos refert Panor. in ca. Sacris, nu. 8. de his quæ vt mer. cau. fiunt, & Vgolin. de cens. Eccl. Tab. 2. cap. 23. §. 14. num. 2. eos etiam in hoc casu peccare mortaliter velint, sed falso; Nam d. cap. Sacris, de his quæ vt. quod ab istis asserunt, in quo dicitur, *communicantem cum excommunicato peccare mortaliter*, non de communicante in temporalibus, sed in Diuinis officijs; quæ solemniter & publicè in Ecclesiã celebrantur, & in Sacramentis suscipiendis, vel ministrandis, & in Ecclesiastica sepultura, debet intelligi; vel de communicante in crimine, aut in contemptum Iudicis; qui enim post canonicam monitionem, ne cum excommunicato participet, ab eius confortio non abstinet, peccat mortaliter, quia tunc Ecclesiæ censuram contemnetur censetur, & ideo excommunicationem maiori ligari poterit, arg. c. stat. animus, & c. constitutionem de sent. excom. lib. 6. & latius tradit Coua. in ca. alma mater. 3. par. §. 3. num. 9. vers. Tandem, de sent. excom. libr. 6. post S. Th. in addit. 3. par. q. 25. art. 3. ad primum.

22 *Hinc infert Coua. vbi supra, §. 3. num. 8. vers. Sic & excom-*

- communicatis, recitantes priuatum horas Canonicas cum excommunicato, non peccate mortaliter: quod etiam docet Henricus lib. 13. de excomm. cap. 7. §. 2. ubi ait, excommunicatum etiam cum alio laico horas dicente, non peccare mortaliter; Non tamen diceret debet, *Dominus vobiscum*, quia hæc verba dicuntur proprie in persona Ecclesie, cetera verò omnia, quando priuatum dicuntur, tanquam a persona priuata recitantur; Si quis tamen ex inaduerentia priuatum recitando illa verba diceret, non peccaret mortaliter.
23. *Addit etiam idem Couar.* non esse peccatum mortale, si quis cum excommunicato ingreditur Ecclesiam eo tempore, quo Diuina officia ibi non celebrantur; & Henricus ubi supra vult, denunciatum sine socio in Ecclesia (quando non sunt ibi officia, priuatas orationes, aut horas Canonicas recitare posse sine peccato mortali, etiam si in eadem Ecclesia adsint alij suas horas priuatum recitantes, dum modo excommunicatus non audiat horas alterius, nec eum eo reciter alternatim, erit tamen peccatum veniale priuatum horas, vt diximus, cum eo recitare, aut Ecclesiam ingredi cum eo, vt Couar. ubi supra, nu. 8. testatur; quia cum excommunicatus his actibus interdictus, aut priuatus non sit, cum eo priuatum in illis communicare veniale solum erit.
24. *Addit tertio Nauar. in Man. cap. 27. num. 36.* Nec esse peccatum mortale communicatio cum excommunicato in priuatis orationibus, vt dicere simul cum illo salutationem Anglicam, quando ad illam pulsatur; aut simul cum eo communicare benedicendo mensam, nec consequenter simul cum illo priuatum orare in cubiculo; Item, addit Nauarius, neque esse hæc peccata venialia; quia excommunicato me salutanti respondere possum, ex Palud. 4. dist. 18. quest. 6. artic. 2. & S. Anton. 3. part. titu. 25. cap. 2. *Deus te conuertat.* Similiter si rationabili ex causa scribiliteras excommunicato, possum loco salutationis in titulo literæ præfigere hæc verba, *Deus te conuertat. aut optare spiritum consilij sanctoris*, quæ sunt verba orationis. Item cum excommunicato legere possum partem Euangelij, aut Psalmi. Item, cum eo interesse possum concionis, cum hæc ei non sit prohibita, cap. Responso. de sent. excomm. sed initio concionis vbiq; præmitti solet Angelica saluatio cum igitur orare possumus hoc modo cum illo in Ecclesia, multo magis extra Ecclesiam cum illo hoc ipsum facere possumus sine peccato mortali, aut etiam veniali; Addit Henricus lib. 13. de excomm. cap. 10. §. 4. Quod si ad templi angulum adisset denunciatus, non attendens ad officia, alij licet in Missa, aut officio permanere possunt: Sicut etiam, si talis obiter per Ecclesiam transeat, & parum persistat orando, non est cur ab officijs Diuinis cessetur. Non igitur peccatum mortale est quomodocumque cum excommunicatis in Diuinis participare, sed solum quando solemniter & publice in Ecclesijs celebrantur, vt Nauar. ubi supra, num. 36. versic. Ad quintum, & Couar. in d. cap. alma mater, 1. par. §. 3. nu. 3. versic. sic & excommunicatus, testantur.
25. *Addit potest quarto, excommunicatum denunciatum in vno loco, verbi gratia, Parisijs, vbiq; excommunicatum esse, & vbiq; vitandum, etiam Romæ, aut Bononiæ, etiam si hoc ibi ignoretur excommunicatio enim animam afficit, & sequitur excommunicatum, vt lepra leprosum, argum. cap. cito turpem, 1. quest. 1. glo. in cap. si quis presbyter, in verbo alius Episcopus, 7. quest. 1. & eadem glo. in cap. pastoralis, §. verum, in verbo, subtrahuntur, de appellat. & facit quæ de suspensio docet in cap. Quisquis, in verbo, communicet, 4. quest. 5. & in cap. officij, in verbo excommunicationis vinculo, de sentent. excomm. Cardin. in Clem. 1. in verbo Ipsius, de pœnis. Panorm. in cap. ad reprimendam, num. 2. de offic. ordin. & in c. 1. de raptor. Innoc. in c. inquisitioni, num. 2. de sent. excomm. Idem Panorm. in c. ad nostram, 3. num. 6. de iureiur. & in cap. cum & plantare, num. 1. de priuileg. Marian. Socio, in cap. sacris, num. 489. & in cap. inter alia, num. 117. de sent. excomm. Nauar. in cap. inter verba, 1. quest. 3. Coroll. 67. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 3. num. 2. versic. Queritur tandem, de sent. excomm. lib. 6. Henricus lib. 13. de excomm. §. 3. & in annot. ca. 24. §. 1. in litera E. Martin. Ledesma. 2. 4. quest. 25. art. 1. Vgolin. de censur. Eccles. Tabul. 1. cap. 13. §. 10. qui docent esse communem, quicquid Palud. 4. dist. 18. quest. 6. art. 1. & Durand. 4. dist. 18. quest. 5. nu. 4. Syluest. in verbo, excomm. 5. dub. 17. & alij nonnulli contrarium affirmant, vt Henric. in c. cum desideres, de sent. excomm. & Cosmas in Pragm. sanct. titu. de excomm. non vitand. verbo, excommunicationis, qui existimant solum vitandum esse in provincia, & Diocesi in qua denunciatus est; Aut quando is qui excommunicatum vitare vult, probare potest, eum esse alibi denunciatum, alioquin si hoc probare non possit, non tenetur eum vitare nisi in loco, aut Diocesi vbi de denunciatus sit.*
26. *Ceterum, non malè Couar.* ubi supra, post Panorm. in cap. cum non ab homine num. 4. de sent. excomm. hæc Doctorem differentiam conciliat, dicendo, quod cum vno loco denunciatus sit, & proinde minimè ab Ecclesia toleretur, vbiq; vitandus sit, siquidem Pontifices a tempore Apostolorum ex Apostolorum Canonibus 13. & 16. adiecerunt hoc præceptum, vt fideles omnes excommunicatum vno in loco, & denunciatum vbiq; in diuinis & humanis deuitarent. Deinde, quia non ita facile infamandus quis est, vbi esse excommunicatus ignoratur; At si probati commode possit denunciatio, & in publico, & in secreto eum vitare debemus; Sin verò denunciatio probari commode non possit, vitare eum in occulto, non autem in publico tenemur, ex Panorm. ubi supra, in quam etiam sententiam inclinat Palud. 4. d. 18. quest. 6. art. 1. si attente legatur, & expressè art. 2. circa medium, & Henricus lib. 13. de excomm. c. 6. §. 1. & ita excommunicatus denunciatus Venetijs, etiam Bononiæ vitandus erit, si id sciant habitatores Bononiæ.
27. *Difficultas sola est, quo iure Episcopus vnus Diocesis ita ligare possit ciues alterius Episcopatus, cum nõ habeat iurisdictionem in eos, vt tamen teneantur homines alterius provincie sic denunciatum vitare; Quæ etiam difficultas est de suffragijs Ecclesie, quo modo scilicet Episcopus vnus Diocesis priuare possit sibi subditum quod nõ participet suffragijs communibus, quæ sunt in alio Episcopatu, & etiam in toto orbe, vt verbi gratia cum Petrus ante excommunicationem gaudebat suffragijs Neapolitanis, & Auerfanis, quo iure Episcopus Neapolitanus priuare poterit subditum suum suffragijs Episcopatus Auerfani, ac etiam totius Ecclesie? Cui difficultati Ledesma. in 2. 4. quest. 24. art. 1. respondet, excommunicatum ab vno Episcopo vitandum esse ab alijs etiam sibi non subditis, & priuati suffragijs Ecclesie communibus, non solum de iure humano positiuo, sed etiam Diuino; & ita etiam de iure Diuino alij omnes eum vitare tenentur, & eodem iure Ecclesie suffragijs communibus priuatur. Et fauet plurimum Couar. in cap. alma mater, 1. part. §. 1. num. 2. & 3. de sentent. excomm. lib. 6. Ceterum Sco. 4. d. 19. quest. vnica. art. 5. Ioan. Maior. 4. dist. 18. q. 4. Henricus lib. 13. ca. 24. §. 1. in annot. litera E. & cap. 26. §. 3. rectius docent, Episcopum vnus Diocesis non habere talem potestatem excommunicandi de iure Diuino, ita vt subditum suum priuati suffragijs totius Ecclesie, aut vitari faciat vbiq; etiam a non subditis; quia de iure Diuino non habet potestatem nisi super subditos suos, & proinde Episcopus per suam excommunicationem solum potest directe priuare suffragijs propria Diocesis, & prohibere subditis, ne cum illo denunciato participent. Et solum Papa iure communi adiecit, quasi naturalem proprietatem consequentem excommunicationem, quod excommunicatus priuatur communibus*

ADDITIO.

- * Adde. Similiter notandum est, quod si excommunicatus, extra ecclesiam constitutus, assisteret Diuinis, illa audiendo, non possumus ipsi communicare, quia hæc esset communicatio in Diuinis, quæ omnino sub mortali interdicitur ex vi censuræ excommunicationis; & in his terminis docet Philarch. de offic. Sacerd. par. 1. lib. 3. c. 14.

nibus suffragijs totius Ecclesie; & vt denunciatum ab vno Episcopo teneantur omnes in toto orbe vitare, ita, vt nec Episcopus ipse cum eo versari possit, vt infra dicemus. Vnde posset Papa statuere, ne Episcopus priuaret subditum suum, nisi suffragijs & beneficijs suae Diocesis; & ne denunciatum vitare tenerentur, nisi subditi eiusdem Episcopi. Iure igitur humano Pontificio factum est, vt vno loco denunciatus, vbique tam in Diuinis, quam in humanis vitandus sit, & communibus totius Ecclesie suffragijs priuaretur. Et ad hoc citari solet cap. Quisquis, 4. q. 5. & cap. si quis presbiter, 7. q. 1. & fauet Syluest. verb. excomm. 5. nu. 10. dub. 1.

18 Hinc soluitur quaestio illa quam nonnulli inter quos est Panorm. in cap. 3. de priuileg. & in e. Nulli, num. 2. & 3. de sent. excomm. & cum sequitur Couar. in ca. alma mater, 1. par. 8. 1. numer. 2. & 3. de sent. excomm. lib. 6.) tractant: An Papa dispensare possit, aut permittere, vt quis cum excommunicatis participet? Cui respondent Panorm. & Couar. in Diuinis Papam hoc priuilegium nulli dare posse: Ratio est; quia haec communicatio in Diuinis est prohibita iure Diuino, quam prohibitionem Papa tollere non potest; Vnde addunt etiam, Papam communicantem in Diuinis, peccare, immo, etiam si in humanis sine causa cum huiusmodi excommunicatis maiori excommunicatione participet, peccat, non tamen incurret excommunicationem minorem. Alij tamen omnes contrarium affirmant, & hoc verius est; vt enim diximus, praecipuum hoc vitandi excommunicatos, humano & Pontificio iure institutum est, vnde potest Papa qui non est astrictus iuri communi, ex causa concedere participationem in Diuinis, & Sacramentis cum excommunicato, & de facto in Extrauagan. Ad euanda scandala. Martinus V. dispensauit cum Concilio Constantensi, ne vitare teneantur excommunicatos non denunciados; Vnde, sicut limitauit effectus excommunicationis quoad non denunciados, ita etiam ex causa concedere potuit vt cum denunciatis versemur sine peccato, aut aliqua poena, cum in iure humano dispensare possit, vt Henriquez vbi supra notauit, & idem docet Vgo, Tab. 2. cap. 23. num. 3. post Syluest. in verbo, excomm. 5. num. 10. dub. 1.

19 Quinto addi potest, quod licet nec Papa, sicut nec alius summus Princeps vi coactiuia ipsius Legis teneatur, nec ratione praecipua a se latu ad vitandos excommunicatos obligetur, tamen vi quadam directiuia, & quae principem ratione ad rectum, & equitatem dirigit, humanae constitutioni, etiam a seipso lata, seipsum submittere, eaque obseruare, arg. l. Digna vox. C. de leg. & cap. Iustum, dist. 9. Ratio enim naturalis dicitur, Principem Legem illam seruare debere, quam ipse tulit, arg. ca. cum omnes, de constit. & docent glos. in cap. Nulli, in verbo, vitare, & ibi Panorm. num. 3. de sent. excomm. Certum tamen est, quod Papa etiam cum certa scientia cum denunciato participans in Diuinis, aut humanis, nullam iuris poenam incurrit. Quia est supra ius posituum, & ita cum excommunicatio omnis iuris positiui sit, eam Papa ob participationem cum excommunicato denunciato non incurrit, glos. in cap. Nulli, in verbo, vitare, & ibi Panorm. num. 4. & idem Panorm. in cap. cum desideres, num. 3. de sent. excomm. glos. in e. si inimicus, in verbo, expectare, dist. 93. Calderin. in repet. c. cum excommunicato, 1. quaest. 3. Ioan. Andr. in cap. statumus, de sent. excomm. lib. 6. glos. in Cl. si summus, in verbo participet, & ibi Ioan. de Lignano, & Guil. de Monte Lauduno, de sentent. excomm. vbi Guil. affirmat, Papam vix scienter cum excommunicato participare, quia de stilo Curiae tales si negotij, vel tractatus quidpiam habeant cum Papa, per ipsum, vel per alios absoluantur, durante tractatu, ad cantelam, & eo finito, reducantur in eandem sententiam, iuxta testium excommunicatorum, arg. e. veniens, de testib. Palud. 4. dist. 18. q. 6. art. 2. in fine. Couar. in ca. alma mater, §. 1. num. 3. de sent. excomm. lib. 6. & Vgol. Tab. 2. cap. 23. num. 5. Qui omnes auctores cum Martino Ledesimo, 2. q. 25. art. 1. docent, Papam non propterea absoluerit sic excommunicatū, nisi expressè dixerit, & voluerit per talem communicationē, illum pro absoluto haberi, arg. cap. cum desideres, de sent.

excomm. si tamen ei communicaret, intendendo eum de facto absoluerit, etiam si non verbo, habendus est pro absoluto, tanta enim est potestas Papae circa ius posituum, vt pro sola voluntate sua libertatem concedat, nec alia opus sit abolitione, glos. in cap. si inimicus, in verb. expectare, dist. 93. & in e. si aliquando, in verbo, salutationis, de sent. excomm. & glos. in Clem. 1. in verbo, pro infectis, de immunit. Eccles. Panorm. in d. c. Nulli, n. 4. de sent. excomm. Palud. vbi supra, & communis DD.

30 Sexto inferitur, Episcopum non posse communicare cum excommunicatis à seipso, ante formalem abolitionem ab excommunicatione, & si communicet, incidit in excommunicationem minorem, sicut & alij, ipso iure in communicantes latam, arg. cap. cum desideres, & ibi Panorm. num. 2. & DD. communiter, de sent. excomm. & Innoc. in l. Quod in dubijs, tit. eod. Ioan. Andr. in e. cui licet, quaest. 4. num. 15. vbi & Rayn. idem asserere ait, de Reg. iur. lib. 6. Anch. in cap. statumus, num. 4. Domin. & Philipp. Fran. & Gemin. ibidem, de sent. excomm. lib. 6. Palud. 4. d. 18. q. 9. art. 2. in fine. Martin. Ledes. 2. q. 25. art. 1. Couar. in cap. alma mater, 1. par. 8. 2. num. 2. vers. Hinc profecto, de sent. excomm. lib. 6. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 13. §. 9. immo etiam & maiore excommunicationem incurrit, si in crimine criminoso participet. Ratio est; quia poena illa non ab excommunicatore per suam sententiam, sed à iure profertur, vt habetur in e. Nuper, & ibi DD. de sent. excomm. Cum ergo ius communiter & indifferenter excommunicet participantes excommunicatis, cui omnes subijciuntur, arg. cap. 1. de constit. etiam Episcopus, aut alius excommunicator cum excommunicatis à se, vel ab alio, ante abolitionem communicando excommunicationem minorem, haud secus ac alij, incurrit.

31 Quibus addo, quod Episcopus communicans cum excommunicato, etiam à seipso censuratur, non censetur propterea illum ab excommunicatione absoluerit, sed neque potest, si velit, quia cum forma iuris, & consuetudinis diuinae Ecclesiae sit, non absoluerit nec ligare nisi uerbis id ipsum significantibus, Episcopus illam iuris formam obseruare tenetur; si tamen Episcopus illum excommunicatum alijs uerbis absoluat, peccat quidem, ille tamen uerè absolutus est, & deinceps tam excommunicans, quam alij cum eo liberè ut prius communicare possunt.

32 Septimo inferitur, communionem hanc cum excommunicato tam diu prohibitam esse, quousque realiter, & in effectu absolutus; nec satis esse, si promiserit querere absolute, aut illam iam quaesierit; aut etiam si iurauerit stare mandatis Ecclesiae, sed necessarium esse, ut realiter absolutus sit, vt habetur in cap. cum desideres, & ibi Panorm. num. 5. & DD. de sent. excomm. & glos. in Clem. 1. in verbo, Donec, de Decimis, & Vgol. Tab. 2. cap. 10. 23. nu. 7. Adeo enim personae excommunicatio inheret, eamque vim habet, vt neque morte ipsius excommunicantis, aut ipsius excommunicati tollatur, donec absoluitur, arg. capitulo pastoralis, §. 1. de offic. ordin. vnde, & excommunicatus etiam mortuus, ante abolitionem (vt multi volunt etiam si contritus in morte fuerat) Ecclesiae suffragijs, aut Ecclesiastica sepultura caret, arg. cap. A nobis, 2. & cap. factis, de sent. excomm. Vgol. vbi supra, num. 8. Et semel excommunicatus semper excommunicatus esse praesumitur, donec absolutus probetur, arg. cap. semel malus, de Reg. iur. lib. 6. glos. in e. proposuit, in verbo, De absolute, & ibi Panorm. num. 4. de Cler. excomm. ministr. & idem Panorm. in cap. dilectis, nu. 10. de appell. Marian. doc. in cap. De Monialibus, nu. 4. & in cap. factis, num. 490. de sent. excomm. Felin. in e. scribam, num. 3. de presumpt. Ancharan. conf. 64. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 2. nu. 6. versic. verum si confiterit, de sent. excomm. lib. 6. Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 1. cap. 13. §. 1. 2. num. 5. vbi Couar. post Panorm. in d. cap. proposuit, nu. 5. docet, quod licet possumus ei communicare, qui communi opinione habetur pro absoluto, maxime vbi elapsus esset ali quod longum tempus à tempore excommunicationis, intenta qualitate personae illius, qui fuit excommunicatus; cum enim vnusquisque curam suae salutis habere censetur, nec in facto alieno curam esse valde curiosus, arg.

arg. in Reg. Præsumitur, de Reg. iur. lib. 6. & notat Inooc. in cap. veniens, de verb. signific. lib. 6. poterit quis absque vilo crimine, aut pœna periculo cum tali communicare, qui communicat pro absoluto habetur, licet mihi de certo de absolute non constet, vt expressè docent Panor. vbi suprâ, & Couar. & Vgolin. & Henric. in ca. cum desideres, de sent. excomm. & Siluest. in verbo, excommunic.

32 *Es denique, etiam priuilegiati à Papa ne excommunicari possint, excommunicatos denunciatio haud secus ac alij vitare tenentur, vt habetur in cap. Nulli, & ibi glos. de DD. de sent. excomm. & c. cum & plantare, §. excommunicatos, & ibi glo. in verbo, excommunicatos, & Panorm. num. 1. de priuileg. Couar. in cap. alma mater, 1. part. §. 1. num. 2. de sent. excomm. libr. 6. & Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 2. cap. 23. num. 2.*

34 *Octauo, Excommunicatus ipse cum alijs communicare prohibetur, non propter nos, sed propter seipsum, in nullo magis ipsi alios vitare tenentur, tum in Diuinis, tum etiam in humanis, cum eorum causa prohibitio hæc facta sit, vnde, sicut alij ipsum, ita ipse alios multo magis vitare tenetur, quod enim de vno correlatiuorum statuitur, etiã de altero statutum esse censetur, arg. l. si. de acceptillat. & ita expresse docent Hostiensis in Summa, lib. 5. titu. de sent. excomm. num. 11. versic. Illud etiam notandum, & Ioan. de Lignano de cens. Eccles. §. 27. num. 2. Panormi. in cap. Illud, num. 6. de Cler. excomm. ministr. & idem Panor. in cap. Nulli, num. 3. & ibi Felin. de sent. excomm. Domin. in cap. Nullus, dist. 55. Marian. Soc. in cap. Illud, num. 1. de Cler. excomm. ministr. Gabr. 4. dist. 18. q. 3. art. 3. dub. 5. Adrian. in 4. Sent. in tract. de Clauibus, art. 3. princip. vers. Pro huius solutione est præmittendum. Nauar. in cap. 1. §. labore, nu. 4. de pœn. dist. 6. Henriquez lib. 13. de excomm. c. 11. §. 1. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 2. cap. 22. qui omnes docent, sic excommunicatum tenet alios vitare, & peccare mortaliter non vitando alios; quia contemnere videtur excommunicationem, & usurpare communionem sibi interdictionem, id quod Panor. in d. ca. Nulli hac ratione probat: quia si priuilegium sine causa non defendit, quo minus vitare teneatur excommunicatos, multo magis excommunicatio non defendit quo minus alios vitare teneatur vnde, etiam auctores citati affirmant, excommunicatum non solum vitare debere alios non excommunicatos, sed etiam alios excommunicatos, delictum enim nulli præstare debet immunitatem, & hanc communem esse sententiam DD. concludunt, id quod etiam in excommunicato occulto procedit, siquidem hic, stante etiam confessione Constantiensis Concilij, alios vitare tenetur, cum Concilium ipsis excommunicatis non intendat in aliquo fauere, vnde, etiam qui per famam tantum excommunicatum se esse nouit, alios vitare tenetur, vt notat Panorm. in cap. illud, nu. 4. de Cler. excomm. ministr. aliàs, inquit, peccat, & celebrando Diuina, in irregularitatem incidit, addique quotidie contingere, quod Episcopi excommunicantur in Curia, qui tamen notitiam excommunicationis non habent, nisi per famam tantum. Quod notandum ab omnibus esse cupit, non tamen ita grauitur delinquit, sicut si pro certo sciuisset; & idem cum Panor. in hoc sentiunt Marian. Soc. in d. cap. illud, num. 7. & Vgol. Tabu. 2. cap. 22. num. 2.*

35 *Nono, Quæ dicta sunt de vitando excommunicato, aut etiam de excommunicato ipso, vt alios vitet, de fidelibus solum accipienda sunt, vt optimè notat Durand. in 4. dist. 18. quæst. 5. num. 13. post S. Tho. in addit. 3. par. quæst. 23. art. 2. ad primum; etenim nec excommunicatus infidelium communionem priuatur, nec alij non excommunicati a consortio infidelium arcentur vi ipsius excommunicationis, vt ex c. Engeltrudam, 3. quæst. 4. & c. omnis Christianus, & c. Nihil, 11. quæst. 3. & cap. præcipue, ead. causa & quæst. vbi semper mentio fit de separatione à consortio Christianorum, & fidelium, seu ab Ecclesia, & corpore Christi; infideles autem de Ecclesia, & corpore Christi non sunt. Cur autem Ecclesia communionem fidelium excommunicatis interdicit, non autem infidelium, ea ratio est: quia excommunicatus iam Christianus est, nec amplius aliorum*

consortio indiget, vt fidelis efficiatur; cum tamen infideles nunquam ad Christi fidem profitendam induci possent. si colloquium eorum fidelibus esset interdictum, vt habetur in c. infideles, 24. q. 4. vnde, & Dominus cum Publicanis, & peccatoribus manducauit, & bibit in his vero, qui intus sunt, ad est infidelibus, putredo refecanda est. Præterquam, quod infideles parum curarent, si eorum consortium vitarem, cum tamen excommunicati erubescant, si non communicetur eis, vt latius tradunt glos. in ca. Quam pio, in verbo interuentu, 1. quæst. 2. & eadem glos. in c. Ad mensam, in verbo permittimus, 1. quæst. 3. & Anchar. in Clem. 1. vers. Sexto quæro, de testibus quos refert, & sequitur Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 2. cap. 22. §. 1. num. 4. & cap. 23. num. 9.

36 *Dixi, ex vi ipsius excommunicationis, quia per alias leges prohibentur fideles ne Iudæorum, & aliorum infidelium communionem vitantur, siquidem in cap. Nulli eorum, & c. omnes, 28. quæstio, 1. fideles cum Iudæis azima manducare ad eorum conuiuia ire, antequam conuiuio excipere, cum eis habitare, aut eorum aliquem in infirmitatibus suis vocare, aut medicinam ab eis percipere, aut cum eis in balneo se lauare prohibentur, & c. caue, & c. si quis Iudaica, 28. quæst. 1. fideles cum infidelibus matrimonia contrahere vetantur & cap. Multorum, & cap. Iudæi, 2. & cap. Ad hæc de Iudæis, Christiani prohibentur seruire Iudæis, Sarracenis, aut Paganis, & cap. Etsi Iudæos, Christianæ Iudæorum nutrices esse vetantur. Quando igitur peccatum mortale sit extra casus à iure concessos cum excommunicatis participare, ex hæcenus dictis manifestum est.*

Quem excommunicatum tam antiquo, quàm nouo iure vitare teneamur.

Cap. XII.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Antiquo iure, vnusquisque non excommunicatus quemlibet excommunicatum publicum, & occultum vitare tenebatur.*
- 2 *Ex confessione solum sciens aliquem excommunicatum, nec olim, nec modo, illum vitare tenetur, aut debet.*
- 3 *Excommunicatus ipsemet, olim, & modo alios vitare tenetur.*
- 4 *Excommunicatus per famam habitus, de iure antiquo vitandus, & quousque.*
- 5 *Excommunicatus occultus, an, & quando cum alijs, etiam in Diuinis participare poterit.*
- 6 *Extraneus, [Ad euitanda scandala.] nouum ius circa vitandos excommunicatos, statuit.*
- 7 *Extraneus, [Ad euitanda scandala.] an temporalis, vel perpetua censenda sit.*
- 8 *Dissentio magna inter Doctores est, circa substantiam Extraneus, [Ad euitanda scandala, & auctores pro vtraque parte afferuntur.]*
- 9 *Auctoris opinio de lectura, & intelligentia Extraneus, [Ad euitanda scandala.]*
- 10 *Extraneus, [Ad euitanda scandala.] nullo modo sibi ipsi contrariatur.*
- 11 *Extraneus, [Ad euitanda scandala.] nullo modo ipsimet excommunicatis fauet.*
- 12 *Excommunicatis generaliter, ante denuntiationem, Sacramenta licite conferri non possunt.*
- 13 *Excommunicatus an post Extraneus, [Ad euitanda scandala.] iurisdictionem ante denuntiationem amittat.*
- 14 *Excommunicatus occultus hodie, nec secreto vitandus est.*
- 15 *Excommunicatus, cuius excommunicationis fama est, nec*

nec publice, nec priuatum, ante denunciationem vitandus.

- 16 Excommunicatus specialiter, seu nominatim, ante e Iudicis denunciationem vitandus non est.
- 17 Nominatim excommunicatus quis dicens.
- 18 Excommunicatus notorius ob Clerici percussorem, tum publice, tum priuatum ante denunciationem vitandus.
- 19 Notorium dicitur, quod in maiori parte viciniae, aut Collegij, aut oppidi per testes occultos notum est.
- 20 Missa presbyteri notorii fornicarij, & concubinam habitis, an audienda.
- 21 Sicut excommunicatum denuntiatum, ita etiam & suspensum, & interdictum denuntiatum, in eis quae per censuram illis prohibentur, vitare tenentur.
- 22 Ad excommunicatum vitandum, requiritur denuntiationis scientia, & quis scire censetur.
- 23 Interdictum Ecclesiasticum ob solam famam obseruandum non est, & quare.
- 24 Prelato dicenti aliquem esse denuntiatum credendum est.

VT autem materia haec, quae satis dubia, & difficilis est, manifesta, clara, & facilis reddatur, quid utroque iure licitum, aut prohibitum sit, breuiter ostendemus.

- 1 *Primo* igitur, de iure antiquo, vnusquisque non excommunicatus vitare tenebatur omnem, & quemcunque excommunicatum, non solum publicum, sed etiam occultum, licet non eodem modo: Nam publicum, tam in occulto, quam in publico; occultum verò solum in occulto vitare tenebatur, dummodo de excommunicatione ei constaret, vt habetur in cap. cum non ab homine, & ibi gloss. in verbo, Denunciatus non sit, & ibi Panorm. nu. 2. 3. & 7. de sentent. excomm. Ratio autem cur occultus excommunicatus in secreto vitandus sit, haec esse potest, quia talis verè excommunicatus est, cum excommunicatio executionem secum trahat, cap. pastoralis, §. verum, de appellat. & proinde vitandus; Nam denuntiationis excommunicati non excommunicat eum, sed solum excommunicatum esse declarat, nec denuntiatio fit, nisi ob ignorantes.
- 2 *Hoc* autem intelligi debet de scientia, quae habetur extra confessionem; si enim quis aut olim sciret in confessione Sacramentali aliquem fuisse excommunicatum, aut etiam modo aliquem esse denuntiatum, neque tunc, neque modo teneretur aut debet talem vitare, & hoc propter maximam sigilli Sacramentalis obseruationem, vt docent Henric. & Hostiens. in d. capit. cum non ab homine, de sentent. excomm. & idem Hostiens. in cap. omnis vtriusque sexus, de penit. & remiss. Summa Astensis, 2. par. libr. 7. tit. 11. art. 1. quaest. 27. Rich. in d. dist. 18. art. 6. quaest. 5. & 4. dist. 11. art. 4. quaest. 2. ad 4. Palud. 4. dist. 18. qu. 6. art. 2. & Syluest. verbo. excomm. §. num. 28. dub. 19. Martin. Ledes. in qu. 48. §. Aliud dubium, verò sequitur vlti. Sortus in relect. de ratione tegendi secretum, memb. 3. quaest. 4. dub. 3. post Concl. §. Couar. in c. alma mater, 1. par. §. 2. nu. 3. de sentent. excomm. lib. 6. Henriquez. lib. 3. de excomm. ca. 6. §. 1. imo etiam huius sententiae est Scotus, 4. d. 21. qu. 2. §. ad argumenta, in fine, vers. Respondeo sicut ad tertium, quicquid Medina, & Couar. vbi supra, contrarium illi ascribant, vnde Vgolin. & Rod. vt testatur Astensis vbi supra, arg. c. si tamen, 6. qu. 3. & Adrian. in 4. in tract. de Confessione, post dub. 9. in quaest. quae incipit, Circa materiam Confessionis, in fine, vers. ad argumenta principalia, §. Ad sextum, non sunt audiendi, qui in hoc casu talem in occulto a Confessore vitandum esse dicunt, verè ignorans est huius excommunicationis, cum ea lata sit a Lege humana, exterio rem debeat eius scientiam habere, vt excommunicatum talem etiam secreto vitare teneatur.
- 3 *Secundo*, Qui excommunicatus est, eodem modo, & nunc, & de iure antiquo tenebatur alios vitare; & quidem si occultus excommunicatus est, tenetur alios tam excom-

municatos, quam non excommunicatos in occulto vitare si publicus tam in occulto quam in publico.

- 4 *Tertio*, Qui per famam excommunicatus habebatur; aut quem per duos testes excommunicatum esse probari poterat, de iure antiquo vitandus erat, quousque ad arbitrium Episcopi se purgaret, & ad cautelam absolueretur, vt de primo habetur in cap. cum desideres §. 2. q. sentent. excomm. & de secundo tradunt Innoc. & Panor. num. 6. Henric. & Felin. in d. c. cum desideres.

5 *Quarto*, Quamuis Syluester in verbo, excommunicatione, 3. versic. 5. & vers. 6. & Couar. in cap. alma mater, §. 2. num. 11. vers. Quamobrem, de sent. excomm. lib. 6. putent occultum excommunicatum non posse participare cum alijs in Diuinis nec in occulto, nec in publico, & si celebret, fieri irregularem, & incurere alias poenas latas contra violatores excommunicationis; mihi tamen videtur verior, vt est mitior contraria sententia, cum Soto, 4. dist. 22. quaest. 1. artic. 4. Concl. 1. versic. Ait verò. Alphonso de Castro, lib. 2. de potest. leg. pæn. cap. vlt. Concl. 2. Martino Ledes. 2. 4. quaest. 27. art. 1. in fine, Nauarr. de penit. dist. 6. cap. 1. §. laboret in fine, & alijs, quos citauimus hoc lib. 2. cap. 2. in fine. Si hoc faciat ad vitandum scandalum, & ad necessariam suae vitae, aut famae cōseruationem, nec peccat mortaliter, nec irregularis erit nec alias poenas incurret: quia ius posituum non solum huic iuramento, sed etiam Diuinum creditur naturali Diuino; Ad verò scandali vitatio, & famae defensio, de iure naturali Diuino sunt; & proinde in hoc casu cessat omnes ius humanum, praeteritum, si per ipsum excommunicatum non stet quo minus absolueretur, id quod, tam de iure antiquo, quam de iure nouo procedit, de re qua latius in loco proxime allato disseruimus.

6 *De iure nouo* alia dicenda, & obseruanda sunt, Primò quidem, auctoritate Concilij Constantinensis, & Martini V. Conditam fuit Extrauagans quaedam, concedens participationem cum excommunicatis, quae condēnata fuit postea per Concilium Basileense, antequam fieret scissura, & per Eugenium IIII. Quae constitutio quoniam ius vetus corrigi, & nouum constituit, & materiam censurari explicat, ex cuius expositione innumeræ Doctorum antiquorum controuersiae disoluuntur, exemplum eius describimus, prout refertur ab auctoribus fide dignis, qui huic Concilio interfuerunt, vt testatur S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 3. Ioan. Dried. de libert. Christiana, pag. 88. Adrian. in 4. Sent. tract. de Confessione, quaest. 9. & tract. de Clauibus q. 3. & tract. de Eucharistia, quaestio. vii. versic. oritur quaestio. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 35. Tenor autem Constitutionis est iste. *Ad euitanda scandala, & multa pericula, qua conscientij timorati contingere possunt, Christi fidelibus tenore praesentium misericorditer indulgemus, quod nemo deinceps a communicatione alicuius, Sacramentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscunque Diuinis iuris, & extra praetextu cuiuscunque sententiae, aut censurae Ecclesiae a iure, vel ab homine generaliter promulgatae, renouo abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Ecclesiasticum obseruare, nisi sententia vel censura huiusmodi fuerit illata contra personam, Collegium, Vniuersitatem, Ecclesia communiatem, aut locum certum, vel certam a Iudice publicata, vel denunciata specialiter, & expresse, constitutionibus Apostolicis, & alijs in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Saluo, si quem pro sacrilega manuum iniectio in Clericum sententiam latam a Canone adeo notorie confiteri incidisse, quod factum non possit aliqua tergiversatione celari, nec aliquo suffragio excusari, nam a communicatione illius licet denunciatus non fuerit, volumus abstinere, Et infra; Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, aut prohibitos, non intendimus in aliquo releuare, nec quomolibet eis suffragari.* Haec tamen Concilium Constantie, vt auctores referunt.

7 *Circa* quam constitutionem, nonnulla in sequentibus adnotanda sunt:

Primum est, Quod initio cum condita fuerat haec Constitutio, sparsim fuerint rumores multorum, dicentium, illam non fuisse perpetuam, sed solum ad quinquennium, & in Con-

Concilio propositam, sed non acceptam, præcipue a b Italis. Vnde, quidam Episcopus Busonensis in Polonia, Andreas nomine, his rumoribus permotus, ab ipso met Martino V. petijt, verumne hoc esset, ab eoque responsum accepit, eam esse perpetuam, & hanc suam intentionem fuisse, ut ibi S. Antoninus testatur, vbi etiam scribit, se hoc audiuisset a quodam Iuliano Cardinali, qui fuit Legatus Apostolicus in eodem Concilio, Constitutionem hanc in Concilio promulgatam fuisse per dictum Pontificem omnemque Concilij Patres eam laudasse, & approbasse, eamque perpetuam esse de iure, & omnibus Christianis datâ. Qui ambo, Andreas scilicet, & Iulianus, eidem Concilio interfuerunt.

A Alterum est, in hac Constitutione tres partes sunt, in quarum prima vniuersaliter conceditur non excommunicatis participatio cum excommunicatis, etiam in Sacramentis actiue, & passiuè, & de hac parte nulla est inter Doctores controuersia. In Secunda parte, due exceptiones continentur ex generali regula tradita in parte præcedenti, vt in duobus casibus cum excommunicatis communicare non possimus; Primus casus est, si excommunicatus sine a iure, siue ab homine denunciatus, & publicatus sit excommunicatus; Secundum est, si sit excommunicatus ex percussione Clerici adeo notoria, vt non possit vlla tergiversatione celari, neque vilo iuris suffragio excusari. De primo casu etiam inter DD. constat, in quo omnes conueniunt; in secundo vero casu, inter se dissentiunt. In Tertia parte declaratur totum priuilegium huius Constitutionis esse in fauorem solùm eorum, qui non sunt excommunicati nullo autem modo in fauorem ipsorum excommunicatorum, de qua parte difficultas etiam est, eo quod primæ parti repugnare videatur, vt inferius dicitur.

De Secundo casu partis secundæ, in quo cum excommunicatis participare vetatur, est magna dissenso inter DD. circa substantiam ipsius Constitutionis, quidnam in ea prohibeatur. Nam S. Anton. Driedo, Adrian. Nauar, locis cit. Gabr. 4. distinctione 18. quaestione 3. articulo. 1. Notab. 3. versic. Huius autem Decretalis, Martin. Ledesmi. 2. part. 4. quaest. 25. artic. 1. Caiet. 3. parte, quaest. 64. artic. 6. Francisc. à Victoria in Summa, de excommunicatione, num. 17. Sotus, 4. d. 22. quaest. 1. art. 4. & Ioan. Medina, C. de Confess. quaest. 22. Ruard. Tapper, in explic. art. 1. §. 8. versic. Nec tantum maiorum, Pet. Sotus, lect. 3. de excommunicatis in fine, & lect. 6. de Ministro Confess. Henriquez libro 13. de excommuni. cap. 5. §. 1. affirmant, & referunt hunc casum, quod tenemur vitare illum solùm ita notoriè excommunicatum, qui ex percussione Clerici excommunicatus est, quam relationem S. Antoninus vbi supra, testatur se accepisse à D. Nicolao de Dinchel Serbuhel, & D. Andrea Episcopo Busonensi qui interfuerunt Constantiensi Concilio, & à D. Iuliano Cardinali; Alij vero, vt Nicolaus de Osmo, ordinis Minorum, in Supplemento Pisanelle, in verbo, Clericus, 3. in fine, hunc casum aliter refert, scilicet, in eo prohiberi communicationem cum omni ita notoriè excommunicato, vt nulla possit tergiversatione celari, aut aliquo iuris suffragio excusari, & affirmat se hoc extraxisse de libro D. Car. Iuliani, tituli Sanctæ Sabine, qui vulgariter dicitur Sancti Angeli, qui præfuit dicto Concilio, qui sibi Constitutionem illam ostendit in camera, & studio suo Florentiæ, die 2. Decembris 1440. vnde Felinus in c. Rodolphus, col. antepenult. de Rescriptis, ait, in hac re hoc esse mirabile, quod due partes contrariæ se teneantur eodem auctore; & hanc lecturam, quæ est in Concilio Basileensi, Sess. 20. in fine sub titulo, de excommunicatis non vitandis, aliqui ex recentioribus sequuntur, vt Felinus vbi supra, qui tamen dubius est, quam sequi debeat, inclinatur tamen in lecturam Concilij Basileensis, & Pragmatica sanctio Gallicana ex Concilio Prouincialis Bituricensis decreto in tit. de non vitandis excommunicatis Panor. in Clem. 2. de sent. excom. Albertinus repet. in Rubr. de hereticis, num. 44. Syluester, in verbo excom. §. nu. 9. Covar. in q. alma mater, 1. par. §. 2. num. 7. versic. Quidam vero, de sent. excom. lib. 6. quamuis dubius sit, quam lecturam sequi debeat, tandem tamen lecturam Concilij Basile. tantquam posteriorem, & a Nicolao V. & alijs confirmatam,

sequendam esse purat, & Ioan. Baptista. Antonucius in Catechesi Neapolitana, lib. 5. cap. 14. & Vgolin. de censur. Eccl. Tab. 1. cap. 13. §. 7. num. 7. ex Concilio igitur Constantiensi non omnis notoriè excommunicatus ante depurationem vitandus erit, sed is solùm qui ex causa iniectionis manuum in Clericum omnino notoriè excommunicatus est, ex Concilio autem Basileensi etiam quilibet omnino notoriè excommunicatus, ante denunciationem vitari debet, secundum ea quæ diximus.

Ceterum in hac DD. controuersia mihi videtur non solùm probabilior, sed simpliciter vera, & tuto practicanda prior opinio, secundum lecturam S. Antonini & aliorum, quos reuolimus, primo quidem, quia est mitior, ceteris autem partibus, semper adherendum est sententiæ magis precise. Secundo, quia est conformior praxi totius Orbis, & etiam ipsius Vrbs, seu Curie Romanæ. Tertio, quia habet pro se auctores numero, & auctoritate partes, & fortè maiores; immo etiam auctores secundæ sententiæ satis dubij sunt; & Syluester, quæ omnis eam tenuit in Summa, postea tamen in suo Confiatorio eam reuocauit, in epistola quæ ibi habetur in ultimo folio, ad Lectorem, vbi expressè dicit standum esse sententiæ, & Extravaganti Concilij Constantiensi, & non determinationi Concilij Basile. addicque, quod quando scripsit Summam, putauit prædictam Constitutionem Concilij Basileensis fuisse editam, antequam Eugenius IV. reuocaret illud Concilium, & quod postea legit Ioannem de Turrecremata qui in Summa de Ecclesia, lib. 2. cap. 100. ait, prædictam Extravagantem non fuisse editam nisi post scissuram Concilij, vnde in fert ibi Syluester, illam nullius esse momenti, ideo nec illi esse standum, sed adherendum esse Extravaganti Concilij Constantiensi, prout Turrecremata vbi supra docet. Et Nauarrus, licet olim in Summa, cap. 9. tenuit seruandum Decretum Basileense, vt vitare teneantur, omnes notoriè excommunicatos; in vltima tamen editione, Anno 1582. ibidem, cap. 9. num. 8. versic. Quinto deducitur, se corrigat prius dicta retractando, immo Martin. Ledesmius, quinon standum esse vult Concilio Constantiensi, cum eius Constitutionem Martinus V. perpetuè esse voluerit. Quarto quia alijs vel difficile omnino, vel non ita facile erit excusare à multis peccatis omnes Catholicos in Germania, Gallia, Anglia, Polonia, & aliquot alijs Regnis, qui quotidiè & singulis ferè horis, & momentis communicant cum hereticis, quos constat notoriè hereticos esse, & consequenter excommunicatos arg. cap. excommunicatus, 1. de heret. & per Bullam Cæne Domini, quæ Consuetudo optima Legum interpres est, arg. c. cum dilectus, de consuetud. & l. Minime, ff. de legib. Quinto quia vt notat Henriquez vbi supra, falsum est, Concilium Basileense a Nicolao V. confirmatum fuisse; siquidem non confirmauit illud, nisi in quibusdam factis, vt in beneficijs, dispensationibus, & absolutionibus a censuris, quas dictum Concilium concesserat, vt constat ex Bulla Nicolai V. ad finem vltimæ, id est, 45. Sessionis Conc. Basile. Sub Datum Æpoleti, Anno Incarnationis Dominicæ 1449. Decimoquarto Kalendas Iulij, Pontif. eiusdem Nic. V. anno tertio. In reliquis non est confirmatum, cum fuerit Concilium acephalum; immo in Conc. Lateran. Sub Leone X. Sess. II. dicitur, quod Concilium Basileense non fuit Concilium, sed Conciliabulum; & constat in multis errasse, & male Eugenium IV. deposuit, vnde eius Decreta reuocauit Eugenius IV. præter pauca, inter quæ non exprimitur hoc de vitandis, notoriè excommunicatis; Ob quæ omnia, & alia multa, Decreto potius Concilij Constantiensi, quam Basileensi standum esse censemus.

10. Circa Tertiam partem Constitutionis duo maxime dubia sunt: vnum est, Quod hæc tertia pars primæ parti eiusdem Constitutionis contraria esse videtur; Si enim excommunicatus in nullo per hanc Constitutionem subtrahatur, consequens est, vt mortaliter administrando mibi Sacramenta peccet, quod si ipse mortaliter peccat, ergo, & ego etiam petendo ab eo Sacramenta mortaliter peccet, eod quod illum ad mortaliter peccandum induco, vt excuipi gratia, si sciam Petrum esse excommunicatum, non tamen denunciatum, no nulli id illicitum esse putant, ob rationem

rationem allatam: Alij verò rectius docent, eo ipso quod conceditur non excommunicatus, quod participare possint cum excommunicatis in Sacramentis, necessario consequi, quod ipsemet excommunicatus quando ministrat Sacramenta requisitus a non excommunicato non peccet, (dummodo contitus administrat) maxime, si eius parochus & proprius Sacerdos sit, cui ex officio illa ministrare incumbit, vt optimè, & expressè docent Gabr. 4. d. 18. q. 3. artic. 3. dub. 5. & Nauiar. de orat. Notab. 22. num. 7. vers. Non obstant. Sotus 4. dist. 1. quæst. 5. art. 6. Concluf. 6. & dist. 22. quæst. 1. art. 4. Concluf. 1. vers. at, verò illic. Mart. Ledesm. 2. 4. quæst. 2. 5. art. 1. Henriquez libr. 13. de excom. cap. 6. §. 3. & cap. 10. §. 3. Ratio est: quia ex opposita sententia nulla gratia fidelibus in illa Extravaig. *Ad uitanda scandala*, concederetur, cum non possent communicare cum excommunicatis generaliter, magis quam ante talem concessionem. Cum igitur Concilium fidelibus concedat, vt communicent cum excommunicatis generaliter, consequens est. Sacerdotes ipsos sic generaliter excommunicatos, etiam extra necessitatem, a suis subditis licite inuitari posse, & in casu necessitatis compelli, vt eis Sacramenta ministrent, verbi gratia vt confessiones eorum audiant. Eucharistiam tempore Pasche, Iubilæi, aut mortis articulo, administrant, absque eo quod hac illis administrando peccet, alioquin enim non satis consultum fuisset conscientijs vtriusque, si subdito liceret Parochum inducere, & non etiam liceret Parocho sine peccato illa ei ministrare. Nam si Sacerdos peccaret, tenderetur se aliorum communioni in hoc casu subtrahere, atque adeo, neque possent subditi illos compellere, neque alij tuto illos inuitare. Quare, quod sic inuitatus administrando non peccet, non quidem fauore suos, sed non excommunicati petentis fauore subleuatur: sicut tempore interdici, quidam famuli fruuntur alieno privilegio Domini pro officijs Diuinis, & tempore prohibito, vt fruuntur privilegio sponse pro benedictionibus nuptialibus. Et certe, otiosum aliàs esset Concilij Constantiensis privilegium, si subditas iustè & licite petere posset, & tamen Parochus excommunicatus iustè negaret. Hoc igitur cuoptur Sacerdos talis, non suos, sed alieno privilegio, subditi nimirum iure petentis fruuntur. Censetur autem tunc ad hunc effectum, ne peccet vel absoluitur inuisibilem sacerdotem Christum, vt putat Henriquez vbi supra, vel potius Ecclesia in tali casu prouidit tempore unitatè & suspendit excommunicationem, in quam elapso tempore ministrations Sacramentorum reuocatur Sacerdos, vel certe, quia excommunicatus permanens in excommunicatione, tantum prohibetur administrare Sacramenta iure Ecclesiastico, in quo Ecclesia pro illo articulo dispensat.

11. Hinc sequitur Primo, Quod licet per hanc Constitutionem nullum ius aut patrocinijs ipsi excommunicati concessum sit, si excommunicatus spontè se offerat ad Sacramenta ministranda, peccat mortaliter, quia ipse nullo modo subleuatur, quod autem fauore suo ea petentis subleuetur, non est ipsum subleuare, sed me, quia nisi ipse subleuatus essem, vnde ipsi excommunicati etiam ante denunciationem ab his quæ excommunicatis interdici sunt, abstinere tenentur, eodem profusum modo quo ante Constitutionem hanc tenebantur, & consequenter, alios vitare à Sacramentis, & officijs Diuinis, & Missa audienda abstinere debent, quia in his alijs non excommunicati opera sua non indigent, id quod expressè testantur Martinus Ledesm. 2. 4. quæst. 2. 5. artic. 1. dub. 2. in fine Sotus, 4. dist. 22. quæst. 1. artic. 4. Concluf. 1. vers. c. ait verò illic. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 2. num. 11. de sent. excom. libr. 6. Henriquez libro 13. de excommunic. ca. 6. §. 4. in annot. litera B. post Syluestr. in verbo, excommunicatio 3. versiculo quinto, & Panor. in cap. illud numero septimo, de Cler. excommunic. ministr. & in cap. Nulli numero 3. de sentent. excommuic.

12. Sequitur secundo, etiam post Concilium Constantense licite conuerti non posse Sacramenta generaliter, aut publice excommunicatis, etiam ante denunciationem, quæuis ipsi excommunicati vitandi non sint priusquam denunciantur: Ratio est: quia Concilium Constantense nihil in

favorem ipsorum concessit, & ipsi iurte illius Sacramenta sumere non possunt, ex alia uerò parte iure Diuino & naturali prohibetur *Sanctum dare canibus*, Matth. septimo & ipsi eodem iure ab eis abstinere tenentur, & prouidetur neque hoc illis aut Concilium concessit, aut concedere potuit, vt latius tradunt Ioan. Driedo, li. 1. de lib. Chr. pag. 89. Adrian. tract. de Clauibus quæst. 3. versic. Sed quomodo multis casibus Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 2. 5. artic. 1. dub. 3. Sotus 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. Concluf. 1. versic. unum autem. Couar. in alma mater. 1. par. §. 2. num. 11. versic. His accedit, de sent. excom. libr. 6. Vgol. de cens. Ecclesiast. Tab. 2. c. 7. §. 1.

13. Alteri dubij circa hanc tertiam Constitutionis parte est. An virtute huius Constitutionis excommunicatus retineat iurisdictionem in vtroque foro, videtur enim non retinere: quia ipse in nullo subleuatur. Nihilominus tamè existimo certum quod iurisdictionem fori interioris retineat: quia cum concessum sit mihi recipiam ab eo Sacramenta in generali, ergo etiam Sacramentum Pœnitentiæ, vnde valide à peccatis me absoluerè poterit, vt latius in hoc ipso lib. 2. cap. 1. in propositione quarta docuimus. Immo etiam valde probabile est, retinere etiam iurisdictionem fori exterioris saltem in illis casibus in quibus procedit in alterius fauorem, sic enim non suo sed alterius fauore subleuari poterit, id quod non malè fortassis ex illis verbis Constitutionis *Intra*, & *Extra* colligi poterit. Possimus enim interpretari *Intra* id est in foro interiori, & *Extra* id est in foro exteriori. Quibus addeo, probabilissimum esse etiam secundum ius antiquum, excommunicatos iurisdictionem vtriusque fori retinere, quædium ab Ecclesiâ tolerantur in officio, id quæ ratione boni communis, cum alijs quam plurima vtriusque fori gesta in dubium semper reuocari possent, vt pluribus docuimus lib. 1. c. 5. non longè à fine, & id expressè testantur Innoc. in c. Si verè, de sent. excom. & Felin. ibidem, nu. 7. & in c. ad probandum, num. 7. de sent. & re iudic. Panor. in cap. ab excommunicato, nu. 8. de Rescript. & in c. veritatis, numer. 43. de do. lo. & contumac. & in c. ad probandum, num. 1. 5. in quibus omnibus locis, hanc opinionem veriorè, & tutiorè esse affirmat Palud. 4. dist. 18. q. 2. art. 3. Sotus, 4. dist. 22. q. 2. art. 1. vers. Dubium autem est. Nau. in Manuali, c. 27. n. 7. Couar. in alma mater. 1. par. §. 7. num. 9. vers. Quid autem respondendum, & §. 11. num. 4. vers. Quia o patet, de sent. excom. libr. 6. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 3. in principio.

14. Ex huiusmodi Constitutionis explicatione multa inferuntur, quæ quotidiè ad praxim reduci possunt.

Primo quidem, Excommunicatus occultus, etiam secrete vitandus non est, & ita correctum est cap. cum non ab homine, de sentent. excommunicationis.

15. Secundo, Nec vitare etiam tenemur excommunicatum cuius excommunicationem probare possumus duobus reprobis, aut cuius excommunicationis fama publica est, dummodo non sit denunciatus, vnde, neque priuatum, neque publicum, aut in Sacramentis, aut in officijs Diuinis, & multo minus in profanis, sic excommunicatum vitare tenemur, sed tuto coram illo & officia Diuina recitare, & Sacramentum Missæ celebrare possumus, cum hæc in fauorem non excommunicatorum Concilium concesserit, vt ex isto Constitutionis colligitur, & expressè docent Sotus 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. Concluf. 1. versic. Ait verò illic. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 2. num. 7. versic. Ex omnibus his, de sent. excom. libr. 6. Vgol. de cens. Ecclesiast. Tab. 1. cap. 3. §. 7. num. 2. & ita tollitur responsio textus in cap. cum desideres, in Secunda eius parte, & etiam corriguntur altercatio & dissentio Panor. in cap. illud, de Cler. excom. ministr. & in d. cap. cum desideres, vbi eum sequuntur alij DD.

16. Tertio inferitur, Quod nec vitare tenemur specialiter, id est nominatim excommunicatum, licet mihi constet de excommunicatione eius, antequam publice à Iudice denunciatus sit, ita expressè docet Cosmas, in Pragm. Sanctæ Gallicanæ, tit. de excommunic. non vitandis, in verbo, Generaliter, Nauiar. in cap. 1. Silaboret, num. 23. de pœnitentiâ distinct. 6. & in Manuali, cap. 27. nu. 35. versic. Nota præmo,

no, & num. 93. in fine. Calet. verbo absolutio, c. 3. Syluest. verbo excom. 3. §. 10. 11. & 23. Victoria tit. de excom. 9. 4. & 15. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 2. num. 7. versic. Quarto, & §. 6. num. 7. post Conclus. quintam, versic. Primum, de sentent. excom. lib. 6. Ioan. Medina, Cod. de Confess. quæst. 22. vers. Corolariæ, ibi. Dixi notanter, quamuis dubius refert se ad consuetudinem. Ioan. Baptista Antonius in Catechesi Neapolitana, lib. 5. cap. 14. versic. Sexto scias Alphonfus de Vualdo, in Candelabro, tit. de excom. cap. 75. Henriquez lib. 13. de excommunic. cap. 5. §. 1. Ratio est: quia Concilium requirit denunciationem excommunicationis, etiam si certa sit excommunicatio; vnde, nõ satis erit quod specialiter quis & nominatim excommunicatus sit, puta, quando citatus sub pena excommunicationis lata sententiæ incurrit excommunicationem, ob contumaciam non compatendi aut non parendi, antequam per Iudicem declaretur & denunciatur, vt Nauarr. affirmat, qui etiam id Vrbs, & Orbis vsu receptum esse testatur, quicquid contrarium Adrian. 4. Sent. tract. de Sacram. Eucharistia, cap. vi. de impedimentis, versic. Quantum ad tertium, & tract. de Sacram. Confess. dub. 9. versic. Secunda propositio. Felin. in c. Rodolphus, num. 73. vers. Primum colligo, de Rescript. & Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 13. §. 7. num. 8. afferant, existimantes speciatim seu nominatim excommunicatum vitandum ab eo esse, qui seit excommunicationem, etiam ante denunciationem; Ceterum, prior opinio & mitior, & communior, & vsu receptor est.

17. Quod verò Bernard. in c. A nobis, 1. de sent. excomm. dicat, eum esse excommunicatum nominatim, qui fecerit aliquid contra Canonem sic excommunicationem decernentem; *quisquis hoc, vel illud fecerit, excommunicatus sit*; adeo, vt in cõlitterit Petrum, hunc actum prohibitum fecisse erit, Nominatim excommunicatus; falsum est, & contra communem expositionem glos. in c. cum & plantare, §. excommunicatis, in verbo Nominatim, de priuileg. & eadem glo. in c. constitutionem, in verbo, Nominatim, de sent. excom. lib. 6. & in Clem. 1. in verbo, Nominatim, de vita & honest. Cleric. & DD. ibi. & Panorm. in ca. In Lateranensi, num. 7. de præbend. Card. in d. Clem. 1. q. 7. Summa Affens. 2. par. li. 7. ut. 9. art. 1. in principio. Steph. Costæ, in cap. Constitutionem, num. 7. de sent. excom. lib. 6. & Arnaldi. Albertini in repet. in Rubr. de hæ. num. 44. Couar. in cap. alma mater. 1. part. §. 2. num. 8. de sentent. excom. lib. 6. qui docent, illum Nominatim excommunicatum esse, qui hac censura notatur, expresso nomine proprio, vel alijs indubitatis signis & circumstantijs appositis, quæ certò, & absque vilo dubio eum, qui excommunicatur, significant, & demonstrent. Addit autem Henriquez vbi supra, non satis est esse, vt quis nominatim declaratur excommunicatus à Iudice in domo sua, ad hoc vt eum vitare teneamur; sed requiritur, vt publicè denunciatur in Ecclesia tempore Missæ, aut in publico loco coram multis, & vt literæ declaratoria istius personæ affigantur in loco publico, pro consuetudine Regionis, quæ dicuntur *Cedulones*, vt praxis Curia, & Orbis obseruat.

18. Quarto inferitur, Quod solus excommunicatus notorius ob Clerici percussione, ante denunciationem, tum priuatim, tum publicè vitandus est, duobus concurrentibus.

Primum est, si adeo manifestè constet aliquem in eam excommunicationem incidisse, vt nullo modo celari possit.

Secundum est, vt notorium etiam sit percussorem nullo iuris remedio aut ratione excusare se posse, quo minus in excommunicationem incidere; vndè, licet notorium sit Petrum percussisse Clericum; si tamen notorium etiam non sit, Petrum nullam excusationem pro se habere, vitari non debet antequam citatus denunciatur excommunicatus; Quia verò hæc duo raro concurrunt, (siquidem vt ait Gabr. 4. dist. 18. quæst. 3. art. 1. Notab. 3. vers. Præterea, vix in aliquo casu tanta poterit esse facti euidentiæ) ideo raro sic excommunicatum ante denunciationem vitare tenemur.

19. Notorium autem dicitur, quod in maiori parte viciniæ aut Collegij, aut Oppiduli, per testes oculos notum est; & vt notant Adrian. in 4. tract. de Sacram. Eucharistia, nõ

longe à fine, §. oritur q. & Nauar. in Manual. c. 25. nu. 73. & cap. 27. nu. 255. ad minus requiruntur decem ad patriarchiam, arg. capit. vnic. 10. q. 3. vnde scientia pauciorum quam sex, rem notoriam non reddit, sed neque sex, aut octo testes oculati sufficiunt, quando illi non sunt maior pars Cõgregationis, neque enim sex, aut octo testes vidisse in Ciuitate, satis erit, vt factum dicatur notorium, vt ait Henriquez lib. 13. de excom. cap. 5. §. 2. & Adrianus vbi supra, dicit, in scientem manus violentas in Clericum non vitandum, nisi id cõfessus, vel conuictus fuerit egisse in iudicio, vel factum egerit ad minus decem videntibus. Ceterum ex hoc nimis indulgeri videtur percussoribus; vnde rectè monent Panorm. in cap. vestra, num. 16. & ibi Cald. vt ipse refert, de cohab. Cler. & mulier. & Henriquez vbi supra, quod arbitrio & prudentiæ discreti Iudicis relinquendum est, vt ex varijs circumstantijs, & qualitate actus, loci, & temporis arbitretur, quod factum, aut crimen dicatur ita notorium, ut nulla possit tergiversatione celari; communitè autem ex tribus causatur Notorium, scilicet ex hominum scientia, & loci, & temporis qualitate.

20. Quinto inferitur, Qualiter intelligendi sint textus iuris antiqui, qui docent non audiedas esse Missas presbyterorum notorie fornicatorum, & concubinas habentium, vt cap. Nullus, cap. preter. dist. 32. & DD. ibi, & c. vestra, & c. vlt. de cohabit. Cler. & mulier. & glos. in cap. De homine, in verbo, peccet grauitè, de celeb. Missar. quicquid enim sit de iure veteri, de iure nouo ex indulto Concil. Constantiensis quantumcunque fuerit notoria Sacerdotis fornicatio per facti euidentiã, non tenemur de iure humano ipsum in Sacramentis, aut officijs Diuinis, vel extra vitare, nisi per sententiã Iudicis suspensio fuerit contra eum specialiter & nominatim publicata, & denunciata, etiam si confessus fuerit in iure, vel contra eum probatum sit, ex Ioan. Maior. 4. dist. 9. dub. vlt. Gab. 4. dist. 13. art. 3. dub. 4. S. Anton. 2. part. tit. 9. cap. 10. §. vlt. Syluest. verbo, Missa 2. q. 3. Adrian. 4. Sent. in tract. de Sacram. Euchar. quæst. vlt. §. oritur quæstio. Soto 4. dist. 1. q. 5. art. 6. ad 2. vers. in contrarium autem, & d. 13. q. 1. art. 9. vers. veruntamen. & d. 22. q. 1. art. 4. Conclus. 1. vers. ait verò illic. Couar. in ca. alma mater, 1. part. §. 2. num. 10. vers. Sexto Barth. Medina, lib. 1. instruct. confess. cap. 11. §. 8. Henriquez lib. 9. de Sacrif. Missæ, ca. 25. §. 13. & lib. 13. de excom. c. 5. §. 3. Simancha, de Catholicis Institut. c. 20. Francis. Suarez 3. part. de Sacram. disput. 72. sect. 4. in fine, quicquid male id neget Nau. in Manual. cap. 25. nu. 80. & in capit. 1. §. labore, nu. 22. & 24. de penit. d. 6. & Ratio est: quia ius antiquum, quotalis suspensio erat, non solum consuetudine, sed etiam constitutione hac Concilij Constantiensis abrogatum est, vbi solum excipitur notorius Clerici percussor, vt diximus. Quod idem in alijs criminibus dicendum est; vnde, si fuerit excommunicatio contra raptores, & publicè cõstet Petrum rapuisse bona illa, non teneor ante denunciationem, aut in officijs Diuinis, aut in Sacrificijs eum vitare, immo ante illum celebrare possum, ex Soto, 4. d. 2. qu. 1. artic. 4. Conclus. 1. vers. Ait verò. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 5. §. 3. in fine. Sic etiam in alijs criminibus notorij, puta hæresi, Simonia, & similibus, non enim istos, etiã hereticos vitare tenemur in diuinis, aut extra, antequam specialiter & nominatim denunciatur, vt ex d. Extrauag. *Ad vitanda scandala*, colligi potest, & expressè tradunt Adrian. 4. Sent. tract. de Sacramento Eucharistia, quæstio. vlt. §. oritur q. Soto 4. dist. 22. q. 1. art. 4. Conclus. 1. vers. Teneor autem. Nauar. de orat. Notab. 22. nu. 6. & nu. 10. Henriq. lib. 13. de excom. c. 5. §. 3. vbi Nau. addit, non satis esse ad hoc, ut teneamur vitare hæreticum, quod de hæresi damnatus sit, quamuis enim incurrat excõicationem, quæ dicitur publica & notoria de iure; quia tamen non dicitur publica de factò, & nota singulis, eum multi sint rustici, qui ignorant hæreticos aut Simoniacos esse ipso iure excommunicatos, & quia varijs causis tergiversari, & excusare se possit, non vitandus esse putat, antequam expressè denunciatur excõicatus. Cuius opinio in hac re quàmvis tutò defendi possit, securior tamè, & tutior est doctrina Soti, 4. d. 22. q. 1. art. 4. Cõcl. 1. vers. Tenor autem. (quæ Nau. ibi refert) & Fra. Ban. 2. 2. q. 12. ar. 2. quos refert & sequitur Henriq. ubi

vbi ſup. qui volunt denunciari in loco publico de hæreſi, aut alio crimine, cum notorium eſt ipſo iure excommunicati- onem annexam eſſe, perinde vitandum eſſe, ac ſi nomi- natim excommunicatus denunciatus fuiſſet. id quod ſpeciale eſſe docent in hæreſi, tum ob nos, ne illorum con- ſortio inficiamur; tum etiam ob hæreticos ipſos, vt ſic cō- fundantur facilius, & citius reſpiciant dum à fidelibus ſe, ſuumque conſortium deſertari vident.

21 *Sexta* inferitur, Ea quæ de vitando excommunicato, aut non vitando dicta ſunt, locum etiam habere in alijs cen- ſuris, & ſententijs à iure, vel ab homine laici, vt ſcilicet,

Primo ſicut tenemur vitare excom- municatum, poſtquã denunciatus eſt, ita etiam & ſuſpenſum, & interdiktum vitare tenemur in eis quæ per cenſuram eis prohibita ſũt, vbi is excommunicatus pro tali denunciatus fuerit, & ta- lem non vitas in officijs Diuinis, aut in actibus deputatis ſuis ordinibus aut in Sacramentis, peccat mortaliter, ſi ta- lis ſuſpenſus fuerit ab officijs Diuinis, aut Sacramentorũ adminiſtratione, vel perceptione, & ſic ſuſpenſus denun- ciatus, ex Nauar. in Manual. cap. 27. num. 163. verſ. Nono inferitur, & in capit. 1. §. laboret, num. 18. de penitent. di- ſtinct. 6. vbi probat grauius peccatum eſſe non vitare in- terdictum, vel ſuſpenſum, in quibus rebus ſuſpenſus eſt, aut interdiktus, quam nõ vitare excommunicatum. Quia non vitare excommunicatum, regulariter eſt ſolum vicia- le peccatum, vt Theologi in 4. diſt. 18. & Canonice in ca- ſtris, Quod mer. cauſa, communiter docent, nõ evitare au- tem interdiktum, vel ſuſpenſum, in quibus eſt interdiktus, vel ſuſpenſus, nemo dixit non eſſe mortale. Vndẽ, nõ pla- cet quod ait Henric. li. 13. de excom. c. 5. §. 5. ſcluſo ſcan- dalo non peccare mortaliter eũ, qui à denunciato ſuſpen- ſo audit Miſſam, aut ſimul cum illo Miſſa, & alijs Diuinis officijs intereſt, ſi illũ nullo modo induxerit, quia inquit, nullo iure probatur præceptum, cuius opinionem, & ratio- nem optimẽ mea ſententia. Nau. in d. §. laboret, nu. 17. re- ſellit, eo quod Extrauagans *Ad vitanda ſcandala*, illud eodẽ modo de excommunicatis, ſuſpenſis & interdiktis vitandis poſſit denunciatiõnem diſpoſuiſſe videtur, vt ver- ba ipſa ſatis manifeſte oſtendunt. Præterquam, quod vt no- tant gloſ. in c. 1. in verbo Italia, de temp. ordin. lib. 6. & in cap. ſi poſtquam, in verbo, Mente, de elect. lib. 6. & in c. 1. in verbo, eligatur, cum notatis ibi, de elect. Panorm. in c. ſacris, nu. 6. quod mer. cauſa Conſtitutio penalís ex ratio- nis vnitate ad ſimilem caſum extenditur; immo nonnulli nullam extenſionem eſſe putant, quando eadem ratio in caſu, à quo, & in caſu, ad quem extenditur, ſubẽſt; Cum ſic tamen ſuſpenſo à Diuinis, licet participatur in humanis, cum humana illi non ſint prohibita; immo, etiam qui eũ illo participat in diuinis aliquam cenſuram non incurrit, quia id nullo iure exprimitur; nemo autem penam ali- quam ipſo iure incurrit, niſi expreſſo iure id caueatur, in- xta gloſ. ſolemnem, in cap. ſi in verbo, ex vi iuris patrona- tus, de iure patron. & Nauar. tom. 2. conſil. 4. de penis. Hen- riquez lib. 13. de excom. cap. 5. §. 5.

Secundo, Sicut excommunicatus denunciatus vſu Iurisdictionis caret, ita etiam ſuſpenſus ab adminiſtratione Sacramentorum, & denunciatus, validẽ abſoluere nõ po- teſt, cum Iurisdictionis vſu priuatus ſit.

Tertio, Sicut excom- municatus notorius (excepto Cleri- ci pctuſſore) non priuatur Iurisdictione, nec in humanis, aut Diuinis vitandus eſt, ante denunciatiõnem, ab eo qui ſcit illum excommunicatum, ab eo qui ſcit illum excom- municatum, ita neque ſuſpenſus, & ut interdiktus etiam no- torius, in humanis, ſaut Diuinis antequam denũcietur, vi- tandus eſt.

Quarto, Sicut excommunicatus etiam nominatim & ſpecialiter, ante denunciatiõnem parochiano petenti Sa- cramenta miniſtrare poteſt, & valide abſoluere etiam abſ- que peccato, dummodo conteratur, ita etiam ſuſpenſus, aut interdiktus, ſi denunciatus publicẽ, & nominatus non ſit, ſubditis petentibus Sacramenta licite, & valide miniſtrare poterit, nec miniſtrando peccat, aut irregu- laritatem incurrit, cum hæc omnia non in ſui fauo- rem, ſed in gratiam ſubditorum illi peimiſſa eſſe cen- ſeantur.

Quinto, Sicut ipſemet excommunicatus etiam nõ de- nunciatus, peccat regulariter excommunicato, & alijs, qui ei abſq; peccato communicant; ita ſuſpenſus, aut interdi- ctus ea faciẽdo quæ ei prohibita ſunt, peccat, niſi rogatur à ſubditis illa exerceat. Quæ omnia manifeſta ſunt ex d. ctis, & ex his, quæ tradunt Nauar. in capit. 1. §. laboret, de penit. diſt. 6. & Henriquez lib. 13. de excom. ca. 5. §. 5. col- ligi poſſunt.

22 *Septimo*, Ad vitandum excommunicatum requiritur denunciatiõnis ſcientia; Dicitur autem ſcire, qui ſenten- tiam denunciari audiuit; non tamen hoc ſemper neceſſe eſt, ſufficit enim fama publica denunciatiõnis, arg. c. illud, & ibi Panor. nu. 4. de Cler. excom. miniſtr. vbi conſultur excommunicato, vt à Diuinis abſtineat, propter ſolam fa- mam publicam excommunicatiõnis, & arg. c. cum deſide- res, verſ. ſecunda quaſtioni, de ſent. excom. Hoſtienſis in Summa, lib. 5. tit. de ſent. excom. §. Res ignorata. Summa Aſtenſis, 2. parte, lib. 7. tit. 1. art. 1. quaſt. 26. Palud. 4. diſt. 18. q. 6. tit. 2. circa medium. S. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 1. Couar. in cap. alma mater, 1. parte, §. 2. nu. 4. de ſent. exco- lib. 6. Henriquez lib. 13. de Excom. capit. 6. §. 2. vbi Couar. ait, quod quia in hoc caſu agimus de animarũ ſalute, ideo fama ſufficiens teſtimonium eſt, vt interim vitemus eum, qui ex ea cenſetur denunciatus excommunicatus; maxi- me, quia talis vitatio modicum inferit præiudiciũ, & quia in dubijs vbi de periculo animæ agitur adhuc in exteriori iudicio via certior eligenda eſt, iuxta gloſ. in c. 1. de Sero- tin. & in capit. iuuenis, de ſponſal. Si verò ageretur de pe- na inferenda his, qui communicant cum excommuni- cato, vel ipſimet excommunicati, qui ſe Diuinis officijs immiſcuit, aut de aliquo grau præiudicio, ſic non ſuffice- ret excommunicatiõnis probatio per famam publicã, vt exinde in foro exteriori ad penas iure latic contra par- ticipantes condemnetur, vt colligitur ex d. c. illud, & de- cum deſideres.

23 *Quare*, cum interdiktum Eccleſiaſticum populo Chri- ſtiano maximum præiudiciũ inferat, non erit id obser- uandum propter ſolam famam, niſi alijs adminiculis co- adiuuetur, arg. c. 1. de poſtul. prælat. & Couar. d. §. 2. num. 5. verſ. Hæc proſecto, de ſentent. excom. lib. 6. eruditẽ decla- rat. Propter leuem tamen famam, aut ſi ab eius annulo, aut etiam ſi ab vno vel paucis illam denunciatiũ eſſe au- diuit, credere non tenetur, nec conſequenter eum vitare obligatur, ex Hoſtienſi, Aſtenſi, Palud. S. Antonin. Hen- riquez, & alijs, quia qui cito credit, leuis eſt corde, & c. Non ſolum, l. 1. quaſt. 3.

24 Quod tamen limiandũ eſt, habita ratione qualitatis perſonæ, à qua denunciatiũ fuſſe audiuit; Quado enim vel ipſemet excommunicatus, vel eius prælatuſ, ſcilicet Epi- ſcopuſ, aut paſtor propriuſ, aut aliuſ fide dignuſ, talem denunciatiũ eſſe diceret, niſi alta rationabilis dubitandi cauſa obſtet, credere, & ſic denunciatiũ vitare tenebi- mur, vt præfati Doctores, & Nauar. in Manual. c. 27. nu- mer. 27. Vgolin. de cenſur. Eccleſiaſt. Tabul. 2. caput. 23. §. 10. num. 1. & alijs communiter tradunt. Sed de hac re in ſequentibus latius.

Quibus caſibus excommunicatos denun- ciatos vitare teneamur. Cap. XIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Varij caſus enumerantur, quibus participatio cum excom- municatis denunciatis iure communi prohibita eſt.
- 2 [Oris] nomine quid intelligatur, latè ab auctore expo- nitur.
- 3 Famulus excommunicati denunciati, aliquid nomine do- mini ſui, aut ex parte viriſque dans, peccat, & ſic da- tum recipi nequit.
- 4 Nomine, [Orare], quid prohibitum cenſetur.
- 5 Miſſa incepra, ſi intret excommunicatus, quid facien- dum ſit.

- 6 *Nomine [Vale] quid prohibeatur.*
- 7 *Excommunicato denunciato, an assurgere, aut illi caput aperire liceat.*
- 8 *Nomine [Communionis] quid vetitum, aut permissum censeatur.*
- 9 *Ioannes Apostolus balnea simul cum Cerintho haeretico ingredi noluit.*
- 10 *Contractus cum excommunicato denunciato initus quamvis fieri non debeat, factus tamen regulariter valet.*
- 11 *Sacerdos an, & quando valide operas suas alicui domino excommunicato locare possit.*
- 12 *Iter cum excommunicato denunciato quando licite fieri, aut non fieri queat.*
- 13 *Nomine [mensa] qualis participatio prohibita censeatur.*
- 14 *Hospitatus in domo, superveniente excommunicato, quando exire teneatur.*
- 15 *Cum excommunicato, quare in eodem cubiculo, non autem in eodem lecto dormire liceat.*
- 16 *Excommunicato, nec domum suam, nec claves domus suae, ne eam ingressus ibi comedat, dare licet.*
- 17 *Communicatio cum denunciato in actibus externis, regulariter peccatum mortale non est, sed solum veniale.*

Quamvis varij casus sint, quibus participatio cum excommunicatis denunciatis prohibetur; possunt tamen omnes commode ad quinque reuocari, de quibus est antiquissimus versus ab auctoribus tum Theologis, tum Canonistis, & Summistis celebratus.

*Si pro delictis Anathema quis efficiatur,
Os, Ore, Vale, communio, mensa negatur.*

Quorum veruum explicationem tradunt S. Tho. in ad dir. 3. p. q. 21. artic. 1. Alexand. de Ales. 4. par. Sum. q. 22. memb. 1. art. 2. & art. 6. § 1. Bonau. 4. d. 18. in ult. parte, dist. quaest. 1. Durand. 4. dist. 18. q. 5. num. 6. & num. 7. Palud. 4. dist. 18. q. 6. artic. 1. Ioan. Bachon. 4. dist. 18. q. 4. art. 1. Gabr. 4. dist. 18. q. 2. art. 1. Norab. 1. Martin. Ledesin. 2. 4. quaest. 23. artic. 1. Sotus 4. dist. 22. quaest. 1. art. 4. Conclus. 2. vers. In hoc ergo participio. Adrian. tract. de clauibus, quaestio. 3. principali, vers. Pro huius solutione Henriquez lib. 13. de excom. capit. 7. & sequentibus. Hostiensis, in Summa, libro 5. tit. de senten. excom. vers. Et qua sit. Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 11. art. 1. Angelica, verbo excom. 8. num. 4. Tabiena, verbo, excom. 8. vers. secundo, & vers. Tertio. S. Anton. 3. parte, tit. 25. c. 2. Nauar. in Manual. c. 27. num. 20. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. c. 23. § 1. & seq.

Per os intelligitur Primò osculum. cap. excommunicatos, 11. q. 3. Dicitur autem quis participare in osculo cum excommunicato, qui osculatur eum, vel recipit ab eo osculum. Si tamen aliquis excommunicatus osculetur Petrum non excommunicatum, & ego ante vel post osculum eundem Petrum, non propterea participauit cum excommunicato in osculo, quamuis osculatus sim eundem Petrum, quæ similiter ille excommunicatus fuerat osculatus, nisi ex conditione conuenissemus ego & excommunicatus ad Petrum osculandum, vt Durand. vbi supra notat. Secundò intelligitur *oris locutio, & omnis sermo*; ex d. cap. excommunicatos, & cap. seq. & cap. si quis frater, 1. r. q. 3. adeò, vt nec palam, nec secreto cum excommunicato loqui liceat, & cum excommunicato, 11. q. 3. immò quamuis ab ipso prouocemur ad loquendum, non tamen ei respondere licet, sicut etiam nec eum alloqui possumus, etiã si ipsemet excommunicatus nihil respondeat ex Syluester, in verbo excom. 5. numer. 2. vers. os, & nu. 3. vers. Et tertio, & Armilla, eo numero 39. & Caiet. in Summa, verbo Communio, seu participatio cum excommunicato, quibus casibus omnino sit illicita. Et Vgolin. vbi supra, § 1. num. 3. & 4. qui etiam numero 5. affirmat, excommunicato nos salutanti respondere non posse, Deus te illuminet, vel Deus te adiuuet, cum in d. c. excommunicatos, 11. q. 3. prohibitum sit, ne dicatur ei, Ave, alij tamen omnes id licere volunt. Tertio prohibetur etiam *locutio, & sermo per scripturam, & literas*, & huiusmodi, ita, vt nec

litteras ad eum mittere, & scribere, nec suas legere aut recipere possimus, glo. in c. constitutionem, in verbo participatio, de sent. excom. lib. 6. loqui enim videtur, qui litteras scribit & mittit, & facit ad hoc, vbi periculum, §. Nulli, & ibi Gemin. & Anchar. de elect. lib. 6. & auctores supra citati, & Couarr. in c. alma mater, 1. parte §. 2. num. 11. de sen. excom. lib. 6. qui alios multos in hanc sententiam refert, asserens paria esse, tractare aliquid verbo, & scripto, & Morian. Socia. in c. inter alia, num. 42. de sen. excom. & facit l. r. ff. de contrahend. empt. & etiam notis est DD. sententia. Quarto prohibetur *locutio per motum* ex Vgone, in cap. Quosiam multos, 11. q. 3. glo. in d. cap. constitutionem; Couarr. & alij vbi supra, & facit d. c. vbi periculum, §. Nulli, vbi pro eodem reputatur nunciatus, vel litteras mittere, & loqui, quia qui per nunciatum, vel litteras loquitur, ipse videtur loqui, §. Qui autem, in fine, ff. de constit. pecun. Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 11. artic. 6. q. 17. glo. in Clemen. vit. in verbo hinc, de sent. excom. Quinto prohibetur etiam *locutio per signa, & motus*, ex Vgolino vbi supra, §. 1. num. 9. etiam cum his modis animi nostri sensum aperire & ostendere possimus, merito etiam hoc modo cum excommunicato agere vetamur. Sexto prohibetur etiam *eccecia* & *motio* ad eum mittere, vel ab eo missa recipere: quia vt ait Vgolin. in d. cap. Quosiam multos, 11. q. 3. quem referunt, & sequuntur Angelica, verbo excom. 8. nu. 4. & Astensis vbi supra, art. 1. q. 18. non minus per motus, quam per litteras ad eum huiusmodi communicatum alijs Vnde addit Astensis, quaest. 19. quod qui recipit manus ab eo, quem excommunicatum esse probabiliter ignorauit, non incurrit excommunicationem iudicem; si vero sciens eum excommunicatum, recipit huiusmodi aliquid in casu non concessio, excommunicatus est propter receptionem, non propter retentionem: Non tamen tenetur illud restituere illi, qui dedit, sed induendus erit in penitentiam illud in usus pios erogare, si ad hoc induci possit; Si tamen remitteret ad illum, qui dedit in detestationem excommunicationis, & in tuborem excommunicati, bene faceret in eo casu, maxime, quando manus illud acceperat nihil de excommunicatione sciens. Addunt etiam Syluest. verbo, excom. 5. num. 13. dub. 4. & Henriquez lib. 13. c. 7. §. 3. nec licere a familia viri excommunicati (puta ab vxore, aut filio eius, nomine excommunicati, aut vtriusque) munus accipere, sicut nec ab ipso met excommunicato. Dixi, nomine excommunicati, aut vtriusque; Quia vt notat Summa Astensis, 2. par. lib. 7. tit. 12. q. 22. de rebus paraphernalibus vxoris, si dederit eas nomine suo, licet accipere; sicut etiam si nomine proprio tantum dederit de rebus communibus sibi & viro, & concessum sit ei a viro tacite, vel expresse dare de rebus communibus cum voluerit; poterit accipi quod ita dederit, aliter non licebit, non propter periculum excommunicationis, sed quia vir habet administrationem rerum vxoris, nisi quantum concedit vxori. Quod si dubitetur, an nomine suo, vel viri, vel vtriusque, sine licentia, vel cum licentia det, tenendum est certum, & dimittendum incertum, ne recipiens discrimini se committat.

Eodem modo si quis de familia excommunicati, ex parte Domini sui, aut ex parte vtriusque aliquid daret, recipi non potest, si non verò famulus aliquis nomine proprio dederit aliquid de portione contingente eum, sicut fit in Curijs Principum, & Nobiliis, vbi huiusmodi quasi de feudo certas portiones eorum, quæ parantur in coquina, licet tunc accipere. Idemque dicendum est, si concessum sit famulo alicui a Domino, vel conseruetum sit sciente Domino, & non contradicente quod famuli nomine proprio dent de huiusmodi victualibus Dominorum suorum; ita tamen quod huiusmodi concessionis non fiant in fraudem Canonis, vt quando excōicatus sciens quod nihil recipere ex parte eius, dat licentiam famulo suo, vt mihi det aliquid. Si autem sine licentia Domini dat famulus aliquid, non potest recipi, iuxta ea quæ de vxore diximus. Denique, vt testatur Astensis vbi supra, p. 2. li 7. tit. 12. q. 23. Syluest. ver. excom. 5. nu. 27. & Henriquez lib. 13. de excō. c. 17. § 3. in manuali, licet accipere ex domo excōicati ipso absente sustentationem aliquam, aut vinum ad celebrandum Missam (quod intelligitur extra necessitatem) nisi recipiatur vxore vel dispensatione eius, secundum distinctionem factam supra circa donationem.

4 *Nomine.* Orare prohibetur cum excommunicato omnis oratio, & participatio in Sacramentis, & officijs Diuinis; iuxta ea quae latius diximus hoc lib. 2. cap. 1. & 2. & cap. 10. vnde, si excommunicatus intrat Ecclesiam, & ibi se firmiter tenentur, vel procurare ut excommunicatus exeat; quod intelligitur, dummodo sit in Ecclesia causa orandi; vel etiam extra, causa audiendi sacrum vel officium Diuinum; ut enim notat Astenfis in Summa, parte 2. lib. 7. tit. 9. quæstio. 1. si Clerici sciant excommunicatum foris ad officium Ecclesiae stare, ut ibi Missam, vel officium Diuinum audiat, monere eum debent ut recedat, aliàs cessare debent, & non cessantes, non solum peccat mortaliter; arg. cap. si celebrat, de cler. excom. ministr. sed etiam puniri debent; non minus, ac si intus Missam, vel officium Diuinum audiret, ex Hostiensis, & Innoc. in ca. Nuper de sent. excom. & alijs, & colligitur ex capitulo. Quod in tè ibi. *voce ita demissa celebrentur, quod exterius audiri non possit*, de pœnit. & remis. Astenfis vbi supra, & titu. 11. art. 1. quæst. 7. fin. verò excommunicatus in Ecclesia sit, non causa orandi, sed pro alio negotio, non prohibetur quis in eadem Ecclesia orare, ex Innoc. in d. c. Nuper, de sent. excom. & Dur. 4. dist. 18. q. 5. num. 7. & Summa Astenfis, part. 2. tit. 11. art. 1. quæst. 7. S. Anton. 3. part. tit. 25. c. 2. vers. Tertio prohibetur, Angelica, verbo, excom. 8. nu. 4. Tabiena, verbo, excom. 8. vers. Tertio Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 2. & cap. 10. §. 4. in fine. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 33. versic. Nonno. Alphonso Viualdo in Candelabro aureo, part. 2. tract. de excom. num. 85. Ratio est; quia in hoc casu non communico ei in oratione, cum ipse non oret, nec orationis causa ibi sit. vnde Palud. 4. dist. 18. quæst. 6. artic. 1. ait, Quod si fugitiuus Clerici percussor sit in Ecclesia, potest Sacerdos coram eo celebrare, quia cum non sit ibi causa orandi, sed latitandi & fugiendi, non est hoc cum eo participare in Diuinis, sicut si per Ecclesiam transiitum faceret. Simili modo, si excommunicatus in vna capella Ecclesiae, vel in vno angulo Ecclesiae adsit, non attendens ad officia, & obiter transeat per Ecclesiam, & etiam genua flectat, orando priuatim, immo, etiam si in alia capella, aut distante altari audiret non communico ei in Diuinis, nec est cur cesset officiorum cantus, aut Missae celebratio, ut notat Palud. d. quæst. 6. artic. 1. Tabiena, verbo, excom. 8. versiculi. Tertio. Sotus 4. d. 22. q. 1. art. 4. Conclus. 2. versiculi. Nihilominus. Nauar. in Manual. cap. 27. numer. 33. & Alphonso Viuald. in Candelabro aureo, part. 2. tract. de excomm. numer. 84. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 2. & capitulo. 10. §. 4. in fine.

5 Et idem circa officium Missae dicendum est, si enim nondum incepta sit Missa, ipso in Ecclesia manente, eam inchoare non debet, quod si incepta iam Missa intret eum admonere debet ut exeat; Quod si non uelit, potest eum eicere etiam si excommunicatus sit Clericus, dummodo id fieri possit sine sanguinis effusione, arg. c. ueniens, & ibi gloss. in verbo celebrationem, de sentent. excommunicat. nec eiciedo excommunicatus erit: Et si eijci nullo modo possit, & Sacerdos nondum Canonem *Qui pridie quam pateretur* inchoauerit, Missam dimittere debet; incepto autem Canone, procedere debet Sacerdos in Missa simul cum eo tantum, qui ei interuit, alij verò omnes exire debent Ecclesiam si excommunicatus non exit, ita tamen, quod finito Canone, & sumptis Christi corpore, & sanguine, antequam *Post communionem* dicatur, eum moneat ut exeat, quod si nec tunc exire uoluerit, in Sacristiam redeat, & dicat orationem, & post communionem, quae restabant, ex Hostiensis in Summa lib. 5. tit. de sent. excom. num. 17. vers. sed Nunquid. Summa Astenfis, part. 2. lib. 7. tit. 11. art. 1. quæst. 2. Angelica. in verbo, excom. 8. nu. 2. Tabiena, verbo, excom. 8. vers. Tertio S. Anton. 3. part. tit. 25 cap. 2.

6 *Nomine.* Vale, prohibetur omnes salutatio, & hoc secundum præceptum Apostoli Ioannis in sua secunda Canonica epistola, & habetur c. omnis, qui. 24. q. 1. vbi dicitur, *Nec Aue ei dixeritis*, & cap. excommunicatos, 11. quæst. 3. Et certum est non licere dicere ei *Aue Salue*, & similia. Itē nec licet eundem salutare per literas; in casu autem quo licet excommunicato scribere non debet salutari, sed loco huius accusatiui, *Salutem*, ponere possumus hæc verba,

Spiritum consilij salutem, ut notat S. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 2. Summa Astenfis, 2. part. lib. 7. tit. 11. art. 1. quæst. 18. Angelica, verbo, excom. 8. nu. 4. Syluest. verbo, excom. 5. nu. 5. vers. Et tertio. Alphonso Viualdo cit. nu. 86. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 3. in Annot. litera FF. Quicquid Vgolin. de cens. Eccl. Tab. 2. cap. 23. §. 1. num. 5. id. neget. Dicere etiam ei possumus nos salutanti, *Dominus te emendet, Deus te conuertat, Deuste illuminet.* ex Astenfis, S. Antonino, Angelica & Syluester vbi supra, Soto 4. dist. 22. qu. 1. art. 4. Conclus. 2. vers. Interdicitur. Nau. in Manual. cap. 27. nu. 20. non enim ita strictè prohibetur salutare, ut ait Henriquez vbi supra cap. 7. §. 3. quia est solutio quædam debiti, quæ etiam respectu inimici obligat, & huiusmodi verba dicere, non est ipsum salutare, aut resalutare, sed potius ipsum de sua culpa arguere, & ad impetrandam suam absolutionem admonere, quod licitum est, ex Rhodonen. si, & Astenfis vbi supra, quæst. 18. Notat autem Durand. 4. d. 18. quæst. 5. nu. 6. Quod si excommunicatus salutatur Titium nõ excommunicatum, & ego saluto, vel resaluto eundem Titium, non participo cum excommunicato in salutatione, sed solum cum Titio, nisi ex communi consensu conuenissems ego, & excommunicatus ad salutandum Titium.

7 *Additæ* autem Nauar. in Manual. c. 27. num. 20. prohibitum esse assurgere excommunicato etiam prius salutanti nos, aut dare ei locum in sedili, aut aperire illi caput, aut mouere labia, aut alia similia indicia ostendere in signum resalutationis quamuis verè non resalutemus, nec loquamur, quia hæc omni saltem indicia, & signa sunt salutationis. Et huius etiam sententia sunt Syluest. verbo, excom. 5. nu. 3. versic. Et tertio. Alphonso Viualdo vbi supra, nu. 86. Vgolin. de cens. Eccl. Tab. 2. cap. 23. §. 1. numer. 10. vbi alios refert, & Henriquez * lib. 13. de excom. cap. 7. §. 3. & Sotus in 4. d. 22. quæst. 1. art. 4. Conclus. 2. vers. Interdicitur. dubius de hac re est. Alij tamen plerique DD. vt Summa Astenfis, part. 2. lib. 7. tit. 11. quæstio. 20. Guil. Durand. quem refert, ac sequitur S. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 1. Rhodonen. s. relatus ab Astenfis, Summa Angelica, verbo, excom. 8. nu. 4. Ioan. Maior. 4. dist. 18. quæst. 2. in principio; & in hac potius inclinans Sotus, docent ex nullo prædictorum incurri culpam, aut excommunicationem minorem; Quia sententiam Nauar. concedit posse habere locum in foro conscientia, quando talia signa fierent absque vlla intentione salutandi excommunicatum.

Mihi tamen probabilior videtur secunda opinio, Primo quia mitior, Secundo, quia multos, & graues habet auctores. Tertio, quia nititur bono fundamento, pena namque restringenda sunt non amplianda arg. cap. odia, de reg. iur. lib. 6. nomine autem salutationis, vt fatetur Sotus, solum verbum, uel litera in rigore intelliguntur. Quarto, quia licitum est secundum Nauar. ibidem, dicere excommunicato nos salutanti, *Deus te conuertat*, ergo multo magis licitum erit sola motione oris sine vlla expressione verborum. Quibus omnibus addo, quando illi respondemus, *Deus te conuertat*, poterimus illi assurgere, & caput aperire, maxime si sit persona alicuius conditionis; ergo multo magis possumus assurgere, & caput aperire sine vlla expressione verborum. Immo ipsemet Henriquez lib. 13. de excomm. capit. 22. §. 4. fatetur filium etiam emancipatum aperire posse caput Patri etiam denunciato, quia est caput familia, & etiam Praetori denunciato, quia est caput civitatis quem representat, homines aperire caput, & assurgere licitè posse (praesertim si tacitè dicant, *Deus te conuertat, vsque tecum*) qui actus exterior à culpa excusatur, eo quod, inquit,

ADDITIO.

* Adde. Sed reuera Henriquez non est in hac opinione, ad quam hic adducitur ab Auctore, nempe, quod non liceat resalutare excommunicatum nos prius salutantem; immo namque oppositum docet lib. 13. de Excomm. cap. 7. §. 3. sic enim expresse habet: Resalutare, aut rescribere non prohibetur, quia est solutio debiti, quæ etiam respectu inimici obligat.

inquit, vtile est nobis habere iudicem beneuolum, cum facile sit incidere in manus suas, & quia huiusmodi exterminum factum affurgendi, & detegendi caput, non est per se signum, sed res de se indifferens, et absque scandalo, quæ potest interna intentione auferri à ratione salutationis; præterquam quod verba iuris, ut diximus, quæ verant salutationem, in sua proprietate & strictè accipi debent, tanquam odium; & Nauarrus & alij in eo sensu accipi possunt, ut solum velint illicitum esse hæc facere cuiusque priuato, & cum animo vere salutandi.

8 *Communio*: Quamuis hoc nomine ab aliquibus, ut à S. Thom. in addit. 3. par. quest. 21. art. 1. Gabr. 4. dist. 18. q. 2. art. 1. Notab. Palud. 4. dist. 18. q. 6. art. 1. Adriano in tract. de Clauibus, quest. 3. principali, vers. Pro huius solutione, Socr. 4. dist. 22. quest. 1. artic. 4. Concluf. 2. vers. inhihetur. Alphonsus Vivaldo vbi supra, num. 88. & alijs, participatio Sacramentorum intelligatur, quia tamen hæc commodius sub nomine *Orare* comprehenditur, ideo mihi melius videtur cum alijs DD. Durand. 4. dist. 18. quest. 5. numer. 6. Syluest. verb. excom. 5. numer. 3. versic. Et quarto. S. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 2. Angelica in verbo, excom. 8. numer. 4. Tabiena verbo, excom. 8. versic. Quinto. Henriquez li. 13. de excom. cap. 7. §. 3. Nauar. in Manual. cap. 27. numer. 20. hoc solum intelligere de communicatione humana per cooperationem in eodem exercitio, per cohabitationem in eadem domo, & alios contractus emptionis, venditionis, locationis, mutui, donationis, & aliorum actuum legitimorum, hæc enim omnia prohibentur cum excommunicato. Et de cohabitatione habetur expressè in secunda epistola Canonica S. Ioannis, & refertur in capit. omnis, qui, 24. q. 1. de qua Nauar. vbi supra ait, absolute, & simpliciter, non licere simul cum excommunicato habitare, neque in eadem domo, neque in eadem parte domus, secus tamen in diuersis partibus domus Hoc autem ab Innoc. in ca. Nuper. in verb. *Alijs prohibitis*, de sent. excom. & ab Angelo in verbo, excom. 8. num. 4. & Syluest. vbi supra. & Alphonsus Vivaldo loco proxime citato, & Henriquez libr. 13. de excom. ca. 7. §. 3. limitatur, quando ex epli gratia, ego habitarem tanquam socius cum excom. pro eodem negotio; vnde infert Innoc. quod si cohabitarem propter aliud negotium, & ipse suis, ego autem meis solum intenderem negotijs, siue maneam in eadem domo, siue in eadem parte domus, non peccarem. Ratio est: quia quando cohabitamus pro eodem negotio, tunc uideor illi communicare ratione negotij, quando autem pro diuersis negotijs, tunc ego solum utor iure meo habitando in eadem domo, uel cubiculo, licitum enim est uicuique uti iure suo, arg. c. intelleximus, de iudic.

9 Ad illud uerò, quod Polycarpus discipulus S. Ioannis Apostoli narrat, S. Ioannem, cum apud Ephesum Balnea lauandi gratia ingressus esset, & uidisset Cerinthum hereticum inde exeuntem, exilij se continuò, & discessisse, dicendo, *fugiamus hinc, ne & Balnea ipsa corrumpant, in quibus Cerinthus lauit inimicus veritatis*, nec ullo modo ibi lauare se uoluit, ut refertur in c. omnis, qui, 24. quest. 1. ex quo Apostoli factò videtur colligi posse, nullo modo cohabitandum esse cum excommunicato; Respondet idem Innocentius, hoc fecisse ex superabundanti iustitia, non ex precepto, & boni & laudabile esse ad detestationem excommunicati renunciare delicijs, ut est lauare se in balneis, non tamen necessum est, ut quis iuri suo renunciet, maxime cum quis non patiat magnum damnum, aut incommodum eo quod Balneo, aut alijs delicijs priuatus sit, quale tamen sæpe sæpius pati deberet, si iure suo priuaretur, ut etiam sentit Vgol. Tabul. 2. c. 23. §. 3. num. 4.

10 Circa contractus autem cum excommunicato celebratos certum est ex communi opinione DD. Innocen. in capit. veritatis, & ibi Panorm. nu. 33. & seq. de dolo & cont. & eiusdem Panorm. in cap. Ad probandum, numer. 8. & ibi Felin. de sent. & re iudic. Ioan. Andr. in capit. Decernimus, de sent. excom. lib. 6. Franc. Gem. & aliorum, in ca. pia, de except. lib. 6. Marian. Socin. in capit. facris, numer. 455. de sent. excom. Summe Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 11. articulo. 3. questio. 4. S. Anton. 3. part. tit. 25. capit. 2. Rebuff. Repet. in cap. postulatit, numer. 15. de Cler. excom. ministr. Ioan.

Selua, in tract. de benefic. 3. par. quest. 4. Tabienæ, verb. excom. 8. vers. Quinto. & Syluest. vbi supra. Alphonsi de Castro, lib. 2. de potestate legis pæn. cap. fin. Concl. 2. Co. nar. in cap. alma mater, 1. part. §. 1. num. 9. de sent. excom. lib. 6. Vgol. de cens. Eccles. Tabul. 2. cap. 20. §. 1. quod licet quis cum excommunicato contrahere non debeat, contractus tamen initus valet, & sic contrahens cum excommunicato ex vi contractus, contra excommunicatū agere potest; excommunicatus uerò contra ipsum contrahentem agere non potest nisi prius ab excommunicatione absoluat, ut Innoc. & Guil. quos refert & sequitur S. Anton. vbi supra, testatur.

11 *Excipiunt* tamen ibi S. Antoninus & post eum Syluest. vbi supra, vnum casum, in quo purè contractum esse nulum, scilicet, si presbyter locet operas suas alicui Domino excommunicato; Quæ tamen exceptio mihi videtur limitanda, ut solum habeat locū, si locet suas operas pro tempore excommunicationis tantum. Cum enim iste non possit sine peccato mortali exequi contractum, consequenter nec alter ad aliquid ei soluendum obligatus videtur: sic enim probabile est contractum nullum & irritum esse; si uerò operas suas locaret etiam ultra tempus excommunicationis, non apparet, cur contractus iste futurus nullus sit, siquidem & ipse locator post Dominum absolutum illi recte inferuire potest, & alter ei de pretio locationis teneatur, ut etiam Rhodonensis quem refert, ac sequitur Astensis in Sum. part. 2. lib. 7. tit. 1. artic. 3. quest. 4. testatur; qui etiam quest. 5. docet, non licere aliquid vendere, aut emere à seruiente excommunicato nomine excommunicati, sicut nec ab ipso met excommunicato; si uerò famulus nomine suo aliquid vendere velit, aut emere, licite cum eo contrahi posse, dummodo fraus non fiat iuri, ut aliud agatur, & aliud simuletur, quod etiam docet S. Anton. 3. part. tit. 25. ca. 2. in fine. Quibus omnibus addo cum Durand. in 4. dist. 18. quest. 5. num. 6. quod licet aliquid emendo, aut vendendo ab excommunicato, participem cum eo: si tamen excommunicatus emat aliquid à Petro, & ego emo aliquid ab eodem Petro, non censeo cum excommunicato participare, sed solum cum Petro, à quo emo, nisi ego & excommunicatus in communi mercatione socij essemus.

12 Pari ratione prohibemur cum excommunicato deambulare, aut iter facere, quod sit aut ex eo quod communi consilio iter, aut deambulationem ingrediamur, aut dum in itinere comites efficiamur, ex glos. in Clem. fin. in verbo Quouis modo, de sent. excom. Innoc. in capit. Nuper, vers. Et alijs prohibitis. Marian. Socin. sen. in cap. inter alia, numer. 42. de sent. excom. Vgol. Tab. 2. c. 23. §. 2. num. 4. secus autem quando per eandem viam iter faceret, & vnus alterum antecederet, aut consequeretur, sic enim nulla inter eos communio est. Quæ etiam de causa Innoc. vbi supra docet, quod si quis plures operarios conduxerit, ut eundem agrum colerent, & vnus eorum excommunicatus esset, reliqui ab opere cessare debent, nisi excommunicatus ipse discedat; quamuis eodem tempore in eodem agro separatim operari possint, cum tunc operando, non simul communicare censeantur.

13 *Nomine mensæ* intelligitur participatio cibi, & potus, quæ videtur prohibita, 1. Corinth. 5. & c. excommunicatos, & c. cum excommunicato, & c. ad mensam, u. q. 3. & c. Nuper, de sent. excom. & glos. in Clem. fi. in verbo, quouis modo, de sent. excom. intelligitur autem *Primo*, ut neque comedamus, neque bibamus cum excommunicato simul, & eodem tempore in eadem mensa, ut satis constat, *Secundo*, ut neque cum eo bibamus, aut comedamus in diuersis mensis, quando omnes illæ mensæ spectat ad idem conuiuium, seu ad eandem festiuitatem, etiam si singulis separatim sua portio tribuatur, ut est refectorium Monachorum, & etiam conuiuium, vbi multi inuitantur, tunc enim licet in diuersis mensis comedant, aut in diuersis cubiculis coniunctis, vna tamen mensa, seu vna refectio, & conuiuium censetur, vnde vna benedictio communiter ab eis fit, & à prandio communis gratiarum actio, ex Palud. 4. dist. 18. quest. 6. artic. 1. S. Anton. 3. part. tit. 25. cap. 2. Syluest. verb. excom. 5. numer. 3. vers. Et quinto.

Alphonso Viualdo in Candelabro suo aureo, par. 2. tract. de excom. num. 89. Quo casu si vnus excommunicatus sit qui vel initio nobiscum acceuerit, vel nobis comedentibus interuenit, nisi qui excommunicatus sit, exeat, reliqui à mensa surgere debent, non obstante cuiuscunque scandalo, si forte aliqui exinde scandalizentur, quia

Secunda non vitant, Doctor, Index bene viuens, vt Innoc. in cap. Nuper, de sent. excom. Palud. & S. Anton. vbi supra, Summa Astenfis p. 2. lib. 7. titul. 11. art. 1. q. 2. Nau. in Man. c. 27. nu. 20. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 3. Vgolin. Tab. 2. c. 23. §. 2. num. 3. testatur; Quicquid Dur. 4. d. 18. quest. 5. nu. 7. contrarium dicat, existimans in hoc casu, quod sit participatio solum cum non excommunicato qui vtrumque inuitauit, non autem cum excommunicato, etiam si comedat in eadem mensa, nisi, inquit, excommunicatus ille inuitatus fuisset de consensu meo, quod & contra omnes alios asseritur, & falsum est, quia sic participatur de eodem conuiuio; & sicut qui inuitat sic excommunicatum cum eo participat, ita etiam & ego ab eo inuitatus, & cum eo comedens, cum eodem participare censeor, est enim participatio in eodem conuiuio illius tertij, à quo vterque est inuitatus, vt constat. Poterit tamē opinio Durandi locum habere, quando mensa in cōuiuio essent valde distincta, & ob conuiuiarum multitudinem in diuersis cubiculis vnus domus, aut in diuersis domibus inuitantis comederent, tūc enim nec simul communicare, nec in eodem conuiuio simul edere mortaliter censetur, vt notat Henriquez vbi supra in annot. in litera K.

14 Quod si hospitatus sim in domo aliqua & superueniat aliquis denunciatus, non teneor de domo exire, in qua receptus sum, dummodo tamen habere possim locum separatum, ita, vt nō oporteat me in aliquo cōmunicare cū eo. Et quamuis sciam aliquem publicē excommunicatum in aliqua domo receptū esse, possim ibi hospitari, si locus sit tantæ capacitatis, vt possim eius communionem vitare, aliter non.

15 Immo vero, licet mihi cum excommunicato in eodem cubiculo comedere, modo eadem mensa non sit, & in eodem cubiculo dormire, sed non in eodem lecto, quia hoc sine volūtaria communione illius esse nequit, in alio vero casu vitur suo iure, vt laius tradit Palud. 4. d. 18. q. 6. art. 1. Innoc. in cap. Nuper, vers. Et alijs prohibitis, de sent. excom. Summa Astenfis, par. 2. li. 7. tit. 11. art. 1. quest. 22. & Rhodonsis ab eodem relatus, S. Anton. 3. par. tit. 25. c. 2. Marian. Socin. in cap. inter alia, num. 42. de sent. excom. Syluest. verbo, excom. 5. numer. 3. Tabiena, vlt. exco. 8. vers. quarto. Caiet. in Summa verbo, communicatio cum excommunicato, quibus casibus sit omnino illicita. Vgol. Tab. 2. cap. 23. §. 2. num. 3. & §. 3. num. 2. & Sot. 4. d. 22. q. 1. art. 4. Concl. 2. in fine.

16 Tertio denique, non potest quis excommunicato amico venienti comedere ad domum suam, dimittere ei domū suam, aut tradere ei clauēs domus suæ vt eam ingressus ibi comedat, etiam separatim in domo sua, ex Summa Astenfis, p. 2. lib. 7. tit. 12. q. 26. S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 2. Tabiena, verbo, excom. 8. vers. quarto. Syluest. verbo, excom. 5. num. 3. vers. sic. Et quinto, Quod intelligendum est, nisi id faceret, quia probabiliter timet, ne excommunicatus ille vim inferat ei, aut rebus suis si eum repellat à domo sua, aut eum non recipiat, aut nisi id faciat causa humanitatis, quia putat eum indigere hospitio vel alimento, tunc enim potest eum reficere ad mensam separatam facta protestatione, quod eum propter causam necessitatis recipit, ut presati auctores, & Guil. & Rhodonsis ab eis citati aduertunt.

17 Et cōmunicationes in his omnibus casibus & actibus externis, peccata venialia sunt tantum regulariter, (excepta participatione in Diuinis) & non mortalia, quia non fiunt in re graui, & ideo non censetur Ecclesia illas cum tanto rigore prohibere, ut Doctores communiter tradūt. S. Thom. 3. par. in addit. quest. 23. artic. 3. & quodlib. 1. articul. 9. Soto 4. dist. 22. quest. 1. artic. 4. Concl. 2. in fine, Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 3. & alij, quos ca. 10. huius citauimus.

De causis, quæ à Participatione cum excommunicatis excusant. Cap. XIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Recensentur quidam casus, quibus participare licet cum excommunicatis sine vlllo peccato, aut excommunicationis minoris incurusione.
- 2 Vtilitas temporalis vera, & non ficta tam excommunicati, quam excommunicantis cum eo, à peccato excusat.
- 3 Vtilitas spiritualis ipsius excommunicati participantem à peccato excusat.
- 4 Lex, seu ius Matrimonij excusat uxorem, quo minus participando cum marito excommunicato, peccet.
- 5 Vxor cum marito excommunicato participare non licet in ijs, pro quibus excommunicatur, & quare.
- 6 Maritus an cum uxore excommunicata denunciata participare possit.
- 7 Vxor, licet cum marito excommunicato possit, cum alio tertio tamen excommunicato in gratiam mariti, participare nequit.
- 8 Sponsa cum sponso excommunicato participare nō potest, & quæ huius sit ratio.
- 9 Humilitas subiectionis filium sub potestate patris existentem excusat, vt cum patre excommunicato participare valeat, & quare.
- 10 Filiorum nomine quinam intelligantur.
- 11 Filius emancipatus, cum patre excommunicato, an & quando cum patre excommunicato communicare licite queat.
- 12 Pater cum filio excommunicato denunciato licite participare potest.
- 13 Pater cum filio excommunicato, & econtra filius cum patre excommunicato, quibus in casibus participare licite non poterit.
- 14 Serui, & ancilla cum Dominis excommunicatis participare possunt.
- 15 Famuli conductiij, et rustici seruietes cum Dominis suis excommunicatis participare possunt, & quæ huius ratio sit.
- 16 Familia tota, nutritiij, et consanguinei cum excommunicatis Dominis communicare licite valent.
- 17 Clerici, quinam cum suo Episcopo excommunicato participare licite possint.
- 18 Monachi, et alij religiosi, cum Abbate, et Prelato suo excommunicato participando non peccant.
- 19 Milites cum Imperatore, et Duce suo excommunicato participare, eumque in bello iusto sequi, et defendere possunt.
- 20 Vasalli, quamdiu inramento fidelitatis tenentur, Dominis suis obedire, eisque tributa solvere debent.
- 21 Dominus, et quilibet alius superior, cum suis inferioribus, et seruis, quousque, et quibus in rebus cōicare possint.
- 22 Ignorantia facti, participantem cum excommunicato excusat, dummodo probabilis sit.
- 23 Ignorantia facti probabilis, seu inuincibilis quænam censenda est.
- 24 Ignorantia probabilis non est, quando quis ignorat id, quod in parochia, aut à vicinis publicè scitur.
- 25 Participans cum excommunicato, quem verisimile est absolutum esse, utpote multum temporis abijt, ex quo excommunicatus fuit, an, et quando excusetur à peccato.
- 26 Sacerdos ex sola confessione Sacramentali aliquē excommunicatum denunciatum esse sciens, illum vitare non tenetur.

- 27 Excommunicatum denunciatum aliquem esse sciens habitus, sed actu inadvertenter eum alloquens, an, et quando à peccato excusetur.
- 28 Ignorantia iuris iniuincibilis participantem cum excommunicatis excusat.
- 29 Necessitas, tam ipsius excommunicati, quam eorum qui cum eo participant, a peccato excusat.
- 30 Medicum excommunicatum quando ob morbum grauem licitè adire possumus.
- 31 Excommunicato licitè participatur, quoties aliorum paci, vel edificationi communitio cum eo necessaria indicatur.
- 32 Excommunicato consilium spirituale dare, et coram eo concionem facere licet.
- 33 Necessitas quarum rerum, participantem cum excommunicato, à peccato et censura excusare censeantur.
- 34 Aggravatio sententiæ impedire potest, quo minus persone quedam cum excommunicatis denunciatis communicare valeant.
- 35 Papa sub excommunicationis pœna præcipere potest, ne quis Bannitis excommunicatis subueniat.
- 36 Communicans cum excommunicato propter metum mortis, an à culpa, et pœna iuris excusetur.
- 37 Communicans cum excommunicato metu mortis regulariter à peccato excusatur.
- 38 Peccatum mortale, aut veniale propter metum mortis, committendum non est, et que sit huius rei ratio.
- 39 Lex humana ecclesiastica ex vi sue potestatis, ad aliquid agendum, aut vitandum sub pœna peccati mortalis, et cum periculo mortis obligare potest.
- 40 Lex ecclesiastica communionem cum excommunicatis in temporalibus et humanis instante metu mortis, aut metu cadente in virum constantem, non prohibet.
- 41 Lex ecclesiastica participationem cum excommunicatis etiam in diuinis, cum periculo mortis, non vetat.
- 42 Missam non dicere, vel non audire in die festo, ob metum mortis, quando licitum, vel illicitum sit.
- 43 Communicare cum excommunicato in diuinis etiam ob metum mortis non licet, quoties in fidei catholice præiudicium, aut in contemptum clauum vergit.
- 44 Violentia participantem cum excommunicato denunciato ab omni culpa et pœna iuris excusat.

Ecclēsia sicut in casibus istis communicationem cum denunciatis prohibet: ita etiam tanquam pia & indulgentissima mater concessit, vt in quibusdam casibus, cum iisdem, sine peccato, aut excommunicationis minoris censura participare possimus, prout Gregorius VII. in Concilio Romæ habito decreuit, & refertur in cap. Quoniam multos, 11. quæst. 3. qui omnes casus ad quinque reuocantur, & his uersibus continentur.

Hæc Anathema quidem faciunt, ne possit obesse.

Vtile, Lex, Humile, Res ignorat, Neesse.

Qui uersus, & casus explicantur à glos. in cap. cum desideres, in uerbo, excommunicationis pœnam, de sent. excomm. 5. Thom. in addit. 3. part. quæst. 23. artic. 1. Alex. de Ales. 4. part. Sum. quæst. 22. memb. 1. art. 6. § 1. Hostiensis in Summa, tit. de sentent. excommunic. num. 11. §. Et quæ sit pœna. Summa Astensis, 2. part. libr. 7. tit. 12. & Bonauent. 4. distinctio. in ult. part. distinct. quæst. 5. Rich. 4. distinct. 18. artic. 6. quæst. 1. Durand. 4. distinct. 18. quæst. 5. num. 9. Palud. 4. distinct. 18. quæst. 6. artic. 2. Ioan. Bachel. 4. distinct. 18. quæst. 4. artic. 3. Gabr. 4. distinct. 18. quæst. 3. art. 1. Notab. 3. Thom. de Argent. 4. distinct. 19. quæst. unic. art. 4. Adria. 4. Sent. tract. de Clauib. qu. 5. principali, uers. Sed quoniam Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 25. artic. 1. Soto 4. d. 22. quæst. 1. art. 4. Conclus. 5. Henricus lib. 13. de excomm. cap. 22. & cap. 23. S. Anton. 3. part. tit. 25. capitu. 1. Angelica, in uerbo, excomm. 8. numer. 6. Pisanelia, in

uerbo excomm. 6. uers. Sed nunquid. Tabiena, uerbo excomm. 8. uers. 8. 10. Syluest. uerbo, excomm. 5. num. 4. Nau. in Man. capitulo, 27. num. 26. Couar. in capit. alma mater, 1. par. s. 1. numer. 8. de sentent. excommunicat. lib. 6. Vgolino, de cens. Ecclesiast. Tab. 2. capitulo 13. §. 4. & sequentibus.

2 *Primo* igitur, excusat *Vtile*, hoc est, utilitas vera & non ficta, tam eius qui cum excommunicato participat; quam ipsius excommunicati; *Primo* utilitas temporalis eius, qui participat cum excommunicato, ratione cuius possumus ab excommunicato petere debita, iura, actiones, & hæc ita in iudicio, quam extra, aliequin excommunicatus ex suo delicto commodam reportaret si debitum reddere compelli non posset in iudicio, vt habetur, in cap. intelleximus de iudic. & facit cap. Si uere, de sentent. excomm. vn. de quibus societas tempore excommunicationis in eunda non sit, societatem tamen prius initam cum illo prosequi licet, & etiam in alijs contractibus cum eo celebratis persistere possumus, ex glos. in cap. si. uerbo, excommunicatorum & ibi Panorm. num. 9. de sentent. excomm. & etiam decimas ab eo exigere possumus, ex Innocen. in ca. cum uoluntate, de sentent. excomm. & debitum conjugale exigere licet, ex Henriquez ubi supra. Item ab aduocato confitum, & a medico auxilium licet peti potest, nisi aliunde a que facile ab alijs eadem habere possumus, vt Palud. loco cit. notauit. *Secundo* excusat utilitas spiritualis ipsius excommunicati, vn. de possumus eum ad concionem admittere, cap. responso, de sent. excomm. & confessionem eius audire, corrigere, & hortari ad petendam absolutionem, consilium circa salutem animæ suæ dare, instruere quomodo satisfacere possit, aut liberare animam suam a tali excommunicatione, in quibus præstandis licet alia quedam uerba (vt apud eum magis proficiamus) interponamus, nullum inde nascitur periculum, nec excommunicationem minorem incurrimus. Qua etiam de causa pium uerbum librum legere, vel Sacram Scripturam reperere licet coram illo, vt melius inuiri possit, & ad confessionem, facilius inducatur, secus tamen si alia intentione hoc faceremus, tunc enim excommunicationem minorem incurteremus, unde in hoc discretè agendum erit, nec multum laxandæ sunt habena, vt præfati auctores suadent. Hinc excusantur qui causa prædicationis, aut confessionis inter excommunicatos habitant, a quibus etiam licitè possunt elemosinas petere, & accipere, præsertim, si aliter inter eos habitare, aut sustentationem commodam inuenire non possint, cap. cum uoluntate, de sentent. excomm. Recetè tamen monet Adrian. hæc quæ diximus, ad Sacramentorum administrationem, vel ad missionem ad Diuina protendi non posse, quia illa excommunicatus sine anima datione accipere non potest. Tamdiu autem participare possumus pro salute animarum ipsorum excommunicatorum, quamdiu de correctione eorum sperare probabiliter possumus, & non amplius. Sic etiam qui communicet excommunicato, vt eum inducat ad satisfaciendum, excommunicationem minorem non incurrit, unde, si Statu to cauetur quod participans cum Bannito incurrat certam pœnam, qui cum eo participat, vt eum inducere possit ad satisfaciendum Reipublicæ, non incurrit hanc pœnam, ex Panorm. in cap. cum uoluntate, num. 4. de sentent. excomm. Pari ratione, sicut licet communicare excommunicato in ijs, quæ ad suam absolutionem, & animæ salutem pertinent, argum. cap. cum uoluntate, de sentent. excomm. etiam si nostra persuasio ad hoc omnino & simpliciter nõ sit necessaria; ita etiam & eorum medio ad spirituale animarum profectum, & utilitatem uti licet, quauis alio medio procurari possit, cum non magis uideatur concessa cū eis communitio ad eorum, quam aliorum spirituales utilitatem siue salutem, vt Adrian. in dict. quæst. 3. uersiculo Sed quid si excommunicatorum, subtiliter animaduertit.

4 *Secundo* excusat *Lex*, Legis autè nomine intelligitur Lex seu ius Matrimonij inter uirum & uxorem, quæ idcirco per legem significatur, quia de uxore agitur, quæ sub uiri lege est, argum. cap. 1. & 2. de Secund. nupt. Potest igitur uxor cum marito excommunicato participare, & ipsa ab

eo debitum petere, & maritus ei debitum reddere tenetur, gloſ. in cap. quoniam multos, in verbo, vxores, r. 1. q. 3. & Archid. ibi. Palud. 4. d. 18. quaest. 6. art. 2. Tabiena, verbo excommunic. 8. vers. 8. Alphonsus Vivaldus par. 3. Candelabri sui aurei, tract. de excommuni. num. 100 & Vgolin. Tab. 2. cap. 2. § 6. nu. 2. & communis DD. sententia. Quia ut ait Paludan. hoc quod est iuris Diuini, Ecclesia tollere non potest, maxime illi qui non peccauit; Cum igitur maritus petenti vxori debitum de iure Diuino reddere teneatur, ex superueniente excommunicatione non excusatur quo minus illud reddere possit, & debeat, alioquin sine culpa sua vxor damnata pateretur, quod iniquum est, argum. cap. 2. de constit. & cap. 2. de ijs que sunt a ma. par. Cap. Et e conuerso, maritus excommunicatus ab vxore debitum petere, & illa petenti marito illud reddere potest, & debet, argum. ca. quoniam multos, r. 1. quaest. 3. ob periculum enim fornicationis permittitur, ut vxor cum viro excommunicato sit, & etiam ad alia debita obsequia ei praestanda, capit. inter alia, de sentent. excommunic. & ibi Marian. Socin. num. 66. quae nullo modo cessant per excommunicationem, & consequenter durante viti excommunicatione cum eo esse debitum ei petenti reddere, & alia obsequia solita, sicut ante excommunicationem fecerat, praestare ipsa potest, & debet: lex enim vult quod vxor obediens sit viro, a qua per viti excommunicationem non absoluitur. ¶ Hoc tamen ita limitandum est, siquidem nec vxori licitum erit marito excommunicato participare in ijs, quam obrem excommunicatus est, cum hoc esset ei communicare id crimine, quod nunquam licet, cap. inter alia, & ibi Marian. Socin. numer. 69. & num. 124. de sentent. excommunic. Sed neque cum marito excommunicato ob haeresim participare licet, ob periculum infectionis, argum. ca. Decretum, de haeres. lib. 6. Neque si excommunicatio lata sit, propterea, quod matrimonium inter ipsos contractum illicitum sit, cum marito excommunicato vxor esse potest & hoc ob periculum fornicationis, ex G. 1. d. 18. q. 3. art. 1. Notab. 3. Siluest. verbo, excommu. §. nu. 4. ver. Secundo, Vgolin. Tab. 2. cap. 2. §. 6. num. 4. Sicut neque postquam diuortio separati essent, simul cum eo esse potest: quia tunc ab obsequijs mariti liberata est, vt proinde in ipsa locum non habeat dispositio capit. quoniam multos, r. 1. quaest. 3. & c. inter alia, de sentent. excommuni. cessante autem causa legis, & lex ipsa cessare debet, argum. cap. cum cessante, de appellat. & Marian. Socin. in d. c. inter alia, num. 68. Immo vero si maritus excommunicatus cum alio excommunicato esset, nec in hoc casu, cum marito excommunicato vxor esse potest, ne alterius excommunicati communicatione vtatur, cuius communicatio ei non est permissa, vt Vgolin. vbi supra post Syluestrum annotauit. Excommunicato igitur marito quibus in casibus vxor cum eo participare possit, necne, ex dictis constat, nec vlla est inter auctores diffensio.

6 *Ceterum*, an e contrario maritus cum vxore excommunicata participare possit, an non, plurimum inter Doctores controvertitur; & questio est supposito quod inter eos legitimum sit matrimonium, vel eam si presumptum sit solum, quia scilicet in facie Ecclesiae ab ipsis contractum sit, ignorantibus probabiliter aliquod esse impedimentum quo minus legitime contrahere possint, quo casu & Matrimonij priuilegijs fruuntur, & filij ab ipsis nati legitimi sunt, vt habetur in cap. 2. cap. prolatum, c. peruenit, & ca. ex tenore, qui filij sint legitimi. Hoc ergo supposito, quod vxor ob aliquod aliud delictum excommunicata sit, nonnulli, vt gloſ. in ca. Quoniam multos, in verbo, vxores, r. 1. quaest. 3. dubitant, Goffred. & Raym. quos refert & sequitur Hostiensis in Summa lib. 5. tit. de sentent. excommuni. numer. 11. versiculo. Et que sit pena. §. lex excusat. Summa Astensis, par. 2. lib. 7. tit. 12. quaest. 4. S. Anton. 3. par. ti. 2. 5. cap. 1. dicunt posse communicare vxori in reddendo debitum coniugale, non autem quantum ad alios actus, scilicet prouisiones, & seruicia humana; fauet Siluest. in verbo, excommuni. §. num. 4. versicu. Secundo, tum, quia in d. c. quoniam multos, r. 1. quaest. 3. excipitur vxor respectu habito ad maritum excommunicatum, vt eum ipse esse possit, non autem maritus vt cum vxore excommuni-

cata sit; tum, quia Clericus pater prohibetur esse cum filia, quae deuota sit, aut nupserit, capitul. de filia, 27. quaest. 1. & ideo nec maritus cum vxore excommunicata esse poterit; tum, quia vir vt potest caput vxoris, cap. Haec imago, 33. q. 5. cum facillime possit vxorem inducere, & eum pellere vt abolutionem petat quod si non faciat, ei imputatur, nec excusatur communicando.

Alij tamen omnes, vt S. Thom. in addi. 3. pa. quaest. 23. artic. 1. Hostiensis, 4. par. Summa, quaest. 2. memb. 1. art. 6. §. 1. Paluda. 4. d. 18. quaest. 6. art. 2. Angelica, in verbo, excommuni. §. num. 8. Adrian. in 4. Sentent. tract. de Clauibus, quaest. 3. principali, versicu. Si petas Secundo 102. Driedo, de libert. Christiana, pag. 241. Couar. in capital. ma mater, 1. par. §. 1. num. 8. de sentent. excommuni. lib. 6. Martin. Ledesm. 2. 4. quaest. 25. art. 1. Alphonsus Vivaldus vbi supra, numer. 100. Henriquez lib. 1. 3. cap. 22. §. 2. Vgolin. Tab. 2. cap. 2. §. 6. num. 6. absolute docent, posse etiam in omnibus cum vxore excommunicata participare, in quibus cum marito excommunicato vxor communicare queat. Ratio est: quia in correlatiuis, qualia sunt vxor & maritus, eadem est ratio & dispositio, maxime in solutione debiti, & alijs mutuis obsequijs praestandis; & proinde, sicut ipsa marito, ita maritus vxori ad eade praestanda non obstant excommunicatione tenetur. Deinde si licitum sit cum socio excommunicato participare, quo cum antea societas contracta fuit argum. capit. Si veres, de sentent. excommuni. & expresse docet gloſ. in cap. 1. in verbo, viuit dist. 4. r. a fortiori, maritus iure societatis coniugalis cum vxore excommunicata communicare potest. Quis etiam probabilis mihi videtur, ex alio capite licitum esse marito cum vxore excommunicata participare, nimirum, ex ratione vtilitatis, aut necessitatis, siue suae propriae siue vxoris, siue communis familiae, & hoc praesertim ad breue tempus, quousque vxor commode absolui possit. Nec obstant quae ab authoribus in contrarium afferuntur, siquidem vxores in d. cap. quoniam multos, r. 1. quaestione tertia, idcirco excipiuntur, quoniam frequentius viri, quam vxores in excommunicationem incidunt, non tamen exinde casus similes minus frequentes excludi, sed potius includi censentur, ex gloſ. in Clem. 1. in verbo, praesidentes, de rescript. & certe, si excommunicatis humanitatis gratia elemosinam dare licet, quanto magis vxori filij, & huiusmodi personis coniunctis prouideri licebit. Ad cap. de filia, 27. quaest. 1. facile est respondere, quia illa iam emancipata erat, nec de familia patris, sed in religione, praeterea, quod nihil ibi de participatione cum excommunicata dicitur. Nec denique obstat, quod in d. ca. Haec imago, 33. quaest. 5. habetur; Quamuis enim maritus grauiter peccaret, si neglexerit iure maritali corrigere, & ab illa contumacia diuertere, cuius causa excommunicata fuerit, inde tamen non sequitur priuatum esse iure communicandi cum vxore excommunicata, aut in penas iuris incidere, si eidem communicauerit.

7 *Quibus* omnibus haec duo addi possunt.

Primum est, quod licet vxor cum excommunicato marito communicare possit, non potest tamen in gratiam mariti cum alio tertio excommunicato participare; vnde, si maritus inuiter excommunicatum ad cenam, non poterit vxor in eadem mensa comedere, vt Summa Astensis par. 2. lib. 7. tit. 12. quaest. 5. & Angelica, verbo, excommuni. §. num. 9. S. Anton. 3. par. ti. 2. 5. cap. 1. Syluest. verbo, excommuni. §. num. 4. vers. Secundo. Tabiena, verbo, excommunicat. 8. vers. 8. & Henriquez lib. 1. 3. de excommu. cap. 22. §. 2. testantur.

8 *Secundum* est, Haec in sponsa cum sponso locum non habere; tum, quod sponsa adhuc vxor non est, nec vxoris nomine intelligitur, cum tamen soli vxori concessum sit vt cum excommunicato marito esse possit, cap. quoniam multos, r. 1. quaest. 3. tum quod sponsa cum sponso etiam non excommunicato habitare prohibetur in Conc. Trid. Sess. 24. c. 1. de reformat. Matrimonij.

6 *Tertio* excusat *Humile* id est, humilitas subiectionis. Primo igitur filius existens sub potestate patris, communicare potest patri excommunicato, vt habetur in capit. quoniam multos, r. 1. quaest. 3. S. Thom. in addi. 3. part. quaest. 23. art.

23. arti. 1. Alex. de Ales. in par. 4. Sum. quæst. 22. membr. 1. artic. 6. §. 1. Palud. 4. distinct. 18. quæst. 6. artic. 2. Richar. 4. distinct. 18. artic. 11. quæst. 3. ad 1. Hostiensis in Summa. li. 5. tit. de sentent. excommunic. numer. 11. §. Et quæ sit pena, verfic. Humile. Summa Astensis, par. 2. lib. 7. tit. 12. qu. 5. Angelica, verbo, excommunic. 8. num. 10. S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 1. Ioan. Bachon. 4. d. 18. quæst. 4. art. 3. Sylu. verbo, excommunic. 5. numer. 4. verfic. Tertio. Tabiena, verbo, excommunic. 8. verfic. 8. Gabr. 4. dist. 18. quæst. 3. artic. 1. Notab. 3. Adrian. 4. Sent. tract. de Clauibus, quæst. 3. principali, verficu. Sexta exceptio Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 2. 5. artic. 1. Sotus, 4. distinct. 22. quæst. 1. artic. 4. Concl. 5. & Nauar. in Man. capit. 27. numer. 26. Henriquez lib. 13. de excommunic. capit. 22. §. 3. Vgolin. de cens. Eccles. Tabul. 2. capit. 23. §. 7. Ratio est: Quia vt ait Rich. filius est portio patris, & post se habet, ex Aristot. 5. Eth. capit. 9.

20 *Nomine autem filiorum, vt latius ostendit Vgolin. vbi supra, intelliguntur primò. Naturales, & legitimi. Secundo legitimi tantum, argul. adoptiuum, ff. de in ius vocan. Tertio legitimi facti, capit. Tanta, qui filij sint legit. Quæ ratio etiam filia, harum enim eadem quæ, & filiorum ratio est, immo magis patribus subiectæ sunt. Quinto siue filij nati sint ante excommunicationem, siue post. Sexto, Nomine patris intelliguntur etiam mater, auus, abauus, & auia & deinceps, sicut etiam nomine filiorum veniunt Nepotes, pronepotes, & ca. vt dicitur in filij appellatione, & in liberorum, §. & Papyrius, ff. de verb. signific. Septimo etiam comprehenduntur qui affinitatis ratione filiorum loco sunt, vt natus, priuignus, priuigna, vt dicitur in §. affinitatis, Institue. de Nupt. Possunt igitur hi omnes cum parentibus excommunicatis esse, immo & debent, vt colligitur ex capit. Inter alia & ibi Innoc. de sentent. excommunic. Adrian. vbi supra. Quæ omnia non solum procedunt, si parentes simpliciter excommunicati sint, sed etiam si excommunicati sine cum ijs, qui secum communicarent, ex Mariano Socino, in d. c. Inter alia. num. 125. de sentent. excommunic. §. Dixi, filium existentem sub patria potestate communicare ei posse, quia si emancipatus sit, non potest cum parente participare, vt præfati auctores affirmant, nisi commensalis eius sit, & sustentetur adhuc a patre, nec habeat aliunde, vnde commo. le sustentetur, quicquid Vgolin. vbi supra contra communem aliorum omnium Doctorum sententiam, simpliciter filios emancipatos cum parentibus excommunicatis participare posse vult. Si quidem eo ipso quod emancipati sunt, sub patria potestate non sunt amplius nec ei ita subiecti vt contra Ecclesie prohibitionem, accedente communi DD. expositione, cum parentibus excommunicatis participare possint.*

21 *Participatione, sicut filij cum parentibus excommunicatis propter obsequia eis debita esse possunt; ita etiam e converso, cum filiis excommunicatis parentes esse possunt. cum & ipsi etiam ad obsequia quædam filijs præstanda obligati sint, scilicet, vt eis necessaria provideant, & bonis moribus imbuant, ex Sancto Thoma in addit. 3. par. quæstione 23. artic. 1. Palud. in 4. distinct. 18. quæstione 6. artic. 2. Angelica, verbo, excommunic. 8. numer. 10. S. Anton. par. 3. tit. 25. cap. 1. Adrian. 4. Sent. tract. de Clauibus quæstione 3. princip. verfic. si petas secundo. Ioan. Driedo. de liber. Christ. pag. 241. Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 25. artic. 1. Gabr. 4. distinct. 18. quæst. 3. art. 1. Notab. 3. Sotus, 4. dist. 22. quæst. 1. artic. 4. Concluf. 5. Armilla, verbo, excommunic. num. 46. Nauar. in Man. capit. 27. numer. 27. Henriquez lib. 13. de excommunic. capit. 22. §. 3. Vgolin. Tab. 2. cap. 23. §. 7. numer. 12. & est communis DD. peccabit tamen pater, nisi quod*

22 *in se est faciat vt filius absolutionem procuret, §. Exceptis igitur quibusdam casibus, & parentes cum filiis, & vicissim filij cum parentibus excommunicatis esse possunt sicut ante excommunicationem incurram; scilicet, dummodo non participet filius cum patre excommunicato in crimine criminoso, argum. c. inter alia, in fine, & ibi glossa, in verbo, in criminibus, & Panormitan. num. 1. de sen. excomm. & e contrario de filio excommunicato respectu patris, dicendum est. Item, nisi excommunicatio ob hæresim incurfa sit, tunc enim ob infectionis periculum, nec pater cum filio excommunicato, nec e contra, filius cum excommu-*

nicato patre poterit esse, argum. ca. fin. & ibi Panorm. num. 2. de hæres. sicut neque permittitur, vt simul sint, quoties vnus consilio, & auctoritate alterius fultus in conuicia perseverare censetur, argum. ca. Quoniam multos verfic. vt eorum consilio, 1. quæstione 3. Neque licet in Diuinis inuicem communicare, ex Durand. 4. distinct. 18. quæst. 5. num. 9. Henriquez, & Vgolino, locis proximè citatis, vnde ait, quod si filius patris parochus sit, non licebit ei Sacramenta ministrare, nec coram eo Diuina facere cum communio hæc non competat quatenus pater, aut filius sit; & faciunt quæ tradit Nauar. de orat. & Horis Canon. cap. 7. numer. 16. verficu. vndecimo, vbi affirmat excommunicationem horas Canonicas cum alio recitare non posse, & in particulari docet Abbatem excommunicatum, cum Monacho suo Diuinum officium priuatum recitare non posse.

24 *Secundo, Serui, & ancillæ, qui propriè serui, & mancipia sunt, cum Dominis excommunicatis participare possunt vt habetur in cap. Quoniam multos, 1. 1. quæst. 3. & communiter tradunt auctores supra citati, eo quod vt ait Richard. 4. d. 18. artic. 11. quæst. 3. ad primum, ex Aristot. 5. Eth. 9. Seruus est possessio Domini sui. Et e converso, Dominus cum huiusmodi seruis & ancillis excommunicatis esse potest, sicut prius, ex Adrian. in d. verfic. Si petas 2. Nauar. in Manuali, capit. 27. num. 27. Vgol. Tab. 2. capit. 23. §. 8. vbi etiam docet, & fratres cum excommunicatis, fratribus esse posse, dummodo simul habitent, & seruos cum conseruis communicare posse; vel ratione necessitatis, quia discedere non possunt, ex quo alterius dominio subiecti sunt, vel etiam vtilitate, si domino non subijciuntur, ex quo conditionem commodiorem non inueniant, vbi operas suas locent.*

25 *Tertio Omnes Seruientes alicui, siue sint famuli domestici conductitij, siue rustici, siue quicumque alij seruientes participare possunt cum suis Dominis, excommunicatis, vt colligitur ex c. Quoniam multos 1. q. 3. vbi datur ratio, quia isti non sunt adeo curiales vt a Domino eorum consilio huiusmodi facinora perpetrentur. Vbi Aduertendum est, hos famulos si obligauerit se alicui Domino ante excommunicationem, posse persistere in eius seruitio & cum illo communicare, non possunt tamen post incurram excommunicationem illi se obligare scientes, & si se obligauerunt, tenentur illum relinquere, ex S. Ant. 3. p. tit. 25. c. 1. & Summa Astensis, par. 2. tit. 12. li. 7. q. 6. Anch. in c. Clarimus nu. 4. de sent. excomm. lib. 6. Syluest. vbi supra. Armilla verbo excomm. num. 46. Vgol. cit. §. 9. num. 6. nisi necessitas eos compulisset, quod ei seruirent.*

26 *Quarto, eodem titulo subiectionis excusatur tota familia excommunicati, c. si verè, de sent. exc. maximè, qui ante excommunicationem facti essent de familia, & est post excommunicationem si vel Dominus eorum opeta indigeat, vt pote, quia sine illis terras, & agros suos colere, & arare, frumentum molere, panem coquere non possit, vt propterea ex eorum carentia maximum damnum, & detrimentum, pateretur; vel ipsiusmet famuli non ita commodè operas suas alijs locare, aut honestam sustentationem sibi comparare possent. Et idem de nutricijs & consanguineis & similibus intelligas, qui vel quæ, si a Domino recederent, non haberent vnde viuerent, arg. c. Si verè, de sent. excomm. & expresse Hostiensis, Astensis, S. Ant. & Sylu. vbi supra, & Angelica, verbo, excomm. 8. num. 11.*

27 *Quinto Clerici participare possunt cum suo Episcopo excommunicato, dummodo tales sint qui eius seruitio condicio deputati sunt; non autem qui extra illius familiam sunt, cum hi non sint Episcopo tam strictè subiecti, ex Hostiensis in Summa tit. de sent. excomm. nu. 11. §. Et quæ sit pena verfic. Humile, in fine. Summa Astensis, p. 2. li. 7. tit. 12. quæstione 12. S. Ant. 3. par. tit. 25. c. 1. Palud. 4. dist. 18. quæstione 6. art. 2. ante medium. Adrian. 4. Sent. tract. de Clauibus, 1. prin. verfic. Petes fortassis 3. Sylu. vbi supra, Tabiena verbo, exco. 8. verfic. 8. lo. Medina, Cod. de rest. quæstione 3. §. Nonna causa, ver. præterea. lo. Driedo, de libe. Christ. pag. 241. Henriquez lib. 13. de exco. c. 22. §. 3. Vgol. Tab. 2. c. 23. §. 9. n. 7. quicquid Rich. 4. dist. 18. art. 11. q. 2. id absolute negare videatur, cuius opinio solum vera est in Diuinis, & in rebus*

- ad iurisdictionem pertinentibus, non enim in iis communicare possunt etiam in factis conductitij vt eorum inter asserunt scriptores, cum excommunicationem iurisdictione priuatus sit, & nemini licet in Diuini extra casum necessitatis eam denunciatio participare.
18. *Sexta*, Monachi participare possunt cum Abbate suo excommunicato, & similiter alij Religiosi cum suo Praelato, eam hi multo fortius, & magis insolubilibus familie Abbatibus incorporati sunt, quam Clerici suis Episcopis. Sic omnes DD. superius citati exceptis Richard. 4. distinct. 18. arti. 1. 1. quæst. 3. Palud. 4. d. 18. q. 6. art. 2. ante medium. Asteasi in Summa, p. 2. lib. 7. tit. 3. quæst. 1. 3. quid gratis negant, quorum opinio vera solum est, quod non tenentur ei obedire in Diuini, & in ijs, quæ superioritatem dignitatis respiciunt, cum per excommunicationis denunciatorem omni iurisdictione priuetur.
19. *Septimo*, Familia etiam Metaphoricè accepta cum suo capite excommunicato participare potest, arguunt. cap. si verè, de sentent. ex com. Quo modo milites in exercitu cum Imperatore excommunicato participare possunt, eumque in bello iusto sequi & defendere, & existit in manibus Ducis excommunicati, cum eo communicare potest, ex Palud. 4. d. 18. q. 6. artic. 2. ante medium. Guil. & S. Anton. 3. part. tit. 2. 5. capit. 1. versic. 8. Syluest. vbi supra. Adriano. 4. Sent. tract. de Clauib. quæst. 3. principali. vers. Sed quoniam in fine, & patet ex ead. Iuliano, 1. 1. qu. 3. vbi milites Christiani Iuliano Imperatore, qui fuit Apostata obediebant. Quicquid Ri. h. 4. d. 18. art. 1. 1. q. 1. & Asteasi in Summa, par. 2. tit. 1. 2. q. 7. in hac re dubij sunt, at q. 9. concedit licite posse. Immo, ut. 1. 1. q. 1. concedit, quod in casu vbi pagani, vel heretici, aut alij hostes iniusti venient in magno numero, aut potentia ad deuastandam patriam, & excommunicatus Dominus vellet ex aduerso pro patria pugnare, quod milites & vasalli cum sequi tenerentur, arg. d. ca. Iulianus, 1. 1. q. 3. quod etiam Hostiensis adtea in Summa, de sen. ex com. num. 16. vers. Quid si teneo, annotauit. Addo tamen cum Palud. S. Antonino vbi supra, & Asteasi in titulo 1. 2. quæstione nona, quod licet excusentur milites in hoc quod communicat Domino suo excommunicato, non tamen excusentur communicando, excommunicatis, quibus communicat Dominus eorum. Quod etiam de alijs omnibus supradictis intelligendum est. Ratio huius est; quia illi non sunt Domini eorum, nec illi sunt familia eorum; unde, vt superius diximus, & testatur Palud. in 4. d. 18. quæst. 6. artic. 2. ante medium, non poterit vxor, aut filius communicare cum excommunicatis, quibus vir eius, aut pater suus communicat.
20. *Octauo*, vasalli quamdiu tenentur iuramento fidelitatis, licet possunt cum illo participare, & consequenter, tributis & pensiones ei soluere tenentur, & in propria persona eas ei soluere possunt, non enim eo ipso quod excommunicatus est, solutum est iuramentum fidelitatis; donec per Ecclesiam ab hoc iuramento fidelitatis absoluantur. Paludan. 4. d. 18. quæst. 6. art. 2. Richard. 4. distinct. 18. art. 1. 1. quæst. 1. Summa Asteasi, par. 2. lib. 7. tit. 1. 2. q. 7. S. Anton. 3. part. tit. 2. 5. capit. 1. Angelica, in verbo, ex com. Summa. 11. Henricus lib. 1. cap. 22. §. 3. Notat autem Vgo. super capit. Nos Sancto-rotum, 1. 5. q. 6. de huiusmodi vasallis, quod postquam ab eorum obsequio, & obligatione fidelitatis absoluti sunt, non minus ab eis, quam ab alijs denuntiatis abstinere debent, ita, vt nec cum visitare, nec eum comitari, nec cum illo ire, equitare, comedere, bibere, aut conuersari possint, nec exercitum ei facere, nec ad bellum cum eo ire, aut eum defendere, aut quouis modo auxilium ei dare poterint.
21. *Nono*, Pater, Dominus, & alij superiores participare possunt cum suis filijs, & seruis excommunicatis, non quidem in omnibus simpliciter, sed tantum in ijs, in quibus superior tenetur inferiori prouidere; sicut enim inferior astringitur superiori, sic superior inferiori, vt post Sanctum Thomam in addit. 3. part. quæstione 23. artic. 1. Durandus in 4. distinctione. 18. quæstione 5. numero 9. Henricus libro 13. de ex com. c. 22. §. 3. & alij, quos superius annotauimus, communiter testantur, quicquid aliqui pauci hoc sine textu, aut ratione negent.
22. *Quarto excusat Res ignorata* id est ignorantia. Quia ve-

ro de hac re copiosius dictum est lib. 1. c. vi. ideo nunc patet materia non habere absoluantur.

- Primo* igitur excusatio est ignorantia facti excusare a participatione eum excommunicatis, vt habetur in c. Apostolica; & ibi glos. in verbo, probabilis, de Cler. ex com. missi. & arg. e. cum desideres; & ibi glos. in verbo, excommunicationis penam, de sentent. ex com. Palud. 4. d. 18. q. 6. artic. 2. Ioan. Bach. 4. d. 18. q. 4. art. 3. Hostiensis in Summa, libro 5. tit. de sentent. ex com. §. Et que sit pena; vers. res ignorata Summa Asteasi par. 2. lib. 7. tit. 1. 2. q. 1. 5. S. Anton. 3. part. 2. 5. cap. 1. Angelica, verbo, ex com. num. 8. num. 14. Syluest. verb. ex co. 5. numero 12. §. 2. Tabiena verbo, ex co. §. vers. No. no. Gabr. 4. distinct. 8. quæst. 5. art. 1. Notab. Martin. Le. desm. 2. 2. q. 2. art. 1. Socus, 2. d. 2. 1. q. 1. artic. 4. Concluf. Nauar. in Manu. cap. 27. numero 27. & Couar. in c. alma mater, 1. part. §. 10. num. 13. de sentent. ex com. in c. lib. 6. Henricus lib. 1. 3. de ex com. in cap. 23. §. 1. Vgolin. de censur. Eccl. Tab. 2. cap. 23. §. 10. & colligitur ex cap. Quoniam multos, 1. quæstione 1. 3. Qui tamen omnes auctores addunt, quod ignorantia hæc vt excuset, debet esse probabilis, vt dicitur Canoniste, seu vt loquuntur Theologi, inuincibilis; est autem ignorantia facti inuincibilis, quando ignorat aliquem fecisse id propter quod sit excommunicatus, seu ob quod fertur excommunicatio, vt exempli gratia; Quamuis si iam percussorem Clerici excommunicatum esse, si tamen ignorantem probabiliter Petrum percussisse Clericum, ignorantiam facti probabiliter habere censetur; unde autem vt Paludan. & S. Anton. vbi supra notant, probabiliter factum ignoro, quod dicitur in hi non constat percussisse percussisse Clericum, vel quia ipsum non vidi, vel quia non est publica fama de eo, vel quia non audiui a fide dignis; Quando autem aliquis a fide dignis audit, vel est fama publica, tenetur inquirere de veritate, & tamen abstinere, quod si postea inueniat falsam fuisse famam, potest participare, si veram, abstinere tenetur etiam si Asteasi vbi supra, & Summa Hostiensis libro quinto, tit. de sentent. ex com. §. Et que sit pena, versiculo, res ignorata, Summa Asteasi par. 2. libro septimo, tit. 1. articulo 1. quæstione 3. §. 3. & q. 32. Sic etiam si Praelatus, vel Episcopus, vel alius diceret de suo subdito, quod esset excommunicatus denunciatus, teneor eum visitare, ex Syluest. verbo, ex com. 5. numero 28. dub. 19. versiculo, quarto. Non est autem probabilis ignorantia si ignoret quod a vicinis publice scitur; Aut cum sit in parochia in qua aliquis eo tempore est publice denunciatus excommunicatus. Aut si ignoret quod publice factum est in provincia, 2. q. 2. Qui & humanis, & dist. 16. capit. Quod dicitur, ex Paludan. 4. distinct. 8. quæstio. 6. articulo. 2. Asteasi in Sum. par. 2. tit. 12. quæstio. 16. Quamuis negari non possit aliquem tam longe remotum esse posse a suo Episcopo, vel a loco publicationis sententiae, & tam recentem posse esse publicationem, quod probabilis esse possit ignorantia quibus addo, post Constitutionem Concilij Constantinensis in Extra. ad euadenda scandala. Satis esse ignorantiam probabilem, quæ quis ignorat aliquem esse denunciatum excommunicatum, aut ignoret publice Clericum percussisse, ex Nauar. in Man. cap. 27. num. 27.
25. *Secundo*, Si mihi probabiliter constet aliquem fuisse denunciatum excommunicatum, vel esse publicum Clerici percussorem, & post hæc scientiam per annum non vidi illum, si huiusmodi honoris sic bona fama, & boni nominis, presertim, si initio seruabat excommunicationem, & post annum videro illum non seruantem eandem possum, & debeo credere illum esse absolutum, ex Paludan. 4. distinct. 18. quæstio. 6. articulo 2. S. Anton. 3. part. tit. 2. 5. capitulo 1. & Coll. Durand. ab eodem relato Henric. in capitulo cum desideres, de sentent. ex com. & Panormitan. in capitulo propositum, de Cler. excommunicat. uniuers. Marian. Socin. in capitulo inter alia, numero 116. de sentent. ex com. in Couar. in cap. alma mater, 1. part. §. 2. num. 6. versiculo, verum si constiterit, de sentent. ex com. lib. 6. Syluest. verbo, ex com. 5. dub. 17. Vgolin. de cens. Eccl. Tab. 2. c. 23. §. 10. numero 1. presertim cum, vt ait Panorm. in alienis factis nimis curiosus quis esse non debet, argu. ca. presuntur, de reg. iur. lib. 6. Sin autem e contra homo male fama

fama sit, & maxime si ab initio sententiam non seruabat, tunc & postum, & debeo credere illum esse adhuc excommunicatum, quousque; aliquid modo mihi constat de absolute eius, & consequenter eum vitare tenet.

26 *Tertio*, Quantum ad obligationem vitandi excommunicatum, Sacerdos, qui solum ex confessione Sacramentali nouit aliquem excommunicatum denunciatum esse, illum vitare non tenetur, sed perinde ita se habere debet, ac si inuincibiliter ignoraret. Sic Hostiensis in capit. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss. & idem Hostiensis, & Henric. in cap. cum non ab homine, de sentent. exco. Summa Astenfis part. 2. lib. 7. tit. 1. art. 1. quæst. 27. Rich. 4. distinct. 18. articulo. 6. quæstio. 5. & distinct. 21. articulo. 4. quæst. 2. ad quartum, Scot. 4. distinctio. 21. quæst. 5. ad argumentum in fine, Palud. 4. dist. 9. q. 6. art. 2. Martin. Ledefin. 2. 4. quæst. 10. articulo. 5. dub. 6. Sorus in Relect. de reg. Secret. memb. 3. quæst. 4. dub. 3. post. Conclus. quintam. Ioan. Medina Cod. de confessione, quæst. 48. §. Aliud dubium. Conu. in capitulo alma mater, 1. p. §. 2. numero 3. de sentent. excommuni. libro 6. Henriquez libro 13. de excommuni. capitulo. 6. §. Et ratio manifesta est; quia si ex sola confessione Sacramentali illum euiraret, sigillum confessionis violaret; tenetur autem confessarius sigillum hoc non solum cum alijs, sed etiam cum ipsomet pœnitente seruare.

27 *Quarto*, Quamuis quis sciat aliquem esse excommunicatum & denunciatum, & vt talem habitum, si tamen in actu, inaduertenter, & ignorans loquitur cum excommunicato, & statim ac aduertat se retrahit, neque peccat, neque in excommunicationem inuincibilem incidit, vt Palud. 4. distinctio. 18. quæstio. 6. articulo. 2. Summa Astenfis, part. 2. lib. 7. titulo. 1. quæstio. 16. Sanctus Ant. 3. part. tit. 25. ca. 1. & alij ab eis relati testantur. Cuius rei hæc est ratio, eo quod verè in hoc casu ignorans inuincibiliter eum participat.

28 *Quinto*, Circa iuris ignorantiam, an excuset à participatione cum excommunicatis? Nauarr. in Manuali, capitulo 27. numer. 27. ait ignorantiam inuincibilem iuris dubij excusare, & faciunt quæ notata sunt in capitulo, ignorantia, de reg. iur. libr. 6. At Palud. 4. distinctio. 18. quæstio. 6. articulo. 2. S. Anton. 3. part. titulo. 25. ca. 1. Astenfis in Summa part. 2. libro septimo, titulo 12. quæst. 15. & Syluest. verbo, excommunic. §. numero 4. §. quarto, dicunt ignorantiam iuris excusare eos, quibus licet iuris ignorare, vt sunt (inquiunt) pueri nondum capaces doli. Quia verò horum auctorum doctrina in eo fundari videtur, quod ignorantia hæc inuincibilis sit; ideo in hac re breuiter, & simpliciter dicendum esse puto, omnem iuris ignorantiam inuincibilem pari modo excusare; Non est autem ignorantia iuris inuincibilis nisi in illis, quibus ius ignorare licet; isti autem esse possunt non solum pueri, sed etiam adulti; immo etiam viri doctissimi sæpè inuincibiliter ignorant iura saltem noua, vt experientia quotidiana testatur; et as si verò & affectata tam facti, quam iuris ignorantia, nullum excusat, vt latius li. 5. finali. dictum est.

29 *Quinto* excusat Necessitas, hoc est, necessitas, tam ipsius excommunicati, quam eorum, qui eum eo participant, vt habetur in capitulo. Quoniam multos, 11. quæstio 3. & capitulo inter alia, §. illud autem, de sentent. excommuni. si enim, vt ex dictis constat, excusat vilitas, a fortiori necessitas excusabit.

Primo igitur excusat, necessitas eorum, qui cum excommunicato versari debent, & hoc tam in spiritualibus, quam in temporalibus. In spiritualibus enim licite communicare possumus cum excommunicatis, scilicet, petèdo ab eis consilium pro salute animæ nostræ, si occurrat occasio, nec alium ita idoneum inuenire commode possumus, vt docent Gab. 4. distinctio. 18. quæst. 3. art. 1. Notab. 3. verfic. vilitas duplex. Marian. Soc. in c. inter alia, num. 99. de sentent. exco. Cae. verbo, excommuni. participatio cum exc. Vg. Tab. 1. ca. 23. §. 11. num. 2. vnde, tempore necessitatis ab excommunicatis Baptismum, & Pœnitentiam sumere possumus, vt c. 1. latius docimus; immo etiam pro alterius salute, consilium ab illis petere, & puerum baptizandum illis offerre possumus, quando non occurreret alius

non excommunicatus a quo hæc eadè petere valeamus. 30 *Eodem* modo in corporalibus eadem necessitas vrgente; cum eis participare possumus. Nam oppressi morbo, & graui infirmitate, licetè medicum excommunicatum adire possumus, quando alterum què peritum comode habere denegatur ex Gabr. & Caiet. vbi supra; & auxilium excommunicati petere possumus ad famam tuendam, si non adsit alius, qui nobis opem ferre possit, aut velit. Sic etiam, si quis inter excommunicatos habitet, aut peregrinetur, potest cum eis communicare in emendo; aut petèdo ab eis cibum, potum, vestes, & alia necessaria pro quato illa sunt necessaria, & aliter haberi non possunt; & hoc non solum pro nobis, sed etiam pro alijs, qui eadem necessitate laborant, vt colligitur ex ca. Quoniam multos, 11. q. 3. & DD. communiter tradunt. Quæ omnia intelligenda sunt non solum de absoluta, seu extrema necessitate, sed etiam de necessitate magna & notabilis incommoditatis, ex Summa Astenfi, part. 2. lib. 7. tit. 12. q. 20. & 27. Adrian. 4. Sent. tract. de Clauibus, quæ 3. princip. verfic. 8. exceptio. S. Anton. 3. part. tit. 25. c. 1. in fine. Tabiena, verbo, excommuni. §. ver. Nono. Syluest. verb. excommuni. §. num. 5. §. Quinto. & Nauar. in Manual. cap. 27. num. 27. vbi ait, sufficere quod homo vere indigeat, & aliunde commode habere non possit; vnde, in cap. si verè, de sentent. exco. dicitur in fine, Quod excommunicatis communicari potest cum dolore cordis, in quibus eorum communicatio vitari non potest; supple, secundum glo. vlt. commode; quia id dicitur posse, quod sine incommodo possumus, si de verb. sign. l. Nepos, in fine, sic etiam Prædicatoribus, licet aliunde sibi providere possent, ius concedit vt elemosinas petere possint ab excommunicatis, quia gerant curam & causam eorum; & pro spirituali ministerio debetur temporalis sustentatio, vt habetur, in cap. cum voluntate, §. prædicatores, & ibi glo. Innoc. & Panor. de sentent. exco. Addit autem Palud. 4. dist. 18. q. 6. art. 2. quod etiam si excommunicatus ille non daret, nisi simul in eadem mensa comedat, cum excommunicato simul comedere poterit, cum tunc necessitas excuset; immo aliquando comedendo cum eis allicitur ad familiaritatem, & facilius reducuntur ad pœnitentiam.

Eadem de causa in itinere constituti, propter debilitatem ab excommunicato equum licetè conducere, & ab eodem hospitium petere et accipere possumus. Item si res nostras aliter tueri, commode non valeamus, ab excommunicato aduocato consilium petere licet, ex Marian. Soc. in cap. inter alia, num. 99. de sentent. excommuni. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 22. §. 4. in annot. litera E. Vgo. 2. cap. 23. §. 11. num. 5. & etiam ab hostium incursibus eorum ope, fauore & auxilio nos ipsos defendere valeamus.

31 *Deinde* vt rectè Adrian. in 4. Sent. tract. de Clauibus, q. 3. in princip. §. sed quoniam, verfic. Quinta est, annotant, cum excommunicatis licetè participare possumus, quoniam aliorum paci, vel ædificationi communio cum illis necessaria est, arg. cap. Antecessor, & capit. Quod prædecessor, 11. q. 3. vnde, sub Iuliano Apostata erant Christiani milites, quos S. Ambrosius de obedientia commendat, quæ eussunt pro defensione Reipublicæ arma producere, obediabant ei: cum vero iuberet in Christianos producere, tunc cognoscebant Imperatorem Cæli. vt habetur in c. Iulianus, 11. q. 3. causa verò cur eis licuit communicare excommunicato Apostata, & hæretico, erat, ne videlicet ille prouocatus, suscitaret scandalum in Christianos, & pax communis turbaretur. Quorum hæc potest esse ratio: quia præceptum minus maiori cedere debet, quando circa idem occurrunt; cui consequens est, quod cum præceptum communis pacis procuranda vel spiritualis vilitatis proximorum, vel euitandi scandalum, fortius & maius sit præcepto vitandi excommunicatos, hoc illi cedere debet.

32 *Secundo* excusat necessitas ipsius excommunicati, tam spiritualis, quam corporalis, vnde & excommunicato consilium spirituale dare, & coram eo concionem facere licet vt habetur in c. responsio, & c. cum voluntate, de sentent. exco. & illi sustentationis, & elemosinæ causa aliquid dari potest, non solum si sit in necessitate extrema, sed etiam in necessitate communi: quandoquidem, hoc ius Diuini, & Na-

& Naturale præcipit, ut ait Gabr. 4. d. 18. q. 3. ar. 1. Notab. 3. verſ. Neceſſe, quod humana contitacione non tollitur, ut excommunicatus v. g. petens hoſpitiũ recipi poteſt, etiam non expectando ut prius ab alijs omnibus excludatur, ex Anton. 3. par. tit. 2. 5. ca. 1. in fine. Summa Aſtenſi 2. parte, lib. 7. tit. 12. q. 2. 5. Tabiena, verbo, excom. 8. verſ. No no. Hentiquez lib. 1. 3. de excom. c. 23. 5. 4. Vg. Tab. 2. c. 23. 5. 1. r. 8. & Pan. 4. d. 18. q. 6. ar. 2. vbi ait dari poſſe eleemoſinam ei, non ſolum quando eleemoſina eſt in præcepto, ſed etiam quando eſt in conſilio & Nau. in Man. c. 27. n. 27. ait ſatis eſſe, quod homo vere indigeat, & aliunde cõmode habere non poſſit.

33 Quibus addo ex DD. citatis, Aſtenſi, Palud. Hentiquez, neceſſitatem hanc intelligendam eſſe de neceſſarijs vitæ, ut ſunt victus, veſtitus, potus, habitatio, aut ut vitet temporale damnum magni momenti; vnde ſi eſſent neceſſaria excommunicato alia vtentia, v. g. ſecuris, foſſorium, aut alia vtentia quo indiget, nõ poſſent illi titulo neceſſitatis commodari, ex Sylu. verb. excom. 5. num. 5. 5. Quinto, niſi eo caſu quo illa in vitæ neceſſitate, aut grauis damni euitationem redundarent. Quamuis in hac re nimis ſerupuſoſi eſſe non debeamus, quia in quo non excuſat neceſſitas, vtilitas ſaltem excuſabit. Sic Principi ne in iuſto bello regnum inuadant hoſtes, ſuccurrere licet, arg. c. Iulianus, 1. 1. q. 3. & teſtatur Rich. 4. d. 18. ar. 1. q. 1. ad 2. & fauet Marian. Socin. c. Inter alia, num. 91. de ſenten. excommu. Et ne in iudicijs excommunicatus ius ſuum perdat, vbi Reus eſt, eius procurator, & aduocatus eſſe poſſumus, ut habet in c. intelleximus, & ibi Pan. nu. 7. de iud. Marian. Socin. in d. c. inter alia, num. 102. de ſenten. excom. Et Adrian 4. ſent. tract. de Clauibus, qu. 3. principali, 5. ſed quoniam multis, ait excommunicato participari poſſe in ijs que damni euitationem concernunt. Quia opera miſericordiae, quæ alias in præcepto ſunt, reſpectu alicuius perſonæ, accedente excommunicatione, adhuc in præcepto manere videntur.

34 His omnibus apponi poteſt Regula, quam Pala. 4. d. 18. q. 6. art. 2. non longe à fine, & Gab. 4. diſt. 18. q. 3. ar. 1. Nor. 3. in fine, & Summa Aſtenſi, par. 2. lib. 7. tit. 12. quaſt. 27. poſuerunt, nimirum; Quæ dicta ſunt de exceptione quintuplicium perſonarum, quæ cum denunciatis communicare poſſunt, intelligenda ſunt, niſi ex cauſa ſententiæ aggravando eis ſpecialiter communio interdicitur, ſicut habet conſuetudo, quod quandoque patre, marito, vel Domino inderato, aggravatur excommunicatio; & monentur filij, vxor, & ſubditi, ut ſe ab eorum communione ſubtrahant; quia quamuis licet diſpenſatione communicare, non tamen iure communio vnde talis diſpenſatio ex iuſta cauſa ſubtrahi poteſt. Sicut enim poteſt homo mitti in exilium propter peccatum; ita etiam poteſt ſibi ſubtrahi ſolium ſuorum. Tales igitur perſonæ quamuis à communione eorum ſeparari nõ poſſunt ratione ſubiectionis que conſequitur ad præceptum Diuinum, aut Naturale, qualis eſt illa, qua vxor tenetur debitum viro potenti reddere; & filius ut patrem honoret, eique ſeruiat, & ſubueniat; a qua communione etiam per aggravationem, & ſpecialem monitionem arceri non debent, nec poſſunt; & ſi moniti poſt excommunicentur, ſententia illa nulla eſſet, eo quod intolerabilem errorem expreſſum contineat, prohibendo contra legem Diuinam, aut Naturalem: communio tamen in alijs, in quibus non cadit obligatio legis Diuinæ aut Naturalis, etiam in his quinque caſibus exceptis ex cauſa prohiberi põt, qua ratione & vxor, & filius prohiberi poſſunt, ne cum marito, aut patre comedant, aut loquantur. Et ſic intelligendi ſunt modi communes tales; Nam dicere quod vxor in nullo plus vitet maritum excommunicatum, quam nõ excommunicatum, eſſet eam inducere ad cõtemptum Clauium Eccleſiæ: & ideo ſuper hoc cadere poteſt monitio, ut ſcilicet nec vxor aliter communicet viro, quam ratione legis matrimonij tenetur, nec filius patri communicet, aut econuerſo, niſi quantum ex lege Diuina, aut Naturali obligatur. Si vero maritus vxorẽ aut filium pater verberibus ad communicandum ſibi cõpelleret in alijs actibus humanis, in hoc à neceſſitate excuſarentur, intelligendo neceſſitatem conſeruandi vitam

& ſanitatem corporis, & integritatem, ad quam quilibet lege naturali tenetur.

35 Addit etiam Vg. Tab. 2. c. 23. 5. 1. num. 11. ex Antonio Cordub. in Commentario ad Iſi quis à liberis, 5. ſed verũ, ff. de lib. agnoſcend. alium caſum, in quo nec filius patri, nec vxor marito in neceſſitate extrema ſubuenire poſſunt, ſcilicet, quando à Romano Pontifice ſub excommunicationis pena præcipitur, ne quis Bannitis excommunicatis ſubueniat. Ratio eſt: quia ſicut damnatos ad mortem manibus iudicis eripere non licet, vbi ad mortem duccitur; ita pari ratione nec iſtos a fame liberare licet; cum ad hoc mortis genus ſummus Princeps eos adiudicauerit, quæ condemnatio legitima eſt ob publicam patriæ, & Republicæ vtilitatem, quæ parentibus antepoſenda eſt, ut habetur in l. minimè, & ibi Bar. & DD. notant, ff. de relig. & ſump. funer. & not. Pan. c. 2. de immun. Eccl. vnde ſubueniendo, excommunicationem incurrerent.

36 Difficultas ſola reſtat examinanda, An ſcilicet communicans cum excommunicato propter metum mortis, excuſetur ab omni culpa, & pœnis iuris. In qua re nonnulli ut Pan. in c. factis, de his que vi met. cau. ſunt. Raym. vt teſtatur Aſtenſi, part. 2. lib. 7. tit. 11. q. 21. Adrian. Quodlib. 1. ar. 3. verſ. ad Quintum, & in 4. ſententia de Clauibus qu. 1. princ. excep. 8. verſ. Quoad materiã, abſolmẽ docent, metum, nec à peccato, nec à pœnis iuris excuſare, & ſane videtur Pala. 4. d. 18. q. 6. art. 3. Concl. 1. & Ocham id verum eſſe fateſtur in ſuo Dialogo, p. 1. li. 7. cap. 57. quem ſequitur Gabr. 4. d. 18. q. 3. ar. 3. du. 4. & fundant ſem textu d. ca. factis, de his que vi met. cau. ſunt. vbi dicitur, quod metum non excuſat proſus culpam, ſed attenuat. Cuius ratio allegatur; quia pro nullo metu debet quis mortale peccatum incurrere. Præſupponit igitur Decretalis illa, quod communicans excommunicato peccat mortaliter. Quod ſi iſtis que obijciat, licitum eſſe communicare cõ excommunicato ad emendũ, vel petendum quæ ſunt victui, & amictui neceſſaria, ne quis pereat, cõ ſi verè, de ſenten. excom. & prætere, periculum mortis ratione famis, & inopie imminet à ſurti crimine excuſare, cõ ſi quis propter neceſſitatem, de ſenten. & proinde multo magis metu mortis licitum erit cum excommunicato participare. Hinc duobus modis reſpondent; Primo quidem, cõicantem cum excommunicato petendo neceſſaria victui & amictui, nec peccare mortaliter, nec venialiter; ſed neque excõicationem: minore incurrere, quia talis non directè agit ad communionem cum excommunicatis, ſed ad petendum neceſſaria, ne fame pereat: Qui verò metu mortis cõ excommunicato participat, primo & principali conſenſu conſentit in peccatum, & conſequetè peccat, & pœnas iuris incurrit; Non ſic in primo caſu. Secundo reſpondent, quod participans cum excommunicato metu mortis, peccat, & pœnas iuris incurrit; quia talis conſenſus non poteſt eſſe abique malitia quam habet communicatio cum excommunicato; ſicut nec malitia actus fornicationis, vel adulterij tollitur, ſi quis metu grauiffimo fornicationem, vel adulterium committat, quia ſemper conſentit in actum prohibitum, qui adhuc malitiam habet, quam circumſtantia metus non tollit. At verò, qui ab excommunicato alimenta ſibi neceſſaria petunt, rem debitam petunt, poteſt autem res debita peti ab excommunicato, cõ verè, de ſenten. excom. quæ circumſtantia tollit malitiã actus communicandi, ne alius excommunicatus ex peccato ſuo commodum reportet, vnde Machabz 1. Machab. 2. & 1. Machab. 7. Iudæi, metu coacti carnes porcinas comedere noluerunt, quas tamen fame coacti comederunt; eo quod in primo caſu circumſtantia metus nõ abſtulit malitiam actus lege Moſaica prohibiti; cum tamen in ſecundo caſu fame imminens omnem malitiam ab eo actu excluſerit, quam ex prohibitione habebat.

37 Ceteri tamen auctores licitum eſſe putant metu mortis cum excommunicato participare, ut colligi poterit ex his que tradunt S. Th. in addit. 3. p. q. 23. ar. 3. 4. & Quodlib. 1. ar. 9. Sūma Aſtenſi, p. 2. li. 7. u. 1. ar. 1. q. 21. vbi ait hanc opinionem humaniorem, & veriorem eſſe, & citat etiam Hagon. in c. Quonia multos, 1. 1. q. 3. Io. à Friburgo in Sūma Confeſſorũ, ti. de ſenten. exc. q. 165. Ang. in ver. excom. 8. n. 1. 8. Io. Maior. 4. d. 18. q. 4. Sylu. ver. exc. 5. n. 23, du. 14. Mart. Led. 2. 4. q. 4.

- 2.4. quæst. 2. r. art. 3. in fine. Concluf. 2. Soc. lib. 1. de iustit. & iure. quæst. 6. art. 4. & expresse, in 4. d. 22. q. 1. artic. 4. post Concluf. quintam. ver. Ad questionem ergo. Cordub. Casu 142. Nau. in cap. Inter verba. 1. q. 3. prælud. 3. nu. 4. & in Manual. cap. 27. nu. 36. & nu. 239. & faciunt quæ docet in Manual. cap. 25. nu. 84. & tom. 2. Concluf. Concluf. 16. de hæret. num. 9. lib. 5. & in c. Fraternitas. 12. q. 2. num. 16. & seq. Couar. in c. Alma mater. 1. par. §. 3. nu. 9. verf. Quarto. de sent. excom. lib. 6. Bart. Medina. in 1. 2. quæst. 96. artic. 4. Alphonsus Viualdus. in Candelab. aureo. par. 2. tract. de excom. num. 101. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 21. §. 2. & cap. 23. §. 4. & alij recentiores; Ex quibus omnibus & has quatuor propositiones in hac materia deducemus, quibus positis, quid probabiliter tenendum sit, ostendemus.
- 38 *Prima propositio*; Non est committendum peccatum mortale, aut veniale propter quemcumque metum, etiam mortis, vt clarè colligitur ex cap. Primum, & c. Ne quis, 22. q. 2. & ibi gloss. in verbo, non occiditur, vnde si peccatum etiam veniale foret communicare cum excommunicato, aut in tem. poralibus, & humanis, aut in Diuinis propter quemcumque metum, etiam mortis, illis communicare non licet, vt expresse docet S. Thom. in addit. 3. par. q. 23. art. 3. ad 1. & Quodl. 1. art. 9. ad 3. Durand. dist. 18. quæst. 5. ad 3. Ioan. a Friburgo, in Summa Concluf. tit. de sent. excom. quæstio. 165. Panorm. in d. cap. Sacris, de his quæ vi met. cau. fiunt. & Couar. vbi supra, §. 3. nu. 9. verf. Tertio solet. Ratio est; quia peccatum nunquam est eligibile, si enim eligibile esset, non esset peccatum, & sic faciendo non peccaret.
- 39 *Secunda propositio*; Lex humana Ecclesiastica ex vi suæ potestatis, & auctoritatis ad aliquid agendum, aut vitandum sub pœna peccati mortalis, & cum periculo mortis obligare potest. Quæ propositio certa est, ex Caiet. 1. 2. quæst. 96. artic. 4. & Medina ibidem. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 25. art. 3. Soto. 4. dist. 2. quæst. 1. art. 4. post quintam Concluf. Alphons. Viualdo vbi supra, Couar. d. §. 3. nu. 9. verf. Tertio solet. & est communis DD. & patet, quia si Rex tē poralis, seu Respublica, ob bonum cōmune exponere poterit vnum, vel plures ciues morti, ergo a fortiori Papa seu Ecclesia fideles ligare potest ad suæ legis obseruantiam sub peccato mortali, & cum periculo mortis. Deinde Deus ipse actum aliquem in genere virtutis, aut vitij per suum præceptum ponere potest; vt si Deus præciperet quod nullus in quadragesima carnes comederet, intemperantia esset illas comedere etiam cum periculo mortis. Et de facto Deus obligat homines ad suæ legis obseruantiam, etiam cum circumstantia mortis, vt in hac lege; Non mentieris; Non enim mentiri licet ad mortem vitandam; & proinde Rex, aut Papalem statuere possunt, quæ cum mortis periculo obliget. Siquidem potestas omnis a Deo est, Rom. 13. tam laica, quam spiritalis; & vt ibidē habetur, Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. & Luc. 10. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. & Hebr. 13. dicitur, Obedire præceptis vestris. vnde rectè Caiet. vbi supra, notat, quod si lex aliqua humana ad sui obseruationem eam mortis periculo non obligat, id quidē non ex defectu potestatis in Legislatore est, sed ex eius bonitate, & intentione, in qua re nulla est inter Catholicos controuersia; Et ideo, si Lex hæc vitadi excommunicatos cum tanto periculo obliget, mors potius subeunda erit, quam cum illis ob vitandum metum mortis in casum cōmunicare.
- 40 *Tertia propositio*; Lex Ecclesiastica non prohibet communicare cum excommunicato in temporalibus, & humanis, instante metu mortis, aut motu cadente in vitum constantem ita Gêbr. 4. dist. 18. q. 3. art. 3. dub. 4. Caiet. 1. 2. q. 96. art. 4. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 25. art. 3. Soto, 4. d. 22. q. 1. art. 4. post Concluf. 5. Couar. vbi supra, nu. 9. ad finē, verf. Quarto, de sent. excom. lib. 6. Id quod suaderi potest; quia ius Pontificium ex leuioribus causis permittit communicationem cum excommunicatis, scilicet iure patriæ potestatis, & cohabitationis conjugalis, & familiaritatis, & causa vilitatis, & necessitatis, vt habetur in cap. Quoniam multos, 1. 1. q. 3. ergo pari ratione, immo a fortiori ex

cusantur, qui metu mortis cum excommunicatis participant; Vnde, si Rex cogat aliquem comedere carnes in feria sexta, aut quadragesima, non in cōtempm Ecclesiæ, sed quia ipse comedit carnes. & complacet ei, quod alius comedat, licebit cum eo comedere, vt mortis periculum euitet. Et quia cum Ecclesia pia, & indulgens mater sit, nō censetur, quod intendat filios suos in tali casu, & periculo ligare, ne aut carnes comedant, aut cum excommunicatus participant.

- 41 *Quarta propositio*; Lex Ecclesiastica non prohibet communicationem cum excommunicato etiam in Diuinis cū periculo mortis, sic Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 25. artic. 3. Soto 4. d. 22. q. 1. art. 4. post Concluf. quintam. Couar. vbi supra, §. 3. in fine. Nauarr. in dicto præludio 3. num. 4. Alphonsus Viuald. vbi supra nu. 101. Piè enim credendum est, nolle Ecclesiam quempiam ad vitandum excommunicatum cum tam graui periculo mortis obligare. Hæc tamen Conclufio procedit, nisi quando communicatio contingeret in crimine, vel in detrimentum fidei Catholice, aut in Ecclesiasticæ censuræ contemptum. Si quis enim hæreticus censuræ Ecclesiæ contemnens, in vilipendium Ecclesiasticæ disciplinæ mortem alicui comminaretur, nisi cum eo in Diuinis communicet, tunc mortem potius pati debet is, quam cum eo communicare. Sed si quispiam Tyrannus metu cogeret Sacerdotem, vt coram ipso Missam celebraret, non in cōtempm religionis, nec in vilipendium fidei Catholice, & absque vlla herefeseos labe, & suspitione, sed tantum quia vult audire Missam, & injuriam sibi fieri putat, si alter non celebrat in sua presentia; talis celebrando nec peccaret, nec excommunicationem minorem incurteret; ita præfati auctores, & Summa Concluf. tit. de sentent. excom. q. 165. Syluest. verbo, excom. 4. dub. 14. Maior. 4. dist. 18. quæst. 4.

42 *Et* pari ratione licebit metu mortis non dicere, vel non audire Missam in die festo, nisi iuberetur quis nō audire, vel non dicere in contemptum Missæ; vel ad significandū per hoc Missam non esse faciendam, vel non continere consecrationem veri corporis Christi; hoc enim esset tacere, vel dicere aliquid contra Legem diuinam. Quamuis enim præceptum de audiendo, vel dicendo Missam aliquibus diebus, sit humanum, & ideo a faciendo ea non solum metu mortis, sed etiam aliud impedimentum iustum excuset, præceptum tamen de non tacendo, vel dicendo aliquid ad significandum, quod Missam celebrare non liceat, vel in ea non confici verum Sacramentum corporis Christi, Diuinum est, a cuius obseruatione nullus mortis metus excusat.

- 43 *Ex* quibus omnibus manifestum est, quid respondendum sit ad vltimam partem d. c. sacris. de his quæ vi met. causa fiunt. quatenus significat participantem cum excommunicato, etiam metu mortis, peccare mortaliter; intelligitur enim, quando communicatio in Diuinis contingit quoad præiudicium fidei Catholice, vel in contemptum Clauium, & Ecclesiasticæ disciplinæ; aut etiam, quando participatio in crimine fit, vt commaniter tradunt auctores. Immo etiam vt ait Henriquez lib. 13. de excom. c. 23. §. 4. si inter multos sacra in festo audientes adisset vnus denunciatus, cuius excom. nunciatio alijs occulta esset, nō teneret Sacerdos recedere, aut Missam omittere, sicut nec alius, cui nota esset excom. nunciatio, si necessitas simul præcepti cum periculo alienæ famæ concurrat.

44 *Et* multo magis necessitas violentiæ excusat, vt si quis iniurus detineatur per vim, vt Diuinis interit coram excommunicato; in quo casu nō oportet, vt oculos claudat, & aures obturet, vt serupulose putat Caiet. in Summa, in verbo, excom. in fine; sed deuotè & reuerenter mysteria diuina adorare debet, si exire, aut fugere commodè non possit. Et de quæstione hac satis sint hæc, quæ ex probatis auctoribus breuiter collecta sunt.

De Pœnis violantium excommunicationem, & quo caſu euitentur. Cap. XV.

SUMMARYM.

- 1 Violantes excommunicationis cenſuram varias penas incurrunt.
 - 2 Excommunicatus maiori, & ordine ſacro inſignitus, actû ordinis ſacri exercens, irregularis efficitur.
 - 3 Episcopus excommunicatus crimina conſciens, baptizatos confirmans, aut ordines conferens, irregularitatem incurrit.
 - 4 Sacerdos non denunciatus, quo caſu Sacramenta ſine irregularitate celebrare, & miniſtrare valeat.
 - 5 Excommunicatus maiori, quamuis ipſe non celebret, ſi tamen coram ſe celebrari faciat, ſit irregularis.
 - 6 Non excommunicatus corâ excommunicato maiori Miſſam celebrando, aut alia diuina officia faciendo, quamuis mortaliter peccet, irregularis tamen non efficitur.
 - 7 Excommunicatus maiori, cenſuram violans, deponi ab officio, & beneficio perpetuo vt poſſit, quæ requirantur.
 - 8 Excommunicatus maiori ineligibilis eſt, & voce actiua, & paſſiua priuatur.
 - 9 Participans cum excommunicato maiori denunciato, minorem excommunicationem incurrit.
 - 10 Episcopus, cum excommunicato a ſe, ante formalem abſolutionem ab excommunicatione participans, excommunicationem minorem ipſo iure incurrit.
 - 11 Excommunicatio Minor, quæ ob participationem cum excommunicato maiori incurritur, in tertiam perſonam non tranſit.
 - 12 Excommunicato viuo, ſicut ante abſolutionem participare non licet; ita neque mortuo.
 - 13 Papa, etiam ſi cum excommunicato maiori participet, excommunicationem tamen minorem nõ incurrit, & quæ huius rei ſit ratio.
 - 14 Participans cum excommunicato maiori aliquãdo etiam excommunicationem maiorem incurrit.
 - 15 Communiens cum excommunicato maiori in crimine criminoſo, excommunicationem maiorem incurrit.
 - 16 Participans cum excommunicato in crimine criminoſo, vt excommunicationem maiorem incurrat, quæ requirantur.
 - 17 Concubinatus conſuetudinem vitij ſignificat, vnde vnus actus repetitus, concubinatum non facit.
 - 18 Ab excommunicatione ob participationem in crimine criminoſo incurſa quis abſoluat.
 - 19 Episcopus aliquem ob crimen excommunicans, ſi cum ſic excommunicato in crimine damnato participet, maiorem excommunicationem etiam incurrit, & quæ huius rei ratio ſit.
 - 20 Participans cum excommunicato nominatim a Papa, excommunicationem maiorem incurrit, & a ſolo Papa abſoluitur.
 - 21 Participans cum excommunicato nominatim a Papa, vt excommunicationem maiorem incurrat, quæ requirantur.
 - 22 Participans cum excommunicato poſt ſententiam latã in participantes maiorem incurrit excommunicationem.
 - 23 Episcopus an excommunicare poſſit participãtes cum ſuo ſubdito a ſe excommunicato in alio episcopatu.
 - 24 Ignorantia probabilis facti, non autẽ craſſa, a pœnis violentibus cenſuras Eccleſiæ inſiſtis, excuſat.
- 1 QVamuis variæ ſint Iure Canonico pœnæ ſtatutæ cõtra eos, qui cenſuras Eccleſiæ parumpendunt, tementẽ

violant, & contemnunt, eas tamen ſolum hoc in loco recenſebimus, quæ contra violentes excommunicationis cenſuram a Canonibus inſiguntur; Quarum

2 Prima eſt, irregularitas, quæ incurritur ſtatim, & ipſo facto, ex eo quod excommunicatus maiori excommunicatione actum aliquem ordini ſacro deputatum exercet; cum enim ſic excommunicatus, & ordine ſacro inſignitus, ab eius ordinis executione quoad ſe, & quoad alios ſuſpenſus ſit, ideo, ſi eius ordinis ſacri ratione, actum eidem competentiẽ celebrauerit, irregularis efficitur, vt colligitur ex c. 1. de ſent. & re iudic. lib. 6. iuncta gloſ. ibidem, in verbo, irregularitatis. & capit. cum medicinalis, & ibi gloſ. in verbo, irregularitatem, & Innoc. nu. 4. & Gem. ibidem, in ſ. ſi quis autem, nu. 4. & Philip. Franc. eod. ſ. finali. Ancharan. nu. 2. Steph. Coſta, nu. 92. de ſent. excom. lib. 6. & facit cap. Is, cui, eod. tit. & li. in quibus locis id expreſſe habetur de ſuſpenſo, & interdicto; & eadem ratione id colligit & concludunt DD. de excommunicato, qui id probant ex c. ſi quis Episcopus in Concilio, l. 1. q. 3. & cap. Apoſtolicę, & ibi Felin. nu. 17. de Cleric. excom. miniſtr. & c. ſi celebrat, eod. tit. & lib. Palud. 4. d. 18. quæſt. 4. verſ. Quintus effectus Summa Aſtenſ. part. 2. lib. 7. tit. 10. quæſt. 1. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 76. verſ. Sexto. Panorm. in ca. 2. nu. 7. & ibi Marian. Socin. numer. 6. de Cler. excom. miniſtr. Angelica, verbo, excom. 8. num. 6. & verbo, irregularitas, nu. 40. Tabiena, verbo, excom. 1. verſ. Septimo Nauar. in Manual. ca. 27. nu. 20. verſ. Sexto, & tom. 2. Conf. Conf. 5. de Cler. excom. miniſtr. & conſil. 72. de ſent. excom. Couar. in calama mater, par. 1. §. 6. nu. 9. de ſent. excom. lib. 6. Alphonſus V. ualdus in Candelabro aureo, pa. 2. tract. de excommunicato, nu. 34. Henric. Bohic. in ca. 1. de irreg. c. 7. §. 1. Simon Maiol. l. 3. de irreg. cap. 2. nu. 5. Vgol. de cenſur. Eccleſ. Tabul. l. 6. §. 1. Henric. Bohic. in ca. celebrat, nu. 9. de Cleric. excom. miniſtr.

3 Hinc Episcopus excommunicatus, Chriſma conſciens, aut baptizatos confirmans aut ordines conferens; Sacerdos excommunicatus, Miſſam celebrans, Sacramentum Penitentię adminiſtrans, ſolemniter baptizatus, extremi vnctionem miniſtrans, irregularis ſunt, vt de Sacramento Penitentię tradit Palud. vbi ſupra; & de Sacramento extremę vnctionis fatetur Rich. 4. d. 18. artic. 7. quæſt. 5. in fine, vbi falſo & malè id negat de Penitentia, cum certum ſit, hoc Sacramentum ita ordinis actum eſſe, vt niſi Sacerdos quis ſit, adminiſtrare illud nequeat. Eadem ratione Diaconus excommunicatus Euangelium ſolemniter recitans, irregularis ſit, vt expreſſe teſtantur Panorm. in ca. ſin. nu. 5. de exceſſ. prælat. & in c. 2. nu. 4. de Cleric. excom. miniſtr. Summa Aſtenſ. part. 2. lib. 6. tit. 10. quæſt. 1. Palud. 4. diſt. 18. quæſt. 4. verſic. Quintus effectus. Rich. 4. diſt. 18. art. 7. quæſt. 5. verſic. etiam irregularis. Gab. 4. d. 18. q. 4. art. 3. in fine. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 163. Et etiam Subdiaconus excommunicatus ſolemniter Epistolam cantans, irregularitatem incurrit vt præfati auctores teſtatur. Quibus addi poteſt, quod rectè monet Couar. in calama mater, l. par. §. 2. num. 11. & §. 6. num. 9. de ſent. excom. excommunicatum, actum aliquem ordinis ſacri exercet, irregularem fieri, etiam ſi non fuerit denunciatus; Conſtitutio enim *Ad euitanda ſcandala*, nihil vtilitatis afferit ipſis excommunicatis, nec quicquam in eorum fauorem ſtatuit.

4 Vnus tamen caſus eſt, in quo Sacerdos non denunciatus Sacramenta ſine irregularitate celebrare, & miniſtrare poſſit: Quoties enim parochus penitentibus ſuis ouib. Sacramenta miniſtrat (quando denunciatus non eſt, nec notorius Clerici percuffor) toties vt excuſatur a peccato, ita etiam a pena irregularitatis, cum irregularitas hæc ex delicto procedat: in quo caſu excuſatur parochus tam a peccato, quam ab irregularitatis pœna, priuilegio ſubditoꝝ iure petentium, vt ſubtiliter notauit Henric. lib. 1. 3. de excom. cap. 6. §. 3. & cap. 10. §. 1. & lib. 14. de irregularitate c. 7. §. 1. ſicut etiam excommunicatus Sacerdos ſi propter vitandum mortis periculum celebrat, aut in articulo mortis aliquem abſoluit, nec peccat, nec irregularis exiſtit.

5 Deinde verò, excommunicatus maiori excommunicatione ſolũ ipſemet celebrando irregularis eſt, vt diximus ſed

sed etiam auctoritatem celebrationi praestans, hoc est, quando auctor est iubendo, ut alius coram se Divina faciat, ut si Episcopus excommunicatus faciat, & iubet coram se Missam, aut officia Divina celebrari, irregularitatem incurrit, ut communis DD. opinio affirmat. Sic glos. in Clem. Archiepiscopo, in verbo celebrari, de privileg. & facit cap. illud, de Cler. excom. ministr. quatenus probat, Episcopum excommunicatum facientem celebrare auctoritative coram se fieri irregularem, ut annotavit Panor. communiter recep. ibi, num. 8. Marian. Socin. Sen. ibidem, nu. 7. & Bonifac. Rota auditor clarissimus generaliter colligit in praedicta glos. Clem. 2. de privileg. & idem docet Anchar. ibidem, nu. 4. & Cardin. ibidem, nu. 6. Archid. in capit. 1. §. careant, num. 5. & Gemin. ibidem, qui alios refert, & Philip. Franc. ibidem, de sen. excom. lib. 6. & Hosti. & DD. in cap. Tanta, de excess. praelat. Marian. Socin. in cap. Tanta, de excess. praelat. Marian. Socin. in ead. audientiam, n. 25; de homicid. Nicolaus Dionysii de Perusio, in d. §. caueat, col. 2. de sen. excom. lib. 6. ut refert, & sequitur Simon Maiol. lib. 3. de irregul. cap. 19. nu. 7. & cap. 21. num. 6. Villadiego, de irregularitate, cap. 2. col. 3. Angelica, in verbo, irregularitas, num. 40. Steph. Costa, in d. sa. 1. §. caueant, nu. 85. & nu. 90. de sen. excom. lib. 6. Tabiena, verbo irregularitas, 4. versic. Tertio, Syluest. verbo eodem numero 15. Nauar. in Manual. capit. 27. numer. 244. & tom. 2. Consil. Consil. 17. nu. 4. de sent. excom. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 6. num. 9. versic. Qui vero, de sent. excom. lib. 6. Alphons. Vival. vbi supra, num. 39. Henriquez lib. 14. de irregul. cap. 7. §. 3. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 11.

6 Difficultas maior est de eo, qui licet excommunicatus non sit, coram excommunicato tamen excommunicatio ne maiori Missam celebrat, aut alia officia Divina facit, an irregularis necne sit; In qua re, quamvis nonnulli sic celebratorem coram excommunicatis denuntiatis, interdictis, aut suspensis, irregularem esse velint.

Verior tamen, & communior DD. sententia est, irregularitatem inde non contrahi, mortaliter tamen, celebrando, aut alia Divina officia coram illis faciendo, peccat, ut habetur in cap. Is qui, & ibi glos. in verbo, Nodatis, & Steph. Costa, nu. 6. de sent. excom. lib. 6. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 6. num. 9. versic. Qui vero, de sent. excom. lib. 6. Marian. Socin. in cap. sacris, nu. 128. de sent. excom. mun. Nauar. in Man. c. 25. num. 93. Simon. Maiol. lib. 3. de irregul. c. 21. nu. 17. Henriquez lib. 14. de irregul. c. 7. §. 3. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 14. §. 1. nu. 25. Quod tamen intelligi debet de prima celebratione; si enim quis postquam coram excommunicato celebraverit, iterum absque aliqua dispensatione intra Ecclesiam celebrat, irregularis erit, quia eidem interdictus erat Ecclesie ingressus propter celebrationem coram excommunicato, ut habetur in ca. Episcoporum, de privileg. lib. 6. Is vero, cui est Ecclesie ingressus interdictus, si intra Ecclesiam celebrat, irregularis efficitur, ut habetur in cap. Is qui, §. Is vero, & ibi glos. de sent. excom. lib. 6. unde glos. in d. cap. Episcoporum, in verbo ingressum, & in d. cap. Is qui, in verbo Nodatis, ait, sic celebrantes proximos esse irregularem. Eadem habent Io. Andr. Archid. & Franc. & Costa ibi S. Anton. 3. par. tit. 26. capit. 4. §. 1. Syluest. verbo, interdictum, 6. q. 2. versic. Tertium, Nicol. Plouius in tra. & Sacerd. tit. de interdicto, regul. 49. Villadiego tract. de irregul. cap. 2. in fine. Couar. in d. §. 9. vbi ait se ita responsum si interrogaretur, & hanc opinionem tenturum in utroque foro & Henriquez, & Vgol. vbi supra.

7 Secunda pena est, Depositio perpetua ab officio, & beneficio, ut habetur in c. Clerici, de Cler. excom. ministr. & c. latores, & ca. illud, & c. Fraternitati, tit. eod. & DD. ibi Summa Astensis, par. 2. lib. 7. tit. 10. in princ. Ad hanc autem penam incurrendam duo requiruntur. Vnum, ex necessitate; Alterum ex quadam dispensatione, & benignitate Ecclesie.

Primo enim ex necessitate requiritur, ut hec pena feratur a iudice, ut ex cap. latores, & dict. capit. fraternitati, de Cler. excommunicat. ministr. constat, qui Canones ab Innocentio III. editi sunt. Nec obstat, quod in cap. Cleri-

ci, de Cler. excom. ministr. videatur lata sententia; Cui non enim ille ab Alexandro III. editus fuit, qui ante Innocentium III. sed; unde cum Innocentius III. postea ferendam esse duxerit, illi standum erit.

Secundo ex benignitate, & dispensatione Ecclesie requiritur, ut non feratur sententia haec, nisi post contumaciam, ut in dict. cap. Clerici, habetur, vbi dicitur, Nisi moniti sine dilatione redierint, unde requiritur, ut prius moneantur; in rigore tamen poena haec contra illos statim sine monitione ferri possit, ut glos. in d. cap. Clerici, in verbo Moniti, & Goffred. & Hostiensis, quos refert, ac sequitur Summa Astensis, 2. part. li. 7. tit. 10. annotarunt. Excipitur tamen vnus casus, scilicet, quando tam magnus numerus Clericorum violat excommunicationis sententiam, ut excederet quadraginta hoc enim casus, depositis solum illis, qui principalis delicti causa fuerunt, ceteri ad tempus tantum suspendendi sunt, ut in cap. latores, de Cler. excom. ministr. habetur.

8 Tertia poena est, Ineligibilitas, seu privatio vocis actiuae, & passivae; vbi tamen annotanda est differentia inter electionem actiuam, & passiuam; siquidem, vbi excommunicatus denunciatus est, aut notorius Clerici percussor, nec eligere potest valide, nec eligi; sin autem occulte excommunicatus fuerit, tunc quidem eligere potest, & electio ab eo facta valebit, siue solus eligat, siue cum alijs eligat, & etiam si qui cum eo eligant, id sciuerint; quicquid contrarium senserit Nicolaus Milius, in suo Repertorio, in verbo, excommunicatus, potest aliquid speciale agere, questione 66. Quamvis enim non referat, an excommunicatus notorius sit, nec ne, quando aliquid facit ratione priuati officij, cuiusmodi electio est, ut Innocen. in cap. dilectus, numero 5. de consuetud. & Panormitan. & DD. ibidem, & Felin. in capi. Rodolphus, numero 79. prop. finem, de Rescript. Angelica, verbo, excommunicat. vltim. §. 19. Petrus Rebuff. in reper. capit. postulat. numero nono, de Cler. excommunicat. ministr. annotatur, illud tamen solum procedit, quando in excommunicati committitur in primis agitur, secus autem, vbi fit in commodum alterius, ut colligitur ex constitutione Martini V. Ad evitanda scandala, quod fit in electione, quae in primis Ecclesie, pro qua electio fit, & electi commodum spectat, ut recit. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 2. capit. 11. §. 2. num. 12. declarat.

At vero eligi nequit ad beneficium, aut dignitatem aliquam Ecclesiasticam, ut habetur in cap. constitutis, 1. & ibi glos. in verbo, Non obstante, & Panorm. ibidem, de appellat. capit. cum inter, & capit. illa, & ibi notat. de elect. capit. cum dilectus, de consuetud. Petr. de Ancharano, per illum textum, in cap. si celebrat, de Cler. excommunicat. ministr. Rebuff. in cap. postulat. num. 85. tit. eod. vbi docet iura loquentia de collatione, habere locum etiam in electione. Syluest. verbo, electio, 1. versic. Decimoquarto, Angel. eod. numero vigesimotertio, Nauar. in Manual. capit. 27. num. 21. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 7. nu. 1. de sentent. excomm. lib. 6. Marian. Socin. in c. sacris, num. 106. de sent. excomm. Alphons. Vivald. in Candelabro aureo par. 2. tract. de excomm. nu. 48. & nu. 49. Quod adeo verum est, ut etiam si excommunicatus ignoraret se excommunicatum esse, adhuc tamen electio ipsius nulla esset, ex glos. in cap. Apostolica, in verbo, ignorantia, de Cler. excom. ministr. & Rebuff. in reper. c. postulat. nu. 62. tit. eod. licet contrarium teneat glos. & male, secundum Panorm. Imola, Philip. Franc. & alios ibi, in cap. pastoralis, §. verum, de appellat. quam sequitur Summa Astensis par. 2. lib. 7. tit. 6. q. 3. vbi putat vtramque opinionem aequae probabilem esse, & fati dubie eo in loco loquitur.

9 Quarta poena violantium excommunicationem participationem cum excommunicato maiori excommunicatione, est vt eo ipso incurrat excommunicationem minorem, ut colligitur ex cap. A nobis, de except. & capit. Nuper, & ibi glos. in verbo, Tunc erit absolutio, & ibi Panorm. numero 9. de sentent. excomm. & cap. si celebrat, & ibi glos. & Panorm. nu. 1. de Cler. excom. ministr. & cap. statimus, & ibi glos. in verbo, Alij, & cap.

conſtitutionem; & ibi glo. in verbo, Participacione, & cap. ſtatutum, de ſent. excom. lib. 6. & DD. ibidem. & 106 colligitur ex cap. excommunicatos, cum duobus ſequentibus, 1. 1. q. 3. Innoc. in ca. 2. de Cleric. excom. miniſtr. & in ca. 1. de ſent. excom. Hoſtienſ. in Summa lib. 5. tit. de ſent. excom. §. Et quæ ſit pena. Panor. in ca. ſacris, num. 3. de his quæ vi. met. cauſ. ſunt, & in cap. ſignificauit, de ſentent. excom. S. Thom. in addit. 3. par. quaſt. 23. art. 2. Mart. Ledefm. 2. 4. q. 25. art. 2. & 3. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 3. num. 3. de ſent. excom. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 7. §. 7. & cap. 23. §. 5. Vgolin. de cenſ. Eccl. Tab. 2. cap. 23. §. 12.

10. Quod procedit, etiam ſi participet cum excommunicato a ſeipſo, vt communiter doceat auctores, Innoc. in ca. Nuper, num. 4. & ibi Panor. num. 9. de ſent. excom. Anchar. in Clem. ſina. de ſent. excom. Ioan. de Lignano, de cenſur. Eccl. §. 27. num. 4. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 2. num. 2. de ſent. excom. lib. 6. vbi ait eſſe communem DD. vnde etiam, Episcopos, & quilibet alius excommunicandi poteſtatem habens, cum excommunicato a ſe, ante formalem abſolutionem ab excommunicatione participans, in excommunicationem minorem ipſo iure hac de cauſa inſictam incidit, textus & ibi Doctores, in cap. cum deſideres, de ſent. excom. Hoſtienſ. & DD. in cap. Nuper, & ibi Pan. nu. 10. de ſent. excom. Felin. nu. 8. ibid. Anchar. in cap. ſtatutum, nu. 4. & Geon. in om. 10. & Franc. ibi, de ſent. excom. lib. 6. Innoc. in ca. Quod interdubij, de ſent. excom. Summa Arteniſis, par. 2. lib. 7. tit. 1. art. 2. q. 2. & 3. Hoſtienſ. & Marian. Socin. in cap. inter alia, nu. 52. de ſent. excom. Sylueſt. verbo excom. 5. nu. 10. dub. 1. Couar. vbi ſupra, §. 2. num. 2. vbi aſſerit communem eſſe DD. ſententiam: Ratio eſt: quia excommunicatio hæc a iure eſt, ex Panor. in cap. Nuper, nu. 9. & Felin. ibidem, & DD. ibi, de ſent. excom. & Innoc. Hoſtienſ. & Marian. Socin. ſen. ibid. num. 2. 1. & in cap. inter alia, num. 52. de ſent. excom. Alex. Haleſi, 4. par. Summa, q. 22. memb. 1. art. 7. §. 3. Vgolin. Tab. 2. de cenſur. Eccl. c. 23. §. 13. num. 4. & proinde in eam Episcopos, ſicut & quilibet alius incidit, cum iuri quilibet ſubiecto ſit, c. 1. & cap. ſin. de Conſtitu. Nec obſtat, quod nemo propria ſententia ligari poſſit, aut ſolui: quia talis nõ ligatur ſua ſententia, ſed occasione ſuæ ſententiæ quæ participando cum excommunicato a ſe ſoluauit, Canonis, & iuris auctoritate in excommunicationem minorem incidit, vt colligitur ex d. cap. Nuper, §. in ſecundo, de ſent. excom. Ideoque vt rectè notat Summa Arteniſis, par. 2. lib. 7. tit. 1. art. 2. quaſt. 2. & quaſt. 7. §. non poteſt Episcopus alicui priuilegium dare, vt communicando cum excommunicato, etiam a ſe, excommunicationem minorem nõ incurrat, quia, vt diximus, excommunicatio hæc a iure eſt, & non ab homine, vt in hoc eodem caſu teſtatur Hoſtienſ. in Summa, lib. 5. tit. de ſentent. excommunicat. num. 16. §. Quid ſi Episcopus. Abſolui autem poteſt Episcopus hic, de eorundem auctorum ſententia a preſbytero, ſeu confeſſario proprio, vt colligunt Doctores ex dict. c. Nuper, §. in ſecundo.

11. Ceterum, vt communiter tradunt Doctores excommunicatio hæc minor, quæ participando cum excommunicato maiori excommunicatione incurritur, in tertiã perſonam non tranſit, id eſt, ſi quis excommunicatus ſit minori excommunicatione, pro eo quod participauit excommunicato maiori, ego qui ſum tertiã perſona reſpectu excommunicati, non prohibeor ei, qui minori excommunicatione ligatus eſt, participare, vt colligitur ex cap. Quoniam, 1. 1. quaſt. 3. & noſant Hoſtienſ. in Summa, lib. 5. tit. de ſentent. excomm. §. Et quæ ſit pena, citans c. excellentiſſimus, & c. ſeq. 11. quaſt. 3. & Panor. in cap. ſacris, nu. 3. de his quæ vi.

12. Et quod diximus, non ſolum procedit in participacione cum excommunicatis viuus, ſed etiam mortuus, adeo, vt ſi quis mortuum excommunicatum contrectaret, ſcilicet, ipſum lauando, ſepeliendo, aut alia quacunq; ratione eius communione vtatur, in minorem iudem excommunicationem incidit. Quamuis enim mortuus ſit, adhuc tamen excommunicatus eſt, argumen. cap. A nobis 2. & cap. ſacris, de ſentent. excomm. & expreſſe tradunt

glo. in cap. Ad hæc. in verbo; ſepelietur, & ibi Panor. num. 2. & DD. de priuileg. quoniam, quibus viuus non communicamus, nec eiſdem mortuis communicare debemus, vt habetur in cap. ſacris, de ſepult. & cap. 1. cum duobus ſeq. 2. 4. quaſt. 2. quamuis enim in mortuis ceſſet vna ratio, quare excommunicatos vitare debeamus, ſcilicet, vt rubore peruſi a contumacia diſcedant, vt habetur cap. 1. de excep. lib. 6. reſtant tamen due alie rationes quare vitandi ſint excommunicati, nimirum, vt Eccleſiaſtica cenſura magis timeatur, & vt alij eius exemplo perterreant. Edeſiſque obtemperant; quæ rationes adhuc in mortuis reſtant, vt proinde ſub pena minoris excommunicationis vitandi ſint, vt expreſſe tradunt glo. in dict. cap. ad hæc. in verbo, ſepelietur, & ibi Panor. num. 2. de priuileg. & ibidem Panor. in cap. ſacris, de ſepult. & in cap. conſoluiſti, de conſecrat. Eccleſie veſtitar. & in cap. multeres, numero 7. de ſentent. excommunicatione, Felin. in cap. A nobis, 2. num. 3. de ſentent. excommunicatione, Anchar. in Clem. numero 6. & Zabae. verſeal. Decimoquinqueto, de ſepult. & Sylueſt. verbo, excommunicatio 5. num. 29. Vgolin. Tab. 2. capitulo 23. §. 12. numero ſecundo, & communis ſententia Doctorem. Excipitur tamen, vbi quis ſit aliquem eſſe excommunicatum deſignatum, ſed vbi communicat, excommunicationis non reſcordatur, nec id animaduertit, ſed ſtatim ac id animaduertit, ſed ab eius communione ſeparat, talis enim in excommunicationem minorem non incidit, argumen. capitul. Apoſtolicæ, de Cleric. excommunicat. miniſtr. Palud. diſtinctione 18. quaſt. 6. artic. 2. Summa Arteniſis, p. 2. lib. 7. titulo 2. quaſtione 16. S. Antonin. 3. par. tit. 25. capit. 1. Vgolin. de cenſur. Eccl. Tab. 2. cap. 23. §. 12. num. 2. cum hoc caſu, nullum omnino peccatum ex participacione committitur.

13. Excipitur etiam Papa, qui communicando cum excommunicato minorem excommunicationem non incurrit, cum pena hæc a iure poſitio ſit, cui tunc Papa ſubiectus non eſt, ea propoſuit, de conceſſ. præb. & hoc expreſſe docent glo. in cap. Nulli, in verbo vitare, & ibi Panor. nu. 4. Felin. & alij de ſent. excomm. & eadem glo. in cap. ſi aliquando in verbo ſalutationis, in fine, de ſentent. excom. & eadem glo. in cap. ſi inimicus, in verbo expectare, diſt. 91. Ioann. And. in c. ſtatutum de ſent. excom. lib. 6. Ioan. de Lignano in Clem. Si ſummus, de ſent. excom. Panor. in cap. cum deſideres, num. 5. & in cap. ſi aliquando, num. 5. de ſent. excom. vbi ait Papam obſeruare, quod cum excommunicati Ambaſciatores petunt audiennã, facit eos prius abſolui, & explicata ambafciata, reducit eos in priſtinam excommunicationem. Summa Arteniſis, parte 2. lib. 7. tit. 1. art. 2. quaſt. 1. Marian. Socin. in d. cap. cum deſideres, num. 5. & in cap. inter alia, numer. 80. de ſent. excomm. Imola, in Clem. Si ſummus de ſent. excom. Sylueſt. in verbo, excom. 5. nu. 10. dubio 1. Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 1. nu. 3. de ſent. excom. lib. 6. Vgolin. vbi ſupra, Tab. 2. cap. 23. §. 12. numer. 3. Qui etiam auctores docent, Papam nihilominus peccare, quando ſine iuſta cauſa in crimine diuino aut naturali iure prohibito, cum taliter excommunicans participat, cum contra ius diuinum faciat, vt ait Panor. in d. ca. cum deſideres, num. 3. cui & ipſe ſubiectus eſt; ſecus tamen ſi ex cauſa id faceret, quæ cauſa, in dubio eſt in principio exiſtimatur, vt communiter tradunt DD. in c. Que in Eccleſiarum, de Conſtit. & Marian. Socin. in d. c. inter alia, num. 79. de ſent. excom.

14. Quamuis vt diximus, cum excommunicato participas eo ipſo regulariter excommunicationem minorem incurrat, in aliquibus tamen caſibus per huiusmodi participacionem etiam excommunicatio maior incurritur. Quorum

15. Primus eſt, ſi communicet alicui excommunicato in crimine criminoſo, hoc eſt, in crimine, ob quod alter ſit excommunicatus, capit. Nuper, capit. ſi concubina, de ſentent. excomm. Panor. in d. capit. Nuper, numero 10. & in d. capit. ſi concubina, numero 2. & 3. & cap. ſtatutum, & ibi Steph. Coſta, numero 13. de ſentent. excomm. lib. 6. S. Thom. in addit. 3. parte quaſtione 23. articulo 2. Martin. Ledefm. 2. 4. quaſtione 25. articulo 2. Sotus 4. d.

22. q. 1. art. 4. Concluf. 4. Conar. in ca. alma mater, part. 1. §. 3. nu. 5. de sent. excom. lib. 6. Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sent. excom. §. Et qua sit pena. Summa Aftenfis, part. 2. lib. 7. tit. 1. art. 1. q. 12. S. Anton. 3. part. 2. §. cap. 1. Angelica, verbo, excommuni. §. num. 1. Nauar. in Manuali, capitu. 27. nu. 32. & numero 112. versic. Declaratio prima. Henriquez lib. 1. §. de excommunicat. cap. 7. §. 7. & cap. 9. §. 1. & cap. 23. §. 5. Vgolin. de censur. Eccles. Tabul. 2. cap. 23. §. 13. nu. 2. Quia auctores varia requirunt, ut quis sic participando, excommunicationem maiorem incurrat;

18 *Primum est*, ut scienter participet in crimine criminoso, ob quod alter excommunicatus sit; si enim communicet ei in crimine aliquo, sed non criminoso, non incurret eam; ut v.g. Petrus excommunicatus est propter adulterium, si Ioannes ei communicet in furto; Aut quis excommunicatus est quia celebrat cum tali etiam si cum alio celebrat, sed non cum eo, non erit excommunicatus;

19 *Secundus est*, ut crimen illud sit damnatum quoad omnes; secus autem, si quoad certam personam; ut si quis excommunicatus sit, quia fornicatus est cum Berta: Nam si alius cum ea fornicetur, non erit excommunicatus. Item, si mulier excommunicata sit propter concubinatum Clerici; si laicus cum ea fornicetur, non erit excommunicatus. Aut si excommunicata sit ob concubinatum cum Petro Clerico solum, tunc solus Petrus cum ea rem habens, excommunicatus erit; non autem alij Clerici, vel Laici etiam si cum ea rem habeant; Secus tamen si generaliter excommunicata sit propter fornicationem; quia tunc quilibet Laicus, aut Clericus eam carnaliter cognoscens, excommunicationem maiorem incurret, quia communicaret in crimine damnato.

20 *Tertium est*, ut illa participatio sit in illo crimine post latam & incursum excommunicationem; ut si quis concubinaris sit, & excommunicatus fuit propter concubinam, si concubina post illam excommunicationem latam cum illo persistat, ipse etiam excommunicatus est maiori excommunicatione, ipso iure.

21 *Quartum est*, ut scienter participet cum eo in crimine, ob quod alter denunciatus sit excommunicatus, participans enim ignorans eum iam excommunicatum denunciatum esse, aut cum eo qui nondum denunciatus est, aut antequam ille sit excommunicatus, non incurrit excommunicationem ob participationem cum excommunicato, ut Nauar. in Manuali, c. 27. num. 32. & num. 112. Henriquez & Vgolin. ubi supra, subtiliter post Angelicam & alios, annotarunt. Quam participantis communionem, extendit ius non solum ad eum, qui cum illo crimen illud committit, sed etiam ad illum qui ei in crimine consilium, fauorem, vel auxilium directe impedit, ob quod cum committitur, in excommunicationem incurritur, ut docet auctores omnes allati, & colligitur ex cap. Nuper, §. In secunda vero questione, de sent. excom. Quod est verum, ut ait ibi gloss. in verbo, consilium impendens, quando ille alius crimen illud non esset commissurus. Dixi autem communionem hanc fieri debere ad crimen committendum, vel in crimine directe, ut notat Ioan. And. quem refert, ac sequitur Marian. Socin. in cap. inter alia, num. 45. de sent. excom. Quia si Petrus excommunicatus sit, eo quod bellum contra Ecclesiam moueat, & Ioannes ei opem ferat in bello quod Petrus contra alium facit, non incurret excommunicationem maiorem ob huiusmodi participationem; Aut si Petrus ob Clerici percussione excommunicatus, a Ioanne adiutus, & persuasus sit ut laicum verberet, & interim Petrus dum laicum verberet, Clericum etiam percussit, Ioannes in excommunicationem non incidet ob tale consilium & fauorem, eo quod Ioannes non consuluit Petro ut Clericum verberaret, quia nobrem Petrus excommunicatus est, sed laicum, ob quem excommunicatus non incurritur, iuxta ea, que tradunt Rich. 4. d. 18. art. 9. q. 2. & Marian. Socin. in c. inter alia, nu. 45. de sent. excom. & Vgo. ubi supra, Tab. 2. c. 23. §. 13. nu. 2.

22 *Addi autem Henriquez vnum in hac materia notatum dignum, lib. 13. de excom. c. 9. §. 1. Quod si quis excommunicatus denunciatus sit ob concubinatum, & semel redeat, aut redire consulat ad eandem feminam, non videtur fe-*

mina, aucta consulens incidere in excommunicationem, quia concubinatus, consuetudinem vitij significat, & vnus actus repetitus concubinatum non facit. Et faciunt que tradit Nauar. in Man. c. 17. nu. 250.

18 *Ab hac autem excommunicatione ob participationem in crimine criminoso cum excommunicato incurra, (quod vnus excommunicatio hac Canonis sit) ille solum absolueri potest, qui a principali excommunicatione absolueri potuit, ut in d. cap. Nuper, §. in primo articulo, de sent. excom. habetur; quia ut ibi docet Panorm. nu. 9. Papa hanc excommunicationis absolutionem excommunicatori reseruauit, ea motus ratione quod communicans iste in crimine, directe deliquisse videtur in personam excommunicatoris, eo ipso, quod consilium, auxilium, vel fauorem delictis a se damnatis dederit. Ideoque cui reseruata est absolutio principalis, eidem & hac reseruata erit, & si illa nequini reseruata fuerit, neque hęc vlli reseruata erit, ex Nauar. in Manuali, cap. 27. num. 112. versic. declaratio prima, & Couar. in cap. Alma mater, part. 1. §. 3. num. 5. de sent. excom. lib. 6.*

19 *Queri hic potest, An Episcopus, qui ob crimen aliquem excommunicauit, si cum sic excommunicato in crimine damnato participet, eandem sententiam maioris excommunicationis incurrat sicut vnus alius? Cui respondetur cū Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sent. excom. num. 16. versic. Quid si Episcopus. Summa Aftenfis, part. 2. lib. 7. titu. 1. art. 2. quæst. 5. & Raymundo, ab ipsidem citato. Innoc. in cap. Quod in dubijs, de sentent. excommunic. Panorm. in c. Nuper, num. 10. tit. eod. eandem incurtere, & hoc auctoritate Canonis, qui excommunicat participantes cum excommunicato in crimine damnato, cui episcopus subiectus est; quo casu, quamuis Episcopus absolueri possit excommunicatum principalem, ut Alex. Halensis, in 4. part. Summa, q. 22. memb. 1. art. 7. §. 3. & præfati auctores docent, seipsum tamen absolueri non potest, sed a superiori suo absolutionem petere debet, ut præfati auctores testantur, & colligitur ex cap. Nuper, §. in primo quidem articulo, de sentent. excommunicationis.*

20 *Secundus casus est*, quando quis excommunicatur nominatum a Papa, tunc enim communicans cum taliter excommunicato, in maiorem excommunicationem incidit, quinque concurrentibus, & a solo Papa absoluitur: ut habetur in c. significauit, de sent. excom.

21 *Primum est*, quod excommunicatus cui communicatur, sit nominatum, & iudicialiter excommunicatus a Papa, secus si ab aliquo inferiori excommunicatus sit; sed neque satis est quod sit excommunicatus a Papa sententia Canonis generalis, sed requiritur ut nominatum ab eo excommunicatus sit, & ut notat Nauar. loco inferius citando, ultra hoc requiritur hodie denunciatio, per Extra. Ad euitanda scandala.

Secundum est, quod communicans sit Clericus; si enim sit laicus, quamuis sic participando peccet mortaliter, solum tamen excommunicationem incurrit minorem, quia textus de solis Clericis loquitur.

Tertium est, ut scienter communicet cum excommunicato, hoc est, sciens illum esse excommunicatum a Papa.

Quartum est, Quod communicatio hac sponte fiat, nullo modo, ne conditionaliter quidem præmissis.

Quintum est, Quod sit excommunicatio in Diuinis, seu Ecclesiasticis officijs in Ecclesia, vel extra Ecclesiam, simul recitando horas Canonicas, aut alias simul orando, secus, si in humanis tantum participet, tunc enim non videtur peccare mortaliter, nisi frequens consuetudo arguat contemptum. His igitur quinque vna concurrentibus, communicans cum excommunicato, maiorem excommunicationem a solo Papa adimendam incurrit, ut communiter tradunt DD. Sic Hostiensis in Summa, libro quinto, titu. de sentent. excom. §. Quis possit excommunicare, versic. vigilamus septimus. Panorm. in cap. significauit, numero 3. de sentent. excom. mun. Archid. in cap. Si quis Episcopus, 1. quæst. 3. gloss. in c. statumimus, in verbo, Constitutionibus, de sentent. excom. lib. 6. Summa Aftenfis, part. 2. lib.

7. in 2. art. 1. quæst. 14. vers. Trigesimus tertius casus Angelica. verbo, excommunicatus, 5. vers. Casus quartus. Fel. in c. excommunicatus, 1. colum. 3. de heret. S. Anton. 3. p. tit. 24. cap. 32. Ad in. Q. 10. lib. 6. artic. 2. non longe a fine. vers. Ad secundam, & in 4. Sent. tract. de Clauibus, q. 3. princip. vers. Pro huius solutione præmitto, Syluest. verb. excom. 7. casu 6. Tabiena, verbo, excommu. 5. vers. octauus casus, & Caietanus, verbo, excommu. casu 58. Martin. Ledesin. 2. 4. quæst. 2. 5. art. 2. Sotus, 4. d. 2. qu. 11. artic. 4. Concluf. 4. Nauar. in Manuali, cap. 27. numero 9. Couar. in ca. alma mater, par. 1. §. 3. nu. 14. de sent. excommu. lib. 6. Martin. Soc. in c. Inter alta, nu. 57. de sent. excomm. Henric. 1. 13. de excom. c. 8. §. 2. Vgol. de censur. Eccl. Tab. 2. ca. 23. §. 13. nu. 1. & communiter DD. in d. c. significauit, de senten. excommu.
22. *Tertius casus est*, si quis participat cum excommunicato post sententiam latam in participantes, tunc enim tales participantes incurrunt excommunicationem maiorem, ut habetur in capit. statuumus, & capit. constitutionem, de senten. excommu. lib. 6. Hostiensis in Summa lib. 5. tit. de sent. excommu. §. Et quæ sit pena S. Thom. in add. 3. p. qu. 27. art. 2. Gab. 4. dist. 18. quæst. 3. art. 2. conclus. 2. Martin. Ledesin. 2. 4. quæst. 2. 5. art. 2. Sotus, 4. dist. 18. quæst. 1. artic. 4. Concluf. 4. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 3. nu. 6. Henriquez lib. 1. 3. de excom. cap. 7. §. 7. & cap. 21. §. 5. Vgol. ubi supra, Tab. 2. cap. 23. §. 13. nume. 5. in fine. Et quamuis olim hic tertius casus fuerit planè & simpliciter permissus, ut habetur in cap. Quod in dubijs, de senten. excommu. ut tamen ibi notat Panorm. numer. 3. & DD. communiter tradunt, hodie hæc sententia a solo Papa ferri potest, *Excommunicatio* in cum omnibus participantibus tibi, ut habetur in d. cap. statuumus. Sed opus est, ut participantes penis canonice adinoneantur, quam excommunicentur, alioquin excommunicatio nulla erit ipso iure si non præmissa speciali monitione feratur; Quod tamen Abb. & Ioann. Andr. restringunt, ad intelligendo quando quis excommunicat participatem excommunicato a se, secus, si excommunicat participantes excommunicato ab alio, ut puta, fert Episcopus hanc sententiam; *Excommunico omnes participantes excommunicato ab Archiepiscopo, vel a Papa.* Qui vero post specialem monitionem sic excommunicatus participauerit, maiorem excommunicationem iudicis decreto incurrit, Dixi, post specialem admonitionem, quia licet Hostiensis in capit. statuumus, de sent. excommu. lib. 6. & Panorm. in cap. petuenerit, 1. de appellat. velint sufficere generalem admonitionem, quoties in genere ferenda est excommunicatio aduersus communicantes cum excommunicato; quorum opinionem Couar. in ca. alma mater, par. 1. §. 3. num. 6. de sent. excommu. lib. 6. ait in praxi receptam esse; Alij tamen ut gloss. in capit. constitutionem, in verbo, Nominatim, de sent. excommu. lib. 6. Martin. Ledesin. 2. 4. quæst. 2. 5. art. 2. §. ibi ubi supra, & DD. communiter docent, non posse eos excommunicari nisi prius nominatim adinoneantur; & eundem colligi videtur ex d. ca. constitutionem, ubi Gregorius X. expresse statuit, *promulgans aliter excommunicationis sententiam non tenere*, unde, in re quæ datur contra communicantes generaliter, non prius illos monendo, tales maiori excommunicatione non ligant, iure si disponente.
23. *Dubium* tamen est, An Episcopus verbi gratia Neapolitanus excommunicare possit participantes cum suo subditos, ab eodem episcopo excommunicato, in alio episcopatu, verbi gratia Auerfano: Quia certum est, quod excommunicare potest participantes cum excommunicato in suo episcopatu. Cui Respondet Ledesin. ubi supra, art. 2. in fine, non posse Episcopum excommunicare non sibi subditos excommunicatione maiori, eo quod cum excommunicato suo subdito participant; Quia ut diximus, sic excommunicandi prius nominatim adinoneantur; episcopus autem vnus diocesis alterius episcopi subditos monere non potest; prohibentur tamen omnes fideles iure Pontificio, ut denunciatur ab vno episcopo, vbi que in Diuinitis & humanis deuentur ad eod, ut nec episcopo liceat sine causa eum denunciare ab ipso participare, ut latius tradit Henriquez libro decimo octavo, cap. 24. §. primo, in anno-

tationibus, litera E. & capitul. 26. §. 3.

24. *Hic demum* omnibus addendum est, quod licet prædictæ per violationem censuræ excommunicationis communiter incurrantur; Ab ipse demum tamen, & alijs quibuscumque ignorantia facti probabilis excusat, ut colligitur ex cap. Apostolica, & gloss. ibi, in verbo, probabilis, de DD. ibidem, de Cleric. excommunicat. ministr. Ignorantia verò crassa, vel supina non excusat. Quod si quis aliquo modo venit in suæ excommunicationis cognitionem, quamuis probabiliter putet eam validam non esse, abstinere tamen tenetur, non secus ac si valida esset, quousque sibi de valore, aut nullitate illius constet; Et si interim non abstinet, & postea excommunicatio deprehendatur valida, penas prædictas incurrit; sicut è contra si deprehendatur nulla, ab his, alijsque penis liber, & immunis erit. Ignorantia etiam probabilis, seu inuincibilis iuris ab omnibus prædictis penis excusat, de qua re, quia latius in l. c. vltim. dictum est, hæc breuiter dixisse satis sit.

De Forma Absolutionis excommunicationis maioris. Cap. XVI.

S V M M A R I V M.

- 1 *Absolutionis ab excommunicatione maiori nulla est iure diuino forma præscripta.*
- 2 *Absolutio ab excommunicatione, quibus modis fieri possit.*
- 3 *Absolutio, an valeat, si dicatur, [Absoluo te,] non addito, [ab excommunicatione.]*
- 4 *Conditionis duæ sunt species, vna propria, altera impropria.*
- 5 *Absolutio ab excommunicatione, sub conditione impropria valide fieri potest.*
- 6 *Absolutio ab excommunicatione triplex esse potest, inimirum, [Simplex, ad cautelam], & [cum reincidentia.]*
- 7 *Absolutio simplex quidam sit.*
- 8 *Absolutio cum reincidentia, quæ etiam censenda sit.*
- 9 *Absolutio cum reincidentia, quibus casibus ab Episcopo, aut alio inferiori dari possit.*
- 10 *Absolutio cum reincidentia, a quocumque Sacerdote in articulo mortis fieri potest.*
- 11 *Commode Romani adire posse quis censendus.*
- 12 *Tempus intra quod quam cito commode potest, quis se presentare tenetur, in foro exteriori arbitrio iudicis relinquatur.*
- 13 *Impedimento durante, procuratorem ad iudicem ordinatum mitti non tenetur.*
- 14 *Absolutio ad cautelam, ex Ecclesie benignitate in fauorem excommunicatorum introducta est.*
- 15 *Absolutio ad cautelam, quæ sic appellata.*
- 16 *Absolui petens ab excommunicatione ad cautelam, non ideo confitetur se excommunicatum esse, nec presumi potest vere excommunicatus.*

1 *Quamuis* nulla certa & determinata absolutionis forma iure diuino præscripta est, sicut tamen in excommunicatione ferenda, ea verba necessaria sunt, quibus illa ferri significatur; ita etiam in absolutione ea verba necessario adhiberi debent, quæ excommunicationis remotionem, & adeptam excommunicato communionem restitui significant; cum absolutio sit quasi in integrum restitutio, & in statum pristinum positio, vnde excommunicatio restitueri debet, quod excommunicatio illi absolutus ex Rich. 4. dist. 18. artic. 10. q. 5. Hostiensis in Summa lib. 5. tit. de senten. excommu. num. 74. §. 8. Et qualiter, vers. in maiori. Summa Astens. p. 2. tit. 1. §. art. 3. S. Anton. 3. part. tit. 24.

277 §. 1. Syluest. verbo, Absolutio, 3. nu. 2. & verbo, Absolutio, 6. §. 1. Tabiena, verbo, Absolutio, 3. Angelica, verbo, Absolutio, 3. Martino Led. 2. q. 26. art. 1. Nauar. in Man. c. 26. nu. 9. & c. 27. nu. 12. & in c. 1. in princ. de pen. dist. 6. num. 54. & seq. & in Comm. de Iubileo, Notab. 30. num. 8. Couarr. in cap. alma mater, par. 1. §. 1. num. 6. & num. 7. de sent. excomm. lib. 6. Henr. quez lib. 13. de excomm. cap. 29. §. 1. Vgol. de cens. Eccl. Tab. 2. cap. 30. §. 1. Potest autem absolutio huiusmodi alijsue similib. modis fieri, dicendo, *In Ecclesia communi- nem te recipio: vel Ecclesie communi- nem tibi restituo.* Item, *Remitto, vel relaxo tibi vinculum excommunicationis quo constitutus teneris, vel Absoluo te a vinculo excommuni- cationis quo constitutus teneris, vel Absoluo te a vinculo ex- communicationis: vel Restituo te communioni hominum, & Sa- cramentorum.* Secus autem si quis verbis illis uteretur, quibus, cum amotio excommunicationis, nec persona que absol- uitur, recte exprimitur. Vnde sicut excommunicatio non fertur per verbum *Maledico*; ita nec absolutio tributa intelligitur, per hoc verbum, *Rebenedico*; Neque Papa alieui scribendo, & premitis illa verba, *saluam, & Apostolica benedictione*; ab excommunicatione censetur absolueri, vel haberetur in casu aliquando, de sentent. excomm. & Cle- mon. Si summus, tit. eodem. Palud. 4. d. 18. q. 6. art. 2. in fi- ne. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 1. §. artic. 3. q. 10. & 11. In hac re autem hec regula poterit assignari, vt quoties absolutio facta sit, ea verba adhibeantur, que personam ab excommunicatione absolui significant. Hec autem communis est absolutionis forma, vt prefati auctores tra- dunt; *Ego te absoluo a vinculo excommunicationis in quam ob hanc, aut illam causam incurristi, & restituo te Sacramen- tis Ecclesie, & communioni fidelium, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.* Quamuis si in rigore loque- dum sit, non est necessarium addere ea verba, in quam ob hanc, aut illam causam incurristi, valet enim absolutio sine eo quod exprimitur causa, quam ob rem in excommuni- cationem incidit. Neque etiam necessaria sunt verba hec, *Et restituo te Sacramentis Ecclesie, & communioni fide- lium* quamuis negari non possit, quin verba hec effectum absolutionis optime explerent. Neque necessaria sunt verba hec, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, sed satis est dicere, *Absoluo te ab omni vinculo excommuni- cationis maioris*; reliqua solum de congruitate sunt. Neque necessarium est vt in absolutione absolvens exprima- tur, vt potest, *Ego, vel Nos*, siquidem is satis exprimitur in prima verbi persona, *Absoluo*.

3 *An verò absolutio valeat, si dicatur: Absoluo te, ad ad- dito, ab excommunicatione, (& idem si non dicatur, a sus- pensione vel interdictione)* auctores dubij sunt, & Sylue- ster, in verbo, Absolutio, 7. nu. 2. vers. Quartum, non vale- re putat; ea ratione persuasus, quod verbum *Absoluo* ad diuersa significanda trahi possit, nimirum tam ad abso- lutionem a peccatis, quam a penis; & propterea exprimi- debet, vt sciatur a qua re fiat absolutio. E contrarium autem Vgol. de cens. Eccl. Tab. 1. cap. 2. 3. versus extimat, vali- dam esse absolutionem sic impenfam; Quia si in Sacra- mento Penitentia, vbi est forma prescripta, satis est dice- re, *Absoluo te*, nulla facta peccatorum mentione, vt S. Thi- 3. par. q. 82. art. 3. & Caiet. ibi, & communis Theologorum schola tradant: a fortiori valebit in absolutione a censuris, vbi nulla certa forma prescripta est. Nec obstat Syluestri ratio: quia tractatio antecedens, & petitio abso- lutionis a cens. ra, vt fieri solet, satis exprimit a qua re absolutio fiat. Non tamen pretermitti debet, quia sic cla- rius a qua censura fiat absolutio, innotebit.

4 *Quae verò hactenus dicta sunt, non solum procedunt in absolutione simpliciter, & absoluta, sed etiam vbi absolutio sub conditione tribuitur; vt. n. communiter tradunt au- ctiores, duae species sunt conditionis, vna propria, quae in futurum confertur, quae facit, vt actus pendeat, cui adiecta est, quousque conditio aduenit, vt cum absolutio sub hac forma confertur, *Absoluo te, si satisfueris*; Altera impro- pria, quae aut in praesens, aut in praeteritum fertur, & sitim actus, cui adiecta est, vel infirmat, vel non differt, vt cum dicitur, *Absoluo te, si satisfeceris*; in vtraque necesse est ea*

verba adhibere, quae amotionem, ac liberationem ab ex- communicatione significant. Quamuis. n. non dicitur, vt S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. §. 1. prope finem Angelica, verbo, absolutio, 3. in principio. Syluest. verbo, absolutio, 3. in princ. & Tabiena verbo, absolutio, 3. in princ. & Nauar. in Manual. cap. 26. num. 12. vbi in hac sententiam inclinatur, velint absolutionem sub conditione propria esse fieri non posse; Rectius tamen alij, vt idem Nauar. in cap. 1. in princ. num. 64. de penit. d. 6. Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 11. num. 6. de sentent. excomm. lib. 6. Henr. quez lib. 13. de excomm. cap. 29. §. 2. Vgol. de cens. Eccl. Tab. 1. cap. 22. §. primo. §. secundo, docent, eo modo valide fieri, non tamen ante satisfactionem erit absolutus. Cum. n. dispositum in vno ex correlatiuis, & in altero cor- relatiuo locum habeat, sicut excommunicatio sub prop- ria conditione fieri poterit, & lata valet, vt si iudex di- cat, *excommunico te, nisi infra viginti dies Titio satisfacere*, vt habetur in cap. praeter ea, 2. & ibi glossa verbo, im- pedire, & DD. ibi, de appellat. & in cap. Romana, §. caueat, de sentent. excomm. lib. 6. ita etiam & absolutio ab eadem sub propria conditione tribui potest; & diu ita suspenditur excommunicationis absolutio, dare operam debet, vt conditionem suo tempore adimpleat. Imò vero quicquid Nauar. in d. cap. 26. nu. 12. & Henriquez vbi supra, cap. 29. §. 4. existimant sic absolute non peccare, rec- tius tamen Vgol. vbi supra docet, nullum committi pec- catum, nisi adderet conditionem, quae nihil ad rem per- tineret, vt si diceret, *Absoluo te, si Titius Bononiam inuenit*, tunc enim quia Clauibus Ecclesiae abuti videtur, a pecca- to non erit immunis.

De excommunicationis verò absolutione sub conditione impropria, & conuenientiam eam valide fieri posse, sic Nau. Couar. & alij vbi supra, Tabiena verbo, absolutio, 3. in princ. Angelica, verbo, excomm. 2. nu. 5. quo casu adimpleta conditione, verè absolutus est alius non. Sin aut dubium sit, an is qui absoluitur, excommunicatus sit, vel an iudex qui absoluit, in iudicatione habeat, tunc ab- solutio non solum adiectis his conditionibus internis *Absoluo te, si excommunicatus es: Absoluo te, si possim*, tribui potest, sed etiam debet: cum etiam baptismus, vbi de eo dubitatur, sub huiusmodi conditione ministraretur, arg. cap. De quibus, & ibi Panor. & ibi DD. de baptismo & eius effe- ctu. Hinc Sacerdotes ante absolutionem peccatorum, pre- mittere solent absolutionem ab excommunicatione, dicen- do, *Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis quatenus possim, & indiges*: hoc est, si possim, & indiges, & ita sub conditione, vt docet Pan. in c. Apostolica, in 1. de ex- cep. Quae absolutio, cõter absolutio ad cautelam appellatur. Secundum enim est, triplicem esse excommunicationis absolutionem; *Prima* est, quae dicitur absolutio simplex: Alia quae vocatur absolutio ad cautelam; *Tertia* vero di- citur absolutio cum reincidentia.

Absolutio simplex est illa, quae datur simpliciter, & sine ulla restrictione homini excommunicato excommuni- catione valida, id est, de cuius valore non est dubium, quous- que dubium esset de eius iustitia, vbi enim constat aliquem excommunicatum esse, non solum si sententia iusta sit, sed etiam si excommunicatus eam iniustam esse contem- dat, quia talis excommunicatio in foro saltem exteriori ligat, non sub conditione, sed simpliciter absolutio & peti, & tribui debet, vnde interim ligatus manet, qui sic iuste, vel iniuste excommunicatus fuit, donec ab ea verò sit absolutus. Ea enim est vniuersalis Ecclesiae institutio, vt velint excommunicatum a suo iudice quousque forsan iniu- ste, id est, absque eius culpa, interim ligatus esse, ita vt Can- ones de excommunicatione statutos, sub penis ab eisdem indi- catis, antequam absolutionem obtineat, seruare tenen- tur, iuxta quae traduntur in c. cum contingat, de offic. de- leg. & notant Panor. in cap. Per tuas, num. 3. & 4. de sen- tent. excomm. Philip. Franc. in c. soler, vers. Quinto quaris, & ibidem Genin. §. in secunda, nu. 12. de sent. excomm. lib. 6. Couar. in c. alma mater, par. 1. §. 7. nu. 7. vers. Quarta Conclussio, & §. 12. num. 1. de sent. excomm. lib. 6. Vg. de cens. Eccl. Tab. 1. c. 22. §. 1. nu. 4. Secus autem vbi con- stat sententiam esse nullam, tunc enim nec petitur abso- lutione,

tio, nec requiritur, quamvis nullam eſſe vt declaretur, pe-
ſi debeat, vt præſati Doctores teſtantur,

8 *Absolutio cum reincidentia* eſt illa, qua etiam homo ve-
re abſolvitur ab excommunicatione valida, ſed cum ali-
qua limitatione, nempe, vt niſi aliquid egerit infra certum
tempus, reincidentat prorsus in eandem cenſuram cum eif-
dem monitionibus, & ſolemnitatibus, cum quibus prius
erat excommunicatus, vt colligitur ex cap. veniens, 2. de
teſtibus, & c. Apoſtolicæ. de except. & DD. ibi, & Couarr.
in cap. alma mater, par. 1. §. 11. numer. 6. verſ. Secundo, de
9 ſenten. excommunicat. libro 6. ¶ quæ abſolutio datur ab
Epiſcopo, aut ab alio inferiori in quibusdam caſibus.
Quorum

Primus eſt, Quando quis in articulo mortis abſolvitur
ab eo, a quo de iure abſolvi alias non potuerat; tunc ſi cõ-
ualeſcens eum primum commodè poteſt, ſuperiorem il-
lum, a quo iure ordinario abſolvendus erat, (ſiue is Papa
fuerit, ſiue Epiſcopus) adire cõtempſerit, paratur ab eo re-
cipere mandatum, & exequi, in eandem ſpecie cenſuram
ipſo iure incidit, vt habetur in cap. eos qui, & ibi gloſſ. &
DD. de ſent. excommuni. lib. 6. & Henriquez lib. 13. de ex-
communi. cap. 29. §. 2. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 1. cap. 14. §.
5. Nauar. in Man. c. 37. num. 46. & num. 113. Marian. Soc.
ſeo. in cap. officij, num. 104. de ſent. excommu. Couarr. in
c. alma mater, p. 1. §. 11. num. 6. verſ. Secundo, de ſenten.
excommuni. lib. 6. Quod procedit, ſiue excommunicatio il-
la ab homine, ſiue a iure lata fuerat. Et quod dicitur de ab-
ſolutione ob periculum mortis, de abſolutione etiam ob
aliquod aliud impedimẽtum iuſtum, ob quod ſic excommu-
nicatus abſolutus erat ab eo a quo alias abſolvi non
poterat dicendum eſt; Si enim impedimento ceſſante,
quam citò commodè poſſit, ei, qui eum de iure ordinario
abſolvere poterat, non ſe præſentat, in eandem excommu-
nicationem reincidentit.

Secundus eſt, cum quis abſolvitur a ſede Apoſtolica, aut
eius legato Nuncio, aut forte a Pœnitentiario Papæ, cum
mandato vt præſentet ſe, vel ordinario ſuo, aut alteri, pœ-
nitentiam ab eis ſuſcepturus, vel vt parti ſatisfaciat, cui o-
bligatus erat; ſi hæc cum primum cõmodè poterit, adim-
plere contempſerit, in eandem ſpecie excommunicationem
reincidentit, vt præſati auctores ſcribunt, qui duo caſus
in cap. Eos qui, de ſenten. excommunicat. lib. 6. expreſſe ha-
bentur.

30 *Circa quos caſus* notat Nauar. in Man. cap. 27. numero
113. verſ. Declaratio prima, abſolutionẽ in primo caſu lo-
cum habere a quocunque abſolutio fiat, vt colligitur ex
d. cap. eos qui, in hoc autem caſu ſecundo, ſolum procedit
prædicta pena, quando abſolutio impenſa eſt, a Papa, vel
eius legato, ſeu Nuncijs, de his enim ſoli loquitur textus
vt patet, vnde Caiet. in Summa in verbo, excommu. caſu
69. ſubtiliter annotavit non habere locum in abſolutio ab
Epiſcopo, vel alio delegato, quod idem docet Vgolinius lo-
co proximè citato, §. 5. nu. 2. quamvis non malè a Nauar-
ro, & Henriquez vbi ſup. extendatur etiam ad abſolutum
a ſummo Pœnitentiario.

32 *Ad hoc autem*, vt quis commodè poſſe dicatur, tria cõ-
currere debent, *unum eſt*, Quod mortis periculum, aut
aliud impedimẽtum verè ceſſauerit.

Aterum eſt, vt nulla alia ex cauſa legitime impediatur;
Quamvis enim mortis periculum, aut impedimẽtum
prius ceſſauerit, ſi tamen aliud impedimẽtum acceſſerit,
excusabitur, vt verbi gratia, ſi itinera a latronibus obſeſſa
detinerentur, aut timeret inimicos qui mortem eius machi-
neretur, & ſimilia; quandoquidem in ius vocatus, ob has,
aut ſimiles rationes impeditus, ſi non veniat, excuſatur, vt
habetur in l. 2. §. in iudicio, ff. ſi quis cauit.

Tertium eſt, vt commodè poſſit id facere, hoc eſt, ex gl.
in Clem. 1. §. ſin. in verb. Quam cito, de pœnis, ceſſante im-
pedimẽto, & aliquo modico tempore indulto, quo ſibi
de neceſſarijs valeat prouidere. ¶ Tempus autem intra
quod quam cito commodè poteſt, ſe præſentare teneatur,
in foro exteriori arbitrio iudicis relinquitur, vt notat glo.
vbi ſupra, in d. §. ſin. in verbo, Quam cito, quam ſequuntur
Anchar. ibidem, numero 22. verſ. Decimo octavo, &
Marian. Socin. in c. offi. 11. numero 106. de ſent. excommu.

Nau. in Man. cap. 27. num. 113. Henriquez lib. 13. cap. 29.
§. 2. Vgol. vbi ſupra, §. 5. numero 3. in foro autem con-
ſcientiæ ſtabitur dicto ipſius abſolutio, ex glo. Nauar. Vgol.
vbi ſupra, & Caiet. in verbo, excommuni. caſu 69. Anchar.
Marian. Socin. vbi ſupra, argum. c. ſignificasti 2. de homic.
& c. Tua. de ſponſal. & cap. ſi vero, 2. de ſent. excommu.
cum in huiusmodi foro nemo ſuæ ſalutis immemor eſſe
cenſeri debeat; quamvis ſi abſolutus ſe id commodè non
poſſe aſſeret, & tamen re vera potuit, in eandem cenſurã
13 incidit. ¶ Deinde, ſicut omnes ſententur, durante impedi-
mento non tenetur mittere * procuratorem ad iudicem
ordinarium vice ſui; ita quicquid Caiet. in verbo, excommu-
ni. caſu 69. & Nau. in Man. cap. 27. nu. 46. & Henriquez
lib. 3. de penitentia cap. 9. §. 7. & lib. 13. de excommuni-
cap. 29. §. 3. dicant ſublato impedimento ſatis eſſet mitte-
re procuratorem vice ſui, quamvis perſonaliter ite poſ-
ſet; verior tamen mihi videtur ſententia illa, quæ affirmat,
teneſi in hoc caſu perſonaliter ſe præſentare, quam etiam
ſententiam ſequuntur Gemin. in capit. Eos qui, numero 6.
& Steph. Coſta. ibidem, num. 16. de ſent. excommu. lib. 6. &
Vgol. de cenſ. eccleſ. Tab. 1. cap. 14. §. 5. numero 4. & vi-
detur colligi ex cap. Quod de his, de ſent. excommuni. vbi
Clemens III. ait, *Ceterum ab his in forma ſacramenti exi-
gi conſuevit, vt reſumptis viribus, & opportunitate conſeſſa
Romanam Eccleſiam in Propria perſona debeant viſitare,*
& ita capit. Eos qui a Bonifacio VIII. editum, iuxta pœni-
tem conſtitutionem Clementis III. interpretari debet.
Immo vero ſi ſatis eſſet per procuratorem comparere, nõ
opus eſſet abſolutus ſanitatẽ recuperaret, & opportuni-
tatẽ expectaret, prout habetur in c. De cetero, c. ea noſci-
tur, cap. Quod de his, c. Quamvis, de ſent. excommu. &
c. eos qui, eod. tit. lib. 6. Præterquam quod ideo cautum eſ-
ſe videtur vt præſentet ſe perſonaliter, vt in poſterum ſic
offendentes magis humiles reddantur, & minus contu-
maces contra eccleſiam ſint, & demique cautioreſ efficiantur,
ne ita facile peccent, quos omnes eſſe factus operari vi-
detur timor ſeu erubereſcentia comparẽdũ perſonaliter co-
ram ſuperiori, qui tamen non conſequuntur, ſi per procu-
ratorẽ ſolum iudex adatur, vt optime Vgolinius vbi ſu-
pra animaduertit. Quamvis etiam non male reconciliari
poſſunt hæc due ſententiæ, vt Gemin. & Steph. Coſta locis
citatis docent quod opinio prima vera ſit, ſi loquamur de
abſolutione, quæ fit in foro iudiciali, illa enim peti poteſt
per procuratorem; ſecũda vero locum habet in foro pœ-
nitentiali; hæc enim abſolutio perſonalis eſſe debet, cum in
ea requiratur introductio in eccleſiam cum pſalmo, &
oratione Dominica, vt habetur in c. cum aliquis, 114. §.
& inferius latius dicitur.

14 *Absolutio ad cautelam*, eſt abſolutio extraordinaria ex
benignitate Eccleſiæ in fauorem excommunicatorum in-
troducenda & ſub conditione impropria tributa, vbi de va-
lore excommunicationis dubitatur. Cum enim iſti ex vna
parte quia ſunt excommunicati, abſtinere deberent de ri-
gore iuris quouſque abſoluerentur; ex altera verò parte,
quia allegant nullitatem ſententiæ, videntur etiam ex ri-
gore iuris ad illam ſeruandam nõ teneri; & quoniam ma-
ior ratio habenda eſt eccleſiæ & prælatorum, quam ipſo-
rum qui excommunicati ſunt; Ideo ex benignitate eccle-
ſiæ conceſſum eſt, vt tales abſoluantur, non ſimpliciter,
quafi verè eſſent excommunicati, ſed ad cautelã, hoc eſt,
ad maiorem animæ, & conſcientiæ ſecuritatem, & tran-
quillitatem, vt ſi forte ſententia valida ſit, interim habeantur
pro abſolutis, & omnia, ſicut prius, ſine peccato, aut ir-
regularitatis nota, tam diuina, quam profana faciant, &
agere in iudicio & ad actus legitimos admitti poſſunt, ac
demum, ne in diuinis, ac profanis vitentur, ſed tam ipſi di-
uina miniſtrare, quam ab eodem ipſa ſuſcipere queant.

15 ¶ Ob quas cauſas abſolutio hæc ad cautelam dicitur, quia
ſcilicet per ipſam excommunicatus cauet, ne alijs impedi-
mento ſit, aut ſibi ipſi diuina vel humana tractanda no-
ceat, vt colligitur ex cap. per tuas, verſ. Nos igitur, de ſent.
excommu. gloſ. in c. Solet. verb. opponat. Gemin. ibidem, §. in
ſecunda, num. 9. & nu. 15. Anchar. & Philip. Franc. ibi de
ſent. excommu. lib. 6. & cap. veniens, 2. de teſtibus iuncta
gloſ. vlt. cap. Apoſtolicæ, de except. & Ioan. Andr. & Pa-
nor.,

norma ibi, Nuar. in Man. c. 27. nu. 277. Conarr. in cap. Alma mater, part. 1. §. 7. num. 7. & §. 12. nu. 7. de sent. excom. lib. 6. Henricus lib. 13. de excom. cap. 29. §. 5. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. ca. 22. §. 1. num. 16. & seq. Steph. Costa in d. c. solet, num. 46. de sent. excom. lib. 6. ¶ Vnde fit, ut per hoc quod quis petit absolui ad cautelam, nec videtur confiteri se esse excommunicatum, nec presumi potest vere excommunicatus; petens verò absolutionem simplicem ab excommunicatione, se excommunicatum esse fatetur, ut in l. Decem, & ibi Bart. mouet hanc questionem, nisi de verb. oblig. faciunt etiam que notantur in capit. Ad presentiam nostram, R. de appellat. & est optimus textus in cap. venerabilem & ibi Panorm. nu. 22. de elect. Innoc. in c. cum dilectus, colum. 3. de ordin. cognit. Steph. Costa, in c. Soter, num. 1. de sent. excom. lib. 6. Conar. in cap. Alma mater, part. 1. §. 7. nu. 7. vers. Quarta Conclusio, & §. 12. nu. 1. 6. & 7. de sent. excom. lib. 6. Ratio est, Quia petens absolutionem istam, ex humili corde ad cautelam & timorem anime salutem eam petisse videtur, propter dubium aliquod, quo eius animus vexatur, an sit excommunicatus, nec ne; & ideo ex hoc assumi non debet eiusdem petitio ad probationem, & confessionem quod vere excommunicatus sit.

De natura, origine, & alijs ad absolutionem ad cautelam pertinentibus. Cap. XVII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Questiones variae circa absolutionem excommunicationis explicantur.*
- 2 *Absolutio ad Cautelam quidam sit.*
- 3 *Absolutio ad cautelam quare dicta sit.*
- 4 *Absolutio ad cautelam, quanto, & a quo inuenta, & introducta sit.*
- 5 *Absolutio ad cautelam, a quibus sententijs, & censuris peti, & dari possit.*
- 6 *Absolutio ad cautelam, quare in generali interdictione loci concedi non debet.*
- 7 *Absolutio ad cautelam dari debet ad omnibus censuris, a iure, vel ab homine latis, quando est probabile dubium iuris, aut facti.*
- 8 *Absolutio ad cautelam peti potest, & dari debet, quotiescunque ex aliqua causa ipsius sententia nullitas allegatur.*
- 9 *Absolutio ad cautelam fieri debet, vocata a parte, ad cuius instantiam excommunicatio lata fuit.*
- 10 *Partis opponens, nisi intra tempus octo dierum manifestam offensam probet, ad expensis factis condemnata est.*
- 11 *Excommunicatus absolutionem ad cautelam petens, causam nullitatis sententiae explicare, eamque simpliciter saltem probare tenetur.*
- 12 *Absolutio ad cautelam quibus verbis facienda.*
- 13 *Absolutio ad cautelam ad quem efficitur, & finem praestatur.*
- 14 *Absolutio ad cautelam, a quo fieri potest, & debet.*
- 15 *Absolueri ad cautelam in iudex delegatus possit.*
- 16 *Absolutio ad cautelam, an per aduersarium, aut partem, impediri poterit.*
- 17 *Absolutionem ad cautelam, an iudex negare, aut impedire valeat.*
- 18 *Absolutio ad cautelam, quare extra casum manifestae offensae, nec ab aduersario, nec ab excommunicatore impediri queat.*
- 19 *Absolvens ad cautelam, quanam observare debeat.*

1 *Quia verò materia haec de absolutione ad cautelam latius patet, quam vno, aut altero corollario solum explicari possit, & multa in se contineat scilicet necessaria, quae quoad praxim reduci possunt, ea omnia ad vndecim quaestiones reuocabo, ut ita summam saltem materia haec tota absolui possit.*

Primo quidem explicando, *Quid sit absolutio ad cautelam.*

Secundo Quare sic dicatur.

Tertio, Quando, aut a quo absolutio haec inuenta & introducta sit.

Quarto, A quibus sententijs absolutio ista petatur.

Quinto, Quando fiat huiusmodi absolutio.

Sexto, Quomodo fieri debeat.

Septimo, Per quae verba fieri debeat.

Octavo, ad quid, seu ad quem effectum absolutio haec fiat.

Nono, A quo fieri debeat haec absolutio.

Decimo, An per aduersarium, aut partem impediri possit ista absolutio.

Vndecimo, Quae observanda sint in absolutione ad cautelam.

2 *Circa primum*, Quamuis DD. communiter in c. solet, de sent. excom. lib. 6. vbi Anch. num. 5. Gemm. §. in secunda, nu. 8. Franc. & Ioan. Monach. & alij, ita definiant; Quod absolutio ad cautelam sit vera, quos, seu putatiua ad excoicatione liberatio, eos res tangit prospiciens; Rectius tamen Ioan. Andr. in d. c. solet, in Nouella, & Vgolin. de cens. Eccl. Tab. 1. ca. 22. §. 1. nu. 4. & Steph. Costa Repet. in d. c. solet, nu. 44. sic definiunt, Absolutio ad cautelam est ab Ecclesiastica censura absolutio sub conditione impropria tributa, vbi an censura valeat, ob periculum quod inesse potest, dubitatur. Quia definitione comprehenditur absolutio tam ab excommunicatione, quam a suspensione & interdicto duammodo tamen tale interdictum, sit particulare, & non generale, ut habetur in c. presenti, de sent. excom. lib. 6. & ex his quae inferius dicemus, manifestum erit. In eo autem quod dicitur sub conditione, vbi an censura valeat, dubitatur, distinguitur ab absolutione simplici, vbi enim certo constat sententiam valere, simplex absolutio datur; vbi vero censuram irritam certo constat nullam esse, absolutio nulla requiritur; vbi autem censura valeat, nec ne, dubitatur, absolutio ad cautelam, & proinde sub conditione, tribuitur.

Ad secundam verum dubium, quare nimirum absolutio ad cautelam appellatur, ex dictis constat, quia per eam cautum est, providere circa futura contingentia, tam respectu illius qui eam petit; quia si habet scrupulum conscientiae, quod sit excommunicatus, prouidetur sibi per eam, ita ut sine peccato aut irregularitate, diuina, & humana, sicut prius pertractari, quam etiam respectu aliorum; quandoquidem absolutione hac obiecta, poterunt alij sine periculo tam in iudicio, quam extra iudicium, tam in profanis, quam in diuinis cum illo communicare.

Quod Tertium communiter affirmant DD. in d. cap. Solet, nihil de hac re per antiquum ius dispositum fuisse, sed solum iure nouo introductam esse absolutionem hanc quae ad cautelam appellatur, de hac enim loquitur Gregorius X. in c. presenti, de sent. excom. lib. 6. & ante eum Innocentius IV. in c. venerabilibus, eo. tit. & libro. & ante hos Gregorius IX. in cap. apostolica, de exceptio. & ante illum Honorius III. in cap. Venerabili, de sent. excom. n. & ante hunc Innocentius III. in c. veniens, 2. in fine. de testib. & attest. in cap. Per tuas, de sent. excom. & ante hos omnes Clemens III. qui ut ait Ioan. Andr. putatur esse primus, qui expressit hoc verbum, *Ad cautelam* in cap. cum desideres, de sent. excom. Quamuis forsitan secundum eum, haberi potuerit eius effectus, tempore Alexandri III. ut colligi potest ex cap. Ad presentiam, de appellat. & not. ibi.

Circa quartum, Primo dicendum est dari posse in omnibus censuris excommunicationis, suspensionis, & interdicti, excepto interdicto loci generali, ut docent Anch. in c. Soter, nu. 5. Gemm. ibidem, §. in secunda, numer. 11. Philip. Franc. ibidem, vers. Quarto, & Steph. Costa, num.

42. de sent. excomm. n. lib. 6. & Doctores communiter. Et de excoicatione habetur in d. c. Solet, & in cap. Venerabilibus, de sent. excomm. lib. 6. & in cap. Per tuas, eod. tit. de antiq. & alibi sepe. De suspensione idem habetur in cap. Venerabili, de sent. excomm. & in c. Apostolica, de except. De interdicto colligitur ex c. presentis, de sentent. excomm. lib. 6. vbi Gregorius X. solum prohibet, ne generale interdictum Locorum, scilicet Castrorum, Ciuitatum, aut aliorum Locorum, puta Regnorum, Prouinciarum, Comitatum, Baroniarum, & ad cautelam relaxetur; ergo secus vbi in homines latum esset; vnde si in Vniuersitatem, aut in Collegium hominum interdictum latum sit, ad cautelam absolui poterit, vt tradunt glo. in d. cap. presentis, in verbo, Generaliter, cum annot. & ad lit. ibidem, Ioan. Andr. Ioan. Monach. Gemin. Anch. Franc. & Steph. Costa, nu. 5. & 11. de sent. excomm. lib. 6. Aliud enim est interdicere Ciuitatem vel Locum, quam interdicere personas, puta Vniuersitatem, vel Collegium, Pari ratione, vbi interdictum esset speciale, vt puta, quia esset promulgatum contra aliquam Ecclesiam, vel aliquas Ecclesias particulares, (quicquid dicit Archid. in contrarium) bene tamen in eo casu peti, & dari potest relaxatio ad cautelam, vt DD. communiter tradunt Ioan. Andr. & Ioan. Monach. Gemin. Anch. Franc. & Steph. Costa, in d. c. presentis, & ibi glo. in verbo, Generaliter, & Ioan. Calderin. in suo tract. in secundo membro, vers. Sed quero, secundum Petrum, Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 22. §. 1. nume. 11. & Rota dec. 452. in antiq. que in nouis est dec. 9. incip. Item fuit dubitatum, vtrum interdictum positum, de sentent. excomm. vbi dicitur ita seruari in palatio Apostolico. Rationes varias dat glo. in cap. presentis, in verbo, declaramus, de sent. excomm. lib. 6. quare relaxatio ad cautelam concedi non debet in generali interdicto loci, sicut in excommunicatione, aut interdicto particularis persone, aut Ecclesie; quia scilicet non est tantum periculum in generali interdicto loci, ac in istis si quidem tempore generalis interdicti, & diuina fieri possunt voce submissa, & Sacramenta magis necessaria ministrari, vt habetur in c. Alma mater, de sent. excomm. lib. 6. quorum neutrum fieri possit, vbi quis in particulari interdicto subijctur, argum. c. si sententia, de sent. excomm. lib. 6. aut vbi locus, aut Ecclesia particularis interdicitur, arg. c. Is qui, §. is vero, eod. tit. & lib. Hinc Ioan. Andr. & Steph. Costa, in d. c. presentis, de sent. excomm. lib. 6. docent, dictam Decretalem capitul. presentis, locum habere in interdicto loci specialis, quando illud interdictum sit generale, vt si Villa vel Castrum sint interdicta, etiam si vnica, vel nulla esset ibi Ecclesia, interdictum dicitur generale, vt in c. cum in partibus, de verb. signifi. quo casu Innocentius III. ait, locum esse pœnis interdicti generalis. Contra vero, si interdicta Ecclesiarum non sunt generalia quoad effectum generalis interdicti, etiam si interdicerentur omnes Ecclesie Ciuitatis, vel Prouincie, vt puta si propter decimas non solutas, vel propter procuraciones Legatorum, non censentur effectum generalis interdicti sortiri, & consequenter in illis tunc non erit locus dispositioni cap. alma mater, in §. adijcimus, de sent. excomm. lib. 6. vt ibi notat gl. in verbo, Ecclesijs: quia nec in diebus solemnibus tunc posset celebrari, etiam submissa voce in talibus Ecclesijs interdictis. Ex quo inferitur, quod extra illas ecclesias, etiam in loco illo celebrari posset, etiam alta voce sub tentorio, vel aliqua alia ecclesia non interdicta, nec tunc esset locus denegationi sepulture hominibus illius loci, saluo tamen eo quod habetur in cap. si ciuitas, de sentent. excomm. libro 6. Item, & tunc non esset locus denegationi aliorum Sacramentorum, & diuinorum officiorum, quæ nisi permissa reperiantur, dicuntur prohibita tempore generalis interdicti, c. alma mater, post principium, de sent. excomm. lib. 6.

7. Secundo dicendum est, absolutionem hanc ad cautelam peti posse, & dari debere ab omnibus censuris, eo modo quo diximus, siue censure sint late ab homine, siue à iure, quando est probabile dubium iuris, aut facti. Dubium autem facti est, quando dubitatur an id factum sit, quæ-

obtem censure fertur, & hoc tam respectu eius, qui fertur censuram, quam eius, qui censura percussus; vt si iudex comminatur Petro excommunicationem nisi infra octo dies satisfaciatur, & Petrus infra hoc tempus non satisfecerit, dubium est, an Petrum excommuni auerit; Aut si Clericum me aggredientem percussi, dubium esse potest, an defendendo me terminos inculpate tutelæ excesserim, & proinde an excommunicationem incurrerim; Dubium verò iuris est, vbi certum est latam esse censuram, sed dubitatur, an iure valeat, vt si dubitetur, an excommunicatio lata sit post appellationem, nec ne, & excommunicatus post appellationem, excommunicatus verò ante appellationem latam esse velit; Item, dubium iuris est, quando pro certo nescitur, in aliquo casu quid ius voluerit, vt v. g. excommunicatus, qui excommunicatus manifestos sepelet, Clemens eos, de sepult. & tamen nescitur, an sepelire dicatur, qui mortuum fert ad sepulturam, aut cum ad sepulturam comitatur, non tamen ipsum sepelet. De qua re glo. ibi, in verbo, sepelire. Item dubium iuris est, quando quis in legem commisit, que censuram infert, sed dubitat delinquens an in eam incidit, eo quod probabilem ignorantiam legis habuerit, in vtroque dubio tam iuris, quam facti, absolutio ad cautelam peti, & dari potest, ex Anchar. in c. Solet, nu. 5. & Gemin. ibi, §. in secunda, nu. 11. Franc. & Steph. Costa, nu. 27. & num. 49. de sentent. excomm. lib. 6. Nauar. in Man. c. 27. nu. 277. & 278. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 22. §. 1. num. 9. & est communis DD.

8. Quoad quintum, Quamuis nonnulli existimant, in duobus tantum casibus expressis in c. Solet, & in c. Venerabilibus, §. potest quoque, de sent. excomm. lib. 6. absolutionem hanc tribuendam esse, scilicet, quando quis pretendit excommunicationem latam post appellationem, vel cum asserit sententiam illam errore censuram continuisse; verior tamen & communior opinio est, absolutionem ad cautelam locum habere, non solum in illis duobus casibus nullitatis, sed etiam generaliter ex quacunque causa ipsius sententiæ nullitas allegetur, puta, quia lata fuit a iudice incompetenti, non habente iurisdictionem; vel quia lata fuit contra exemptum, dummodo fiat aliqua fides, & semiplena saltem probatio de exemptione; cum enim O. dinarius pro se habeat ius commune, nisi absolutionem petens se exemptum saltem semiplene probet, non audietur, ne Iudicio ordinario, eiusque Iurisdictioni illatio passim fiat. Semiplene autem probata nullitate sententiæ, absolutio debet non solum in illis duobus casibus, sed etiam vbicumque, aut ex quacunque causa sententiæ ipsius nullitas allegetur. Sic Innocent. in c. venerabili, num. 5. de Censib. & in cap. Solet, num. 2. in verbo, vllam, & num. 3. in verbo, pro manifesta, & in verbo contradictionis, de sent. excomm. lib. 6. Anchar. in d. c. Solet, nu. 1. vers. Secundo not. Gemin. ibidem. in princip. num. 6. & in §. in secunda, nu. 12. & Franc. & ibidem. in princip. & in vers. Quinto querit, & Stephan. Costa in princip. num. 27. & §. in secunda, num. 61. & num. 50. de sent. excomm. lib. 6. Panorm. in c. Apostolice, num. 10. & ibi Felin. num. 22. de except. Putent. lib. 2. dec. 96. Couar. in c. Alma mater part. 1. §. 1. num. 7. vers. Primum, de sentent. excomm. lib. 6. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 22. §. 1. nu. 9. & num. 13. nam eadem est ratio, vbicumque pretenditur nullitas, quæ versatur in dictis duobus casibus, vnde, in d. cap. Solet, & d. cap. Venerabilibus, §. potest quoque, de sent. excomm. lib. 6. & in c. per tuas, tit. eod. in antiq. & in c. cum contingat, de offic. deleg. illi duo casus solum exempli gratia ponuntur; quæ verò exempli causa dicuntur, rem declarant, non tamen regulam restringunt, vt recte Panor. vbi supra notauit; Positi autem sunt hi duo casus, vt pote, quia frequentius contingit nullitatem ex vna harum causarum allegari: quia vero eadem est ratio ex quacunque causa nullitas allegetur, idem etiam ius erit. Ratio enim, quare absolutio ad cautelam concedatur est, vt qui illam peti, turd. & cum bona conscientia, & sine aliquo scrupulo, diuini, & humanis immiscere se possit; quæ ratio cum æque militet ex quacunque causa nullitas allegetur, in omnibus consequenter procedet.

9 *Ad sextum* verò Dubium, quomodo fieri debeat huiusmodi absolutio: Dicunt Doctores, quod debet fieri vocato illo, ad cuius instantiam excommunicatio ipsa lata fuit, vel vocato ipso Iudice proferente, si fuit lata ex officio ipsius Iudicis, de quo in c. venerabilibus, §. 1. & 2. de sent. excom. lib. 6. Quod si Iudex, aut is cuius gratia excommunicatio lata est, pro manifesta offensa excommunicatio non lata fuisse dicat, primo iurare debet, quod non opponit eam animo calumniandi, arg. cap. 1. & 2. de iuramento calumnie, lib. 6. Secundum Ioan. And. & Gemin. in cap. solet, nu. 14. & ibi Steph. Cost. num. 14. & §. in secunda, nu. 52. de sent. excom. Secundo probare debet huiusmodi offensam non simpliciter, sed offensam manifestam fuisse, ex Innoc. in d. c. solet, in verbo, octo dierum. Gem. ibidem, nu. 12. Anchar. nu. 4. Steph. Costa num. 14. Illa autem dicitur manifesta offensa, quæ constat per confessionem partis, vel per euentiam rei, arg. c. ex parte, 1. de verb. signific. in c. cap. cum olim tit. eod. & cap. Quia fronte, de appell. Innoc. in d. c. solet, num. 11. Anchar. ibidem, vers. De vndecimo, Gemin. §. in secunda, num. 20. Steph. Costa, ibi, in princip. num. 15. Tertio probare debet opponens offensam manifestam infra octo dierum spatium; ipsi autem octo dies currunt, & incipiunt a die obiectionis manifeste offensa, numerando ipsum diem obiectionis & ita deinceps a momento ad momentum, ex Gemin. in d. cap. solet, num. 14. Steph. Costa ibi, nu. 14. Rota, in nouis, decis. 208. quæ incipit, Item quod terminus, Felin. in cap. Apostolica, nu. 17. de except. Couarr. in cap. alma mater, par. 1. §. 12. num. 8. versic. Tertio considerandum est, de sent. excom. lib. 6. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 22. §. 1. num. 13.

10 *Quod* si intra hoc tempus opponens manifestam offensam non probauerit, ad expensas factas prout condempnabitur, arg. c. 1. de except. lib. 6. & excommunicatus absoluetur, si verò eam probauerit non absoluetur excommunicatus nisi prius realem satisfactionem præmiserit, vt habetur in c. solet. & ibi Anchar. num. 5. Gemin. nu. 16. & §. in secunda, nu. 18. Steph. Costa, nu. 15. de sent. excom. lib. 6. Felin. in cap. Apostolica, num. 9. Couarr. & Vgol. locis proxime allatis. Et quæ diximus de manifesta offensa, et in manifesta contumacia locum habent; nam non prius absoluetur, quam impensas factas restituerit, & cautionem de stando iuri præstiterit, vt habetur in c. venerabilibus. §. secus autem, de sent. excom. lib. 6. Sicut nec quando dubia est offensa nisi præuia cautione absoluetur. Si verò non opponant de manifesta offensa, fiet absolutio, qua tamen non obstante postea plenius discutitur iuris ordine seruato, an iste fuerit legitimè excommunicatus, nec ne, & sic trahitur de veritate causæ ipsius excommunicationis.

11 *Contra* verò ex parte ipsius excommunicati qui absolutio ad cautelam petit, requiritur, vt in specie exponat causam, propter quam nullitatem sententiæ allegat, & eam saltem semiplenè probet: Cum enim pro sententiæ censuræ præsumatur, argumen. cap. ad reprimendam, de offic. ordin. & vt notant Innocent. in cap. Bonæ. 1. in verbo præsumitur, de elect. Rota eod. tit. decis. 29. & Gemin. in cap. 1. numero 9. de appellat. lib. 6. nec absolutio hæc ad cautelam temere concedenda est, præmitti omninò debet aliqua cognitio, & semiplena probatio causæ illius, quæ ab excommunicato allegatur, vt nulla sit excommunicatio; præsertim, vbi dicitur, excommunicatione latam fuisse post legitimam appellationem; Nec sufficit ad effectum absolutionis ad cautelam, quod vnus testis testimonio probetur, appellationem præcessisse ipsam excommunicationem, nec satis est iuramentum ipsius appellantis, nisi eo casu, quo Iudex excommunicator dicat, se non credere appellationem præcessisse excommunicationem, & tamen paratum esse dare absolutionem, si ita fit quod post appellationem excommunicauerit, vt notant Felin. in cap. Apostolica, numero 19. de except. Aegid. a Bellameta, decis. 91. & 386. quos refert, ac sequitur Couarr. in cap. Alma mater, par. 1. §. 12. num. 7. versic. Primum, de sentent. excommunic. lib. 6. Immo verò, cū absolute verum non sit, sententiam esse nullam, ex eo

quod appellatio sententiam præcesserit, nisi etiam appellatio interposita sit ex legitima causa, & quod illa causa vera sit, ideo ad obtinendam absolutionem ad cautelam, non solum probare debet appellasse se ante sententiam, sed etiam appellationem ex causa legitima, & vera interpositam fuisse, qua semiplene saltem probata, tunc absolutio fiet ad cautelam, cum cautione tamen de satisfaciendo, si in processu apparebit sententiam iustam fuisse, vt rectè Steph. Costa, in d. cap. Solet, num. 11. de sent. excom. lib. 6. annotauit: Quæ omnia ea ratione confirmari possunt, quia si simpliciter nullitate proposita censuræ absolutio vniciue petenti concederetur, & Iudex, & censura Ecclesiastica, vt plurimum illuderentur, quod fieri non debet, cap. cum inter, de consuetud. & Clem. 1. de sent. excom. omnes enim censura innodati, statim sententiæ nullitatem allegarent; & proinde merito nullitatis causa, vt ante absolutionem saltem semiplene probetur statutum, & vsu obtentum & conseruatum est. Vnde Innocent. in d. cap. Solet, in iudicijs non prodesse veritatem affirmavit hoc est non prodesse, vt ita sit, nisi talis veritas probetur, vt in cap. cum super, & cap. suborta, de sent. & re iudic. quamuis secus sit in foro animæ, vt in cap. significasti, de homicid. & cap. Tua nos, de sponsal. nam in eo foro absoluitur, etiam si veritatem probare nequeat, ex Innoc. in d. cap. Solet, in verbo, contradiccionis, nu. 3. & Steph. Costa ibidem, nu. 12. de sent. excom. lib. 6. Vgol. cit. nu. 13.

12 *Ad septimum dubium*, Respondetur iuxta cap. venerabilibus, de sentent. excom. vtendum esse hoc verbo, *Relaxo*, aut etiam verbo, *Absoluo*, nam cap. ad præsentiam, de appellat. & capit. veniens, 2. de testib. & cap. Apostolica, de except. vtuntur hoc verbo, *Absoluo* cum ergo iura indifferenter loqui videantur, poterit iudex vti eo verbo, quo voluerit, vt testatur Steph. Costa, in c. Solet, num. 53. de sent. excom. lib. 6.

13 *Ad octauum*, communiter dicunt auctores fieri ad maiorem animæ tranquillitatem, quia cum dubium sit, an verè sit excommunicatus, & proinde dubiter, an a Sacramentorum perceptione, & fidelium communione, abstinendum sit, nec ne; facta tali absolutione, sine aliqua dubitatione, omnia tam diuina, quam humana, sicut prius, liberè exequi potest.

14 *Ad nonum*, dicendum est, Quod vel dubium est, an in censuram iuris incidit, & in hoc casu, qui simpliciter absolueri potest a censura iuris, vbi constat incidisse in censuram etiam absolueri potest ad cautelam, & ita ordinarius absolueri potest, arg. c. Nuper, de sent. excom. Vel dubium est, an in censuram ab homine latam incidit & tunc ipsemet excommunicator absoluet, si voluerit, vel superior excommunicatoris, quando causa per legitimam appellationem ad eum deducitur ex glos. in c. Solet, in verbo, per superiorem, & ibi Gemin. nu. 16. & Steph. Costa, nu. 6. & nu. 55. de sent. excom. lib. 6. Hostiens. Ioan. And. & alij, in cap. per tuas, de sent. excom. Couarr. in cap. alma mater, par. 1. §. 12. num. 8. de sentent. excommunicat. lib. 6.

15 *Quoad delegatum* verò Iudicem dubium est inter DD. an absolueri possit ad cautelam; In qua re glos. in c. Solet, in verbo per superiorem, & ibi Innoc. & Gemin. num. 15. Ioan. And. Domin. Franc. Steph. Costa, n. 55. de sent. excom. lib. 6. Decius in c. præterea, de offic. deleg. num. 6. & ibi Felin. colum. penult. & idem Felin. in cap. causam quæ num. 6. & in cap. cum dilecta, colum. 10. de rescript. Oldrad. consi. 145. dicunt non posse, nisi in vno casu, scilicet, ad effectum dicendi testimonium, argum. cap. veniens, 2. in fine, de testib. maximè, vbi res non ita bene per alios testes probari posset, argum. tex. in c. præterea, de offic. delegat. & Ioan. Monach. in d. cap. Solet, de sentent. excommunic. lib. 6. vel nisi sit illi specialiter a iure concessum; vel ex speciali commissione superioris hoc obtinerit ad hoc vt commodius partes causam tractare possint. Ratio est: quia hæc absolutio extraordinaria est, & ex gratia permisa; delegatus autem iudex id solum potest, quod ei speciatim permillum est. Contrariam verò sententiam tenet Archid. in d. c. Solet, & Bernard.

nard. vt refert glo. vbi supra, & Anchar. ibi, & Panorm. in cap. ad præsentiam, num. 3. & ibidem Decius, de appellat. & Nauar. in Manuali, cap. 27. nu. 278. Couarruias autem in cap. Alma mater, par. 1. §. 12. num. 8. verfic. Iudex verò, de sent. excom. lib. 6. ait primam opinionem esse communem, & tandem vtramque opinionem concordans, ait, Delegatos Apostolicos, qui delegantur ad cognoscendas causas extra Curiam, habere hanc facultatem absoluendi ad cautelam; & sic praxi recepta est hæc secunda opinio in istis; Delegatos vero ad causas cognoscendas in Curia, nõ habere hanc facultatem nisi ex speciali eorum missione, vt vsus & praxis habet, & tradit Rota, Decis. 810. in antiq. & sic vera est prior opinio.

16 Circa decimum, certum est aduersarium, seu partem impedire non posse, quo minus excommunicatus ad cautelam absoluat, excepto vno casu, scilicet, vbi opponit eum pro manifesta offensa fuisse excommunicatum; in quo casu, si probare eam poterit infra octo dierum spatiũ, non absoluetur, nisi prius realem satisfactionem præmiserit; sin autem eam aduersarius intra octo dies numerandos ob ipso die quo Iudex recepit objectionem manifestæ offensa, non probauerit, absolui debet. Et quod diximus de parte, dicendum etiam est de excommunicatore, vt illum impedire non possit, nisi in casu manifestæ offensa, & eo solum modo, quo aduersarius, vt diximus, & colligitur euidenter ex d. c. Solet, §. in prima igitur dubitatione, & ibi Stephan. Costa, numero 57. de sentent. excom. lib. 6.

17 De Iudice verò superiore dissentiant inter se DD. Si quidem, Innocen. in d. c. Solet, num. 7. Ioan. Andr. Philip. Franc. & Gemin. ibi, §. in Secunda, & Anchar. eod. num. 2. & Stephan. Costa, numer. 18. & num. 56. de sentent. excommunic. lib. 6. affirmant, in iudicis arbitrio, & potestate esse, an eam concedere, vel denegare velit ex aliquibus causis, vel coniecturis; Ratio est: quia de iure, antequam quis absoluat, de causa veritate constare deberet, arg. cum contingat, de offic. deleg. cum ergo hæc gratia inducta sit contra iuris istius rationem, non erit extendenda, arg. l. Quod non ratione, ff. de leg. Adde, quod in ca. venerabilibus, §. Sed si ex causa, & §. potest quoque, de sent. excom. lib. 6. vtiur Pontifex, hoc verbo (Potest) non verbo (Debet) significans absolutionem hanc fieri de gratia, & non de necessitate.

Alij tamen, vt Bernard. quæ sequitur Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 22. §. 1. num. 15. existimant iudicem eam negare non posse, id quod colligunt ex d. cap. Solet, in consultatione, iuncta responsione, dum queritur, An sine contradictionis obstaculo minus ei debeat absolutionis impendi? Cui consultationi dum Papa respondet, pro Regula ponere videtur, quod petenti absolutio non negetur. Et certe, licet hæc secunda mitior sit, verior tamẽ mihi videtur, vt est communior, prior opinio, illique standum esse, illa ratione: quia cum Innocentius IV. hanc Constitutionem ediderit, & in glossa sua exprimat hanc fuisse intentionem suam, illi standum videtur. Nec obstat ratio in contrarium ex textu deducta, cum enim dicitur, quod absolutio non negetur, id est, negari non potest, hoc verum est ad instantiam excommunicatoris, vel aduersarij, quod ipsi impedire non possint quo minus fiat, & ita probat litera ibi in versiculo, *Quamuis in hoc excommunicator, sin verò habeatur consideratio quoad superiorem, vel officium superioris, poterit ipse hanc absolutionem præstare, & si voluerit, poterit denegare ex iustis causis & motiuis, vt diximus argum. cap. præterea, & cap. in nostra, de testib. & attestat. & fauet gl. in c. Solet, in verbo, contradictionis, de sent. excom. lib. 6.*

18 Ideo autem Põtifex optimo consilio, & ratione statuisse videtur, ne excommunicator, aut aduersarius absolutionem hanc, extra casum manifestæ offensa, impediendi possent, quia verisimile non est, qui excommunicauit, ne factum suum improbet, & nullum esse asserat, absolutionem hanc tributurum esse, sed contra potius, ne ipsa tribuatur, elaboraturum esse, id quod etiam de aduersario iudicandum est, cum sua plurimum interfit, ne alter absoluat; cum tamen longe dispat & diuersa ratio in Iudice

fit; ex quo enim nihil sua interest, existimandum non erat ipsum eam denegaturum, nisi ex iustissima causa, vt qui equitatem ob oculos semper habere debeat, & salutari marum semper consulere censetur.

19 Circa vndecimum, Quæ scilicet seruanda sint in hac absolutione prestanda, habentur in ca. Solet, de sentent. excommunic. lib. 6. vbi in foro exteriori cauetur, vt citetur prius aduersarius, & audiatur, quid opponere possit, quo minus absolui debeat excommunicatione. Si verò Sacerdos absoluturus sit aliquem ab excommunicatione, ex commissione superioris, siue per literas fiat illi commissio, siue verbo, vt communiter fieri solent commissiones per literas Põnitentiarij, & sapissimè etiam Praelati mittunt absoluedos ad Sacerdotes; (& idem quando committitur per Bullam, aut Iubilæum) si in his fiat commissio absoluedi solum in foro interiori, & conscientie, non debet vti forma cap. Solet, quia huic foro non congruit citatio partis, sed satis est, vt absoluedus simpliciter promittat se satisfacturum debito, aut offensa, si probabitur excommunicatus; & absoluede debet absque testibus, Notario, vel alia solennitate fori exterioris; si verò committatur ei a Iudice fori exterioris, vt in vtroque foro ad cautelam absoluat, tunc quidem omnia partium citatione, & prætermissa exceptione aduersarij, præmissa tamen iuris cautione, coram Notario, & testibus, vel saltem coram testibus absoluede debet; & tam literæ commissorie, quam fides absolutionis factæ in acta publica à Notario, aut testibus referri debet, vt sic absolutus alijs suã, si opus fuerit, absolutionem probare possit, quæ non præsumitur, nisi probetur, capit. Sicut nobis, de sentent. excommunic. & glo. in cap. Proposuit, in verbo, de absolutione, de Cleric. excommunicat. ministra. Nauarr. in Manuali, capitul. 27. numero 278. & tomo 2. Consil. Consil. 26. de sentent. excommunicatio. Henriquez libro 13. de excommunicatio. capit. 29. §. 5. & de absolutione ad cautelam hæc sint factis.

Absolutio ab excommunicatione maiori, qualiter legitimè conferatur, & quibus præmissis. Cap. XVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Absoluens ab excommunicatione maiori, quænam seruare debeat.
- 2 Excommunicatus maiori, ante absolutionem, cautionem saltem iuratoriã de parendo mãdatis ecclesię dare debet.
- 3 Iuramentum a pueris propter ætatis infirmitatem exigere non debet.
- 4 Absoluedus an mandatis ecclesię, vel iudicis absoluedis parere teneatur.
- 5 Absolutio ab excommunicatione maiori, etiam non adhibito iuramento, data valet.
- 6 Excommunicatus ob manifestam offensam, ante realem satisfactionem exhibitam, absoluedus non est.
- 7 Excommunicatus pro manifesta offensa quis censendus.
- 8 Satisfactio quænam, & cui facienda est a percussore monachorum, & religiosorum.
- 9 Clericum secularem percutiens, eidem, non ecclesię satisfacere debet.
- 10 Satisfactio ab excommunicato absoluedo fieri debet, sine absolutio ab excommunicatore, siue a confessore petatur.
- 11 Absolutio ab excommunicatione maiori, quibus in casibus sine reali satisfactione præmissa fieri possit.
- 12 Articulo mortis urgente, non præstita satisfactione reali, excommunicatus absolui poterit.

- 13 Impedimento legitimo existente quo minus quis satisfaciat, quando, & quibus in casibus non premissa satisfactione reali absolvendus.
- 14 Excommunicatus ob contumaciam manifestam, non nisi satisfacta parte ob impensas absolui debet.
- 15 Contumacia quidnam sit.
- 16 Offensa, vel contumacia existente edubia, quid agendum ut absolutio praestetur.
- 17 Excommunicatum maiori, post iuramentum praestitum, & satisfactionem factam, quis absoluet, & quibus caerimonijs adhibitis.
- 18 Episcopus solemniter excommunicatum absolvens, quibus uti soleat, & debeat caerimonijs.
- 19 Caerimonijs solennes in absoluteione ab excommunicatione maiori adhibendae, quibus in casibus omitti debeant.
- 20 Excommunicatus denunciatus absolutus, ut talis denunciari debet.
- 21 Absolutio ab excommunicatione qualiter probari possit.
- 22 Excommunicatum denunciatum absolvens, mandata iusta, & rationabilia illi facere debet.
- 23 Mandata rationabilia excommunicato absoluto imponens, quamquam considerare debeat.
- 24 Episcopus, aut alius absolvens de iniectioe manuum habentem impedimentum temporale, ob quod sedem Apostolicam adire nequeat, quod mandare debeat, aut possit.
- 25 Mandatum suscipiens, & ipsum postea non adimplens, in eandem sententiam reincidit.
- 26 Delegatus excommunicatum maiori absolvens, quid considerare, & obseruare debeat.

IN hac absoluteione ab excommunicatione maiori à quocunque lata sit, siue à iure, siue ab homine, nonnulla ex communi Doctorum sententia, & iuris Pontificij Decretis obseruanda sunt, de quibus latius agunt Hostiensis in Summa, libro quinto, titul. de sentent. excommunic. numero 14. §. Et qualiter hæc absoluteio fieri debeat. Summa Astenfis, parte secunda, titul. 15. Sanctus Antonius tertia parte, titul. 24. capitulo 77. Angelica, verbo, absoluteio, tertio, Syluest. verbo, absoluteio, tertio, Tabiena, verbo, Absoluteio, tertio, Martin. Ledesm. secunda quarti, quaestione 26. articulo primo, Nauar. in Manuali, capitulo 27. numero 47. & seq. & in cap. 1. in princip. numero 53. de poenit. dist. 6. Couar. in c. Alma mater, part. 1. §. 11. nu. 1. de sent. excom. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 28. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. c. 19.

2. *Primum est*, ut ante absoluteionem de cautionem saltem iuratoriã de patendo mandatis Ecclesie, cap. ex tenore, capit. de cetero, cap. cum desideres, de sent. excomm. S. Thom. in addit. 3. part. q. 24. artic. 1. ad 1. & auctores citatis quod procedit siue ab homine, siue à iure excommunicatio lata sit, & siue certo constaret sententiam iustam esse, siue de ea dubitetur, argum. cap. cum contingat, §. verum. ibi, iuxta formam Ecclesie, de offic. deleg. & c. ad reprimendam, de offic. ordin. & cap. venerabili, de sent. excom. & proinde ubi ob cautelam absoluteio petitur, secus autem, ubi sententiam nullam esse manifesto constaret, ex quo enim absoluteio in hoc casu necessaria non est, nec iniuriandum quod absoluteionem antecedit requiritur, sicut nec ubi manifesto sententiam iniustam esse sciretur; ex quo enim absque grauamine absoluteio tribui debet, c. sacro, §. caueat, & ibi glos. in verb. Absque grauamine, & ibidem Hostiens. & Panor. num. 12. & Felin. numer. 7. & Marian. Socin. sen. num. 25. & num. 202. de sent. excom. & facit pro hac re cap. venerabilibus, §. sane, versic. si verò, de sent. excom. li. 6. iuramentum autem oneris rationem habet, ad iuramentum praestandum compelli excommunicatus non potest.

3. Ab hac tamen regula excipiuntur pueri, à quibus propter ætatis infirmitatem iniuriandum exigere non debet, sic Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. titu. 5. art. 1. queq. 3. Syluest.

verbo Absoluteio, 3. nu. 3. versic. sciendum est Tertio. Tabiena verbo, absoluteio, 3. in princip. Vgol. ubi supra cap. 19. §. 5. nume. 2. in fine, & facit cap. 1. & capit. final. de sent. excom. ubi pueri excommunicati ob Clerici percussione iubentur absolui simpliciter ab ordinarijs, nulla facta iuramenti mentione, id quod etiam tradit Henriquez li. 13. de excom. cap. 29. §. 3. Que tamen res arbitrio Episcopi relinquenda est, an nimirum tales sint quod iurare debeant nec ne, & communiter tradunt auctores, ab imuberis, qui minor est 14. annis, iuramenti onus exigere non debere, hoc est, qui ante pubertatem eam incurrat, licet post eam petat solutionem, iurare non tenetur; Mulieres autem iurare debent, ut notat Sylu. ff. ubi supra.

Ceterum an excommunicatus cum absoluitur iurare debeat stare mandatis Ecclesie vel iudicis absoluentis inter auctores dubitatur; Aliqui enim mandatis Ecclesie standum esse dicunt, arg. ca. Ad hæc, 2. de appellat. & cap. Ad hæc cum inter, & cap. cum desideres, de sent. excom. Alij verò mandatis iudicis standum esse affirmant, arg. ca. 1. de his que vi. met. cau. fiunt, & cap. ex tenore, de sent. excom. vt Goffred. & hoc maxime, quando fuit excommunicatus ab homine, cuius mandatum contempserit, vt tamen recte notat gl. in d. c. 1. de his que vi. met. cau. fiunt, in verb. Quod vestro, & Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sent. excomm. nu. 14. §. Et qualiter hæc absoluteio, §. in maiori, in fin. Summa Astenfis, 2. par. lib. 7. tit. 15. q. 7. & Syluest. verbo, absoluteio, 3. nu. 3. Non est vis faciendae, an excommunicatus Ecclesie, vel iudicis mandatis stare iurauerit, in vtroque enim casu idem sensus est: quia licet iure stare mandato iudicis, nec illam formam non intelligitur aliud quam per aliam, nec magis astringitur, quia mandatum suum debet esse secundum ius, nec ad aliud extenditur, quia nec de alio intendunt; ideoque iura nunc vnum, nunc alium modum ponunt. Notant tamen auctores differentiam esse posse, quando quis iurat stare mandatis Ecclesie, & quando iurat stare mandatis iudicis, quia si iure stare mandatis Episcopi vel iudicis, nõ vt Episcopi vel iudicis, sed vt personarum iuramentum personale esse intelligitur, & ideo personam eius cui factum est, non egreditur, nec successorum respicit, arg. c. Ad hoc, de auctorit. & vsu palij, & arg. cap. venientes, & cap. Quintauallis, de iureiur. fin autem iurari stare mandatis Episcopi, vel iudicis, vt iudicis, non astringit personam, sed dignitatem; quare ipso remoto, vel deposito, nõ maneo ei obligatus, arg. c. per inquisitionem, de elect. & ca. Alius, 15. q. 6. & ff. de solut. leum quis, Successori vero illius astrictus remaneo, arg. c. veritatis, de iureiur. quando autem stare mandatis Ecclesie quis iurat, semper includitur successor, arg. c. Quoniam Abbas, de offic. iudic. deleg.

Et quamuis nonnulli vt Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sent. excom. §. Et qualiter hæc absoluteio, versic. in maiori, velint iuramentum esse de substantia absoluteionis, ita vt eo pretermisso, absoluteio nulla sit; Communis tamen & vera sententia est, quam tenent glos. in cap. cum desideres, in verbo, praestitum, & in verbo Nisi forma, & ibi Panorm. num. 8. & eadem glos. in capit. super eo, 2. in verbo, cum promissione, & Panorm. ibi, nume. 2. de sent. excom. Summa Astenfis, part. 2. lib. 7. titu. 15. art. 1. q. 1. Sanct. Anton. 3. par. tit. 24. ca. 77. §. 1. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. c. 19. §. 5. numero 3. Syluest. verb. absoluteio, 3. num. 3. Tabiena verbo, Absoluteio, 3. numero 1. Caiet. verb. absoluteio, c. 4. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 11. numero 7. de sentent. excomm. lib. 6. Nauar. in cap. 1. in princip. numero 54. de poenit. distinct. 6. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 28. §. 4. vt scilicet absoluteio tributa valeat, iuramento etiam non adhibito, eo quod iuramentum de substantia absoluteionis non est, sed introducendum potius est de consuetudine, & ad cautelam, quam de iuris rigore, & ne de cetero talia praesumant timore iuramenti praestiti, vt colligitur ex dict. capit. cum desideres, §. cui questionis, de sentent. excom. argum. capit. pessimam, 2. q. 8. praeterquam quod aliqui absoluunt sine iuramento, quod non fieret, si esset de substantia absoluteionis, id quod colligitur ex ca. super eo, 2. de sentent. excomm. ubi absoluunt qui iurare noluerunt, & capitu. A Nobis, 2. in fine, ubi absoluitur.

- notus. de quo tamen certum est, quod iurare non poterit. Immo vero ipsemet Papa in d. c. cū desideres, §. cui questionis, satis significat iuramentum de substantia absolutionis non esse cum dicat *absolendum esse secundum formam Ecclesiæ post iuramentum præstitum*, significat aliud esse formam, aut iuramentum, cum vnum possit alterum facienda in sit. Deinde vero absolutio vinculum contractum tollit, vt constat ex ipsis absolutionis verbis, *Ego te absoluo* & cap. iuramentum autem vinculum de nouo imponit, ne scilicet de cetero in culpam illam, aut aliam similem incidat; & proinde de absolutionis substantia esse nō potest; Non est tamen sine iusta & rationabili causa iurandum omittendum prout auctores omnes, arguunt, cap. super eo 2. de sent. excom. affirmant.
- 6 *Secundum est*, Quod si ob manifestam offensam excommunicatus fuerit, ante realem satisfactionem exhibitam absoluti non debet, vt in cap. ex parte, 1. de verb. sign. habetur, & cap. venerabilibus, §. porro, vers. similiter, & cap. solet, §. in prima igitur dubitatione, de sentent. excomm. lib. 6. & ibi Anchar. num. 4. & Gemin. numer. 5. Franc. vers. ficul. in Glof. vers. Emenda & idem notant glo. in cap. Quamquam, in verbo satisfecerint, de censur. lib. 6. & in cap. Quoniam in verbo satisfactionem, de immo. Eccles. lib. 6. Panor. in cap. Questioni, num. 9. de appell. & in c. prudentiam, §. final. num. 1. de offi. deleg. & in cap. cum contingat, num. 1. de offi. deleg. & in cap. cum contingat, num. 1. tit. eod. Hostien. in Summa. li. 5. tit. de sent. excom. §. Et qualiter, vers. sic. Secundum etiam requiritur, Summa Astensis, p. 1. 2. lib. 7. tit. 15. artic. 2. & S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. vers. 2. Secundum Angelica. verb. absolutio 3. numer. 1. Syluest. verbo absolutio 3. num. 3. §. secundum. Tabiena, verb. absolutio 3. vers. Tertium. Nauar. in cap. 1. in princip. numer. 54. de penit. dit. 6. & in Manual. cap. 26. num. 7. vers. Nono. Couar. in cap. Alia mater, p. 1. §. 11. num. 11. vers. verum. de sent. excom. lib. 6. Henriquez lib. 13. de excomm. c. 28. §. 1. Vgol. de cens. Eccl. Tab. 1. c. 19. §. 6. num. 1.
- 7 Pro offensa vero excommunicatus is dicitur, qui iussus aliquid facere illud non fecit; Manifesta vero seu Notoria illa dicitur, que constat vel per confessionem partis, vel per rei euidenciam, vel per legitimam probationem in iudicio, argum. cap. ex parte 1. in actio, ca. cum olim, de verb. sign. Si ergo quis excommunicatus fuerit, quod iussus restituere non restituit; aut quia monitus sit, aut obligatus ad aliquid dandum, vel faciendum; ad mandatum Iudicis non det, vel non faciat, & propterea excommunicatus sit; aut etiam manifesto constet quem excommunicatum esse ob Clerici percussione, non ante realem satisfactionem absoluti debet. Quorum omnium ratio est: quia cum monitus obedire recuset, vt pariat cogendus est, & proinde vt satisfaciatur priusquam absolutionis beneficium consequatur.
- 8 Cui autem satisfaciendum sit, quando quis Clericus, aut monachum percusserit, aut seruum vulnerauerit, habetur in c. parochianos, & ibi glo. in verbo satisfaciatur & Panor. ibi, num. 4. de sent. excom. Summa Astens. par. 2. li. 7. tit. 15. q. 7. 8. & seq. pro percussione namque Monachi satisfactio pecuniaria fieri debet Monasterio, quamuis si satisfactio læso, etiam satisfactum censeatur monasterio; quia quicquid monacho datur, acquiritur monasterio; cum ad monasterium, de statu monach. Nō potest autem monachus contra iniuriantem agere, nec illi iniuriam remittere, & si remittat, nihil agit; sed actio competit monasterio, & monasterium solum iniuriam monacho factam valide remittere potest.
- 9 Clerico autem seculari percusso satisfactio eidem facienda est, non autem Ecclesiæ, nisi fortassis Clerici percussio in Ecclesiæ iniuriam & contumeliam redundet, nam tunc Ecclesiæ agere potest actione iniuriarum, vnde, si vtrique, hoc est, & Clerico, & Ecclesiæ iniuria fiat, vtrique actio nascitur; actionem autem competentem Clerico in hoc casu Ecclesiæ remittere non potest, sicut nec Clericus actionem Ecclesiæ competentem, sed Clericus suam, & Ecclesiæ suam tantum remittere valet, argumen. ca. cum desideres, §. fin. & cap. contingit, de sent. excom. & quod
- not. in cap. si is qui, 23. quest. 4. & in cap. Salomitarum, dit. 63. Panor. in d. cap. parochianos, num. 4. Summa Hostien. lib. 5. tit. de sent. excom. §. Et qualiter, vers. Secundum. Summa Astens. parte 2. li. 7. tit. 15. artic. 2. q. 10. Si vero Clericus fuerit diuersarum Ecclesiarum, quarum vna sit in commedam, altera in titulum, Ecclesiæ, vbi est intrinsecus, habet actionem, quod si vtraque est in titulum, & propter vnam tantum earum iniuria irrogata sit, illi soli competit actio; si vero propter vtramque, vel simpliciter iniuria est irrogata, tunc vtrique cōpetit actio. Ex ea dem enim iniuria actio pluribus personis cōpetere potest; vt puta, si iniuria inferatur vxori alicuius, actio non solum sibi, sed etiam marito, & patri competit, l. 1. & 2. ff. de iniur. Quia vero Ecclesiæ generali semper intelligitur fieri iniuria ex huiusmodi Clerici percussione, consequenter eidem per solennem reconciliationem satisfaciendum est; de qua habetur in cap. cum desideres, in fine, de sent. excom. & hanc, nec non & penitentiam iniunctionem, non alius quam Sacerdos ad minus facere potest.
- 10 Ob offensam itaque manifestam regulariter absolutio impendi non debet, priusquam sic excommunicatus realem satisfactionem saltem ad modum sibi possibilem exhibuerit; Quod procedit, siue in excommunicatione iuris, siue hominis, incidit, arg. c. ex parte, 1. de verb. signifi. & not. Panor. in cap. ex tenore, num. 1. & cap. ea noscitur, numer. 3. de sentent. excommunicat. & siue absolutionem petit ab ipso excommunicatore; & siue absolutio petatur a Confessario in foro penitentiae, ex Marian. Socin. in cap. porro, num. 7. de sentent. excommunicat. Martino Ledesin. 2. 4. quest. 16. artic. 1. dub. vlt. Caiet. in Summa, in verbo, excommunicationis absolutio, vers. Et simile est de emenda, Sotus 4. dist. 22. quest. 2. art. 3. Conclus. 2. Nauar. in Manuali, cap. 26. num. 7. & cap. 27. num. 37. & nu. 278. vers. Sexto. & in cap. 1. in princip. nu. 54. de penit. dit. 6. & tom. 1. Confil. Confil. 75. de Regul. dub. 11. num. 36. & tom. 2. Confil. Confil. 6. numero 3. & Confil. 11. numer. 1. de sentent. excommunicat. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 28. §. 1. Vgol. de censur. Eccl. Tab. 1. cap. 20. §. 6. numer. 6. qui omnes docent, Confessarium per privilegium suæ Religionis, aut per Bullam Cruciatæ absolventi potestatem habentem, non nisi satisfacta parte valide absoluere posse; Neque enim in diplomate cruciatæ conceditur facultas absolventi a sententia excommunicationis, nisi satisfacta parte; facultas autem non est amplior, quam verba sonant, & merito, siquidem in partibus iniuriarum & præiudicium absolutio talis crederet; quandoquid ob huiusmodi illicitam absolutionem difficilius pars debita recuperabit; vnde docent sic excommunicatum quamuis impotentem, Confessarium in hoc casu absoluere nō posse, cum sola iuris cautione, ne debitus iuris ordo perturbetur, sed illum ad partem mittere debet; aut (si pars nolit concedere licentiam absolventi, vel si longissime absit) ad Iudicem qui excommunicauit recurrere debet; quod si hic etiam longe absit, ad Ordinarium loci mittendus erit excommunicatus, cui tanquam coequali censetur absente tacite in hoc casu vices suas committere. Immo vero, etiam si Papa absolventi facultatem, nulla facta satisfactionis mentione, concedat, non nisi præmissa satisfactione absolueri potest; cum in hoc casu Papa ad solam formam iuris facultatem absolventi concessisse censeatur; & denique etiam si in articulo mortis quis constitutus fuerit, non nisi præmissa satisfactione absolui debet, vt notat gl. in Clem. 1. §. penult. in verbo, & tunc, de hæret. Felin. in c. cum contingat, num. 1. de offi. deleg. Vgol. in vbi supra.
- 11 Dixi regulariter, Quia in quibusdam casibus sine reali satisfactione absoluti valide potest. Primo enim si Iudex, & pars longe absint, possit tunc confessarius per Bullam & privilegium ex causa absolueri impotentem, cum cautione pignoratitia, vel si malit fidei iuratoria, aut si hæc non habet, cum cautione iuratoria: Quia in hoc casu rationabiliter Confessarius presumere debet intentionem Iudicis, aut partis fore, si adesset, aut certe mentem Pontificis esse, ne impotens, qui totum quod potest, facit, tam graui excommunicationis pœna frustra ligatus teneatur. Immo vero, vt præfati auctores, maxime Nauar. in Man.

tam graui excommunicationis pena frustra ligatus teneatur. Immo vero, vt prefati auctores, maxime Nauarr. in Manual. c. 17. num. 48. & facium que docet cap. 17. Manual. numer. 56. & 57. Caietan. in Summ. verb. excommunicationis absolutio. Henriquez. lib. 13. de excommunicat. ca. 28. §. 1. docent, etiam si presentes essent pars, & iudex, si tamen excommunicatus moraliter impotens sit dare realem satisfactionem (aut non nisi notabiliter vilius vendendo bona sua satisfecerit) satis est in vtroque foro dare satisfactionem iuris sibi possibilem (& compellitur ludo exposito etiam creditore rem absoluere, siquidem ad id impossibile nemo tenetur, l. impossibilem, ff. de reg. iur. & facit cap. Ouardus. de solut. facienti enim quod in se est, Ecclesia Mater pia beneficium absolutiois negare non intendit.

2 Secundo in articulo mortis non prestata satisfactione reali excommunicatus absoluitur, si vel vrgente morte, tempus satisfaciendi non detur, vt habetur in cap. vt. de sepult. & ibi Panorm. numer. 3. & idem Panorm. in cap. Questioni, numero 9. de appellat. & in cap. in literis. in fine. de rap. & glos. in Clement. 1. §. penult. in verbo, lex tunc, de liceret. vel facultatum suarum inopiam satisfacere non possit, nisi cum maximo suo damno, & ruina, argum. cap. Ouardus. de solut. glos. in Clement. 1. §. penult. vbi supra, & glos. in cap. Ea noluitur, in verbo, iuxta facultates, de sentent. excommuni. Nauarr. in Manual. cap. 27. numer. 47. Henriquez & Vgolin. vbi supra, quo casu satis erit cautionem pignoratitiam, aut fideiusoriam, aut iuratoriā prestare, & hoc etiam inuito & repugnante aduersario; cum Ecclesia cupiat ne in excommunicatione detineatur, qui facit quod potest, nec finem ad se redeunt occidit, argum. cap. super eo, de heret. lib. 6. & glos. in c. ex parte, 1. in verbo, pro contumacia, in fine, de verb. signific. & hoc ne viuis Ecclesie suffragijs, & mortuis Ecclesiastica sepultura priuetur.

3 Alios duos casus ponit Vgolin. d. §. 6. in quibus non premissa satisfactione reali absolui potest; Quorum primus est, vbi facere non possit quod debet, ob aliquid impedimentum quod prohibetur illud facere; vt si quis ea de causa excommunicatus sit, quod habet beneficium curatum non suscipere ordines, iuxta cap. licet Canon, de electio. lib. 6. in quo casu quoniam excommunicatus ordines suscipere non potest, argum. cap. cum illo, de sentent. excommuni. ob eam rem primus absoluetur, & idem dicens dum est quousque satisfactio spiritalis est, vel eius conditio, vt ab excommunicato prelati non possit, vt est collatio beneficij, receptio in Canonicum, & c. tunc enim excommunicatus prius est cum sufficienti cautione absoluendus, quam realis satisfactio preteritur, ex glos. in cap. Solet, in verbo, Emenda, de sentent. excommuni. lib. 6. Innoc. in cap. pro illorum, num. 5. Panorm. ibi, numero 16. & Imola, numero 2. de verb. signific. & Hostiensis ibi. Felin. in cap. cum contingat, numero 3. de offi. deleg. Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 11. numero 11. vers. Sed & si excommunicatus, de sentent. excommuni. lib. 6. Alter casus est, Quando longius tempus requiritur, vt quis id faciat, pro quo excommunicatus est; vt si quis templum construere tenebatur, & non construxerit, & eam ob causam excommunicatus est, absoluetur antequam constructum sit edificium, ob mora periculum, cum cautione de templo quamprimum committi potest a edificando, arg. cap. Questioni, & ibi Panorm. numero 9. & Pappos num. 5. de appellat. Felin. in cap. cum contingat, num. 2. de offi. deleg.

4 Et quod habetis dictum est de exco. municato ob offensam manifestam, pari ratione dicitur de eo qui ob contumaciam manifestam excommunicatus est, vt scilicet non aliter absoluitur, quam aduersario de impensis prius satisfaciatis, & sufficientem cautionem de stando iudicio preteritis, cap. venerabilibus, §. porro, vers. Secus, de sentent. excommuni. lib. 6. glos. in cap. Quoniam in verbo, satisfactum, de in v. iur. Ecclesie. 6. Hostiensis in Summa lib. 5. tit. de sentent. excommuni. numer. 14. §. Et qualiter, vers. Secundum, Summa Astenis, part. 2. lib. 7. tit. 1. §. 1. & c. 2. in prin. Couar. in cal. alma mater, part. 1. §. 11. num. 2.

11. vers. verum ad abolutionem, de sentent. excommuni. lib. 6. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 19. §. 6. numer. 7. Id quod procedit non solum de expensis ob tertiam, aut secundam citationem factis, sed etiam ob primam, nam & sumptus omnes in quacunque citatione facti, restitui debent, & alia quacunque passus est aduersarius, eo quod citatus non comparuit, aut postquam comparuerit ob eius contumaciam expenderit, ita glos. in cap. Querelam, in verbo, rationabili causa, & ibi Panorm. numero 8. de procur. & in cap. Quoniam contra, in verbo Dilaciones, & Felin. ibidem, num. 15. de probat. Panorm. in cap. finem litibus, de dolo & contumac. idem docet Bar. in l. 1. ff. de iur. & temp. prescrip. & in Authent. Qui semel, & facit 15 cap. actor, de dolo & contumac. lib. 6. Est autem contumacia, cum quis iussus in iudicium venire non venit, manifesta vero contumacia dicitur, cum ipsemet citatus fateatur in iudicio se contumacem, vel cum constat, cum respō disse nolle ad iudicium, vel ad iudicem accedere, c. venerabilibus, §. 1. vers. Secus, de sent. excomm. lib. 6. Card. in Clem. vnica, de dolo & contumac. quaest. 8. Innoc. in c. Solet, in verbo manifesta, de sent. excomm. lib. 6. que citati responsio probari debet per testes, vt communis DD. tradit opinio, nec sufficeret ipsius publici nunciij sola assertio, vt latius Couar. in cal. alma mater, part. 1. §. 11. num. 11. vers. Est autem manifesta, de sent. excomm. lib. 6. annotatur.

16 Quod offensa, vel contumacia dubia tantum fuerit, & non manifesta, tunc quidem licet non premissa reali satisfactione absolui poterit, cautionem tamen idoneam, & sufficientem ante abolutionem dare debet, vt habetur in c. ex parte 1. de verb. signif. & in c. cum contingat, de offic. deleg. & in ca. Solet, de sent. excomm. lib. 6. & in c. venerabilibus, §. porro, eod. tit. & lib. 6. vers. Tunc proinus, quod idem auctores omnes superius allati testantur; Id quod etiam in foro penitentiae locum habet, que cautio tunc sacerdoti facienda erit, ex Nau. in Man. cap. 27. num. 278. vers. Sexto, Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 19. §. 7. num. 1. sufficiens autem cautio erit pignoratitia, seu fideiusoria, argum. Ouardus, de solut. c. Ex par. 1. vers. Si prius, de verb. signif. & c. Quia fronte, de appellat. & glos. in cap. finali, in verbo, Idonee, de pte. lib. 6. & l. si mandato Titij, §. fina. ff. mandat. & glos. in l. si debitori, ff. de iudic. Quod si nec pignora habeat excommunicatus, que det, aut fideiusorem, qui pro eo fidem prestat, se inuenite non posse iure iurando confirmet (hoc enim requiritur, vt ei in hac re fides adhibeatur) ex glos. in l. 1. & ibi Iason, num. 22. ff. qui satisficere cog. cautionem iuratoriā dare debet, ex glos. in cap. finali, in verbo, Idonee, de pen. lib. 6. & in cap. ex par. 1. & ibi Panorm. num. 4. de verb. signif. & idem Panorm. in c. Questioni, num. 9. de appell. Hostiensis in Summa, li. 5. tit. de sent. excommuni. §. 14. §. Et qualiter, vers. Secundum, in fine, Summa Astenis, part. 2. lib. 7. tit. 1. §. 1. quaest. 14. Nauarr. in Manual. c. 26. num. 7. & c. 27. num. 47. & numero 278. vers. Sexto, Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 11. num. 11. de sentent. excomm. lib. 6. de excomm. cap. 28. §. 1. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. c. 9. §. 4. num. 3. & §. 7. numer. 1. Que cautio qualiscunque fuerit, siue pignoratitia, siue fideiusoria, siue iuratoriā, fieri debet ei, cuius interest si presens sit, aut alteri, qui illi obligationem absentis acquirit, & in articulo mortis etiam sacerdoti testibus presentibus cautio hanc prestatibitur, arg. cap. Quamquam, & ibi glos. in verbo parochie, & addit. ibi, de viur. lib. 6. Si igitur pro manifesta offensa excommunicatus sit, iurabit se satisfacturum parti, quam primum commode poterit; si vero pro dubia offensa, quod satisfaciet, cum probabitur se iuste excommunicatum fuisse, si denique pro contumacia excommunicatus, iurabit se deinceps venturum, & impensas factas, si debebit, sed restitutum, vt de primo habetur in cap. Ouardus, de solut. de secundo, in cap. Solet, de sentent. excommunicat. lib. 6. & de tertio, in cap. ex parte, 1. de verb. signific. vers. in primo casu, & in cap. venerabilibus, §. porro, de sentent. excommuni. lib. 6.

17 Tertius est, Quod postquam is, qui iurauit, & satisfecit, sicut debuit, pte. eum qui potest, absoluat, nimiram, aut per eum qui tulit sententiam, vel per superiorem

eius, vel alium, cui sit ab excommunicatore, vel superiore facta facultas, cap. pastoralis, §. præterea, de officio, ord. In qua absolutione ab excommunicatione, quando quis publice excommunicatus publice absoluitur, carimonie quadam in foro exteriori adhibenda sunt, quamvis sine ipsa absolutio valida sit.

Primo, igitur absolvens flexis genibus prostratus ad pedes absolventis stare debet.

Secundo, absolvens indutus superpelliceo, & stola, unum ex septem psalmis penitentialibus recitare debet, cap. A nobis, 2. de sent. excom. nec refert quoniam illorum septem sit ex S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. Tabiena, verbo, absolutio, 3. vers. Quartum. Henriquez libr. 13. de excommunicat. capit. 28. §. 4. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. cap. 31.

Tertio, dum absoluitur excommunicatus, scapulae excommunicati nudate flagello semel in quolibet verso percutiuntur vel magis, vel minus, leuius vel acrius secundum quod causa contumacie maior, vel minor requirit. Hostiensis in Summa, libr. 5. tit. de sentent. excomm. numer. 14. §. Et qualiter, versio. Tertium est de forma. Summa Astensis par. 2. li. 7. tit. 15. art. 3. quest. 1. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. §. 1. Tabiena, ubi supra, Nauar. in Man. cap. 26. num. 8. & cap. 1. in princip. num. 54. de penit. dist. 6. Henriquez & Vgolin. ubi supra. Quæ carimonia non tam iure, quam consuetudine recepta est, & ideo non sine causa omittenda, com hac ratione homines magis per terrefiunt, & magis erubescunt, & maiorem etiam ipsimet excommunicatus poenæ remissionem patienter sumendo meretur. Quæ tamen verberatio, & scapularum nudatio, debent omitti pro ratione personarum, semper quidem in mulieribus, & etiam aliquando etiam in vicis fiat verberatio, non tamen denudatio, ex Nauar. in d. cap. 1. numer. 54. post psalmum autem dicitur *Gloria patri &c. & Sicut erat &c.*

Quarto dicitur *Kyrie, eleison, Kyrie eleison, Kyrie eleison, & Pater noster* & cum his quatuor versiculis, & suis Responsorijs, scilicet, *Vers. Saluum fac seruum tuum, vel ancillam tuam, vel seruum, vel ancillam, si plures sint. Responsorio, Deus meus sperantem, vel sperantes in te, Vers. Nihil proficiat inimicus in eo, vel in ea, vel in eis. Resp. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei, vel eis. Vers. Etsi ei, vel ei Domine turris fortitudinis, Resp. A facie inimici. Vers. Domine exaudi orationem meam. Resp. Et clamor meus ad te veniat. Deinde dicitur, *Dominus vobiscum, & Responderetur, Et cum spiritu tuo. Postea* subiungitur hæc oratio, *Deus cui proprium est misereri semper & parcere, suscipe deprecationem nostram, & hunc famulum tuum, quem, vel hæc famulos tuos, quos excommunicationis catena constringit, miseratio tua pietatis absoluit. Quæ recitata hæc verba, vel equipollentia dicat, *Auctoritate omnipotentis Dei, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & Ecclesie Sancte sua, & nostra, vel mihi commissa, ego te absolvo ab omni vinculo maioris excommunicationis, in quam ob hanc, vel illam causam incurristi, & restituat Sacramentis Ecclesie, & communioni fidelium in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti Amen.***

Quinto, Absolutum absolvens dextra eius apprehensa in Ecclesiam inducat, reddendo ei communionem Christianam, sic enim explicatur absolutionis effectus; reddit enim absolutio, ea, quæ abstulit excommunicatio, & remouet impedimentum, quod intulit ligatio. Quas omnes carimoniae latius tradunt, & explicat Hostiensis in Summa, libr. 5. tit. de sentent. excom. nu. 14. §. Et qualiter, versio. Tertium, Summa Astensis par. 2. lib. 6. tit. 15. art. 3. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 77. Angelica, verbo, Absolutio, 3. Tabiena, verbo, absolutio, 3. Caiet. verbo, Absolutio ab excommunicatione, Martin. Ledes. 2. q. 26. art. 1. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 1. nume. 11. de sentent. excommuni. lib. 6. Nauar. in Manual. capit. 26. numer. 8. & in capit. 1. in princip. numer. 54. de penitent. distinct. 6. Henriquez lib. 13. de excommuni. capit. 28. §. 4. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 2. capit. 3. quæ carimoniae omnes ex cap. A nobis, 2. & DD. ibi de sent. excommuni. colliguntur, & adhibenda sunt tam in priuatis, quam in publicis absolutionibus, vt monet Vgolinus ubi supra, excepta verberatione,

hec enim in locis publicis, quando sit confessio peccatorum adhiberi non debet, ne exinde confessio reuelatio fiat. Preces autem semper adhibentur sine priuatiu, sine publice fiat absolutio. Immo vero, non solum carimoniae hæc in absolutione excommunicatorum, qui viuunt adhiberi debent, sed etiam eorum, qui mortui sunt, ex d. cap. Anobis, 2. & DD. verberabitur enim tunc, cadaver mortuum si non sit sepultum, nam eo iam humato verberabitur sepultura, ex Syluest. verbo, Absolutio, 3. numero 15. dubio 1. & Nauar. in c. 1. numero 55. de penit. dist. 6. Huiusmodi autem solennis absolutio a solo sacerdote fieri potest, ex Hostiensis & alijs ubi supra, arg. capit. Quia sacerdotes, & capit. hanc consuetudinem. 10. quest. 1. cum solius sacerdotis sit, vt ibi dicitur, *solennes preces pro populo offerre.*

18 Quando autem Episcopus solenniter aliquem absoluit, alias carimoniae adhibet, quæ ponuntur in cap. cum aliquis, 11. quest. 7. debet enim Episcopus, qui ipsum excommunicauit, vel in persona propria, vel per alium excommunicatum, ante ianuas Ecclesie venire, & duodecim precibus eum eo, qui eum hinc & inde circumstare debent, & si ille excommunicatus ad terram prostratus veniam postulet, & de futuris cautela respondeat, tunc Episcopus apprehensa manu eius dextra, in Ecclesiam illum introducat, & communioni Christiane reddat, vt supra, dicendo septem Penitentiales Psalmos, cum precibus sapradictis, quæ omnia satis colliguntur ex cap. cum desideres, §. in d. c. A nobis, 2. de sent. excommuni. & cap. cum aliquis, 11. quest. 3. Quia forma, qui non sunt Episcopi, vt non possunt, talemque formam nec Episcopus ipse adhibere debet, nisi quando solenniter absoluit.

19 Omittuntur autem in aliquibus casibus hæc carimoniae solennes in absolutione excommunicationis maioris. Primo, quando quis absoluitur ad tempus, vt testimonium ferat, Tribuitur enim hæc absolutio ei, qui adhuc contumax est, cum tamen absolutio hæc solennis contumacia non possit arg. c. A nobis, 2. in fine, & c. Sacris, de sent. excommuni. Secundo, quando absolutio datur ab eo, qui licet iurisdictionem in foro exteriori habeat, non tam est Sacerdos. Tertio, quando temporis angustia non patitur, quia scilicet breui mortuus est excommunicatus, tunc enim satis erit dicere, *Absoluo te a vinculo excommunicationis maioris, vt iudices præfati testantur.* Quarto, quando inuite lata fuit excommunicatio, talis enim statim absolvens est, arg. capit. venerabilibus, §. si certum est, de sent. excommuni. lib. 6. Ex quo enim iniuste excommunicatus est, venia contumacie præcarum non possit. Quinto, quando excommunicatio lata est non feruata forma, arg. capit. Sacro, de sentent. excommuni. in antiq. capit. medicinalis, eod. tit. lib. 6. Sexto, quando absolutio petitur ad cautelam, ex Nauar. in Manual. capit. 26. numer. 9. Septimo, Quoniam sine causa omittuntur, videlicet tamen absolutio, cum hæc de re essentia non sint, vt licet tradunt Hostiensis, & Astensis ubi supra, S. Anton. 3. par. tit. 24. capit. 77. §. 11. versio. Tertium, Syluest. verbo, absolutio, 3. Angelica, verbo, absolutio, 3. numer. 2. Tabiena, verbo, absolutio, 3. numer. 8. Caietan. verbo, absolutio ab excommunicatione, versio, quoad tertium. Nauar. in Manual. c. 26. nu. 9. & in c. in princip. nu. 56. de penitenti. distinct. 6. Couar. in c. alma mater par. 1. §. 11. nu. 7. de sent. excommuni. lib. 6. & communis hæc est omnium DD. sententia.

20 Post absolutionem huiusmodi factam ab excommunicatione, denunciari ibi debet absolutus, ubi prius excommunicatus denunciatus erat. Sicut enim illa denuntiatio facta fuit, vt ab omnibus euitaretur, ita & hæc facienda est, vt ab omnibus recipiatur, quando quidem alias semel excommunicatus, pro tali semper habendus est, quousque absolutus probetur, argument. Clement. Religiosi, de priuileg. & latius tradit Couar. in capit. alma mater, par. 1. §. 2. numero 6. de sentent. excommuni. libro 6. excommunicatio enim solo temporis intervallo non tollitur. Non est tamen faciendi huiusmodi absolutionis denunciatio, quando quis pluribus excommunicationibus irretitus fuerit, & ab vna solum absolutus sit; Tunc enim adhuc ob alias vitari debet, arg. c. officij, de

de sent. excomm. neque etiam cum in solo penitentia foro absolutus; in mo, neque cum extra penitentia forum, absolutus, si neque denunciatus, neque notorius Clerici percussor fuerit, cum per Extrauag. *Ad cuiusda scandala*, Martini Valias vitandus non fuerat. Solum ergo denunciatio facienda est, quando publice excommunicatus fuit, & cum in foro exteriori ab omni excommunicatione tali absolutus sit.

21 Probari autem potest absolutio, Primo vel literis & instrumento auctoritatis absolutiois, cap. Sicut nobis, & ibi Panor. Felin. & DD. de sent. excomm. quas literas absolutus apud se custodiat, vt per eas se absolutum probare possit; vnde & absolvens ei absolutiois literas dare debet, vt docent glos. in c. cu in iure, in verbo, super mandato, & ibi Panor. in fine, de offic. deleg. & glos. in ca. proposita, in verbo, de absolutioe, & ibi Panor. de Cler. excomm. ministr. Vgolin. Tab. 1. c. 24. vel Secundo per testes, vt ca. sicut nobis, & ibi Panor. & Felin. de sent. excomm. Nau. in m. in c. 27. num. 278. vers. Septimo qui dno factem esse debent;

in ore et in duorum, aut trium testium sit omne verbum, *M. ubi* 18 & glos. in d. c. sicut nobis, in verbo, alio modo, vox enim vnus nullus esse dicitur, arg. c. veniens in fine, & cap. cum a nobis, de testib. Hinc Nauacrus vbi supra, monens, quod vbi comitatur Confessario specialis alicuius absolutio ad cautelam in vtroque foro, quod eorum Notario, & testibus, vel testibus saltem, absolueri debet, vt absolutioem probare possit. Quod tamen intelligi no debet, quando excommunicatus in foro solius penitentia absolutus, tunc enim per ipsum sacerdotem solum, qui absoluit, probatur, & soli sacerdoti sine alio teste credendum erit. Vel Tertio, satis sufficienter probari videtur absolutio ab excommunicatione per denunciationem auctoritate superioris factam. Vel quarto, si ea iura cognita, ad osculum, & communionem a superiore fuerit admittus, ex Innoc. in cap. cum olim & ibi Panor. num. 7. de privilegi. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 15. artic. 3. quest. 1. r.

22 *Quartum est*, vt postmodum absolvens faciat illi mandata iusta, & rationabilia, ex Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sentent. excomm. num. 14. §. Et qualiter, vers. Quartum. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 15. artic. 4. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. §. 1. vers. Quartum. Angelica, verbo, absolutio, 3. num. 1. Syluest. verbo, absolutio, 3. nu. 3. §. Quartum. Tabiena verbo, absolutio, 3. vers. Quinta est. Nau. in cap. 1. in princip. numer. 54. de penit. dist. 6. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. c. 19. §. 5. num. 2. postea enim ab iniustis, iniuris, & irrationabilibus appellare, arg. ca. vt debitus, de appell. & c. fin. de pact. quod verum est in foro exteriori, vt Nauar. vbi supra, notauit, in foro enim interiori satis esse putat non accepta te illa; quia in eo foro non appellatur, quippe quod secretum est, capitulum sacerdotis, de offic. ordin.

23 Quod vt melius faciat, considerare debet, an a iudice, vel a Canone ligatus sit: Et quidem si a iudice ligatus sit, & offensam notoriam esse constituerit, non nisi premissa satisfactioe absolui debet, secundum ea que superius dicta sunt; si vero dubia sit, absolvens est talis, non obstante cuiusquam contradictione, & post absolutioem merita cause a partibus audienda sunt, & si apparuerit iuste excommunicatum fuisse, absolutus ad excommunicatorem remittitur, vt eius sententia, seu mandata pateat; Quod si facere renuerit, in eandem sententiam reduceretur vique ad satisfactionem condignam inuincibiliter obseruanda; si autem sententia iniusta apparuerit, nullum mandatum absolutioe fiet. Quod si a Canone excommunicatus fuerit, tunc mandatum iustum & rationabile erit, si ei principaliter iniungatur, ne vnquam contra Canone illum veniat, nisi forte in casibus a iure concessis, vnde incendiario iniungendum est, ne vnquam de cetero ignem apponat, 23. quest. 8. cap. pessimam. Quod intelligi debet, nisi forte ratione iusti belli. Non enim alicui iuris beneficium auferendum est. Et percussori Clerici iniungendum est, ne de cetero Monacho, vel alicuius religionis conuerso, aut Clerico manus iniiciat violentas, nisi se defendendo, aut de mandato prelatorum suorum, vel nisi super eum prelationis ministerium, aut magisterium habeat, aut cum ipso

in eadem Ecclesia socius esse noscatur, vt habetur in cap. ex tenore, de sentent. excomm. Richar. 4. distinct. 18. artic. 10. quest. 2. ad secundum. Excipiendi sunt etiam omnes casus, in quibus iniiciens manus violentas in Clericum no incurrit excommunicationem. Ratio autem quare tale iuramentum & mandatum no indicitur illis, qui in eadem Ecclesia socij esse noscuntur, id est, illis qui communiter viuunt, & sub vno tecto dormiunt, & in eadem domo vescuntur, etiam si seculares sint, est propter periculum, ex Richar. vbi supra, & glos. in d. cap. ex tenore, in verbo socius, quia presumitur quod facilius veniunt ad verba, & sic ad factum, propter assiduam conuersationem; vnde Summa Astenfis par. 2. lib. 7. tit. 15. art. 4. quest. 1. post Raym. docet, vt sub iuramento nihil alicui mandetur, vbi presumitur, quod ipsum non sit seruaturus. Similiter ab heretico reuertente requiritur iuramentum, quod de cetero non habetur, c. Quoties, l. q. 7. & glos. in capi. cum aliquis, in verbo cautelam, l. q. quest. 1.

24 Sed & quando Episcopus, aut alius absoluit de iniectioe manuum impedimentum habentem temporale, propter quod ad sedem Apostolicam accedere no possit, puta eum, qui est in articulo mortis, infirmum, pauperem, capitales iniurias habentes, (excepto mandato hoc, vt sedi Apostolicæ quam primum commodè poterit cessante impedimento se presentet, mandatum eius suscepturus, cap. eos qui, de sentent. excomm. lib. 6.) nihil preterea mandabit, quandoquidem alia mandata dare, ad Papam pertinet. Quod idem dicendum est quando cunque quis ab aliquo absoluitur, qui alijs ab alio absolendus fuerat, vt cum quis a delegato absolutus est, cum esset ab ordinario excommunicatus, & ab eo absolendus; sic absolutus ad eum mitti debet, mandata eius suscepturus, a quo alijs absolendus erat. Excepto tamen casu quo libera absoluedi facultas alicui conceditur; tunc enim nec ad excommunicatorem, nec ad eum, a quo alijs absolendus erat, remittitur, sed ipsemet absolvens mandata iusta & rationabilia dare debet; prout, vbi per Bullas Pontificias absoluedi facultas tribuitur obseruari constat.

25 Quod si qui mandatum suscepit, ipsum postea non adimpleat, in eandem sententiam re incidit, vt cap. eos, qui de sentent. excomm. lib. 6. habetur, secundum ea que in superioribus capite decimo sexto latius explicata sunt, vbi diximus absolutum ab eo, qui alijs absoluedi potestatem non habuerat, propter imminens mortis periculum, vel aliud legitimum impedimentum, si huiusmodi cessante impedimento, se illi a quo absoluedus erat, quam cito commode poterit, non presentauerit, mandatum eius super his, pro quibus erat excommunicatus, humiliter recepturus, & secundum iustitiam satisfactorus, in eandem sententiam ipso iure re incidere. Quod intelligi debet de eo, qui absoluitur ab eo, qui alijs absolueri eum non poterat; Nam si quis simpliciter ab habente iurisdictionem ordinariam absoluitur ab excommunicatione, premissa cautione de satisfaciendo, etiam si non satisfecerit, nequaquam in priorem excommunicationem incidit, sed oportet, quod iterum excommunicetur, text. celebris in capit. ad reprimendam, de offic. ordin. & Panor. & Felin. ibi, Decius in cap. primo, de iudic. Hostiensis in Summa, lib. quinto, titulum de sentent. excomm. num. 14. §. Et qualiter, vers. Quartum est. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 15. artic. 4. quest. 2. Couar. in capitulo alma mater, part. 1. §. 11. numer. 6. de sentent. excommunicat. lib. 6. & Bern. & Raym. ab iisdem citati. Marian. Socin. in capitulo. Sacro. numero 17. de sentent. excommunicat. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. capit. 19. §. 9. nu. 2. Libertas enim semel licet iniuste obtenta, non retractatur, C. Si aduer. liber. l. 1. & obligatio semel extincta non reuiuiscit, ff. de solutio. l. qui res. §. aream, ad idem 23. q. 4. c. si illic.

26 Quando autem absoluitur a delegato, diligenter considerari deoet auctoritas eius, si enim ordinarius absolute delegauit alteri facultatem absoluedi, non addens vllam conditionem, quamuis dicat se seruet iura, aut dum Papa committit ordinario iuxta Conc. Trid. Sess. 22. capit. 5. de reform. vt absoluat, ac disponet cum aliquo iuxta

formam iuris, valet abſolutio non præmiſſa iuris ſatisfac-
tione, nec præiudicio iuramento de patendo mandatis Ec-
cleſiæ. Sin autem exprimat ne delegatus abſoluat niſi præ-
miſſa reali & integræ ſatisfac-tione, (nempe dum reus po-
teſt) abſolutio ſecus data nulla erit, vt communiter tra-
dunt auctores, Panor. in ca. Piſanis, nu. 3. de reſtit. ſpohat.
Felin. in c. ex parte, num. 8. de conſtit. Sotus 4. d. 22. q. 2. ar.
3. Concluſ. 2. quem referunt & ſequuntur Nau, in Man. c.
27. nu. 37. & 48. Vgol. de Cenſur. Eccl. Tab. 1. ca. 19. §. 6. nu.
5. Henriquez li. 13. de excomm. c. 28. §. 3. & facit d. c. Piſa-
nis, vbi data poteſtate relaxandi ſententiam excommuni-
cationis, reſtituta tamen prius poſſeſſione quadam plenè,
ac liberè, quoniam conditio illa adimpleta omnino non
fuit, abſolutio non valet. Quare vt docet Nau, d. num. 37.
ſi abſolutio extra mortis articulum ab eo fiat, qui per Bul-
las, aut alia præiudicia poſt ſatisfac-tionem factam abſolu-
endi poteſtatem tantum habet, abſolutio aliter tributa
nō valet, id quod Sotus vbi ſuprà, Nau. in d. c. 27. nu. 48.
in fine, & Vgol. verum eſſe volunt, etiam ſi excommuni-
catus ſatisfacere non poſſit; inopia enim non ſufficit, quo
delegatus ſic datus abſoluat: quamuis Bartol. Medina lib.
2. in tract. conſeſſ. cap. 12. contrariam opinionem præ, proba-
bilem, & tutò prædicari poſſe putet, quia Bulla intelligi
debet, vt ſatisfiat parti, quando id fieri poſſet.

De Cauſa Efficiente abſolutionis excom- municationis maioris, ſeu quis ab ea abſoluere poſſit. Cap. XIX.

S Y M M A R I U M.

- 1 Excommunicatio, alia iuris, alia hominis, & quid vtraque ſit, explicatur.
- 2 Ab omni excommunicatione iure Pontificio lata, que nemini reſeruat, & etiam ab excommunicatione hominis generaliter lata, quilibet proprius prælatus iuriſdictionem fori exterioris habens abſoluere poteſt.
- 3 Prælatus proprius à quacunque excommunicatione per ſtatutum lata, non reſeruata, abſoluere poteſt, etiam ſi non ſit ordinarius, aut ſuperior eius, qui ſtatutum tulit.
- 4 Excommunicationem iuris non reſeruata incurrerent, & aliquò ſtudij, aut negotij cauſa proficiſcentes, à quibus abſolui poſſunt.
- 5 Excommunicatio generaliter ab homine lata, Canonica, & ſtatuto æquipollit.
- 6 Legislator ſuperior, eiusque ſucceſſor, ab excommunicatione iuris abſoluere poteſt.
- 7 Epifcopo mortuo, & vacante ſede Cathedrali, Capitulum ab excommunicatione iuris, à qua poterat Epifcopus, abſoluere valet.
- 8 Papa deſuncto, an Collegium Cardinalium in ijs, que iuriſdictionis ſunt, miſcere ſe debeat, aut poſſit.
- 9 Legatus ſedis Apoſtolicæ ab excommunicatione iuris ſibi ſubiectos abſoluere poteſt.
- 10 Legatus ſedis Apoſtolicæ, an ab excommunicatione Pa-
pe reſeruata abſoluere valeat, & à qua.
- 11 Delegatus, excommunicatus à iure, cuius legislatoris de-
legatus eſt, poteſt abſoluere.
- 12 Sacerdos parochialis, an ab excommunicatione iuris nul-
la reſeruata, poſſit abſoluere.
- 13 Doctorem ſententiæ diuerſæ, de facultate parochorum in
abſoluendo ab excommunicatione iuris, conciliantur.
- 14 Parochi, ex conſuetudine recepta, qua vim legis obtinent,
ab excommunicatione iuris que nulli reſeruat, abſolu-
ere nequeunt.
- 1 C Vm excommunicatio duplex ſit, Alia iuris, alia homi-
nis; de vtraque in ſequentibus breuiter oſtendendū

eſt, quis ab ea poſſit abſoluere. Excommunicatio autem iuris, non ſolum vocatur illa, que fertur in corpore iuris, ſed etiam omnis illa, que lata eſt per aliquod ſtatutum perpetuum, per modum legis, ſive hoc fiat à Papa, ſive ab Epifcopo in ſuis conſtitutionibus Synodalibus. Omnis autem alia excommunicatio, dicitur excommunicatio ab homine; vt ſi quis pro furto, vel pro alio delicto, & cauſa exco-
municetur. Primo igitur vt rem totam ſuo ordine explicemus, de abſolutione à ſententia iuris; Secundo de ſententia hominis, Tertio in generali & in communi nonnulla de
vtriſque dicemus. Quoad Primum.

2 *Prima Propoſitio ſit:* Ab omni excommunicatione iure Pontificio, aut Synodico lata, que nemini reſeruat, & etiam ab excommunicatione hominis generaliter lata, abſoluere poteſt in foro exteriori Epifcopus proprius, & omnis prælatus proprius, habens iuriſdictionem fori exterioris, vt colligitur ex cap. Nuper, §. In ſecundo vero caſu, & ibi gloſ. in verbo, Non retinuit, & ibi Panor. numer. 5. & Felin. num. 3. de ſentent. excomm. S. Thom. in addit. 3. part. quaſt. 24. artic. 1. S. Bonauent. 4. diſtinctio 18. in 7. part. diſtinct. quaſt. 6. numero 84. Ric. h. r. 4. diſtinct. 18. artic. 9. quaſt. 1. Durand. 4. diſtinctio 18. quaſt. 4. numer. 7. Palud. 4. diſtinct. 18. quaſt. 5. artic. 1. ſicut Thom. de Arg. 4. diſtinct. 19. artic. 3. Gabr. 4. diſtinct. 18. quaſt. 3. artic. 3. dub. 6. Martin. Leſelm. 2. 4. quaſt. 26. artic. 1. Sotus 4. diſtinct. 22. quaſt. 2. art. 3. Concluſ. 3. Henriquez lib. 13. cap. 27. §. 3. Ex Canonibus Hottienſis in Summa lib. 5. tit. de ſentent. excomm. numer. 12. §. Quis poſſit abſoluere, Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 13. art. 1. S. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 77. & Angelica, verbo, abſolutio, 1. numer. 2. Piſanella, in verbo, abſolutio, 1. Tabiena verbo, abſolutio, 1. numer. 4. Sylueſt. verbo, abſolutio, 1. numer. 4. Nau in Manual. c. 27. numer. 39. verſ. Quarto, Couar. in calama mater, part. 1. §. 12. num. 47. de ſent. excomm. lib. 6. Vgol. de Cenſur. Eccl. Tab. 1. cap. 10. §. 1. Rationem huius reddit Innocentius Papa III. in d. c. Nuper, Quia cum legiſlator eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuerit, videtur tacite abſolutionem ſuis ſimilibus, & conſequenter proprijs Epifcopis, & proprijs præiudicijs concedere; Quod procedit in quacunque excoicatione à iure lata; ſive feratur à Papa, ſive à Legato à latere, Nuncio, Patriarcha, Archiepiſcopo, Epifcopo in ſua dieceſi, ſive à Concilio Generali, Prouinciali, aut Synodo Dieceſiana; cum fauores extendendi ſint, & pena reſtringenda.

Et multo magis abſoluere poterit ab excommunicatione lata per ſtatutum, & conſtitutionem inferioris, cum canon inferioris maiorem vim habere nequeat, quam Canon Pa-
pe; & hoc etiam ſi Epifcopus proprius, ſeu prælatus proprius nō ſit ordinarius, aut ſuperior eius, qui ſtatutum tulit: Immo etiam ſi ſtatutum illud, à Papa conſtitutum eſſet, ex Couar. & Vgol. vbi ſup. poſt Sylueſt. in verbo, abſolutio, 2. nu. 4. §. Quarto; ſi enim à Canone ab ipſomet ſummo Pontifice lato abſoluere poſſit, vt in d. c. Nuper, apparet, multo magis à ſententia alterius Canonis quem idem confirmavit, abſoluere poterit, quando quidem Pa-
pe confirmatio iuriſdictionem ordinariam Epifcoporū non tollit, arg. 1. & 2. de conſtit. vbi, vel in util. Poterunt igitur Epifcopus, Archiepiſcopus, Patriarcha, & quicunque alius proprius prælatus ſibi ſubiectos, in ſuis Dieceſibus habitantes, ab excoicatione iuris non reſeruata abſoluere, quod intelligitur ſive ſit ſubditus ratione domicilij, vel ratione delicti, niſi ſit exemptus nemo enim non ſubditum abſoluere poteſt. Vnde extraneum etiam qui alibi in excommunicationem iuris non reſeruata incidit, vbi per domicilij tranſlationem ipſius ſubditus factus ſit, Epifcopus, ſeu quicumque alius prælatus proprius abſoluere poteſt, Panor. in c. propoſuit, nu. 12. de foro compet. Angelica, verbo, abſolutio, 1. nu. 7. Immo etiam ſi excommunicatus, qui non proprio, ſed alieno domicilio ſubditus ſit, abſoluet, vt ſunt ſeruus, filij familias, ac liberti, qui in patris, ac dominorū poteſtate ſunt. H. n. parentum, & dominorum, ac patronorū domicilium ſequuntur, arg. laſſumptio originis, §. ſi. & filij liberorum, ff. ad municip. dummodo tamen in alterius dieceſim filij familias, ac libertus domicilium nō tranſulerint. Et pari ratione vxorem ſui ſubditi abſoluet, vxor. n. viti

viri forum, ac damnicium sequitur, arg. l. final. Co. de in-
colli. 10. & hoc etiam si do num tradita non sit, ex glof.
in l. ea que desponsata, ff. ad manic. sic etiam ab eadem
excommunicatione iuris non referuata, vagabundos, qui
nisiquam domicilium habet, Episcopus loci, vbi suat, ab-
soluere potest. Nam & hi de delictis puniuntur vbi inue-
niuntur, sicut etiam a peccatis a Sacerdotibus absoluntur
apud quos reperiantur, vt docent Caie. in Summa, ver-
bo absolutio penitentialis, vers. libertas, A. milla eod. nu.
17. Vgolin. vbi supra, §. 1. n. 7. Quid idem de exulibus di-
cendum est, nisi alicubi domicilium con titutum haberet
aut alicubi relegati essent, nam tunc ab Episcopo loci ab-
soluuntur, quando quidem, & hi do nicilium ibi habere di-
cuntur, quamuis necessarium, Eodem que modo subditio
ratione delicti Episcopus loci absoluit.

4. Ceterum difficultas esse potest de illis, qui incidunt in ex-
communicationem iuris non referuata, & aliquosam
proficiscentes studij, aut alterius negotij gratia, diu ibi co-
morantur, absque eo quod domicilium transferant, An
Episcopus loci eos absoluere valeat? Et supposito hoc vno
quod nec per cetum annorum commorationem eo in lo-
co, domicilium transiisse censentur, Paporum in ca. Ex-
communicatis, nu. 7. de offic. legat. ait, hanc ab Episcopo
loci absolui non posse, quod etiam docet ibi in §. 3. nu. 1.
14. In hoc tamen casu mihi placet doctrina Vgolin. l. de
censur. Eccles. Tab. 1. cap. 10. §. 1. nu. 6. vbi tria docet; Pri-
mum est, Quod si sic excommunicatus aliquo proficiscer-
tur statim inde reuertitur, ab Episcopo loci ab potest ab-
solui, & sic intelligitur d. c. excommunicatis, loquitur enim
de eo, qui in prouinciam aliam proficiscitur ad legatum
vt absolueretur ab excommunicatione ob Clerici peccati-
fionem, & Gregorius IX. ait, talem Legatum extra pro-
uinciam sibi commissum absolui non posse. Secundum
est, si Episcopus vetuit ne absolueretur, tunc certum est ab-
solui ibi non posse. Vide in his duobus casibus vera erit
Panorm. & Imole sententia, Tertium est, si ibi diu com-
moretur, siue cum licentia Episcopi proprii profectus sit,
siue non, ab Episcopo loci absolui potest sic Rich. 4. d. 18.
art. 9. q. 5. Summa A. thess. par. 2. lib. 7. tit. 1. q. 5. verisimile
est etiam Episcopo a Statuto Papae in hoc casu interroga-
tum id concessurum fuisse, arg. c. ex literis, de contit. &
ita praxi & vtu obseruatum esse docet, quam etiam sen-
tentiam amplectus est Henriquez lib. 13. de excom. nu.
c. 27. §. 6.

5. Et hoc que in hac propositione dicimus, non solum in
excommunicatione iuris, sed etiam in excommunicatione
nata per hominis, & in licis sententiam, procedit, que
generalis est; Cum enim generalis sit, equipollet Canonis
& Statuto, vt notat Couar. in c. alma mater, par. 1. §. 12. n.
4. vers. Secundo, de sent. excom. nu. lib. 6. citans ad hoc c.
A nobis, 1. de sent. excom. n. 10. & Panorm. in c. graue, nu.
13. de prebend. & in d. in v. graue, colum. 4. de prebend.
Henriquez lib. 13. c. 35. §. 2. & hoc etiam si sententia per
Papam lata, sicut ergo a Statuto Papae, ita etiam a genera-
li sententia Papae non referuata, proprius prelati absol-
uere poterit, quicquid nonnulli quos ibi recenset Cou. co-
trarium dicant, vt Richard. 4. d. 18. art. 9. q. 5. Summa A. the-
ss. par. 2. lib. 7. tit. 1. q. 5. Caie. verb. absoluto ab excom.
Sum. confess. lib. 3. tit. 3. q. 86. & fayer gl. in c. frequen-
tibus, in verbo, confirmantes, de institut. qui tamen textus
id non probat, textus enim ille solum loquitur, quia ad ac-
cedit confirmatio Papae ad sententiam specialem homi-
nis, tunc enim probabile est, Episcopum absolui non
posse, nec alium praterquam is qui sententiam tulit.

6. Propositio secunda: Legislator, qui legem aut Statutum
tulit, & superior, & successores eius ab excommunicatione
iuris absolui potest; Id quod communis DD. docet opi-
nio, & hoc siue extraneus sit iuratum offensa, in excom-
municationem incidat, par enim ligandi, & solvendi pote-
stas est, arg. c. verbum, de penit. d. 1. siue quis ex territorio
offendens, & excommunicationem incurrit, domicilium
transferat, antequam absoluitur, arg. c. Proposuit, de fo-
ro comper.

7. Propositio tertia: Episcopo in vtrius, & vacante Sede Ca-
pituli, dicitur Capitulum ab ea excommunicatione iuris absol-

uere potest, a qua poterat Episcopus, arg. c. vnic. & ibi glo.
de maior. & obed. lib. 6. Angelica, verbo absolutio, 2. §. 6.
Synesiter, verbo absolutio 1. numer. 4. & verbo absolutio
2. numero 6. questio. 5. Tabiena, verbo absolutio 2. num.
17. §. Q. veritur duodecimo. Henriquez lib. 13. de excom.
c. 27. §. 3. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 10. §. 2. Nau.
in Min. ca. 27. num. 39. Quid enim sunt Iurisdictionis, &
que ad Episcopum iure communi pertinent, ad Capitu-
lum iure communi mortuo Episcopo transferuntur, ex In-
noc. in cap. ad abolendam, de heret. & in c. His que, de
maior. & obed. in antiq. & fact. c. Si Episcopus, & ibi glo.
in verbo, sed Capitulum, de supplen. neglig. prelat. lib. 6. vn-
de, sicut Episcopus non solum ab excommunicatione per
statutum diecesanum lata, sed etiam si lata esset per statu-
rum alterius Episcopi, aut Papae, aut alicuius alterius sui
inferioris, vt habetur in c. cum ab Ecclesiarum, de offi. or-
din. absolui potest, ita etiam ab eadem Capitulum ab-
soluet; quod non solum procedit de Capitulo Ecclesie Ca-
thedralis, sed etiam inferiorum Ecclesiarum; poterit enim
absolui ab omni ea excommunicatione a qua suus an-
tistes, & prelati absolui poterat, arg. d. c. His que, &
expresse tradunt Gemin. in cap. vnic. & ibi Fran. de mai-
or. & obed. lib. 6. & Vgolin. vbi supra, Quae omnia intelli-
guntur quando excommunicationis absolutio nulli refer-
uata sit; tunc enim absolui potest Capitulum ab ea; se-
cus vbi referuata fuit, tunc enim sicut nec Episcopus absol-
uere poterit, ita nec Capitulum absolui poterit, arg. l. Ne-
mo plus iuris, ff. de reg. iur. sicut nec absoluet, vbi id Papa
aut expresse, arg. c. graue nimis, de preben. aut tacite, quia
scilicet visitatorem dedit) Capitulo prohibuisset, arg. cap.
is cui, de elect. lib. 6. sicut nec absoluet, vbi ab Archiepisco-
po propter negligentiam aut malitiam Capituli administra-
tor semel datus esset, arg. cap. fin. de supplen. neglig. prelat. lib.
6. & glof. in c. vnic. in verbo is ad quem, de maior. & obe-
lib. 6. & nuper tradidit Concil. Trid. sess. 24. c. 16. de refer.
Immo vero ex noua dicti Concilii Tridentini Constitu-
tione, vbi supra, Vicarius dari debet a Capitulo Sede va-
cante, qui ab excommunicationibus iuris absoluet, & alia,
que Iurisdictionis sunt, exerceat; cuius Vicarij potestas
non impediatur, aut suspensa erit, etiam si Capituli Iuris-
dictio, aliqua de causa impedita fortassis fuerit; quando-
quidem Vicarius auctoritatem suam non a Capitulo, sed
a Concilio accipit, Papa vero defuncto, Collegium Cardina-
lium, siue magna & urgente causa, in ijs que Iurisdic-
tionis sunt, se nec miscere debet, nec potest, vt pluribus
tradit Hieron. Albanus Cardinalis, lib. de Cardin. q. 40.
arg. Cle. Ne Romani, sicutum, de elect. vnde sicut Sede
vacante, non nisi ob maximam causam excommunicare,
arg. c. si quis pecunia, dist. 79. ita nec absolui ab excom-
municatione potest.

9. Propositio Quarta; Legati Sedis Apostolicae ab excom-
municatione iuris subiectos sibi absolui possunt; Quod
procedit, siue fiat Legati a latere, vt sunt ij Cardinales,
qui a latere Papae assistunt, & ad Respublicas regendas
mittuntur; siue sint Legati Missi tanquam Prouinciarum
Praesides; siue sint Legati nati, vt sunt ij, qui statim ac di-
gnitatem adepti sunt, vt Archiepiscopatum, vna legatio-
nem consequuntur, vt Cantuariensis, & Eboracensis in
Anglia, c. 1. & ibi Panor. de off. leg. gl. in c. dilectus, in ver-
bo in concisione, in fine, lib. eod. & tit. eod. & gl. in ca. 1.
in verbo, Ecclesiarum, de offi. leg. li. 6. Rhemensis in Fran-
cia, & in Italia Archiepiscopus Pisanus ex addit. ad Pan.
in cap. 1. de offi. leg. li. 6. Habent enim isti Episco-
palem iurisdictionem, & cum quouis Antistite suae Pro-
uinciae concurrunt, vt de Legato a latere expresse docet
Pan. in c. 1. nu. 7. & in ca. Quid translationem, num. 9. de
offi. leg. & ibi Innoc. & Gundisal. a Villadieg. in tract.
de Legat. q. 13. & de alijs Legatis id colligi potest, ex c. ex
com. n. incursis, de offi. Legat. vbi habetur, Legatos istos
absolui potest: suos subditos ab excommunicatione ob
Clerici peccati incurrat, & prouide multo magis
ab alijs absolui possunt, quatenus absolutio nulli refer-
uata est.

10. Illud vero obseruandum est, quod nullus horum Lega-
torum absolui potest ab excommunicatione, cuius ab-
solutio

ſolutio Papæ reſeruata eſt, niſi in abſolutione excommuni-
cationis ob Clerici percuſſionem: Cum enim regula ge-
neralis ſit, vt nullus abſoluat ab excommunicatione, quæ
legiſlator ſibi reſeruauit, arg. c. Nuper, § in ſecundo verò
caſu, de ſenten. excommuni. & ſolum exceptio ſit, aut Lega-
to a latere, quod abſoluat ab excommunicatione ob Cle-
rici percuſſionem, c. tua, de ſenten. excommuni. & c. Quod
translationem, & ca. excommunicatis, & ibi Panor. nu.
4. id quod etiam de alijs Legatis habetur in d. ca. excommu-
nicatis, de offic. legati, ab alijs excommunicationibus
Papæ reſeruatæ non abſolueat, conſeſſio enim in vno caſu
facta ad alium non extenditur, etiam ſi maior ratio ſit,
argum. cap. in argumentum, de reg. iur. li. 6. vnde nec ab-
ſoluent incendiarios publicatos, ex Panor. in d. ca. Tida. S.
Anton. 3. par. tit. 24. c. 11. Tabiena, verbo excommuni. 5. ca.
ſu 7. Et idem dicendum eſt de excommunicatione iuris
reſeruata per ſtatuta aliorum inferiorum, eſt enim omni-
bus Ordinarijs ſuperior ſit Legatus a latere, quia tamen
eorum iuriſdictionem impedire nõ poſſet, nec excommuni-
catis inferiorum, vbi abſolutionem ſibi reſeruauit, ab-
ſoluere valet.

11 Propoſitio quinta: Delegatus excommunicatus a iure
abſoluere poteſt, ſi ab eius iuriſdicatione delegatus ſit, arg. c.
Nuper, § in ſecundo, de ſenten. excommuni. Si enim Epif-
ſcopi, & Legati excommunicati a iure abſoluere valent,
eo quòd cum legiſlator eius abſolutionem ſibi non reſer-
uauerit, tacite alijs abſoluendi facultatem conſeſſiſſe de-
betur; multo magis id procedit, vbi delegatus ſit iſtius Le-
giſlatoris. Quod idè de delegato a ſuperiore, aut ſuperiore
ipſius legiſlatoris ſciendum eſt. Eodem modo delegatus
ab alijs, quibus ex officio excommunicatus a iure abſolue-
re competit, abſoluere poteſt. Illi autem ſciuntur ex offi-
cio abſoluere poſſe, quiſd officij gerunt, quod qui habet,
abſoluere poſſunt. Vnde Epifcopus, & qui a Principe nem-
pe a Pontifice iuriſdictionem habet delegatam, vt legatus
cum ſtatim a ea officia conſecutus ſint, abſoluendi facul-
tatem habeant, aut qui a Principe habent priuilegium per-
petuum ratione dignitatis aut officij, vt ſunt quidam Ab-
bates ſeculares, eam alteri delegare poſſunt. Sic etiam de-
legatus ad vniuerſitatem cauſarum cum vi coactiua &
iuriſdictione in vtroque foro, vt Vicarius Epifcopi, Gene-
ralis, Prouincialis, & Prelatus immediatus Monafterij, vel
Collegij, quamuis iam nunc temporaliter eligatur ad an-
num, vel triennium, vel quinquennium, & qui in abſentia
Prelati gerit vicem eius, vt patet ex communi praxi om-
nium, & viſitator religionis eam alteri delegare poteſt.
Qui verò delegatam tantum poteſtatem habent, pro ſo-
ro conſcientiæ, vt ſunt conſeſſarij expoſiti, etiam Regula-
res, vel electi per lubileum, aut per Bullam cruciata, eam
alteri delegare non poſſunt; vnde, ſi Abbas, v. g. qui Petrum
Monachum excommunicauit, eius abſoluendi facultatem
alicui Monacho conſeſſario concedat, facultatem hanc con-
ſeſſarius ille delegare alteri nequit, vt manifeſte colligitur
ex cap. ſi. §. ſi. de offic. deleg. & ibi Panor. num. 4. in ſi-
ne. & Felin. num. 8. & ibi gloſ. in verbo commiſſum, An-
gelica, verbo conſeſſio. 3. nu. 26. Henriquez li. 3. de penit.
c. 7. §. 4. & §. 6. & lib. 13. de excommuni. cap. 27. §. 5. Vgolin.
de cenſur. Eccleſ. Tab. 1. cap. 4. §. 4. nu. 4. Et ratio eſt, quia
facultas delegandi ad iuriſdictionem pertinet, arg. l. Im-
perium. in ſine. ff. de iuriſd. omnium iudic. At verò huius-
modi conſeſſarij communiter conceduntur tantum nudum
miniſterium exequendum; hoc eſt, nuda abſoluendi pote-
ſtas: & conſequenter cum ipſi iuriſdictione careant, vt di-
citur in d. c. ſi. §. ſi. de offic. deleg. eam facultatem alteri
delegare non poſſunt, vt latius probat Burg. de irreg. & di-
ſpen. par. 6. cap. de deleg. abſol. nu. 4. Cum igitur conſtet
iuriſdictionem neceſſariam eſſe vt quis alteri abſoluendi
facultatem delegare poſſit, que iuriſdictione ad huiusmodi
conſeſſarios nequaquam translata eſt ſed nudum tantum
miniſterium, meritò nec alteri ab eiſdem facultas hæc de-
legari poterit.

12 Difficultas autem non parua eſt inter auctores, An Sa-
cerdos parochialis, ſeu curam animarum habens extra-
motis articulum, abſoluere poſſit ab excommunicatione
maiori lata a iure, cuius abſolutio nemini ſit reſeruata. In

qua quaſtione dicit ſunt DD. ſe ſententia.

Prima eſt aſſerentium, Sacerdotem parochialem ſubdi-
tos ſuos a quacunque iuris excommunicatione maiori ad
ſi reſeruata abſoluere poſſe; ſine hæc a Synodo, aut Conſi-
tutione alicuius inferioris, ſiue Epifcopi, aut Summi Pon-
tificis ſtatuto lata fuerit. Sic Innocen. in c. Nuper, num. 6. de
Hoſtienſis ibi, de ſenten. excommuni. S. Thom. in addit. 3.
par. quaſt. 24. artic. 1. S. B. n. 4. diſtinct. 18. in vlt. part. diſt.
quaſt. 85. num. 84. Thom. de Argent. 4. diſt. 29. quaſt. vlt. ca.
art. 4. fauet Ioan. Bachon. 4. diſt. 17. quaſt. 2. art. 1. Gabr. 4.
diſt. 18. quaſt. 3. art. 3. dub. 6. Summa Conſeſſ. libr. 3. tit. 33.
quaſt. 85. Ioan. Maior. 4. diſt. 18. quaſt. 2. dub. 3. Mattin.
Ledefm. 2. 4. quaſt. 26. art. 1. Sotus 4. diſtinct. 22. q. 2. art. 1.
Concluſ. 3. Angelica, verbo abſolutio, r. nu. 2. vbi ait hæc
opinionem de ſubſtitute iuris eſſe veriozem, & pro ea citat
Monald. in Summa, tit. excommunicatio, & Ioan. de
Saxonia, in Summa, tit. abſolutio. Sylueſt. verbo abſolutio
1. num. 4. Armilla, verbo abſolutio nu. 36. & in verbo, ca-
ſus, num. 5. Nauar. in Man. cap. 27. num. 39. verſ. Quarto.
& hanc communem opinionem in eſſe teſtatur Couar. in c.
alma mater, quæuis ipſe eam non ſequatur, & Henriquez
lib. 13. de excommuni. cap. 28. §. 5. & cap. 35. §. 2. Ratio ho-
rum eſt, quia excommunicatio a iure inſiſtitur ob pecca-
tum mortale; vnde qui a peccato abſoluere poteſt, etiam
ab excommunicatione inſerta abſoluet; Cum igitur Sa-
cerdos parochialis ſubditos ſuos a peccato abſoluere poſ-
ſit, etiam ab excommunicatione eoſdem abſoluet.

Secunda verò ſententia eorum eſt, qui negant Sacerdo-
tem parochialem abſoluere poſſe. Sic glo. in cap. Si Epifco-
pus in verbo, reſeruantur, de poſuit. & remiſſ. lib. 6. & fact.
Clem. 1. de priuileg. in princip. vbi id de religioſis habetur
cum tamen religioſi minorem quoad hoc, quam Sacerdo-
tes parochiales, iurisdictionem habere non preſentant; Fa-
cite etiam Extran. 1. §. obſequent, eod. tit. de priuileg. Panor.
in cap. 2. num. 3. & in cap. Nuper, nu. 6. de ſenten. excomm.
Feder. de Sen. conſ. 14. numer. 4. & Pajud. 4. diſtinct. 18. q.
5. art. 1. dubius eſt; & tandem ait ſolum Epifcopum abſolue-
re poſſe a ſententia lata per ſtatutum Legati, aut Concilij
Prouincialis, quando non eſt alicui reſeruata; A ſententia
verò lata per ſtatutum Epifcopi Synodalis, vel Archiepi-
ſcopi, niſi ſit reſeruata, videtur quod quilibet proprius
Sacerdos poſſit abſoluere, quia videtur inferioribus con-
cedere, quando ſibi non reſeruet. Duran. 4. d. 18. q. 4. num.
7. expreſſe docet ſolum Epifcopum, & non autem alium in-
feriorem, abſoluere poſſe ſubditos ſuos ab excommunica-
tione maiori lata a iure nulli reſeruata; ad idque contra-
riam opinionem, quæ hæc facultatem parochio concedit,
nec veram eſſe, nec aliquo iure, vel probabili ratione ſuſ-
citi. Et idem Duran. vbi ſupra, num. 8. refert, quod Domi-
nus, Bitterenſis in opere, quod fecit de ſent. excommuni-
cationis, & interdichi, & Dominus Ebreduenſis, & Domi-
nus Richardus de Senis tunc Vicecancellarius Curie Ro-
mænæ, in compilatione ſexti libri Decretalium, ſimul exi-
ſtentes coram Bonifacio Papa VIII. & conferentes de hæc
materia, conſeſſerunt omnes, & Dominus Papa cum eis,
quod inferior Epifcopo ab aliqua ſententia maioris exco-
municationis lata a iure abſoluere non poſſit. idem docet
Richard. 4. diſtinct. 18. art. 9. quaſt. 1. in ſine. Summa Allen-
ſis, par. 2. libr. 7. tit. 13. artic. 1. quaſt. 1. Summa Piſanella,
verbo, abſolutio 1. Tabiena, verbo abſolutio, ſecundo. §.
Quæritur ſecundo, & in verbo, Diſpenſatio, §. Decimo
quinto, numer. 16. verſ. Tertio Notandum Couar. in cap.
alma mater, par. 1. §. 12. num. 5. verſ. Tertio hæc regulas de
ſenten. excommuni. libr. 6. qui etiam pro hæc ſententia re-
fert Felin. in cap. paſtoralis, §. præterea. colum. 3. Imola, in
cap. ab excommunicato, col. 5. de Reſcript. & Felin. in ca.
2. & in cap. Nuper, de ſenten. excommuni. & Henric. Bot-
treum tract. de Synodo, 3. par. art. 5. & hanc etiam ſenten-
tiam ſecutus eſt Caiet. in verbo, abſolutio ab excommuni-
catione, & horum ratio eſt; Quia pari iure cenſetur ex-
communicatio, & abſolutio, arg. c. verbum, de penit. diſt.
1. cum ergo abſolutio excommunicationis ad iuriſdictionem
fori exterioris & contentioſi pertineat, quam Sacerdos
curam animarum habens exercere nequeat, cum ea
omnino cateat, ab ea abſoluere non poterit.

14. *Has DD. opiniones inter se dissentientes nec male nec in eadem hinc modo commode conciliari posse, Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. capit. 10. §. 5. numero tertio in fine tradit, ut prior opinio vera sit si de iure delegato loquatur, id est, si absolventi facultas ei delegatur: Nam & ab homine delegari potest illis facultas absolventi, prout sæpe Episcopi absolutionis huiusmodi potestatem parochis tribuunt; & Papa etiam omnibus ad Sacramentum Penitentiae ministrandum admittit, eandem facultatem concedit, respectu ad eos habito, qui in aliquam societatem, verbi gratia aut Sanctissimi Corporis Christi, aut Beate Virginis Mariæ adscripti sunt: Et etiam ipsomet iure communi eadem facultas parochis permittitur, ut in d. cap. Nuper, §. in Secundo et tertiò casu, de sentent. excommuni. ubi absolutè dicitur, Episcopum, aut proprium parochum absolvente posse ab excommunicatione, quam Canonis conditor sibi non reservavit & Henricus lib. 13. de excommuni. cap. 28. §. 5. & cap. 35. §. 2. Ratio est: quia sibi non reservando, alijs facultatem relaxando ipso concessisse videtur; quæ sane ratio tam in maiori, quam in minori excommunicatione locum habet: Sicut igitur parochus ex iuris permissione ab excommunicatione minoris, ita etiam a maiori iuris excommunicatione absolvet, arg. l. illud, ff. ad l. Aquil. & cap. cum dilectis, de consuet. vtil. vel inuul. ex delegata proinde iuris facultate parochus subditos suos a minori, & maiori excommunicatione a iure lata a bso uet, ubi legislator absolutionem sibi non reservavit. Econtrario autem secunda opinio vera erit, si vel de iure ordinario, & proprio ipsius parochi loquamur, vel etiam de consuetudine: Et tunc cum par potestas ligandi, & solvendi, argum. e. verbum de pœnit. d. 1. & tam ad excommunicationem tollendam, quam ad eam ferendam contentiosi fori iurisdictione postuletur, quæ Sacerdos parochialis omnino caret: utique proprio & ordinario iure, ab excommunicatione maiori iuris, cuius absolutio nulli reservatur, absolute non poterit.*

14. *Adde, quod hodie iure alio, consuetudine scilicet, quæ vim legis habet, receptum est, ut parochi ab huiusmodi excommunicatione non absoluant, quæ consuetudo confirmata est per Extrau. 1. §. obseruent ergo, versic. Modo eodem excommunicatos, de privileg. ubi excommunicationis absolutionem Episcopo reservatam esse traditur, unde dispositio, & permissio antiqua iuris dicit, cap. Nuper, quoad maiorem excommunicationem, contraria communi consuetudine & approbata, censetur esse abrogata. Quæ de causa Couar. ubi supra, §. 12. num. 5. affirmavit, secundam hanc opinionem communi praxi, usu, & experientia receptam esse, quamvis in rigore disputationis opinio prior defendi possit. Et de absolutione iuris hætenus.*

De Absolutione a Sententia hominis. Cap. XX.

S Y M M A R I U M.

- 1 Excommunicatum ab homine is absolvente potest, qui sententiam excommunicationis tulit.
- 2 Index ordinarius a se excommunicatum semper absolvente potest, cum semper iurisdictionem habeat.
- 3 Index ordinarius excommunicatum a se absolvente potest, etiam si sic excommunicatus appellasset.
- 4 Index ordinarius a se excommunicatum absolvente potest, etiam si sic excommunicatus domicilium suum in alterius diocesim transfulerit.
- 5 Excommunicatus etiam si mortuus sit, a suo iudice ordinario absolvi potest.
- 6 Excommunicatus, etiam si ingrediatur religionem, ante professionem, a solo ordinario excommunicante, & non a prelatore religionis absoluitur.
- 7 Delegati, & subdelegati a se excommunicatos solum ab-

- soluere possunt.
- 8 Excommunicator a se excommunicatum absolvente nequit, ubi superior eius id sibi prohibuerit.
- 9 Delegatus Papa, qui aliquem excommunicavit, eo quod sententia sue obedire noluit, post annum elapsum, sic excommunicatum absolvente non potest.
- 10 Ordinarius, qui incendiarium excommunicavit, & illum excommunicatum publicavit, cum amplius absolvente nequit, sed solum Papa.
- 11 Excommunicator a se excommunicatum absolvente non potest, si ipsemet postea iurisdictione priuatur.
- 12 Excommunicans a se excommunicatum non absolvet, quando sententiam illam Papa ex certa scientia confirmavit.
- 13 Excommunicatum a se non absolvet is, cui tantum simplex executio excommunicandi sine causa cognitione committitur.
- 14 Superior eius, qui excommunicationem tulit, ab ea absolvente potest.
- 15 Superior, in presenti materia, quis dicendus.
- 16 Episcopus ab Archidiacono excommunicatum absolvente potest.
- 17 Archiepiscopus ab Episcopis suis Suffraganeis, aut eorum Vicariis excommunicatos, quando absolvente valeat.
- 18 Patriarcha excommunicatum ab Archiepiscopo non potest absolvente, sicut nec Legatus a latere.
- 19 Successor in onere, & dignitate illius, qui excommunicationem tulit, ab ea absolvente valet.
- 20 Papa mortuo, Sede vacante Collegium Cardinalium absoluit, quos Papa absolvente potuit.
- 21 Appellationis iudex ab excommunicatione ab eo lata, a quo appellatur, absolvente valet.
- 22 Papa, cum sit omnium iudex ordinarius, ad ipsum, alijs intermissis, semper appellari potest.
- 23 Index appellationis in absolvente ab excommunicatione quam observare debeat.
- 24 Delegatus cum causa cognitione, quando excommunicatum a delegante absolvente valeat.
- 25 Delegatus a lege ab excommunicatione, ab homine lata quibus in casibus absolvente possit.
- 26 Sacerdos omnes in articulo mortis, etiam ab excommunicatione Papa reservata absolvente poterit.
- 27 Articulo mortis urgente, si sit copia eius, ad quem de iure pertinet absolutio, is solus, & non quilibet Sacerdos absolvet.
- 28 Articulus mortis quis dicendus sit.
- 29 Excommunicatus denunciatus a Papa, vel ab alio Ordinario, a confessario virtute confessionalis, seu Iubilæi, quo confertur potestas absolventi a peccatis, & censuris Sedi Apostolicæ reservatis, & etiam in Bulla Cene contentis, absolvi potest.
- 30 Confessarius virtute Iubilæi absolvens, quam observare teneatur.
- 31 Absolutio a confessario virtute Iubilæi data, in solo foro interiori, non autem in exteriori, prodest.
- 32 Absolutio ab excommunicatione, in solo foro interiori, quare introducta sit.
- 33 Confessarius virtute Iubilæi excommunicatum absolvente non debet sine prævia satisfactione, quando offensa est manifesta.
- 34 Offensa, vel contumacia, quare in foro exteriori aliquando dubia censetur.
- 35 Confessarius Sacerdoti habenti facultatem absolventi a reservatis, si oblitus sit alicuius peccati reservati, an absolutus censeri debeat.

36 Absolutus a peccato reservato oblito, ad quid postea tenetur.

Quod secundum de absolute a sententia hominis

1 *Prima propositio est.* Omnis, qui excommunicavit, ab eadem excommunicatione absolvi potest, & hoc siue sit homo singularis, qui sententiam tulit, siue Concilium generale, siue provinciale siue Synodus diocesana, siue Collegium, aut Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, Sic Sancti Thom. in addit. 3. par. quæst. 24. art. 1. Sanctus Bonavent. 4. dist. 18. in ult. par. dist. quæst. 6. Richard. 4. dist. 18. art. 9. quæst. 1. Durand. 4. dist. 18. quæst. 4. nu. 8. Th. de Argem. 4. dist. 19. quæst. vnic. art. 4. Palud. 4. dist. 18. quæst. 5. art. 2. Gabr. 4. d. 18. quæst. 3. art. 3. dub. 6. Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. art. 1. Sorus 4. dist. 2. quæst. 2. artic. 3. Concluf. 2. Henriquez lib. 13. de excommunic. cap. 27. §. 1. Ex Canonistis Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sentent. excommu. num. 12. §. Quis possit ab hac sententia absolvi, versicul. Si verò, Summa Astensis, par. 2. lib. 7. tit. 13. art. 6. quæst. 1. gloss. in Clem. 1. in verbo, a Canone, de priuileg. & Imola ibi, num. 18. Anchar. in Clem. vnic. nu. 12. de reb. Eccles. non alien. & idem Anchar. in cap. Eos, & ibi Gemin. de sent. excommu. lib. 6. Panorm. in cap. prudentiam, §. fina, & ibi Felin. num. 19. de offic. deleg. Federic. de Senis. Consil. 16. num. 12. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. Angelica, verbo, absolutio, 2. num. 1. Summa Pisana verbo absolutio, 1. Sylu. verbo, absolutio, 2. Tabiena, verbo, absolutio, 2. Nauar. in Man. ca. 27. num. 40. vers. Quinto. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 12. num. 2. de sent. excommu. lib. 6. Vgolin. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 4. & colligitur ex cap. prudentiam, §. Sexta, de offic. deleg. & ex cap. pastoralis, §. præterea, & Panorm. ibi, num. 1. & Felin. numer. 9. de offic. ordin. Par enim potestas ligandi & soluendi est, argum. e. verbum, de penit. dist. 1. & omnes res per quas unque causas nascitur, per easdem dissoluitur, ca. 1. de reg. iur. argl. Nihil tam naturale ff. de reg. iur. Quæ propositio requirere de alijs censuris, ac de excommunicatione procedit, vbi enim hæc censura ab homine lata sunt, ab eodem tolluntur. Hinc sequitur

2 *Primo.* Quod Iudex ordinarius a se excommunicatum semper absolvi potest, cum semper habeat Iurisdictionem, ex Innoc. in cap. Quærenti, de offic. deleg. in fine; & hoc verum est, vbi speciatim & nominatim excommunicaverit aliquem, adeo, vt alius eum absolvi nequeat, nisi ei ab excommunicatore absolvi fuerit permessa facultas. Sic Rich. 4. dist. 18. art. 9. quæst. 5. Summa Astensis, par. 2. lib. 7. tit. 14. quæst. 5. Dixi, vbi nominatim seu speciatim aliquem excommunicaverit: vbi enim generale sententiam promulgaverit, absolvi potest ille qui a censura a iure lata, & nulli reservata absoluit, ex Ioan. Imola, in cap. graue, colum. 4. de præbend. & ante eum Io. Andr. & Card. in d. c. graue, & in cap. ex frequentibus, de instit. & Henric. ibidem, & idem Henric. in cap. excommunicatus, 1. post Hostiens. & Io. Andr. ibi, de hæret. Gundissal. de Villadiego, in tract. de Legato, quæst. 13. Sol. 4. d. 22. q. 2. art. 3. Concluf. 2. vers. Sed aliud Nauar. in Man. ca. 27. num. 44. vers. Septim. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 12. num. 4. vers. Secundo, de sentent. excommu. lib. 6. & Summa Astens. par. 2. lib. 7. tit. 13. artic. 6. q. 1. Quicquid Felin. in cap. pastoralis, §. præterea, num. 9. de offic. ordin. Richard. & Astens. vbi supra, tit. 14. quæst. 5. & Vgolin. Tab. 1. cap. 4. in princip. numer. 3. velint, etiam excommunicatum per generalem sententiam absolvi ab eo tantum posse, a quo absoluitur speciatim excommunicatus, quorum nos opinionem superiori capite refutaui, in fine propositionis primæ.

3 *Secundo.* Quod Iudex ordinarius excommunicatum a se absolvi potest, etiam si sic excommunicatus appellasset; Quod procedit, si de talis ordinarius appellationem admiserit, siue eam non admisit, ex Panorm. in cap. Quæstioni, num. 7. & Propos. ibidem, num. 8. & Imola numer. 5. de appell. potest enim Iudex, a quo appellatur, ea omnia facere, quæ exitum faciliorem causæ reddunt, argum. cap. cum tenentur, de appell. absolutio autem ab excommu-

nicatione, etiam post appellationem a se admissam, faciliorem causæ exitum reddit, quando quidem in hoc casu Iudex, ad quem appellatur, non absolvet eum, sicuti absoluit, si prius a iudice a quo sit appellatum, absolutus non fuisset. Et hoc multo magis verum erit, vbi appellans appellationem deseruit; tunc enim perinde est, ac si non appellasset, ex Panorm. in d. cap. Quæstioni, num. 7. & in cap. Qua fronte, num. 5. de appellat. Dixi, Iudex ordinarius, quia seculus est de Iudice delegato; hic enim etiam absolvi potest excommunicatum, quando appellationem non admittit, eo quod ad eum redire causa possit, argum. cap. vbi debitus, de appell. non tamen quando appellationem admittit; nam eam admittendo, se Iurisdictionem priuauit, & ideo non absoluet, argum. cap. tituli cum appellati, de appell. lib. 6. & Panormitan. in dict. capitulo Quæstioni.

4 *Tertio.* Iudex ordinarius a se excommunicatum absoluet etiam si excommunicatus ille in alterius dicitur. enim domicilium transfulerit, atq. cap. propositi, & ibi gloss. in verbo, citatus. de foro. compet. cum nullibi casus hic reperitur exceptus; vnde, extraneus delictum in aliena diocesi committens, si propterea ab eius loci ordinario excommunicatur, a suo Episcopo absolvi non poterit, ex Panormitan. in cap. Graue nimis, numero 14. de præbend. & Vgolin. Tab. 1. cap. 4. numer. 7. Angelica, verbo, absolutio, 1. num. 7.

5 *Quarto.* ampliatur dicta propositio, etiam si sic excommunicatus mortuus sit; a solo enim Iudice ordinario absoluitur, cap. A nobis, 2. in fine, §. vt autem, de sentent. excommu. Burg. de irreg. & dispens. par. 6. de absolut. inter. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 11. numer. 8. vers. Secundo, de sentent. excommu. lib. 6. Nauar. in Man. ca. 27. num. 172. Vgolin. cit. num. 9. cuius absoluteionem excommunicati hæres procurare debet, vt præfati auctores testantur.

6 *Quinto.* Procedit, etiam si sic excommunicatus ingrediatur Religionem; in hoc enim casu saltem ante professionem a solo ordinario excommunicante, & non ab eius Religionis prelato absoluitur, vt vult Vgolin. vbi supra, c. 4. num. 10. sicut enim mors naturalis excommunicatum non liberat, quo minus ab excommunicatore absoluitur, vt dictum est supra, ita multo minus mors ciuiliis eum liberabit, cum plus naturæ impedimentum, quam accidentale operetur, argum. Qui habent, ff. de tutel. & hanc etiam sententiam tenent Innoc. in c. cum illorum, §. Qui si claustrales, de sentent. excommu. & Raym. vt refert Astensis loco inferius citando. Contrariam tamen sententiam, sicut cet, absolui hunc posse a Prelato etiam durante anno probationis, tenent Hostiensis in Summa, lib. 5. tit. de sentent. excommu. num. 13. §. sed quis absolvi Regularis, vers. Quid si quis fugiens, & num. 14. §. Et quahter, sub §. Quæstum, vers. Quid igitur si quis ob fauorem, Summa Astensis, par. 2. lib. 7. tit. 13. art. 1. quæst. 10. & quæst. 11. Lapsus ab leg. 47. num. 6. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 76. vers. Septimo. Tabiena, verbo, excommunicatio, 1. num. 10. ver. Nono. qui duo vltimi auctores affirmant Fratres ordinis Prebicatorum posse eos absolvi ante ingressum eorum, ex speciali priuilegio, quale priuilegium habent omnes alij religiosi.

7 *Sexto.* Procedit hæc propositio non solum in Iudice ordinario, sed etiam in delegato & subdelegato, ita, vt ipsi etiam solum a se excommunicatum absoluant, vt habetur in cap. prudentiam, §. Sexta, de offic. deleg. & in cap. pastoralis, §. præterea, de offic. ordin. gloss. in cap. cum inter, in verbo, ligare, & ibi Felin. nu. 5. de maior. & obed. Est igitur hæc generalis Regula inter auctores, vt qui excommunicationis, aut alterius censuræ sententiam tulit, solus ipse absoluat, vt videre licet apud eos omnes, quos superius citauimus.

Hæc tamen Regula, seu propositio sic in vniuersum ab auctoribus approbata in nonnullis casibus limitanda est.

8 *Primo* enim, nec ipse absoluet, vbi superior eius id sibi omnino prohibuerit, cap. graue, & ibi Panorm. numer. 7. de præbend. vbi id habetur de suspens. per Concilium a benefici.

beneficij conferendis pro eo quod indignis scienter post secundam admonitionem non correcti contulerunt Ecclesiastica beneficia, hanc enim suspensionis sententiam nullis excepto summo Pontifice, vel vno ex quatuor principalibus Patriarchis poterit relaxare, prout Innocentius III. libi determinavit, & tradidit Syluest. verbo, absolutio, r. num. 3. §. octauus. Vnde Episcopi Vicarius a se excommunicatum non absoluet, vbi Episcopus hoc ei vetuerit, sicut nec vllus alius Iudex maior, aut minor, si id ipsi Papa prohibuerit.

9 *Secundo*, Delegatus Papæ, qui excommunicauit aliquem eo quod sententiæ suæ obedire contempserit, post lapsum annum a die latæ sententiæ diffinitivæ, non potest eum amplius absolueri, sed remittere debet ad Sedem Apostolicam, c. Quærenti, de offic. deleg. & ibi glos. in verbo, ante litis contestationem, quia Iurisdictionis eius expirauit in totum, & quoad executionem omnino Innoc. & Panorm. ibi Hostiens. in Summa, lib. 5. tit. de sentent. excommunic. num. 12. §. Quis possit, vers. Si verò Angelica, verbo, absolutio, 2. in princip. Sylu. vbi supra, §. Primus, Tabiena, verbo, absolutio, 2. num. 12. vers. Queritur octauo, Felin. in c. cum inferior, num. 5. de maior. & obed. Nauar. in Man. c. 27. num. 40. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 28. §. 6. Vgol. Tab. 1. cap. 4. num. 13. sic etiam delegatus Episcopi si post latam sententiam diffinitiuam non absoluat intra annum, aut tempus sibi prescriptum, postea absolueri non potest; ait si causam sibi delegatam non diffinierit, neque absolueri intra annum potest, ex Felino, & Vgol. vbi supra, cuius tamen contrarium tenent glos. & Innocen. & Angelica, vbi supra, & Panorm. numer. 7. dicentes, quod si delegatus Papæ excommunicat ante sententiam diffinitiuam, semper vsque ad diffinitiuam, & etiam post vsque ad annum, absolueri poterit: quia Iurisdictionis durat vsque ad sententiam latam, & executioni mandatam, & infra annum post sententiam. Et idem dicendum de quolibet alio delegato habente facultatem exequendi suam sententiam, ex Panorm. in d. cap. Quærenti, nu. 8. & Nauar. vbi supra.

10 *Tertio*, Quando Ordinarius excommunicauit aliquem incendiariam, & publicauit illum excommunicatum, tunc non potest eum amplius absolueri, sed solus Papa, vt habetur in cap. Tua nos, de sentent. excomm. Syluest. verbo absolutio, 1. num. 3. §. Tertius. Circa quem Canonem notandum est, Quod licet quidam, vt glos. in d. cap. Tua, in verbo, publicat, & ibi Panorm. num. 2. S. Anton. par. 3. tit. 24. capit. 11. Tabiena, verbo, excomm. 5. casu 7. velint incendiariam Ecclesiæ, aut loci religiosi ipso iure excommunicatum esse; rectius tamen alij, vt Sotus 4. d. 22. qu. 2. artic. 3. Concluf. 4. Caiet. verbo, excommunicatio, cap. 2. Nauar. in Man. cap. 27. num. 94. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 28. §. 6. & alij dicunt, nullum incendiarium etiam Ecclesiarum ipso facto excommunicatum esse; Nā c. Tua nos, non excommunicat istos, nec iubet denunciari sed solum ait, quod semel excommunicati & denunciati, non nisi a Papa absolui possint.

11 *Quarto*, Nō absoluet ipse, qui excommunicauit, si postquam excommunicauit, ipse met excommunicatur maior excommunicatione, & denunciatus sit, aut aliquo alio modo Iurisdictione priuatus; quia absolueri est Iurisdictionis, qua talis priuatur, secus, si solum excommunicatione minori irretitus fuerit, argu. cap. si celebrat, de Cler. excomm. ministr. & cap. duobus, & ibi glo. in verbo, nō expirat, de sentent. excomm. Angelica, verbo, absolutio 2. in princip. Syluest. vbi supra, §. Secundus, Tabiena, verbo, absolutio, 2. numer. 12. vers. Queritur octauo. Vnde, si Episcopus qui excommunicauit, vel Episcopatu se abdicauit, arg. toto tit. de renunciat. vel alio translatus sit, vel ob delictum depositus, aut degradatus, vel ab hostibus, pagani, aut hæreticis detentus, non absoluet, cum Iurisdictione priuatus sit c. 3. de suppl. neg. prela. & tot. tit. de trasla. prela. Sic nec Vicarius Episcopi qui excommunicauit, & postea Vicarius esse desijt; Nec Legatus Papæ, aut Visitator, vbi ille Legatus, aut hic Visitator esse desijt, quia tunc Iurisdictione quæ ad absolutionem necessaria est, caret. Et idem dicendum, si aliquis Iurisdictionis vsum quoad

alios perdidit, tunc enim a se excommunicatos non absoluet.

12 *Quinto*, Non absoluet qui excommunicauit, quando sententiam illam Papa ex certa scientia confirmauit; quod intelligi debet de sententia, quæ est ab homine, ex glos. & Ioan. Andr. in cap. ex frequentibus, in fine, in verbo, confirmantes, de instit. & Panorm. ibi, nu. 12. Summa Astens. part. 2. lib. 7. tit. 13. art. 6. q. 3. Angelica, verbo, absolutio 2. numer. 12. vers. Queritur octauo. Syluest. verbo, absolutio, 2. num. 4. §. Quarto, & verbo, absolutio, 1. num. 3. §. Quartus, Nauar. in Manual. cap. 27. num. 40. Burgaf. trac. de irreg. & dispenc. cap. An excommunicatus a delegato, numer. 6. & c. de absol. maioris excomm. nu. 31. Ratio est: quia qui aliquid ex certa scientia confirmat, suum illud facere videtur, argu. cap. 1. de confir. vtil. vel inutil. & cap. si Apostolice, de præbend. li. 6. Dixi, quando ex certa scientia eam confirmauit, hoc est, quando tota causa superior explicatur; seu quando in ea inferiur totus tenor rei confirmata, vel quando Papa vitur istis, vel similitus verbis, scilicet, *ex certa scientia*, vel quando confirmat aliquid quod vidit; secus autem, quando vel liquidò constaret confirmationem illam esse per surreptionem obtentam, cap. 2. de confir. vtil. vel inutil. vel quando in forma communi tantum, id est, sine causæ cognitione eam confirmauit; vel si sententia esset facta per statutum, tunc enim confirmatio hæc nihil quoad hoc operatur, sed qui excommunicauit, etiam absolueri posset, ex Panorm. capit. 1. nu. 6. de confir. vtil. vel inutil. Angelica, Tabiena, Nauar. vbi supra, & Summa Astens. dicta q. 3. Henriquez lib. 13. de excomm. c. 28. §. 6. in annotationibus litera G. Vgol. Tab. 1. cap. 4. nu. 11.

13 *Sexto*, Non absoluet is, cui statim executio simplex excommunicandi sine causæ cognitione commissæ est, vt contingit parochis, qui de mandato Episcopi aliquem excommunicant, & idem dicendum, si Papa iam diffinuit negotium, & mandat alicui excommunicare rebellem, aut aliquem alium; hi enim sic excommunicatos absolueri non possunt, sed tantum excommunicare, sicut eis committitur, quia eis non Iurisdictionis, sed simplex executio, seu nudum ministerium tantum delegatur, glos. in cap. peruenit in verbo, facere, 7. quæst. 1. & eadem glos. in cap. si homo esses, in verbo, Quousque, 27. quæst. 1. & facit cap. vlt. §. fin. de offic. deleg. Summa Astens. part. 2. lib. 7. tit. 13. artic. 6. quæst. 2. Angelica, verbo, absolutio, 2. in princip. vers. Sexto, & num. 1. Tabiena, verbo, absolutio, 2. num. 12. vers. Queritur octauo. Syluest. verbo, absolutio, 1. nu. 3. §. Sextus, Nauar. in Manual. cap. 27. num. 44. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 28. §. 6. Vgol. Tab. 1. c. 4. in princip. nu. 13. & communis est DD. sententia, & idem docet Paluda. 4. d. 8. q. 5. art. 2. fines enim mandati diligenter attendendi, & custodiendi sunt.

14 *Propositio secunda*: Superior eius, qui censuram excommunicationis tulit (& idem de alijs censuris dicendum est) ab ea absolueri potest. Sic Panorm. in capitu. prudentiam, §. fina. in fine, de offic. deleg. & in cap. cum ab Ecclesiasticarum, num. 11. de offic. ordin. glos. in Clem. 1. in verbo a Canone, de priuileg. argu. cap. pastoralis, de offic. ordin. Gem. in cap. venerabilibus, num. 2. de sentent. excomm. lib. 6. Ioan. de Lignano in tract. de cens. Eccl. §. decimus octauus. Sum. Astens. part. 2. lib. 7. tit. 13. art. 6. in princip. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. Syluest. verb. absolutio, 2. in principio Nauar. in Manual. cap. 27. num. 40. Couar. in c. alma mater, par. 1. §. 12. num. 2. de sentent. excomm. lib. 6. Vgol. de censur. Eccles. Tabul. 1. cap. 4. §. 1. nu. 1. & Theologi omnes, vt S. Thom. in addit. 3. par. quæst. 24. artic. 1. S. Bonau. 4. dist. 18. in vlt. par. dist. quæst. 6. nume. 85. in fine. Rich. 4. d. 18. art. 9. quæst. 1. Durand. 4. dist. 18. quæst. 4. nu. 8. Palud. 4. d. 18. quæst. 5. art. 2. Thom. de Argétina, 4. dist. 19. quæst. vnica, art. 4. Gabr. 4. d. 18. q. 3. art. 3. dub. 6. Sotus 4. d. 22. q. 2. art. 3. Concluf. 2. vnde Papa, qui est superior omni alio, absolueri potest a sententia omnis hominis, vel cui ipse commiserit, nec in hoc alicui inferiori facit iniuriam, cū suo iure vtatur; propter quod Penitentiarij eius sepe absoluunt a sententijs diuersorum Iudicum, vt Palud. vbi supra, & Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 36. artic. 1. Concluf.

Concluſ. 2. teſtantur, quæ res notior eſt, quàm vt proba-
tione indigeat.

- 15 *Is autem* in hoc loco ſuperior tantum intelligitur, qui vel primò Iuriſdictionem alterius omnino ad arbitrium ſuum ab eo auferre poteſt qui excommunicationem tulit, argum. cap. Graue nimis, de præb. & cap. paſtoralis, §. porro, de offic. ordin. vel ſecundo, qui ſaltem vſum eius impedit poteſt, arg. cap. eum ab Eccleſiarum, de offic. ord. vnde Epifcopi, Archiepiſcopi, Patriarchæ, & alij Eccleſiæ prælati, a vicarijs eorum excommunicatos abſoluere poſſunt, cum ad arbitria ſua huiusmodi vicarios reuocare queant, ex Gemin. in capit. 1. numer. 10. de offic. vic. lib. 6. & Panorm. in cap. Quoniam Abbas, num. 10. de offic. deleg. Ioann. Andr. in capit. ſua nobis, de offic. vic. & ibidem Panorm. numer. 5. vbi docent, Epifcopum, qui conſtituit Vicarium, & intrauit eum nõ reuocare, nihilominus reuocare eum poſſe ſine pena peritij, maxime, quãdo ſubeſt inſta cauſa reuocandi; & idem docent Summa Aſtenſis, tit. 2. lib. 7. tit. 13. artic. 6. quæſt. 5. Palud. 4. diſtinct. 18. quæſt. 5. art. 2. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. Angelica, verbo, abſolutio 2. num. 2. Tabiena, verbo, abſolutio, 2. num. 13. verſ. Queritur Nono Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 24. §. 2. & cap. 27. §. 3. Vgol. Tab. 1. cap. 4. §. 11. nu. 11. & quod de appellatione diximus, ſcilicet, quod Archiepiſcopus abſoluere poteſt Suffraganeorum ſuorum ſubditos, quando ad eum appellatum ſit, dicendum etiam eſt, quando iure concedente viſitat Diœceſim Suffraganei ſui, tunc enim eos, & excommunicare, & ab excommunicatione abſoluere poteſt.
- 16 *Eodem modo* Epifcopus excommunicatum ab Archidiacono abſoluere poteſt: eſt enim Iuriſdictione illi Epifcopus omnino tollere nequeat, cum hanc non ab Epifcopo, ſed a iure habeat, (a iure enim Vicarius Epifcopi Archidiaconus appellatur, cap. 1. & ibi gl. in verbo, Vicarium & Panorm. ibidem, numer. 1. de offic. Archid.) eius tamen vſum impedire poteſt, & ab eo excommunicatum abſoluere, etiam non præmiſſa ſatiſfactione, quia Ordinarius eſt totius Diœceſis, vt ex cap. 1. de offic. ordin. colligitur. Et quamuis Epifcopus excommunicatus a ſuis inferioribus, v. g. ab Archidiaconis, & alijs Iuriſdictionem & facultate excommunicandi habentibus, abſoluere non debeat, niſi illis requiſitis, aliter peccet, abſolutio tamen, facta tenet, ſecundum gloſin cap. eum ab Eccleſiarum, in verbo non relaxes, & ibi Innoc. & Panorm. num. 3. de offic. ord. idem Panorm. in cap. officium, prope finem, & in cap. dilecto, num. 7. verſ. Caueat ergo Epifcopus, & ibi Innoc. n. 2. de offic. Archid. Angelica, verbo, abſolutio, 2. numero 3. Sylueſt. verbo, abſolutio, 2. in principio. Tabiena, in verbo abſolutio, 2. num. 14. verſ. Queritur decimo. Couar. in ca. alma mater, par. 1. §. 12. num. 3. de ſentent. excommun. li. 6. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 13. artic. 6. quæſt. 4. Hoſtienſis in Summa, lib. 5. tit. de ſent. excommun. num. 12. §. Quis poſſit abſoluere, verſ. Eſt & alia Regula, Vgo. Tab. 1. cap. 4. §. 1. num. 7. qui omnes expreſſe aſſerunt, Epifcopum abſoluere poſſe excommunicatum ab Archidiacono ſuo, quamuis malè faciat illo prius non requiſito, quia Iuriſdictionem non ſeruat ſubditis ſuis, arg. cap. 2. de exceſſ. prælat. Hæc tamè quæ diximus vera eſſe, intelliguntur niſi ex conſuetudine Archidiaconi haberent, vt ab eis excommunicati nequaquam ab Epifcopo abſolui poſſent; aut niſi ex conſuetudine parem cum eo Iuriſdictionem haberent, ita, vt ab ipsis non appelleretur ad eum, ſed immediata ad Archiepiſcopum, vel Papam, quia tunc Epifcopus ab illorum ſententijs abſoluere non poterit, argum. cap. dilecto, de offic. Archid. quia non eſt ſuperior eorum in his caſibus ex Paludan. 4. diſtinct. 18. quaſt. 5. articulo ſecun-

do, Angelica, & Tabiena vbi ſupra.

- 17 *Secus autem* dicendum eſt de illis ſuperioribus, qui hæc poteſtatem non habent: non enim poteſt Archiepiſcopus ad ſuum arbitrium ab Epifcopo ſuis Suffraganeis, aut eorum Vicarijs excommunicatos abſoluere, niſi in caſu quo per appellationem cauſa excommunicationis ad eum delata fuerit, tunc enim poteſt, vocatis tamen partibus, & cognito de appellatione, aliàs non valet abſolutio, capit. Romana, & cap. venerabilibus, de ſentent. excommunicat. lib. 6. & ratio eſt, quia nõ eſt Iudex, aut Ordinarius ſuorum Suffraganeorum, & proinde, nec eos excommunicare, nec ab excommunicatione abſoluere valet, extra caſum appellationis, vt in d. cap. Romana, & d. cap. venerabilibus, §. excommunicatos verò, de ſentent. excommunicat. lib. 6. & in cap. ad reprimendam, de offic. ord. & cap. per tuas de ſentent. excommunicat. in antiq. Hoſtienſis in Summa, lib. 5. tit. de ſentent. excommun. num. 12. §. Quis poſſit abſoluere, verſ. Eſt & alia regula. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 13. artic. 6. quæſt. 5. Palud. 4. diſtinct. 18. quæſt. 5. art. 2. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. Angelica, verbo, abſolutio 2. num. 2. Tabiena, verbo, abſolutio, 2. num. 13. verſ. Queritur Nono Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 24. §. 2. & cap. 27. §. 3. Vgol. Tab. 1. cap. 4. §. 11. nu. 11. & quod de appellatione diximus, ſcilicet, quod Archiepiſcopus abſoluere poteſt Suffraganeorum ſuorum ſubditos, quando ad eum appellatum ſit, dicendum etiam eſt, quando iure concedente viſitat Diœceſim Suffraganei ſui, tunc enim eos, & excommunicare, & ab excommunicatione abſoluere poteſt.
- 18 *Eodem modo* nec Patriarcha excommunicatos ab Archiepiſcopis abſoluere poteſt, vt ex d. cap. venerabilibus, de ſentent. excommunicat. lib. 6. communiter colligunt DD. Nec Legatus a latere, quamuis & Epifcopis, & Archiepiſcopis, & ſingulis ſuæ prouinciæ præſit, & Iudex ſit, & ſuperior, vt tradunt Panorm. & DD. in cap. 1. de offic. deleg. & Gundifaluo de Villadiego in tract. ſuo delegato, quæſt. 8. ab eis excommunicatos abſoluere valet, ex Felin. in cap. ad eminentiam. num. 2. de ſent. excomm. Gundifaluo vbi ſupra, quæſt. 13. & Vgol. Tab. 1. cap. 4. §. 11. nu. 2. ſicut nec eorum Iuriſdictionem tollere, aut eius vſum impedire poterit.
- 19 *Propoſitio tertia:* Succesor in onere, & dignitate illius, qui cenſuram tulit, abſoluere poteſt a cenſura quam tulit ille, qui ſuccedit, vt colligitur ex capit. Si Epifcopus 1. c. 3. ita Palud. 4. diſtinct. 18. quæſt. 5. artic. 2. Duran. 4. diſtinct. 18. quæſt. 4. num. 8. Thom. de Argent. 4. diſtinct. 19. quæſt. ynicar. 4. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. Sylueſt. verbo, abſolutio, 2. in principio. Nau. in Man. cap. 27. uum. 40. Bargaſ. de irreg. & diſpenſ. par. 6. de abſol. ab excommun. nu. 15. Vgol. de cenſur. Eccleſ. Tab. 1. cap. 4. §. 3. num. 1. poſt Innoc. in cap. Quarentis, in fine, de offic. deleg. & Panorm. in cap. paſtoralis, §. præterea, num. 1. de offic. ord. & Ioan. de Lignano, de cenſur. Eccl. §. 16. nu. 11. quos refert & ſequitur ibidem. Quod intelligitur non ſolum in excommunicatione, ſed etiam in alijs cenſuris. Ratio eſt, quia ſuccedat for eadem cenſetur perſona cum eo, cui ſuccedit, argum. capit. 1. de ſolut. & Palud. vbi ſupra, teſtatur. Vnde, mortuo Abbate, Epifcopo, Archiepiſcopo, aut Papa, ſuccedat eorum in officio, & dignitate abſoluit. Quod procedit nõ ſolum in ſucceſſore ob mortem alterius, ſed etiam vbi ob aliam cauſam ſuccedit, ex Durand. vbi ſupra, ſcilicet, quia vel Epifcopus Epifcopatu renunciauit, aut ad alium locum translatus eſt, vel depoſitus, vel alia de cauſa Iuriſdictione ſua priuatus, ex Sylueſt. verbo, abſolutio, 2. numero 6. Procedit etiam in ſucceſſore Iudicis delegati; poterit enim iſte a ſententia excommunicationis a delegato lata abſoluere. Sic etiam ſucceſſor ſubdelegati ab eo excommunicatum abſoluet. Item, qui eſt ſucceſſor ad tempus ſolus, abſoluere poteſt ab excommunicatione & alijs cenſuris, quas tulit iſi, cui ſuccedit: Talis autem ſucceſſor dicitur ille qui iure communi exercet Iuriſdictionem, donec ſucceſſor perpetuus conſtituatur; Vnde, mortuo Epifcopo, Archiepiſcopo, Patriarcha, ſucceſſor eorum ad tempus, ſcilicet Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, abſoluet, capit. 3. de ſupplenda negligent. prælat. lib. 6. & capit. vnicò, de maior. & obed.

obed. libr. 6. a quo hodie eligi debet Vicarius. qui ea que iurisdictionis sunt, exercere debet, iuxta Decretum Concilij Trid. sess. 24. cap. 16. de reform. Et idem. si alio modo vacaret Ecclesia. sicut per renunciationem, traslatione, de positionem, aut iurisdictionis amissionem, quacunque de causa; aut si Episcopus teneatur ab hostibus captivus, c. 3. de suppl. neglig. prelat. li. 6. & ibi glos. in verbo, si Episcopus, & verbo, a paganis, & verb. mortem. Quamvis si a Papa detur visitator in Ecclesia Cathedrali, aut ob Capituli negligentiam ab Archiepiscopo datus sit administrator, talis visitator, aut administrator absolvet, non Capitulum, c. fin. de suppl. neglig. prelat. lib. 6. & c. is cui, & ibi glos. in verbo, Soli, de elec. lib. 6.

20. **Proposio Sexta:** Delegatus a lege absolvi potest ab excommunicatione ab homine lata in duobus casibus. **Primus est,** Quando ob paupertatem, inimicitias, senectutem, & alia impedimenta impeditur excommunicatus, quo minus adeat eum, qui de iure communij ipsum absolvi debuit, de quibus impedimentis habetur in ca. Quid de his, & c. Ea noscitur, & c. Quamvis, de sent. exc. tunc enim ob Clerici percussorem, c. si quis suadente diabolo, 17. quest. 4. aut ob participationem cum excommunicato in crimine, cap. Nuper, de sent. excomm. a proprio Episcopo, aut Sacerdote proprio absolvi potest. Nauar. in Manuali, c. 27. num. 89. & num. 90. Vgolin. Tab. 1. capitulo 4. §. 4.

21. **Proposio Quarta:** Appellationis Iudex absolvi a censura ab eo lata a quo appellatur, ut habetur in cap. Ad reprimendam, & ibi Panormitan. numer. nono, de offic. ordin. & cap. per tuas, de sent. excommunic. in antiq. & in cap. venerabilibus, §. porto, & §. fin. de sentent. excommunicat. libro sexto, cum causa per appellationem ad Iudicem appellatum deuoluta sit, ut probat Panormit. ubi supra, & facit cap. Romana, §. si vero, & cap. Non solum, & cap. si a Iudice, de appellat. lib. 6. Iudex autem appellationis is dicitur, qui est proximus Iudex eius, a quo appellatur. Sicut proximus Iudex subditi Episcopi est Episcopus, Episcopi vero Archiepiscopus, huius Patriarcha, Patriarche Papa. Item proximus Iudex Iudici datus est is, qui Iudicem dedit, vt Legati a latere, Papa; Secus tamen in Vicarijs Episcoporum, & aliorum Antistitum, cap. secundus, de consuetud. libro sexto. Nam ab ipsi superior eius qui eos Vicarios dedit, appellandus erit, cap. Romana, de appell. lib. sexto, eo quod Episcopi, & Vicarij vnum forum esse censetur. Sicut etiam delegati proximus Iudex est delegans, & subdelegati subdelegans, dum modo subdelegans Iudex esse non desierit, tunc enim delegantem primam appellare debemus. Quia vero Papa omnium ordinarius Iudex est, arg. c. cuncta per mundum, 9. quest. 3. ideo alijs intermissis, ad ipsum semper appellari poterit, cap. si quis vestrum, & seq. 2. q. 6. & cap. si duobus, de appell. Panorm. in cap. dilecti, 2. de appell. Id quod etiam locum habet in Legato a latere, quoad homines sue provincie, c. 1. de offic. Leg. & ibi glos. in verbo, legationis, & in verbo, vniuersas, & Panorm. ibi, num. 7. Et etiam in Patriarcha: nam & ipse a suarum provinciarum hominibus omnis medijs appellari potest, facit glos. in ca. renouantes, in verbo, similia, distinct. 22. & expresse Panorm. in cap. Antiqua, num. 7. & §. de privileg. qui etiam ad hoc citat Innoc. Hostiens. & Spaul. in tit. de appell. §. nunc tractemus, vers. Sed nūquid. Quae omnia intelligenda sunt, dummodo proximus Iudex non sit iurisdictione sua priuatus, aliqua de causa, aut aliquo impedimento detentus, aut vsu iurisdictionis spoliatus; tunc enim ad alium proximum superiorem appellandum erit, c. is cui, & cap. si a subdelegato, de offic. deleg. lib. 6.

22. **Proposio Quinta:** Delegatus cum causa cognitione, excommunicatum a delegante absolvi potest, si tempore delegationis delegans aut denunciatus, aut alia ratione iurisdictionis, aut eius vsu non sit priuatus, secus autem si eo tempore delegans impeditus fuerit, aut iurisdictione priuatus: tunc enim cum delegati iurisdictione a delegante pendeat, sicut delegans nihil potuit, ita neque delegatus. Quod multo magis procedit, quando delegans nudum tantum ministerium delegauit; neque enim tunc aliquid delegatus poterit, ex Nauar. in Manuali, capitulo 27. numero 40. Vgolino. Tab. 1. capitulo 4. §. 4.

23. **Iudex autem ad quem appellatur in absoluendo haec seruare debet;** Si enim constet censurę sententiam esse iniustam, statim absoluat; si dubiter cautione prestita absoluet; si autem de offensa, aut contumacia constituerit, non nisi premissa reali satisfactione absoluat; Quod si sententia nulla sit, statim nullam fuisse declares, vt colligitur ex cap. venerabilibus, de sentent. excomm. lib. 6. & cap. cum contingat, de offic. deleg. si vero manifesto constet sententiam valere, tunc licet ipse absolvi possit, fatius tamen erit cum ad absoluendum remittere ei, a quo est condemnatus, ex d. venerabilibus, §. sane, de sent. excomm. lib. 6.

24. **Proposio Quinta:** Delegatus cum causa cognitione, excommunicatum a delegante absolvi potest, si tempore delegationis delegans aut denunciatus, aut alia ratione iurisdictionis, aut eius vsu non sit priuatus, secus autem si

eo tempore delegans impeditus fuerit, aut iurisdictione priuatus: tunc enim cum delegati iurisdictione a delegante pendeat, sicut delegans nihil potuit, ita neque delegatus. Quod multo magis procedit, quando delegans nudum tantum ministerium delegauit; neque enim tunc aliquid delegatus poterit, ex Nauar. in Manuali, capitulo 27. numero 40. Vgolino. Tab. 1. capitulo 4. §. 4.

25. **Proposio Sexta:** Delegatus a lege absolvi potest ab excommunicatione ab homine lata in duobus casibus.

Primus est, Quando ob paupertatem, inimicitias, senectutem, & alia impedimenta impeditur excommunicatus, quo minus adeat eum, qui de iure communij ipsum absolvi debuit, de quibus impedimentis habetur in ca. Quid de his, & c. Ea noscitur, & c. Quamvis, de sent. exc. tunc enim ob Clerici percussorem, c. si quis suadente diabolo, 17. quest. 4. aut ob participationem cum excommunicato in crimine, cap. Nuper, de sent. excomm. a proprio Episcopo, aut Sacerdote proprio absolvi potest. Nauar. in Manuali, c. 27. num. 89. & num. 90. Vgolin. Tab. 1. c. 4. §. 5. nu. 12. & seq.

Secundus est, articulus mortis, quo quidem tempore, quando nec is, qui sententiam tulit nec eius superior, aut successor, nec Iudex ordinatus adiri potest, quilibet Sacerdos ab omnibus non solum peccatis, sed etiam excommunicationibus quibuscumque reseruatis absolvi poterit; Quod pie semper in Ecclesia Dei custoditum fuit, ne contingeret occasione cuiusquam reservationis aliquem perire, vt testatur, & statuit Concilium Trident. Sess. 14. c. 7. de reformat. Martin. Ledesm. 2. 4. quest. 26. artic. 1. dub. 1. Nauar. in Manuali, cap. 26. num. 26. & cap. 27. numero 272. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 11. num. 8. de sent. excomm. lib. 6. Henriquez libr. 13. de excomm. cap. 27. §. 3. Vgolin. Tab. 1. c. 4. §. 5.

26. In eo autem quod Concilium affirmat omnem Sacerdotem in illo articulo posse absolvi, procedit, etiam excommunicatio illa reseruata esset Pape, ex communi DD. sententia; & etiam si Sacerdos ille non esset parochus eius qui absoluendus est, ex Sylu. verbo, absolutio, 1. nu. 8. Nauar. Martin. Ledesm. Couar. ubi supra, Soto, 4. dist. 18. qu. 4. artic. 4. & etiam si Sacerdos ille excommunicatus, depositus, degradatus, hereticus, schismaticus, & cuiuscunque similis conditionis esset. Quia tamen hoc multi solum probabile esse putant, ideo poterit quis in articulo mortis talem absolutionem in detestationem heresis, & alterius similis peccatorum, recitare: Immo vero, si sit periculum ne talis Sacerdos huiusmodi egrorum seducat, non solum potest, sed etiam absolutionem talem recitare debet.

27. Addo tamen, quod etiam in articulo mortis, si sit copia eius, ad quem de iure pertinet absolutio ad illum recurrere, nec posse quemlibet Sacerdotem eo in casu absolvi, in eius vero defectu quilibet Sacerdos absolvi potest. Probabile etiam est seruandum esse ordinem, ita vt deficiente illo, ad quem de iure pertinet absolutio, recurratur ad supremum illum superiorem qui eodem modo haberi potest adeo vt si sit excommunicatio Papalis, & non potest recurrere ad Sedem Apostolicam, quia distat, recurrendum est ad Episcopum; si autem non possit habere proprium Episcopum, ad parochum proprium recurrat. Quod si commode vocati non potest proprius parochus sine detrimento & periculo infirmi, ad quemcumque propinquum Sacerdotem recurrere poterit, in quo casu absoluitur a peccatis directe, sine onere iterum ea cõfrendi, ab excommunicatione vero reseruata verè quidem absoluitur, ita vt si deinceps moriatur, alia post mortem absolutio non est necessaria, etiam si Pape absolutio reseruata sit, vt de communi sententia testatur Couar. eodem §. 11. num. 8. Sicut nec opus erit alia absolutione etiam nisi non moriatur, ex Soto, in 4. distinct. 18. questio. 4. artic. 4. ad secundum, Nauar. in Manuali, cap. 26. numero 26. Vgolin. d. §. 5. numero 8. quia tamen ab huiusmodi excommunicatione non directe, sed indirecte absoluitur, scilicet, cum hoc onere, vt si conualueris se personaliter praesentem illi, cui excommunicatio reseruata fuit, mandatum eius, &

Q nouam

no uari peccatiſſimam, ſi ſiungat, humiliſter ſuſcepitur; idem ſibi non fecerit, in eandem ſpecie excommunicatio- nem. Item ſi diſponente Remota, cap. Eos qui, de ſententia excommunicati, lib. 6.

Articulus uero moris, no ſolum intelligitur iſe, ſed in quo ſegrotus iam agit animam, & moritur, ſed etiam ille, in quo ſua propinquus eſt mori, ut iudicio peritorum medi- corum, intra paucos dies moriturus exiſtimetur; Ratio eſt: quia ſi expectetur ultimus articulus, periculum eſt, ne ſine abſolutione moriatur. Præterea, articulus moris ualde ageritudinem putatur, vel quãdo quis breui infra pau- cos dies moriturus eſt ex ſenectute, uel ex infirmitate; uel quando ex alia cauſa imminet propinqua mors ſi in ſpectu quãdammodo, ut Phloſoſophi loquuntur; uel ſi quis in mari ſit, & orta tempeſtate graui naufragium probabili- ter imminet. Item, ſi miles in bello propinquus ſit conſi- ctus, & hoſtes fortes aggreſſus eſt. Item, ſi quis damnatus eſt ad morte, ſi intra paucos dies ſe proſequenda executione. Item ſi quis loca periculosa ubi furtes, & ban- diti comitarentur, pertranſire cogitur. Sic etiam quando mulier partu proxima eſt, ubi diſſilia parere ſolet, uel ubi primo partu, & ſecondo de iſis, qui ſe caſtrando tri- buunt, & denique quãdo uſitque probabilliter arbitrio uiri boni & prudentis ſecuritate eſt mors, ſine ab extincto, ſine ab interſe. Hicque articulus, ſeu uelicatum moris, ſeu extremæ neceſſitatis, ut communiter ſcribunt aucto- res, Sanctus Thomas in addit. tertie partis, queſtio octa- uis, articulo ſexto, & quarto diſtinctione 20. queſtione pri- ma, articulo primo, queſtione ſecunda. Palud. 4. diſtin- ctio 17. queſtione tertia, & diſt. 20. queſt. 1. artic. 2. Concluſ. 3. Martini. Ledefm. 2. 4. queſt. 26. artic. 7. Sorus 4. diſtinct. 18. queſt. 4. art. 4. Henríquez lib. 13. de excomm. cap. 27. §. 3. Ioan. A. idr. in cap. paſtoralis, §. 1. de offic. ordin. & ibi Panoem. num. 3. Nauar. in Manuali, cap. 26. num. 31. Co- nar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 11. num. 8. de ſent. excom. lib. 6. Vgolin. Tab. 1. cap. 10. §. 1. num. 9. & Sylueſt. verbo, abſolu- tio, 1. num. 8. & uo. 10.

29 Difficultas ſolum exiſtimanda reſtat, An ſcilicet excom- municatus & no ninſim denunciatus ſiue à Papa, ſiue ab alio Ordinato; ſiue ab exequatore Apoſtolico, abſolui poſſit à confefſario, uel uel confessionalis, ſeu ſubilar, quo confefſarij potetas abſoluenti ad eiuſmodi peccatis & cõ- ſiſis, etiam ſedi Apoſtolice reſeruatis, & etiam in Bulla Cenæ Omnia contentis. In qua re auctor Compendij Præilegiorum Menſhacianum, uerbo, Abſolutio quoad ſeculares, ſecundo Notab. 19. docet non poſſe; at ſine textu, aut ratione aliqua efficaci hoc affirmat.

Vnde, & uetior & communior opinio Diſtoris eſt, etiam nominatim excommunicatum & denunciatum à quocunq; abſolui poſſe ab huiuſmodi confefſario appro- bato in foro interiori, & conſcientie, quoad ſuos effectus, impleus & ſeruatis prius illis, quæ confessionale, ſeu ſubilarum præſcribit, ita ut poſtea nec Eccleſia Suffragijs, nec participatione Sacramentorum, aut Indulgentiarum pri- uetur. Sic Martini. Ledefm. 2. 4. q. 26. art. 1. dub. 9. Sorus, 4. di. 22. q. 2. art. 3. Concluſ. 2. Nauar. in Manuali, ca. 27. num. 278. Couar. in c. Alma mater, par. 1. §. 11. num. 12. & numer. 16. Henríquez lib. 13. de excom. c. 27. §. 1. Vgolin. Tab. 1. capi. 10. §. 4. num. 4. & ſeq. Quorum opinio & æquitate, & ra- tione probari facile poteſt. Etenim æquitas & pietas ſua- dent, eam eſſe & Eccleſiæ, & Summi Pontificis intencio- nem, penitentes omnes ad ſe uenientes recipere; omnes- que ſaluos fieri ad mentem Iſus Chriſti; Cum ergo nec ex uerbis Bullæ, nec ſpecificum contrarium in ſublaro ha- beatur; dicendum erit, intencionem Pape hanc eſſe, ut etiam nominatim excommunicati & denunciati abſolui poſſint. Accedit etiam ratio nõ inefficax; quia cum huiuſmodi ex- communicatio lata fuerit ob peccatum contumaciæ, & inobedienciæ; ſicut confefſarius hic uel illis ſublaro ab il- liſ peccatis abſolueret poterit, etiam & à cõſiſis ab eodem incurſis in foro pœnitentiæ abſolueret ualere; Si quidem aliàs abſolutio illa à peccatis, uana & illuſoria; nullo mo- do omnino foret, quandoquidem excommunicatus inca- pax omnino eſt, Sacramentorum, & conſequenter abſolu-

tionis Sacramentalis, que abſolutio quibus à peccatis ualide po- teſt. In 7. prius ab excommunicatione abſoluator ex com- muni DD. ſententia Reſtard; ad diſt. 18. art. 9. queſt. 4. Pa- lud. diſt. 17. queſt. 6. art. 1. Concluſ. 2. Ioan. M. di. 4. diſt. 17. queſt. 3. Auſtan. 4. Senenſ. queſt. 10. de confeſſ. §. ſi petat circa diſta; uel ſi. Notat autem Summa Aſtenſis, pa. 2. lib. 7. tit. 13. artic. 1. queſt. 8. Sylueſt. uerbo; confeſſori, 3. num. 1. 2. dub. 8. ubi ait hanc eſſe communem opinionem omnium Theologorum; & Summiſſimum Martini. Ledefm. 2. 4. queſt. 26. art. 1. dub. 9. Nauar. in Manuali, cap. 26. num. 7. & in cap. conſidera, §. 1. dicitur, numero 24. de penitenti. diſt. 3. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 11. numero 2. ad ſent. excommunicati. lib. 6. Cuiusmodi abſolutio non poſſet à peccatis, niſi abſolutio ab excommunicatione præ- mitta; conſequenter dicendum erit, confefſario huic po- teſtatem abſoluenti ab excommunicatione concedi; id quod etiam regula illa eodem modo conſtituit, qua dicitur, cum aliquid committeretur expedientum, reliqua omnia, ſine quibus illud expediri nequeat, commiſſa etiam con- ſentis, 12. diſt. de iuſſi. omni. iudic. & cap. præterea; & ibi gloſſa in uerbis; ex eo quod cauſa; & cap. ſuſpiciõis, de of- fic. deleg.

30 Circa hanc autem abſolutionem ab excommunicatione factam à confefſario uel uel Bullæ Cenciæ, aut ſublaro, quatuor breuites quantum ad præſens inſtitutum ſpe- ctat notanda ſunt.

31 *Primum eſt*, Hanc abſolutionem communiter tradunt auctores, in foro interiori ſeu conſcientie prodeſſe ſolum in foro, etiam exteriori talis, excommunicatus denunciatus ſiue abſolutus habendus erit, ita ut uideatur, quousque à ſuo excommunicatore abſolutus ſit, uel ab alio, qui cum in foro exteriori, cauſa cogita in forma iudicij, abſolueret poſſet; argum. Solet, de ſent. excom. lib. 6. abſolutio enim ſibi pœnitentiæ non impedit proceſſum in foro exteriori; ex gloſſa in cap. De hiſiſi uerbo, replicari; de accuſa. Nauar. in Manuali, c. 27. nu. 278. uel ſublaro; Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 11. num. 16. de ſent. excom. lib. 6. Lado- uic. Gomelio, in reg. Cancell. de non iudicando roſta ſor- mam ſupplicacionis, queſt. 14. nu. 3. ubi ait hanc eſſe uiam Sacre Penitentiariæ apud Curiam Romanam; Paul. Pa- riſi. lib. 4. Conſil. 67. num. 22. Anton. Corduba tract. de In- dulg. queſt. 40. Martini. Ledefm. 2. 4. queſt. 26. artic. dub. 9. Conſido Philarco Piſtorienſis, tract. de offic. Sacerd. par. 1. tertij; libro quarto, poſt ca. 16. in add. de abſolutione vigore ſublaro. Vgolin. de cenſur. Eccleſiaſt. Tab. 1. cap. 10. §. 4. numer. quinto; Henríquez lib. 13. de excommunicati. cap. 27. §. quinto, Id quod exinde conſiderari poteſt, quia in aliquibus Bullis & licetis Apoſtolice (ut Ledefm. & Couar. teſtantur) exprimitur abſolutionem à confefſario da- ram in ſublaro exteriori prodeſſe, & reum immunitatem eſſe; ubi igitur non exprimitur, in foro tantum interiori proderit. Præterea optima ratio eſt; quia ſi talis abſolutio prodeſſet in foro exteriori, uel plerumq; eaderet in iudicij, & contemptum Iudicis excommunicantis, ad quem remitti debet excommunicatus, uel eadem cogita abſoluarur, argum. cap. prudentiam, §. Sexta; de offic. dele- gati, & cap. paſtoralis, §. præterea, de offic. ordin. Deinde aliàs occurrerit ſcandalum, & eccleſiaſticus ordo confunde- retur, ſi uicuique ſua iuriſdictio non ſeruarietur, argum. cap. perſonalit. 1. 1. queſtione prima, uod; præter abſolutio- nem obtentam à confefſario, remitti debet ad ſuum Iudi- cem, ſeu ſatiſſerij debet, uod Henríquez ubi ſupra docet, nec parochum ab excommunicatione, nec Episcopum à reſeruatis Pape pro foro exteriori, ſed ſolum pro foro con- ſcientiæ abſolueret poſſe, & colligitur ex Trident. ſeſſ. 24. de reſormat. cap. ſexto. Si tamen Index eſſet benignus, poſſet decenter eam Bullæ abſolutionem pro foro etiam exteriori acceptare. Vnde Nauar. tomo ſecundo, Conſil. Conſ. 23. numer. quarto; de penit. & remiſſ. docet, Episcopum qui pro Breuē Sacre Penitentiariæ abſolutio uel di- ſpenſauit pro foro conſcientiæ tantum, & ita ſcientem ſcientia priuata talem eſſe abſolutum, uel diſpenſatum, non debere tanquam iudicem in foro exteriori punire, aut in- quietare reum, niſi pars perat, quia non intereſt Reipubi- licæ ſciat, cum uerò talis abſolutio non delinq;at, eo

quod Iudex non tenetur ad utilitatem priuata nisi parte peccante procederet. l. 4. §. Hoc autem iudicium, ff. de dāno infec. nec ut debet scientia sua priuata, ut puniat in foro exteriori, cum necessaria omnino sit scientia publica, quæ per allegata & probata habetur ad hoc, ut tanquam Iudex in foro exteriori delicta puniat, arg. l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. praesidis cap. pastoralis, §. Quia vero, de officio delegati.

32 Est autem introducta absolutio hæc in foro interiori ab excōmunicacione, præcipue in fauorem excommunicatorum, propter crimina occulta, ne homines seipsos in foro exteriori prodere cogere. Ne autem homines postea abuterentur huiusmodi absolutionibus fori interioris, ad facilius peccandum; ideo sapientissimè etiam ab ecclesiâ institutum, & perpetuò obseruatum est, ut absolutio fori interioris, nihil omnino prosit in foro exteriori, quia quādoconque crimen detegatur in foro exteriori, etiam penitentia peccata, in exteriori foro accusari, & puniri possit, ac si verè excommunicatus esset, ut notant gl. in d. cap. De his, de accus. & Couar. & alij vbi supra, & idem Cou. li. 2. var. resolut. c. 10. nu. 3.

33 Secundum est, Quod etiam in foro interiori a confessario impendi non debet absolutio ex vi Iubilæi, vbi offensa est manifesta, sine præuia satisfactione, si vero fuerit dubia, dari debet competens cautio, scilicet, pignoratitia, vel fideiussoria, c. solet, & c. venerabilibus, de sent. excom. li. 6. Sotus, 4. d. 2. q. 2. art. 3. Concl. 2. Martin. Ledesin. 2. 4. q. 26. ar. 1. dub. 9. Nauar. in Manual. c. 27. nu. 278. vers. Sexto. & in c. 1. in princ. num. 53. de penit. d. 6. Henriquez lib. 3. de excom. c. 28. §. 1. Quamuis enim in Bulla Iubilæi non fiat mentio de satisfactione præmittenda, sic tamen intelligi debet, & redigi ad ius commune, arg. ca. causam quæ, de Rescrip. & faciunt quæ tradit gl. in c. paratus, in verbo, si verba, 23. q. 1. Non enim intendit Pontifex Bullis suis quempiam lædere, arg. c. super eo, de offic. deleg. & c. Quamuis, de Rescrip. lib. 6. vnde absolutio impensa per confessarium in offensa manifesta, vel in dubia, non præmissa reali satisfactione, vel cautione cum pignoribus, vel com fideiussoribus (dummodo id commodè ab absoluedo fieri possit) nulla, & irrita esset, ut Ledesin. Sotus, Henriquez & alij vbi supra testantur.

34 Tertium est, Quod in foro exteriori aliquando offensa, vel contumacia dici possit dubia ob id, quod promptæ & liquidæ probationes ad contumaciam conuincendâ non offerantur, in foro tamen penitentiâ, vbi penitens se excommunicatum, & ligatum, aut ad damnum illatum resarcendum teneri nouit, illud omnino confiteri tenetur, & tunc quidem Deo, cui cuncta sunt manifesta, cuiusue oculis omnia sunt nuda & aperta c. erubescit, d. 3. z. offensa illa pro manifesta habetur; ideoque confessio facta Sacerdoti, offensam illam manifestam facit, sicut etiam probationes id ipsum in foro exteriori præstant, arg. c. si, de coh. hab. Cler. & mul. & c. olim, de verb. sign. vnde tunc confessio satisfactio præmittenda erit, ex Mar. Ledesin. 2. 4. q. 26. ar. 1. dub. 9. Nauar. in Man. c. 27. nu. 278. vers. Sexto.

35 Quartum est, Qui sic confessario Sacerdoti confitetur, quem virtute Iubilæi, aut literarum Apostolicarum priuilegio eligere potest, ut absoluat ab excommunicatione & calibus referuatis Papæ, vel Episcopo, vel alteri, & ab omnibus censuris, si is qui huiusmodi Sacerdoti confitetur, peccatum aliquod per obliuionem vel inaduertentiâ, seu inscitiam, quæ ne sciebat id esse peccatum, ei confiteri omiserit, cuius absolutio est referuata, vel cui annexa est excōmunicacio a superiori solo absolueda; & absolutionem generalem a peccatis & censuris obtinuerit, absolutus omnino censetur ab excommunicatione illa & censura, & à peccato illo, quod per obliuionem confiteri omisit; & quamuis peccatum illud confiteri postea teneatur, cum ei in memoriam rediderit, absolutus tamen poterit a quocūque Sacerdote simplici, etiam si potestatem absoluedi a peccatis, & censuris referuatis non habeat, ut latius tradunt Gab. 4. d. 17. q. 1. ar. 3. dub. 2. in fine. Summa Astensis, p. 2. lib. 7. tit. 4. q. 6. in fine. Adrian. 4. Sent. quæst. 4. de confessione, §. si petas circa dicta, vers. Ex hoc sequitur. Angelica verb. confessio. l. nu. 12. Syluest. Confessio, l. q. 19. Tabiena,

verbo Confessio, 2. nu. 17. §. Decimo sexto. Nauar. in cap. consideret §. cautus, nu. 30. vers. Illud vnum, de penit. dist. 5. Couar. in c. alma mater, par. 1. §. 1. n. 12. de sent. excom. lib. 6. qui ferè omnes pro hac re citant Palud. 4. qui tamen id non dicit, quamuis forte colligi poterit ex illis, quæ docet 4. d. 18. q. 5. art. 3. Concl. 4. Et quidem de absolutione à peccato sic obliuio, res est certissima; habet enim absolutio Sacramentalis hanc vim, ut etiam peccata obliuio tollet, hæc tamen lege, ut sint demum confitenda cum in memoriam venerint.

36 Circa absolutionem itidem ab excommunicatione annexa peccato sic obliuio, & ratione cuius absolutio erat reseruata, & tamen generalem absolutionem obtinuit ab eo, qui absoluerit ab excommunicatione potuit, dicendum est, vere absolui & a peccato illo, & ab excommunicatione, ea lege, ut id confiteatur, cum in memoriam incidit, Sacerdoti ordinario; etiam si non possit ab excommunicatione hac aliàs absoluerit: Cuius ratio est, quia ab illo peccato per obliuionem omisso, Sacramentalis absolutio absoluit, & denique Sacerdos ab excommunicatione, sine cuius absolutione minimè loquimur habere potuit absolutio Sacramentalis a peccatis exhibita, absoluit, ut Nauar. & Couar. locis allatis in specie tradunt.

Explicantur dubia quædam circa absolutionem excommunicationis, tam à iure, quam ab homine latæ. Cap. XXI.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus, et iurisdictionem habens, an ab excommunicatione absoluerit valeat, si Sacerdos non sit.
- 2 Potestas tam excommunicandi, quam absoluedi ab excommunicatione a Papa solo concedi laico potest.
- 3 Laico in articulo mortis, an concessa sit facultas, ut deficiente alio, qui absoluerit possit, ipse ab excommunicatione valide absoluat.
- 4 Laicus in articulo mortis, quare ab excommunicatione non absoluerit valeat.
- 5 Absolui an quis ab excommunicatione inuitus possit, & debeat, si in crimine perseverat.
- 6 Excommunicatus regulariter absolutionem petere debet, & qua huius sit ratio.
- 7 Absolui a culpa inuitus nemo potest, secus autem ab excommunicatione.
- 8 Absoluerit ab excommunicatione inuitum iudex regulariter non tenetur.
- 9 Absoluerit ab excommunicatione inuitum quibus in casibus possit, & debeat iudex.
- 10 Excommunicatio, ut medicina ad corrigendum contumacem infligitur.
- 11 Absolutio ab excommunicatione inuito tributa, valet, sic tamen iudex sine causa absoluedus peccat.
- 12 Absolui, an possit excommunicatus absens, per literas, aut per procuratorem.
- 13 Absolutio ab excommunicatione, in foro penitentiâ, aut cum solennitate, per procuratorem nec peti, nec dari potest.
- 14 Absolui, ut possit quis per procuratorem, ab excommunicatione, quid requiratur.
- 15 Excommunicationibus varijs ligatus, an ab omnibus vna absolutione relaxari possit.
- 16 Absolui potest quis ab vna excommunicatione sine eo quod ab alia absoluedus.
- 17 Excommunicatus pluribus excōmunicacionibus ab vno iudice, vna tantum absolutione ab omnibus absolui potest.
- 18 Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, an ab vna absoluedus, ab omnibus absoluedus sit.
- 19 Excommunicatus pluries ab eodem iudice vna absolutione

- tione quando absoluitur ab omnibus.
- 20 Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, ut ab omnibus unica absolutio liber sit, mens absolutio attendi debet.
 - 21 Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, ab eisdem solùm absoluitur, à quibus iudex voluit, & potuit.
 - 22 Excommunicatus pluries à diuersis, unius absolutio ut ab omnibus liberetur, non sufficit.
 - 23 Excommunicatus unica tantum excommunicatione, pluribus tamen excusis, ut absoluitur, causas omnes exprimere debet.
 - 24 Excommunicatus unica tantum sententia, sed ob plures causas, unius tantum causæ mentionem faciens, adhuc ligatus eadem ceteris de causis manet.
 - 25 Absolutionem à censuris impetrans à Papa, aut ab alio, virtute Bullæ, aut Iubilæi, quid facere debeat.
 - 26 Excommunicatus ob vnâ causam, si dum absolutionem petat, aliam causam explicit, quamuis peccet, regulariter tamen absolutio valeat.
 - 27 Absolutionem ab excommunicatione, expressio falsitatis quænam vitiet.
 - 28 Episcopus subditum suum ab excommunicatione à se latam in alio episcopatu absoluerè possit.
 - 29 Legatus à latere excommunicatum à se, in alterius prouincia, nisi de licentia d' ccesani, in foro contentioso, absoluerè nequit.
 - 30 Absolutio per vim obtenta an valida sit.
 - 31 Absolutionem ab excommunicatione per vim & metum extorquens, nouam excommunicationem, sine alterius absolutione, incurrit.
 - 32 Metus cadens in virum constantem quis censendus.

Circa Tertium variè difficultates moueri possunt, quas in sequentibus maioris, & facilioris intelligentiæ causa breuiter absoluemus. **Q**uiam

- 1 **Prima est,** An qui excommunicauit, & Iurisdictionem habet, absoluerè ab ea excommunicatione possit, si Sacerdos non sit? Cui cum communi DD. sententia responderetur, quod cum pars potestas ligandi & soluendi sit, arg. ca. verbum, de pœnit. dist. 1. & arg. l. Qui condemnare, ff. de reg. iur. sicut non Sacerdos eam ferret, ita etiam ab eadem absoluerè potest, cum hæc Iurisdictionis fiat, sic S. Thom. in addit. 3. par. q. 22. art. 2. Palud. 4. d. 18. q. 2. art. 3. Concl. 4. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 77. ver. absolutio autem. Summa Altensis, 2. par. lib. 7. tit. 13. artic. 1. quæst. 13. Angelica, verbo, absolutio, 3. nu. 17. Tabiena, verbo, absolutio, 2. nu. 6. Queritur quarto, Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 11. num. 10. de sent. excom. lib. 6. Henriquez lib. 13. cap. 27. §. 4. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 1. c. 2. §. 10. qui omnes docent hanc potestatem excommunicandi, & ab ea absoluerè Iurisdictionis esse, & non ordinis, & competere posse Clericis etiam nondum sacris ordinibus initiatis, dummodò Iurisdictionem in foro contentioso habeant, & satis est quod sit tonsuratus; etenim absolutio ab excommunicatione, non est absolutio sacramentalis penitentiae, quæ proprie pertinet ad absolutionem à culpa (huiusmodi enim absolutionem solus Sacerdos dare potest) sed est Iurisdictionis, & fori exterioris. Quamuis igitur ad culpam tollendam ratione criminis, & contumaciæ contracte requiratur absolutio Sacerdotis, adeò, ut eam non nisi Sacerdos etiam ex commissione Papæ tollere possit, quæ tamen ad potestatem absoluerè ab excommunicatione, & ad restituendum communioni hominum, necnò ad reddendum habitilem ad actus legitimos, etiam nò Sacerdos, immo prima tantum tonsura initiatus sufficiens minister est, dummodo Iurisdictionem in foro contentioso habeat ordinariam, aut delegatam: nisi absolutio hæc faciendâ sit solemnibus precibus, alijsque caerimonijs, de quibus in c. cum aliquis, 11. q. 3. & c. A nobis, 2. de sent. excom. habetur; tunc enim quicquid Couar. vbi supra, velit

etiam nò Sacerdotem cum illa solemnitate absoluerè potest, alij tamè omnes vetiùs tradunt, Sacerdotè esse debere.

Potest tamen Laico facultas hæc tam excommunicatione, quam ab excommunicatione absoluerè à Papa, (non autem ab alijs prælatis) tribui; cum vt Iurisdictione Ecclesiastica à solis Clericis exerceatur, iure tantum Pontificis cautum sit, cap. Decepnimus, de iudic. cui iuri Papa præst. arg. cap. proposuit, de concess. præb. ita glos. in c. bened. quidem, in verbo, Præter Romanum, dist. 96. & in cap. Ad hoc verò, in verbo, Ducibus, dist. 32. Palud. 4. d. 18. q. 2. artic. 3. Concl. 5. Panorm. in cap. ab excommunicato, & in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, nu. 5. de Rescript. & in cap. Sacrosancta, num. 2. de elect. & Panorm. & Felin. in cap. Canonica, de sent. exco. Tabiena, verbo, absolutio, 2. nu. 8. Queritur quinto, Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 11. nu. 33. verfic. Quarto, de sent. excom. lib. 6. Vgol. Tab. 1. c. 2. §. 10. nu. 4. & Tab. 1. c. 2. §. 5. nu. 6. vbi docet, etiam in articulo mortis non Sacerdotem absoluerè posse ab omni excommunicatione, & hanc facultatem ei ab Ecclesia concessam esse, dummodo non ad sit qui aliàs ab ea absoluerè possit, & debet, sicut enim Ecclesia pro eo articulo concedit, vt quis à quocūque Sacerdote absolui possit à casibus reseruat, & censuris, ex Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reseruatione, ne hac occasione animæ pereant; ita etiam dubium non est, quin si pia mater Ecclesia interrogata esset, an deficiente Sacerdote qui aliàs possit, & debuit absoluerè, ab Ecclesiastico iudice alterius territorij absolutionem ab excommunicatione tribui posse vellet, etiam si Sacerdos non esset, responsuram esse, se id velle, cum in vitroque casu eadem ratio, animarum scilicet fauor agatur, quam etiam sententiam sequuntur glos. locis inferius citandis, Pan. in c. A nobis, 2. nu. 19. de sent. excom. Angelica, & Tabiena, locis citandis, & expressè Henric. li. 13. de exco. c. 27. §. 4. vbi fateretur, Vicarium Episcopi, etiam si Sacerdos nò sit, absoluerè posse ab excommunicatione. Quæ sane opinio & pia, & valde probabilis est, quia hæc ratione consultat salutem animarum, & prorogatur Iurisdictione, vt in casu absoluerè à peccatis per quocūque Sacerdotè in articulo mortis. Et quamuis Tridentinè solus Sacerdotis mentionem faciat, hoc tamè est, quia de absolutione sacramentali loquebatur, ad quã necessarius est Sacerdos, & etiã quia in eo articulo constitutus, confiteri tenetur habita copia Sacerdotalis. Licet igitur in his casibus necessarius sit Sacerdos, si tamen talis haberi non possit qui confessionem audiat, haberi autem possit Clericus, qui ab excommunicatione absoluat, is in hoc casu accessit potest qui ab excommunicatione absoluat, ita vt non teneatur post mortem ab ea amplius absolui, & in loco sacrosancti debet, & pro eo quilibet orare potest, ex Sylu. in verbo, absolutio, c. nu. 8. Immo vero, etiam si euadat periculum, vere absolutus est, nec amplius absoluerè sed solù præsentare se debet illi, qui aliàs absoluerè potuit, & debuit, ne de nouo excōicatione incurrat, c. Bos quis de sent. exco. 6.

3 **Ceterum,** an in eo mortis articulo, concessa etiam celebretur facultas laico, vt deficiente alio, qui absoluerè possit, ipse ab excommunicatione valide absoluerè possit, iater se auctores dissentiunt; Cuius partem affirmatiuam tenent glo. in c. pastoralis, §. præterea, in verbo, Præterquã in mortis art. & ibid. Pan. nu. 2. de offic. ord. & ead. glos. in cap. fures, in verbo, Diacono, de futuris, & ead. glo. in c. A nobis, 2. in verbo, Non potuerit, & ibi Panorm. nu. 10. de sent. exco. Oldrad. Conf. 94. Palud. 4. d. 17. q. 3. art. 3. Concl. 7. vbi ait quod priuatus nò Iudex, nec Sacerdos possit absoluerè ab omni excōicatione in morte. S. Ant. 3. par. tit. 17. c. 4. §. septimus casus, Angelica, verbo, absolutio, 3. nu. 17. Tab. verbo, absolutio, 2. nu. 8. verfic. Queritur quinto, Ripa, tract. de peste, c. de priuileg. iud. causa peccatis, nu. 46. Sylu. verb. absolutio, 1. nu. 8. verfic. Immo, in dicto casu. Artil. verbo, absolutio, nu. 4. Opinio tamè negatiua verior est, quã sequuntur expresse Palud. 4. d. 20. q. 1. art. 2. vbi ait, quod licet Papa cōmittat etiam in casibus, quos reseruat quod in mortis articulo quilibet Sacerdos absoluat quemlibet, scilicet à peccatis, non sic videtur de vinculo excommunicationis; & infra, cum Papa non possit committere non Sacerdoti absoluerè à peccatis, sicut nec celebrare, licet

licet non Sacerdoti potuisset committere absolvere ab excommunicatione, non tamen commisit pro tunc, quia necesse non fuit. Sotus, 4. d. 18. q. 4. ar. 4. versic. verum ver. o. Nau. in Man. c. 26. nu. 26. versic. Dixi presbyter, & in c. r. in prin. nu. 84. de pen. dist. 6. Couar. in c. alma mater, p. 1. § 11. nu. 9. de sent. excom. lib. 6. Vgol. de censur. Eccl. Tab. 1. c. 4. § 5. num. 7.

4 Rationes horum sunt: quia absolutio a censuris conceditur in articulo mortis, ut quis a peccatis absolui possit, cum ergo laicus in articulo mortis a peccatis absolueri nequeat non videtur ei concessa potestas absoluedi ab excommunicatione; Sed hæc ratio non videtur satis firmata: nam in hoc Concilio. Trid. Sess. 12. de reform. c. 7. æquæ concessa videtur facultas absoluedi a peccatis, atque a censuris; ita hæc Paludani, Soti & Nauarri rationem refellit Vgolinus vbi supra, sed non efficaciter, siquidem respondere optimè poterit, ibi quidem ab utrisq; absoluedi facultatem tribui, sed non æqualiter, quia enim peccatorum absolutio prærequirit necessario absolutionem ab excommunicatione, ut dictum est; ideo hæc propter illam, vbi opus fuerit, Concilium concessisse censetur, & faciunt ea verba Concilij, *Ne hac ipsa occasione aliquis pereat*. Melior igitur ratio est, quam afferunt gl. in c. si in verbo percipere, 2. q. 1. Panor. in c. Quanto, nu. 2. de consuetud. & idem Panor. in c. 2. nu. 19. de iudic. & ibi Decius, num. 23. Couar. & Vgol. vbi supra, Quod in his, que ad Clericos spectant, illud solum licet laico, quod concessum eis a iure specificè reperitur, vbi enim Ecclesia laicum aliquid Ecclesiasticum facere posse voluit, in huiusmodi casu necessitatis id expressit, ut patet de baptismo in c. in Necessitate, de consecr. dist. 4. & gl. in c. fin. in d. verbo percipere, 2. q. 1. Cum igitur in iure nusquam concessa sit facultas laico absoluedi a censuris in articulo mortis, consequens erit Laicum tunc temporis ab excommunicatione absolueri non posse, vnde Imola, in l. prim. 3. col. 3. ff. de publ. iud. ait, sic absolutum a laico non posse in loco sacro sepeliri. Non est tamen negandum primo, quod si sic excommunicatus a laico absolutionem peteret, ad hoc ei proderit absolutionis petitio, ut post mortem ab excommunicatione absolui possit, quandoquidem hac ratione si golum contritionis dedisset censetur, quod ut quis post mortem absolueretur, requiritur, arg. c. sacris, & c. A nobis, 2. de sent. excom. & expresse docent Imola, in d. l. prima, Nau. in c. r. in prin. nu. 87. de penit. dist. 6. Couar. d. §. 31. nu. 9. Vgol. d. §. 5. nu. 7. Secundo negati etiam non debet, quin potestatem hanc Papa laicis concedere possit, ut ex his, que diximus, manifestum est.

5 *Secundum est*, An ab excommunicatione quis iniustus absolui possit, & debeat, vbi excommunicatus in crimine perseverat. Hanc quaestionem tractant S. Th. in addit. 3. p. q. 24. ar. 2. Halensis in 4. par. Summae, q. 22. memb. 1. ar. 7. §. 1. S. Bonau. in 4. d. 18. in vlt. par. dist. q. 6. Rich. 4. d. 18. ar. 10. q. 1. Palud. 4. d. 18. q. 5. ar. 3. Concl. 1. Gabr. 4. d. 18. q. 3. ar. 3. dub. 7. Martin. Ledesin. 2. 4. q. 26. ar. 2. Sotus 4. dist. 21. q. 2. art. 3. Concl. 6. Henriquez lib. 13. de excom. c. 29. §. 1. Ex Canonistis gl. in c. significasti, in verbo, si petierit, de eo qui dux. in Matrim. quam poll. per adult. Ioan. Calder. quem refert Panor. in c. ab excommunicato, nu. 20. de Rescript. & idem Panor. in d. c. significasti, nu. 7. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 14. q. 1. Felin. in c. Apostolica, nu. 2. de excep. Marian. Socin. in c. super eo, 2. num. 4. & §. de sent. excom. & in c. super dubijs, num. 17. tit. eod. & lib. 5. Anton. 3. par. tit. 24. c. 77. Syluest. verbo absolutio 3. dubio 6. Angelica, verbo absolutio 3. nu. 7. Tabiena, verbo absolutio 2. nu. 19. §. Queritur decimoquarto, Vgol. de cens. Eccl. Tab. 1. cap. 19. §. 2. Ex quorum doctrina hæc colliguntur.

6 *Primum est*, Quod excommunicatus absolutionem petere debet; quia cum excommunicatio ob contumaciam feratur, nisi absolutionem quis petat, an correctus sit nec ne ignoratur; cum tamen excommunicationis finis sit, ut corrigatur.

7 *Secundum est*, Quod licet a malo culpa, eo quod non nisi propria voluntate committitur, nemo iniustus absolui possit; excommunicatio tamen cum mala culpa sit, sicut

in aliquem iniustum ferri potest, ita & iniustus ab ea absolui poterit; & absolutio impensa tenet, quando excommunicatio illa a Iudice lata fuerat, si enim excommunicatus erat excommunicatio lata a iure, tunc Halensis, Bon. Rich. Gabr. & Astenfis docent, quod iniustus absolui non potest, qui enim manere vult in crimine, cui annexa est excommunicatio, exempli gratia, in hæresi, ab ea absolui nequit, ut Vgolin. post Gabr. vbi supra notat & facit c. damnationis sententiam, 2. q. 2. vbi dicitur, [Damnationis sententiam quicunque meretur accipere, si in suo sensu voluerit permanere, nullus relaxare poterit.]

8 *Tertium est*, Quod excommunicatus a Iudice, aut iuste, aut iniuste excommunicatus; est si iniuste, tenetur iudex cognita iniustitia, etiam iniusto excommunicato sententiam relaxare, & nolentem absolueri. Si vero iuste excommunicatus est, tunc quidem regulariter absolui non debet iniustus, immò aggravatione celsatur, & aliarum penarum adiectione coercendus erit, ut sic citius dolore, & molestia affectus, respiciat, & a contumacia discedat, arg. c. Clericus, de cohob. Cler. & mul. & c. veritatis, de dolo & contum. & c. præsentis, 5. q. 2. & facit v. s. Ecclesiarum, ut habetur cap. 2. de sentent. & re iud. libro 6. vbi Innocentius IV. Fridericum Imperatorem in contumacia perseverantem, post inflictam excommunicationem, etiam Regno priuauit.

9 *Dixi*, regulariter, quia ex causa rationabili, que est, quãdo Iudex videt, quod absolutio illa esset magis medicinalis animæ contumacis, quàm eius excommunicatio, & quod non esset præiudicialis salutis communitalis; Item, vbi immineret vtilitas Ecclesiastica ex absolutione, seu impediretur ordinatio Ecclesiarum, & plurimum obesset communitati propter participationem, si non absolueretur, in his, & similibus casibus, poterit Iudex discretè excommunicatio nem iniuste latam remittere, iniusto illo qui excommunicatus est, ut notat S. Thom. in addit. 3. part. quaest. 24. artic. 2. ad 2. Angelica, Syluester, Tabiena, Astenfis, Panor. in cap. Apostolicæ, nu. 1. de except. & facit cap. veniens, 2. in fine, de testib.

10 *Secus autem*, vbi talis aliqua causa rationabilis non adesset; Quamuis enim excommunicatio infligatur, ut medicina, ad corrigendum contumacem, adeò, ut S. Thom. in d. q. 24. art. 2. ad 2. & Ioan. Andr. in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. & alij velint, quod si per excommunicationem quis efficiatur deterior, Iudex eam tollere debeat, quia ex quo videtur illam non proficere, vti debet alio remedio; quorum sententia, ut optimè notat Panor. in ca. ab excommunicato, nu. 20. de Rescript. vera est, quando est spes de correctione ex alio remedio sublata excommunicatione: quia siue plestendo, siue indulgendo, hoc solum bene agitur, ut vita hominis corrigatur; cap. Prodest 23. q. 5. Quia tamen infligitur etiam excommunicatio in terrorem aliorum, & ipsiusmet excommunicati iustam penam, ideo, si vel non sit spes de correctione eius ex alio remedio; vel si alij per absolutionem iniusti redderentur ad contemnendum excommunicationem prouisi, tanquam Ethicus, & publicanus merito habendus, nec vlla ratione absoluedus esset, quia bonum commune præferendum est singulari, & Ecclesiasticæ disciplinae rigor obseruandus est, ut ceteri eius exemplo peccare desistant, ut recte Ioann. Calderin. quem refert & sequitur Panor. in vbi supra, Halensis, Bon. Gabr. Vgolin. & alij, locis citatis movent.

11 *Addo tamen*, quòd si iudex sine causa absoluat, quamuis hoc faciendo, maxime vbi iniuria alteri inferatur, peccet, absolutio tamen tenet, quia sicut in potestate Iudicis fuit excommunicare etiam iniustum; ita etiam & excommunicationem reuocare, cum par ius ligandi, & soluendi sit, arg. cap. verbum, de penit. dist. 1. qua ratione auctores inter se aliquantulum dissentientes conciliari posse censentur.

12 *Tertia est*, An excommunicatus absens per literas, aut per procuratorem absolui possit?

Quoad Primum, quod per literas possit absolui, expresse docent gl. in c. de manifesta, in verbo, iudicauit, 2. q. 1. & c. Quanto, in verb. Epistolam, 2. q. 5. Summa Astenfis, p. 2.

lib. 7. ut. 14. q. 3. Rich. 4. d. 18. art. 10. q. 2. Angelica, verbo abſolutio 3. num. 5. Sylueſt. verbo abſolutio 3. num. 9. dubio 5. Tabiena, verbo abſolutio 2. nu. 19. §. Quæritur decimo quarto. Sotus 4. d. 18. q. 1. art. 6. ad 2. & diſt. 22. q. 2. ar. 3. Conclu. 6. Nauar. in Manual. c. 26. num. 14. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 19. §. 1. qui omnes docent, quod licet à peccatis non niſi præſens per confeſſionem & abſolutionem Sacramentalem quis abſolui poſſit, ab excommunicatione tamen, & ab alijs cenſuris poſſit homo per literas abſolutionem petere, & obtinere; tametiſi in uſu iſta ſit abſolutione committere Sacerdoti, qui ab excommunicatione, & peccato abſoluat, vt Sotus ubi ſupra, d. 22. notauit. Quod ſi petas, quando ſit abſolutus. Reſpondent, quando recipit literas, niſi aliter de mente abſoluentis conſiderit, & hoc rationabile eſſe dicunt Aſtenſis, & Richardus ubi ſupra, ſicut enim abſens excommunicari poteſt, ita & abſolui; & ſicut ex tunc quod abſens excommunicatur, non tenetur ſe gerere pro excommunicato, antequam poſſit excommunicationis ſententiã ad eius notiã peruenire; talis enim error facti non nocet, arg. c. illud, & c. ſi celebrat, de Clet. excom. miniſtr. ita taliter excommunicatus ſe gerere debet pro excommunicato, donec receptis literis de abſolutione certus reddatur. Et ſi literæ ad excommunicatum non perueniant, niſi poſt mortem abſoluentis, tamen abſolutus eſt, vt Rich. & Aſtenſis tradunt; Eo contra, verò, ſi excommunicatus ipſe moreretur, priuſquam literæ ad ipſum peruenirent, tunc quidem gl. in d. c. Quanto, 2. q. 5. dicit, poſt mortem abſoluendum eſſe, argum. c. A nobis 2. de ſent. excom. habet enim ſicut excommunicatio, ita etiam abſolutio vim ſuam à voluntate, & intentione iudicis; mens autem iudicis, ſicut & legis, non eſt ligare, aut ſoluere niſi à tempore ſcientiæ, ex glo. ubi ſupra, arg. c. leges, diſt. 4. & c. propoſuit, diſt. 82. & c. Bidui, 2. q. 6. Vnde immetitò Vgolinus, de cenſur. Eccleſ. Tab. 1. cap. 19. §. 1. num. 5. contra communem DD. ſententiam docuit, abſolutionem per literas fieri non poſſe, ſed neque excommunicationem; cuius ratio ex his, quæ diximus, facile diſſolui poterit, & colligitur contrarium ex d. cap. de maniſeſta, 2. quæſt. 1. & cap. Quanto 2. q. 5. & c. Quicquid 2. quæſt. 6. quamuis ipſe hos textus aliter exponi poſſe cenſeat.

13 Quoad ſecundum, de Procuratore, an ſcilicet abſens per procuratorem abſolui poſſit, Quamuis nonnulli vt Innocentius in cap. cum deſideres, in verbo, abſolutus, de ſent. excom. & Hoſtienſis, quem ſertit & ſequitur Panor. in d. c. cum deſideres, num. 7. Anchar. in c. Eoſ, in fine, de ſent. excom. nu. lib. 6. velint, abſolutionem per procuratorem peti non poſſe, quoad Eccleſiam militantem, eo quod abſolutio requirit confeſſionem, contritionem, & introductionem in Eccleſiam cum cõrmonijs quibusdam, ca. A nobis 2. de ſent. excom. que per abſentem; aut procuratorem fieri non poſſunt, communis tamen & vera ſententiã eſt, quam Ioan. And. in cap. Quæ ad agendum, de procur. lib. 6. Archid. in c. Eoſ qui, & ibi Gem. & Steph. Coſta, nu. 16. de ſent. excom. Specul. in tit. de procur. ſitem opponitur, Marian. Socin. ſen. in cap. ſuper eo, nu. 7. & 8. de ſent. excom. Angelica, verbo abſolutio 3. num. 6. Sylueſt. verbo abſolutio 3. num. 9. dubio 5. Tabiena, ver. abſolutio 2. nu. 19. §. Quæritur decimo quarto. Vgolin. de cenſur. Eccleſ. Tab. 1. cap. 19. §. 1. nu. 2. ſequuntur abſolutionem ab excommunicatione in foro penitentiali, ant etiam cum illa ſolemnitate, ca. A nobis 2. de ſent. excom. nec per procuratorem peti, nec dari poſſe, cum ad hanc neceſſaria ſit præſentia eius, qui abſoluendus ſit; abſolutionem verò in foro iudiciali & exteriori, hoc eſt, vt excoicatus ad abſoluendum procuratorem mittat, qui ab eo petat, vt abſentem ab excommunicatione abſoluat, licet ſine cauſa fieri non debere doceant, maxime ubi ſic excommunicatus ipſum iudicem commode adire poſſit, ex cauſa tamen iuſta, ſcilicet, quando non adefit, cui commode facultas hæc abſoluendi præſentia delegerat, (prout uſu receptum eſt) aut excommunicatus iudicem ipſum commode adire non poſſit, per procuratorem abſolutio fieri poteſt; quandoquidem & abſens, & ingruſ aliquando, vt diximus, abſolui poterit; immo verò, etiamſi ſine cauſa ſic abſoluat, abſolu-

tio tamen tenet; Nam ſi valet excommunicatio, etiamſi non tenetur ſolemnitas illa, de qua ſupra, multo magis abſolutio valebit, vt Panor. in c. cum deſideres, nu. 7. de ſent. excom. & ibidem Panor. in ca. venerabilem, nu. 23. de elec. & alij ubi ſupra teſtantur.

14 Vt autem per procuratorem ſic excommunicatus abſoluatur, procurator ſic datus ſpeciale mandatum abſolutionem petendi habere debet, vt docent glo. in cap. Qui ad agendum, in verbo, vel pacificè, de procur. lib. 6. Specul. de procur. ſitem opponitur verſic. 16. Vgolin. d. cap. 19. §. 1. num. 3. vt ſic conſtat excommunicatum à continuatione deſiſſe, debet que mandatum illud ſpeciãtim continere à qua excommunicatione abſolui petat excommunicatus, ex Marian. Socin. in c. ſuper eo, 2. nu. 9. de ſent. excom. niſi ubi quis peteret abſolutionem à quacunque excommunicatione, etiamſi eius non recordetur, in hoc enim caſu ſpeciãtim mentio non requiritur, ex quo fieri non poſſit, Vgolinus ubi ſupra notauit. Et ſicut excommunicatus ipſe ſi præſens eſt, non niſi com iuramento præſtitit, & exhibitã cautione (vt ratio cauſæ poſtulat) abſoluetur, arg. cap. cum deſideres, & cap. ex tenore, cum ſeq. de ſent. excom. in antiq. & cap. venerabilibus, ſ. porto, de ſent. excom. lib. 6. & cap. ex parte 1. de verb. ſignific. ita procurator hęc eadem præſtare debet, etiamſi expreſſum mandatum ad iurandum, & cauendum non habet, arg. l. Quibona fide, §. ſi alieno, ff. de dan. in ſecl. quo modo Rex Portugalliæ excommunicatus abſens, per Procuratorem a Nicolao IV. abſolutus fuit, vt teſtatur Specul. tit. de iuram. calum. §. A quibus ſi iurandum. Simile iuramentum præſtitum fuit ab Oratore Regis Galliarum & Nauarra & Procuratore eiusdẽ, DD. de Petrona, & DD. de Sotio, anno Domini 1595. die Septembris. 17. dum Rex ille excommunicatus, à Clemente Papa VIII. abſolutus fuerat; cuius rei hæc ratio eſt, quia conſtituendo procuratorem, vt iſtã abſolutionem impetret, & ea omnia, ſine quibus abſolutio haberi nequit, mandate cenſetur, arg. ca. præterea, de offic. deleg. & l. ad rem mobilem, & l. ad legatum, ff. de procurat. & l. 2. ff. de iuriſdict. omni. iudic.

15 Quarta eſt, Quid dicendum ſit, quando quis plurius excommunicationibus ligatus eſt, & abſoluitur ab eo, quod poteſt omnes tollere, nec expreſſit omnes nominatim, ſed aliquas tantum; & intelligitur quæſtio hæc ſeclata peccatorum abſolutione, & ſolum agatur, de abſolutione ab excommunicatione, quæ in iudicio exteriori concedi ſolet. De qua re tractant S. Thom. ad addit. 3. p. q. 24. art. 3. Alex. and. de Ales. in 4. par. Sum. q. 22. memb. 1. art. 7. §. 2. S. Bon. 4. diſt. 18. in vlt. par. d. quæſt. 2. Rich. 4. d. 18. art. 10. q. 3. Palud. 4. d. 18. q. 5. art. 3. Cõcl. 2. 3. & 5. Gabr. d. d. 18. q. 3. art. 3. dub. 6. Sotus, 4. d. 22. q. 2. art. 3. Conclu. 6. Canonica, in c. cõ pro cauſa, & ibi gl. in verbo, tanquam excommunicatus, & ibi Panor. nu. 1. & num. 6. & eadem gloſ. in c. officij, in verbo, excommunicationis vinculo, & ibi Pan. nu. 1. & nu. 5. & DD. ibi de ſent. excom. & eadem gloſ. in c. ex parte, in verbo, Redire, & ibidem Panor. nu. 1. & nu. 5. de offic. ordin. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. nu. 14. q. 5. Angelica, verbo, abſolutio 3. nu. 10. & ſeq. Sylueſt. verbo, abſolutio 3. nu. 11. dubio 7. Nauar. in c. Ita quorundam, gloſ. vlt. Notab. l. 1. nu. 12. verſic. Nono colligitur de Iudeis, Covar. in c. alma mater, par. 1. §. 11. num. 13. de ſent. excom. lib. 6. Vgolin. de cenſ. Eccleſ. Tab. 1. c. 19. §. 3. 7. & ſeq. ex quorum doctrina hæc propoſitiones faciliors & clarioris explicationis cauſa colligi poſſunt.

16 Prima Propoſitio: Homo ab vna excommunicatione abſolui pot. ſine eo quod abſoluatur ab alia. Sed in hoc caſu non cenſetur reſtitutus ad Sacramenta nec ad communionem, quouſque ab omnibus abſolutus ſit. Ratio hanc eſt; quia excommunicationes non ſunt ita connexæ, ſicut omnia peccata inter ſe connexionem habent in auerſione voluntatis à Deo; ideoque alia eſt ratio abſolutionis à peccatis in foro penitentiali, alia verò abſolutionis ab excommunicationibus in foro iudiciali; abſolutio enim à culpa non ſit ſine contritione, & gratia gratum faciente, quæ nullam ſecum compatitur culpam mortalem, & proinde vnum peccatum mortale ſine altero remitti non poteſt; excommunicationes verò, quæ pœnæ ſunt, nec taliter

inter se connexionem habet, nec proprie voluntatis contrarietate impediuntur, tolli possunt separatim, ita, ut possibile sit, quod quis ab vna absoluitur, & in altera remaneat.

17 *Secunda propositio*: Excommunicatus pluribus excommunicationibus ab vno iudice, vnica tantum absolutione ab omnibus absolui potest, immo etiam & ab omnibus absoluitur, vbi sic excommunicatus absolui se ab omnibus postulat, & absolvens ab omnibus absoluit & hoc apud omnes certum est.

18 *Tertia propositio*: Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, si ab vna absoluitur, intelligitur ab omnibus absolui, nisi contrarium exprimat a iudice absolvente, sic S. Thom. vbi supra, & Astenfis, d. questio. 5. & Syluester.

19 *Quarta propositio*: Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, vnica tantum absolutione ab omnibus absoluitur, si ille qui absoluit, potuit, & voluit ab omnibus absolueret, & omnes absoluenti expressit, & significat fuerint. Est communis omnium DD. etenim, sicut excommunicatus, ita et eiusdem absolutio a potestate, & voluntate iudicis vires suas sumit, ex Panormita. in cap. ex parte, num. 6. de offic. ord. his igitur duabus concurrentibus, valet actus.

20 *Quinta propositio*: Excommunicatus pluribus excommunicationibus ab eodem iudice, non solum ab excommunicatione sibi expressa, sed etiam ab alijs omnibus, vna solum absolutione relaxari debet, vbi sententiam habens omnium excommunicationum, Iudex indefinitus, & generaliter excommunicatum absoluit, sic S. Thom. Naua. vbi supra Coua. loco citat. & Heut. in c. cum pro causa, de sent. excom. & summa confel. in 33. q. 120. quia sic de mente soluentis presumitur.

21 *Sexta propositio*: Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, si ab ipsa solum absoluitur, a quibus absoluitur, & potuit vnde si ille qui absoluit, potuit ab omni sententia, & vult absolueret, tunc sufficit, quod si noluit ab omni, sed a quibusdam tantum absolueret, tunc non valet absolutio quoad sententiam, de qua absolvens non cogitavit, nec absoluitur, si cogitasset, si autem absolutus credit probabiliter quod si ille sciisset quod nesciuit, nihilominus absoluitur eum, ab omni se absoluitum reputare debet. Sic Palud. vbi supra Concl. 4. & Coua. loco citato. Concl. 6. Quorum omnium ratio est, quia ut potestate, & voluntate concurrentibus, valet actus, ita utraque non concurrente, non valet, arguitur, capitul. cum super, de offic. deleg. l. multum intere, C. si quis alteri, vel sibi.

22 *Septima propositio*: Excommunicato pluribus excommunicationibus a diuersis iudicibus, vnica absolutio non sufficit, sed necesse est ut a quolibet absoluitur, nisi omnes alij ad petitionem eius, absolutionem eius confirmauerint, vel nisi omnes demandent vni absolutionem, prout communis praxis habet, ut notant Panormita. in d. cap. officij, num. 5. de sentent. excommuni. & Syluest. verbo, absolutio, 3. au. 12. dubio 8. vel nisi alter superior fuerit vtriusque, quo modo Papa ab excommunicatione cuiuscumque iudicis absolueret potest immo etiam & in Bullis, alijs eadem facultatem concedere solet. Addit etiam Palud. 4. d. 18. quest. 5. art. 3. Concl. 3. Quod quando sunt duo iudices vnus cause, & quilibet in solidum iudicare potest, tunc vna est iurisdicctio in duobus numero, & eo casu vnus a sententia alterius absolueret potest, sicut patet in pluribus officialibus eiusdem Sedis Episcopalis; Quod verum est, nisi quando vnus preoccupate, alius postea non habet se introrittere, ita, ut possit excommunicare, quia nemo qui condemnare non potest, absolueret potest.

23 *Octaua propositio*: Excommunicatus vnica tantum excommunicationis sententia, pluribus tamen ex causis, absolutionem petens causas omnes exprimitere ei debet, a quo absoluentis est, & causam aliquam tacens, absolutus non censetur. Sic glof. in cap. ex parte in verbo, redire, & ibi Panorm. num. 3. de offic. ordin. & eadem glof. in ca. cum pro causa, in verbo, si quam excommunicatum, & ibi Panorm. num. 6. de sentent. excommuni. S. Thom. in addit. 3. par. q.

24. artic. 3. vers. vel nisi cum quis. Rich. 4. d. 18. art. 10. qu. 3. Astenfis vbi supra, par. 1. lib. 7. tit. 14. quest. 5. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 1. num. 13. versic. Prima Conclusio, de sentent. excommuni. lib. 6. Angelica, verbo, absolutio, 3. num. 10. Henriquez lib. 13. de excommuni. cap. 30. §. 2. & Syluest. in verbo, absolutio, 3. dubio 7. Qui omnes hanc Conclusionem aut ita in vniuersum ponunt, aut cum Panorm. in d. cap. cum pro causa, Angelica, & Coua. ita limitant, ut veram eam esse velint solum, quando quilibet causa per se sufficiebat ad excommunicationem, & que principalis fuit ad excommunicandum, ut Exempli gratia; Qui facit rapinam cum effractione Ecclesie, quo casu est excommunicatus Statuto Episcopi, & Canonis, Statuto quidem propter rapinam, Canone vero propter effractionem; cum quilibet videatur principaliter considerata, non tenet absolutio non expressis omnibus causis, arg. ex parte, de offic. ordin. & c. officij, de sentent. excommuni. quia absolvens absolutionem sic indefinitam factam, non nisi ad causam expressam referre intendebat; Si vero solum excommunicatus fuerat vna excommunicatione, sed propter plures causas, tunc aut vna causa per se sufficit ad excommunicandum, & sic vna causa sufficienter expressa tenet absolutio, arg. capit. super literis, de Rescript. Aut omnes de per se non sufficiunt, sed simul iuncte sic, & tunc quia omnes cause videntur pariter considerate, non tenet absolutio, omnibus non expressis. Quorum doctrina, licet vera sit, & facile defendi possit, non tamen ipsius Conclusionis fundamentum, & rationem propriam assignasse censetur.

24 *Ratio igitur, cur vna excommunicationis sententia ob plures causas irretitus, & quarum singula excommunicationem merentur, petens ab excommunicatione absolui, vnica tantum cause mentionem faciens, ab ea solum cuius causam expressit, non autem a reliquis non expressis, absolutus sit, etiam si indefinitus fuerit ab excommunicatione absolutus, ea est, (prout colligi poterit ex ijs, quae latius a nobis lib. 1. cap. 10. dicta sunt) quia in hoc casu, non vna tantum excommunicatione, sed tot excommunicationibus ligatus est, quot cause sufficientes sunt, ob quas excommunicatus est; vnde, perinde se habet, ac si diuersis sententijs, diuersis temporibus, diuersas ob causas excommunicatus fuisset, ut enim in illo c. 10. lib. 1. diximus, & testatur glof. in c. cum pro causa, in verbo, Tanquam excommunicatum, in fine, de sentent. excommuni. vna sententia pluribus excommunicationibus innodati quis potest, exempli gratia; Si Petrus legitime admonitus sit, ut concubinam dimittat, quam tamen ad diem praescriptam non dimisit; Item, si fuerit citatus, ut in iudicium veniat, & non comparuit; Et praeterea admonitus sit, ut intra decem dies Ioanni debitum soluat, quod tamen non soluit; & haec omnia sub excommunicationis pena ei praecpta fuerint: de cuius contumacia certior Iudex factus, tribus illis causis expressis eum excommunicauit: vnica hac sententia, tres excommunicationes pro numero trium causarum incurrisset Petrus dicemus. Sicut igitur qui diuersis sententijs variis ob causas excommunicatus est, ab ea solum absoluitur, cuius causam in petitione expressit, & non ab alijs, ut post glof. in c. Ex parte, in verbo, redire, de offic. ord. praefati auctores tradiderunt: ita etiam variis ob causas, varijs excommunicationibus vna sententia irretitus, si absolutionem petens vnica solum causam exprimat, eius excommunicationis tantum, cuius causam expressit, absolutionem consequitur: & hoc, etiam si absolutio generalis fuerit, & ab eo facta, qui ab omnibus absolueret poterat; etenim, ad excommunicationem illam, cuius causa expressa fuit; absolutionem suam Iudex solum retulisse censetur, argum. cap. cum pro causa, & capit. officij, de sentent. excommuni. ut post alios subtiliter, & erudite Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 19. §. 3. num. 10. & §. 4. nu. 4. annotatit. Quae omnia vera sunt, quando is, qui absoluitur, excommunicationis suae causas aliquas tacet fraudulenter, & alias exprimit, tunc enim absolutio sic accepta per surreptionem, & fraudem, ei quoad excommunicationes ob alias causas tacitas, non proderit, quin adhuc etiam ob illas vitandus sit, & proinde, nec hominum consortio, nec Sacra-*

Sacramentis restitutus, argum. d. cap. officij, secus autem, si eas taceret ignoranter, quia tunc non recolit, aut ignorat; eo enim casu si absolvens intentionem habuerat simpliciter relaxandi excommunicationem, quam tulit in eum simpliciter absolutus est, vt Rich. 4. d. 18. art. 10. quaest. 3. scriptum reliquit post Hostiensem in Sum. li. 5. tit. de sent. excommun. num. 14. §. Et qualiter, vers. Sin autem ultra medium, maxime, quando Iudex sic absolvens omnes causas, & omnes excommunicationes sciret; tunc enim licet excommunicatus ille omnes illas causas non exprimeret, absolutio tamen omnes excommunicationes tolleretur, quia eum scienter ab omnibus absoluere censeretur, vt docet Sum. Astenf. par. 2. lib. 7. tit. 14. quaest. 6. in fine. Quae distinctione facta, non male auctores praefati, qui inter se dissentire videntur, conciliari possunt.

25 *Optimum* autem consilium est, quod Raym. & Astenf. vbi supra, Nauar. in Man. cap. 26. num. 12. & in c. confideret, §. cautus, num. 30. de penit. d. 5. Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 1. r. nu. 12. de sentent. excommun. lib. 6. Ioan. Baptista Antonucius, in Catechesi Neapolitana, lib. 5. c. 31. & Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 10. §. 4. nu. 11. & Tab. 1. cap. 19. §. 3. num. 7. tradunt, vt qui absolutionem impetrat à Papa, vel eius Legato, aut ab alio, virtute Bullae, aut Iubilaei facultatem absoluendi habere, absolui se faciat ab omnibus excommunicationibus, & peccatis, de quibus etiam non meminit; quippe quia ea generali absolutione ceterum ab omnibus absolutus; tunc enim si postea de aliquibus recolat, non tenetur absolutionem iterum impetrare, sed solum necesse habebit peccatum illud, ob quod excommunicatus erat, sicut & alia nondum in confessione detecta, confiteri.

26 *Nona propositio*: Excommunicatus ob vnā causam, si dum absolutionem postulat, aliam causam excommunicationis explicet, & proinde ex falsa causa absolutionem obtineat, peccat quidem, absolutio tamen valida erit. Sic Hostiens. in Sum. lib. 5. tit. de sentent. excommun. num. 14. §. Et qualiter, vers. sin autem, in fine Sum. Astenf. par. 2. lib. 7. tit. 14. quaest. 8. Panorm. in cap. ex part. nu. 6. de offic. ord. Card. in cap. ab excommunicato, de Rescrip. & in d. ca. ex par. quem refert, & sequitur Nau. in Man. cap. 27. nu. 38. & Philip. Franc. in cap. venerabilibus, §. sanē, quem etiam textum citat. Panorm. vbi supra, de sentent. excommunicat. lib. 6. S. Anton. 3. p. tit. 24. cap. 77. vers. absolutio. Syl. verbo, absolutio, r. num. 13. dub. 5. & fauet ex parte Couar. in ca. alma mater, par. 1. §. 11. num. 14. vers. Quibus equidem, de sentent. excommun. lib. 6. & expresse Vgol. in de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 19. §. 4. num. 4. Quae propositio vt vera sit, intelligi debet, quando absolvens intendebat omnino absolvere, etiam si causa expressa omnino esset falsa, vel iniusta. Nam sicut excommunicatio ex falsa causa lata tenet, quam credebat esse veram; immo etiam, quam credebat esse falsam, vbi excommunicator intendebat omnino excommunicare, (saltem in foro exteriori, dummodo non manifeste falsa sit, aut intolerabilem errorem contineat) ita absolutio ex falsa causa data, valebit, vbi absolvens intendat omnino absolvere, etiam si causa expressa omnino esset falsa, vel iniusta, vt Panorm. & Vgol. vbi supra ratiocinantur & expresse tradit Henriquez li. 13. de excomm. cap. 30. §. 3. excommunicatio enim, & multo magis absolutio ab intentione Iudicis vires suas sumit, maxime, cum iura ad absoluendum, quā ad ligandum promptiora sint. ex Innoc. in ca. ab excommunicato, in verbo, obtentis, de Rescrip. & facit. l. Atrianus. ff. de act. & oblig. Adde, quod absolutio iniusta valida est, argum. cap. venerabilibus. §. sanē, de sentent. excommun. lib. 6. Absolutionem autem ex

27 *falsa causa datam*, constat esse iniustam. Et denique sicut absolutio valida est, etiam si causa in petitione absolutionis non exprimat, quando eam Iudex non expressa causa dare voluerit; ita etiam valida erit, etiam si falsa causa exprimat, dummodo Iudex non obstante tali causa, absolvere intendat. Ignorantia enim concomitans nō tollit, quin simpliciter absolvere velit, ne praesumatur deceptus & iniustus; Secus autem censendum erit, si homo suppreffa veritate, vel expressa falsitate, obtinuit absolutionem, quam alias non obtinisset, si veram causam exposuisset,

puta si absoluendus dicat se falsificasse, vel iniuriam tenuisse, cum non sit verus; tunc enim absolutio ab excommunicatione obtenta ex falsa causa nulla est; nec excommunicatio in foro conscientie immo nec in foro exteriori cognita falsitate causet, proderit; argum. cap. Ex parte, de offic. ordin. & cap. officij, de sentent. excommun. vbi dicitur, quod suppreffimū veritatem absolutio subrepta non prodest, & argum. ca. 2. de filijs presbyt. lib. 6. vbi habetur, dispensationem per subreptionem obtentam nullius penitus esse momenti, quando verisimile est dispensantem cum eo dispellere noluisse, si defectus tacitos ei fuisset expressus; & hoc sensu vera est opinio glof. in cap. ex parte, in verbo, redire, de offic. ordin. & Paluda. 4. d. 18. quaest. 3. art. 3. Conclus. 5. Innoc. & Imola, in d. cap. ex parte, Angelica, verbo absolutio 3. num. 12. & S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. vt excommunicator, & Cou. in d. cap. alma mater, par. 1. §. 11. num. 14. vers. Septima Conclusio, dicens, absolutio nem ex falsa causa lata non valere. Ratio est; quia vt recte notat Henriquez li. 13. de excomm. cap. 30. §. 4. Iudex sic deceptus non intendit verē absolvere, quia ignorantia antecedens, & fraus impedit voluntarium; absolutio autem ex voluntate Iudicis pendet. Sicut a simili qui allegat falsam causam, ob quam aequē principaliter obtinuit dispensationem super irregularitate, aut impedimento matrimonij, aut graui voto, non valet dispensatio, vt Henriquez vbi supra, §. 4. & Nau. in Man. cap. 27. num. 86. tradunt.

28 *Quinta est*, An Episcopus subditum suum ab excommunicatione a se lata in alio Episcopatu absolvere possit; Respondeo posse; Sic Martin. Ledesm. 2. 4. quaest. 26. art. 2. Ratio est; quia fieri potest sine strepitu Iudicij, & sine iniuria alterius Episcopi; quae autem fieri possunt sine strepitu Iudicij, fieri possunt a superiore circa suum subditum, etiam in alterius territorio, & prouincia, ex Innoc. & Panorm. in cap. Nouit, num. 3. de offic. legat. Oldrad. Consi. 88. Rich. 4. d. 18. artic. 9. quaest. 3. Summa Astenf. par. 2. lib. 7. tit. 13. art. 1. quaest. 4. Angelica, in verbo, absolutio, 2. num. 5. Syluest. verbo, absolutio, r. num. 21. dub. 2. Taberna, verbo, absolutio, 2. num. 1. §. vers. Quartus vndecimo, & faciunt quae habentur 9. quaest. 2. quasi per totum, & l. 2. ff. de offic. Procons. & l. fin. ff. de offic. praefect. Vbi. Quae tamen omnia, vt diximus, intelligenda sunt, dummodo non requiratur vocatio ad Iudicium, quia si opus esset vocari testes, vel alia id genus facere, non posset Episcopus subditum suum in alterius prouincia absolvere. In his enim quae causae cognitionem requirunt, nihil in alterius diocesi poterit, quia nec ibi pro tribunali sedere poterit, ex glof. in d. cap. nouit, in verbo, Terminos, nisi habeat licentiam Episcopi diocesani. 9. quaest. 2. cap. Episcopum. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 75. Fallit tamen hoc in Episcopo expulso, qui petita licentia, licet non obtenta ab Episcopo, in cuius Diocesi est, poterit sedere pro tribunali, & exercere Iurisdictionem supra suos subditos, dummodo non trahat eos ultra duas diuitas a fine suae diocesis, qui fuerint expulsores, seu fautores, aut consiliatores, prout latius in Cle. vnic. de foro compet. habetur.

29 *Similiter* Legatus à latere excommunicatum a se quāuis in foro penitentiali, in alterius prouincia absolvere possit, non tamen in foro contentioso, nisi ex licentia Episcopi Diocesani. d. c. Nouit, & c. excommunicatis, de offic. legat. & ibi glo. quia verò legati huiusmodi priuilegia multa habere solent, per quae auctoritas eorum extenditur, ideo ex literis suis quid possint; aut non possint, exactius colligendum est.

30 *Sexta est*, An absolutio per vim obtenta valida sit? Cui difficultati ex communi DD. sententia Respondeo; omnem absolutionem per vim, & metum in virum constantem cadentem obtentam, nullam esse, vt expresse habetur in cap. vnic. de his quae vi, metuue causa fiunt, li. 6. & ibi notat Ioan. Monach. Anchar. Gemin. Philip. Franc. & gl. per totum. Summa Astenf. par. 2. lib. 7. tit. 2. §. Quadragesimus septimus. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 27. Taberna, verbo, excommun. 5. ca. 32. Caiet. verbo excomm. ca. 41. Nau. in Man. c. 27. nu. 125. vers. Decima septima. Henriquez li. 13. de exco. c. 30. §. 1. Vg. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 2. §. 4.

2. §. 4. num. 2. & cap. 4. in princip. huius. 14. Quod procedit primo, à quocumque vis, aut metu inferatur, etiam à maiore, ut notant Gemina in d. cap. v. art. 3. Ne autem, cum. 2. & Vgl. vbi supra, num. 14. Secundo procedit, siue censura iuste, siue iniuste lata fuerit, cum lex non distinguat, an sententia iusta, vel iniusta fuerit, sic gl. in d. c. vnic. in verb. excommuni. & quia censura etiam iniusta non illegitima, sed probatis remedijs reuocanda est, argum. cap. Sacro, §. caueat, de sentent. excommuni. & cap. cum contingat, de offic. deleg. Tertio procedit, etiam si sub conditione, aut ex die censura promulgata sit, & antequam conditio, vel dies aduenerit, vi, aut metu reuocata sit, talis enim reuocatio nulla erit, ex Gemina. Anchar. & Fraco vbi supra. Quarto procedit non solum in absolutione excommunicationis maioris, sed etiam minoris, ex Gemina, cit. & Felino, in cap. si quem, omni. 4. de sentent. excommuni. & ratio est, quia cum aliquid de excommunicatione dicitur, quod non solum ad maiorem, sed etiam ad minorem accommodari potest, etiam ad minorem trahitur, ut tradunt gl. in cap. presbiter, in verbo, excommunicatione dicitur, de heret. lib. 6. & similis gl. habetur in Clem. 1. in verbo, sententia, de privileg. & Gemina. & Franc. in d. cap. vnic. de his, que vim met. cau. fiunt. Cum igitur absolutio, de qua agitur in d. c. vnic. ad excommunicationem minorem pertineat, eiusdem capituli dispositio in excommunicationis minoris absolutione locum habebit.

31 Quibus addo, quod qui sic per metum, aut vim absolutionem extorquet, non solum a priori excommunicatione non soluitur, sed etiam nouam excommunicationem dicti c. vnic. de his, que vi. li. 6. incurrit, ut docent Summa Alensis, & Henriquez vbi supra, & contra huiusmodi extorquentes absolutione grauiter inuehitur Conc. Trid. Sess. 25. de Refor. cap. 3. in fine. vbi ait, *Nefas esse, ut Matris autem cadens in conitatem virum is est, quando aut mors ipsa, aut corporis cruciatus grauis, aut vniuersorum honorum, aut patris eorum amissio, interminatur, nisi absoluat, argum. cap. 1. & 2. & cap. ad audientiam. & c. cum dilectus, de his, que vi. met. cau. fiunt. & l. propter licet, ff. de excu. tutor. Item subtractio magni lucri, ut docent Cynus, in l. interpretas, C. de transact. & Anchar. & Franc. in d. cap. vnic. Sed de maiori excommunicatione, eiusque vinculo effectibus, & absolutione, haec tenus dicta sufficiant, in sequentibus de excommunicatione minori breuiter agendum erit.*

De excommunicatione Minori.

De Natura, & effectibus eius.

Cap. XXII.

S Y M M A R I U M.

- 1 De excommunicatione Minori, que tractanda ab auctore sint.
- 2 Excommunicationis Minoris quot species, tam a Theologis, quam à Canonistis assignentur.
- 3 Excommunicatio Minor quidnam sit, & quare sic appellata sit.
- 4 Excommunicatio Minor qualiter ab excommunicatione maiori differat.
- 5 Excommunicatio Minor qualiter a peccato mortali distinguatur.
- 6 Excommunicatio Minor communionem passiuam Sacramentorum priuat.
- 7 Excommunicatus Minori, nec Confirmari, nec Euchari-
stiam sumere, nec Matrimonium contrahere, nec ordi-
nibus initiari potest.
- 8 Excommunicatus Minori, Missam audire, & etiam oscu-
lum pacis in Missa licite recipere valet.
- 9 Excommunicatus Minori, non solum Ecclesiam intra-

re, sed etiam officia diuina cum alijs in choro recipere potest.

- 10 Excommunicatus Minori actor esse potest in Iudicio.
- 11 Excommunicatus Minori procurator in Iudicio pro alijs esse valet.
- 12 Excommunicatus Minori in Iudicio testis esse potest.
- 13 Excommunicatus Minori an verum Sacramentum recipiat.
- 14 Excommunicatus Minori quoties non peccat recipiendo Sacramentum Penitentia, toties verum Sacramentum recipit, ita ut Confessionem recitare non teneatur.
- 15 Excommunicatio Minor hominem incapacem Sacramentorum non efficit, sed solum ne licite ea recipiat.
- 16 Excommunicatus Minori, quare quoties peccat Sacramentum Penitentia recipiendo, toties irritum sit Sacramentum, & iteranda Confessio.
- 17 Excommunicatio Minor non actiua collatione, sed passiuam solum Sacramentorum receptione priuat.
- 18 Excommunicatus Minori, administrando alijs Sacramenta, non mortaliter, sed solum venialiter peccat.
- 19 Excommunicatus Minori, recipiendo Sacramenta regulariter peccat mortaliter, nec gratiam Sacramenti recipit.
- 20 Excommunicatus Minori, quo sensu a Gregorio IX. dicitur grauiter peccare celebrando.
- 21 Excommunicatus Minori, licet peccet Sacramenta conferendo, valet tamen collata ab eo Sacramenta.
- 22 Excommunicatus Minori ad beneficium, seu dignitatem Ecclesiasticam eligi nequit.
- 23 Excommunicati Minori electo ad beneficium an ipso iure nulla, vel potius annullanda sit.
- 24 Excommunicati Minori electo ad beneficium in foro exteriori irritanda est, quamuis sic electus excommunicationis ignarus fuerit.
- 25 Excommunicatio maior electionem ipso iure nullam reddit, non autem excommunicatio minor.
- 26 Peccatum mortale electionem ad beneficium non annullat.
- 27 Excommunicatus Minori Missam celebrando mortaliter peccat, irregularitatem tamen non contrahit.
- 28 Excommunicatio maior quare celebrantem irregularem efficiat, non autem Minor.
- 29 Communicans cum excommunicato minori, in excommunicationem aliquam non incidit.
- 30 Excommunicatio Minor, neque a Iudicio repellit, neque rescripta annullat.

1 Quoniam quæ ad excommunicationem minorem pertinent, magna ex parte in superioribus exposita sunt, hic solum ea adiungemus, quæ ad integram, & perfectiorem eius notiam spectare videntur, quæ commode ad hæc tria reuocari possunt. Primum est, de Natura, & effectibus, quos parit, explicetur. Secundum est, ut Quis eam ferre possit, ostendatur. Tertium est, ut Quis ab illa possit absolueri, declaratur.

2 Quod primum. Antiquiores Scriptores tam Theologi, quam Canonistæ: duas excommunicationis minoris species assignarunt, quarum Vna & præcipua est illa, quæ à participatione Sacramentorum tantum excludit, cap. fin. de Clec. excommuni. ministr. Alia est illa, quæ separat a communionem fidelium non Sacramentorum, quod colligunt ex cap. presenti, §. q. 2. vbi accusatus, & citatus expectatur per dies septem sine aliqua pena; & deinde per alios septem, hac apposita pena, ut Ecclesiam non ingrediatur ad officia diuina audienda; & postea per duos dies interdicitur ei, ne cum alijs fratribus, vel in Choro, vel in Mensa, vel in Dormitorio comminuet, ex gl. in d. capit. presenti, in verbo, communiōne, & in cap. in loco §. quest. 4. Turbulentum & strepitum faciens tempore Synodi, per tri-
dium

daum a communione fratrum, non autem Sacramento-
rum, ex gloſ. ibidem, in verb. excommun. ſeparatur, & ca.
Placuit, d. 18. ubi Epifcopus impediens, ne ad Synodum
veniat, & literas excuſatorias non mittens, ſeparatur ab a-
liorum Epifcoporum communione. & ſimilia habentur
in capit. Quorundam, d. 34. & cap. ſi quis de alterius, diſt.
38. de quibus legi poſſunt Rich. 4. d. 18. artic. 7. qu. 4. Hoſt.
in Summa, lib. 5. tit. de Cler. excommun. miniſtr. nume. 1.
§. Quatuor puniatur, & tit. de ſentent. excommun. nume.
2. §. Quot ſunt ſpecies. Summa Aſtenſis, par. 2. libr. 7. tit. 5.
art. 1. & tit. 9. art. 2. quaſt. 10. Ioan. de Lign. in tract. de cenſ.
Eccl. §. vndecimus. Felin. in cap. 1. num. 1. de treug. & pace
& in cap. a nobis, num. 11. de except. Marian. Socin. ſen. in
cap. Sacris, num. 508. de ſentent. excommun. Vg. de cenſ.
Eccl. Tab. 3. cap. 5. & cap. 7. Hiſtigitur omnes, duas ſpecies
minoris excommunicationis conſtituunt, quarum vna a
Sacramentis tantum; altera vero a communione aliquo-
rum hominum ſeparat, ita, vt nec ipſe communione eorū
in Diuinis, aut humanis vti poſſit; ſicut e contra rō nec li-
quorum conſortio priuatur, eius communione victura;
aliorum autem communione, a quibus ſeparatus nō eſt, li-
cite & ſine peccato vti poterit, ſicut etiam & illi eius vti
conſortio in Diuinis, aut humanis poterunt. Sed quia vt
recte notat Rich. in iſtis iuribus multū extenditur excom-
municationis nomen, & hæc ſecunda ſpecies a recentiori-
bus auctoribus neglecta eſt, de prima tantum, cuius vſus
frequentiſſimè eſt, in præſentiarum agemus.

3 *Excommunicatio* igitur Minor (ſic dicta reſpectu exco-
municationis maioris, cuius pars quædam eſt, ſeu reſpe-
ctiue ad effectus maioris excommunicationis, aut quia pro-
pter minora peccata incurritur, vt notant Sotus 4. d. 2. q.
1. art. 1. dub. 2. Henriquez lib. 13. de excommun. cap. 3. §. 1.
& Vgolin. Tab. 3. cap. 5. §. 1.) eſt cenſura Eccleſiaſtica ho-
minem participatione paſſiua Sacramentorum priuans,
provt DD. communiter definiunt, & colligi poteſt ex c. ſi
celebrat, de Cler. excomm. miniſtr.

4 Ex qua definitione conſtat, qualiter non ſolum ab exco-
municatione maiori, ſed etiam a peccato mortali differat;
excommunicatio enim maior tam actiua, quam paſſiua,
Sacramentorum perceptione priuat, hæc autem paſſiua,
tantum; illa publicis Eccleſiæ ſuffragijs priuat; hæc non,
item; illa multo plures habet effectus, quam minor habet,
vt inferius dicemus. Et quamuis improprie nonnulli, vt
Panorm. in cap. ſi celebrat, num. 6. de Cler. excomm. miniſtr.
miniſtr. & Gabr. 4. d. 18. quaſt. 2. art. 1. Notab. 1. & Coroll.
ante Notab. 2. & Sylueſt. verbo, excommun. 5. nu. 2. Sum-
ma Aſtenſis par. 2. libr. 7. tit. 5. art. 1. Angelica, verbo, excom.
4. & alij, peccatum mortale adæquant excommunicatione
minor, adeo, vt velint omnem mortaliter peccantem,
in minorem excommunicationem incidere, ex eo, quod
peccatum mortale priuat digna perceptione Sacramen-
torum, ſicut excommunicatio minor, ob quam ſanè cau-
ſam peccator late dicitur excommunicatus, 1. quaſt. 3.
cap. Ad menſam, §. Evidenter, in multis tamen a peccato
mortaliter differit; Primò quidem, quia peccatum eſt culpa,
5 excommunicatio minor eſt pœna; peccatum mortale per
contritionem ante abſolutionem remittitur, excommuni-
catio minor nō niſi abſolutionem, quantumvis attritus, aut
contritus ſit, remittitur; peccans etiam mortaliter poſt co-
tritionem, excepta Euchariſtia, Sacramentū aliud quod-
cunque digne ante abſolutionem recipit, non ſic minori
excommunicatione ligatus ex Sylueſt. verbo, excommun.
3. in fine, in peccato mortali exiſtens conferendo Sacra-
menta, peccat mortaliter, non ſic minori excommunica-
tione conſtrictus, alijſque modis inter ſe differunt, vt la-
rius probat Henriquez lib. 13. de excommun. capit. 2. §. 1.
in annot. litera D. & cap. 3. §. 2. Ex quibus manifeſtum eſt
excommunicationem minorem longe diuerſos effectus,
quam peccatum mortale, & multo pauciores & leuiores
effectus quam excommunicatio maior, habere vt ſequen-
tia declarant.

6 *Primo* igitur excommunicatio minor Sacramentorum
comunionem paſſiua nos priuat, hic enim principalis pro-
prios eius effectus eſt, vt colligitur ex c. A nobis, de excep.
& cap. ſi celebrat, de Cler. excommun. miniſtr. & c. penul.

de ſent. excommun. & DD. ibi. Hoſtienſis in Summa, libo,
5. tit. de Cler. excommun. miniſtr. num. 1. §. 5. Qualiter puni-
atur. & tit. de ſentent. excommun. num. 2. §. 5. Quot ſunt
ſpecies. Summa Aſtenſis, par. 2. libr. 7. tit. 9. art. 2. Panorm.
in rubr. de ſentent. excommun. num. 3. & idem Panorm.
in c. illa quotidiana, num. 8. de ele. Felin. in Rubr. de ſent.
excommun. num. 6. Marian. Socin. in c. Sacris, num. 507.
de ſent. excommun. S. Anton. 3. par. tit. 25. c. 2. §. 1. Ange-
lica, verbo, excommun. 1. num. 1. Summa Piſanella, verbo
excomm. 7. verſ. Quis eſt effectus. Tabiena, verbo, excomm.
8. num. 1. Sylueſt. verbo, excommun. 4. nu. 3. Nau. in Man.
cap. 27. num. 1. & num. 24. Couar. in cap. alma mater, in
princip. num. 4. & §. 8. nu. 1. de ſentent. excommun. lib. 6.
Vgol. de cenſur. Eccl. Tab. 3. cap. 6. §. 1. Ex Theologis S.
Thom. in addit. 3. par. quaſt. 2. 1. artic. 1. Alex. de Ales. 4. pa.
Sum. quaſt. 22. memb. 1. art. 6. §. 1. Bonau. 4. d. 18. in vir. pa.
d. quaſt. 5. Richard. 4. d. 18. art. 7. quaſt. 4. Palud. 4. d. 18. q.
6. art. 3. Concluſ. 2. Gabr. 4. d. 18. quaſt. 2. art. 1. Notab. 1. &
quaſt. 3. art. 3. dub. 1. Adrian. 4. Sent. quaſt. 3. de Claubus
§. Pro huius ſolutioe. Martini. Ledem. 2. 4. quaſt. 25. art.
2. Sotus 4. d. 2. 2. quaſt. 1. art. 1. dub. 2. verſ. effectus autē, &
quaſt. 2. art. 3. Henriquez lib. 13. de excommunicatione, cap. 3.
§. 3. Toletus lib. 1. inſtitut. Sacerd. c. 11. Vnde talis nec Con-
ſecrari, nec Peccatiſſimæ Sacramentum ſuſcipere, nec Eucha-
riſtiam ſumere, nec Matrimonium contrahere, nec vt
ait Gemin. in cap. 1. num. 8. de temp. ordin. lib. 6. Ordini-
bus initiati poterit. Hæc igitur excepta participatione paſ-
ſiua Sacramentorum, in alijs omnibus occurrentibus in
vita humana, ſic excommunicatus communicare poterit,
tam in Diuinis, quam in humanis cum alijs, ſicut antea
poterat; Vndè primò Miſſam audire poteſt; licitè etiā ſolu-
lum pacis in Miſſa recipit, licet ſucceſſerit communio,
ex Palud. 4. d. 18. quaſt. 6. art. 3. Concluſ. 2. Martin. Ledem.
2. 4. quaſt. 25. art. 2. Henriquez lib. 13. de excommun. cap.
3. §. 1. Gemin. in cap. 15. cui, num. 3. de ſentent. excommun.
lib. 6. Summa Piſanell. verbo, excommun. 7. Sylueſt. verbo,
excommun. 4. num. 5. Nauar. in Man. cap. 27. nu. 2. 4. verſ.
Secundo, Couar. in cap. alma mater, §. 8. nume. 2. Vgolin.
Tab. 3. cap. 6. §. 4. Alphonſo Viſualdo, in ſuo Candelabro
aureo, par. 1. tract. de excommun. minori, nu. 4. Quicquid
Hoſtien. Goffred. Rod. Raym. & alij, quos refero, & ſequi-
tur Summa Aſtenſis, par. 2. tit. 9. art. 2. quaſt. 2. id concedere
timeant. Et multo magis Eccleſiam intrare poteſt, &
etiam officia diuina cum alijs in Choro recitare, vt præſer-
ti auctores docent, & præter illos Innoc. in c. duobus, de
ſentent. excommun. Zabar. in Clem. 1. de celebr. Miſſar.
& ibidem Anchar. num. 3. qui pro hac re citat Specul. Co-
uar. & Nauar. ubi ſupra, Summa Aſtenſis d. art. 2. q. 3. ubi
etiam referit Hoſtien. & Goffred. Gab. 4. d. 18. quaſt. 2. art.
1. Nor. 1. in fine, & quaſt. 3. artic. 3. dub. 1. Henriquez &
Vgolin. locis cit. S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 2. §. 1. & Sylueſt.
verbo, excommun. 4. num. 6. dub. 3. In Humanis etiam li-
cite aliorum vltur communione, ex Gabr. ubi ſupra, Pe-
trus a Soto lect. 4. de excommunicatione. Vnde aſtor eſ-
ſe poteſt in Iudicio, ex gloſ. in cap. appellanti, in verb. pro-
bandis, de appel. Panorm. in cap. intelleximus, num. 3. Felin.
num. 2. de iudic. idem Panorm. in cap. prudentiam, §.
ſexta, & ibi DD. de offic. deleg. Marian. Socin. in cap. Sa-
cris, nu. 183. de ſentent. excommu. Item Procurator pro
alio eſſe poteſt in Iudicio, ex Marian. Socino in d. cap. Sa-
cris, num. 414. Nicolao Milio, in Repetitor. in verbo, exco-
municatio minor, excommunicatione. Sic etiam teſtis in
12 Iudicio eſſe poteſt, ex Felino, in capit. veniens, 2. in fine, de
teſtib. Marian. Socin. in d. cap. Sacris, num. 401. Multoque
magis extra iudicium alios actus exercere valet, vt contra-
ctus inire, teſtamentum facere, ex Mariano Socino, in c.
Sacris, num. 474. de ſentent. excommun. Gabr. 4. d. 18. q.
3. art. 3. dub. 1. in fine. Vgolin. Tab. 3. cap. 6. §. 4. Quorum
omnium hæc ratio eſt, quia, vt diximus, excommunicatio
minor, ſola participatione paſſiua Sacramentorum pri-
uat, e quorum numero non ſunt hæc, quæ a nobis enume-
rata ſunt.

13 *Difficultas* tamen eſſe poteſt, an cum excommunicatus
minor excommunicatione participatione paſſiua Sacra-
mentorum priuatus ſit, verum Sacramentum ſit, nec no;
ſi illud

si illud recipiat in g. in d. e. m. m. l. q. a. i. a. Sacra. g. para.
 Cetera Pe. h. v. m. i. o. r. e. s. d. i. b. l. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. i. q. u. i. p. p. l.
 s. v. n. d. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. i. s. m. i. n. o. r. i. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. E. u.
 c. h. i. n. t. i. a. m. v. e. r. a. r. e. c. i. p. i. e. n. s. d. e. O. d. i. g. n. i. t. e. r. i. t. u. r. e. v. e. r. e. C. o. n. s. i.
 f. i. m. p. u. r. M. i. n. o. r. i. o. r. e. m. v. e. r. e. c. o. n. s. t. r. u. i. t. u. r. & v. a. c. t. i. o. n. e. m.
 e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. i. s. v. l. a. r. i. a. s. e. t. e. x. p. o. s. t. u. l. a. t. u. r. f. 2. 2. o. n. a.
 11. De Pe. i. n. d. i. v. e. r. b. a. n. d. i. S. a. c. r. a. m. e. n. t. i. s. a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. e. p. e. c. c. a. t. u. r.
 v. e. r. e. a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. e. s. i. q. u. i. n. o. n. p. a. r. t. a. e. s. t. i. s. t. e. r. a. u. t. o. r. e. s. c. o. n. t. e. n. t. i. o.
 E. t. e. n. i. m. C. l. e. r. i. c. i. n. v. e. r. b. a. a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. e. n. o. n. v. a. l. e. t. c. i. r. c. u. m. s. a. n. t. i.
 s. i. s. v. e. r. e. V. i. t. u. m. a. u. t. e. m. i. n. v. e. r. b. o. c. o. n. f. e. s. s. i. t. e. r. e. d. a. s. e. m. p. e. r.
 v. a. l. e. r. e. p. a. r. t. e. q. u. i. n. C. u. e. r. a. n. d. o. c. o. n. s. u. e. t. u. d. e. S. o. t. u. s. 4. d. 2. q. 1. q. 1.
 r. a. r. t. 7. n. o. n. l. o. n. g. e. a. s. i. n. e. v. e. r. e. A. t. r. a. m. e. n. q. u. a. m. i. s. v. b. i. s. e. n. t. e. n. t. i. a.
 C. a. e. r. a. n. i. q. u. o. a. d. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. m. m. i. n. o. r. e. m.
 a. d. m. i. n. i. s. t. r. a. t. i. o. n. e. m. C. a. e. r. a. n. i. q. u. o. a. d. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. m. m. i. n. o. r. e. m.
 a. d. m. i. n. i. s. t. r. a. t. i. o. n. e. m. C. a. e. r. a. n. i. q. u. o. a. d. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. m. m. i. n. o. r. e. m.
 A. l. y. v. l. p. a. l. d. 4. d. 1. 8. q. u. e. s. t. 6. a. r. t. 3. C. o. n. c. l. u. s. 2. a. i. t. l. i. g. i. t.
 i. n. m. i. n. o. r. i. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. n. o. n. p. o. s. s. e. a. b. s. o. l. u. i. i. n. f. o. r. o.
 c. o. n. s. c. i. e. n. t. i. a. s. e. d. d. o. b. e. t. e. i. t. e. r. u. m. c. o. n. f. e. s. s. i. o. n. i. s. a. u. t. S. y. l. v. e. s. t. v. e. r. b. o.
 e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. i. s. r. e. v. e. r. b. o. c. o. n. f. e. s. s. i. o. n. i. s. a. u. t. i. n. d. u. b. i. o. 8.
 T. a. b. i. e. n. a. v. e. r. b. o. a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. i. s. r. e. v. e. r. b. o. d. e. c. i. m. o. S. u. m. m. a. C. o. r. o. n. a. g. e. p. i. 3.
 d. e. i. t. e. r. a. t. i. o. n. e. c. o. n. f. e. s. s. i. a. n. s. i. n. e. i. n. 1. p. a. r. a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. e. d. o. c. e. n. t.
 a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. e. m. S. a. c. r. a. m. e. n. t. a. l. e. m. i. l. l. i. t. r. i. b. u. t. a. m. n. o. n. v. a. l. e. r. e.
 q. u. i. a. p. r. i. v. a. t. u. s. e. s. t. p. e. r. c. e. p. t. i. o. n. e. S. a. c. r. a. m. e. n. t. o. r. u. m.
 A. l. y. v. l. p. a. l. d. v. i. t. u. s. i. n. M. a. n. u. c. 9. n. u. m. 3. v. e. r. s. Q. u. a. r. t. o.
 & i. n. c. a. p. c. o. n. f. i. d. e. r. o. f. a. c. i. e. n. s. n. u. m. 3. o. d. e. p. e. n. i. t. d. i. c. t. f. & i. n. c. a. p. f. r. a. t. e. s.
 n. u. m. 4. 5. v. e. r. s. S. e. c. u. n. d. a. p. r. i. n. c. i. p. a. l. i. s. c. u. m. s. e. q. u. e. d. p. e. n. i. t. d. i. c. t. e. a. d.
 C. o. u. a. r. i. n. c. a. p. a. l. m. a. m. a. t. e. r. p. a. r. 1. f. 6. n. u. m. 7. d. e. s. e. n. t. e. n. t. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. i. s. l. i. b. 6. M. u. r. i. n. o.
 L. e. d. e. s. m. 2. 4. q. u. e. s. t. 2. f. a. r. t. 2. I. o. a. n. M. e. d. i. n. a. C. i. d. e. c. o. n. f. e. s. s. i. o. n. e. q. u. e. s. t. 1. 8. 8. D. i. c. e. n. d. u. m.
 i. g. i. t. u. r. & B. a. r. t. h. o. l. M. e. d. i. n. a. i. n. S. u. m. m. a. c. a. p. 1. 1. f. 3. l. i. b. 1. A. l. p. h. o. n. s. u. s. V. i. u. a. l. d. u. s. i. n. s. u. o. C. a. n. d. e. l. a. b. r. o. a. u. r. e. o. p. 2. t. r. a. c. t. a.
 d. e. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. n. u. m. 3. t. r. a. c. t. d. e. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. m. i. n. o. r. i. n. u. m. 6. p. o. s. t. P. e. t. r. u. s. a. S. o. r. o. l. i. b. d. e. i. n. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e. S. a. c. r. d. l. e. c. t. 4. d. e. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. h. a. n. q. u. a. m. m. o. d. o. e. x. p. l. i. c. a. b. i. m. u. s. s. e. n. t. e. n. t. i. a. p. r. o. b. a. b. i. l. e. m. & i. n. p. r. a. x. i. t. o. t. a. m. e. s. t. e. s. t. i. t. u. r. V. g. o. l. i. o. d. e. c. e. n. s. u. r. E. c. c. l. e. s. i. a. T. a. b. 2. c. a. p. 7. f. 2. n. u. m. e. r. 6. H. e. n. r. i. q. u. e. z. l. i. b. 13. d. e. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. c. a. p. 3. f. 13. q. u. i. o. m. n. e. s. m. e. d. i. a. v. i. a. i. n. c. e. d. e. n. t. e. s. d. o. c. e. n. t. q. u. o. d. a. u. t. t. a. l. i. s. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. m. c. o. n. s. e. q. u. e. n. s. n. o. p. e. c. c. a. t. m. o. r. t. a. l. i. t. e. r. s. c. i. l. i. c. e. t. q. u. i. a. v. e. l. i. u. s. t. e. i. g. n. o. r. a. t. s. e. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. m. e. s. t. v. e. l. o. b. l. i. t. u. s. e. s. t. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. i. s. v. e. l. f. a. c. i. t. e. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. m. e. s. s. e. & i. d. c. o. n. f. i. t. u. r. s. e. d. t. a. m. e. s. i. u. e. i. u. s. t. e. s. i. u. e. i. u. r. i. s. v. e. l. f. i. c. i. t. e. r. r. o. r. e. d. i. c. t. u. s. p. u. t. a. t. s. e. p. o. s. s. e. a. C. o. n. f. e. s. s. a. r. i. o. a. b. s. o. l. u. i. & i. n. h. i. s. c. a. s. u. s. s. i. a. b. e. o. p. r. i. u. s. a. p. e. c. c. a. t. u. s. a. b. s. o. l. u. a. t. u. r. q. u. i. a. m. a. b. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. v. e. r. e. a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. e. p. o. t. e. n. s. a. d. c. o. n. f. e. s. s. i. o. n. e. m. i. t. e. r. a. n. d. a. m. o. b. l. i. g. a. t. u. r. s. e. d. s. o. l. u. i. n. h. a. b. i. t. a. n. o. t. i. t. i. a. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. i. s. v. e. l. a. b. e. a. b. s. o. l. u. a. t. u. r. p. r. o. c. u. r. a. t. e. t. e. n. e. r. u. r. & q. u. a. s. i. n. e. i. t. e. r. a. t. i. o. n. e. c. o. n. f. e. s. s. i. o. n. i. s. a. b. s. o. l. u. i. p. o. t. e. s. t. v. t. d. o. c. e. t. i. b. i. N. a. u. a. i. n. c. a. p. f. r. a. t. e. s. n. u. m. 5. o. & s. i. v. e. l. a. e. s. t. C. a. e. r. a. n. i. & S. o. r. o. p. i. a. n. o. f. R. a. t. i. o. e. s. t. q. u. i. a. i. n. h. i. s. c. a. s. u. s. a. d. e. i. t. e. r. i. a. d. e. b. i. t. a. d. e. b. i. t. a. f. o. r. m. a. c. u. m. d. e. b. i. t. a. i. n. t. e. n. t. i. o. n. e. & n. o. n. p. o. n. i. t. u. r. o. b. e. x. p. a. r. t. e. p. e. n. i. t. e. n. t. i. s. R. e. s. e. n. i. m. q. u. e. c. u. l. p. a. c. a. r. e. t. i. n. d. a. m. o. m. e. s. s. e. r. e. n. o. n. d. e. b. e. t. c. a. p. 2. d. e. C. o. n. s. t. i. t. u. t. & c. a. p. s. i. n. e. c. u. l. p. a. d. o. r. e. g. i. u. r. l. i. b. 6. i. n. s. t. a. e. n. i. m. i. g. n. o. r. a. n. t. i. a. t. a. l. e. n. i. a. b. o. m. n. i. c. u. l. p. a. e. x. e. n. s. a. t. E. s. t. i. g. i. t. u. r. v. e. r. a. a. b. s. o. l. u. t. i. o. S. a. c. r. a. m. e. n. t. a. l. i. s. q. u. a. n. d. o. q. u. i. d. e. m. p. e. r. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. m. n. o. n. r. e. d. d. i. t. u. r. h. o. m. i. n. c. a. p. x. S. a. c. r. a. m. e. n. t. i. s. s. e. d. s. o. l. u. i. e. l. i. n. t. e. r. d. i. c. i. t. u. r. n. e. S. a. c. r. a. m. e. n. t. a. r. e. c. i. p. i. a. t. E. t. q. u. a. m. i. s. f. a. c. t. u. m. s. i. t. c. o. n. t. r. a. h. u. l. t. i. m. o. s. i. p. r. i. a. d. i. s. i. o. n. e. m. n. o. n. s. e. q. u. i. r. i. t. e. s. e. c. u. n. d. o. q. u. o. d. n. o. n. t. e. n. e. a. t. i. n. s. t. a. n. t. i. a. m. s. i. c. i. t. i. p. r. o. h. i. b. i. t. o. r. u. m. q. u. e. t. a. m. e. n. s. a. c. h. a. t. e. n. e. n. t. i. g. r. a. t. i. a. n. o. n. s. u. b. i. c. i. t. u. r. & q. u. a. n. t. i. t. u. s. a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. e. m. p. o. t. e. n. s. m. o. r. t. a. l. i. t. e. r. p. e. c. c. a. t. q. u. i. a. s. c. i. l. i. c. e. t. h. o. n. i. s. s. e. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. m. a. u. t. n. o. s. s. e. d. e. b. e. r. e. t. s. e. c. u. n. d. a. m. q. u. a. n. t. i. t. a. t. e. m. s. u. a. m. a. c. o. n. f. e. s. s. a. r. i. o. s. e. a. b. s. o. l. u. i. n. o. n. p. o. s. s. e. a. p. e. c. c. a. t. i. s. n. i. s. i. p. r. e. m. i. s. s. a. a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. e. a. b. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. & t. a. n. q. u. i. d. e. m. v. e. r. e. S. a. c. r. a. m. e. n. t. u. m. n. o. n. r. e. c. i. p. i. e. n. t. e. a. p. e. c. c. a. t. u. s. a. b. s. o. l. u. a. t. u. r. n. o. n. e. s. t. r. a. t. i. o. n. e. q. u. o. d. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. m. i. n. o. r. i. n. t. a. p. a. c. e. m. r. e. d. d. i. t. a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. i. s. a. p. e. c. c. a. t. i. s. s. e. d. q. u. i. a. p. o. n. i. t. o. b. i. c. e. m. p. e. c. c. a. t. i. n. m. o. r. t. a. l. i. s. c. i. e. n. t. e. r. p. r. e. i. e. n. s. a. b. s. o. l. u. i. a. p. e. c. c. a. t. i. s. a. n. t. e. q. u. a. m. a. b. s. o. l. u. a. t. u. r. a. b. e. x. c. o. m. m. u. n. i. c. a. t. i. o. n. e. c. o. n. t. r. a. p. r. e. c. e. p. t. u. m. E. c. c. l. e. s. i. e. V. o. l. u. t. a. u. t. c. o. n. s. i. f. e. r. a. t. h. a. e. p. p. o. s. i. t. a. m. a. p. e. c. c. a. t. u. s. v. e. l. a. b. s. o. l. u. i. & t. a. m. e. n. n. o. n. h. a. b. e. t. p. r. o. p. o. s. i. t. a. m. a. p. e. c. c. a. t. u. s. f. a. c. i. t. u. r. a. b. s. t. i. n. e. n. d. i. & i. d. p. a. l. a. m. f. a. c. i. e. n. t. i. o. n. e. s. e. l. l. i. a. & s. i. e. i. n. d. i. g. n. i. t. u. m. s. e. r. e. d. d. i. t. a. b. s. o. l. u. t. i. o. n. e. e. x. d. e. f. e. c. t. a. c. o. n. d. i. t. i. o. n. i. s. a. u. t. n. o. n. c. o. n. f. i. c. i. t. u. r. i. l. l. i. d. a. p. e. c. c. a. t. u. m.

& peccat volens absolut ab excommunicatione & esse participans in Sacramento, cum in meate ab omnium Sacramento in participatio exclusus & tunc confessio eius non est integra, & ita reiteranda & hoc sensu vera est Paulus & aliorum sententia; quibus fatet Sotus, 4. dist. 22. quaestio. 1. articulo 1. 5. postremum tandem verbum est.

17. Ex quibus omnibus manifestum est, excommunicationem non minorem participatione passiva Sacramentorum privare, in qua re cum maiori convenit, quamvis in alia differat, non enim minor haec, sicut illa, collatione activa Sacramentorum privatur. Est enim Innoc. in ca. si celebrat, de Cler. excommunicat. ministr. & aliqui alij, vt Adrian. 4. Sent. quaest. 3. de Claudio. 5. pro huius solutione. Sylvest. verbo, excommunicatio. 4. s. 1. puenit excommunicatum minori peccare mortaliter etiam ministrando alijs Sacramenta, & ideo illa ministrare non posse, alioquin non peccaret quod enim quis agere potest, illud agendo non peccat, arg. cap. Qui peccat, 23. quaest. 4. Communior tamen & verior opinio docet, non peccare mortaliter, sed ad summum venialiter, ratione solius excommunicationis minoris; Sic Ioana. de Ligna apud S. Anton. 5. par. tit. 25. cap. 2. s. 1. quem ipse sequitur, Marian. Socin. in cap. si celebrat, num. 15. de Cler. excomm. ministr. Summa Ateensis, par. 2. li. 7. ut. 9. artic. 2. quaest. 1. Martin. Ledesm. 2. 4. quaest. 25. artic. 2. Sotus. 4. dist. 22. quaest. 2. artic. 3. Nau. in Man. capit. 27. num. 24. Couar. in cap. alma mater par. 1. s. 8. num. 2. v. s. Sed si minori. de sentent. excomm. lib. 6. Henrriquez libro 13. de excomm. capit. 3. s. 1. Vgolia. de censur. Eccles. Tab. 3. cap. 6. s. 2. Caiet. in verbo, excommunicatio minor. Alphonsus Vivaldo in suo Candelabro aureo, part. 2. tract. de excomm. num. 46. Toletus lib. 1. inquit. Sacerd. cap. undecimo, quorum aliqui vt Naua. Henrriquez & Vgolia. dicunt nec peccare venialiter, alij vero solum venialiter, non autem mortaliter peccare existimant quorum mihi opinio magis placet, & probari potest ratione, quia excommunicatus minor, non peccat mortaliter administrando Sacramenta, praeter ratione ipsius excommunicationis, quia ex vi ipsius censurae non est illi prohibita collatio Sacramentorum, sed participatio sola, vt habetur d. cap. si celebrat, de Cler. excomm. ministr. & cap. penult. de sentent. excomm. & cap. A nobis de except. & potest hanc censuram incurrisse sine peccato mortali, immo plerumque ob solum veniale incurritur, vt latius Imola in cap. Saceris de his que vt mer. cap. sunt. Naua. in Man. capit. 27. num. 28. Couar. in cap. alma mater par. 1. s. 3. num. 7. & s. 8. num. 2. de sentent. excomm. lib. 6. Henrriquez lib. 13. de excomm. cap. 3. s. 2. tradiderunt. Nulla ergo causa est, cur conferendo Sacramenta peccare mortaliter existimetur ratione solius excommunicationis minoris. Licet igitur suscipiendo Sacramenta excommunicatus minor, mortaliter peccet, atque adeo gratiam Sacramenti non suscipiat, cum susceptione Sacramenti directe & per se privatus sit, quantumvis sibi aitritus, aut contritus videatur, ex Ioan. Dried. lib. 2. de lib. Christ. capit. 8. Francisa Victoria tract. de excomm. num. 16. & Sylva verbo, excomm. num. 3. Caiet. in Summa verbo, excommunicatio minor, & Alphonsus Vivaldo, in suo Candelabro aureo, par. 2. tract. de excomm. num. 45. Soto. 4. d. 22. quaest. 2. artic. 3. v. s. materia hec. Henrriquez lib. 13. de excomm. in ca. 3. s. 2. Collatione tamen, quia solum privatur consecutivae soli venialiter peccat, ex eo enim quod ad Sacramenta suscipienda accedere nequeat, venialem quandam irreuerentiam eiusdem Sacramentis irrogat, conferendo, vt Ledes. & Sotus vbi supra notant.

20. Quod si dicas, ex d. cap. si celebrat, colligi, quod grauter peccet, Respondetur. Gregorium IX. nunquam dixisse excommunicatum minori grauter peccare Sacramenta conferendo, sed solum si celebrat, tunc enim quia celebrando Missam, etiam Sacramentum sumere debet, celebrando grauter, id est, mortaliter peccat, facti enim contra speciale praecipuum Ecclesiae, quo prohibetur, excommunicatum minori excommunicatione Sacramenta percipere. Quia ratione Nau. in Man. cap. 37. num. 24. docet, celebranti ad communicandum alios, & Episcopum Missam agendum

dandum Ordines, non peccare, qua parte dant, ſed quia ſunt, unde addi, dantem Sacramentum infirmo ſine Miſſæ celebratione non peccare, & pari ratione abſolvendo a peccatis, & alia Sacramenta conferendo non peccat mortaliter, quia alia Sacramenta conferendo non ſunt ea. Quæ omnia manifeſtè ſans ex d. cap. ſi celebrat, colliguntur; Cum enim Pontifex de Miſſæ celebrare loquitur, ait ſi celebrantem, gravior peccare, quia celebrare eſt ſuſcipere Sacramentum. De collatione autem aliorum Sacramentorum, ſimpliciter ait, quod peccat, ſcilicet venialiter ſolum ob indecentiam & irreverentiam, quendam ut diximus, Sacramenta in excommunicatione minori miniſtrando, quo modo intelligi debet Palud. 4. d. 18. quæſt. 6. art. 3. Concl. 2. vbi ait, peccare abſolvendo.

21 Quibus omnibus addendum eſt, quod licet ſic excommunicatus minori Sacramenta miniſtrando peccet, collata tamen Sacramenta ſuum habent effectum, vt in d. ca. ſi celebrat, habetur, & præfati auctores tradunt. Denique Sylveſt. vbi ſupra, verb. excommun. 4. num. 3. addit, quod licet celebrando peccet, irregularitatem tamen non incurrit, vt nos latius in ſequentibus exponemus.

Secundo, excommunicatus minori excommunicatione, licet facultate activa eligendi, & alijs actibus iurisdictionis privatus non fit, in quo differt ab excommunicatione maiori; ad dignitatem, tamen Eccleſiaſticam, ſeu beneficium Eccleſiaſticum eligi non poteſt, in quo cum maiori excommunicatione convenit, vt habetur in cap. ſi celebrat, de Cler. excommun. miniſtr. & Panorm. ibi, nume. 3. & DD. Hoſtienſis in Summa, tit. de Cleric. excommu. miniſtr. §. Qualiter puniatur, num. 2. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 9. art. 2. quæſt. 10. Rich. 4. diſt. 18. artic. 7. quæſt. 4. Gab. 4. d. 18. quæſt. 3. art. 3. d. b. 1. Tabiena, verbo, excomm. 8. num. 1. Sylveſt. verbo excommun. 4. nume. 3. Franciſc. à Victoria in tract. de excommun. num. 16. Summa Piſanella, verbo excommun. 7. ver. Quis eſt effectus. Sorus, 4. diſt. 21. quæſt. 2. artic. 3. Henriquez lib. 13. de excommun. cap. 3. §. 1. Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 8. num. 3. de ſen. excommu. lib. 6. Vgolin. de cenſur. Eccleſ. Tab. 3. cap. 6. §. 3. Alphonſ. Vivald. in ſuo Candelabro auro, tract. de excommu. num. 44. Toſet. lib. 1. inſtit. Sacerd. cap. 11. Ratio eſt, quia vt ait Pontifex, in d. cap. ſi celebrat excommunicatio minor privatur participatione paſſiva Sacramentorum, ſed ille, qui eligitur, vel promouetur ad dignitates, & beneficia Eccleſiæ principaliter eligitur, vt ſe in Sacramentis eccleſiæ, maxime autem in celebratione Miſſæ exerceat, unde, cum ſic excommunicatus Sacramentis privatus ſit, eligi non poteſt. Prohibetur enim exercitio alicuius actus prohibetur omnis id, per quod ad illum actum pervenitur, arg. l. oratio. ff. de ſponſ. vt Panorm. vbi ſupra, reſtatur. Et quod diximus, procedit, ſive per electionem, ſive per collationem beneficium conſequatur, ex Rich. 4. diſt. 18. art. 7. quæſt. 4. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 9. art. 2. quæſt. 10. Decio, in cap. Dilecti, Norab. 1. de excep. Cum enim Episcopuſ alicui beneficium Eccleſiaſticum confert inter multos eligit ipſum ad illud beneficium, unde talis collatio eſt quædam electio, & ratio d. c. ſi celebrat, æque in vno, ac in alio militat.

23 Ceterum an talis electio ipſius excommunicati ad beneficium nulla ſit ipſo iure, an ſolum annullanda, Doctores inter ſe diſſentiant. In qua re quicquid Hoſtienſis in d. cap. ſi celebrat, & ibi Card. col. vi. Couar. in ca. alma mater, par. 1. §. 8. num. 3. de ſentent. excommu. lib. 6. vbi ait eſſe opinionem magis communem, & Vgol. Tab. 3. cap. 6. §. 3. nu. 2. Alphonſus Vivaldus in ſuo Candelabro auro, par. 2. tract. de excommu. nume. 48. qui falſo citat pro ſe Caietanum in Summa, verbo, excommu. Minor. & Nau. in Man. ca. 27. num. 24. dicant, electionem talem ipſo iure nullam eſſe.

Mihi tamen magis placet eorum opinio, qui electionem hanc validam eſſe dicunt ipſo iure, & ſolum per iudicis ſententiam irritandam eſſe, ſi probari poſſit, in iure quod tempore collationis, aut electionis minori excommunicatione ligatus fuerat; quæ ſententia ſatis manifeſtè colligitur ex d. cap. ſi celebrat, vbi dicitur, *valent electionem factam irritandam eſſe;* quæ etiam expreſſe ſequentur Rich.

4. d. 18. ar. 7. quæſt. 2. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 9. art. 2. quæſt. 10. Felin. in cap. dilecti, col. 2. & 3. de excep. Sylveſt. verbo, excommu. 4. num. 3. Summa Piſanella, verbo, excommu. 7. 9. Quis eſt effectus, & fauet Sorus, diſt. 22. quæſt. 1. art. 3. & expreſſe eam tenet Joſephus Angles in florib. 4. Sentent. par. 1. tit. de excommu. ar. 3. difficult. 10. & Petrus Soto lib. de inſtitur. Sacerdotum, lect. 4. de excommu. Et hoc non ſolum procedit, quando ſcienter electus fuerat, ſed etiam quando ignoranter. Eſt enim in d. c. ſi celebrat, ponatur conditio, *ſi ſcienter electus fuerit,* ex quibus verbis videtur inferri poſſe, quod ſi ignoranter eligatur, non eſt irritandam, quam expoſitionem ſecutus eſt Sylveſt. verbo, excommu. 4. num. 4. vbi ait electionem eſſe validam, quando electores, aut collatores ipſum excommunicatum fuiſſe probabiliter ignoraverunt, & fauet Hoſtienſis in Summa, lib. 5. tit. de Cler. excommu. miniſtr. §. Qualiter puniatur, verſic. Quid ergo ſi ignoranter, & Gabr. 4. d. 8. quæſt. 3. art. 3. d. b. 1. Communior tamen, & verior opinio eſt, quam tenent gloſa in d. cap. ſi celebrat, in verbo, ſcienter, & ibi Panorm. 7. & Cardin. ibi, col. 2. vlt. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 8. num. 3. de ſentent. excommu. lib. 6. & Vgolin. Tab. 3. cap. 6. §. 3. nu. 2. etiam tunc irritandam eſſe. Quia ratio, quæ a Canone affertur, cur irritanda ſit, quando ſcienter ſit, ſcilicet, *quia ad ſuſceptionem eorum eligitur, a quorum ſuſceptione a Superioribus eſt privatus;* probat etiam, quando ignoranter ſit, ignorantia enim eligentium nec facit eum habere arg. cap. annotuit, de electi. & gloſ. in d. cap. ſi celebrat, in verbo, ſcienter, ne eſt ipſius excommunicato prodeſſe debet, vt Innoc. in ca. cum dilectis, de Conſuet. & Panorm. d. c. ſi celebrat, nu. 7. teſtantur.

24 Et idem dicendum eſt, etiam ſi ipſemet electus ignorans fuerit excommunicationis, licet enim talis in foro conſcientiæ probabiliter ignorans, acceptando non peccet, & licet retineat huiusmodi beneficium, quouſque in notitiam excommunicationis veniat, quandoquidem electio talis, vt diximus non eſt ipſo iure nulla; in foro tamen exteriori, ſub bita ſemel notitia, eſt irritanda, id eſt, irrita declaranda, vt colligi poteſt ex gloſ. in cap. ſi celebrat, in verbo ſcienter, de Cleric. excommu. miniſtr. & Hoſtienſis in Summa, lib. 5. tit. de Cler. excommu. miniſtr. §. Qualiter puniatur, nu. 3. & Henriquez lib. 13. de excommu. ca. 3. §. 3. etiam in hoc eodem caſu ratio textus militat; vbi autem eadem ratio eſt, eadem etiam legis diſpoſitio erit, arg. l. regula. ff. pen. & ibi noſ. ff. de iur. & facti ignor.

25 Ex quibus conſtat alia differentia inter excommunicationem maiorem, & minorem, & etiam peccatum mortale, electio enim, aut collatio facta excommunicato maior eſt ipſo iure nulla, cap. Bonæ, de etat. & qual. & ca. poſtulatit, & ibi gloſ. & Panorm. num. 3. de Cler. excommu. miniſtr. Innoc. in cap. cum dilectis, de conſuetud. & habetur in cap. paſtoralis, §. verum, de appell. Nau. in Man. ca. 27. num. 21. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 7. nu. 1. & 3. de ſen. excommu. lib. 6. etiam ſi ipſe ſit ignarus & inſcius huius excommunicationis; electio vero excommunicati minori excommunicatione, ſolum irritanda eſt.

26 A mortali vero peccato differt, quia exiſtens in mortali ad beneficium Eccleſiaſticum eligi poteſt, & eius collationem valde conſequi, cap. ſicut noſtris, & ibi gloſ. in verbo incauta, de iureiur. & facit quæ docet eadem gloſ. in cap. ſi celebrat, in verbo; Nec eligere, in fine, de Cleric. excommu. miniſtr. Felin. in cap. 2. col. 2. de Reſcript. & in cap. dilecti, col. 2. de excep. Ioan. Maior. 2. Sent. diſt. 4. quæſt. finali, & 4. d. 18. quæſt. 4. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 8. num. 4. de ſent. excomm. lib. 6. de qua re legendus eſt Nau. in c. ſi quando, de Reſcript. excep. 17. excommunicati autem minor inhabilem reddit, vt ex diſtis manifeſtum eſt.

27 Tertio, Excommunicatus minori excommunicatione Miſſam celebrando, licet grauius peccet, irregularitas tamen non eſt actus, vt habetur in cap. ſi celebrat, & ibi gloſ. in verbo, irregularitatis, & ibi Panorm. num. 2. de Cleric. excommu. miniſtr. Hoſtienſis in Summa, lib. 5. tit. de Cler. excommu. miniſtr. §. Qualiter puniatur, num. 2. Summa Aſtenſis.

Athenis, p. 2. lib. 7. tit. 9. ar. 2. q. 1. Pal. 4. d. 18. q. 6. art. 3. col. 1. in fine. Sotus 4. d. 22. q. 2. ar. 3. vers. Materia hec. Summa Pisanella, verbo exc. 7. §. Quis est effectus. Tabiena, verbo exc. 8. nu. 1. in fi. Syl. in verbo, exc. 4. nu. 3. Nau. in Manu. c. 27. nu. 2. 4. Cou. in calima mater, p. 1. §. 8. num. 1. de sent. exc. lib. 6. Henriq. lib. 1. 3. de exc. c. 3. §. 1. in fi. Vgol. de cōsu. Eccles. Tab. 3. c. 8. nu. 3. Ratio est: quia ut quis irregularis efficiatur, necesse est, ut actum aliquem ordinis exerceat, quo per censuram suspensus est, ex Henr. in d. c. si celebrat, & S. Ant. 3. p. tit. 26. c. 4. §. 1. Cou. ubi sup. excōicatus autem excōic. minori, ab aliquo actu ordinis Ecclesiastici suspensus non est, sed solum a perceptione Sacramentorum, quæ ad nullum ordinem pertinet, & Mariano Socino, in d. c. si celebrat, n. 3. & Pan. n. 2. de Cler. exc. ministr. & ideo Sacra precipiendo immo, & Missam celebrando, irregularis non est.

28 Ex quib. colligitur alia differentia inter maiorem, & minorem excommunicationem: excommunicatione enim maior, quia suspensionem ordinum includit, qui celebrando officia sibi interdicit, atque irregularis efficiatur, secus in minori excommunicatione, ut diximus.

29 *Quarta*, Quis cum excōicatio minori excōicatione cōicans peccet, ut aximè voi sic excōicatio a ministrat Sacra, à quorū perceptione remorsus est, (quod procedit solum ubi excōicatus hic denunciatus est, hic. n. locū etiā habet, extr. *Ad emenda scanda*.) in minorem tamen excōicationem sic cōicando non incidit. Facit gl. in c. excellentissimus, in verbo, Qui cōicant, l. 1. q. 3. & expressè Hostien. in Summa, l. 5. tit. de sent. exc. nu. 1. §. 8. Et que sit pena, vers. Hec autem, excōicatio. Inn. in ca. si celebrat, de Cler. exc. min. Zab. in c. cum desideres, nu. 1. de sen. exc. Marian. Soc. in c. inter alia, nu. 44. de sen. exc. Anglica, verbo, exc. 8. nu. 2. 3. Gab. 4. d. 18. q. 3. art. 2. concl. 9. quo loco et non peccare ait, quod intelligi debet, ubi in non prohibitis cōicatur. Mart. Ledes. 2. 4. q. 2. §. ar. 2. in fi. Sotus 4. d. 22. q. 2. ar. 3. §. Materia hec, in fine. Nau. in Man. c. 27. nu. 2. 3. & Francis. a Vict. 2. tract. de exc. nu. 16. in fin. Alphons. Viuald. in Candel. aureo, p. 2. trac. de excōicatione minori, n. 10. post S. Tho. in addit. 3. p. q. 23. ar. 2. ad 2. Toleus lib. 1. instit. Sacerd. c. 11. Vgol. Tab. 3. c. 8. nu. 5. qui oēs docent, cōicantes cum excōicatio minori excōicatione, aliam minorem excōicationem non incurrere: unde communè dictum est, excōicationem non trāsire in tertiam personam. Hoc est, si quis excōicatus sit minori excommunicatione, pro eo quod participavit excōicatio maiori, ego qui sum tertia persona respectu excommunicati, non prohibeor ei qui minori ligatus est, participare, ut præter ceteros tradit Adrian. in 4. q. 3. de Clauibus, §. pro huius solutione. Ex quibus etiā colligitur, minorem excommunicationem a maiori differre.

30 *Quinta*, Excōicatio minor non repellit a iudicio, nec annullat Rescripta, ea a nobis, de excep. neq. cōib. Ecclesie suffragis priuat, ex Henriq. lib. 1. 3. de exc. in m. c. §. 1. Vgol. Tab. 3. ca. 6. §. 4. nu. 2. cū ab Ecclesia precipis non sit; neque a Christi fidelium consorcio separatus: ex Panorm. in c. intelleximus, nu. 3. de iudic. Adrian. 4. Sent. q. 3. de Clauibus, §. pro huius solutione. In quib. omnib. ab excōicatione maiori differt. Et de natura, & effectib. eius hæc tenus.

- parochus alienus non potest, quoties illa ob participationem mortale cum excommunicato maiori in caritur.
- 8 Absolvere ab excommunicatione minori, ob participationem venialem cum excom. maiori incurfa, an quilibet Sacerdos simplex, sicut a peccatis venialibus, possit.
- 9 Absolutio Sacramentalis peccatorum venialium ab excommunicatione minoris absolutione qualiter differat.
- 10 Excommunicatio minor vera censura Ecclesiastica est, & iurisdictionem, tam in forent, quā in aufertent requirēs.
- 11 Religiosi, & alij ad Sacramentum Penitentie ministrandum admissi, virtute potestatis delegatæ ab excommunicatione minori absoluunt.
- 12 Absoluendi potestatem ab excommunicatione minori, parochus proprius alij delegare potest.
- 13 Diaconus, aut alius Clericus, ex delegatione habetis iurisdictionem ordinariam, a minori exco. absolvere valet.
- 14 Excommunicatus minori penitentem a peccatis absolvere potest, peccat tamē venialiter absoluendo, & quæ huius rei sit ratio.
- 15 Excommunicatus minori absoluendo ab excommunicatione minori, vel maiori non peccat.
- 16 Excom. minori, ut absoluatur, quid facere teneatur.

Communis omnium DD. & recepta sententia est, excōicationem minorem non solum a iure, sed etiā ab homine ferri posse, ut colligitur ex gl. in c. si inimicus, l. 1. q. 3. §. 3. in Sum. 2. de sent. exco. nu. 2. Host. in Summa, lib. 5. tit. de Cler. excom. ministr. & clarius in tit. de sent. excom. nu. 2. §. Quæ sunt species. & nu. 5. §. Nedum autē ius in fine. Summ. Athenis p. 2. li. 7. tit. 5. ar. 1. & tit. 9. ar. 2. q. 10. Rich. 4. d. 18. ar. 7. q. 4. Panor. in Rub. de sent. excom. nu. 3. & in c. illa quotidiana, n. 8. d. elect. & in c. si diligenti, nu. 22. Felibid. in fine, de foro comp. idem Panor. in c. si celebrat, n. 4. de Cler. excom. ministr. & Zab. ib. nu. 4. Mart. Soc. in c. facis, nu. 507. de sent. excom. Angel. in verbo, excom. l. nu. 2. Tab. verbo, excom. 2. nu. 7. Nau. in Man. c. 27. nu. 2. 5. Cou. in calima mater, p. 1. §. 8. nu. 5. de sent. exc. lib. 6. Pet. a Soto, lib. de instit. Sacerd. trac. de excōicatione, lect. 4. Henriq. l. 1. 3. de exc. c. 3. §. 4. Vgol. Tab. 3. c. 1. nu. 2. qui oēs expressè docent, et ab homine excōicationem hanc ferri posse, quā iis id Sotus, in 4. d. 22. q. 2. ar. 3. vers. Circa secundū negare videat, qui tñ intelligi potest modo, quo inferius dicemus. Quisquis igitur excōicationem in iure ferre potest, minime infligere poterit; a qua etiā infligendam requiritur iurisdictione Ecclesiastica fore contentiosi, ut prælati auctores tradunt; ob cuius defectū a simplici parochio ferri nequit, cū hic fore contentiosus iurisdictione careat ex Pan. in c. n. 10. de off. ord. & in c. cū ab Ecclesiis, n. 1. tit. eo. Vgol. ubi sup. c. 1. §. 1. n. 2. & est cōis optio, quæq. tgl. in d. c. si inimicus, l. 1. q. 3. & alij quos refert Fel. in c. si diligenti, l. 1. de foro cōp. et simplices parochos eā ferre posse censent.

Antiquus exco. minor ab homine ferri solebat, hodie tamē in vsu non est, quo sensu Sotus, 4. d. 22. q. 2. ar. 3. vers. Circa secundū post Syl. in verbo, exc. 4. nu. 2. §. 10. dixit, quod nunquā infligitur ab homine, nullus. n. l. ad lex aliquid vni quā precipit sub pena excom. minoris, ut patet experientia.

3 *Quando* autem contingeret excōicationem minorem ab homine ferri, illis verbis ferenda erit, quib. effectus eius exprimitur, nimirum, ut significatur separatio a cōione horum, vel illorum hominum, vel a perceptione Sacramentorum, ut colligi potest ex c. a nobis, de excep. & c. fina, de Cler. exc. ministr. & c. pen. de sen. exc. & Pan. in c. si diligenti, nu. 22. de foro compe. & c. illa quotidiana, nu. 8. de elec. Quamvis si simpliciter feratur excommunicatio minor, e.g. Excommunico te minori excommunicatione; seu minorem excommunicationem in te fero; intelligi debet excōicatio illa, quæ Sacramentorum perceptione priuat, ut Pan. in d. c. si diligenti, nu. 22. annotavit, tum, quia hæc vñtator, & frequentior est, arg. d. c. si de Cler. exc. ministr. & c. a nobis, de excep. & c. pen. de sen. exc. tum, quia secundum nominis interpretationem, & communem loquendi modum, communio appellatur ratione recepti Sacramenti, ex And Barb.

Quis excomm. Minorem ferre, & ab ea absolvere possit. Cap. XXIII.

S Y M M A R I U M.

- 1 Excommunicatio Minor non solum a iure, sed etiam ab homine ferri potest.
- 2 Excommunicationem maiorem qui ferre potest, etiam & minorem ferre valet, quamvis hodie in vsu non sit, ut ab homine feratur.
- 3 Excommunicatio minor, quando ab homine fertur, quibus verbis ferenda erit.
- 4 Excommunicatio Minor quibus casibus a iure feratur.
- 5 Absolvere ab excommunicatione minori potest Sacerdos proprius ipsius excommunicati.
- 6 Proprius Sacerdos quis censendus sit.
- 7 Absolvere ab excommunicatione minori subditū alterius

Barb. & addit ad Pau. in d. c. si diligenti, n. 22. in lit. C. quo in loco Pau. ait. Priuare que a Sacramentis, non esse aliud, quam ferre excoicationem minorem; & in c. illa quotidiana, nu. 6. de elect. ait, excoicationem minorem non repellere a coione hominum, sed solum a participatione Sacramento rum; & ibid. nu. 8. ait, idem esse, si Iudex excoicaret aliquem minori excoicatione, seu suspenderet a Sacramento tantum; tum, quia si de altera specie intelligeretur, aut nulla aut incerta semper esset talis sententia, quandoquidem ignoratur a quorum coione priuaret, non. n. est rō cur horum potius, quam illorum hominum coione careat; ab omnium autem hominum coione priuare, nulla rōne dicendum est; cum priuatio hęc uisitata non sit, nec unquā in usu antea fuisse legamus; Quare, cum actum semper in eam partem interpretari debeamus, ut potius valeat, quā pereat arg. l. Quoties, ff. de reb. dub. & l. Quoties, ff. de ver. obl. excommunicationem simpliciter latam, de ea, quę Sacramento rum perceptione tantū nos priuat, accipiemus.

¶ Quod excoicationem minorem latam a iure, Innoc. in c. 1. uel sent. exc. Angelica, in verbo, exc. Sylu. verbo, exc. 4. nu. 2. uel sciendum est secundo, & Nau. in Man. ca. 27. nu. 15. & Henriquez li. 13. de exc. c. 3. §. 4. & Sum. Pisanel- la, verbo, exc. 7. referunt octo casus esse in quibus excoi- nicatio hęc a iure antiquo lata fuit, quorū aliquos nunc- rant etiam Sotus 4. d. 22. q. 2. ar. 3. uel circa secundum, & Victoria tract. de exc. & Alphof. Viualdus, in suo Candelabro, Aureo. p. 2. trac. de excoicatione minori, nu. 2. decem casus recenset. Alij uero, ut Host. in Sum. lib. 5. tit. de sent. exc. nu. 12. §. Quis possit ab hac sententia absolueri, Raym. in Sum. Aftenſis in Sum. p. 2. lib. 7. tit. 5. ar. 1. quoddecim, & tie decim ponunt, quos tamen omnes, quoniam nunc co- suetudine abrogati sunt, breuitatis causa præmittendos esse censuimus. Quę, n. adhuc in usu est, excoicatione illa est, de qua in c. excoicatos, & c. cum excoicato, & seq. 1. q. 3. & c. Nuper, de sent. exc. habetur; Nępē, quando quis participat cū excoicato maiori excoicatione denunciato, aut cum notorio Clerici percussore, ut notat Franciscus a Vi- ctoria tract. de excom. nu. 16. in aliquo illorum quique, de quibus superius diximus, & continentur in illo uersu,

Orare. Vale, communio, mensa negatur.

A qua etiam excommunicatione minori, excusatur parti- cipans, quando occurrit aliquid ex contentis in eo uersu,

Vtile, lex, Humile, Res ignorata, necesse.

¶ De Absolutione uero ab excoicatione minori, certū est ex cō: DD. sententia, Sacerdotem proprium ipsius excoi- cato ab ea absolueri posse, ut habetur in c. Nuper, §. in secū do uero casu, de sent. excom. & cōter tradunt DD. S. Tho. in addit. 3. p. q. 24. ar. 1. Bonau. 4. d. 18. in 2. p. d. q. 6. & DD. ibi Mart. Ledes. 2. 4. q. 2. §. ar. 2. Sotus 4. d. 22. q. 2. ar. 3. uel Tertium ergo memb. Hēricq. lib. 13. de exc. c. 28. §. 5. Host. in Summa, lib. 5. tit. de sent. exc. nu. 12. §. quis possit ab hac sententia absolueri, uel in supradictis casib. Summa Ate- nis, p. 2. li. 7. tit. 12. ar. 1. q. 1. Angelica, verbo, absolutio, pri- mo, nu. 1. Summa Pisanel- la, verbo, absolutio, i. in princ. Ta- biena, verbo, absolutio, 2. nu. 5. uel. Quæritur tertio, Sylu. verbo, exc. 4. nu. 2. §. Nono Cou. in calma mater, p. 1. §. 12. nume. 6. Vgolin. de censur. Eccles. Tabul. 3. cap. 4. Per pro- prium autem Sacerdotem, intelligitur ille, qui iurisdictio- nem ordinariam habet in foro penitentiali, qualem habet, Papa in toto Mundo, & Episcopus in sua Diocesi, arg. ca. cum Episcopus, de offic. ordina. lib. 6. & Parochus in sua Parochia, arg. ca. omnis uiriusque sexus, de pœn. & remiss.

¶ Quod procedit, etiam si parochus Sacerdos non sit, sicut enim ad excoicationem ferendam non est necessarius or- do Sacerdotalis, ita neque ad eam tollendam Sacerdotij ordo requiritur, ut Vgolin. loco proxime citato, §. 2. nu. 2. la- tius exposuit. Secus autem dicendum est, de parochio alie- no hic enim alterius subditum a minori excommunica- tione absolueri nequit, quando quidem, Pontifex in d. ca. Nuper, §. in secundo uero casu, hanc absolueri potestatem Episcopo solum proprio, & proprio Sacerdoti ipsius excoicatio concessit; unde alieno potestatem hanc negasse censetur; inclusio enim unius alterius est exclusio, arg. cap. Nonne, de presumpt. & locum Prætor, ff. de iudic. & hoc

certum est, quoties excoicatione hęc minor, ob participatio- nem mortalem cum excommunicatione maiori excoicatione incurritur, ut præfati auctores docent, dum affirmant, absolueri ab hac excommunicatione posse eos soli, qui a peccato participationis absolueri ualent, ut S. Thom. & alij ubi supra. Cum igitur parochus alienus, subditum al- terius a peccatis mortalibus absolueri non possit, nec ab excommunicationem minori ob participationem morta- lem incurra, absolueri ualeat.

¶ Difficultas sola est. An cum quis ob veniale peccatum incidat in excoicationem minorem, ex participatione cū excoicato absolui possit, ab alieno parochio, seu a quocū- que Sacerdote simplici, sicut a uenialibus absolui poterit? In qua re fuerunt olim nonnulli, ut refert Richard. 4. d. 18. ar. 9. q. 3. qui dixerunt, quemlibet Sacerdotem simplici- tem ab hac excommunicatione miniori, sicut etiam a pec- catis uenialibus, absolueri posse, quia talis absolutio non requirit iurisdictio- nē. Quorum opinio in eo fundatur, qd excoicationem minorem excoi sententia incurritur ex pec- cato ueniali: unde & eius absolutio spectabit ad oēs illos, qui a peccatis uenialibus absolueri possunt; huiusmodi autem sunt ex coiori sententia quicunque Sacerdotes. Et in hanc sententiam inclinat Tabiena uerbo absolutio 2. nu. 5. uel. Quæritur tertio, qui etiam existimat S. Tho. ubi sup. huius esse sententię; eamq; expresse tenent Toletus in Sum. li. 1. c. 11. & Nau. in Man. c. 25. n. 24. uel. Quinto, & nu. 39. uel Tertio, & latius in c. placuit, n. 25. de pen. d. 6. fauet S. Th. in addi. p. 3. q. 23. ar. 3. & expresse Alph. Vi- ualdus in suo Candelabro, p. 2. trac. de excoicatione mi- nori, nu. 12. qui falso citat pro se Cordub. in Sum. q. 179.

E contra uero alij & uerius docent, quod quauis exco- municatio minor a iure ut plurimū indicta sit ob pecca- tum ueniale, & quilibet Sacerdos absolueri possit Sacra- mentaliter a peccatis uenialibus; solus tamen Episcopus proprius, uel curatus proprius, uel ab eis licentiam habens, uel a Papa ab huiusmodi excommunicatione minor, etiā ob ueniale peccatum incurra ualeat absolueri; sic expresse Summa Hostiensis lib. 5. tit. de sent. excom. nu. 12. §. Quis possit ab hac sententia absolueri, uel in supradictis casib. Summa Confess. lib. 3. tit. 33. de sent. excommu. q. 91. Aftenſis in Summa, p. 2. li. 7. tit. 13. ar. 1. q. 10. Angelica, uel bo absolutio 1. nu. 1. Franciscus a Victoria, tract. de exc. nu. 17. Cou. in calma mater, p. 1. §. 12. n. 6. de sent. exc. li. 6. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 3. c. 4. §. 5. nu. 2. Rich. 4. d. 18. ar. 9. q. 3. ubi ait hanc opinionem magis sibi placere; & ex pro- fesso eam defendit Caie. in Sum. uel. absolutio, in fine, & uerbo excoicatio minor, & tom. 1. opus, tract. 7. qui est de Ministro Sacramenti Penitentia, q. unica, uel. Ad se- cundum, & post eum alij Thomista, Mart. Ledes. 2. 4. q. 25. ar. 2. Sotus, 4. d. 22. q. 2. ar. 3. uel. Tertium ergo mem- brum, Bart. Med. li. 1. c. 11. §. 6. & post hos Hēricq. li. 13. de exc. c. 28. §. 5. Petrus a Soto, lib. de instit. Sacerd. lect. 4. de exc. Iosephus Angles in florib. 4. sent. tit. de exc. ar. 4. diffi- cul. 2. Cosmus Philarchus de officio Sacerdotis li. 3. c. 20. & alij. Siquidem multum differt absolutio Sacramentalis peccatorum uenialium, ab excoicationis minoris ab- solutione, quę Sacramentalis non est, & tollit distinctum uinculū a peccatorū, & uenialiū culpa, & nexu, sicut & ab- solutio a peccatis mortalibus, multum differt ab absolutio-

ne excommunicationis minoris. Huius autē sententię ratio hęc est: quod excoicatio minor uero est censura Eccle- siastica, quę a iure incurritur, cētura uero actus iuridicus est, ideoq; ab ea absoluto fieri non pōt, nisi per eū qui iu- risdictione hęc, quā alienus parochus, aut quilibet Sac- dos simplex in hunc excoicatum rō hęc. Quamuis igitur quilibet Sacerdos simplex a uenialibus, quę materia nes- cessaria confessionis non sunt, ut cōter tradunt auctores absolueri ualeat ab excommunicatione tamen minori ob huiusmodi iurisdictio- nis defectum, non potest absol- uere; sed neque ut ait Vgolinus ubi supra, a uenialibus ab- solueri potest, ubi, qui uenialia consistunt, excoicatione mi- nori ligatus est, ex quo nec ab homine, nec a lege absolue- di potestas i hoc casu data probetur. Quę opinio satis eu- denter ex d. c. Nuper, §. in secundo uero casu, de sent. exc. colligitur, si interrogationem cū responsione cōferamus.

Rogatus: ubi Papa Innocentius III. an Sacerdos simplex absolui possit ab excommunicatione incurta propter participationem cum excomunicato; respondit, hunc a proprio Episcopo, vel a Sacerdote proprio absolui possit non ergo ab alieno, aut a Sacerdote simplici, si alius id dixisset. Postquam, non a alieno, aut Sacerdote simplici a venialibus absoluat, ignorabat, arg. c. 1. de consecr. l. 6. Iuris igitur eorum beneficio, solus habens Iurisdictionem ordinariam ab excomunicacione minori absoluit, ut habetur in d. c. Nuper, §. in secundo vero casu, quatenus etiam in d. c. Nuper, §. in secundo vero casu, Penitentie administratum admitti, ab eadem absolui possit, non quidem delegatione, ac beneficio dicti c. Nuper, sed vi delegationis, qua eis permittitur, ut Penitentie Sacramentum administret; eo. n. ipso tacitus potestas habet eis mandata intelligitur, ut inueterata Ecclesie consuetudo, optima legum interpretes declarat, arg. l. si de interpretatione, ff. de legib. & hoc sensu accipiendi sunt S. Th. in ad lit. 3. p. q. 24. art. 1. Angelica, verbo, absolutio, t. nu. 1. Pisanella, verbo, ex. 7. Sylu. verbo, ex. 7. n. 37. & verbo, absolutio t. n. 3. & alij dicentes absolui ab excommunicatione minori posse eum, quia peccatis absolui potest. Immo etiam alijs potestas habet absolui ab excomunicacione minori a proprio parochia delegari potest, cum facultas habet absolui in hoc casu ob officium quod habet, quia, si proprius parochus est, illi concessa sit in d. c. Nuper, quibus autem ob officium, & potestatem ordinariam permissum est, ut in certis casibus absolui possint ab excomunicacione, & ipsi potestatem hanc alijs delegare possunt, ut colligitur ex c. fin. & ibi gl. in verbo casibus, d. offi. ord. quandoquidem in hoc casu, parochus non nisi absolui ministerium, sed Iurisdictionem committitur in d. c. Nuper; ubi autem non certum ministerium, sed causa cognita, & consequenter Iurisdictionem committitur, delegatus delegare potest, arg. d. c. Nuper, §. is autem, vers. Qui vero. Unde parochus capellanos accedentes, ut Sacramentum Penitentie in sua parochia ministrant, ipsis facultatem hanc absolui ab excomunicacione tacitus concedere censetur: ea sic excomunicatis, tantoquam ab excomunicacione absoluantur, Sacramenta ministrari non possint, arg. c. si celebrat, de Cler. exc. minist. c. q. 2. n. vn. & aliter et conceditur, sine quo illud vn. in exco. nec querat, arg. c. prererea, de offi. deleg. & l. 2. & ibi DD. de iur. om. ind. Quibus addo ex Martin. Lest. 2. q. 2. §. 2. art. 2. quod ex delegatione habetis Iurisdictionem ordinariam, non solum quilibet simplex Sacerdos, sed etiam Diaconus, aut alijs Clericus, a minori excomunicacione absolui potest, cum excommunicatione minor, sicut & maior, pena sit & censuras non culpa, ut Franciscus a Victoria ubi sup. notauit.

14. Ultimo dubitari potest, An existens in minori excommunicatione absolui possit alium existente in minori excommunicatione? Cuius breuiter Respondo, quod licet ligatus excommunicatione minori, absolui possit: confiteorem a peccatis, si tamen absoluit, peccat ut plurimum venialiter, facit enim aliquam irreuerentiam Sacramento quod sic ad Sacramentum conferendum, & tract. ind. accedit, ex rei. natura nascitur quedam indecentia, & irreuerentia, ex eo quod talis Sacramento confertur ex Martino Ledes. 2. q. 2. §. 2. art. 2. Sor. 4. d. 2. q. 2. art. 3. Adriano, 4. Sent. tract. de Clauib. q. 3. §. Ex hoc nota. Cou. in c. alma mater, p. 1. §. 8. nu. 2. de sent. exco. lib. 6. Henric. li. 1. §. de excom. c. 3. §. 1. unde, prius absolutionem ab excomunicacione capere debet, quam Sacramento ministrando se ingerat.

15. Ad hoc nihilominus non peccat absolui ab excomunicacione sine minori, siue minori, cum in hoc nullum Sacramentum pertractet, secus autem, dum a peccatis absoluit, cum absolutio hanc Sacramentalis sit. Quia de vero, absolutio ab excommunicatione facta, valida est, ut constat primo quia etiam absolutio a peccatis, que Sacramentalis est, valet; ergo, & ab excomunicacione. Secundo, quia excomunicacio minor non aufert ea que sunt Iurisdictionis, ea si celebrat, de Cler. exc. minist. absolui potest ab excommunicatione ad Iurisdictionem spe. 2. & denique hoc ipsum expresse habetur in c. Daobus, de sent. exc. ubi dicitur, quod Daobus collata potest ut a minori excommunicatione absolui possit, si ea incidit, utique

In inculo excommunicationis minoris ligato, absolui potestas non expirat: Quod (ut recte arguit Doctores) intelligi non potest, quod non expirat habitu, cum nec sic expirat per excommunicationem maiorem, ut ergo speciale aliquid intelligatur dici de minori excommunicatione. necessarium est, quod nec habitu, nec actu expiret, id quod expresse tradunt Adrian. & Ledes. ubi supra, & Summa Aften. p. 2. li. 7. tit. 13. art. 1. q. 1. & Pan. in d. cap. duobus, nu. 1. & Syluester. verbo excom. 4. nu. 2. §. Nono, & verbo absolutio. 3. nu. 5. sciendum est Quarto. Alphonsus Vualdus in suo Cadelabro, aureo p. 2. tract. de excommunicatione Minori, nu. 8. & Petrus Sotus lect. 4. de excomunicacione, in fine, & communis est & recepta DD. sententia,

16. Quia vero censura hanc leuissima est, nec exinde excommunicatus alicui damnum infert, non requiritur ut sic absolui, aut satisfaciatur alicui, aut cautionem praestet, sed satis est, ut proponat obedire Ecclesie abstinendo a peccato quod huiusmodi excommunicationem minorem annexam habet, ex Sor. 2. d. 22. q. 2. art. 3. vers. Tertium ergo membrum in fine, Barthol. Medina. li. 1. Sum. c. 11. §. 7. & Vgo. de cens. Eccles. Tab. 3. c. 12. post Syluestrum, in verbo, absolutio, 3. nu. 5. vers. sciendum est Quarto.

Additiones nonnullae quae praemissa fuerunt in precedentibus Capitulis praesentis Libri Secundi.

Ad c. 14. nu. 3. ubi dictum fuit, quod excommunicato participari potest in ijs, quae damni euitationem concernunt, adde; Quod aliud est, quando agitur de iacrocapiato, & aliud quando de dano vitando; priori. n. casu non licet communicare cum excommunicato ad hoc, ut ipse capiat lacrum, intellige, temporale; nam pro spirituali lacro ipsius excommunicati concedunt omnes posse cum ipso communicari, ut late docet hic Auctor sup. in princ. praesentis capituli; sed in posteriori casu, quando nempe excommunicatus damnum incurreret, si cum ipso non coicaretur, tunc licita erit communicatio: ex hoc tamen non bene quis inferre posset, ergo posset excommunicatus agere in iudicio, non obstante ipsius excommunicatione, quia dicitur, quod si agatur de propria causa excommunicationis, potest quidem ut actor interuenire, probando, vel se non esse excommunicatum, vel esse absolui dum extra vero huiusmodi causam non potest interuenire, neque in iudicio temporalis; neque in ecclesiastico; & neque per se; neque per procuratorem; ut scribentes in c. cum inter; de exceptionibus. Ad damnum igitur euitandum posset in speciali aliquo casu agere in iudicio, ex causa nempe ista ut si non valeret obtinere absolutionem excommunicationis, & periculum esset in mora, puta, quia ipsius debitor sagam arripere; hoc, n. esset genus quoddam defensionis, quae non denegatur excommunicato; prout etiam dictum fuit supra in ad lit. c. 7. in prin. hoc eo. lib. secundo.

Ad ca. 16. n. 15. eo. libro. Ad id, quod hanc doctrina multum est notabilis, & in praxi frequentissima; & quamuis Auctor nihil proferat ad eam comprobandam, tamen adduci potest communis illa ratio, quod obligatio vlla non est asserenda absque iuris expressione, arg. §. consisteremus, authen. de trien. & sem. collat. 9. At in iure non inuenitur eiusmodi obligatio mittendi Romam vice sui procuratoris; sed solum dicitur, impeditum aliqua ratione Urbem adire, vel eum petere, a quo iure absolui debet, posse ab alio absolui; ut dicitur in c. eos, de sent. excom. lib. 6. & alibi sepe. Atque hanc sententiam aperte tenuit Nau. in Man. c. 27. nu. 89. vers. ad quintam. Vgolin. de cens. tab. 1. c. 4. §. 5. nu. 13. in fin. Henric. lib. 6. de penit. c. 9. nu. 7. & lib. 12. de matrim. c. 3. num. 1. & addit, quod nec tenetur mittere epistolam pro absolutione; & sequitur Auila. de censur. p. 2. c. 7. disp. 1. dub. 6. concl. 3. vers. secundo; nota, pag. 178.

Impedimentum autem, nisi fuerit perpetuum, siue diuturnum, non prodesset ad huiusmodi absolutionem obtinendam: eo quod breuis temporis ratio minime sic habenda, arg. l. scio, ff. de integ. resti. Videtur autem sufficiens impedimentum tanti temporis, quantum est necessarium a discessu ad appulsum: abhorret. n. ecclesia quem in excomunicacione in iuri, c. qua fronte, de appellat. & notabiliter docet Nau. ubi sup. vers. Ad secundum.

Ad cap. 17. nu. 7. eod. lib. 2. Adde Cur. n. hoc non licebit in cenſuris, ſi hoc idem conceditur in Sacramentis, quæ licet non poſſunt conferri ſub conditione vera; & ſuſpenſiua, puta, ſi hoc feceris, vel non feceris, abſoluo te, ſed ſic ſub conditione de præterito, & impropria, nec ſuſpenſiua, puta, ſi non es baptizatus, baptizo te; ſi non es abſolutus, abſoluo te; ſi quæ confiteris peccata ſunt, ab-

ſoluo te; qui ſunt modi uſitati, & liciti, quando quis habet dubium facti, vel iuris circa materiam, perſonam, & ſimilia; vt notat poſt alios Bartol. Med. lib. 2. c. 12. poſt princ. pag. 251. & Suar. tom. 4. diſp. 26. ſect. 6. Cur & hoc non licebit in abſolutione cenſuratum, ubi enim eadem, & maior ratio uiget, idem etiam ius ſtare non prohibetur, iuribus uulgatis.

Finis Secundi Libri.

D E
EXCOMMUNICATIONIBVS
IN IURE LATIS,

ALIISQVE CONSTITUTIONIBVS
PONTIFICIIS.

Liber Tertius.

P R Æ L V D I V M.

Auctores Bullam Cœnæ, eiusque, & alias iuris ſententias, & Cenſuras,
aut obiter, aut ex profeſſo explicantes.

De Excommunicationibus tam in Bulla Cœnæ, quam in iure contentis tractant Paludanus 4. diſt. 18. q. 3. per totum. Hoſtienſis in Summa lib. 5. ſub titulo de ſententia excomm. Innocentius Papa 2. IV. Panormitanus, Marianus Socinus, & alij communiter in explicacione eiusque tituli. Ioannes de Friburgo in Summa confeſſorum, lib. 3. tit. 33. a queſt. 34. & deinceps. Summa Aſenſis par. 2. lib. 7. tit. 3. Summa Piſanella in uerbo excommunicatio. 1. Summa Angelica. uerb. eod. 5. 6. & 7. S. Anton. par. 3. tit. 25. Sylueſter in ſumma uerbo excommunicatio. 6. 7. 8. & 9. Taberna uerb. eod. 5. 6. & 7. Caietanus in ſumma uerbo excommunicatio per totum. Martinus Ledſmus in 2. 4. queſt. 26. artic. 2. Martin. Nauar. in Manuali, capit. 27. a num. 49. & deinceps.

Gregorius Tholoſanus in Syntagmate iuris. par. 3. tit. 31. c. 9. Alphoſus Pinaldus in ſuo Candelabro aureo, par. 2. Iacobus de Graſſis par. 1. deciſ. lib. 4. ſumma Corona par. 3. c. 10. Coſmus Philiaebus de officio Sacerd. par. 1. lib. 4. cap. 30. 31. & 32. Sebaſt. Medices in ſua ſumma Capitalium peccatorum. q. 78. Card. Tolet. in ſumma inſtr. Sacer. in fine, & alij recentiores.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicationum numerus in iure quiſnam ſit.
- 2 Excommunicationum, quedam reſeruaſunt, & quedam non.
- 3 Diuiſio huius libri tertij, & partes eius.

- 1 **D**e plurimæ ſint, ac ferè innumerabiles excommunicationes in iure late, vt colligitur ex Hoſtienſ. lib. 5. tit. de ſent. excom. num. 3. §. Quia poſſit, qui enumerat triginta tres caſus ex Decreto, & Decretalibus uſque ad tempora ſua, & ex Gloſ. in cap. Eos, qui in uerbo Canonis, de ſent. excom. lib. 6. ubi reſert triginta duas latas per ſolos textus ſexti, & Gloſ. in Clem. 1. in uerbo excommunicationis ſententiz. de ſentent. excom. ubi reſert quinquaginta latas ipſo facto per ſolas Clementinas, & poſtea mirum in modum earum numerus auctus ſit, ita vt vix certus aliquis numerus exprimi poſſit, quatum aliquæ Summo Pontifici reſeruantur, aliquæ uerò ſolis epiſcopis, quedam uerò nulli reſeruate ſunt, nos ad omnem confuſionem tellendam in eis reſcendis, & explicandis hunc ordinem ſeruabimus.

- 2 *Vt primo* enumeremus illas quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, quæ ceteris omnibus ſunt magis reſeruate, & timendæ magis.
 - Secundo*, quæ in iure expreſſe ſunt;
 - Tertio*, quæ in Extrauagantibus iuri inſertis;
 - Quarto*, quæ in Extrauagantibus necdum in ius relatis reſeruantur.
 - Quinto*, & poſtremo, quæ nulli reſeruantur.

De origine, & Antiquitate Bullæ Cœnæ
Domini; Et an iuris, vel hominis
ſententiæ ſint. Cap. I.

S V M M A R I V M.

- 1 Bullæ Cœnæ Domini origo, & antiquitas, ex Soti, & Cardinalis Toleti ſententia.
- 2 Soti, & Toleti opinio de Bullæ Cœnæ antiquitate, ab auctore reſellitur.
- 3 Proceſſus ſolemnes, quibus anni temporibus olim a ſummis Pontificibus fieri ſolebant.
- 4 Proceſſus ſolemnes, contra quas perſonas antiquitus fieri conſueuerunt.
- 5 Proceſſus Cœnæ Domini, unus ex tribus antiquiſſimis, ſed in anuo fieri ſolit.
- 6 Proceſſus cœnæ Domini, omnia quinque in antiquis proceſſibus incluſa, continet.
- 7 Bulla cœnæ Domini, non ſolum Martino V. ſed etiam Clemente V. antiquior eſt.
- 8 S. Thomas de Aquino, temporibus Vr bani IV. & Clementis IV. floruit.
- 9 Regule Cancellariæ, Canones Curiz, nunquam appellari ſolent.
- 10 Proceſſus Bullæ cœnæ Domini a quinquaginta ſummis Pontificibus, per trecentos annos ſummo iudicio reuocatus quotannis eſt.
- 11 Heretici, falſè Eccleſiam, & Summos Pontifices, ſententiat, & crudelitatis accuſant.

Bal.